Utriuſque Coſmi
MAIORIS ſcilicet et MINORIS METAPHYSICA, PHYSICA ATQVE TECHNICA
HISTORIA

In duo Volumina ſecundum COSMI differentiam diuiſa.

AVTHORE ROBERTO FLUD aliàs de Fluctibus, Armigero, & in Medicina Doctore Oxonienſi.

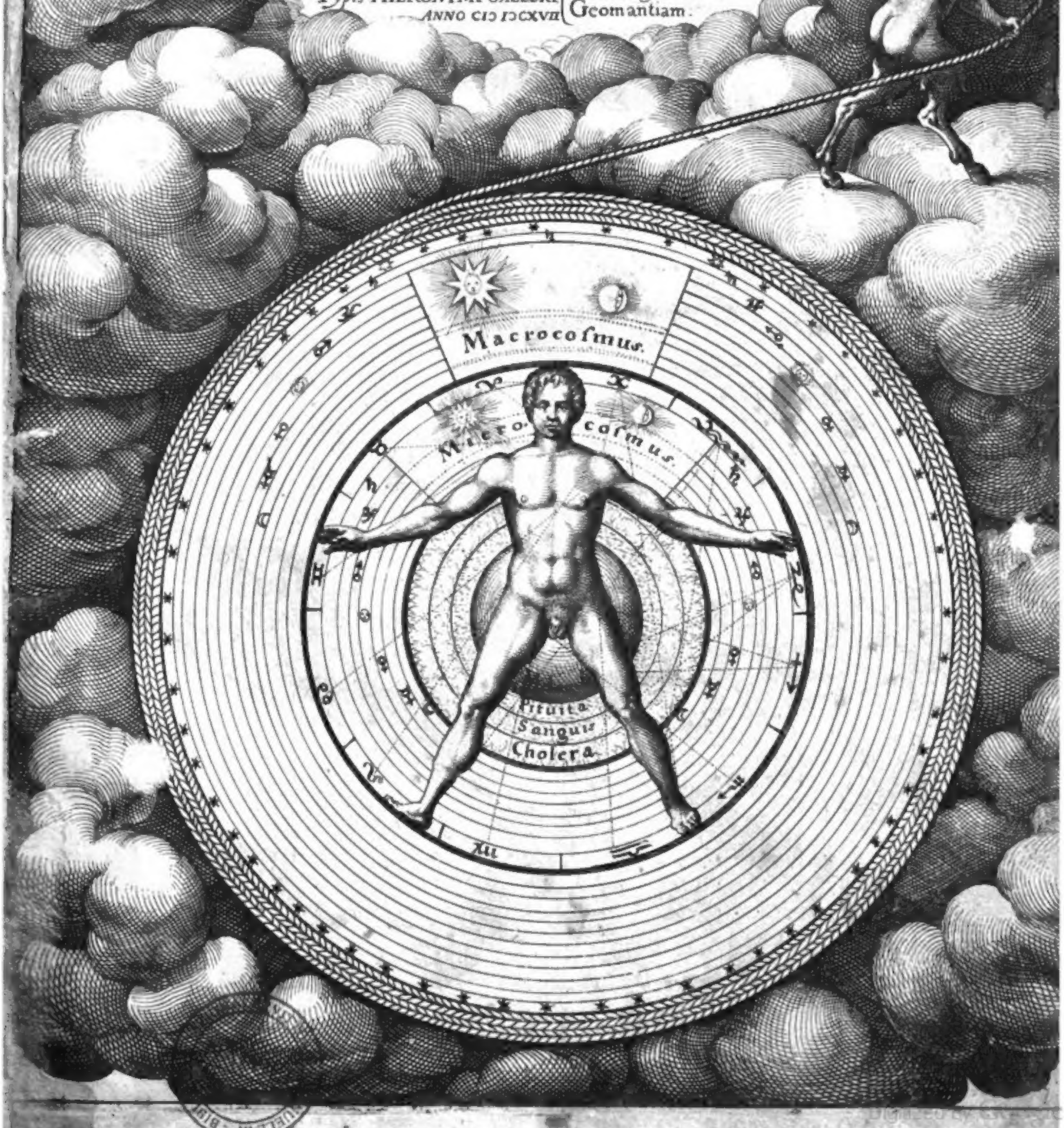
Tomus Primus

De Macrocoſmi Hiſtoria in duos tractatus diuiſa

Quorum

- *Primus de*
  - *Metaphyſico Macrocoſmi et Creaturarũ illius ortu.*
  - *Phyſico Macrocoſmi in generatione & corruptione progreſſu.*
- *Secundus de Arte Naturæ ſimia in Macrocoſmo producta & in eo nutrita & multiplicata, cujus ſilias præcipuas hic anatomia vivâ recenſuimus, nempe*
  - Arithmeticam.
  - Muſicam.
  - Geometriam.
  - Perſpectivam.
  - Artem Pictoriam.
  - Artem Militarem.
  - Motus. Temporis. } Scientiam.
  - Coſmographiam.
  - Aſtrologiam.
  - Geomantiam.

OPPENHEMII.
Ære JOHAN-THEODORI DE BRY.
Typis HIERONYMI GALLERI.
ANNO CIↃ IↃCXVII.

DEO

OPTIMO MAXIMO,

CREATORI MEO INCOMPREHENSIBILI,
SIT GLORIA, LAUS, HONOR, BENEDICTIO
ET VICTORIA TRIUMPHALIS,
IN SECULA SECULORUM,
AMEN.

TUum eſt, ô Natura naturans, infinita & glorioſa, animam meam, ignorantiâ tabeſcentem, virtute ſplendoris tui, regenerare. Tuum eſt Spiritus diſciplinæ ſancti claritate admirabili, ſcintillas rationis, poſt Adami lapſum ſuperſtites, & in tenebrarum corporalium abyſſo miſerrimè diu immerſas, exſuſcitare, vivificare, & ad verum cognitionis culmen ſeu apicem ſublimare. Fiat voluntas tua in parte mei, hominis, cœleſti & immortali, ſicut in terreſtri & mortali, ut quicquid ab iis & in iis producatur, illud omne, debita conſideratione, ſit tuæ bonitatis particeps. Sic erit oblatio, conſecratio, & quaſi immolatio hæc mea cordialis, tu o numini ſacroſancto placida: ſic bonitatis tuæ, in me fructus, incrementi ſui radios, à fonte tuo lucido totius & unicæ bonitatis influxos, recipiens, Spiritu tuo divino præeunte, evolabit vera reſurrectione cum ſuo toto transfigurato in altum, gaudebítque ſuam patriam ſupercœleſtem viſitare, in quâ tu, Summe Princeps & Imperator maxime, vivis & regnas perpetuò. Malevolorum Lectorum corda in meliora converte, obſecro, diſtinguant oculis apertis lumen tuum verum à tenebris Diaboli. Sis, ô bone Deus, mihi fauſtus atque propitius, qui vivis in æternum.

Tua Creatura
omnium indigniſſima.

Ego, Homo.

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO PRINCIPI

JACOBO, IMPERATORIS COELORUM ET TERRARUM TER MAXIMI, ET SUI CREATORIS INCOMPREHENSIBILIS, IN REGNIS MAGNÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ ET HYBERNIÆ MINISTRO ET PRÆSIDI PROXIMO, FIDEIQUE PROPUGNATORI:

Salus animæ & corporis, gaudium in JESU CHRISTO, tenebrarum abolitio, luciſque ſupercœleſtis, per SPIRITUS ſancti illuminationem, fruitio.

CUI, *Naturæ nudæ atque detectæ arcana & myſteria ſacra, nobis à Deo optimo maximo oblata, intelligere negatur; Rex potentiſſime & ſcientiâ munitiſſime, ei ſeipſum cognoſcere, & ad veram Spiritus intelligentiæ ſacroſancti fruitionem aſpirare erit impoſſibile. Sedulò igitur, contemplatione præeunte, detegatur* naturæ promptuarium, *ut ad* DEI, *ejuſque* ſapientiæ ſacrarium *tandem perveniamus. Magna jam, bonâ cum Veſtræ Majeſtatis veniâ ſit dictum, loquor, & quæ regiâ totius orbis terrarum poteſtate, violentiâ, majeſtate aut arte ulla humana acquiri aut comparari non poſſunt, ſed à bonæ tantummodò & ſyncera voluntatis* DEI ſcaturigine *hauriuntur, è cœlis ſanctis impluuntur, & pro placito divino dignis conceduntur. Sis, ô* SERENISSIME REX, *divini luminis radio illuminatus, à nebulis & ſpurcitie humana clarificatus, mente, donis cœleſtibus ornatus, terreſtrium contemptor, cœleſtium & divinarum contemplator, arrogantiâ Diabolicâ immunis, humilitate Chriſtiana præditus, & juſtitiâ Sacroſanctâ plenus. Sit tibi,* O CLEMENTISSIME REX JACOBE, vera Naturæ cognitio, Jacobi Patriarchæ ſcala *unica ad cœlum iter dirigens: Nam ſine medio hoc ad cœlum à terra non fit tranſitus. Benedictus ſit* DEUS, *& tibi tuoque Imperio benedicat, quo nos ejus creaturæ, tuique ſubjecti ſub illo cum juſtitia, non ficta ſed ſyncera feliciter vivamus.*

Tuæ Majeſtati

devotiſſimus & ſubditiſſimus

R. FLUDD.

Tomus

Digitized by Google

EMBLEMATIS IN HUJUS TOMI PRIMORDIO LUCULENTISSIMA EXPLICATIO.

ANte rerum creationem *maſſam univerſam in partes tres puritate differentes immenſa ſua poteſtate diviſit incomprehenſibilis & omnipotens Macrocoſmi opifex; ex quarum puriore Cherubin, Seraphin, Archangelos & omnes aliorum Angelorum ordines ex minùs pura cælum atque regiones æthereas, & ex maximè impura elementa resque omnes ſublunares creari ordinavit, dicendo;* fiant, & facta ſunt. *Primam autem materiæ diviſionem propter ſimplicem ejus ſubſtantiæ puritatem extra rerum naturalium comprehenſionem diſpoſuit, eſt enim metaphyſica & ſupernaturalis, quàm neoterici Philoſophiæ Scriptores cælo Empyreo, id eſt, ardente & igneo circumſcribi confirmant: Reliquæ verò impurioris maſſæ partes, æthereæ nempe & elementaris, quoniam naturæ (Microcoſmi ſub* DEO *gubernatrici) ſubjiciuntur, meritò inde naturales appellantur. Duæ autem harum partium in hac Macrocoſmi fabrica contentarum cauſæ effectrices enumerantur:* Natura *ſcilicet, & ejus* Simia, *quam* Artem *appellamus:* Naturæ *Pater & Dominus eſt* DEUS *Optimus Maximus; cui ipſa eſt proxima, & à quo omnes ejus virtutes, & effectus derivari cognoſcimus: Hæc eſt elementorum quaſi nodus & vinculum, habetque virtutem juſtè mixtionem elementorum proportionibus debitis contemperandi, apteque in omni compoſito commiſcendi, ac formam cuique ſpeciei congruam imprimendi. Eſt etiam* natura *vis quædam infinita ex ſimilibus ſimilia procreans, cùm ſit omnium qualitatum rerumque fœcunda genitrix, quas auget alitque: Atque ut unico verbo ipſam ſecundùm* Zoroaſtris & Heracliti *opiniones deſcribam, eſt* ignis inviſibilis; *quem ipſi animam mundi vocant. Nos autem viſibiliter ipſam eodem ferè modo depinximus, quo nonnulli recentiorum Philoſophorum; quod eo quidem conſilio fecimus, ut poteſtas ejus meliùs lectoris animo comprehenderetur. Finximus itaque virginem nudam ætate tenera & florente, comâ ſtelliferâ & pulcherrimè deauratâ, oculorumque acie limpidiſſima laudabilem, ac genarum colore rubenti peramabilem; eratque virgo toto corporis candore adeò inſignis, omnibusque opificis maximi dotibus ita ſuaviſſimè decorata, ut Poëtę nec Palladem, nec Venerem, nec Junonem, nec aliam quãtumlibet venuſtam Divam hujus pulchritudini poſſint anteponere. Hujus ſingulari prudentiâ primum*

mobile

Digitized by Google

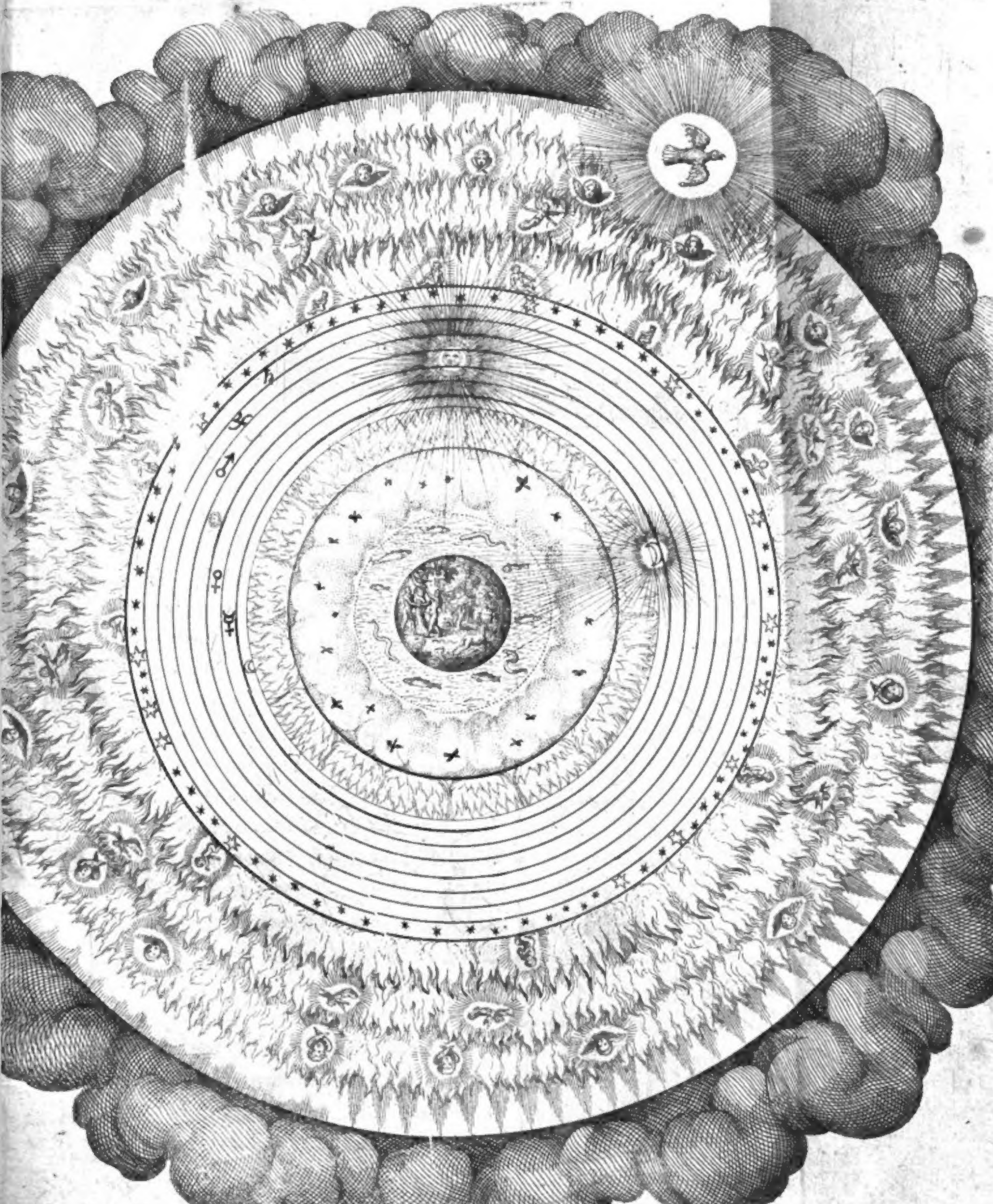
mobile gubernatur, & ſphæra octava ſtellis ornata illius manibus tractatur vertiturque; ac ejuſdem ſphæræ influentiæ ad rerum elementarium generationes digitis ipſius quotidie præparantur & diſponũtur; Planetarum etiam corpora Naturæ operibus inſtrumentorum loco inſerviunt; ſunt etiam quaſi marculi, quibus metalla in mineris terreſtribus producuntur; Cordis & pectoris iſtius virginis regio eſt vera Solis cæleſtis ſedes matrixque, & venter ejus corpore lunari repletur; ex mammillis ejus omnibus elementorum creaturis calidum innatum humidumque radicale, à quibus illarum vita & vegetatio oriuntur, perpetuò inſtillat ipſasque lactat; Cordis etiam ſplendore quodam aureo ſtellæ tam fixæ quàm erraticę illuminantur, & quaſi animas, vitas, ac pulchritudines ſuas ab eo mutuantur; quarum influentię imperceptibiles in ejus matricem Spiritu Mercuriali infuſæ (quem Philoſophi Lunæ Spiritum *dicunt) deorſum ad terram deferuntur uſq; ad centrum ejus penetrantes; quarum impreſſionibus diverſæ generationes tum loco tum ſpecie differentes aſſiduè fiunt. Hujus naturæ actionibus Planetæ ſimul coëunt, & coëundo res varias ſpecie differẽtes in regione animali vegetabili & minerali producũt; A partibus verò inferioribus incipiendo à lumbis 4. Elementa comprehenduntur; pes enim dexter terram occupat, ſiniſter verò aquam, naturæ ſulphureæ & mercurialitatis ejuſdem conjunctionem ſignificando: quibus arguitur, nihil poſſe generari & creſcere ſine amborum unione. Hæc, inquam,* Natura, *non* Dea, *ſed* proxima Dei miniſtra *ſub ſe ancillam ſeu pediſſequã habet, qua Dominam ſuam imitando rerum ab ea productarum ſimilitudines per conſenſum in ſe imprimẽs ejus veſtigia delineationesque mirum in modum proſequitur & imitatur: Atq; hinc eſt, quod eã forma & habitu Simiæ ſub pedibus Naturæ effigiavimus; quã nomine etiam digniore* Artem *nuncupamus. Hęc beſtia (artẽ intelligo) ab hominis ingenio orta, ut ex diligẽti Dominæ ſuæ obſervatione, multa ſecreta, perpulchra, & notabilia addiſcit, quib. in omni doctrinæ genere homines ditare ſolet; ſic etiam è converſo eidem magiſtræ & Dominæ ſuæ haud parum utilitatis & emolumenti affert. Niſi enim ars ab hominis ingenio producta in quibuſdã aliquando opituletur, ipſa Natura ab operationis ſuę perfectione mox deficiet: Ars enim naturã nonnunquã corrigit, ſupplet, imò & in rerum mineraliũ diatribe ipſam videtur ſuperare, ſi modò Chimicis illis Philoſophis fidẽ aliquã adhibeamus; maximè cùm & in* circulo animali *ova citiùs pullulare, bombices multiplicari, & vegetatione ſua in diverſas formas more Prothei trãsformari, apes ex capite bovino procreari; in* circulo vegetabili *ſegetes aratri artificio, quo agri excoluntur & occantur, arbores ſurculatione, herbas & alia vegetabilia plãtatione tum creſcere, tũ multiplicari; &* in circulo minerali *corpora metallica, & minora mineralia tam ad medicinã, quã ad alios uſus præparari, & à fæcibus ſuis mũdari, ac lapidẽ quoq; Phyſicũ, de cujus laudibus tantũ Philoſophi prędicârunt, conflari certũ ſit & experientiâ comprobatũ. De his itaq; duabus Macrocoſmi cauſis effectricibus inſtituti eſt noſtri in hoc tomo & perſpicuè & copioſè diſceptare.*

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS PRIMUS

De Macrocoſmi ſtructuræ, ejusque creaturarum originis hiſtoria in libros VII. diviſa.

LECTORI

Digitized by Google

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO ET SYNCERO PHILOSOPHIÆ FILIO, A SPIRITU INTELLIGENTIÆ SANCTO, illuminatio.

TIBI, mi amice, libentiſſimè hæc mea ſcripta legenda offero, haud momo aut cuiquam alii ignorantiæ vel invidiæ tenebris obruto; quippe cujus eſt proprium, ore duntaxat impuro omnia veritatis indumentis exornata depravare, atque adeò ipſos quoque opificis increati ritus impiè ut plurimum profanare. Neque porrò etiam illorum judiciis hoc ſubjectum noſtrum ſubmittendum cenſemus, qui captui humano illud nimis profundum ac divinum eſſe autumant, eáque de cauſa hæc arcana ſacra nullo modo nobis perquirenda eſſe ſtatuunt, aſſiduè vetus illud axioma inculcantes; *Quæ ſupra nos, nihil ad nos:* ita quidem, ut hac ratione penitus à divinarum rerum contemplatione nos retrahere annitentes innuere haud obſcurè videantur, parùm vel nihil etiam homines ad ipſius opificis immenſi imaginem factos à brutis & ratione omni deſtitutis beluis differre. Nónne autem reperitur in Scripturis ſacris, Sapientem aſtris dominaturum, atque ipſum quoque opificis increati germen nobis promiſiſſe, futurum, ut pulſantibus via aperiatur? Ut nimirum ſilentio interim præteream, quod etiam ſpiritus ille immortalis homini in creatione prima à mente divina inſpiratus illum eidem iſti menti per hoc ſpiraculum fecerit proximum, & mentis opera ei penitius introſpicere, ac animo contemplari & perſcrutari permiſerit: Id ſanè, quod Philoſophorum omnium diviniſſimus, Moyſiq; proximus Triſmegiſtus in primo ſuo Pimādri ſermone hiſce confirmat verbis: *Cùm homo,* inquit ille, *omnium in ſe poteſtatem haberet, opificia ſeptem gubernatorum animadvertit; qui gubernatores humanæ mentis meditatione gaudentes, ſinguli proprii ſui ordinis participem hominem reddide-*

runt; qui poſtquam didicit horum eſſentiam, propriamque naturam conſpexit, penetrare & reſcindere jam exoptabat ambitum circulorum, vimque gubernatoris præſidentis igni comprehendere; Quibus equidem luculenter docet, conceſſum eſſe à DEO hominibus propter formæ nobilitatem, non modò aſtrorum naturas, motus, & actus in hæc inferiora cognoſcere, ſed etiam ulterius ad cœlum igneum & Empyreum progredi, ac gubernatoris iſtic præſidentis omniúmque primi vim contemplari & admirari: Hinc etiam DEUM *mentem humanæ rationis* vocavit, quem *vitam* quoque *&* *lucem* ibi loci appellavit, ex quibus ipſum hominem naſci & conflari voluit. Impoſſibile eſt igitur teipſum cognoſcere, niſi etiam ipſum DEUM cognoſcas; nam *qui cognoſcit ſeipſum, tranſit*, eodem *Triſmegiſto* teſte, *ad DEUM*. Sufficit itaque nobis, quod cognoſcere noſmetipſos non poſſimus, niſi toto ingenii conamine, omnibúſque animi viribus, ac precibus aſſiduis pro gratia & lumine divino, quotidie ad talia rectè contemplanda, & admirabilem creatoris ideam ex demonſtratione à poſteriori percipiendam gradatim accedamus; quod tibi, mihi, & omnibus clementer concedat Omnipotens, per merita Filii ſui unigeniti, Amen.

R. FLUD.

PROOE-

PROOEMIVM, IN QUO DEMONSTRATUR, QUOMODO CAUSÆ PER SUOS EFFECTUS, HOC EST, DEMONSTRATIONE à poſteriori indagentur.

QUONIAM ipſum DEUM Macrocoſmi fabricæ autorem à priori demonſtrare aut cognoſcere, etiam ſapientiſſimo aut ingenioſiſſimo cuique eſt impoſſibile, cùm ipſum eſſentialiter definire nemini unquam, ac ne ipſi quidem etiam Antiſtiti divino Moyſi, ſit conceſſum, aut ullo unquam ævo concedendum (tam omnipotens nimirum & incomprehenſibilis ille eſt in eſſe ſuo!) idcirco neceſſe eſt à poſteriori eum indagari, ut noſtra cognitio ad ipſum per eximiores ejus effectus accedat. Nobiliores autem ejus effectus in cœlis, ac gloriam illius in firmamento, tanquam in ſpeculo politiſſimo, oculis univerſalibus ſpeculari nos docet Pſalmiſta 19.4. ad quorũ etiam cognitionem, quoniam ſunt ſupra nos poſita, per gradus elementares, tanquam à magis compoſitis per reſolutionem ad ſimpliciora aſcendere neceſſe erit; nec quies aliqua in aſcenſione eſt concedenda, quo uſque ad prima illa principia ſit perventum, quæ propter ſuam ſimplicitatem reſolutionem ulteriorem pati non poſſunt: Immenſum igitur eſt hoc iter, valdè ſpinoſum & periculoſum; & ſanè quibus ſcalis ad hujus altitudinis inviſibilis faſtigium pertingere valeamus, non facile eſt abſque divini luminis auxilio, Spiritusque illuminatione invenire. Non igitur diſpliceat tuæ dignitati, te Clementiſſime DEUS, creaturarum opifex & adjutor meus, deprecor ſupplex atque imploro, quod ego indignus peccator oro miſericordiam tuam; dignare me illuminare in cognitione rerum creatarum, ut, cùm ſis ignotus per prius, ſaltem ex poſteriori per glorioſos ſcilicet effectus tuos cognoſcaris; ſiquidem diligenter pulſantibus portam aperire promiſiſti, nec ulli bonitatis fontem avidè perſcrutari prohibuiſti; maximè cùm etiam Spiritus ille vitæ, quem in patrem noſtrum Adamum inſpiraſti, nos ad lucidum beatitudinis fontem tendere, & ad ultimam cognitionis divinæ metam eniti omni momento non minùs moneat & inſtiget, quàm fructus alicujus crudi & immaturi calor, à nobiliſſima creatura tua Sole ei inſpiratus, ipſum ad maturam perfectionem aſſiduè movere percipitur: imò hoc ipſo tuo ſpiraculo mente divina decorato quotidie hominum

Digitized by Google

contemplatio ad tertium illud cœlum, beatorum habitaculum rapitur, gloriamq; tuam inexplicabilem ſpeculando beatificatur, & ſpiritualibus divitiis diteſcit: Illumina, inquam, ô bone DEUS, me famulum tuum licèt indignum ſplendore tui luminis, ut ſine tenebrarum aut Diaboli interruptione te tuasq; creaturas rectè & efficaciter cognoſcam pro amore & meritis Domini noſtri JESU CHRISTI filii tui, qui tecum vivit & regnat in ſecula ſeculorum.

Cùm igitur per effectus ad cauſarum cognitionem perveniendum ſit, incipienda eſt noſtra perquiſitio à rebus nobis magis cognitis, quæ ſunt in genere duæ, ſcilicet materia & forma. Materiam autem rerum omnium eſſe aquam reliquerunt nobis Moyſes, & divus Petrus; quam tanto ſubtiliorem eſſe ſenſu percipimus, quanto altius aſcendit, eoque groſſiorem, quo ad centrum eſt proclivior. nam terra, quæ eſt aquarum tenebroſarum fæx & pars craſſior ac deformior, habet aquam viſibilem, ſenſibilem & denſam, ſuper ejus ſuperficiem recidentem. Similiter aqua illa groſſa & viſibilis aquam tenuiorem & inviſibiliorem ſibi ſuperinnatantem; cujus etiam pars ſubtilior altius exuberans ſphæram ignis propter ſuam caliditatem & ſubtilitatem conflat, quæ eſt aquarum regionis inferioris portio cæteris omnibus ſubtilior. Atque ita procul dubio eâdem proportione uſque ad faſtigium cœli ſuperioris aſcendit aquea maſſa in forma pyramidis ſurſum ſemper acutior & tenuior: Unde certum eſt, aquam infimam ejuſdem eſſe ſubſtantiæ cum aqua ſuperiori, quæ merè Spiritus eſt, ſed formâ ſolummodò ab ea differre, quam eſſe lucem primo die creatam infra demonſtrabimus: utpote cujus copioſiore præſentia aquæ factæ ſunt tenuiores; minori verò copia illæ craſſæ magis & ſpiſſiores redduntur. Lucis autem portionem in infimo cœlo contentam, ejuſdem eſſe naturæ & eſſentiæ cum illa cœlorum ſuperiorum, ſed propter compoſitionem duntaxat differre; quoniam denſitas materiæ activam lucis inferioris diſpoſitionem impedit, ejusque radios ita coarctat, ut ipſos deſtructivos & urentes reddat, ſicuti in igne artificiali cernitur: His igitur cognitis, anne impoſſibile erit, experimentis ac concluſionibus factis in aqua tam viſibili, quàm inviſibili, & luce ignea regionis mundi inferioris, naturas etiam aquarum illarum ſubtilium & lucis tenuiſſimæ cœlorum ſuperiorum inveſtigare, cùm nulla ſit inter ipſas, præterquam in ſola corpulentiæ proportione differentia? Videmus enim machinam minorem idem opus præſtare, quod præſtat magna, licèt non in eadem proportione: Ignis autem noſter groſſus imagines in charta depictas movere facit ſua virtute; atque ita quoque lucida ſolis natura leve & æthereum corpus ſuum movet ab occidente in ortum: Similiter fuſum virtute ignis artificialis in altum depellitur, & huc atque illuc agitatur; ſic ignis ille à cœlo in corpora animata emiſſus huc atque illuc ea pellit & movere facit: Ipſum denique ſolem ſuæ lucis effectu res denſiores ſubtiliare percipimus; quodquidem idem anne etiam præſtabit ignis elementaris & artificialis facultas? Per hujuſmodi igitur experimenta, & ex actione caloris inferioris lucis ſpiſſæ in ejuſdem regionis

aquam

aquam,cujusq; gradus ac diſpoſitionis,operationes etiam lucis cœleſtis in aquas æthereas & ſupercœleſtes ac ſpirituales quodammodo percipere,atque hac via pro captus humani poſſibilitate totius machinæ ſtructuram, variamq; ejuſdem partium diſpoſitionem contemplari,ac per ultimos & minores principiorum effectus de ipſis etiam principiis quodammodo judicare non erit difficile.

CON-

Digitized by Google

Contenta hujus libri primi.

Ad *Macrocoſmi* & exiſtentium in eo creaturarum *fabricam univerſalem* duo requiruntur

- *Natura*, ſeu cauſa, vel principium, de quo lib. 1. eſtque vel
  - *Increatum*, q. eſt ipſe Deus ratione hujus ſuæ creationis dictus
    - *Creator*,
    - *Opifex*,
    - *Ens entium*,
    - *Natura* { *infinita* / *naturans* }
    - cujus
      - *Omnipotens eſſentia* deſcribitur cap. 1.
      - *Locus* cap. 2.
  - *Creatum*, eſtque vel
    - *Primarium*, quod eſt
      - *Hyle*, ſeu materia rerum primordialis, & à compoſitione remotiſſima, quæ ſecundùm quoſdam non eſt creata. De qua cap. 3. 4. 5.
      - *Lux*, ſeu forma generaliter informans, De qua cap. 6.
    - *Secundarium*, quod dividitur in naturam
      - *Caliditatis* / *Frigiditatis* } ex quibus deſcendit natura { *Humiditatis* / *Siccitatis* } de qua cap. 7.
    - *Tertianum*, à ſecundariorum actionibus ortũ, in 4. differentias diviſum, quas elementa vocant, ſcilicet
      - *Ignem*, *Aërem*, *Aquam*, *Terram*, } ex quibus immenſa Macrocoſmi ſubſtantia conflatur. De quo cap. 9.
    - *Quartanum*, quod eſt immenſum illud *Chaos* ex naturis diverſis indigeſtè compoſitum. De quo cap. 10.
    - *Ultimum*, ſeu extremum aut proximum, quod eſt
      - In animalibus *ſperma*
      - In vegetabilibus *ſemen*
      - In mineralibus { *Sulphur* / *Argentum vivũ* }
      - } de quo cap. 10.
- *Naturatum*, ſeu cauſatum, aut principiatum. De quo in libris ſequentibus.

CAPUT

CAPUT I.

De natura infinita rerumque omnium opifice.

NATURA infinita, quæ eſt Spiritus immenſus, ineffabilis, non intelligibilis, extra omnem imaginationem, ſupra omnem eſſentiam, innominabilis, ſolo corde prædicãdus, ſapientiſſimus, clementiſſimus, PATER, VERBUM, SPIRITUS ſanctus, ſummum & ſolum bonum, altitudo incomprehenſibilis, omnium creaturarum unitas, quæ eſt omni poteſtate validior, omni excellentia major, omni laude dignior, TRINITAS impartibilis, lumen ſplendidiſſimum & inenarrabile, mens denique divina, libera & ſegregata ab omni concretione mortali, omnium gloriæ divina natura, neceſſitas, finis & renovatio; Hic, inquam, DEUS omnium ſummus & maximus, cujus nomen ſit benedictum in æternum, admirandam totius Macrocoſmi machinam faberrimè condidit, ejusque ſtructuram pulcherrimè decoravit: Quod etiam omnes Philoſophi tam antiqui quàm recentiores, præter Peripateticos, qui mundum ab æterno eſſe volunt, unanimi ferè conſenſu aſſeverant, diviniſſimum hunc univerſi conditorem multis appellationibus, cuilibet ejus actionis proprietati convenientibus cognominantes. Inter quos Hermes eum vocat *æternum*, Thales *antiquiſſimum*, Plato *principium mundi ingenitum*, alii *cauſam infinitam, & quaſi extra omnia, & tamen in omnibus, & ubique*, alii *Ens entium, cauſam primam*, quatenus aliæ cauſæ & effectus ab eo dependent, omnium factorem, autorem, & ſecundùm Platonem *conditorium intellectum*. Unde nonnulli alii ipſum rerum mundanarum Principem, gubernatorem, ordinatorem, primum motorem & primum moventem, principiumque immobile dixerunt; quoniam omnia moventur ab ipſo manente immobili, & nulli paſſioni ſubjecto, cùm ſit ſemper ſtabilis, fixus, & permanens; *Triſmegiſtus* eum *univerſorum principium* vocat, per quod opificii ſolum opificem intelligere videtur; *Patrem* denique appellant eum *Plato* & *Mercurius Triſmegiſtus*, quatenus omnis fœcunditatis eſt autor, atque rerum cunctarum genitor; Concludit denique major Philoſophorum chorus (inter quos *Orpheum*, & *Democritum* nomino) DEUM *omne nomen habere, quoniam omnia ſunt in ipſo & ipſe in omnibus*; non aliter, quàm omnes lineæ rectæ ductæ à centro ad circumferentiam dicuntur eſſe in centro, vel ſicut numerus dicitur eſſe in unitate, quæ omnium numerorum communis eſt menſura, fons & origo, omnemque numerum in ſe unicè conjunctum continet; Unde Pythagorici & numeralis ſcientiæ conſultiſſimi, *monadem* ſeu *unitatem* DEO opifici aptaverunt; tum, quia ante omnia ſolus & unicus fuit, tum etiam, quia primus actor & ſolus motor extitit ad vaſtam opificii ſtructuram perficiendam; ejus au-

Hermes ſeq.

tem materię ſeu ſubjecto,quod erat Ens ſecundum,in quod ad mundi perfectionem agebat opifex,*Diadem* ſeu *dualitatem* attribuerunt; atque demum ſpirituali, ejus virtuti,ſeu formæ igneæ & lucidæ,per cujus præſentiam dicta mundi materia ſeu ſubjectum de potentia in actum reducebatur,omneſque machinæ partes ac regiones una cum creaturis earundem optimè diſtinguebantur ac diſponebantur, *Triadem* aſſignaverunt, quoniam in opificii univerſalis conſtitutione ſibi tertii Entis locum hæc ipſa eſſentia vendicavit: Ex quorum Philoſophorum Ethnicorum opinionibus manifeſtum eſt,ipſos non procul à vera divinæ mentis cognitione aberraſſe; Inter quos ſacram *Mercurii Triſmegiſti* revelationem ejúſque in myſteriis divinis profunditatem nunquam ſatis admirari vel collaudare poſſum; quippe qui in *Pimandro* ſuo divinitus & ſupra humanum captum nobis abdita DEI,& ſtructuræ ejus univerſalis ſecreta patefecit: Poſt quem *Platonem* divina cognitione pleniorem putamus; utpote, qui contra Peripateticorum aſſertiones,mundum,& quæ in mundo ſunt viſibilia & inviſibilia à principio primo ingenito facta eſſe conſtanter aſſeveravit. Quamvis autem opificem hunc trinum eſſentialiter deſcribere ſit impoſſibile; attamen ille ſecundùm nonnullorum Doctorum contemplationem hoc modo oculis depingitur; videlicet aut in *forma humana*.

Rationes autem cur nonnulli, DEUM humana depinxerunt forma, ſunt, quoniam:

- Homo ad imaginem DEI factus Trinitatem repræſentat, quippe cum in ipſo ſint Mens, Verbum & Spiritus. *Triſmegiſt. in Pimand.*
- Pater omnium, intellectus, vita & fulgor exiſtens hominem ſibi ſimilem procreavit, atque ei, tanquam filio ſuo congratulatus eſt; pulcher enim erat, patriſque ſui ferebat imaginem. *Ibid.*
- Ex vita & luce homo conſtat; Vita autem & lux DEUS eſt. *Ibid.*
- Fecit DEUS hominem ſecundùm imaginem ſuam. *Geneſ.* I.

Aut

Aut *in figura Solis*; Sub hac enim forma Ethnici & præſertim Orientales Deum adorant.

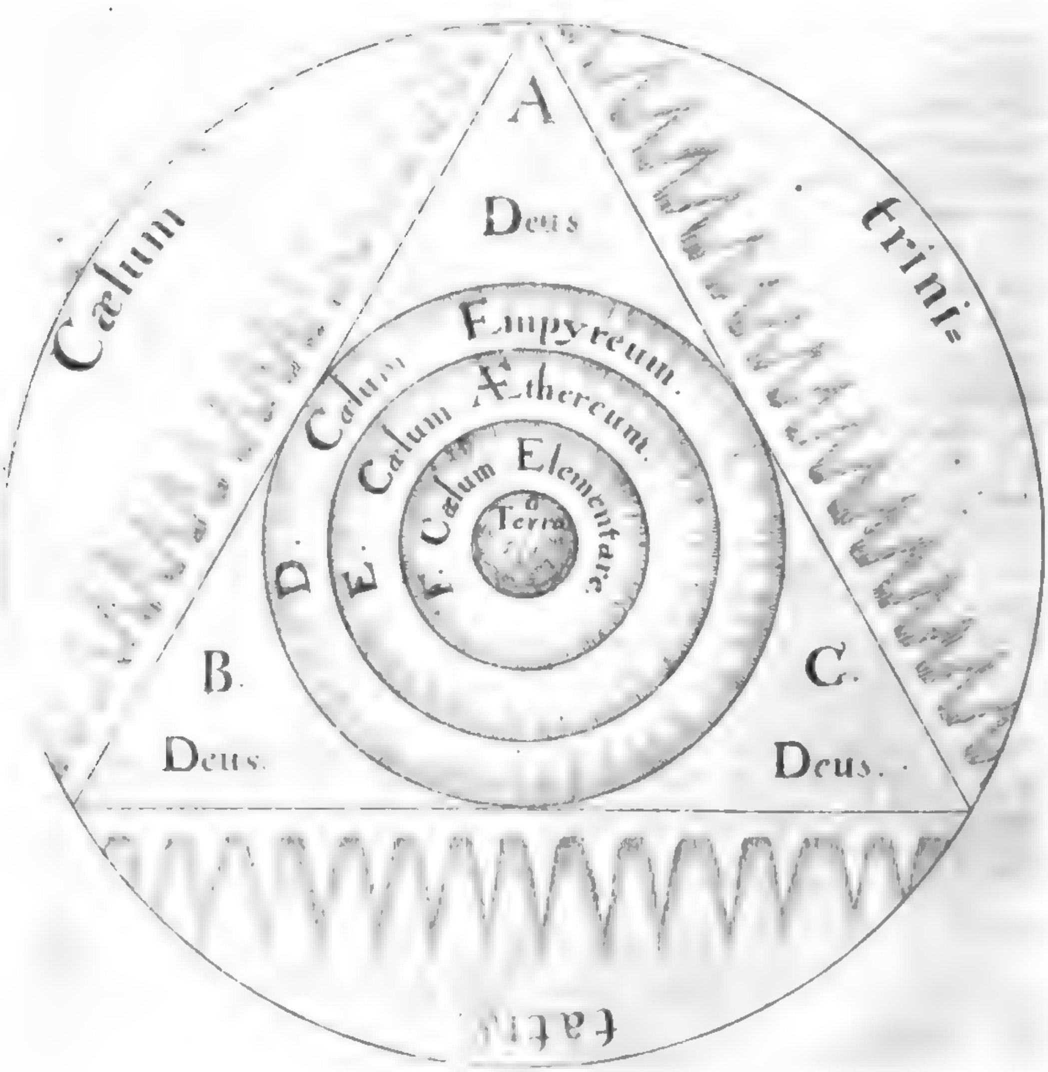
Soli verò comparaverũt Deitatem Sapientes, quoniã

A Deo omnis ſplendor ſpiritualis & inviſibilis derivatur, omniaq́; eodem intrinſecus illuminantur, non aliter quàm claritas & fulgor viſibilis & externus omnis ab ipſo Sole procedit; namque ut in materialibus Sol, ſic in ſpiritualibus Deus eſt Imperator igneum ſceptrum tenens.

Secundum *Sidrac:* ſapientem tria percipiuntur in Solis eſſentia, videlicet ipſe Sol, ejus lux ſeu claritas & calor vivificus: Solem ipſi Deo Patri, claritatem Filio, & calorem Spiritui ſancto referunt; Splendor immediatè oritur & derivatur à Solari corpore unico, caloris effectus & benevola virtus ab utroque deſcendit.

Aut *in forma Trianguli*, quoniam, ut in corpore Triangulari tres reperiuntur anguli diſtincti in unico ſubjecto, ſic in unica Deitate exiſtunt tres perſonæ diſtinctæ nullatenus ab unitate diviſæ. Atque, ut nobis videtur, non ineptè poteſt incomprehenſibilis illa & infinita Trigoni divini extenſio ſecundùm humani captus poſſibilitatem deſcribi demonſtratione ſequenti.

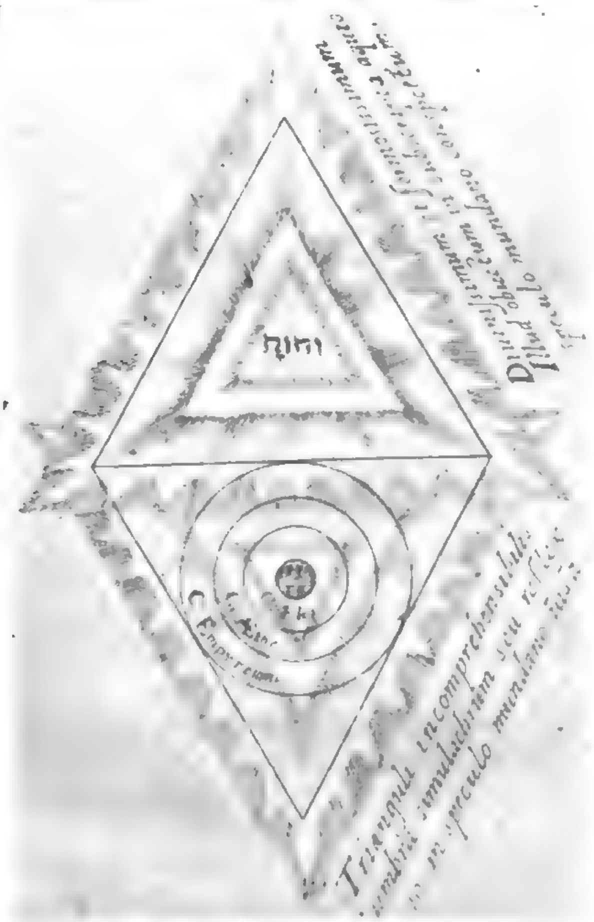
DEMONSTRATIO.

Deus Triangulo huic incomprehenſibili comparari poteſt, quia comprehendens in ſe omnia, & virtute ſua ſeſe ubique extendens cuncta inactuat, extraque ipſum eſt nihil; atque porrò etiam quilibet anguli conus cuilibet mundi parti tertiæ correſpondet, & tamen omnes ſimul in unitate naturæ conjuncti, unicum ſolum Trigonum regularem, æqualem & perfectiſſimum conſtituunt; ita quidem ut declaretur quoque ſimul hac demonſtratione, quod, ſicut omnes Trigoni ſupraſcripti anguli è ſphærica mundi ſuperficie eminentes in omni ſua dimenſione figura & capacitate ſimiles & æquales reperiuntur, ita quoque ſint tres perſonæ in unitate eſſentiæ divinæ coæquales in qualibet perfectionis ratione. Similiter ex eadem hac demonſtratione colligendum eſt, quantumvis forma

ma

ma triangularis ſit figura inter omnes in rerum natura minimè capax, quod tamen trina hæc eſſentia, propter trinitatem perſonarum, & earundem in divinitate æqualitatem, Triangulo æquilaterali comparata, ſit extra omnem naturam extenſa & adeò capax in natura ſua, ut etiam figuram in omni rerum univerſitate capaciſſimam, nimirum circularem, infinitate ſua comprehendat. Deſcripſimus itaque hoc loco DEUM, quatenus intra omnia eſſe dicitur, utputa quatenus ubique dicitur eſſe præſentialiter; At verò quatenus *Triſmegiſtus* appellavit *mundum ipſius* DEI *imaginem*, eatenus ipſius DEI imaginem & ſimulachrum in mundi Spiritu, tanquam effigiem humanam in ſpeculo conſpici dicimus; Neque enim potuit in mundi ſpeculo quicquam videri, priuſquam DEUS ei reluxit; non magis, quàm hominis effigies in ſpeculo abſque ignis vel Solis lumine poteſt percipi: DEUS autem ante mundi creationem ſibi ipſi tantùm reluxit, & in ſeipſum reflexit ardorem ſuum, teſte *Triſmegiſto*. At cùm mundum creare voluit, mutavit formam ſuam & univerſa ſubitò revelata ſunt, omniaque in lumen converſa, ut *in* 1. *Pimand.* habetur. Itaque DEUS occultus jam faciem ſuam ſplendidam in ſpeculo mundano, ſuo lumine inactuato, manifeſtavit, ideamque ſuam nobis & creaturis ſuis per ſacroſanctum illud donum aſſiduè communicat, quia mundum hunc viſibilem & externum ad opificis exemplum formatum dixerunt Sapientes. Ut igitur facies hominis in ſpeculo per reflexionem videtur, ſic trina unius eſſentiæ diſtinctio in ſpiritum univerſum mundi undique reflectitur. Cujus rei demonſtratio in ſequenti exemplo ad oculum patet.

CAPUT II.

Quot modis DEUS *in loco eſſe dicitur, quomodo ubique adeſt omniaque implet? Et de præcipua ejus ſede in hoc mundo?*

PRIUSQUAM de Naturæ naturantis ſede ſeu domicilio proprio agamus, an poſſit aliquo in loco eſſe, cùm ſit infinita in eſſentia ſua, quærendum eſt? Cui quidem dubio tota Theologorum Schola diſtinguendo reſpondit, eum eſſe in loco, *non definitivè*, ſicut intelligentiæ ſeu creaturæ ſpirituales, *nec circumſcriptivè*, quemadmodum res corporeæ, *ſed tantùm præſentialiter*; quamvis ſecundùm *Gregorium* DEUS in omnibus eſſe dicatur *tripliciter*; ſcilicet aut *præſentialiter*, ut iis exponit bonum, *aut potentialiter*, nempe per influentiam, *aut eſſentialiter*, videlicet per intimitatis eſſentiam. Ubique autem dicitur DEUS, quatenus virtus ejus divina cuncta permeat entia, per quam terminat reſpectum potentialitatis totius univerſi ad ſeipſum: Sic etiam omnia implere dicitur, non, ut ab iis contineatur, ſed potius ut ea contineantur ab ipſo. *Eſt enim*, inquit Ambroſius, *proprietas Deitatis ubique eſſe & in omnibus*. Manifeſtum eſt igitur, DEUM non eſſe in omnibus, puta, ut poſſit eum res quælibet pro ſuæ portionis modulo capere, quemadmodum majora minus; ſed ita dicitur omnia implere, ut non ſit aliquid, ubi ipſe non eſt. Intelligimus itaque, DEUM eſſe intra omnia, ſed non incluſum, quia infinitus eſt & incommenſurabilis; extra omnia verò, ſed non excluſum, quatenus incircumſcripta ſua magnitudine omnia creata concludit. Atque hinc eſt, quòd omnia à DEO creata dicuntur ab ipſo bona, participativè, hoc eſt, per præſentiam ejus, ſeu ſecundùm gradus eſſentiæ, quibus angeli animis, & animæ animalibus præferuntur; & tamen quatenus quælibet creatura plus minùsve dignitatis ſecundùm pulchritudinem formæ ſuæ à prima natura ſeu Ente procedentem obtinuit, eatenus, ut teſtatur *Jamblicus*, in bonitate per participationem acquiſita, altiorem aut dejectiorem ſedem poſſidebit. At verò, ut accipitur bonum abſolutè. ſimpliciter, &, ut *Jamblici* verbis utar, ſuper eſſentiam, eatenus ſumitur pro cauſa boni, hoc eſt, pro boni eſſentialis principio; de quo *Mercurius Triſmegiſtus* ibi agit, ubi nos cavere admonet, ne quicquam præter ſolum DEUM bonum dicamus. Omnia igitur Creatoris opera bonitatis, non ſuper eſſentiam ſoli DEO propriæ, ſed ſecundùm eſſentiam participia inveniuntur, ſcilicet quatenus eſſentiam, formam, & lucem ſubſtantialem ab ignea Creatoris benignitate accipiunt, cujus dotibus illuminantur, informantur & de potentia in actum deducuntur, ac per conſequens bona participativè dicuntur. Atque hanc quidem bonitatem eſſentificam mundus mundiq; creaturæ ab ipſo Creatore non neceſſitate coacto acceperunt, ut Philoſophica habet traditio, ſed ex libera & uberrima ejus voluntate omnes ſuas creaturas perficere volente, ſecundùm Pſalmiſtæ Regii mentem; *Quæcunque voluit Dominus, fecit in cælo & in terra*. Philoſophi denique veteres hujus naturæ naturantis habitationem in cœlo, ob loci illius pulchritudinem & claritatem poſuerunt. Unde *Plato* DEUM *in ignea ſubſtantia habitare* aſſerebat, hoc eſt, in æthere. Cui etiam Philoſophi recentiores (inter quos *Iſidorum*, *Bedam*, & *Baſilium*, veros hujus Naturæ cultores nomino) aſtipulari videntur, appellantes *Cælum Empyreum* DEI *habitaculum*. Nam quamvis DEUS ubique eſſe dicatur, *(ut ſupra)* propriè tamen & principaliter, hoc eſt, cum

Digitized by Google

tùm majori ſua præſentia dicitur eſſe in hoc cœlo, ubi opera virtutis ejus magis ſplendent, tanquam in loco & ſitu digniori, in quo virtus divina aptius operatur, ut teſtatur *Damaſcenus*. Neque enim dicitur DEUS ſupra omnia & extra omnia per diſtantiam localem, ſed per excellentiam naturæ, ut *in reſolut. Theolog. tract. 1. p. 1. quæſt.* 4. habetur. Atque hinc eſt, quod *cœlum* hoc vocatur *intellectuale*, quia DEUS, cujus eſt ſedes, appellatur Spiritus intellectualis. Nonnulli alii hanc regionem ſupercœleſtem angelis & animabus beatis attribuerunt, & propterea extra hoc ipſum aliam ſtatuerunt manſionem, quam *cœlum Trinitatis* appellaverunt, ſoli Trinitati, ſcilicet Patri, Filio & Spiritui ſancto convenientē. Dicunt hāc eſſe ipſùm DEUM ſecundùm rem; ratione verò differre. Nam ſecundùm *Albertum* eſt hoc cœlum virtutis divinæ excellentia, quæ continet & circumſcribit omnia creata. Unde eſſe in hoc cœlo, eſt eſſe in æqualitate virtutis DEI omnia creantis, continentis & ſalvantis. Per *Ezechielis* viſionem hæc omnia luculenter explicantur, ubi quamvis hæ duæ regiones, Intelligentiarum ſcilicet & Trinitatis, ſolummodo eſſentiæ puritate & exaltatione differre videantur, uno tamen cœlo Empyreo, à perfecta ſua illuſtratione ſic dicto, eas, non aliter quàm aër & ignis cœlo æthereo, contineri Propheta denotat. Namque cœlum unicum firmamenti convexitatem circumambiens hominis ſimilitudinem referebat, cujus pars ſuperior ab imaginis lumbis ſurſum igne carabeæ formæ, hoc eſt, tenuiſſimo & ſpiritualiſſimo reſplendebat; inferior verò à lumbis deorſum igne aliquantulum denſiori & craſſiori micabat: per quam hujus loci partitionem duas regiones dignitate differentes indicare videtur, cœlum nempe præcœleſte creaturarum ſpiritualium proprium, & illud ſupercœleſte.

CAPUT III.

De materiæ primæ origine, an ſit creata vel increata?

INGENS oritur inter Philoſophos recentiores diſſenſio de primæ creationis materiæ origine; quorum major chorus ipſam creatam eſſe aſſeveranter dicit; inter quos *Arteſius* his ferè verbis utitur: *Creator omnium in principio abſque ſermonis prolatione dixit; Fiat creatura talis, & poſtea creata eſt à* DEO *ipſa natura ſive materia prima.* Alter verò chorus minor, de quo participat *Paracelſus* cum reliquis ſuæ ſcholæ, materiam hāc vocat myſterium magnum, quod creati nullius ſimilitudinem habuit, nec etiam creatum fuit, ſed ſolummodò ab altiſſimo opifice DEO præparatum. Ambæ autem hæ ſcholæ conantur rationes ſuas ex Scriptura ſacra per Moyſen prolata, variè naturā & ſenſum vocabuli *Principii* interpretantes, probare. *Arteſius* enim cum cæteris ſuæ opinionis exordium narrationis Geneſeos à Moyſe nobis traditæ, nempe, *In principio creavit* DEUS *cœlum & terram*, &c. hoc modo explicat, *In primis vel primò creavit* DEUS *cœlum & terram.* Quam quidem vocabuli *Principii* expoſitionem confutare annitentes *Paracelſi* ſectatores tria hæc nobis proponunt dubia, An ſcilicet per *in primis* vel *primò* voluerit interpretator referre nomen *Principii ad tempus aliquod*, vel *ad ordinem & tempus ſimul*, vel utrum per illud *locum primum* deſignare intenderit. Quibus ſanè quæſtionibus, abſolutè & confidenter eas negando reſpondent; *Prima* quidem, quod tempus nondum extiterit: quippe quod habuerit demum ortum ſuum à veſpere & manè; unde illam *principii* interpretationem nullo modo admittunt. *Secunda*, quod abſurdum ſit, ponere mundum tempore & ordine ante ejus mate-

Digitized

teriam primam; quia videlicet res in potentia non poſtponuntur rebus in actu, nec principium principiato; hanc igitur interpretationem omnino repudiant. *Loco* denique non poſſe *Principii* nomen adaptari contendunt per rationem ex his verbis *cap.1. Euang. 1. S. Johan.* deſumptam, *Verbum erat in principio*; Verbum namque DEI loco velle includere ab omnibus piis nefas creditur, cùm ſit incomprehenſibile; ac præterea etiam ante mundi creationem nullus erat locus, quia nullum locatum. His, inquam, & conſimilibus argumentis prædictam contrariæ ſectæ opinionem refellere conatur cum quibuſdam diſcipulis ſuis *Paracelſus*, qui Moyſis verba primordialia in hunc ſenſum accipit; *In myſterio magno increato creavit* DEUS *cœlum & terram*, hoc eſt, in materia prima informi, tenebroſa & potentiali creavit DEUS cœlum & terram. Atque hæc Paracelſiſtica opinio non videtur diſcrepare ab illa *Peripateticorum*, qua mundum eſſe æternum exiſtimantes, *materiam* quoque *primam ipſi Mundo coæternam eſſe* ſtatuerunt. *Philoſophi* etiam nonnulli contra *Hyle* creationem iſtiuſmodi inſurgunt argumento; *Quod informe eſt non creatur: Sed hyle eſt informis: Ergo hyle non creatur. Major* luculenter demonſtratur eo, quod *creatio eſt inactuatio, & ex nihilo aliquid facere: Sed hyle in ſuâ natura nihil eſt actu, quare omni forma eam carere certum eſt.* Verùm omnes haſce ambiguas & controverſas Philoſophorum iſtorum diſputationes ego meis in Philoſophia ſuperioribus, & in hiſce rebus longè me doctioribus referens, ſaltem ad materiæ illius deſcriptionem deſcendam.

CAPUT IV.

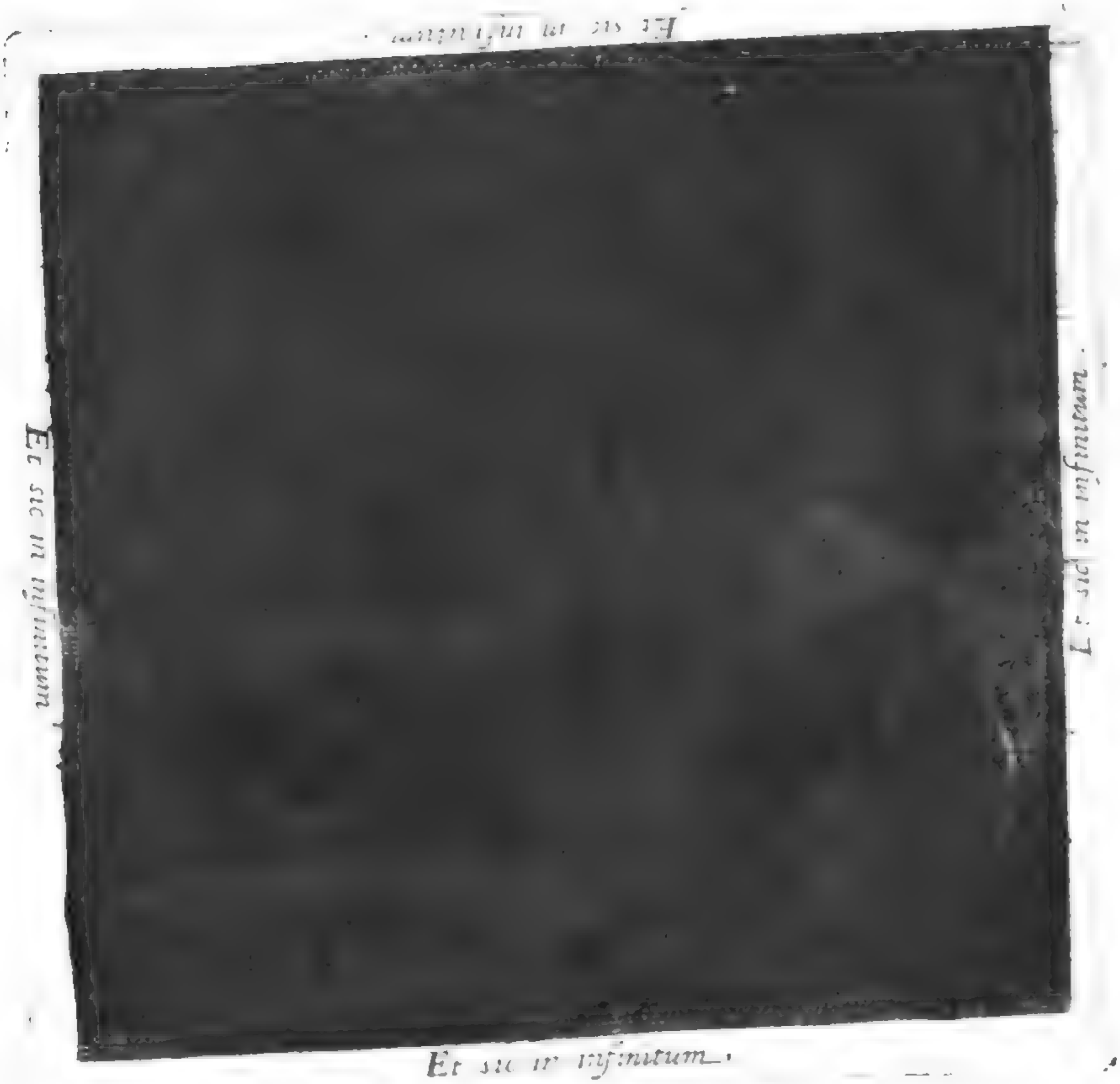
Materiæ primæ ſeu opificii univerſalis ſubjecti deſcriptio.

MATERIA ſeu ſubjectum, in cujus gremio maximus ille noſter Macrocoſmi opifex ſtructuram ſuam diſpoſuit, eſt Philoſophica illa ὕλη; quam Phyſici materiam abſolutè primam vocaverunt: qua quidem, ut nihil eſt communius, ſic etiam nihil ea magis incognitum reperitur. Circa ejus ergo inveſtigationem duo præcipuè inter cęteros Philoſophos antiquiores ſtudioſam operam navarunt: quorum prior, *Thales* nempe (cum quo *Heraclitus* & *Heſiodus* convenerunt) poſt longum ſtudium multaſque lucubrationes, *aquam* eſſe *primam rerum materiam* conſtanter affirmavit, ſuæque opinionis rationem confirmat, *quia*, inquit ille, *rerum omnium ſemen & alimentum eſt humor.* Hujus etiam ſententiam comprobare videntur tam *Ethnici*, quàm *ſacri ſcriptores.* Illi enim hanc ob cauſam *Neptunum, Oceanum* & *Thetin* conſecraverunt; hi, inter quos divinum illum Philoſophiæ Antiſtitem *Moyſen* nomino, materiam iſtam *abyſſum* & *aquam* nuncupaverunt; & *D. Petrus* 2. 3. *cœlum & terram fuiſſe ex aqua & per aquam* nobis indicavit. Alter hujus materiæ ſedulus perſcrutator *Anaxagoras* fuit, qui poſt multos in hoc ſtudio exantlatos labores, *materiam rerum primam rudem eſſe & indigeſtam molem, Chaos* dictam, opinatus eſt, cui etiam *Poëta in metamorph.* videtur aſſentire: Alii Philoſophi aliter de hac materia ſcripſerunt: Etenim *Anaximander* principia infinita ſtatuit materialem originem, *Anaximenes* aërem infinitum, *Diogenes* aërem divinæ rationis compotem, *Plato* ſpeciem inviſibilem & informem, *Zeno Stoicus* ignis ſubſtantiam per aërem in aquam converſam, *Epicurei* atomos, *Empedocles* quatuor elementa; qui fermè omnes ob occultam & abditam hujus myſterii diſpoſitionem, quæ procul dubio non niſi ſoli DEO verè & eſſentialiter cognita eſt, ſibi invicem repugnantes incertè & indeterminatè ſcripſerunt, ac quicquid

quicquid ſtrenuè & probabiliter mente conceperunt, hoc protinus in libris ſuis expoſuerunt: Id quod ſatis etiam in *Timæo* ſuo comprobare videtur *Plato*, dum hanc materiam deſcribit *eſſe rem ſine ſenſu perceptibilem, & ratiocinatione ſpuria vix credibilem*; quippe ex quibus verbis conſtat, ejus hac in re cognitionem eſſe veluti ſomnium, & meram imaginationem. Cui etiam hac in parte *Auguſtinus*, ut ex ſequenti ſermone patet, videtur quodammodò conſentire: *Cùm*, inquit ille, *aliquid informe concipio, prius nihil intelligo, quàm intelligebam; quemadmodum nihil videndo videntur tenebræ, nihil audiendo auditur ſilentium.* Hujus rei cognoſcendæ difficultatem fatetur & ipſe *Ariſtoteles*, qui hanc materiam per ſe nec cognoſci, nec deſcribi poſſe aſſerit, niſi per analogiam, hoc eſt, per exempla aliena ab accidentibus ſumpta. Unde ipſe cum aliis Philoſophis Græcorum eam ὕλη, id eſt, ſylvæ cuidam immenſæ aſſimilavit, cujus lignum aptum eſt ad quamlibet domum, machinam, vel rem aliam conſtruendam. Hinc etiam comparavit eam divinus ille *Moyſes* modò terræ vacuæ & inani, modò aquis & abyſſo; *Mercurius Triſmegiſtus* in ſuo *Pimandro*, umbræ cuidam horrendæ & in humidam naturam migranti; *Plato* matri, nutrici & ſedi rerum genitarum, eò quod omnia continet atque fovet: *Auguſtinus* tenebris & ſilentio, ut dictum eſt: *Pythagoras* dualitati: *Nonnulli* ſpeculo, in quo anima mundi cernitur: *alii* ceræ & luto, quæ apta ſunt ad quamlibet impreſſionem ſuſcipiendam: *Sunt* etiam, *qui* eam unguento comparare volunt, quod quemlibet odorem recipere & retinere promptum eſt. Atque hinc eſt quòd *Plato* eam infinitam appellavit; ſcilicet propter inclinationem illius ad infinitas formas: Quamvis iſta materia, etiam quoad nos infinita dici poterit; nam DEUS tantùm ſcit, quàm latè ſeſe hæc potentia ultra mundi convexitatem extendat. Atq; hoc idem videtur *Ariſtoteles* intelligere *in lib. de cælo & mundo*; ubi dicit, *quod extra cælum nec ſit locus, nec corpus, nec dimenſio, nec repletio, nec tempus, nec numerus, nec menſura movendi*, & per conſequens nihil extra cœlum eſſe præter hanc materiam informem, cui prædictæ proprietates ſolummodò ſunt propriæ. Hinc etiam eſt, quod *Mercurius Triſmegiſtus* in ſacro ſuo ſermone in talia loquitur verba; Umbra, inquit ille, *infinita in abyſſo*. &c.

Concludimus igitur ex omnibus tum veterum, tum recentiorum Philoſophorum ſcriptis, materiam hanc primam eſſe Ens primordiale, infinitum, informe, in potentia tam ad aliquid, quàm ad nihil; nullius quantitatis ſeu dimenſionis, cùm nec parvum, nec magnum dici poſſit; nullius qualitatis, cùm nec ſit ſubtile, nec ſpiſſum, nec perceptibile; nullius proprietatis, nec inclinationis, non movens, nec quieſcens, ſine ullo colore aut qualitate elementari; Omnium tamen actionum paſſivum primum, rerumque capax: Unde mundi mater vocatur, in cujus gremio orbes ætherei rutilis ignibus decorati, & quatuor elementa inferius juxta centrum ſuſpenſa tanquam in utero materno comprehenduntur. Hujus autem materiæ informis effigiem imaginariam, *Mercurii Triſmegiſti* & veridici *Moyſis* deſcriptionem imitando, ſub forma *fumi nigerrimi*, ſeu vaporis, ſeu umbræ horrendæ, ſeu abyſſi tenebroſæ, ſeu denique maſſæ cujuſdam rudis, indigeſtæ & imperceptibilis hoc in loco depinximus.

Digitized by Google

CAPUT V.

De tenebris & privatione.

AUGUSTINUS *contra Manichæos* aſſerit, privationem nihil aliud eſſe, quàm tenebras, quæ definiuntur lucis abſentia. Sed ſi rectè conſideretur tenebrarum ſignificatio, illam latius quàm privationis vocabulum ſe extendere percipiemus. Nam, teſte *Moyſe, tenebræ ſuper faciem abyſſi fuerunt*, priuſquam lux ſeu forma crearetur; privatio verò nominari non poteſt, niſi reſpectu cujuſdam poſitionis, hoc eſt, ubi eſt alicujus formæ præcedentis abſentia. Quare, ut cum *Auguſtino* conſentiam, *omnis privatio eſt tenebra*, hoc eſt, formæ lucidæ

lucidæ ablatio; *ſed non è converſo:* Unde manifeſtũ eſt, tenebras ſeu privationem à mundi creatione rebus corruptioni obnoxiis tantummodò accidere, cujuſmodi ſunt elementa & elementata cœli inferioris: nam cùm forma elementorum non ſufficiat ad explendum materiæ appetitum (unde eorum volatilitas & imperfectio) neceſſe eſt, ut eadem ipſorum materia ſemper appetat formam novam: quem quidem appetitum, cùm abſque formæ præcedentis abſentia explere nequeat, neceſſe eſt, ut corruptio ſeu putrefactio novã illam formã præcedat, extinctâ prius & exutâ formâ antiquá, cujus ſigna ſunt tenebræ, quæ nihil ſunt aliud quàm nigredo & obſcuritas ſignificantes lucis & formæ abſentiam, ex qua rei putrefactæ pulchritudo & eſſentia prius derivata & cognita fuit. Hãc autem *nigredinem* Philoſophi Chimici, multis appellationibus nuncupaverunt: inter quas hoc putredinis ſignum ſæpius *caput corvi* vocarunt, per quod principium merè accidentale, & medium conſocians materiam & formam, ſponſumq; cum ſponſa conjungens intelligebant; qui quidem color tenebroſus ſtatim poſt generationem perit. Hîc igitur conſiderandum eſt, quod rei materia, dum tenebris ſubmergitur, ſic ſe habet in re forma privata, ut prima macrocoſmi materia ante lucis productionem. nam habet potentiam ad lucis cujuſdam præſentiã & pulchritudinẽ; ſine qua in actum nunquam poteſt reduci: Intelligendum verò eſt, *tenebrarum* vocabulũ duplicẽ apud Philoſophos ſignificationẽ habere; *Aliquando* enim pro ſubſtantia aliqua tenebroſa accipitur, ſcilicet, ut pro aëre obſcuro & nigro, ut pro umbra alicujus corporis opaci, *nonnunquam* etiam pro mero accidẽte ſumitur, pro colore ſcilicet nigredinis: In priori ſignificatione traditur à *Moyſe* eſſe per faciem abyſſi: in ſecunda pro lucis privatione habetur; utcunque tamen accipiatur, *ſemper tenebræ luci omnino repugnant.* Nam illæ faciunt rem abditam & occultam, timorẽ & mœſtitiã inducunt, tollunt verecundiam, conciliãt ſomnũ, & quieti ſunt amiciſſimæ; unde materiæ ſunt comites: Hæc verò rem cognitã & manifeſtam reddit, pavorem eximit, confidentiam, animoſitatem & lætitiã affert, verecundos facit, torporem & ſegnitiem pellit, nec quieſcere animal permittit, cùm vitam & motum in ejus ſanguine excitet: eſt enim, uti ſuperius dictum fuit, formarum & actionum origo.

CAPUT VI.

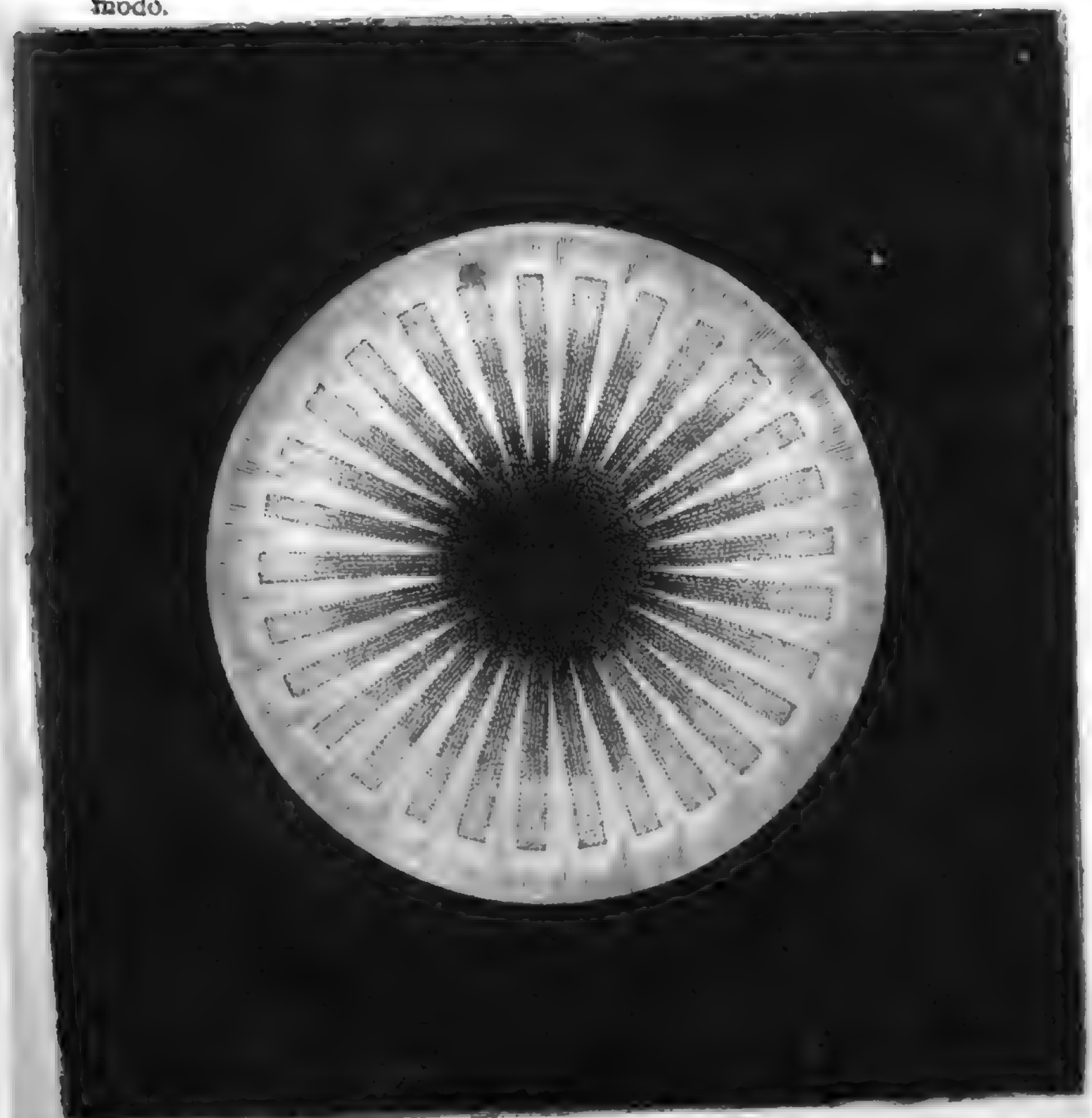
De eſſentia univerſali, qua opifex opificii univerſalis materiam informavit.

SAPIENTISSIMUS mundi opifex, qui dixit, *Ego ſum lux mundi, verus ignis, luminumq; pater*, materiam hanc informem, hoc naturæ fundamentum, ſeu machinæ univerſalis ſubjectum, formarum habitaculum, &, ut cum *Platone* loquar, earum nutricem facere decrevit; ut ipſarum præſentia totius abyſſi maſſa tenebris obruta viſibilis & perceptibilis redderetur & in actum reduceretur, quod ut leviter perficeretur, claritatem ſui ignis primùm cœlo Empyreo (nam *ſpiritus ejus oris*, quem *Mercurius Triſmegiſtus*, DEUM ignis, & numen ſpiritus vocat, *ferebatur ſuper aquas*) deinde & ſecundario cœlo æthereo ac ſoli cæteriſque ejuſdem creaturis ſphæricis liberrimè communicavit, ut per earum virtutem, tanquam per inſtrumenta cœlum æthereum decoraretur, & forma vitaque creaturis inferioribus inderetur: Hanc autem creaturam igneam primo die ad divinę ideę ſimilitudinem conditam, & veluti primũ ac præſtantiſſimum donum à DEO ad reliquæ ſuæ ſtructuræ perfectionẽ datum, lucẽ appellavit *Moyſes*, *Arteſius* claritatem, *Plato* ideam, *Ariſtoteles* principium divinũ & optimum: Nam ipſe *in lib. de 5. ſubſtant.* agnoſcit lucem dare rebus omnibus formam, pulchritudinẽ, & eſſe ſuũ, quippe ſine qua nulla materia manifeſtari aut cognoſci poteſt, ſed abdita & quaſi in potẽtia remanet: Hanc ipſam *Merc. Triſmegiſtus*

giſtus in ſacro ſuo ſermone ſplendorem ſanctum appellavit, quem in principio floruiſſe, & ſub arena & humida natura elementa deduxiſſe aſſerit; quo quidem ſancto ſplendore informem materiæ ſinum formis illuſtrari voluit *Marſil. Ficin. in tom ſuper illum ſermonem.* Omnes denique unanimi ferè conſenſu eam actum primum, formam, ſpeciem & eſſentiam appellare ſolent. Hæc itaque lux eſt ſubſtantia unica, eaque corporea, ſimpliciter in ſe exiſtens, omnium ſimpliciſſima, digniſſima & nobiliſſima; imò tantæ eſt nobilitatis, teſte *Auguſtino ſuper Geneſin,* ut etiam corporalia, quantò plus lucis participant, tantò perfectiora & nobiliora cenſeantur, unde & lucem primum in corporibus poſſidere locum aſſeveranter dicit. Atque hanc *lucis ſubſtantiam* idem *Auguſtinus* & *Dionyſius* propter ſuavem ejus calorem definiunt, *eſſe ignem purum, incombuſtibilem, immenſurabilem, & non dividendum, creſcentem & multiplicantem ſeſe in infinitum, ubique ſe extendentem & uno momento omnibus præſentem, omnia comprehendentem, nec tamen comprehendendum, in ſeipſo ſemper lucentem, aliis verò per ſe inviſibilem atque incognitum:* quoniam nunquam illuminat viſibiliter, niſi corpus aliquod, cujus materia illuminari apta eſt, interveniat. Atque hinc eſt, quod ſubſtantia cœli medii, quamvis in ſe ſit valdè lucida, atque ob lucis ſuę copiam primum inter corpora compoſita locum teneat, nocturno tamen tempore non illuminat. Ab hujus igitur lucis fonte ſupercœleſti derivatur procul dubio ignis ille inviſibilis *Zoroaſtris* & *Heracliti*, à quo cuncta eſſe genita docent; cujus virtutem, licèt inviſibilem, cuncta animalia, omneſque aliæ creaturæ ſublunares, imò & ipſum quoque mare in ſuo fluxu & refluxu interdiu noctuque agnoſcere & perſentire videntur. Hunc denique ignem Philoſophi ob ejus vivacitatem actum vocant ſimplicem; quo nihil eſt mobilius, & in ſuo motu velocius & potentius, nihil ſubtilius, & ob ſubtilitatem ſuam penetrantius, nihil utilius aut virtute plenius, nihil pulchrius, aut in eſſentia ſua uniformius, nihil magis Entia ſecundùm plus vel minus perficiens & exaltans, nihil ea citius diſſolvens, eorumque ligamenta facilius tollens, ut teſtatur *Calcidius ſuper Timæum.* Ex quibus manifeſtum eſt, contra *Damaſcenum,* & *Ariſtotelem* ſibi ipſi in hoc quodammodo contradicentem, lucem non eſſe accidens, quod per ſe nihil eſt, unde ſubſtantiam, cui inhæret, nobiliorem reddere, veriſimile non videtur, quoniam illud eſt officium formæ eſſentialis, à qua tum corporis cujuſlibet nomen, tum ejus eſſe derivatur. Concludimus igitur, *lucem eſſe vel increatam*, ſcilicet DEUM omnia naturantem; (nam in ipſo DEO Patre eſt vera lux, deinde in Filio ejus illuſtrans ſplendor & uberans, & in Spiritu ſancto ardens fulgor ſuperans omnem intelligentiam) *vel* ab ea increata *creatam*, quæ eſt vel cujuſlibet trium cœlorum ſimpliciſſima quaſi anima, & vera forma eſſentialis, ſpiritum limpidiſſimum, tanquam ejus retinaculum & vehiculum informans. Unde *Jamblicus* ob ætheris luciditatem putavit, eum nihil eſſe præter ipſum lumen, vel in quibuſlibet ipſorum creaturis compoſitis: Etenim in angelis eſt infuſa quædam ſplendens intelligentia, perfuſaque ſuper omnes rationis terminos diverſis tamen gradibus ſecundùm ſuſcipientis naturam ſuſcepta; Deſcendit deinceps ad cœleſtia, ubi in illis virtutem producit vivificam, unde vita & efficax propagatio cum ſplendore vivifico inferioribus induntur: In hominibus eſt lucidus rationis diſcurſus, in cæteris animalibus eſt ignis occultus actiones vitæ & ſenſus manifeſtè gubernans; in vegetabilibus anima quædam lucida, circa eorum centra deliteſcens, vegetationem & multiplicationem cauſans in infinitum: in mineralibus etiam eſt ſplendoris ſcintilla verſus perfectionis metam illa promovens. A luce igitur ſupernaturali, primo die creata oriuntur macrocoſmi cœlorum, & exiſtentium in illis corporum (nam puritate, ſimplicitate & dignitate diſtinguuntur) differentiæ: Etenim ſecundùm gradus exceſſus vel defectus iſtius eſſentiæ cœlum ſupremum ab infimo, & infimum à medio differre,

ac

ac quodlibet cujuſque cœli elementum hujus præſentia aut abſentia deprimi aut exaltari reperitur: nam quo magis diſtat materia à formæ nobilitate, eò groſſior, impurior, obſcurior & indignior eſt. Hinc etiam rerum creatarum & ſubſtantiarum diverſitas, hinc earum perfectio & imperfectio, cruditas & maturitas, volatilitas & fixatio, ſpiſſitudo & ſubtilitas, obſcuritas & ſplendor, gravitas & levitas, omniſque rerum proportio unam ab alia diſtinguens, ſecundùm *Mercurium Triſmegiſtum, in ſuo ſermone ſacro* aſſerentem, *res diſtinctas librataſq; eſſe ſpiritu igneo eas vehente:* neque enim materia prima ante hujus lucis productionem erat prædictarum qualitatum capax, quia æqualiter tenebroſa atque inanis eundem ſemper imperfectionis ſtatum retinebat, tanquam omni actu, quo moveretur de uno ſtatu ad alium, penitùs deſtituta. Ex quibus manifeſtum eſt, quod ſublata à mundo claritate ac luce, materiam ejuſdem in primum ſuum ſtatum & diſpoſitionem reverſuram, nec ullam ejus particulam cæteris dignitate, loco, aut qua alia qualitate aut quantitate præſtantiorem futuram credendum ſit. Quæ omnia demonſtratione hac ſequenti à poſteriori etiam ſenſui explicabimus factu poſſibilia eſſe, cùm ignea natura ſit à luce, aëreumque corpus ab aqua primam ſuam ducat originem: Delineavimus autem iſtam formam hoc modo.

tem materię ſeu ſubjecto, quod erat Ens ſecundum, in quod ad mundi perfectionem agebat opifex, *Diadem* ſeu *dualitatem* attribuerunt; atque demum ſpirituali, ejus virtuti, ſeu formæ igneæ & lucidæ, per cujus præſentiam dicta mundi materia ſeu ſubjectum de potentia in actum reducebatur, omnesque machinæ partes ac regiones una cum creaturis earundem optimè diſtinguebantur ac diſponebantur, *Triadem* aſſignaverunt, quoniam in opificii univerſalis conſtitutione ſibi tertii Entis locum hæc ipſa eſſentia vendicavit: Ex quorum Philoſophorum Ethnicorum opinionibus manifeſtum eſt, ipſos non procul à vera divinæ mentis cognitione aberraſſe; Inter quos ſacram *Mercurii Triſmegiſti* revelationem ejúſque in myſteriis divinis profunditatem nunquam ſatis admirari vel collaudare poſſum; quippe qui in *Pimandro* ſuo divinitus & ſupra humanum captum nobis abdita DEI, & ſtructuræ ejus univerſalis ſecreta patefecit: Poſt quem *Platonem* divina cognitione pleniorem putamus; utpote, qui contra Peripateticorum aſſertiones, mundum, & quæ in mundo ſunt viſibilia & inviſibilia à principio primo ingenito facta eſſe conſtanter aſſeveravit. Quamvis autem opificem hunc trinum eſſentialiter deſcribere ſit impoſſibile; attamen ille ſecundùm nonnullorum Doctorum contemplationem hoc modo oculis depingitur; videlicet aut in *forma humana*.

Rationes autem cur nonnulli, DEUM humana depinxerunt forma, ſunt, quoniam

- Homo ad imaginem DEI factus Trinitatem repræſentat, quippe cum in ipſo ſint Mens, Verbum & Spiritus. *Triſmegiſt. in Pimand.*
- Pater omnium, intellectus, vita & fulgor exiſtens hominem ſibi ſimilem procreavit, atque ei, tanquam filio ſuo congratulatus eſt; pulcher enim erat, patriſque ſui ferebat imaginem. *Ibid.*
- Ex vita & luce homo conſtat; Vita autem & lux DEUS eſt. *Ibid.*
- Fecit DEUS hominem ſecundùm imaginem ſuam. *Geneſ.* 1.

Aut

Digitized by Google

Aut *in figura Solis*; Sub hac enim forma Ethnici & præſertim Orientales Deum adorant.

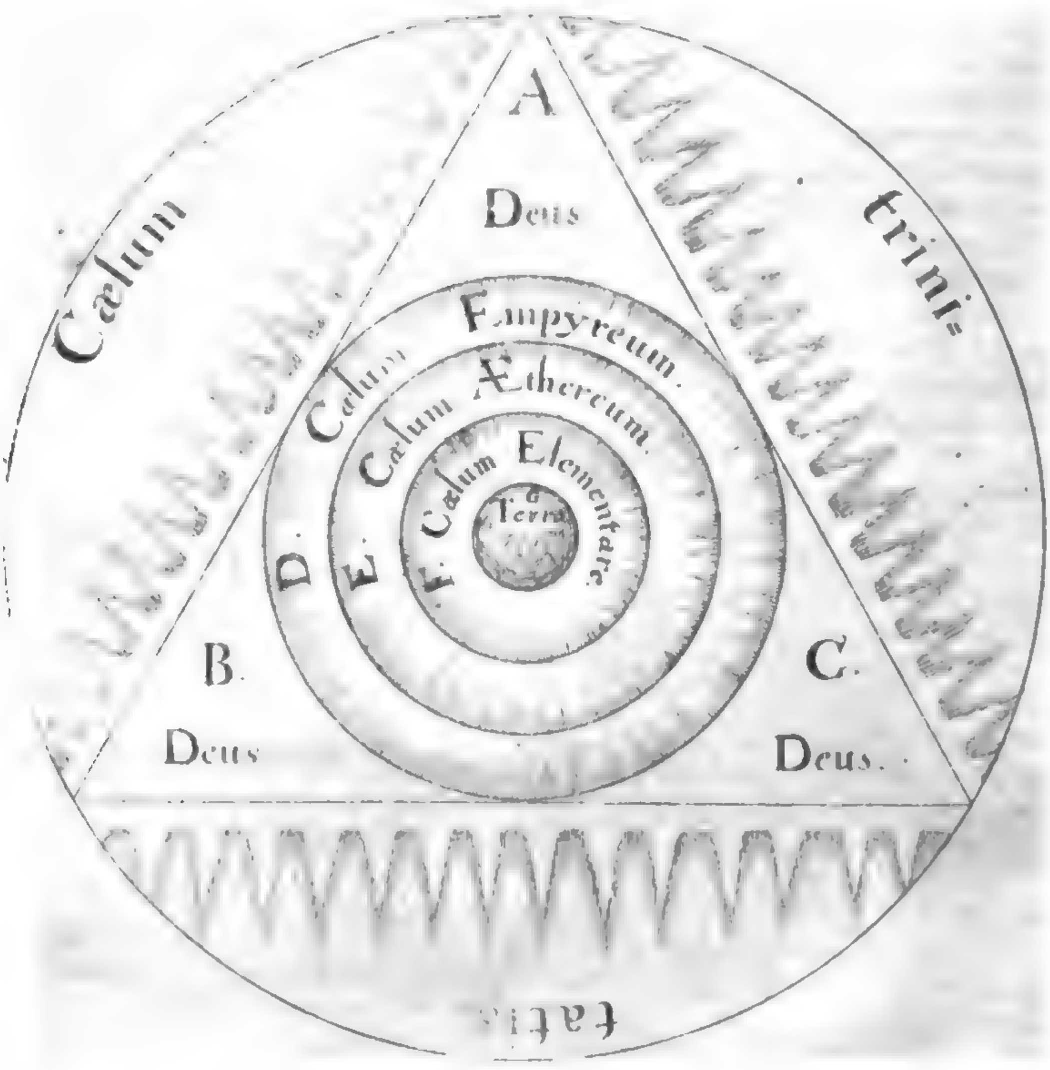
Soli verò comparaverũt Deitatem Sapientes, quoniã

A Deo omnis ſplendor ſpiritualis & inviſibilis derivatur, omniaq; eodem intrinſecus illuminantur, non aliter quàm claritas & fulgor viſibilis & externus omnis ab ipſo Sole procedit; namque ut in materialibus Sol, ſic in ſpiritualibus Deus eſt Imperator igneum ſceptrum tenens.

Secundum *Sidrac:* ſapientem tria percipiuntur in Solis eſſentia, videlicet ipſe Sol, ejus lux ſeu claritas & calor vivificus: Solem ipſi Deo Patri, claritatem Filio, & calorem Spiritui ſancto referunt; Splendor immediatè oritur & derivatur à Solari corpore unico, caloris effectus & benevola virtus ab utroque deſcendit.

Aut *in forma Trianguli*, quoniam, ut in corpore Triangulari tres reperiuntur anguli diſtincti in unico ſubjecto, ſic in unica Deitate exiſtunt tres perſonæ diſtinctæ nullatenus ab unitate diviſæ. Atque, ut nobis videtur, non ineptè poteſt incomprehenſibilis illa & infinita Trigoni divini extenſio ſecundùm humani captus poſſibilitatem deſcribi demonſtratione ſequenti.

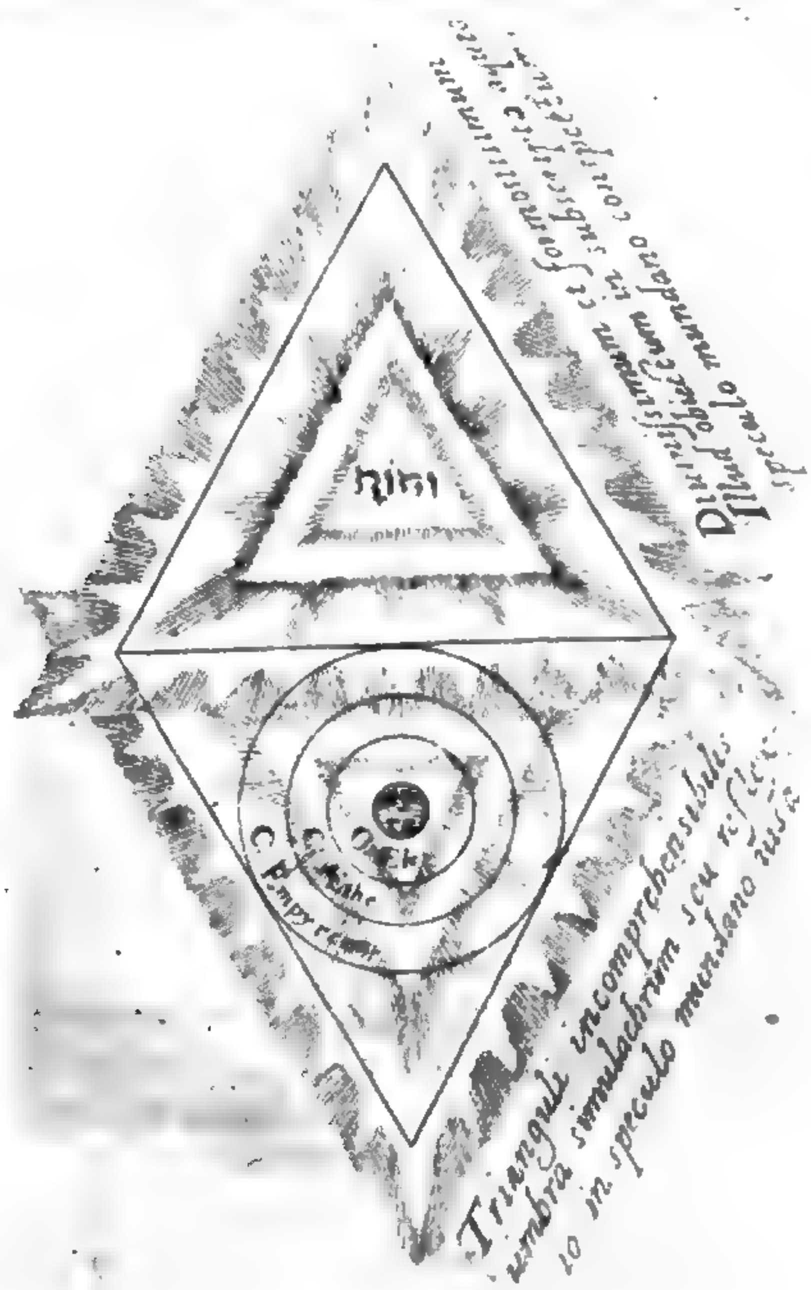
DEMONSTRATIO.

Deus Triangulo huic incomprehenſibili comparari poteſt, quia comprehendens in ſe omnia, & virtute ſua ſeſe ubique extendens cuncta inactuat, extraque ipſum eſt nihil; atque porrò etiam quilibet anguli conus cuilibet mundi parti tertiæ correſpondet, & tamen omnes ſimul in unitate naturæ conjuncti, unicum ſolum Trigonum regularem, æqualem & perfectiſſimum conſtituunt; ita quidem ut declaretur quoque ſimul hac demonſtratione, quod, ſicut omnes Trigoni ſupraſcripti anguli è ſphærica mundi ſuperficie eminentes in omni ſua dimenſione figura & capacitate ſimiles & æquales reperiuntur, ita quoque ſint tres perſonæ in unitate eſſentiæ divinæ coæquales in qualibet perfectionis ratione. Similiter ex eadem hac demonſtratione colligendum eſt, quantumvis for-

ma

ma triangularis ſit figura inter omnes in rerum natura minimè capax, quod tamen trina hæc eſſentia, propter trinitatem perſonarum, & earundem in divinitate æqualitatem, Triangulo æquilaterali comparata, ſit extra omnem naturam extenſa & adeò capax in natura ſua, ut etiam figuram in omni rerum univerſitate capaciſſimam, nimirum circularem, infinitate ſua comprehendat. Deſcripſimus itaque hoc loco DEUM, quatenus intra omnia eſſe dicitur, utputa quatenus ubique dicitur eſſe præſentialiter; At verò quatenus *Triſmegiſtus* appellavit *mundum ipſius* DEI *imaginem*, eatenus ipſius DEI imaginem & ſimulachrum in mundi Spiritu, tanquam effigiem humanam in ſpeculo conſpici dicimus; Neque enim potuit in mundi ſpeculo quicquam videri, priuſquam DEUS ei reluxit; non magis, quàm hominis effigies in ſpeculo abſque ignis vel Solis lumine poteſt percipi: DEUS autem ante mundi creationem ſibi ipſi tantùm reluxit, & in ſeipſum reflexit ardorem ſuum, teſte *Triſmegiſto*. At cùm mundum creare voluit, mutavit formam ſuam & univerſa ſubitò revelata ſunt, omniaque in lumen converſa, ut *in 1. Pimand.* habetur. Itaque DEUS occultus jam faciem ſuam ſplendidam in ſpeculo mundano, ſuo lumine inactuato, manifeſtavit, ideamque ſuam nobis & creaturis ſuis per ſacroſanctum illud donum aſſiduè communicat, quia mundum hunc viſibilem & externum ad opificis exemplum formatum dixerunt Sapientes. Ut igitur facies hominis in ſpeculo per reflexionem videtur, ſic trina unius eſſentiæ diſtinctio in ſpiritum univerſum mundi undique reflectitur. Cujus rei demonſtratio in ſequenti exemplo ad oculum patet.

CAPUT II.

Quot modis DEUS *in loco eſſe dicitur, quomodo ubique adeſt omniaque implet? Et de præcipua ejus ſede in hoc mundo?*

PRIUSQUAM de Naturæ naturantis ſede ſeu domicilio proprio agamus, an poſſit aliquo in loco eſſe, cùm ſit infinita in eſſentia ſua, quærendum eſt? Cui quidem dubio tota Theologorum Schola diſtinguendo reſpondit, eum eſſe in loco, *non definitivè*, ſicut intelligentiæ ſeu creaturæ ſpirituales, *nec circumſcriptivè*, quemadmodum res corporeæ, *ſed tantùm præſentialiter*; quamvis ſecundùm *Gregorium* DEUS in omnibus eſſe dicatur *tripliciter*, ſcilicet aut *præſentialiter*, ut iis exponit bonum, *aut potentialiter*, nempe per influentiam, *aut eſſentialiter*, videlicet per intimitatis eſſentiam. Ubique autem dicitur DEUS, quatenus virtus ejus divina cuncta permeat entia, per quam terminat reſpectum potentialitatis totius univerſi ad ſeipſum: Sic etiam omnia implere dicitur, non, ut ab iis contineatur, ſed potius ut ea contineantur ab ipſo. *Eſt enim*, inquit Ambroſius, *proprietas Deitatis ubique eſſe & in omnibus*. Manifeſtum eſt igitur, DEUM non eſſe in omnibus, puta, ut poſſit eum res quælibet pro ſuæ portionis modulo capere, quemadmodum majora minus; ſed ita dicitur omnia implere, ut non ſit aliquid, ubi ipſe non eſt. Intelligimus itaque, DEUM eſſe intra omnia, ſed non incluſum, quia infinitus eſt & incommenſurabilis; extra omnia verò, ſed non excluſum, quatenus incircumſcripta ſua magnitudine omnia creata concludit. Atque hinc eſt, quòd omnia à DEO creata dicuntur ab ipſo bona, participativè, hoc eſt, per præſentiam ejus, ſeu ſecundùm gradus eſſentiæ, quibus angeli animis, & animæ animalibus præferuntur; & tamen quatenus quælibet creatura plus minúsve dignitatis ſecundùm pulchritudinem formæ ſuæ à prima natura ſeu Ente procedentem obtinuit, eatenus, ut teſtatur *Jamblicus*, in bonitate per participationem acquiſita, altiorem aut dejectiorem ſedem poſſidebit. At verò, ut accipitur bonum abſolutè, ſimpliciter, &, ut *Jamblici* verbis utar, ſuper eſſentiam, eatenus ſumitur pro cauſa boni, hoc eſt, pro boni eſſentialis principio; de quo *Mercurius Triſmegiſtus* ibi agit, ubi nos cavere admonet, ne quicquam præter ſolum DEUM bonum dicamus. Omnia igitur Creatoris opera bonitatis, non ſuper eſſentiam ſoli DEO propriæ, ſed ſecundùm eſſentiam participia inveniuntur, ſcilicet quatenus eſſentiam, formam, & lucem ſubſtantialem ab ignea Creatoris benignitate accipiunt, cujus dotibus illuminantur, informantur & de potentia in actum deducuntur, ac per conſequens bona participativè dicuntur. Atque hanc quidem bonitatem eſſentificam mundus mundiq; creaturæ ab ipſo Creatore non neceſſitate coacto acceperunt, ut Philoſophica habet traditio, ſed ex libera & uberrima ejus voluntate omnes ſuas creaturas perficere volente, ſecundùm Pſalmiſtæ Regii mentem; *Quæcunque voluit Dominus, fecit in cælo & in terra.* Philoſophi denique veteres hujus naturæ naturantis habitationem in cœlo, ob loci illius pulchritudinem & claritatem poſuerunt. Unde *Plato* DEUM *in ignea ſubſtantia habitare* aſſerebat, hoc eſt, in æthere. Cui etiam Philoſophi recentiores (inter quos *Iſidorum*, *Bedam*, *&* *Baſilium*, veros hujus Naturæ cultores nomino) aſtipulari videntur, appellantes *Cælum Empyreum* DEI *habitaculum*. Nam quamvis DEUS ubique eſſe dicatur, *(ut ſupra)* propriè tamen & principaliter, hoc eſt,

cum

Digitized by Google

tum majori ſua præſentia dicitur eſſe in hoc cœlo, ubi opera virtutis ejus magis ſplendent, tanquam in loco & ſitu digniori, in quo virtus divina aptius operatur, ut teſtatur *Damaſcenus.* Neque enim dicitur Deus ſupra omnia & extra omnia per diſtantiam localem, ſed per excellentiam naturæ, ut *in reſolut. Theolog. tract.* 1. *p.* 1. *quæſt.* 4. habetur. Atque hinc eſt, quod *cœlum* hoc vocatur *intellectuale*, quia Deus, cujus eſt ſedes, appellatur Spiritus intellectualis. Nonnulli alii hanc regionem ſupercœleſtem angelis & animabus beatis attribuerunt, & propterea extra hoc ipſum aliam ſtatuerunt manſionem, quam *cœlum Trinitatis* appellaverunt, ſoli Trinitati, ſcilicet Patri, Filio & Spiritui ſancto convenientẽ. Dicunt hãc eſſe ipſum Deum ſecundùm rem; ratione verò differre. Nam ſecundùm *Albertum* eſt hoc cœlum virtutis divinæ excellentia, quæ continet & circumſcribit omnia creata. Unde eſſe in hoc cœlo, eſt eſſe in æqualitate virtutis Dei omnia creantis, continentis & ſalvantis. Per *Ezechielis* viſionem hæc omnia luculenter explicantur, ubi quamvis hæ duæ regiones, Intelligentiarum ſcilicet & Trinitatis, ſolummodo eſſentiæ puritate & exaltatione differre videantur, uno tamen cœlo Empyreo, à perfecta ſua illuſtratione ſic dicto, eas, non aliter quàm aër & ignis cœlo æthereo, contineri Propheta denotat. Namque cœlum unicum firmamenti convexitatem circumambiens hominis ſimilitudinem referebat, cujus pars ſuperior ab imaginis lumbis ſurſum igne carabeæ formæ, hoc eſt, tenuiſſimo & ſpiritualiſſimo reſplendebat; inferior verò à lumbis deorſum igne aliquantulum denſiori & craſſiori micabat: per quam hujus loci partitionem duas regiones dignitate differentes indicare videtur, cœlum nempe præcœleſte creaturarum ſpiritualium proprium, & illud ſupercœleſte.

CAPUT III.

De materiæ primæ origine, an ſit creata vel increata?

INGENS oritur inter Philoſophos recentiores diſſenſio de primæ creationis materiæ origine; quorum major chorus ipſam creatam eſſe aſſeveranter dicit; inter quos *Arteſius* his ferè verbis utitur: *Creator omnium in principio abſque ſermonis prolatione dixit; Fiat creatura talis; & poſtea creata eſt à* Deo *ipſa natura ſive materia prima.* Alter verò chorus minor, de quo participat *Paracelſus* cum reliquis ſuæ ſcholæ, materiam hãc vocat myſterium magnum, quod creati nullius ſimilitudinem habuit, nec etiam creatum fuit, ſed ſolummodò ab altiſſimo opifice Deo præparatum. Ambæ autem hæ ſcholæ conantur rationes ſuas ex Scriptura ſacra per Moyſen prolata, variè naturã & ſenſum vocabuli *Principii* interpretantes, probare. *Arteſius* enim cum cæteris ſuæ opinionis exordium narrationis Geneſeos à Moyſe nobis traditæ, nempe, *In principio creavit* Deus *cœlum & terram*, &c. hoc modo explicat, *In primis vel primò creavit* Deus *cœlum & terram.* Quam quidem vocabuli *Principii* expoſitionem confutare annitentes *Paracelſi* ſectatores tria hæc nobis proponunt dubia, An ſcilicet per *in primis* vel *primò* voluerit interpretator referre nomen *Principii ad tempus aliquod*, vel *ad ordinem & tempus ſimul*, vel utrum per illud *locum primum* deſignare intenderit. Quibus ſanè quæſtionibus, abſolutè & confidenter eas negando reſpondent; *Prima* quidem, quod tempus nondum extiterit: quippe quod habuerit demum ortum ſuum à veſpere & manè; unde illam *principii* interpretationem nullo modo admittunt. *Secunda*, quod abſurdum ſit, ponere mundum tempore & ordine ante ejus materiam

teriam primam; quia videlicet res in potentia non poſtponuntur rebus in actu, nec principium principiato; hanc igitur interpretationem omnino repudiant. *Loco* denique non poſſe *Principii* nomen adaptari contendunt per rationem ex his verbis *cap.* 1. *Evang.* 1. *S.* Johan. deſumptam, *Verbum erat in principio*; Verbum namque DEI loco velle includere ab omnibus piis nefas creditur, cùm ſit incomprehenſibile; ac præterea etiam ante mundi creationem nullus erat locus, quia nullum locatum. His, inquam, & conſimilibus argumentis prædictam contrariæ ſectæ opinionem refellere conatur cum quibuſdam diſcipulis ſuis *Paracelſus*, qui Moyſis verba primordialia in hunc ſenſum accipit; *In myſterio magno increato creavit* DEUS *cœlum & terram*, hoc eſt, in materia prima informi, tenebroſa & potentiali creavit DEUS cœlum & terram. Atque hæc Paracelſiſtica opinio non videtur diſcrepare ab illa *Peripateticorum*, qua mundum eſſe æternum exiſtimantes, *materiam* quoque *primam ipſi Mundo coæternam eſſe* ſtatuerunt. *Philoſophi* etiam nonnulli contra *Hylæ* creationem iſtiuſmodi inſurgunt argumento; *Quod informe eſt non creatur: Sed hyle eſt informis: Ergo hyle non creatur. Major* luculenter demonſtratur eo, quod *creatio eſt inactuatio, & ex nihilo aliquid facere: Sed hyle in ſuâ natura nihil eſt actu, quare omni forma eam carere certum eſt.* Verùm omnes haſce ambiguas & controverſas Philoſophorum iſtorum diſputationes ego meis in Philoſophia ſuperioribus, & in hiſce rebus longè me doctioribus referens, ſaltem ad materiæ illius deſcriptionem deſcendam.

CAPUT IV.

Materiæ primæ ſeu opificii univerſalis ſubjecti deſcriptio.

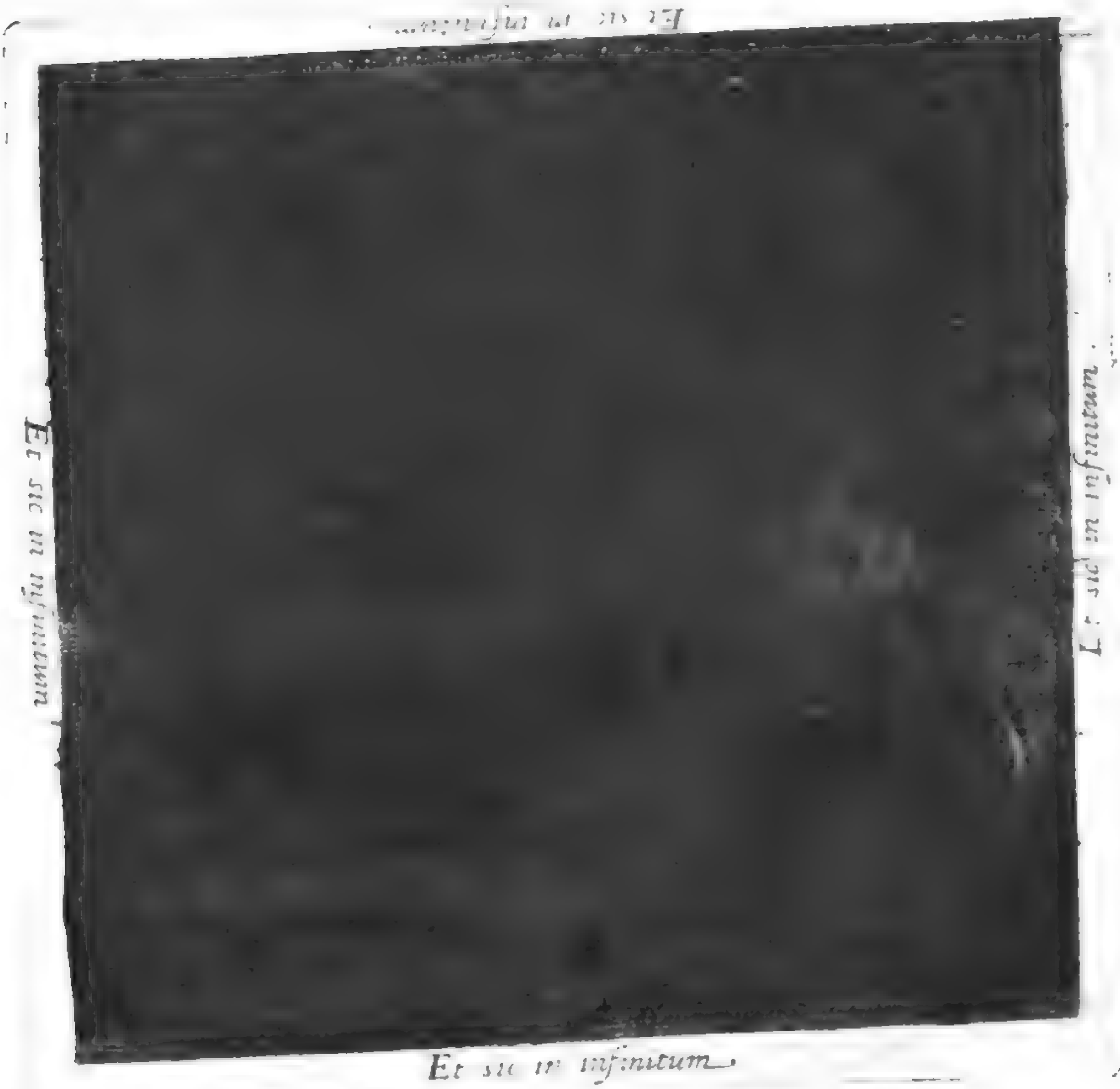
MATERIA ſeu ſubjectum, in cujus gremio maximus ille noſter Macrocoſmi opifex ſtructuram ſuam diſpoſuit, eſt Philoſophica illa ὕλη; quam Phyſici materiam abſolutè primam vocaverunt: qua quidem, ut nihil eſt communius, ſic etiam nihil ea magis incognitum reperitur. Circa ejus ergo inveſtigationem duo præcipuè inter cęteros Philoſophos antiquiores ſtudioſam operam navarunt: quorum prior, *Thales* nempe (cum quo *Heraclitus* & *Heſiodus* convenerunt) poſt longum ſtudium multaſque lucubrationes, *aquam* eſſe *primam rerum materiam* conſtanter affirmavit, ſuæque opinionis rationem confirmat, *quia*, inquit ille, *rerum omnium ſemen & alimentum eſt humor*. Hujus etiam ſententiam comprobare videntur tam *Ethnici*, quàm *ſacri ſcriptores*. Illi enim hanc ob cauſam *Neptunum*, *Oceanum* & *Thetin* conſecraverunt; hi, inter quos divinum illum Philoſophiæ Antiſtitem *Moyſen* nomino, materiam iſtam *abyſſum* & *aquam* nuncupaverunt; & *D. Petrus* 2. 3. *cœlum & terram fuiſſe ex aqua & per aquam* nobis indicavit. Alter hujus materiæ ſedulus perſcrutator *Anaxagoras* fuit, qui poſt multos in hoc ſtudio exantlatos labores, *materiam rerum primam rudem eſſe & indigeſtam molem, Chaos* dictam, opinatus eſt, cui etiam *Poëta in metamorph.* videtur aſſentire: Alii Philoſophi aliter de hac materia ſcripſerunt: Etenim *Anaximander* principia infinita ſtatuit materialem originem, *Anaximenes* aërem infinitum, *Diogenes* aërem divinæ rationis compotem, *Plato* ſpeciem inviſibilem & informem, *Zeno Stoicus* ignis ſubſtantiam per aërem in aquam converſam, *Epicurei* atomos, *Empedocles* quatuor elementa; qui fermè omnes ob occultam & abditam hujus myſterii diſpoſitionem, quæ procul dubio non niſi ſoli DEO verè & eſſentialiter cognita eſt, ſibi invicem repugnantes incertè & indeterminatè ſcripſerunt, ac

quicquid

quicquid ſtrenuè & probabiliter mente conceperunt, hoc protinus in libris ſuis expoſuerunt: Id quod ſatis etiam in *Timæo* ſuo comprobare videtur *Plato*, dum hanc materiam deſcribit *eſſe rem ſine ſenſu perceptibilem, & ratiocinatione ſpuria vix credibilem*; quippe ex quibus verbis conſtat, ejus hac in re cognitionem eſſe veluti ſomnium, & meram imaginationem. Cui etiam hac in parte *Auguſtinus*, ut ex ſequenti ſermone patet, videtur quodammodò conſentire: *Cùm*, inquit ille, *aliquid informe concipio, prius nihil intelligo, quàm intelligebam; quemadmodum nihil videndo videntur tenebræ, nihil audiendo auditur ſilentium*. Hujus rei cognoſcendæ difficultatem fatetur & ipſe *Ariſtoteles*, qui hanc materiam per ſe nec cognoſci, nec deſcribi poſſe aſſerit, niſi per analogiam, hoc eſt, per exempla aliena ab accidentibus ſumpta. Unde ipſe cum aliis Philoſophis Græcorum eam ὕλη, id eſt, ſylvæ cuidam immenſæ aſſimilavit, cujus lignum aptum eſt ad quamlibet domum, machinam, vel rem aliam conſtruendam. Hinc etiam comparavit eam divinus ille *Moyſes* modò terræ vacuæ & inani, modò aquis & abyſſo; *Mercurius Triſmegiſtus* in ſuo *Pimandro*, umbræ cuidam horrendæ & in humidam naturam migranti; *Plato* matri, nutrici & ſedi rerum genitarum, eò quod omnia continet atque fovet: *Auguſtinus* tenebris & ſilentio, ut dictum eſt: *Pythagoras* dualitati: *Nonnulli* ſpeculo, in quo anima mundi cernitur: *alii* ceræ & luto, quæ apta ſunt ad quamlibet impreſſionem ſuſcipiendam: *Sunt* etiam, *qui* eam unguento comparare volunt, quod quemlibet odorem recipere & retinere promptum eſt. Atque hinc eſt quòd *Plato* eam infinitam appellavit; ſcilicet propter inclinationem illius ad infinitas formas: Quamvis iſta materia, etiam quoad nos infinita dici poterit; nam DEUS tantùm ſcit, quàm latè ſeſe hæc potentia ultra mundi convexitatem extendat. Atq; hoc idem videtur *Ariſtoteles* intelligere *in lib. de cœlo & mundo*, ubi dicit, *quod extra cœlum nec ſit locus, nec corpus, nec dimenſio, nec repletio, nec tempus, nec numerus, nec menſura movendi*, & per conſequens nihil extra cœlum eſſe præter hanc materiam informem, cui prædictæ proprietates ſolummodò ſunt propriæ. Hinc etiam eſt, quod *Mercurius Triſmegiſtus* in ſacro ſuo ſermone in talia loquitur verba; U*mbra*, inquit ille, *infinita in abyſſo*, &c.

Concludimus igitur ex omnibus tum veterum, tum recentiorum Philoſophorum ſcriptis, materiam hanc primam eſſe Ens primordiale, infinitum, informe, in potentia tam ad aliquid, quàm ad nihil; nullius quantitatis ſeu dimenſionis, cùm nec parvum, nec magnum dici poſſit; nullius qualitatis, cùm nec ſit ſubtile, nec ſpiſſum, nec perceptibile; nullius proprietatis, nec inclinationis, non movens, nec quieſcens, ſine ullo colore aut qualitate elementari; Omnium tamen actionum paſſivum primum, rerumque capax: Unde mundi mater vocatur, in cujus gremio orbes ætherei rutilis ignibus decorati, & quatuor elementa inferius juxta centrum ſuſpenſa tanquam in utero materno comprehenduntur. Hujus autem materiæ informis effigiem imaginariam, *Mercurii Triſmegiſti* & veridici *Moyſis* deſcriptionem imitando, ſub forma *fumi nigerrimi*, ſeu vaporis, ſeu umbræ horrendæ, ſeu abyſſi tenebroſæ, ſeu denique maſſæ cujuſdam rudis, indigeſtæ & imperceptibilis hoc in loco depinximus.

Digitized by Google

CAPUT V.

De tenebris & privatione.

AUGUSTINUS *contra Manichæos* aſſerit, privationem nihil aliud eſſe, quàm tenebras, quæ definiuntur lucis abſentia. Sed ſi rectè conſideretur tenebrarum ſignificatio, illam latius quàm privationis vocabulum ſe extendere percipiemus. Nam, teſte *Moyſe*, *tenebræ ſuper faciem abyſſi fuerunt*, priuſquam lux ſeu forma crearetur; privatio verò nominari non poteſt, niſi reſpectu cujuſdam poſitionis, hoc eſt, ubi eſt alicujus formæ præcedentis abſentia. Quare, ut cum *Auguſtino* conſentiam, *omnis privatio eſt tenebra*, hoc eſt, formæ lucidæ

lucidæ ablatio; *ſed non è converſo:* Unde manifeſtũ eſt, tenebras ſeu privationem à mundi creatione rebus corruptioni obnoxiis tantummodò accidere, cujuſmodi ſunt elementa & elementata cœli inferioris: nam cùm forma elementorum non ſufficiat ad explendum materiæ appetitum (unde eorum volatilitas & imperfectio) neceſſe eſt, ut eadem ipſorum materia ſemper appetat formam novam: quem quidem appetitum, cùm abſque formæ præcedentis abſentia explere nequeat, neceſſe eſt, ut corruptio ſeu putrefactio novã illam formã præcedat, extinctâ prius & exutâ formâ antiquá, cujus ſigna ſunt tenebræ, quæ nihil ſunt aliud quàm nigredo & obſcuritas ſignificantes lucis & formæ abſentiam, ex qua rei putrefactæ pulchritudo & eſſentia prius derivata & cognita fuit. Hãc autem *nigredinem* Philoſophi Chimici, multis appellationibus nuncupaverunt: inter quas hoc putredinis ſignum ſæpius *caput corvi* vocarunt, per quod principium merè accidentale & medium conſocians materiam & formam, ſponſumq; cum ſponſa conjungens intelligebant; qui quidem color tenebroſus ſtatim poſt generationem perit. Hîc igitur conſiderandum eſt, quod rei materia, dum tenebris ſubmergitur, ſic ſe habet in re forma privata, ut prima macrocoſmi materia ante lucis productionem. nam habet potentiam ad lucis cujuſdam præſentiã & pulchritudinẽ, ſine qua in actum nunquam poteſt reduci: Intelligendum verò eſt, *tenebrarum* vocabulũ duplicẽ apud Philoſophos ſignificationẽ habere; *Aliquando* enim pro ſubſtantia aliqua tenebroſa accipitur, ſcilicet, ut pro aëre obſcuro & nigro, aut pro umbra alicujus corporis opaci, *nonnunquam* etiam pro merò accidẽte ſumitur, pro colore ſcilicet nigredinis: In priori ſignificatione traditur à *Moyſe* eſſe per faciem abyſſi: in ſecunda pro lucis privatione habetur; utcunque tamen accipiatur, *ſemper tenebræ luci omnino repugnant.* Nam illæ faciunt rem abditam & occultam, timorẽ & mœſtitiã inducunt, tollunt verecundiam, conciliãt ſomnũ, & quieti ſunt amiciſſimæ; unde materiæ ſunt comites: Hæc verò rem cognitã & manifeſtam reddit, pavorem eximit, confidentiam, animoſitatem & lætitiã affert, verecundos facit, torporem & ſegnitiem pellit, nec quieſcere animal permittit, cùm vitam & motum in ejus ſanguine excitet: eſt enim, uti ſuperius dictum fuit, formarum & actionum origo.

CAPUT VI.

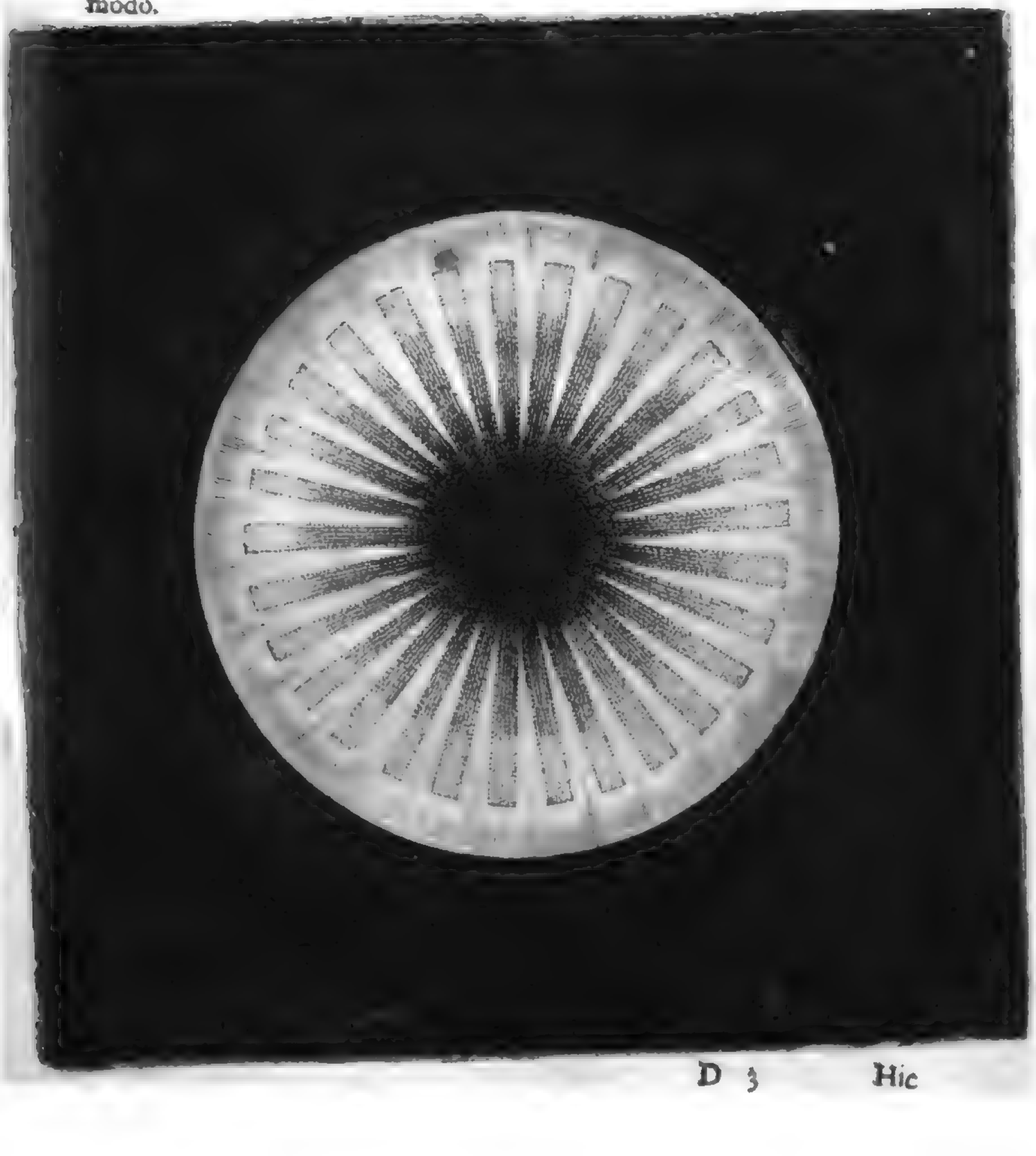
De eſſentia univerſali, qua opifex opificii univerſalis materiam informavit.

SAPIENTISSIMUS mundi opifex, qui dixit, *Ego ſum lux mundi, verus ignis, luminumq; pater*, materiam hanc informem, hoc naturæ fundamentum, ſeu machinæ univerſalis ſubjectum, formarum habitaculum, &, ut cum *Platone* loquar, earum nutricem facere decrevit; ut ipſarum præſentia totius abyſſi maſſa tenebris obruta viſibilis & perceptibilis redderetur & in actum reduceretur, quod ut leviter perficeretur, claritatem ſui ignis primùm cœlo Empyreo (nam *ſpiritus ejus oris*, quem *Mercurius Triſmegiſtus*, DEUM ignis, & numen ſpiritus vocat, *ferebatur ſuper aquas)* deinde & ſecundario cœlo æthereo ac ſoli cæteriſque ejuſdem creaturis ſphæricis liberrimè communicavit, ut per earum virtutem, tanquam per inſtrumenta cœlum æthereum decoraretur, & forma vitaque creaturis inferioribus inderetur: Hanc autem creaturam igneam primo die ad divinę ideę ſimilitudinem conditam, & veluti primũ ac præſtantiſſimum donum à DEO ad reliquæ ſuæ ſtructuræ perfectionẽ datum, lucẽ appellavit *Moyſes, Arteſius* claritatem, *Plato* ideam, *Ariſtoteles* principium divinũ & optimum: Nam ipſe *in lib. de 5. ſubſtant.* agnoſcit lucem dare rebus omnibus formam, pulchritudinẽ, & eſſe ſuũ, quippe ſine qua nulla materia manifeſtari aut cognoſci poteſt, ſed abdita & quaſi in potẽtia remanet: Hanc ipſam *Merc. Triſme-*

giſtus in ſacro ſuo ſermone ſplendorem ſanctum appellavit, quem in principio floruiſſe, & ſub arena & humida natura elementa deduxiſſe aſſerit; quo quidem ſancto ſplendore informem materiæ ſinum formis illuſtrari voluit *Marſil. Ficin. in com ſuper illum ſermonem.* Omnes denique unanimi ferè conſenſu eam actum primum, formam, ſpeciem & eſſentiam appellare ſolent. Hæc itaque lux eſt ſubſtantia unica, eaque corporea, ſimpliciter in ſe exiſtens, omnium ſimpliciſſima, digniſſima & nobiliſſima; imò tantæ eſt nobilitatis, teſte *Auguſtino ſuper Geneſin*, ut etiam corporalia, quantò plus lucis participant, tantò perfectiora & nobiliora cenſeantur; unde & lucem primum in corporibus poſſidere locum aſſeveranter dicit. Atque hanc *lucis ſubſtantiam* idem *Auguſtinus* & *Dionyſius* propter ſuavem ejus calorem definiunt, *eſſe ignem purum, incombuſtibilem, immenſurabilem, & non dividendum, creſcentem & multiplicantem ſeſe in infinitum, ubique ſe extendentem & uno momento omnibus præſentem, omnia comprehendentem, nec tamen comprehendendum, in ſeipſo ſemper lucentem, aliis verò per ſe inviſibilem atque incognitum:* quoniam nunquam illuminat viſibiliter, niſi corpus aliquod, cujus materia illuminari apta eſt, interveniat. Atque hinc eſt, quod ſubſtantia cœli medii, quamvis in ſe ſit valdè lucida, atque ob lucis ſuę copiam primum inter corpora compoſita locum teneat, nocturno tamen tempore non illuminat. Ab hujus igitur lucis fonte ſupercœleſti derivatur procul dubio ignis ille inviſibilis *Zoroaſtris* & *Heracliti*, à quo cuncta eſſe genita docent; cujus virtutem, licèt inviſibilem, cuncta animalia, omneſque aliæ creaturæ ſublunares, imò & ipſum quoque mare in ſuo fluxu & refluxu interdiu noctuque agnoſcere & perſentire videntur. Hunc denique ignem Philoſophi ob ejus vivacitatem actum vocant ſimplicem; quo nihil eſt mobilius, & in ſuo motu velocius & potentius, nihil ſubtilius, & ob ſubtilitatem ſuam penetrantius, nihil utilius aut virtute plenius, nihil pulchrius, aut in eſſentia ſua uniformius, nihil magis Entia ſecundùm plus vel minus perficiens & exaltans, nihil ea citius diſſolvens, eorumque ligamenta facilius tollens, ut teſtatur *Calcidius ſuper Timæum.* Ex quibus manifeſtum eſt, contra *Damaſcenum*, & *Ariſtotelem* ſibi ipſi in hoc quodammodo contradicentem, lucem non eſſe accidens, quod per ſe nihil eſt, unde ſubſtantiam, cui inhæret, nobiliorem reddere, veriſimile non videtur, quoniam illud eſt officium formæ eſſentialis, à qua tum corporis cujuſlibet nomen, tum ejus eſſe derivatur. Concludimus igitur, *lucem eſſe vel increatam*, ſcilicet DEUM omnia naturantem; (nam in ipſo DEO Patre eſt vera lux, deinde in Filio ejus illuſtrans ſplendor & uberans, & in Spiritu ſancto ardens fulgor ſuperans omnem intelligentiam) *vel* ab ea increata *creatam*, quæ eſt vel cujuſlibet trium cœlorum ſimpliciſſima quaſi anima, & vera forma eſſentialis, ſpiritum limpidiſſimum, tanquam ejus retinaculum & vehiculum informans. Unde J*amblicus* ob ætheris luciditatem putavit, eum nihil eſſe præter ipſum lumen, vel in quibuſlibet ipſorum creaturis compoſitis: Etenim in angelis eſt infuſa quædam ſplendens intelligentia, perfuſaque ſuper omnes rationis terminos diverſis tamen gradibus ſecundùm ſuſcipientis naturam ſuſcepta; Deſcendit deinceps ad cœleſtia, ubi in illis virtutem producit vivificam, unde vita & efficax propagatio cum ſplendore vivifico inferioribus induntur: In hominibus eſt lucidus rationis diſcurſus, in cæteris animalibus eſt ignis occultus actiones vitæ & ſenſus manifeſtè gubernans; in vegetabilibus anima quædam lucida, circa eorum centra deliteſcens, vegetationem & multiplicationem cauſans in infinitum: in mineralibus etiam eſt ſplendoris ſcintilla verſus perfectionis metam illa promovens. A luce igitur ſupernaturali, primo die creata oriuntur macrocoſmi cœlorum, & exiſtentium in illis corporum (nam puritate, ſimplicitate & dignitate diſtinguuntur) differentiæ: Etenim ſecundùm gradus exceſſus vel defectus iſtius eſſentiæ cœlum ſupremum ab infimo, & infimum à medio differre,

ac

ac quodlibet cujuſque cœli elementum hujus præſentia aut abſentia deprimi aut exaltari reperitur: nam quo magis diſtat materia à formæ nobilitate, eò groſſior, impurior, obſcurior & indignior eſt. Hinc etiam rerum creatarum & ſubſtantiarum diverſitas, hinc earum perfectio & imperfectio, cruditas & maturitas, volatilitas & fixatio, ſpiſſitudo & ſubtilitas, obſcuritas & ſplendor, gravitas & levitas, omniſque rerum proportio unam ab alia diſtinguens, ſecundùm *Mercurium Triſmegiſtum, in ſuo ſermone ſacro* aſſerentem, *res diſtinctas libratasq; eſſe ſpiritu igneo eas vehente:* neque enim materia prima ante hujus lucis productionem erat prædictarum qualitatum capax, quia æqualiter tenebroſa atque inanis eundem ſemper imperfectionis ſtatum retinebat, tanquam omni actu, quo moveretur de uno ſtatu ad alium, penitùs deſtituta. Ex quibus manifeſtum eſt, quod ſublata à mundo claritate ac luce, materiam ejuſdem in primum ſuum ſtatum & diſpoſitionem reverſuram, nec ullam ejus particulam cæteris dignitate, loco, aut qua alia qualitate aut quantitate præſtantiorem futuram credendum ſit. Quæ omnia demonſtratione hac ſequenti à poſteriori etiam ſenſui explicabimus factu poſſibilia eſſe, cùm ignea natura ſit à luce, aëreumque corpus ab aqua primam ſuam ducat originem: Delineavimus autem iſtam formam hoc modo.

Digitized by Google

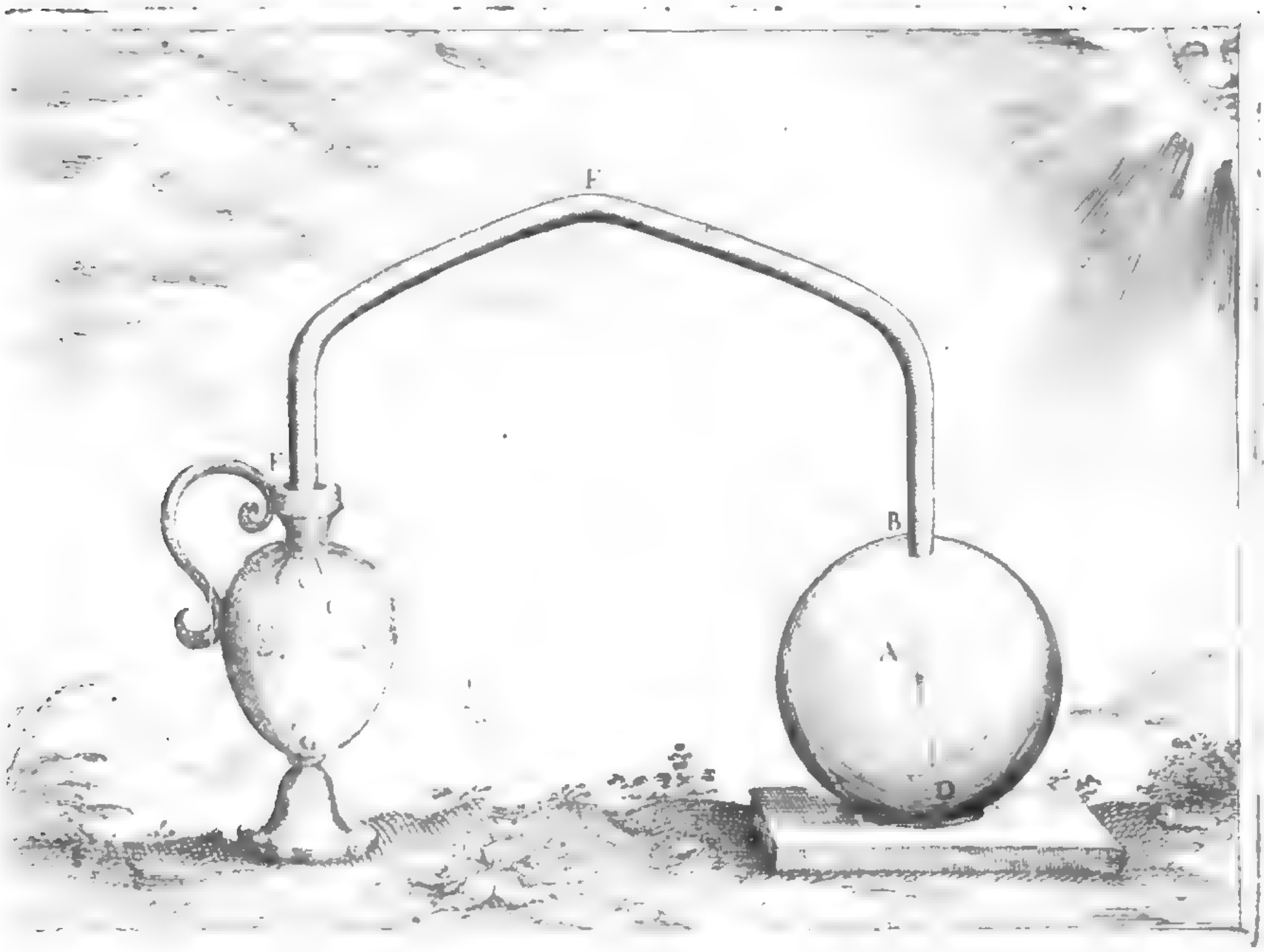
Hic forma lucida in hylæ abyſſi ſeu tenebrarum gremio circulariter apparere & eluceſcere incipiens particulares tenebras & craſſiorem hylæ partem in lucis circulo contentam virtute ſua ad centrum depellit, ſpiritusque aquei jam revelari incipiunt tanto quidem tenuiores, quo propinquiores ſunt lucis ſedi, tanto autem craſſiores, quanto exiſtunt à lucis ſede remotiores.

Demonſtrationes, quibus manifeſtum evadit, quod ceſſante formæ lucidæ actione, omnimodaq; ejus abſentiâ neceſſe ſit mundum ejusq; materiam in abyſſum primam ac hylen tenebroſam reverti, ſecundùm rationes à nobis ſupra expreſſas.

Quoniam lucis ſolaris præſentia omnium propinquiſſima & ſimilima eſt lucidæ creaturæ primo die conditæ, ſiquidem ſecundùm Theologiæ patres corpus ſolare factum eſt quarto die omnium ejuſdem radiorum receptaculum; idcirco hanc noſtram demonſtrationem ab ejus virtute & effectu exordiemur, qua comprobabimus, præſentiam ipſius lucis feciſſe hanc formalem in hyle alterationem, ejusque abſentia illam ipſam hylen olim informatam ad priſtinum hoc eſt, informem ſtatum ſuum reverſuram eſſe.

Fiat igitur pila ex plumbo, capacitatis ſatis amplæ, ita ut ſpiſſitudo materiæ ejus nec ſit nimis tenuis, ne ſcilicet citò frangatur, nec nimis etiam poroſa, ne aër per eam penetret: In hujus ſummitate fiat foramen, in quod tuba quædam recurvata ferè ad fundum ejus deſcendens ex materia eadem infigatur, ea ratione, ut nullus aër queat per aliam viam, niſi per canalis iſtius concavitatem ingredi aut egredi. Altera autem ejuſdem canalis ſeu tubæ curvatæ extremitas ferè ad alius cujuſdam vaſis aquâ repleti fundum extendatur: Sit ergo pila A. canalis ſeu tuba. B. & vas aqua repletum. C. Concludimus igitur, quod ſolis radii calefacientes pilam. A. expellent craſſum & fuliginoſum aërem pila A contentum, per canalem B. in vas. C. ad fundum aquæ illo vaſe. C. contentæ; qui aër craſſus virtute caloris expulſus cum aquâ vaſis. C. ſe permiſcebit, facietq; multas bullas, alteram poſt alteram; Simulac verò ſol receſſerit, aut res aliqua alia inter ipſum ſolem & pilam fuerit interpoſita, vel ipſa quoque pila in umbra locata, redibit ſolis abſentiâ pilæque refrigeratione prior ſtatus in concavitatem pilæ, nempe eadem aëris craſſi & tenebroſi portio, quæ fuit inibi antea. Probatio ſic fit, cum aërem in eadem natura in vaſe aquâ repleto invenire non poteſt, ipſam aquam, quæ adhuc craſſior eſt, loco aëris ſibi attrahit, cujus tantam proportionem in pilam deſcendere cogit neceſſitas, quantam ab ea primùm radii ſolares ſubtiliatione & purificatione aëris expulerunt; quo quidem experimento, digito quaſi demonſtratur, omnem purificationem in hoc mundo & omnem inæqualitatem ſeu diverſitatem in ſpiſſitudine aut tenuitate provenire ab actu ipſius lucis eſſentificæ, ejusque præſentia uſque ad finem mundi in ſtatu tali differentiam retineri: Deficiente autem luce omnes res ad priſtinum ſuum ſtatum reverſuras eſſe, infallibiliter hoc ipſo experimento convincitur, cujus veritatem etiam oculis vulgaribus declarant, infra ſcripta duo experimenta effectus ſuos ab igne elementari depromentia. Demonſtrationem autem hujus primi experimenti ſic depinximus.

D

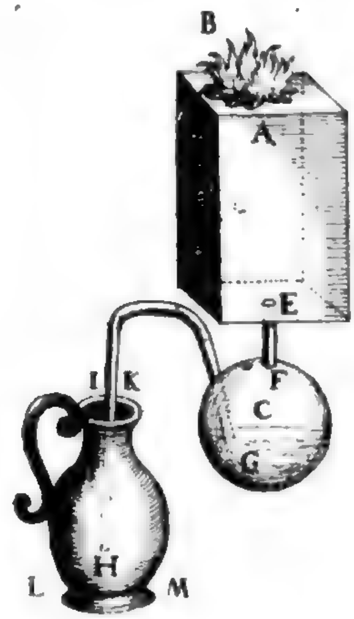
D. *Eſt orificium tubæ juxta pilæ fundum:*
B. *Locus, in quo tuba reflexa firmatur & ingreditur in pilam* C.
A. *Pila plumbea ſolo aëre denſo & opaco repleta:*
C. *Olla aquâ plena:*
E. *Tuba inflexa:*
F. *Os ollæ aquâ repletæ, per quod altera tubæ pars ingreditur:*
G. *Os aliud tubæ inflexæ ad fundum ferè ollæ extenſum.*

Et imiùs deſcendendo jam, ut aliam demonſtrationem ab ignis noſtri efficacia depromamus, quià ſole in primordio vim ſuam accepit, & per conſequens ſecundariò à fonte lucido, hoc etiam teſtimonium afferimus, quo probamus, quod abſentiâ igneæ naturæ res omnes ad priſtinum revertuntur ſtatum, & hoc experimentum eſt ejuſmodi.

Si forma arulæ cujuſdam fabricetur, in cujus baſis medietate tubæ alicujus rectæ extremitas una ingrediatur, altera verò in globum ſub altari poſitum, ex plumbo, vitro, vel qua alia materia conflatum, ita ut nullus aër ab arulæ ventre aut globi concavitate egredi poſſit, niſi per hanc tubam: ac ſi deinde ſiphonis alicujus reflexi extremitas una in globum ſeu ſphæram ingrediatur, uſque ad fundum ejus penetrans, extensâ alterâ ejus extremitate pari modo in ollam juxta globum locatam, ferè uſque ad ejus fundum, ut infra demonſtrabitur, tum ſi ignis ſuper arulam accendatur, dicimus aërem in ejus concavitate contentum, ignis calore jam rarefactum, ampliorem locum petere: Unde per tubam E.F. aër rarefactus in arula A. deſcendit in ſphæram C. & humorem in ſphæra contentum extrudit per ſiphonem. G.H. in ollam ſeu ampullam I.K L.M. Extincto verò igne aër attenuatus recedit, & aſcendit in priſtinum ſuum locum, quo digreſ-

ſo

ſo aqua in ollam detruſa revertitur etiam in ſphæram, ac remanet ipſa ſphæra in ſtatu ſuo priori. Demonſtratio ſequitur.

A. *Altare.*
B. *Ignis.*
C. *Pila ſeu globus.*
D. *Foramen per quod aqua imponitur in globum.*
E.F. *Tubus participans cum arula & globo.*
G.H. *Siphon inflexus participans cum globo & vaſe.*
I.K.L.M. *Olla ſeu ampulla.*

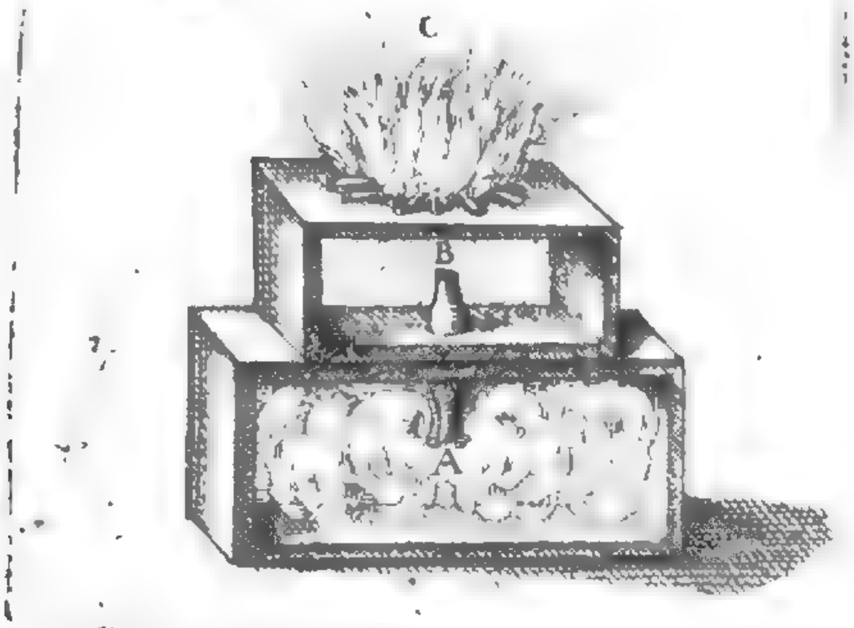
Similiter ſequenti hoc experimento ſpiritali ex *Heronis* concluſionibus deſumpto confirmatur præcedens naturæ operatio: ubi aër denſus in ſuperiori arulæ regione incluſus præſentiâ ignis ſuper eam accenſi ſubtiliatur. In qua quidem attenuatione fuliginoſior ejus pars per foramen. A. expellitur in regionem infimam, tanquam in partem ab actore remotiorem, ita ut aër regionis ſuperioris illuminetur & inactuetur: Extincto verò igne illa portio aëris fuliginoſa & ſpiſſa, quæ egreſſa eſt ex regione ſuperiori, revertitur in propriam ſuam ſedem priorem, & cum aëre ſubtili, ſe conjungit, ita ut ſpiritus ille aëreus tum ad priſtinum corpulentiæ ſuæ ſtatum redeat, in quo fuit ante ignis acceſſum.

Ex his igitur manifeſtum eſt, res omnes à luce eſſentiali informatas induere iterum informitates ſuas, poſtquam ipſas reliquerit ac deſeruerit benevolus lucis aſpectus formaliſque ejus habitus, & per conſequens, ceſſante luce omnia eſſe in priſtinam hylæ tenebroſæ naturam ac diſpoſitionem relapſura.

EXPERI-

Digitized by Google

EXPERIMENTUM EST TALE.

A. *Foramen,per quod aër groſſus egreditur.*
B. *Eſt regio ſuperior in aqua aër ſubtiliatur.*
C. *Ignis accenſus ſuper regionem.* B. *mutationes cauſans in regionibus ei ſuppoſitis.*

CAPUT. VII.

De duabus qualitatibus ſimplicibus & primariis, à duabus primis ſubſtantiis derivatis; ſimiliter de duabus qualitatibus ab illis ſimplicibus ortis.

EX qualibet duarum prædictarum conſtitutionis partium oritur quædam natura ſimplex, quæ diſpoſitionem ſui fontis præ ſe fert: Nam cùm igneus ferretur ſpiritus ſuper aquis (quem lucis fontem & formarum originem ſupra appellavimus) qualitatem quandam eſſentialem actus ſuos concomitantem produxit: Unde agentem eam Philoſophi, quaſi formæ ſeu lucis vivaciſſimæ effectum dixerunt, quem etiam caliditatem vocaverunt, cujus natura eſt ad ſpiſſitudinis uſque centrum penetrare, & penetrando res denſas ac ſolidas aperire & dilatando eas reſolvere, laxaſque efficere, ac poſt reſolutionem earum groſſum à ſubtili diſſipare & ſeparare, ac rarefactione ſeu attenuatione eas mundare, volatileſque & leves facere; unde à natura elevantur, ſurſumque efferuntur: Homogenea denique congregat, digerit, maturat, fixat atque perficit; Heterogenea verò incidit, diſgregat, pellit & reverberat: quæ omnia perficit, quatenus à corpore omnium nobiliſſimo & ſubtiliſſimo immediatè derivatur, ejuſque ſubſtantiam tenuiſſimam & nobiliſſimam concomitatur. Hujus igitur naturæ agentis ortu declarato, ſupereſt, ut alterius partis conſtitutivæ qualitas ſeu ſimplex natura, paſſiva nempe, jam reveletur, cùm nulla poſſit fieri actio ſine paſſione diſpoſita. Unde neceſ-

Digitized by Google

CAPUT VIII.

Quod duo ad materiæ primæ exiſtentiam concurrant: ſub qua forma materia prima in actum reducta appareat? & quod ſit aqua groſſa & ſubtilis.

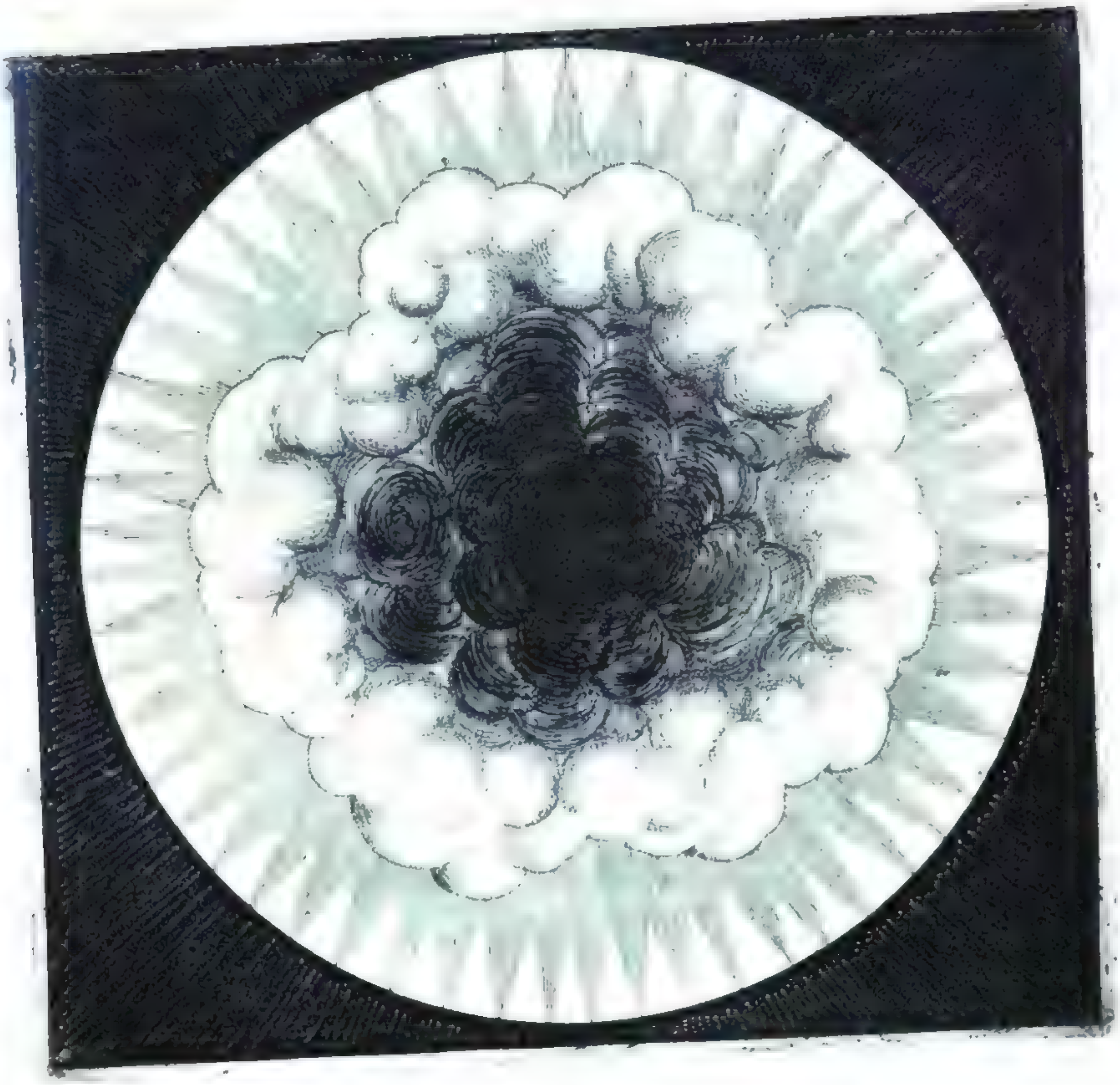
AD materiæ primæ exiſtentiam duo requiruntur, quorum primum eſt Ens quoddam in potentia, quod eſt illius materiæ occultæ ſubjectum; aliud quaſi caliginoſum ejuſdem velum, cujuslibet rei impreſſionem ab ea, quamdiu illi adeſt, tollens, quod à *Moyſe* vocatur Tenebræ: quarum præſentiâ dicuntur entia eſſe in potentia, ipſarum autem abſentiâ de potentia ad actum dicuntur reduci. Hanc igitur materiam adhuc informatam *Moyſes* abyſſum appellavit, referendo, quod *tenebræ fuerint ſuper abyſſum*. Simulac verò Spiritus Domini dictus eſt ferri ſuper aquis, igneum iis vigorem exhibens, tenebræ paulatim diſceſſerunt, & quod prius abyſſus propter caliginem vocatum eſt, nunc informari incipiens, aquarum nomen ſibi vendicavit; ipſarum etenim ſpeciem repræſentare viſum eſt, priuſquam in ſpiritum per ſubtiliationem reduceretur. Hoc etiam divinus *Triſmegiſtus in ſuo Pimandro* aſſeverare videtur, dicendo, *umbram horrendam obliqua revolutione circumlabentem in humidam migraſſe naturam*, hoc eſt, in aquam converſam eſſe, & *in ſacro ſuo ſermone: umbram infinitam, aquam inſuper & ſpiritum tenuem intellectualem per divinam potentiam in chaos fuiſſe* dicit. Illæ igitur, ſcilicet tenebræ, lucis ſpecificæ præſentiâ diſcutiuntur, hæc verò nempe materia ejuſdem, lucis claritate à tenebroſa caligine purificatur, ſpiritus tenuis vocatur, & de re penitùs occulta ac fuliginoſo diræ caliginis vultu olim obducta, jam viſibilis, jucunda, valdè perſpicua, imò limpidiſſima redditur, in una tamen parte magis quàm in altera pro remotiore aut propinquiori ejus à fonte lucido poſitione: nam pars ejus inferior turbulenta eſt, fitque groſſa & ſpiſſa, quoniam compacta eſt & inquinata vaporibus humidis, & terreis exhalationibus, quas abyſſus tenebroſa ex ſua voragine evomuit & expiravit: Unde ventià ſtrenua hujus materiæ agitatione, ſimiliter nubes, tonitrua, grandines & nives excitantur. Quare hæc aquarum pars corporea & corpulenta dicitur; pars verò media non eſt omnino corporalis, nec planè ſpiritualis; ſed ſecundùm Philoſophos eſt quaſi non corpus, ſed quaſi jam anima, ſive quaſi non anima, ſed quaſi jam corpus, hoc eſt, participat de utroque extremo: & quia anima lucida partem ſuperiorem poſſidens, eamque penitùs formalem reddens ab ejus oppoſito degenerat, ſine qua tamen corporales creaturæ vivere nequeunt, ideò præter uſum ejus ſeparationis aquarum ab aquis hunc medium ſpiritum ordinavit opifex, ut ſit receptaculum & vehiculum animæ, per quod ea moveatur verſus inferiora, quò per illa ulterius in corpora introducatur, atque ita vires ſuas mediante hoc vehiculo membris illorum exhibeat. Atque hinc eſt, quod vocant eum *Philoſophi* mundi ſpiritum, & *Albertus* ſpiritum Mercurialem, quia virtutem habet penetrandi & alterandi corpora: Sic etiam *Græci* eum nominant aërem & ætherem, quaſi ſpiritum ardentem, ac ſi dicerent,

Digitized by Google

ſpirituale receptaculum & retinaculum animæ igneæ, claræ & lucidæ à cœlo Empyreo deſcendentis: quare in hoc ſpiritu ſive quinta eſſentia omnis generativa & ſeminaria virtus ineſt. Hujus denique materiæ ſpiritualis pars ſuprema ita à luce noviter creata, & tam inexplicabili ejus ſplendore purificata ac ſpiritualis facta, & veluti nectare ejuſdem lucido ac illuſtrato inebriata eſt, ut tota propemodum ejus ſubſtantia nihil aliud ſit, quàm mera forma eſſentifica, habito præſertim ad inferiora reſpectu, qua cæteræ hylæ tenebroſæ partes de potentia in actum reducuntur: Cujus maſſæ formalis ſi ſcintilla aliqua in mediam ejus regionem deſcendat, protinus ea à ſpiritu medio, æthereo nempe, recipitur, & in tenue ejus corpuſculum involvitur, atque tum ambo, nimirùm, & vehiculum, & quod vehitur, deorſum deſcendentia taliter in inferioris regionis corpus includuntur, ut ipſa anima deſcendebat in ſpiritu medio, ſicuti in fine libri ſecundi, hujus tractatus copioſiùs declarabitur. Ex hiſce igitur manifeſtum eſt, tenebras ita ſe habere ad materiam in potentia, ſicut lux ad illam in actu, & quod materia in actum non deducta ſit quaſi ſubſtantia quædam tenebrarum caligine obumbrata & occultata: Hoc eſt, inter aliquid & nihil, ensque vix imaginabile, quia informe & à priore incognitum, quod quidem lucis præſentia clarificatur, informatur, manifeſtatur, & in forma aquarum tenuium ex poſteriori eſſe cognoſcitur, cum *Thaleſio*, *Heſiodo*, *Moyſe*, & *Petro Apoſtolo*, quarum regio inferior dicitur aër, continens aquam, quæ dicitur aër ſpiſſus, & ſphæras elementorum ſuperiorum ſublunarium; media appellatur æther ac ſpiritus medius; & ſuprema vocatur lucis & amoris ignei domicilium, ut infra ſuo loco latiùs demonſtrabimus.

CAP.

Digitized by Google

CAPUT IX.

Quod univerſa cœlorum tam ſpiritualis, quàm corporalium ſubſtantia ſit aut elementum aut ex elementis compoſitum.

POST hujus igitur divini opificii complementum omnis cujuslibet ejus regionis ſubſtantiæ portio aut elementum aut elementatum eſſe comperta eſt; quarum, quæ elementum vocatur eſt prima, minima, & ſimpliciſſima pars, ex qua cujuſlibet cœli elementatum immediatè conſtituitur. Et quia cujuslibet cœli ſubſtantia propter majorem vel minorem lucis præſentiam craſſior, impurior, & imperfectior habetur, igitur elementi ſimplicitas vel abſolutè intelligitur, tantummodò elementorum cœli ſpiritualis, vel reſpectivè conſideratur: Nam ſi ad ea cœli inferioris comparentur,

ſimplicia & pura dicuntur; reſpectu verò ſuperioris, elementa denſa & materialia judicantur & per conſequens minus pura. Elementa namque cœli ſpiritualis propter inexplicabilem eorum ſimplicitatem, puritatem ſpiritualem, virtutéſque ineffabiles non modò in intelligentiis beatis & angelis illam manſionem frequentantibus, ſed etiam in ipſo DEO totius ſtructuræ ordinatore & patrono ineſſe ſacri Scriptores confitentur. In angelis enim eſt eſſentiæ ſtabilitas, viſque terrea, qua ſunt firma DEI ſedilia; eſt etiam in angelis clementia & pietas, quæ eſt virtus aquea & mundificans; præterea eſt in ipſis Spiritus ſubtilis & aëreus; unde in ſacra Scriptura, ventorum pennæ ſeu alæ vocantur; eſt denique in ipſis amor, qui eſt ignis ſplendidiſſimus. Atque hinc eſt, quod Pſalmiſta Regius loquitur; *Qui facis angelos tuos Spiritus, & miniſtros tuos ignem ardentem.* Præterea Seraphini, virtutes & poteſtates, ſunt ignei: Cherubini terreſtres; Throni & Archangeli aquatici; Dominationes verò & Principatus aërei. De ipſo denique Archetypo dicitur; *Aperiatur terra & germinet Salvatorem.* Similiter vocatur *fons aquæ vivæ*, quæ purgat & regenerat. Dicitur etiam *Spiritus vitæ*, ſpiraculum reſpirans, & idem denique ſecundùm Moyſen & divum Paulum eſt *ignis conſumens*. Similiter ſphæra Trinitatis, procul dubio eſt lucidior & ſubtilior pars iſtius cœli ſpiritualis, cùm ſit manſio Trinitatis, cui proximi ſunt Seraphini. Hujus autem ſolium ſeu fundamentum eſt firmamentum ſeu ſphæra criſtallina, quam *ſanctus Johannes* mare vitreum appellavit, quo terreum, ſubtile, & aqueum quiddam denotabat; quibus extremitatibus diligenter conſideratis naturæ intermediæ facilimè intelliguntur. Elementa etiam ubique in cœlo æthereo reperiuntur, quorum maſſa quinta eſſentia appellatur, quia ſupra quatuor illa cœli inferioris tum dignitate tum ſubtilitate & loco exaltantur. Nam eſt in hac regione ſoliditas terræ abſque aquæ craſſitie, & aëris agilitas procul ab effluxu, ignisque calor incombuſtibilis, incorruptibilis, conſervativus, lucidus, omniaque cœli inferioris corpora ſuo calore vivificans, cùm à cœlo ſpirituali immediatè derivetur. Hujus etiam regionis creaturæ de elementis ejuſdem participant, cùm ſtellæ ejus tam fixæ quàm erraticæ eminentiores ſibi diſpoſitiones ab iis vendicent. Sic enim inter Planetas *Mars* & *Sol*, inter ſtellas fixas *Aries* & *Leo* dicuntur ſydera ignea à caliditate ſua cum ſiccitate conjuncta: *Jupiter* & *Venus*, *Gemini* & *Libra* aërei, quia calidas & humidas retinent naturas: *Saturnus* & *Capricornus* terrei dicuntur, à melancholica ſua diſpoſitione: *Luna* denique aqueam habere facultatem dignoſcitur, cùm humorum dominatrix à Philoſophis nuncupetur: Atque ſic etiam inter Zodiaci imagines *Cancer* & *Piſcis*. Hinc etiam eſt, quod Aſtrologi inprimis hujus cœli triplicitatem obſervarunt, ſine cujus animadverſione nihil poſſunt in ſua arte perficere. Per horum quoque elementorum qualitates quilibet Planeta varios in hæc inferiora producit effectus, ut infrà ſuo loco declarabimus. Elementa denique cum elementatis ſpatium mundi infimum occupare, neminem, & ne quidem etiam ignorantem latere poteſt: ſed hæc ſunt impuriora, groſſiora, ſenſibus noſtris ſubjectiora & corruptioni magis obnoxia, utpote cæteris ſublimioribus longè indigniora & ſimpliciora. Atque pari etiam ratione creaturæ ex horum compoſitione conflatæ complexiones ſuas ab illorum temperie obtinere dignoſcuntur. Etenim herbarum & mineralium facultates ex caliditate, frigiditate, humiditate & ſiccitate, ſecundùm elementorum in ipſis dominationem deſcribuntur & diſtinguuntur. Elementa igitur ubique & in omnibus mundi regionibus reperiri, ſed ratione diverſa pro formæ univerſalis defectu vel copia, nemo poteſt inficiari; in regione nimirum inferiori fœculenta & craſſa, in parte media puriora & mundiora, in ſummitate ſeu parte ſupercœleſti ſpiritualiſſima & ex omni parte beata. Ex quibus intelligitur, elementa in Archetypo eſſe ideas producendorum, in intelligentiis eſſe diſtributas poteſtates, in cœlo æthereo

virtutes

virtutes & in regione infima corpora denſiora craſſioribus formis imbuta. Concludimus igitur ſecundùm intentionem noſtram, materiam elementi nihil aliud eſſe, quàm ſimplicem quamque materiæ primæ orbis ſuperioris amplexu comprehenſæ, & jam per claritatis præſentiam in actum deductæ portionem; quæ quidem portiones tantò magis ab invicem diſtinguuntur, quantò inveniuntur forma eſſentiali ditiores. Nam, ut ſupra diximus, lucis natura eſt purificare, ſubtiliare, & ad cœli ſuperioris apicem, ſi ſit poſſibile, ſublimare, cùm ſurſum naturaliter tendat, & ſubſtantiam, quam inhabitat, pro poſſe ſuo ſecum ſurſum ferre, hoc eſt, digniorem facere intendat, quouſque ad perfectionis faſtigium eam deduxerit. Tunc enim natura hæc quieſcere dicitur. Harum, inquam, portionum in quolibet cœlo quatuor ſunt genera & non plura; nam illa materiæ cujuſlibet cœli portio, quæ habet plus formæ eſſentialis, hoc eſt, lucis, & minus materiæ, dicitur ignis; quæ verò minus formæ & plus materiæ habet, dicitur terra; ex quarum portionum mixtione elementa intermedia producuntur; quorum aliud de terra magis participat, nempe aqua, cùm ambo ſint frigida, quia minus habent formæ, plus verò materiæ; aliud verò de igne participat, nempe aër, cùm ambo ſint calida; ac proinde plus habent formæ, minus verò materiæ. Unde manifeſtum eſt, ex varia naturarum ſimplicium actione & paſſione fieri elementa, quoniam ex illis quælibet materiæ portio elementum dicta, derivatur ac diſtinguitur.

CAPUT X.

De Chaos, & principiis creaturarum cœli infimi.

MULTIPLICEM eſſe rerum materiam primam, tam ex præcedentibus, quàm ex ſequentibus manifeſtum eſt; quarum illa, quam *Hylen* ſuprà appellavimus, à compoſitione omnium eſt remotiſſima: *Secunda* eſt *materia elementorum* per ſe ratione prædominantis frigiditatis vel caliditatis diſtincta, & nominibus variis propter varios ſuos ſitus & operationes appellata: *Tertia* eſt *Chaos* ſeu materia confuſa & indigeſta moles, in qua omnia, puta, quatuor elementa erant confuſa & commixta, eò quod ex illis terra & aqua, quæ ſunt cæteris graviora, ſurſum uſque ad orbem lunæ aſſurgebant: ignis autem & aër tanquam leviora deſcendebant uſque ad terræ centrum. Et hæc ſecundùm aliquos erat informis illa materiæ cœli ac terræ moles ab initio hians, ex qua poſtmodum cuncta ſigillatim per ſpecies varias formaſque proprias prodierunt; namque proculdubio fuit hæc maſſa informis primo creationis die in utroque cœlo inferiori ſub velo nigredinis per agentem in ea lucem reverberata, & ſecundo die in cœlum infimum compreſſa, quam rectiùs definire poſſumus tenebrarum ſeu aquarum in tenebris latentium, totique opificio materiam ſuppeditantium molem informem, cum lucidorum cujuſque cœli radiorum portiuncula in carcere obſcuro per aquarum dictarum viſciditatem retentâ; quæ tamen lucis portiones abſque perrennis lucidi fontis auxilio (quod tertio, quarto, quinto & ſexto die gradatim, hoc eſt, magis magiſque ex divina opificis voluntate acceperunt) nihil informare potuerunt; neque enim adhuc quicquam proprium tenebat locum; nam tenebris cœli Empyrei debita lucis portio centrum tenebroſæ maſſæ contra naturam ſuam poſſidebat, & altera illa, quæ cœli medii erat propria, magis ſurſum, hoc eſt, ſupra incarceratam cœli Empyrei lucem verſus con-

cavam

Digitized by Google

cavam ſuæ regionis ſuperficiem in mole illa indigeſta eſt retenta, ita ut contra naturæ ordinem portio lucis denſior & gravior locum eminentiorem, ſubtilior verò & levior imas partes occcupaverit, atque eam ob cauſam nondum potuerint propter inverſum hunc ſitum ac diſpoſitionem vegetabilia per medii cœli lucem informari. Hæc denique eſt materia illa, de qua Philoſophi tam veteres quàm Chimici & recentiores, ac Poëtæ in libris ſuis cecinerunt & ſcripſerunt, atque ex qua naturas diverſas, tum ad macrocoſmi perfectionem, tum etiam ad operis Philoſophici complementum neceſſariò depromi voluerunt. *Quartam* verò & ultimam materiam primam vocaverunt Philoſophi illam, quæ corporibus propinquior eſt, & ex qua infimi cœli compoſita immediatè generantur & multiplicantur, cujuſmodi in animalibus ſperma eſſe dignoſcitur, in vegetabilibus ſemina, & in mineralibus ſulphur ac argentum vivum: De quibus infrà latiùs agemus. Chaos autem Philoſophicum ſic deſcribimus ſecundùm communem eorum intentionem, ubi calida frigidis & humida ſiccis pugnabant.

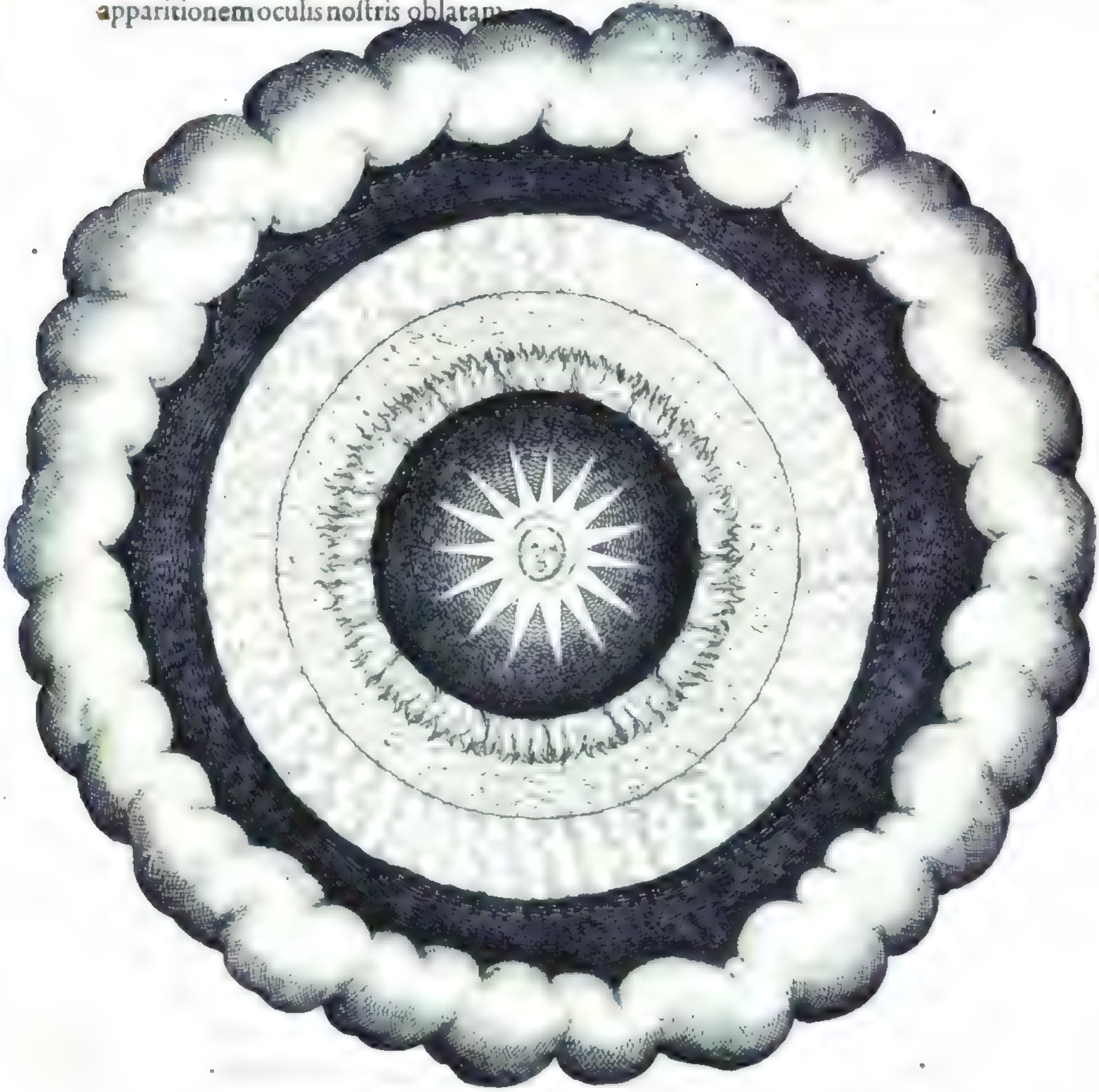
Ut in mundi primordio, ubi tenebræ cujuſque cœli cum partibus lucidis, quas viſcoſitas ſpirituum in illis concluſorum, informationisque avidorum amplexa eſt, luctabantur in unica eademque maſſa, in regionem elementarem contracta.

Quamvis noſmetipſi oculati ſimus teſtes, quod in anatomiſatione cujuſlibet iſtius maſſæ partis (nam ſecundùm *AEgidium de Vadis* remanſit tantum in mundo aliqua illius materiæ pars ſatis omnibus cognita) meliorem hujus rei demonſtrationem delineare poſſimus. Nam in parte ejuſdem maſſæ exteriore fœdam & nigerrimam ac ponderoſam terræ ſubſtantiam manifeſtè primo intuitu apud quendam amicum meum conſpexi, cujus nigredine velamentoque horrendo reliqua elementa omnia, imò & ipſius Solis cœlique ſubſtantia ita erant obducta, ut nullus in ipſis ordo naturalis inveniretur. Deprehēdi enim omnia inibi contra naturæ leges poſita; quippe quæ levia erant, verſus centrum deprimi, quæ verò gravia, circa maſſæ peripheriam habitare percepi; namque flagrantiſſimo naturæ cultello, igne videlicet, corpus hoc deforme anatomizando, vidi fluidam aquam contiguam eſſe cortici huic deformi & omnium nigerrimo ac terreſtri in exteriori maſſæ parte apparenti, ita ut illa aquæ pars media cum terrea hac natura magis converſans & conjuncta efflueret omnium primò ſecundùm terream illam frigiditatem, quam in ſeſe habebat clara & cruda; aliam verò iſtius elementi partem igni & centro maſſæ propinquiorem aëreoque ſpiritu ex omni parte tinctam ac mixtam poſt crudam illam naturam deſtillare percepi; ita ut aërem æqualiter cum aqua commixtum eſſe in ſphæræ aqueæ parte inferiore, hoc eſt, verſus centrum maſſæ magis tendente obſervarem; neque tamen erat hujuſmodi aëris humiditas immunis à rebelli terræ nigræ ſiccitate; quæ quidem terra non ſolùm in maſſæ peripheria, ubi præcipuam & regaliorem ſuam ſedem in confuſione obtinebat, ſed etiam per univerſam maſſam vim ſuam diffuderat, naturæque ſuæ vapores per eam diſperſerat, ita ut nulla totius maſſæ pars pura & ab inquinatione illa nigerrima libera exiſteret. Poſt aquam aëream ignis ex abyſſo iſtius chaos exſurgebat propter pollutionem terreſtrem fœtidus & malè olens. Ex quibus certum eſt ignem hunc continuum habuiſſe bellum & conflictum cum aqueæ illius ſubſtantiæ parte, quæ aëre erat imbuta; nam dum ignis ille pabulo ſuo aëreo naturaliter refici appeteret ac tentaret, aſſiduas aquæ iſtius hoſtilis cum aëre dicto commixtæ injurias ſubinde experiebatur. E medio autem & intimo totius maſſæ informis centro, tanquam ab ipſo totius abyſſi puncto ſolarem maſſæ ſubſtantiam miſerè & veluti ex purgatorio, quaſi à mortuis reſurgere & maſſæ impuritate adhuc laborantem ac veluti ægrotantem apparere, miraque ingenii operatione ac philoſophicâ induſtriâ ſublimari conſpexi: Atque hanc quidem maſſæ obſcuræ partem Philoſophi nonnulli Solem centralem appellaverunt. Cujus ſanè operatione edocemur, qua ratione in mundi primordio Sol hic noſter cœleſtis, factâ prius in hoc inferiori loco purificatione, in locum ſuum incorruptibilem, hoc eſt, in cor cœli ætherei ſit exaltatus, quemadmodum *in libro hujus tractatus 4. in capite de Solis ortu*, clariùs demonſtrabimus. Hiſce autem gemmis pretioſis à nigerrima illa maſſa extractis, & quaſi violentiâ raptis, fœculentam quandam & nigerrimam inveni materiam in fundo relictam, cujus manifeſtum erat nigredo, occultum verò rubedo, metallicam quaſi naturam habentem; Hæc, tanquam Lucifer, à cœlo lapſa ad imam abyſſum dejiciebatur, quoniam cœleſti etiam materiæ præſidere ac prædominari annitebatur.

Noſtræ

Digitized by Google

Noſtræ igitur materiæ confuſæ deſcriptionem, cùm ſit portio illius generalis, hoc modo expreſſimus ſecundùm ſucceſſivam partium ejus occultarum apparitionem oculis noſtris oblatam.

Finis Libri primi de Macrocoſmi principiis.

Digitized by Google

LIBER SECUNDUS.

De Macrocoſmi fabrica.

Contenta libri ſecundi.

- *Tres ſunt Macrocoſmi regiones*, nempe
  - *Suprema*, in qua duo notanda, ſcilicet ejus
    - *Partes tres*, nempe cœlum
      - *Trinitatis* abſque termino, de quo cap. 2. & 3.
      - *Empyreum*, de quo cap. 3.
      - *Criſtallinum*, de quo cap. 4.
    - *Conſtitutio*, conflatur enim ex
      - *Luce* eſſentifica, & omnium ſimpliciſſima,
      - *Spiritu* puriſſimo, tenuiſſimo, & incóprehenſibili,
      - de quo cap. 5.
  - *Media*, æther dicta, de quo cap. 6. 7. 8. cujus
    - *Octo ſunt partes*, nempe ſedes *ſtellarum*
      - *Fixarum*,
      - *Erraticarum*,
    - *Conſtitutio*, quę eſt ex
      - *Luce* ſubſtantiali mediocri,
      - *Spiritu* nec nimis groſſo, nec nimis ſubtili: De quo cap. 6. 7. 8. 9.
  - *Infima*, de qua cap. 10. In qua duo obſervantur
    - *Partes* tres, quarum
      - *Extrema*, nempe
        - *Superior*, eſt ignis tabernaculum, de quo cap. 11.
        - *Inferior*, eſt terræ ſedes, de qua cap. 12.
      - *Media* dicitur ſphæra humiditatis, diviſa in regionem
        - *Aëris*
        - *Aquæ*
        - de quibus cap. 13.
    - *Conſtitutio*, ad quam duo concurrunt
      - *Lux* tertiana & omnium groſſior,
      - *Spiritus* omnium ſpiſſior & fœculentior.
      - de quibus cap. 14. 15.

CA-

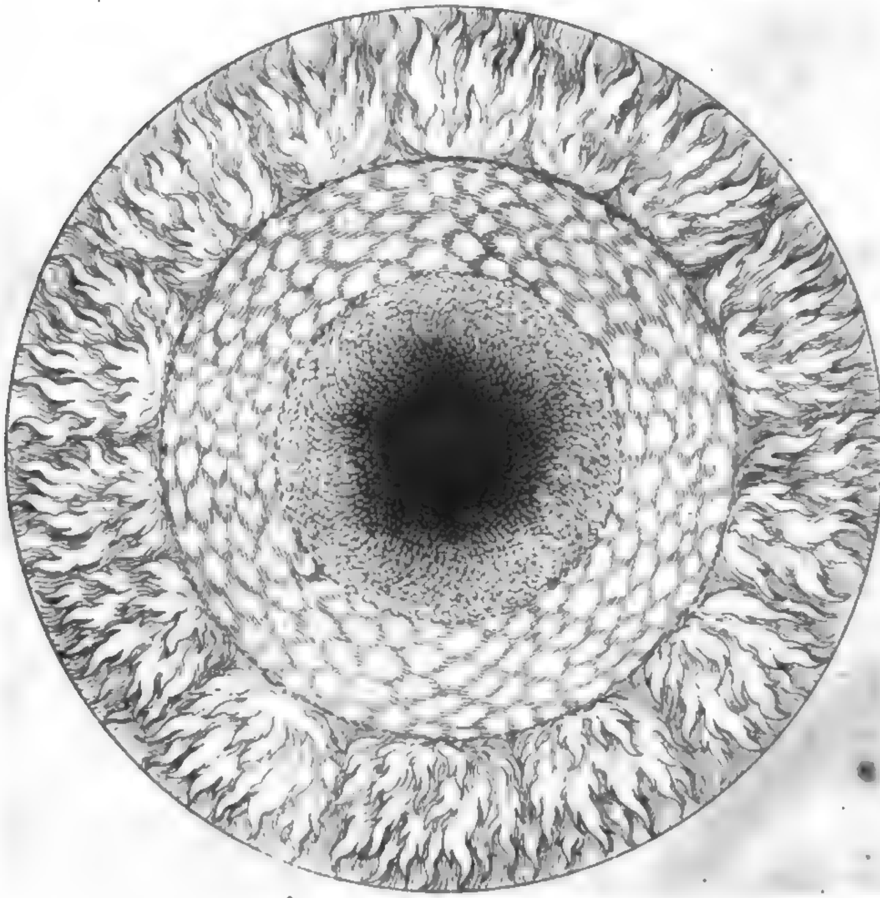
Digitized by Google

CAPUT I.

De mundo ejusque diviſione

MARTIANUS *mundi vocabulum trifariam accipit*, nempe, vel pro illo, qui *Archetypus* dicitur; cujus ſubſtantia eſt incorporea, inviſibilis, intellectualis & ſempiterna, ad cujus exemplum & imaginem divinam mundi realis pulchritudo & effigies fabrefacta eſt, ut teſtatur *Boëtius*: Atque hic mundus permanens eſt in mente divina. Vel *pro cœlo corporeo*, quod eſt mundus ille major, qui concava primi mobilis ſuperficie terminatur & continetur; atque hic etiam mundus voluntate DEI eſt æternus. Vel denique *pro homine*, qui appellatur mundus minor, & reſpectu formæ dicitur perpetuus, reſpectu verò materiæ corruptibilis. Nos autem non multùm à *Martiani* opinione diſtantes de duplici mundo tractaturi ſumus; de *Macrocoſmo* ſcilicet & *Microcoſmo*, priorem ab homine ſeu Microcoſmo diſtinguendo, totum illud materiæ primæ ſpatium pro mundo, coſmo, ſeu macrocoſmo reputantes, quod lux ſpiritualis ſeu ſpiritus Domini aquas ambiens circulari ſuo amplexu comprehendit. Quæ quidem abyſſi portio circularis ſubſtantiæ ex vario lucis & tenebrarum concurſu per diſpoſitionem, hoc eſt, per puritatem & impuritatem gradibus temperierum diſtinctio, in tres partes natura formali differentes diſtribuitur: Quarum ſuperior eſt illud mundi ſpatium, in quo ſpiritus igneus ferebatur, & primaria lucis ſubſtantia continetur, extendens ſeſe à concava ſphæræ Trinitatis extremitate uſque ad cœli ſtellati convexam ſuperficiem. Atque hujus quidem mundi partis ſubſtantia propter formæ ſuæ abundantiam tam ſubtilis eſt & pura, ut noſtri reſpectu inſenſibilis & omnino imperceptibilis habeatur: Unde eam intellectualem, & in ſummo gradu ſpiritualem vocaverunt Philoſophi. Pars verò media ſtellis fixis & erraticis decoratur; quippe quæ totam illam univerſi concavitatem poſſidet, quæ inter convexam orbis lunæ ſuperficiem, & concavam primi mobilis comprehenditur; atque hujus regionis ſubſtantia eſt reſpectu ſuperioris corporea. Inferior denique mundi pars eſt totum illud ſpatium, quod concava orbis Lunæ ſuperficies amplectitur: Unde manifeſtum evadit, molem mundi in duas partes principales diſtingui; quarum una eſt incorporea, ſpiritualis, puriſſima, & ſubtiliſſima, nempe ſuperior; altera verò corporea. Atque hæc pars corporea iterum in duas partes ſubdividitur; quarum altera eſt ſubtilis, tenuis, & incorruptibilis, ſcilicet pars media; altera verò impura groſſa & corruptioni obnoxia; & hæc eſt infima mundi portio, quam ſublunarem & elementarem infrà appellabimus. Has autem Macrocoſmi regiones tam veteres Philoſophi, quàm ſacri Scriptores Cœlos vocaverunt. Nam ſuperiorem, cœlum Empyreum, & quaſi ignem nominarunt, quia igne ſpirituali ſeu ſubſtantia lucis undique repletur. Atque hoc erat tertium illud cœlum in quod *divus Paulus* ſe Spiritu raptum eſſe fatebatur, quod ipſe Paradiſum appellavit;

pellavit: Mediam autem generaliter omnes ſcriptores cœlum æthereum ac quaſi lucidum,& cœlum per ſe nuncuparunt: Totam denique illam molem aëream inter ætherem & terram *Matthæus* Apoſtolus cœlum appellare videtur,in hæc verba loquens: *Volatilia cœli nidos ſuos condunt,&c.* At cùm terræ ſubtile ſit aqua,& aquæ ſubtile ſit aër,& ejus ſubtile ſit ignis,(nam fit unius elementi in aliud rotatio)neceſſe eſt,ut tota etiam hæc regio cœlum dicatur: Nam fatetur divus *Petrus*,eandem eſſe materiam firmamenti & terræ. Horum etiam trium cœlorum naturas & ſitus deſcribit *Ezechiel* in ſua viſione cap. 1. expreſſa: Etenim illic magna nubes igne circumdata duos cœlos deſcribit,ſcilicet unum ſuper firmamento,aliud ſubter: Cœlum verò inferius eſt totum illud ſpacium infra nubem delineatum. Ex his igitur luculenter patet,totam mundi ſubſtantiam nihil aliud eſſe,quàm hoſce tres cœlos ſubtilitate & ſpiſſitudine, hoc eſt, puritate & impuritate differentes.

CAPUT

Digitized by Google

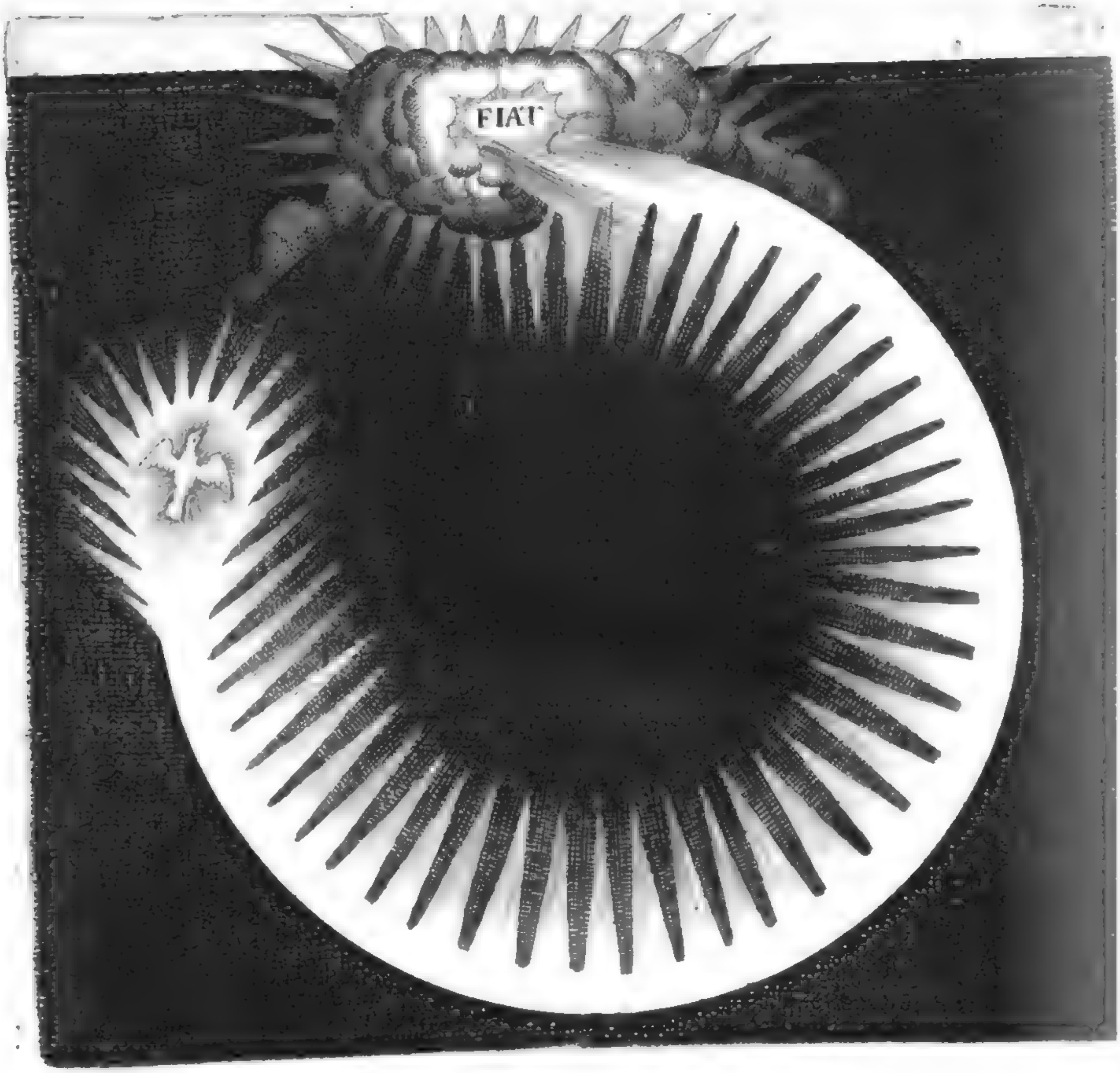
CAPUT II.

Quod DEUS *ante mundi creationem ſibi ipſi tantùm reluxerit: De dono amatorio, quod* DEUS *hylæ parti mundum conſtanti dedit: Unde mundi figura ſphærica?*

MONAS ſecundùm *Hermetem Triſmegiſtum* (qui eſt lux mundi) ante ſecula monadem, hoc eſt, DEUM ignis peperit, & ſuum in ſe reflexit ardorem: Hic enim luminum pater ante mundi creationem in ſeipſo tantùm reluxit, nec claritatem ſuam revelare voluit, antequam de mundi creatione cogitavit. (Pſal. 18. ℣. 11. *Fecit tenebras locum ſuum ſecretum, tabernaculumq́ ſuum aquis obſcuris fecit, nubibusq́ denſis obvelavit.* Hinc hylæ extra mundum portio ſignificatur: *Tenebræ & nubes ſunt circa ipſum.* pſal. 97. ℣. 2.) Tunc enim, inquit *Mercurius Triſmegiſtus*, formam ſuam mutavit, hoc eſt, occultam ſuam eſſentiam manifeſtavit, quo univerſa ſubitò revelavit. (Pſal. 18. ℣. 12. *ſplendore ejus præſentiæ nubes & aquæ tenebroſæ fugerunt*) Omnipotens igitur hic DEUS liberè & non coactus conſtituit ineffabili ſua ſapientia condere Macrocoſmum, atque ante ejus ſtructuram de materia, eſſentia, figura, dimenſione & partium ejuſdem concatenatione myſticè determinare: Materiam ex ὕλης infinitæ gremio ad iſtius ſtructuram eligebat, aptam, quæ diverſis virtutibus & formis eſſentificis decoraretur; donum ei ſanctum & amatorium liberè impertiri volebat, immediatè à ſeipſo procedens: Actualiter enim ante creationem ſpirabat DEUS, & Spiritus oris ejus, hoc eſt, ſpiratio paſſiva, ab eo per modum amoris donabilis procedens, ferebatur ſuper aquas, hoc eſt, ſphæram aqueam, vel potius movebatur circa & ſuper totam mundi corporalis materiam, videlicet ſuper duos cœlos inferiores adhuc informatos, quorum materia primordialis erat aqua, ut teſtatur *S. Petrus.* 2. 3. Ferebatur, inquam, procul dubio motu circulari in mundo per ejuſdem iſtius Spiritus præſentiam ſpiritualem facto ſuper convectam mundi materialis ſuperficiem, tanquam motu inter omnes nobiliori, per quem mundi corporalis materia, & ſimpliciſſima ejus ſpiritualis ſubſtantia ab illa hylæ infinitæ ſeu maſſæ informis congerie extra utrumque mundum detruſa diſtinguitur, munduſque corporalis limites ſeu margines ſuos convexos, figuramque omnium capaciſſimam & nobiliſſimam, ſphæricam ſcilicet, accepit. Imò, hoc eſt, illud DEI donum excelſum eſſentiæ divinæ, quam DEUS ei donavit repletiſſimam vi ſuæ proceſſionis aptitudinem habens, ut detur, procedenſque ſolùm per modum amoris donabilis, in quo omnia alia donantur: quia omnia dona communia dicuntur ratione amoris Spiritus iſtius ſancti, qui eſt amor infinitus à Patre & Verbo procedens; à ſimplici igitur ejus actu virtutes & eſſentiæ omnes, imperante voluntate divina, cuilibet mundi parti veluti dona diſtribuuntur ſecundùm *Pſalmiſtæ regii* ſententiam, *Verbo Domini firmati ſunt cœli, & ſpiritu oris illius omnis virtus eorum.* Hoc etiam idem confirmare videtur *divus Paulus: Per Spiritum*, inquit ille, *ſanctum omnia expiſcantur & ſingula ſingulis gradibus diſtinguuntur.* Spiritus igitur hic Domini, qui eſt amor igneus, ferebatur ſuper aquas igneum illis vigorem impertiens, voluntate divina ſic jubente: Unde prima mundi creatura omnium ſubtiliſſima, ſimpliciſſima, nobiliſſima & actuoſiſſima mundo primùm affulſit. Hunc itaque Spiritum etiam Ethnici agnoverunt: Nam Chaldæorum oracula dixerunt eum *amorem igneum* à Patre & Verbo procedentem

cedentem, ut teſtatur *Jamblicus*; *Mercurius Triſmegiſtus*, DEUM ignis & numen Spiritus; Gentiles, ut apud *Plutarchum* legitur, eum deſcripſerunt eſſe ipſum Spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, ſed in quamcunque voluerit ſeſe transformantem & ſe univerſis coæquantem: De quo etiam *Zoroaſter* & *Heraclitus* loquentes, omnia unico ab igne genita eſſe voluerunt: Hinc etiam *Orpheus* cœlum medium Spiritus hujus ignei lumine illuminatum dixit ætherem quaſi æthaërem, hoc eſt, ardentem ſpiritum, & pyripnon, id eſt, igneum ſpiraculum appellavit, ut antea dictum eſt: *Platonici*, eum vocarunt animam mundi, cui nobilitate proximam, lucem tantummodò agnoverunt, dicendo, quod nihil ſit in ipſo firmamenti circulo præter animam, quod majorem DEI ſimilitudinem præ ſe ferat; quàm ipſum lumen, imò quamlibet rem tantum ſibi Deitatis vendicare volunt nonnulli Philoſophi recentiores, in quantum capax eſt luminis. Nec mirum, cùm DEUS ipſe, ut in ſacris ſcripturis traditur, lucem mundi & patrem luminum ſemetipſum vocet; cujus dono ſancto ſeu ſpiritu igneo, qui Apoſtolis ſub forma ignis apparebat, lux mundana, id eſt, igneus aquarum vigor, primo creationis die honorata eſt, & ex cujus ſubſtantia eſſentiali cœlum, in quo ſpiritus movebatur, ac utrique cœli inferiores, eorumque creaturæ & pulchritudines ſuas divinitus & metaphyſicè acceperunt. Atque hinc erat, quod *Democritus*, *Orpheus* & multi *Pythagoreorum*, quoniam hujus divinæ naturæ virtutem omnibus creaturis inferioribus ſecundùm plus minúsve ineſſe perceperunt, omnia Diis plena eſſe opinati ſunt, quibus divinos ſtatuerunt honores, dedicando eis preces & ſacrificia, ac cultu illa divino venerando. Præterea hos Deos omnes ad unum reducebant JOVEM; per quod planiſſimè ſignificaverunt, omnes caloris, claritatis, vitæ, formarumque eſſentialium rivulos ab unico fonte lucido ſupernaturali promanare, & ab ejus aqua perenni & ſpirituali incrementum & multiplicationem ſuam adipiſci.

CA-

CAPUT. III.

De tribus prioribus creationis diebus.

DIFFICILIS videtur cognitio diſpoſitionis dierum ante Solis creationem factæ, cùm inter ipſos quoque Patres Theologos differentia haud exigua de dierum illorum natura oriatur. Nam *Baſilius*, *Damaſcenus*, & alii *Græci* volunt, quod lux illa facta primo die cauſaverit diem per emiſſionem luminis, noctem verò per retractionem illius voluntate divina factam. Sed *Doctores*

Digitized by Google

Latini probabiliter dicunt, lucem illam feciſſe circulationem, conſimilem ei, quæ nunc fit à Sole,& illuminaſſe hemiſphærium,in quo erat,atque ita inductas fuiſſe tenebras in hemiſphærio oppoſito propter objectionem materiæ groſſioris,ſpiſſioris,& nigrioris,quæ in medio totius materiæ informis exiſtebat. Nos verò duplicem illorum dierum interpretationem,quarum neutra fortaſſe, exactiùs aliquantò conſiderata,multùm à veritatis limite diſtare videbitur,proferemus;quarum prima eſt,quod dies ante Solis creationem pro luce primaria,ſecundaria,aut tertiana haberi poteſt,extendente ſeſe per univerſum perſpicuum; ita nimirum, ut nox pro tenebrarum dominio accipiatur, in illa parte, ubi nulla adhuc lux effulſit:Et ſic primus dies ſumitur pro claritate generaliter per integrum cœlum Empyreum diſperſa,poſtquam videlicet ea tenebras è regione ſua deorſum propulſaſſet,ſpiritualemque cœli ſui materiam ſecundùm actionis ſuæ proportionem depuraſſet ac ſubtiliaſſet. Hujus diei manè erat prima lucis divinæ in ejus tenebras penetratio,ac initium actionis lucis in tenebris ſuperioribus; non aliter,quàm manè apud nos vocatur illud tempus,quo Solis radii in obſcuram & tenebroſam noctis maſſam penetrare incipiunt: Similiter veſper eſt infima hujus cœli ſuperficies,in qua vapores adhuc tenebroſi, tanquam in regionis mediæ ſuperficie exiſtunt, & ibi obliqua revolutione adhuc circumvolvuntur, terminantque actionem primi diei,& ſic in cæteris. Neque certè eſt hæc expoſitio penitùs rejicienda,cùm tam dies,quàm nox conſideranda ſit reſpectu ſubjecti,cui prædictæ duorum temporum diſpoſitiones objici debent.At verò cœlum Empyreum poſt creationem ſuam per totum erat lucidum & clarum: Unde & ab igne nomen ſuum accepit, eaque propter nec nox,nec tenebræ in eo immediatè poſt illius creationem ullo modo tolerabantur.Atque hoc idem dici poteſt de cœli ætherei ſubſtantia.Secunda tamen interpretatio noſtra,veritati,ut nobis videtur,propinquior,utpote quæ & cum Theologis Latinis directè convenit,ex ſequenti declaratione ſe elucidabit.Namq; probabile eſt,Spiritum divinum ante ullã creationem emiſſum ac vectum ſuper aquis,eas triplici circumvolutione circũambiviſſe,& quemlibet curſum ejus produxiſſe diẽ ſpiritualẽ ſeu ſupernaturalẽ: Unde primo ambitu ſuo primum diẽ conſtituit,in quo cœlum Empyreũ perfecit,ac tenebras per unum gradum deorſum depulit. Secunda autem revolutione ſecundum diem edidit,in quo duplici virtutis divinæ præſentia tenebræ per gradum ſecundum fuerunt depreſſæ; atque hoc modo lux & virtus divina in media & ætherea mundi regione effulſit. Tertia denique & ultima ejus revolutione per tertium gradum, & ad ultimum terminum à circumferentia fuerunt tenebræ tertiæ impreſſionis divinæ virtute diſcuſſæ. Atque ita completum eſt mundi integri tabernaculum, ac productæ fuerunt divini Spiritus potentiâ omnes regionum illius virtutes & eſſentiæ.Hic igitur finiti fuerunt tres illi dies ſpirituales à Spiritus divini actu haud aliter menſurati,& ad numerum perſonarum Trinitatis relati,quæ omnes egerunt ad mundi creationem.*Nam* DEUS *Pater dixit;& Verbo ejus firmati ſunt cœli; ac Spiritu ab ore ejus omnis virtus eorum.* Horum itaque dierum ſpatio, ac poſt ipſorum complementum producti ac eſſentificati ſunt cœli,operatione divina, in quibus Spiritus macrocoſmi univerſus formam & eſſe accepit. Mox deinde dies ſolares, qui circa res mundi corporaliores verſantur,originem ſuam ſunt adepti; ad quarum creaturarum genera producenda,horum ſolarium dierum tres priores provenerunt, prout ad trium cœlorum manſiones fabricandas,tres ſpirituales primùm emicuerunt. Nam primo die ſolari,qui eſt quartus à creationis origine, ſtellæ ſeu aſtra erratica,& cœli creaturæ, ſecundo animalia omnia irrationalia, & die ultimo mundus minor ſeu Microcoſmus creata & completa fuerunt;non aliter,quàm Macrocoſmus die ultimo ſpirituali fuit ad perfectionem ſuam perductus. Quis igitur poteſt ferè dubitare,

quin

quin talis ſit motus Solis poſt mundi complementum, qualis erat motus Spiritus ante ejus perfectionem, cùm DEUS poſt trium dierum ſpiritualium terminum condiderit tabernaculum ſuum in ipſo Sole? Per ipſum Solem igitur, tanquam per ſolam demonſtrationem à poſteriori ad verum iſtius Spiritus divini motum, quo ad mundi compoſitionem quolibet die dicto movit, pervenire poſſumus; neque enim in eo aliquis hæſitabit, quin dies ſequentes in creatione fuerint præcedentibus dimenſione æquales, & per conſequens, Spiritum divinum in revolutione ſua eodem tempore moviſſe, quo movet Sol in ſua: Imò videtur ipſum corpus ſolare eſſe quaſi ſpeculum & cor mundi, in quod ipſius Spiritus à Trinitate effulgentis radii ſupernaturales infunduntur; cujus virtute radioſa, pręter omnem rationem humanam viſibile redditur corpus illud ſolare, & motum voluntate divina conſtantem ac immutabilem ſemper præſtat, eoſdem quantitate dies omni tempore producens, quibus creatio fuit completa. Videtur itaq; quod Spiritus ille ſanctus, qui Apoſtolis in forma columbæ radioſæ ac fulgidæ apparuit, in forma ſpirituali circumambiverit aquas, illuminans motu ſuo obſcuritatem illarum, ac radios ſuos in illas infundendo, eoſq; ipſis poſt receſſum ſuum, ut aquæ iis informarentur, relinquẽdo, eum præſentiâ ſuâ ineffabili modo omnia clarificaſſe & illuſtraſſe ſpiritualiter, non ſecus, quàm Sol facit præſentiâ ſuâ, corporaliter. Et quod (ut ad Latinorum Theologorum opinionem tranſeam) lux illa increata lucem in res creatas infundendo circulationem eandem primis tribus creationis diebus fecerit, quam motu ſuo deinceps Sol quolibet die abſolvit; & quod illuminaverit ſphæram ſuam, in quo erat, non aliter, quàm illuſtrat Sol ſuam; ſimiliterque etiam quod factæ ſint tenebræ in Hemiſphærio oppoſito propter interpoſitionem materię groſſioris, ſpiſſioris, & opacioris in medio totius maſſę informis ſeu umbræ horrendæ. De Spiritus autem divini motu ſuper aquis loquuti ſumus cap. præced. in cujus fine etiam pro captu humano motum ejus primo creationis die factum depinximus; cujus emblematis rationem circa finem capitis hujus quinti explicavimus.

CAPUT IV.

De lucis creatione & natura, & de ejus operatione cœlique Empyrei ſeu primæ mundi regionis conſtitutione.

DIXIT DOMINUS; *Fiat Lux*, & factum eſt primo die cœlum ſupremum luce repletiſſimum. Nam hujus cœli contentum nihil aliud eſt, quàm eſſentialiſſima & ſpiritualiſſima lucis ſubſtantia, ex magna animæ portione & pauxillo Spiritus tenuiſſimi conflata; quæ ideò Spiritus igneus & cœlum Empyreum, hoc eſt, igneum & ardens appellatur, ut dicit *Iſidorus*; non quod urat, ut ignis elementaris, ſed quia lucis ſplendore & claritate undique eſt perfuſa. Unde illorum opinionibus non aſſentior, qui cœlum hoc immobile eſſe & quieſcere putaverunt; quia hę proprietates ſunt lucis ſubſtantiæ, ex qua hoc cœlum conflatum eſt, omnino contrariæ; cùm lux ſit actus primus & ſimplex, quo nihil eſt in ſuo motu velocius. (*Fulgur ejus eluminabat mundum, & terra*, id eſt, tenebræ, *videns eum, pavida erat & effugiebat*: Pſal. 97 ℣. 4.) Hujus igitur creaturæ ſeu vigoris ignei pręſentiâ deorſum per obliquam revolutionem depelluntur ſuperioris illius adhuc informis & obſcurę partis tenebrę ac caligo; idq; propter duas rationes, quarum prior eſt, quia occulta & potentialis umbræ qualitas, ignea lucis activitate jam revelatur & frigiditatis nomen aſſumit; cujus diſpoſitio cùm omnimodò lucidi caloris qualitati contrarietur, eſt, lucis operationes ejuſq; objectum fugere & averſari. Factum igitur eſt inde, ut crudior & craſſior materiæ pars propter

prædominantem in ea frigiditatem, verſus globi univerſi centrum, quod remotius à lucis primariæ habitaculo diſtat, ſemetipſam magis magisq; receperit. Secũda ratio eſt, quia idem eſt reſpectus inter lucem & tenebras, qui eſt inter formã & privationem: quare tenebrę lucis aſpectum evitando inſtar umbrę horrendæ, ut *Merc. Triſmeg.* utar verbis, obliqua revolutione ſubterlabebãtur, & Peripheriæ centrum petebãt; atq; hinc eſt, quod hoc cœlum in excelſiſſimo gradu depuretur & mundificetur, ſeparãdo ſubtile à ſpiſſo, & pręter modum illuminetur ſplendeſcatq; fugando caligines omnes à margine ſuo verſus centrum. Eſt igitur hoc cœlum ſeu ſuprema & ſupernaturalis mũdi regio fontis lucidi habitaculum & quaſi patria ac ſolum nativum, in quo rerum primordium lux primùm creata & collocata eſt; Unde mundi fundamentum vocatur, cujus formali præſentia totius hujus cœli materiæ appetitus in ſummo gradu expletur. Certum eſt enim hujus cœli materiam valdè eſſe tenuem & ſubtilem, cùm tota ejus ſubſtantia ſit formalis: Nam ſecundùm *Ariſtotelem* 4. *metaphyſ.* ubi plus eſt formæ, ibi minus eſt materiæ, & per conſequens craſſities materiæ paucitatem formæ arguit; multitudo enim formæ lucidæ, ſuis actionibus puriorem materiæ abyſſi partem, in hoc cœlo ex divina voluntate retentam aſſiduè rarefacit, ejusque maſſam rarefactione latiùs extendit, quemadmodum in arte chimica percipitur; ubi ſi res craſſa in vitro ſatis amplo Hermeticè ſigillato vehementiore ſubtiliatur igne, partes ejus rarefactæ ampliorem naturaliter appetunt locum; unde vitrum diſrumpitur, ut vapores attenuati liberius inveniant ſpatium; Sic etiam hujus cœli materia limpida admodum latè ſeſe extendit amabili hujus cœli calore rarefacta. Atque hinc eſt, quod hoc cœlum ſecundùm *Baſilium* lib. 2. Hexamerõn omnibus cœlis ſeſe latiùs extendit. Concludimus igitur, hoc cœlum eſſe formam omnium nobiliſſimam, & ultra omnem imaginationem ſpiritualem ac ſimplicem, quantitate omnium maximam propter materiæ extenuationem, qualitate lucidiſſimã, & vigore igneo repletiſſimam, actione actuoſiſſimam, & motu ſuæ ſubſtantię lucidæ velociſſimã, calore à motu derivato ſuaviſſimã, temperatiſſimã, amabilem, non urentem nec deſtruentem, ſed vinculis proportionalibus omnia inferiora concordi pace connectentem, eaque in ſuo proprio ſpiritu, qui vix ob ſubtilitatem ſuam percipi imaginatione poteſt, conſervantem, per ſe moventem & viventem, ac ſine contractu alicujus rei heterogeneæ, aut frigiditatis alicujus impedimento in ſua ſede connaturali exiſtentem, figurâ ſphæricam, quam à motu Spiritus, qui ferebatur ſuper aquas, & à procedente ab ipſo per divinam voluntatem virtute lucida accepit; Nomine Empyreum vocatur quaſi igneum, ut ſuprà. Dicitur etiam Olympus à ſua limpitudine. Vocatur quoque ſupernaturale, quia ultra naturæ leges ſpirituale contra corporeitatem, & intellectuale, quia nobis non viſibile, ſed intelligibile tantùm, & demonſtratione à poſteriori ſolummodò perceptibile, vel quia angelis & intelligentiis repletiſſimum.

CAPUT V.

De cœli ſpiritualis baſi, ejus compoſitione & natura, poſitionisque utilitate.

QUOD hujus cœli partes, quas ſuperiùs elementa appellavimus, ſimplicitate & puritate differant, & quod earum ſuperiores digniores ſint inferioribus ex *Ezechielis* viſione colligendum eſt, de qua in 2. iſtius libri cap. fecimus mentionem; cujus cœli baſim *ſanctus* Johannes in *Revelat.* 4. videtur mare vitreum criſtallo ſimilimum appellare; & prædictus Propheta firmamentum

criſtallo

criſtallo ſimilimum; quo nomine non videtur intelligere totum ſpatium inter ſphæram lunæ & concavitatem ſphæræ criſtallinæ, qua aquæ ab aquis ſeparatæ ſunt, ut apud Moyſen habetur, ſed denotare ipſam ſphæram cœlo Empyreo continuam; quam quidem ſphæram eſſe illam ipſam, quam alii ſtellatam & firmamentum (malè ipſam à ſeipſa diſtinguentes) vocant, infra demonſtrabimus: Hæc enim ſphæra nobiliſſimæ eſt conditionis in ſua ſpecie, quia participat de natura claritatis & tenuitatis cœli Empyrei, cujus eſt baſis; unde tam à Propheta quàm ab Euangelo in ejus viſionibus ſpiritualibus in explicatione gloriæ DEI introducitur, & ſub throni ſeu ſolii ſimilitudine ponitur, quaſi medium inter ſpiritualitatis & corporeitatis naturam exiſtens; circa convexam enim ſuam ſuperficiem participat magis de natura cœli ſpiritualis, at in ſuperficie ſuâ cavâ magis per intervalla eſt corporalis, quemadmodum in ſimplici ejus compoſitione, ſeu partium appoſitione & aſſimilatione explicabitur. Nam ut craſſior pars elementorum cœli infimi in diſpoſitione terrea ſenſibiliter reſidet, ſic etiam intellectualiter concipiendum eſt, quod denſior pars limpidiſſimæ cœli ſpiritualis materiæ jam ab immunditie & obſcuritate per lucis præſentiam expurgatæ, inſenſibili & vix credibili frigiditate propter ſuam denſitatem imbuta caloris benevoli actione verſus hujus cœli baſim pellitur. Nam quodammodo, licet leviter & ſuaviter, propter ſuam exiguitatem patitur frigiditas lucis actiones, cùm materiæ ſit qualitas, & tenebrarum amica: Unde patet, quod major ejus ſubſtantiæ portio ſit magis ſpiritualis quàm corporalis. Similiter intelligendum eſt, quod lucis primariæ radii, quorum natura eſt denſum penetrare, umbram horrendam in primordio velociter perſequentes deorſum ultra cœli Empyrei limites penetraverunt, & propter vehementem denſæ ac tenebroſæ materiæ lentè deorſum tendentis reſiſtentiam reſilierunt & reflexi ſunt, quorum reflexionibus vapores ſubtiliantur, & in exhalationes nebuloſas motu radiorum reſilientium ad concavam ſphæræ aqueæ ſuperficiem elevantur, ac frigiditate ſicca ibi glanduloſo more conſtringuntur & congelantur; nam radii lucidi reflexi calorem accidentalem ſuo motu excitantes, benevolum per antiperiſtaſin conſervant & augmentant frigus in materia glaciali incluſum in concava ſphæræ parte; non aliter, quàm radii ſolares à terra cœli infimi reverberati mediæ aëris regionis frigus fortificant, & in parte convexa ejuſdem ſphæræ criſtallinæ idem officium præſtat calor eſſentialiter à lucis primæ actione derivatus, ut mediæ aëris regionis frigiditas cœli infimi ſphæræ ignis virtute. Hæc igitur ſphæra propter aſſiduam formarum actionem quaſi fixatur, & ad ultimum ſuæ perfectionis faſtigium ſublimatur in formam criſtallinam ſeu adamantinam globulos nebuloſos & obſcuros amplectentem; qui magneticam habent vim prætereuntes radios inviſibiles ſibi attrahendi & in mundum medium ejaculandi; nam formã non aliter appetit eorum materia, quàm fœmina marem: corruptioni tamen nunquam ſunt obnoxii: quia tanta eſt iis formæ abundantia, ut eorum materiæ appetitus omnimodo expleatur, nec putrefactionem ullam ibi loci poteſt frigiditatis præſentia invenire, quia eſt terreſtris, hoc eſt, cùm natura ſeu qualitate eſſentiali terræ, nempe cum ſiccitate conjuncta; cujus eſt igneæ naturæ amiciſſimam eſſe. Nec fruſtra divinæ voluntatis ordinatione, in hac regione poſita eſt criſtallina & ſicca hæc aquarum congeries, cùm ejus ſitu magna commoda utilitateſque haud exiguæ, tum cœlo ſpirituali, tum etiam medio corporali afferantur: non enim pro medio tantùm habetur, quo ſpiritualia & ſupernaturalia à corporalibus & naturalibus diſtinguuntur atque ſeparantur, ſed etiam eſt quaſi cribrum quoddam rarum, per cujus diaphragma lucis ſpiritualis radii proportione divina tranſeunt, cribrantur, & in hæc inferiora quaſi infunduntur. Præterea calor à

cœli medii motu violento ortus hujus ſphæræ frigidæ præſentiâ contemperatur & longè remiſſior redditur, ut teſtatur *Beda*. Atque hoc modo completum eſt primi diei opus, videlicet cœlum Empyreum; cujus baſim cœlum criſtallinum eſſe diximus: Secundi verò diei opus erat, hanc aquarum ſpiritualium congeriem ab illis aquis inferioribus, materiâ nimis craſsâ oneratis, & corruptioni ob formæ defectum obnoxiis ſeparare, mediumque ſeparationis, nempe cœlum æthereum eſſentiis nobiliſſimis ornare, ut infrà declarabimus.

Explicatio picturæ maſſam deformem ac tenebroſam luce increata illuminatam & motu ſplendoris ſancti circulari circumſeptam repræſentantis, ac in fine capitis ſecundi hujus libri delineatæ.

Monas ante mundum genuit monadem, & in ſeipſum reflexit ardorem ſuum, hoc eſt, ſibi ipſi tantùm reluxit. Triſmegiſt.

Fecit tenebras locum ſuum ſecretum, & aquis nigerrimis ac nubibus denſis circumſepiebat tabernaculum ſuum, ut velamenti loco ipſi inſervirent. Pſal. 18. ℣. 11.

Tenebræ fuerunt ſuper abyſſum. Gen. 1.

Splendore præſentiæ divinæ evanuerunt nubes, fonteſq; aquarum viſibiles ſunt facti, & fundamenta mundi rotundi revelata ſunt. Pſal. 18. ℣. 12. & 15.

Spiritus Domini movebatur ſuper aquis, vigorem igneum edens. Auguſt. ſuper Geneſ.

Dixit, FIAT, *& firmati ſunt cœli, ac ſpiritu ab ore ejus omnis virtus eorum procedit.* Pſal. 33.

Mens divina potentia in principio mutavit formam & univerſa ſubitò revelavit, & vidi, omnia in lumen converſa, ſuave nimiùm ac jucundum: Et paulò poſt: *Umbra quædam horrenda obliqua revolutione ſubterlabebatur, &c.* Triſmegiſt lib. 1. Pimand.

Erat umbra infinita in abyſſo; Aqua autem & ſpiritus tenuis in chaos inerant: Floruit autem ſplendor ſanctus, qui ſub arena & humida natura elementa deduxit, graviaq; tenebris ſubmerſa ſub arena humida reſederunt. Triſmegiſt. ſermon. 3. Pimand.

Quid dici poteſt hiſce evidentiùs, quàm quod immediatè poſt verbum Domini, FIAT, ſpiritus ab ore ejus ante mundi originem egrediens, motu ſuo orbiculari illam hylæ partem jam mundi nomine inſignitam circumdederit, & ſplendoris ſui immenſi reflexione ineffabilem iſtam partis abyſſi deformitatem in convexa mundi integri ſuperficie, ante hujus præſentis mundi exiſtentiam, deleverit, ac aquas tam groſſiores, quàm tenuiores originaliter viſibiles reddiderit, eſſentialiterque eas informaverit.

Explicatio figuræ ſequentis.

Quoniam hoc loco hiſtoriam noſtram de rebus creatis incipimus, idcircò in primæ Macrocoſmi regionis creatione res increatas, Spiritusque ſancti deſcriptionem hic omiſimus, depingentes ſolummodò pro imaginationis noſtræ captu operationem radiorum ipſius increatorum, per convexam regionis omnium primæ ſuperficiem deorſum ad ejus baſin penetrantium; quorum reflexiones merè formales cum tenui ſuperiori ſpiritu, ſeu aqua ſubtiliſſima mixtæ dant lucis nomen excelſæ illius regionis ſubſtantiæ ſpiritualiſſimæ; ita ſanè, ut etiam ob luciditatem illius rectè eam, ut ſupra dictum eſt, vocaverint Theologi Empyream & igneam. Reflexiones autem illorum radiorum increatorum ſunt quaſi imagines quædam, ſimiles illis, qui in ſpeculo aliquo ſolent occurrere, nullo autem

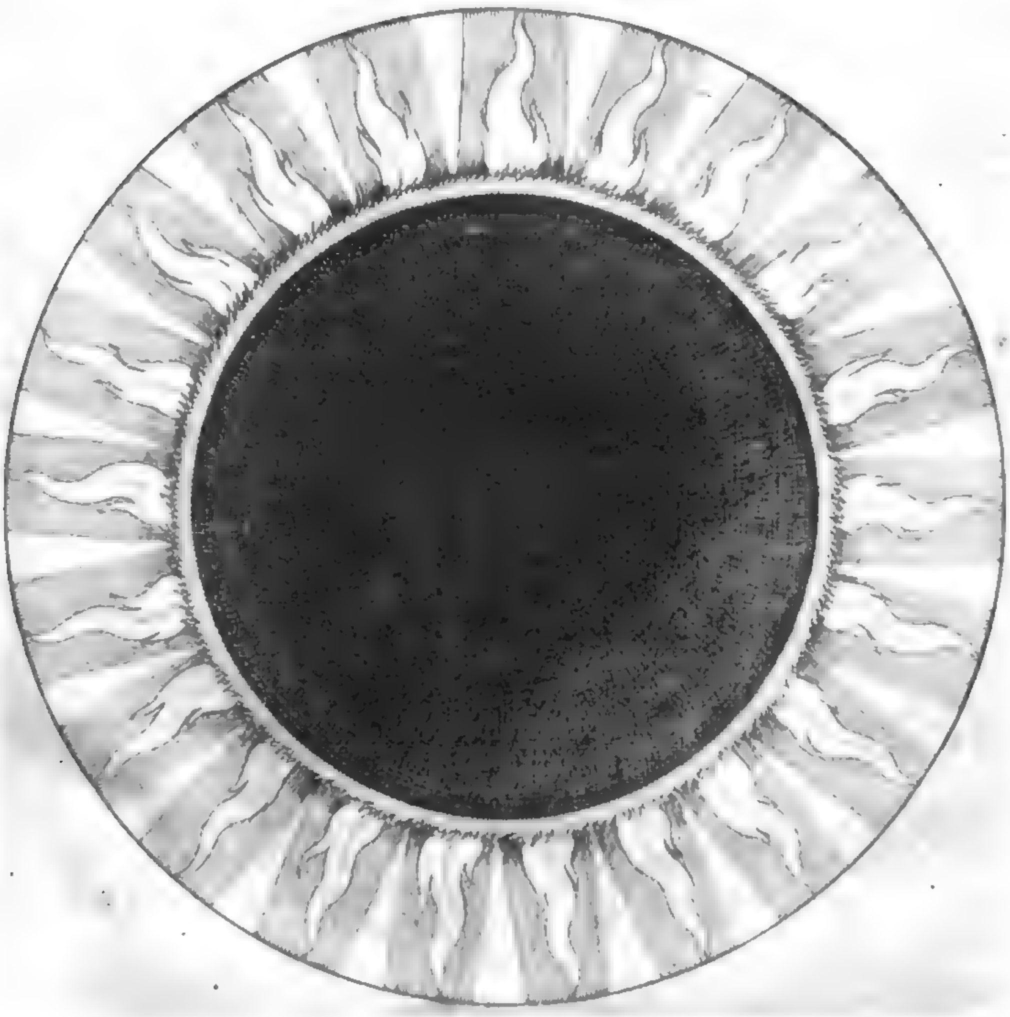
Digitized by Google

autem modo cum ipſis radiis increatis eædem; Et ut ſpeculum abſentiâ objecti ſuas perdit impreſſiones; ſic etiam abſentiâ horum lucis increatæ radiorum & vel in momento aut nutu oculi perdet ſuam formam ac pulchritudinem, prioremque tenebrarum deformitatem rurſus induet ſpiritus iſte ſupercœleſtis. Lucente igitur gratia divina vivit mundus mundique creaturæ; illâ verò in ſemetipſam tantùm reflexâ, & aquis nigerrimis ac nubibus denſis obvelante creatore tabernaculum & ſedem ſuam, deſubitò mundum ac creaturas ejus perire neceſſe eſſet: *Benedictus itaq; ſis ſuper omnia* DEUS, *qui & ſpiritualiter & corporaliter nos illuminas, nec avertas à creaturis tuis ſplendorem faciei tuæ ob merita unigeniti filii tui Amen.*

Regio autem hæc jam impleta eſt luce creata, ac tenebras ſubſtantiam ejus tenuem occupantes virtute ſua lucida deorſum detruſit, & lucis increatæ radios deorſum à loco ſpiritus increati in hanc regionem creatam deſcendentes imitando, ſuæ quoque lucis creatæ radiis baſin regionis ſuæ penetrat, deorſum tenebras perſequens, ut infra declarabitur.

Fiat lux, & factum eſt cælum ſpirituale. Baſil. lib. 2. Hexameron. & Beda.

LVCIS CREATÆ PRIMARIÆ APPARITIO.

CA-

CAPUT VI.

De cœlo medio & de variis ejuſdem appellationibus ac de ipſarum ratione.

MEDIA mundi regio ſecundo die creationis completa propter lucis materiæ deorſum tendentes operationes habet appellationes diverſas;nam ut per ſe ſumitur,hoc eſt,reſpectu ſuæ propriæ materiæ,dicitur ſpiritus medius poſt tenebrarum diſcuſſionē;reſpectu verò cœli ſuperioris,hoc eſt,ſubſtantiæ lucidæ, ac mixtionis cum hujus ſpiritu dicitur æther;quatenus autem ad quatuor elementa inferiora tertio die apparentia & diſtincta refertur,dicitur Quinta eſſentia: Per ſe igitur,hoc eſt,in propria ſua ſubſtantia ſecundo die revelata,& à ſua caligine mundificata præ ſe fert formam aquarum ſubtiliſſimarum, & vaporoſi cujuſdem ac nunquam quieſcentis fumi: Unde apud Platonicos ſpiritus mundi medius vocatur,quem lucis eſſentialis & animæ mundi receptaculum,retinaculum,& vehiculum ſupra cap. 5. lib. 1. appellavimus;ubi etiam ejuſdem appellationis rationem demonſtravimus. At quatenus hic ſpiritus retinaculum eſt lucis à ſpirituali fonte deſcendentis,cujus actione calor excitatur vivificus & naturalis; eatenus dicitur æther, id eſt, ſplendens, ſecundùm *Iſidorum*; quia ibi eſt perpetua limpiditas & claritas; vel igneus ſecundùm *Anaxagoram*, affirmantem omne illud dici æthera,quod ardet,cùm æther nihil aliud ſit,quam aër inflammatus,unde juxta Græcorum Grammaticam ab αἴθω,quod ſignificat ardeo,derivatur;aër ſpiritus quaſi athaër,hoc eſt,ardens ſpiritus: Quare *Orpheus* eum vocat *Pyripnon*,id eſt,igneum ſpiraculum,& *Porphyrius* cum cæteris Platonicis ſpiritum in cujus medio animam mundi poſuerunt; Atque hinc eſt,quod ſecundùm *Marianum* in æthere dies eſt perpetuus,quia tenebræ iſtuc nunquam accedunt;quamvis ejus ſubſtantia ſimplex à ſtellaribus corporibus diviſa ſit inviſibilis,hoc eſt,mortalium oculis non perceptibilis,quemadmodum latiùs cap. ſequenti declarabimus: Denique pro unico habetur elemento, quemadmodum vult *Ariſtoteles* in libro Meteorūn,ubi loci ætherem nihil aliud eſſe aſſerit, quàm unicum elementum: Unde neceſſe eſt, ut hoc unicum elementum ſit extra numerum quatuor eſſentiarum inferiorum in infima regione mox producendarum:atque hinc etiam quinta eſſentia à Philoſophis appellatur,in qua nihil corruptionis invenitur,quoniam duo contraria putrefactionem inducentia in eodem elemento non reperiuntur. Ex horum igitur nominum rationibus manifeſtum eſt,hujus regionis materiam olim primariam,nunc verò ſecundariam per ejus in actum reductionem factam nihil aliud eſſe, quàm vaporem puriſſimum,aut nebulam quandā ſubtiliſſimam,ſpiritum generaliter dictam;ejúſque formam,cujus præſentia in actum deducitur,eſſe lucem illam ſeu claritatem eſſentialiter à perenni ſpiritus divini & ſupercœleſtis fonte ſcaturientem,& explentem totaliter hujus materiæ mediæ ſpiritualis appetitum, ut infra declarabitur.

CA-

Digitized by Google

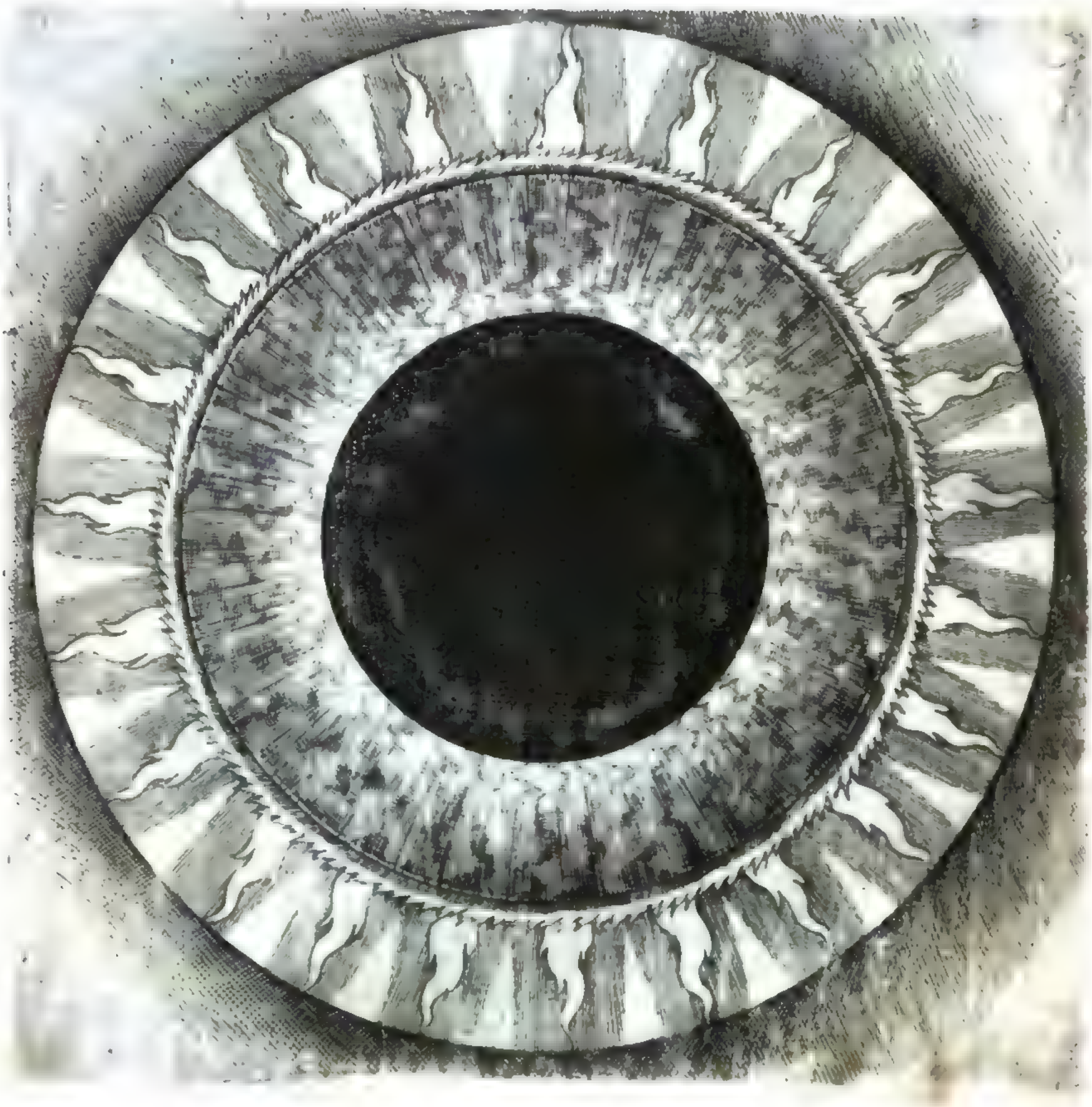
CAPUT VII.

Cœli medii compoſitio cur ſphæra æqualitatis dicatur? quod hæc regio reſpectu ſuperioris cœlum vocetur corporeum?

Ut cœlum Empyreum ex re unica, nimirum ex ſubſtantia lucis, primo die creatum fuit, quod ex tribus quartis tenuiſſimi ignis & una quarta ſpiritus ſubtiliſſimi conflatum eſt; unde & reſpectu inferiorum totaliter eſt formale, ac propter ignis in eo prædominationem igneum nominatur: Ita cœli hujus ſecundi materia, cùm magis ſit corporalis, quàm illa primi & ſuperioris, correſpondet formæ ſuæ lucidæ, proportione illa debita, quâ materia ad formam ſuam æqualibus trutinis ponderari ſolet: unde ex una lucis igneæ & tenuiſſimæ extra cœli Empyrei fontem per ſphæræ criſtallinæ diaphragma deſcendentis parte & pari materiæ primæ jam tum informatæ ac ſpiritus nomen ſortitæ quantitate componitur, quod etiam Pythagoras videtur aſſeverare, ſolem, lunam, & cæteras ſtellas ex igne & aëre conflari ſcribens: Hinc etiam eſt, quod *Arteſius* Philoſophorum veterum ſuffragio hanc regionem cœlum æqualitatis nominavit, in cujus centro ſphæram animæ collocaverũt ſapientes; Ex quibus, hujus cœli conſtitutionem ex duabus ſpiritus medii quartis, & ex totidem ſubſtantiæ pulcherrimæ, animæ lucidæ ſatis aptæ ad complendum materiæ ejuſdem ſpiritualis appetitum, & à mutationibus corruptibilibus eam præſervandam conſiſtere veriſimile videtur. Quod autem hæc regio magis ſit corporalis, quàm illa ſuprema, multis rationibus probare poſſumus; quarũ una eſt, quoniam, ubi minus eſt formæ, ibi plus eſt materiæ; ſed in hoc cœlo ſecundo minus eſt formæ, quàm in cœlo Empyreo, cujus tota ſubſtantia completè formalis eſt; Ergo in hoc cœlo plus eſt materiæ, quàm in cœlo Empyreo. Major ex quarto Metaphyſicorum depromitur. Alia ratio eſt, quia materiæ primæ maſſa ante lucis apparitionem unicum & eundem ſemper retinebat ſtatum; agente enim carebat, cujus actionibus de una in aliam diſpoſitionem reduceretur; Unde neque tenuior nec craſſior dici potuit, cùm omnes ejus partes potentiales & imaginabiles ejuſdem conditionis æſtimandæ ſint tam in una mundi potentialis regione quàm in altera. Cùm autem lucis diſpoſitio talis ſit, ut eâ nihil exiſtat ſubtilius corporaque magis penetrans & aperiens, neceſſe eſt, ut partes materiæ craſſioris attenuare ſemper appetat, quò in eiſdem ſine impedimento promptiùs agat & moveatur; unde quò formalior res eſt, eò ſubtiliorem eſſe ejus ſubſtantiam neceſſe eſt; Cujus certè rei ratio merè philoſophica eſt, quia lux formalis ſuo actu movetur, ſuoque motu calorem excitat; cujus natura eſt attenuare, dilatare, diſſipare: Hinc igitur eſt, quod perennis illa lucis ſcaturigo, primo die in ſuperiori mundi regione creata ejuſdem materiam occultatam mox patefaciens, eamq; in actum reducens, tenuem & ſubtiliſſimam partem ſecundùm ſuiipſius diſpoſitionem efformavit, craſſiorem ejus portionem deorſum verſus centrum in mediam regionem detrudendo, ut ſine impedimento ullo ſimpliciſſimam ſpiritus ſubſtantiam, quam quaſi in formam univerſalem reduxit, gubernare, & ſecum per omnes mundi latebras transferre poſſet. Atque hinc eſt, quod dimidia hujus regionis informatæ corporalitas, in mediam repercuſſa, mediam magis corpo-

H ream

ream reddit, quàm ſupremam. Ultima denique ratio Muſica eſt; Etenim tam materia, quàm lux in hac media regione invenitur in ſeſquialtera proportione, cùm materia ſurſum aſcendendo, & forma deorſum deſcendendo in cœlo hoc medio ſeu æthere conſonantem diapenten quodammodò reſonare faciant, ut infra copiosè demonſtrabimus. Lucis autem ſecundariæ actiones in hac regione, ſequenti modo ſenſui repræſentavimus.

CA-

Digitized by

CAPUT. VIII.

De duplicium cœli medii tenebrarum in infimam mundi regionem repercuſſione, & de ejus lucis diſpoſitione ac effectu, hoc eſt, de calore ab ipſa proveniente, & quod lux inviſibiliter per ſe atque in ſe luceat.

VIrtus ſeu claritas cœli ſupernaturalis per cribri aquei foramina vel potiùs ubera ex creatoris ordinatione deſcendens,& deorſum,quaſi ex fonte ſuo perenni ſeſe in cœlum medium adhuc potentiale & informe profundens,ſua præſentia hujus materiæ partis caliginem & tenebras diſcuſſit,eaſque verſus regionem infimam adhuc inviſibilem & abditam propulſavit, efficiens hac ratione ejus ſubſtantiam viſibilem & informatam, puram,ſubtilem, tenuem,& inferioris cœli maſſa perfectione & pulchritudine longè excellentiorem: Imò hæc illa eſt eſſentia lucida à primo fonte ſupercœleſti per infinitos rivulos in omnem maris cœleſtis partem ſcaturiens,quam veteres vocaverunt æthera; nos verò *lucem Secundariam*, quia à prima radice immediatè derivatur: Sic etiam Solis & ſtellarum radios in infimam mundi regionem penetrantes *lucem tertiariam* dicemus. Hæc itaque lux, quamvis ſecundaria, eſt tam activa & vivaciſſima virtute repleta, ut univerſum hoc cœlum à ſua immunditie prima liberet, obſcuritatemque ejuſdem depellat, & more umbræ horrendæ in infimam mundi partem obliqua revolutione ſubterlabi faciat; partes ejus imperfectiores & craſſiores cum tenebris detrudit ad inferos,ſeparando ſubtile à ſpiſſo, ſubſtantiam ejus illuminat,& æthercam facit; Spiritum ejus materialem ſua perfectione implet & totum materiæ appetitum explet, unde ea corruptioni aut putrefactioni non ſubjicitur & contrariis minimè affligitur,quia omnes ejus partes ſunt homogeneæ. Hæc denique erat illa eſſentia ſecundaria, quæ per triduum à mundi creatione vices Solis agens,quarto die,ut vult *Dionyſius*,in ſubſtantiam Solis tranſiit,imò hic eſt actus ille ſimplex, cujus operatione cœlum hoc æthereum rutilis ignibus faberrimè decoratur, motu-que ejus diverſa ratione differentes,nempe orientalis,occidentalis & ſecundum latitudinem, quem trepidationis vocant, oriuntur, & calor denique benignus, vitæ creaturarum amiciſſimus, & perquàm neceſſarius accenditur, qui propter hujus cœli ſubſtantiam ſpiſſiorem intenſior,& ſenſibilior eſt in hoc loco,quàm ille ſuperioris;nam quò denſior eſt materia,eò vehementiùs reſiſtit agenti, & per conſequens,agens fortiùs agit in patientem; Sed materia hujus cœli, ut dictum eſt,craſſior eſt, quàm illa cœli Empyrei: Ergo lux in eam fortiùs agit,eaque pariter reſiſtit,& per conſequens calidiores producit effectus ad propulſandas frigoris,olim occultati,nunc verò propter caloris præſentiam manifeſti,injurias,cujus natura eſt,craſſiorem materiam ſemper concomitari: Hic itaque calor,ut eſt ſupremo intenſior,ita reſpectu inferioris longè temperatior, ſubtilior,& ſimplicior eſt; quia formæ diſpoſitionem ſequitur, à cujus actione immediatè procedit. Concludimus igitur,quod,quemadmodum hujus cœli formæ ſubſtantia ex immortali parente nata eſt,& nullo modo corrumpenda, atque dignitate ob originem ſuam exaltata & nobiliſſima, vitam & animam creaturis mundanis inſpirans,eaſque lumine ſuo fovens;ſic etiam ejus calor ab

actione & motu illius derivatus, ſit vivificus, naturalis, amabilis, ſuavis, temperatus & incorruptibilis; è cujus fonte calidum animalium, & vegetabilium, mineraliumque innatum hauritur, & cujus benignitate apparente corpora omnia inferiora generantur, vivificantur, multiplicantur, & uſque ad perfectionem fixantur. Quod autem hujus regionis lux, quamvis aſſiduè clara, lucida & perſpicua ſit reſpectu ejuſdem loci ſubſtantiæ, tamen, quatenus ad inferiora comparatur, inviſibilis aliquando exiſtat, ratio in promptu eſt; Nam, ſecundùm *Dionyſium* lux eſt ſubſtantia in ſe exiſtens, & ex qua claritas, ſplendor & fulgor corporum procedit: Lux igitur per ſe, in ſe tantùm lucet, aliis verò per accidens; illis ſcilicet corporibus lumen & ſplendorem communicans, quæ ad illuminationem aptè diſpoſita reperiuntur; cujuſmodi ſunt corpora opaciora, & nulla aut non eximia perſpicuitate prædita. Hoc etiam videtur *Auguſtinus* affirmare, aſſerens ſubſtantiam cœli lucidiſſimam eſſe, primumque ob lucididitatem ſuam locum in corporibus poſſidere, & tamen nobis nocte non viſibiliter lucere, ſed inviſibiliter adeſſe, quatenus ſcilicet in ſe lucet; atque hoc modo lux dicitur eſſe ubique, id eſt, in quolibet loco & locato, in corporibus ſcilicet opacis & tranſparentibus inviſibiliter, & in ſuperficie opacorum viſibiliter, quemadmodum apparet in ſtellis & corporibus opacis inferioribus ſtellarum reflexiones ſuſcipientibus: imò neceſſe eſt ad continuationem corporum animatorum, ut lux quodammodò iis nocte luceat. Nam ſecundùm *Hippocratis* doctrinam, ſi vita ſtellarum aëris craſſitiem nocturno tempore non temperaret, corpora ipſorumque ſpiritus ſuffocarentur, & tamen hæc ſtellarum impreſſio nocte non percipitur, imò earum ſplendor undique diſperſus vix aut difficulter, niſi in luminibus, diſtinguitur.

CAPUT. IX.

Quod cœli iſtius poli & circuli ſint merè imaginarii, artificiales, & nullo modo ei naturaliter convenientes.

MULTA invenerunt Aſtronomiæ peritiores arti coſmographicæ magis utilia, quàm vera; quæ, quamvis ficta & artificialia ſint, tamen, quia ſtudioſos in arte magis promptè dirigunt, pro veris & naturalibus æſtimanda ſunt; inter quæ in hujus cœli peripheria *polos duos* poſuerunt, ſibi invicem oppoſitos, quos axis cujuſdam imaginarii ſeu dimetientis, & per mundi centrum tranſeuntis fines, mundique vertices vocaverunt; ſuper quibus ejus globum circumferri finxerunt; *circulos* etiam in iis deſcripſerunt *majores* & *minores*; quorum *majores* partim *immobiles*; partim *mobiles* fecerunt: *immobiles* duos tantùm ſtatuerunt, quos *externos* appellarunt; quorum unum *Meridianum* per mundi & Horizontis polos ductum, & alterum *Horizontem*, hemiſphærium ſuperius ab inferiori dividentem, viſumque noſtrum terminantem appellarunt; huncque rectiorem vel obliquiorem pro poli depreſſione ſeu elevatione fecerunt. *Circulos* autem *mobiles*, quos *internos* finxerunt, aut *majores*, aut *minores* dixerunt. *Majores* autem omnes, præter unum, latitudine carent, eoſque in *parallelos*, aut *non parallelos* diſtinxerunt; Majorem parallelum *AEquinoctialem*, propter ejus mundi in duas partes diviſionem (æqualiter enim

enim ab utroque polo diſtat) cingulum mobile nuncupaverunt: Minores parallelos,(qui ideò minores dicti ſunt, quia mundum in partes inæquales dividunt) quatuor conſtituerunt; duos videlicet majores & totidem minores: Majores *Tropicos* vocaverunt, unum *Cancri*, borealem nempe, & alterum *Capricorni*, quem in parte mundi auſtrali poſuerunt. Minores verò circulos, quorum unum *Arcticum* & alterum *Antarcticum* finxerunt, nuncupaverunt *polares*. Major denique non parallelorum, qui latitudinem habet, *Zodiacus* dicitur, quem etiam *Signiferum* vocant, quia duodecim ſigna in illo depinguntur. Hic autem circulus inter reliquos internos ſolus eſt obliquus: Etenim obliquè ſe à Tropico Cancri ad illum Capricorni extendere fingitur. Reliqui verò duo latitudine carentes *Coluri* nuncupantur, per mundi vertices tranſeuntes, & Æquinoctialem circulum in quatuor partes æquales interſecantes. Hi, inquam, circuli cum duobus mundi verticibus ſunt merè fictitii & ſolummodò imaginatione concepti, tanquam artis vocabula, & nullo modo naturæ hujus cœli ab origine connexi. Ab Aſtronomis tamen & Coſmographis ſuper convexam firmamenti centrique ejuſdem ſuperficiem intentionaliter ad faciliorem artium earum explicationem delineantur; nam cuilibet prædictorum circulorum proprietatem quandam arti Coſmographiæ convenientem attribuerunt: Unde *in circulo meridiano* Sol medios dies & medias noctes facit: *Horizon* conſpectam mundi partem ab inconſpecta dirimit; *AEquinoctialis* officium eſt, ut Sole per ejus interſectiones tranſeunte, quas *Zodiacus* in ariete & libra facit, fiat æquinoctium per univerſum terrarum orbem; unde *AEquator* dicitur diei & noctis; *Tropici* ambo extremos Solis motus ſecundùm latitudinem comprehendunt, & Zonam temperatam à torrida ſeparant; *Circulis polaribus* datur, Zonas frigidas terminare, easq; à temperatis ſeparare; *Zodiacus* viam ſeptem planetarum demonſtrat; *Coluris* denique duobus duplex tribuitur officium; ſcilicet, tum ſolſtitia, æſtivale nempe & hyemale nobis obſignare; tum etiam æquinoctia, videlicet vernale & autumnale demonſtrare. Quæ omnia, quia ad hiſtoriam technicam magis, quàm Phyſicam pertinent, tractatui de Aſtronomia reſervabimus.

CAPUT X.

De cœlo tertio, & de variis ejuſdem nominibus; Cur infima hæc regio cœlum dicatur?

ANTE lucis actionem in tertiam & infimam mundi regionem, ejus continens erat quaſi umbra ſeu fumus craſſiſſimus teterrimusque, nulla forma viſibili præditus, ſed denſitate ſubſtantiæ quodammodò diſtinctus: Nam deorſum ſpiſſior erat propter lucis & caloris præſentiam; Poſtmodum autem tertio die, lucis operatione deorſum ad terram circa centrum mathematicum creandum tendente, completo, inquam, hoc cœlo, ut infra dicetur, varias ei appellationes Philoſophi tam recentiores, quàm antiqui attribuerunt; nam quidam, ejus dimenſionem ſignificare volentes, *regionem mundi ſublunarem* illud vocaverunt, denotantes totum illud ſpatium, quod inter concavam cœli medii ſuperficiem ſeu ſphæræ Lunæ & centri phyſici ſeu terræ convexitatem commenſuratur: Alii ejus orbes elementares conſiderantes, quorum corporibus repletur hujus cœli capacitas, nuncupaverunt illud *regionem elemētarem*; quamvis elementa ſuperiora etiam cœlos quodammodo replere ſuprà declaravimus: Non-

nulli illud dixerunt *corruptibile*, quoniam materia ejuſdem prona eſt & diſpoſita ad formas novas appetendas veteresque relinquendas. Quod autem ſit cœlum, duplici ratione demonſtratur; nempe, tum, quia eſt cœli generali nomine ſumpti portio; ſcilicet, quo cœlum à terra diſtinguitur: tum etiam, quia in multis ſacræ Scripturæ locis dicuntur aves, volatilia cœli; ubi cœli vocabulum non latè ſed ſtrictè ſumitur. Ex ſecunda igitur ejus appellatione certum eſt, quatuor eſſe in hoc cœlo differentiæ gradus, quos forma lucida tertii ordinis ſuâ majori vel minori præſentiâ diſtinctos, hoc eſt, tenuiores, activiores, vivaciores & leviores, aut groſſiores, tardiores, immobiliores, aut graviores reddidit; nam quò remotior eſt materia à nobilitate formæ, eò eſt groſſior, impurior, indignior & obſcurior, ut teſtatur *Ariſtoteles in lib. de ſubſtantiis*. Hinc igitur quatuor oriuntur elementa, ſede, natura, dignitate & perfectione differentia. Hæc eſt vera Hermetici ænigmatis expoſitio affirmantis, ſuperiora non eſſe, niſi ut inferiora, groſſumque eſſe ſubtile, & ſubtile illud quod groſſum, rerumque materiam per ſe ſumptam unicam & eandem eſſe. Et procul dubio, ſi lux primo die creata, divina voluntate extingueretur, mundi univerſi materiam in eundem ſtatum redituram Philoſopho minimè impoſſibile videbitur; cùm omnes materiæ ab invicem tantùm ratione formæ differre, & ſine forma eandem habere conditionem percipiantur, dum ſub eadem potentia comprehenduntur; ita ut quælibet ὕλης pars alterâ nec dignior, nec tenuior, nec craſſior, nec levior exiſtat, nec alia ulla differentia aut qualitate exiſtimanda ſit à cæteris diſcrepare.

CAPUT XI.

De elemento ignis.

MATERIA fuliginoſa & tenebris obducta deorſum à cœlo ſupremo virtute lucis primariæ primo creationis die in cœli medii regionem, ac deinceps à cœlo medio, virtute lucis ſecundariæ, ſecundo die cum omni ejus regionis obſcuritate in tertium, & infimum cœlum deturbata & contracta, jam valde ſpiſſa, tenebroſa, & rebellis redditur in hac plaga inferiori, ita, ut naturalis lucis tertianæ (quæ cœli ſecundi ſolummodò eſt propago) virtus ad fœdam & informem, nigramque illam materiam in univerſi centrum propellendam & deprimendam, propter frigoris in ea deliteſcentis multitudinem, non ſufficiat. Hinc igitur ordinavit maximus ille opifex, ut naturales calidæ lucis tertianæ facultates per accidens fortificarentur; voluit enim ut fervor quidam adventitius oriretur, non à luce immediatè procedens, ſed à violenta materiæ agitatione ſeu motu. Nam circulari & rapta cœli medii vibratione & rotatione ab oriente in partem ejus oppoſitam à lucis primariæ actione immediatè procedente, tum propter cœli inferioris materiæ aptitudinem ad quamlibet formam, ſive accidentalē, ſive eſſentialem, ſuſcipiendam, tum etiam propter frigoris materiæ craſſæ reſiſtentiam, per antiperiſtaſin conſervantis & fortificantis advētitium illud calidum in convexa cœli infimi ſuperficie, tum etiam propter materiæ denſitatem, fit colliſio quædam convexitatis unius contra concavitatem alterius, atque tandem etiam propter reſultationem radiorum lucidorum à cœlo medio egredientium ardens fervor, adventitius tamen & accidentalis, in ſuperiori cœli infimi parte excitatur, cujus

præſentia

præſentia ejus ſuperficies convexa, totaque circa ipſam ſubſtantia flamma inviſibili incenditur; Unde frigoris poteſtas ab illa ſphæra penitùs expellitur atque per conſequens nulla humiditatis portione impregnatur, ſed per accidens, hoc eſt, per humiditatis abſentiam (quæ ex alicujus partis frigidi cum calido conjunctione fit) valde ſicca eſſe neceſſariò debet. Hic autem calor, licèt naturaliter huic parti inſit, attamen, quia nõ eſt de vera lucis eſſentia, ſed quaſi ultimus ejus actionis effectus, immediatè à materiæ motu profluentis, ideò ad vitæ functionem nihil facit, niſi quatenus ad corporis conſtitutionem, quod eſt vitæ ſedes, refertur, nec eſt ignis ille Philoſophorum inviſibilis, unde cuncta genita eſſe dicunt; ſed ille tantùm, cujus ſuper naturale calidum dominio res cunctæ ad putrefactionem perducuntur, dum humidum radicale ſeu ſpiritus humiditatum ejus ardore præter naturam abſorbetur, humidum viſcoſum & aqueum in venenum convertitur, compoſitique uniuerſalis ſubſtantia calore febrili accenditur & deſiccatur. At verò, quamdiu humidi naturalis proportio ei ſupereſt, cum calido innato, quod vitale appellamus, ei proportionali, ſupprimuntur illius adventitiæ qualitatis vires, ita ut præter naturæ leges in corpore phyſico tranſire prohibeantur. Hunc igitur fervorem ejuſque ſubſtantiam totam, hoc eſt, ſpiritum perturbatum, Philoſophi elementum ignis appellaverunt; quod ſupremam cœli infimi occupat ſedem; cujus naturam omnes unanimi conſenſu calidam & ſiccam propter rationes prædictas fecerunt. Non tamen negandum eſt, lucem cœleſtem in hoc elemento ineſſe, cùm illa in inferiora deſcendere non poſſit, niſi ignis ſphæram penetret. Elementi ignis poſitio hoc modo exprimitur.

CA:

Digitized by Google

CAPUT. XII.

De elemento terræ.

DUABUS igitur viribus unitis, naturali ſcilicet & adventitia, fortiter ab iis reverberatur materia ob frigiditatem ſuam rebellis; Ea quæ naturali quodam inſtinctu illos à peripheria emiſſos, & frigidam ſuam naturam perſequentes, tam primarios, quàm ſecundarios lucis effectus uſque ad loci ab ejuſdem iſtius lucis circumferentia remotioris ſedem fugiens, ſeſe in forma horrendæ & obliqua revolutione ſubterlabentis umbræ circa univerſi machinæ ſphæricæ centrum ſeu medium punctum, in durum ſolidum, & opacum globum reſtrinxit. In hoc enim loco ab adverſarii ſui, caliditatis nempe, actionibus multò eſt ſecurior, & à lucis domicilio, utpote à cujus actu caliditas illa inimica oritur, longè remotior; qui quidem materiæ motus non per ſe, ſed prædicta illa duplici lucis actione concitatus eſt. Sicut enim abſque lucis manifeſtatione materia tenebrarum fuit tantummodò aliquid potentiale; ſic etiam ſine caloris præſentia, quæ eſſentialis eſt lucis qualitas, naturalis illa materiæ diſpoſitio, nempe frigiditas, nihil quidem actu erat; & per conſequens nullas per ſe mutationes producit. Deorſum igitur materiæ frigiditas pellitur, tam lucis primariæ, quàm elementi ignis virtute activa à materiarum motu producta; ſine his enim nihil quicquam agitur. Frigiditas autem illa caliditatis repercuſſiones patiendo reſiſtere quodammodò, & reſiſtendo reagere videtur. Quibus actionibus & paſſionibus alii in hoc cœlo infimo gradus producuntur, & regiones intermediæ diſpoſitione differentes, quas elementa inferiora vocant Philoſophi, conſtituuntur. Ex his igitur ratio illa præcipua explicatur, cur gravia ultra mundi centrum decidere nequeant, & quamobrem in eo perpetuò conquieſcant; quod ſcilicet gravitas materiæ denſioris & compactioris exiſtat comes; cujus craſſitiei cauſa frigiditas erat, materiam diſſipatam & tenuem ad mundi centrum à caliditatis penetrantis rabie contrahens, eamque ibi loci conſtringens, & contra radiorum lucis invaſiones defendens. Cùm autem frigus in qualibet rei craſſæ parte, & præcipuè circa centrum magis diſperſum ex omni ſui corporis mole caloris actio perſequatur, luciſque radii, quorum eſt, corpora facillimè penetrare, ipſum ubique veluti obſideant & circumcingant, fit inde, ut gravia ultra illud centrum verſus naturale lucis habitaculum nulla ratione queant procedere, niſi caloris violentia frigus illud in gravibus à natura concluſum opprimatur & violetur. Atque hinc eſt, quod grave aliquod ſurſum violenter emiſſum, naturaliter & ſua ſponte deorſum ad centrum ſeu frigiditatis ſedem revertatur. Manifeſtum igitur eſt, omnem tenebrarum ſubſtantiam, cujus præſentia totius mundi materia ſpiritualis occultata erat & informis, jam tandem virtute lucis, in molem denſam & opacam circa mundi centrum collectam redigi & conglobari, quæ quidem elementum terræ appellatur. Reliqua vera totius materiæ jam informatæ maſſa ſpiritualis, diaphana & mirificè tranſparens à terræ marginibus uſque ad convexam mundi ſpiritualis ſuperficiem extenſa cœlum generali nomine audit. Hoc inter ſacros ſcriptores *Moyſes* diviniſſimus in ipſo *Geneſeos* limine confirmat; *In principio*, inquit, *creavit* DEUS *cœlum & terram*, hoc eſt, lucem à tenebris ſeparavit; cœlum enim perſpicuum lucidumque fecit; terram verò opacam, hoc eſt, mundi centrum tenebris immergebat. Partem igitur ejus poſitivam dierum originem

riginem fecit,& partem privativam noctium cauſam conſtituit. Niſi enim terrã in mundi cẽtro opifex poſuiſſet,neq; ulla mundus ſpurcitie aut impuritate ſqualeret,omnia quoque lucida forent,dieſque perpetuus eluceſceret. Minimè itaq; mirandum eſt,tot tantaſque in mundo hoc inferiori corruptelas rerumque mutationes accidere;quippe cùm in ejus centro ſeu corde corruptiſſima illa ruinæ & privationis mater mœſtum & obſcurum illud ſeparationis formarum & eſſentiarum à creaturis compoſitis obſignaculum deliteſcat,teſtiſque & nuntius veridicus tyrannidis præternaturalis elementi in rebus phyſicis olim informatis ibidem perpetuò collocetur. Hinc ſanctiſſimus *Job*; Et *terra tenebroſa cooperitur cum obſcuritate* Mortis;& alibi;*terram de miſeria & obſcuritate eſſe* dicitur;imò hæc eſt quaſi locus perditionis,in quo Adam cum Eva è Paradyſi gaudiis exterminatus mortis inevitabilis ſignum ſibi accepit,heredibus reliquit. Elementum verò ignis eſt quaſi igneus Cherubini gladius,ideò à cœleſti ſpiritu vibratus,ut ingreſſum ad vitæ arborem,hoc eſt,ad nectar illud divinum & immortale intercluderet , & omnibus immortalitatem nimiùm ſitientibus vel ſubitam vel ſaltem inexpectatam mortem inferret. Eſt denique centralis hæc congeries dirus triſtitiæ & erroris,propter cœcam & furtivam ejus conditionem,ſodalis, cùm non modò hominum,ſed & DEI Opt.Max.ac intelligentiarum cœleſtium hoſtis,propter horrendam ſuam rebellionem in ventris ejus meditullio includatur.Quare væ nobis miſellis in terra,quibus tanta miſeriarum caterva quotidie inſidiatur,tantumque corporis animæque periculum ſemper imminet! Vos autem,oh creaturæ cœleſtes, verique ſuaviſſimi Paradyſi incolæ, vos, inquam, oh ter & ampliùs felices, ac ultra humanum captum beati,qui à tam miſeris ærumnarum vinculis per ineffabilem lucis poteſtatem liberi eſtis & immunes!

Quod autem ad hujus maſſæ centralis diſpoſitionem attinet, quamvis omnes ferè Philoſophi naturalem ejus qualitatem,ſiccitatem eſſe aſſerant,illámque velint in ea prædominari,frigiditatem verò illius accidentalem & adſcititiam planè ſtatuant;quippe quæ ab aquæ diſpoſitione naturali derivetur; Si tamen & præcedentem noſtram intentionem,& naturæ ipſius poſſibilitatem accuratiùs parùm conſideremus, nihil iſtâ illorum phantaſiâ à veritatis meta graviùs aberrare perſpiciemus. Cùm enim naturalis lucis ſedes eſſentialis in mundi peripheria exiſtat,calidique origo ab ejuſdem lucis fonte dependeat,neceſſe eſt,ut tenebræ,quæ lucis ſunt contrarium,atque etiam frigiditas,quæ caliditati opponitur,locum à ſe invicem remotiorem ſortiantur. Per conſequens igitur,ut calidi originalis ſedes eſt in cœlo ſupremo;ſic frigidi primordiale habitaculum eſt in centro ejuſdem phyſico,tanquam in loco remotiori: Unde fit,ut magis naturaliter frigiditas in eo prædominetur,ſiccitas verò in eo magis adventitia exiſtat; hoc eſt,propter humiditatis naturalis abſentiam in eo loco dicuntur terræ partes ſiccæ;quia humiditas fit ex temperie frigiditatis cum caliditatis portione; quæ quidem caliditas propter rationes prædictas nullam habet poteſtatem aut poſſeſſionem in illo loco. Præterea neminem adeò inſulſum futurum puto,quin illud corpus frigidius appellaverit, cui nulla omninò caliditatis portio contingit;ſed certum eſt,in elemento aquæ aliquam caliditatis aëreæ partem ineſſe,quoniam humiditatem ſuam,unde ejus fluiditas,ab ipſo aëre derivavit,quem certiſſimè humidum & calidum eſſe conſtat: At verò certum eſt,terram nec de aëre participare,quia nullam in ſe fluxibilitatem habet;neque verò ullum habet cum igne commercium,tum quod remotiſſimè ab ejus ſphæra diſtat,tum etiam quod aqua,quàm igni contrariam faciunt,inter ipſam & ignem interponitur. Denique cùm terra ſit reliquis elementis longè craſſior, & verò frigiditatis diſpoſitio ſit,res tam heterogeneas quàm homogeneas condenſare, infallibiliter quidem ab effectu probatur,frigiditatem in terra magis abundare. Terræ & ignis regiones hoc modo delineavimus.

CAPUT. XIII.

De ſphæra media, quæ ſphæra humiditatis dicitur, & de elemento aquæ & aëris.

SPHÆRA *humiditatis* in medio inter centrum terræ, & convexam ignis ſuperficiem ſita, dicitur *ſphæra æqualitatis*, quia ex æquali parte utriuſque elementi extremi conflatur; neque enim frigiditas terræ per ſe, nec verò ſola ignis caliditas humiditatem valet producere, ſed utriuſque conjunctio & quaſi maſculi cum fœmina coitus illam conſtituit. Quemadmodum enim frigiditas ſola terreſtris ſpiritũ mediũ, cui pręſens eſt, cõſtringit, ſic caliditatis ei ſupervenientis eſt, ſpiritum illum glacialem reſolvere, liquefacere, fluxilemq; reddere. Similiter etiam caliditas per ſe, hoc eſt, ſiccitati ſuæ annexa ſpiritus illius ſuccum abſor-

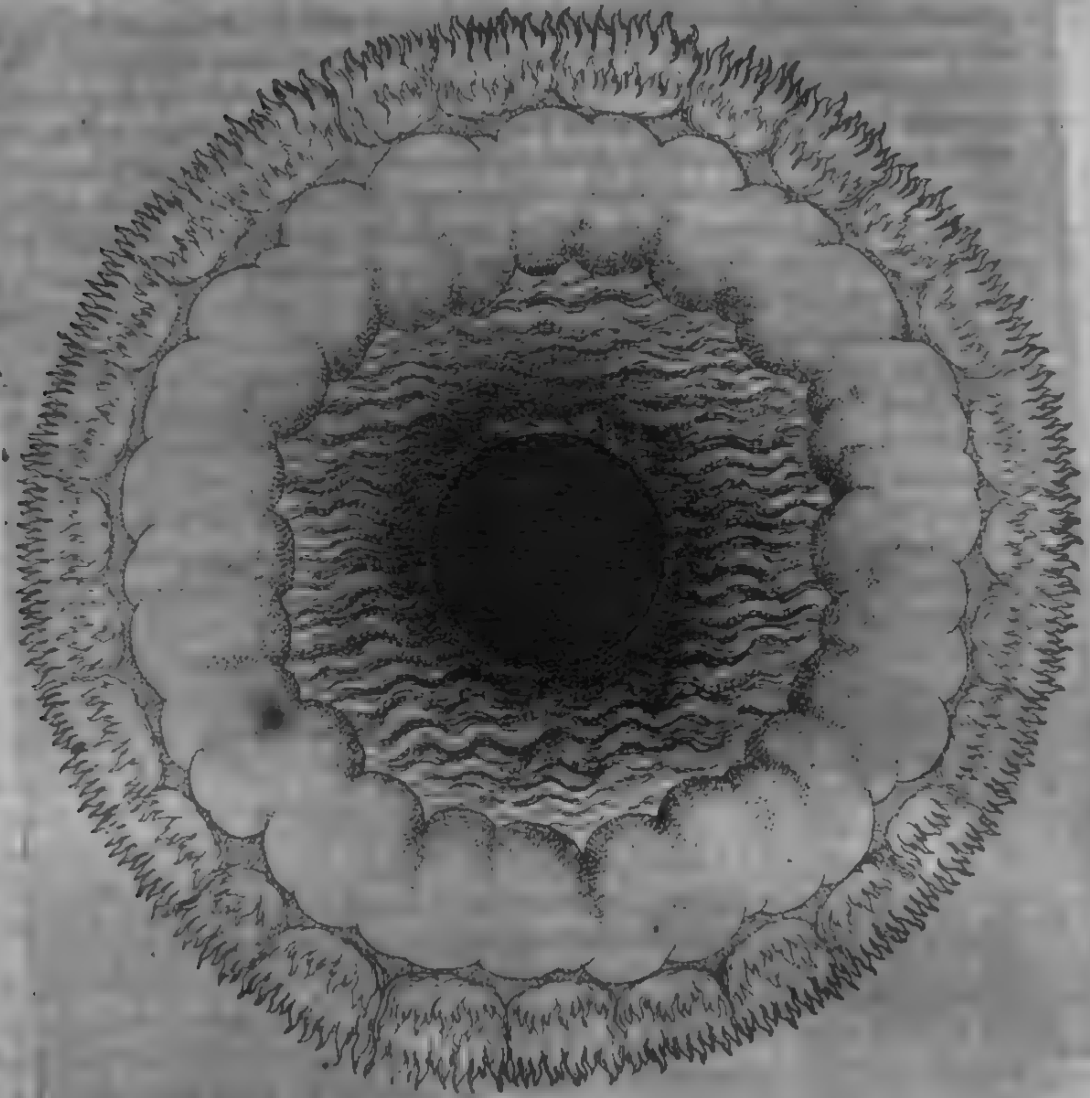
Digitized by Google

abſorbet, aut certè ſua qualitate eum in partes inſenſibiles diſſipat; Unde humiditatis diſtinctrix potius quàm productrix meretur appellari. Caliditatis ergò violentia majori minorive frigiditatis concurſu plus minúſve retunditur; Unde operationes utriuſque intenſæ impediuntur, ſpiritusque à frigore coagulari propter caliditatis præſentiam minime permittitur. Nec poſſibile eſt, ut calidum ſecundùm naturæ ſuæ proprietatem ſpiritus humectantis partes diſſipet & diſcutiat quod propter frigiditatis præſentis reluctationem accidit; unde ſpiritus caloris aſſiſtentiâ diſſolutus eſt; at diſſolutus non diſpergitur, nec ad nihilum ferè ſubtiliatur, quod frigoris omnino præſentiâ perficitur; ſed in medio remanet naturaliter fluens, & per fluxibilem ſuam naturam ac liquiditatem res omnes intermedias, aut magis corporaliter & viſibiliter humectat, ſcilicet ſi majori frigoris portioni adhæſerit, aut magis ſpiritualiter & inſenſibiliter madefacit, nempe ſi ampliorem caliditatis partem amplectatur. Atque hinc eſt, quod ab hujus humidi diſpoſitione duo elementa intermedia deriventur, ut ſtatim demonſtrabimus. Materia igitur craſſa, ut antea dictum fuit, ad centrum ab alto depulſa, & ob immenſam, quâ prædita eſt, frigiditatem ibidem retenta, deſiderat illic aquieſcere; At vero, quia caliditatis natura eſt frigiditatem ſemper hoſtiliter oppugnare, eamque naturali quadam antipathiâ perſequi; atque pari etiam modo cujuſlibet rei ſubtilis natura eſt penetrare, ideò qualitas hæc activa illam paſſivam deorſum depellens, iſtuc eam perſequitur, ejusque molem aſſiduè tentat penetrare. Et quia cujuſlibet rei finis eſt ejus contrarium, nec quies duntaxat, ſed & motus etiam motui opponitur; ideò motui iſti deorſum ad centrum ſive medium intento alius inſuper ſucceſſit motus, nempe ab imo ſurſum verſus elementum ignis, per frigoris ſeſe caloris injuriis opponentis reſiſtentiam & repugnantium huic radiorum lucis reverberationem, concitatus. Unde duæ frigiditatis terreſtris partes ſurſum aſcendentes ad propulſandum calidi injurias in media inter centrum & ignis ſphæram via totidem caloris partes obviam habuerunt, deſcendentes ad frigiditatem illam expellendam. Atque harum partium unione ſphæra humiditatis conſtituitur, cujus pars media ſimpliciter & æqualiter humida exiſtit: Etenim vires caloris in ejus medio ſunt illis frigiditatis proportionales, ita ut veluti æquali & in neutram partem magis propendente trutina ponderentur, ac eandem fortitudinem & agendi vim utrinque poſſideant; hoc eſt, neque magis deorſum, neque ad latus magis tendunt, & per conſequens dum moventur, neceſſe eſt, ut circulariter ferantur. Hujus autem ſphæræ mediæ dimenſio, deorſum verſus ejus concavitatem tendens, elementum aquæ appellatur, quod propter ſuam elemento terræ propinquitatem, & longiorem a ſphæra ignis diſtantiam magis terreſtre, ſpiſſum, viſibile & ſenſibiliter humectans apparet. Ejus namque temperies ex tribus quartis frigoris terreſtris conflatur (multo enim magis contigua eſt terræ) & una quarta caliditatis ignis; in quo temperamento, licèt minima inſit caliditatis portio, ſufficit tamen ad congelativam frigoris diſpoſitionem impediendam, & ad hanc ſphæræ humiditatis partem in ſua fluxili qualitate conſervandam. Atque hæc eadem ratio eſt, quam ſuperius protulimus; planiſſimè ut pateat, frigiditatem non in aqua, ſed in terra multò intentiorem exiſtere, quoniam aqua per abſentiam aut diminutionem partis illius quartæ caliditatis congelatur & in glaciem, hoc eſt, ſubſtantiâ magis terreſtrẽ & non fluidam redigitur. Prędictę autẽ ſphærę medietas altera, ſurſum verſus concavam ignis ſuperficiem protuberans, quia longiùs à terra diſtat, & propter ſuâ cum elemento ignis vicinitatẽ valdè eſt caliditatis particeps, & parùm admodũ in ſe cõtinet frigiditatis, quâ calor ejus igneus tẽperetur, propterea multò ſubtilior, ſpiritualior & inviſibilior eſt parte ejuſdem inferiori, & ob ſubtilitatem magis penetrat, profundiusque humectat. Ex quibus colli-

 gendum,

gendum eſt, ejus temperamentum ex tribus calidi ignei & unica tantùm frigidi terreſtris parte coaleſcere. Hanc autem ſphæræ humiditatis portionem elementum aëris Philoſophi dixerunt. Concludimus igitur, actione & paſſione duarum qualitatum primariarum elementis extremis naturaliter inſitarum motus complures intermedios generari; quorum unus eſt, ab utroque extremo ad medium, quo ſphæra media humiditatis producitur; alter ad medium punctum tendit, inde uſque ad centrum univerſale deſcendens, unde oritur ſphæra aquæ, & tertius ad punctum à puncto prædicto medio ad ignis ſphæram aſcendendo procedit; & inde elementum aëris generatur. Ex quibus manifeſtum eſt, cœlum infimum in tres partes dividi, ſcilicet in ſphæram ignis, in ſphæram humiditatis, & in centrum univerſi; Aëris vero atque aquæ elementa accidentaliter quaſi produci, nempe propter extremorum elementorum propinquitatem, utrique ſphæræ humiditatis parti vim & virtutem variam præſtantium. His igitur exactius conſideratis, evidenter patet, frigiditatem nihil prorſus, niſi quatenus actione caliditatis provocatur, poſſe operari, & per conſequens lucem, cujus effectus eſt caliditas, cauſam eſſe cujuſlibet tam in cœlo inferiori, quàm etiam in ſuperioribus differentiæ, atque locorum quoque eorundem varietatis. Atque hic etiam illud venit obſervandum, ſubſtantiam illam perſpicuam inter duo elementa extrema eſſe ſpiritum; de quo quidem, quod ſatis eſſe poteſt, in libro primo memoravimus; cujus ſubſtantia eſt materia, in qua varios ſuos effectus qualitates ſimplices loco & natura ſibi invicem oppoſitæ producunt. Sphæra integra humida hîc cum duplici ſua partitione deſcribitur.

CA-

CAPUT. XIV.

De elementorum forma.

FORMA hujus cœli debilior eſt, quàm illa ſuperiorum, propter longinquitatem à ſua origine; Hoc autem facilimè ab effectu ejus probatur. Etenim ignis noſter terreſtris vim ſuam calefaciendi à luminis actione accipiens, quanto longius à paſſivo ſuo diſtat, tanto debilius calefacere ſolet; & per conſequens certum eſt, hujus cœli materiam, quò magis centro appropinquat, eò groſſiorem, impuriorem, & indigniorem eſſe; ſecundùm illud *Ariſtotelis* in metaphyſicis, *ubi plus eſt materiæ, ibi minus eſt formæ, & è converſo.* Unde liquidò conſtat, hujus cœli materiam, propter formæ ſuæ remiſſionem prædominari, & per conſequens novam ſubinde formam quotidie appetere, neque enim ſuppetit huic regioni ſatis formæ, ut materiæ ejus appetitus inde poſſit expleri & ſatiari. Hinc igitur aſſiduæ in ea rerum mutationes oriuntur; hinc corruptiones quâ-

libet horâ & generationes producuntur, præcipuè verò, ubi materia propter formæ ſuæ paucitatem magis craſſeſcit; Quare hoc cœlum non immeritò corruptibile à Philoſophis appellatur. Etſi autem hæc natura formalis valdè ſit exigua, in ſuo tamen motu adeò eſt efficax, ut abſque calore ipſius eſſentiali nihil prorſus in hoc cœlo perficiatur. Unde natura formæ, *vis quædam infinita* à Philoſophis appellatur, atque porrò etiam *ligamentum elementorum*, *& virtus commiſcendi*, quâ elementa harmonicâ & concordi pace ad invicem colligantur: Imò eſt *ignis ille Heracliti inviſibilis*, quo ſimilia ex ſimilibus rebus procreantur, cuncta generantur aluntúrque, & in re qualibet mixtiones trutinis juſtitiæ ponderatæ inducuntur, formaque ſuæ ſpeciei congrua inprimitur, qua res quævis à reliquis diſtinguitur atque ſegregatur. Hoc enim *Ariſtoteles* in lib. de 5. ſubſtantiis aſſerit, ubi dicit, *formam eſſe quâ res una ab alia differt.* Hanc cœli hujus formam *Platonici* immediatè à Sole, in quem quarto die lux ſecundi cœli contracta eſt, procedere affirmant, volentes cum cæteris Philoſophorum ſectis, ſolem eſſe fœcundam rerum omnium hujus cœli genetricem; nam animam mundi in ſole poſuerunt; quippe à quo omnis generandi & res generatas conſervandi virtus derivatur: Sol enim ſuo lumine vitam & caliditatem inferioribus inſpirat, & cuncta calore ſuo vivifico ad ſe convertit.

CAPUT XV.

De elementorum prædictorum ſubſtantia.

IN capitibus præcedentibus de elementorum gradibus, & ipſorum dependentia mutua egimus, & quomodo reſpectu diverſæ mixtionis qualitatis terræ cum illa elementi ignis ab invicem differant; Nunc autem de præcipua ipſorum materia ſeu ſubſtantia pauca narrabimus. Spiritus tenebrarum è ſuprema regione in centrum excuſſarum, qui nullam aut valdè exiguam retinebant lucis primariæ portionem, poſtquam è terra poris ejus apertis, poſt ſolaris ſpiritus fugam egreſſi ſunt, ſuperiorem hujus regionis inferioris locum poſſidebant, quaſi craſſiores illius maſſæ partes ſeu fœces, ex qua corpus ſolis puriſſimum in cor medii cœli elevatum ſeparatur, quæ quidem ſpiritus prædicti partes ibi loci, nempe in ſphæra ignis habitare & circulariter ferri coguntur, tum quia deeſt ipſis anima ſufficiens ad ipſas altiùs elevandas, tum etiam, quia cœli medii forma majorem materiæ quantitatem completè informare non poteſt, tum denique, quia craſſior eſt, impurior eſt ejus maſſa, quamvis omnium cœli inferioris ſubtiliſſima, quàm illa materiæ cœli. Spiritus autem tenebrarum mediæ mundi regionis partes, quæ ſcintillas aliquas lucis ſecundariæ ejuſdem incluſerunt, in vegetabilia & plantas ſecundo die redactæ ſunt, atque cæteræ ejus partes, quæ radiorum æthereorum partem ferè nullam poſſident, cùm naturaliter contiguæ ſint ſpiritui ſupercœleſti, materiæ elementi ignis ſuccedunt, locúmque aëris ſupplent. Spiritus denique tenebrarum tertiæ & infimæ mundi regionis, qui omniũ craſſiſſimus & maximè gravis eſt, cùm ſit illi ætheris contiguus & proximus, ordine naturæ ei ſuccedit; Unde regionem aquæ poſſidet, dicitúrq; aqua; ac ſi ſpiritus hujus partes aliquam lucis hujus cœli portionem includunt, mineralia producũt. Atq; hac ratione in regreſſu ſuo craſſiores ſpiritus tenebrarum exturbati ex cœlo Empyreo, tanquã regione omniũ ſuprema, conſtituerunt elementum ignis, ex media autem regione ſeu æthere dejecti evaſerunt in ſubſtantiam

tiam aëris;atque tandem ex infima mundi regione expulſi præbuerunt aquæ ſuam eſſentiam. Terra autem eſt omnium horum quaſi ſterquilinium, ipſorum ſuperfluitatum receptaculum,&, ut cum *Philoſophis chimicis* loquar, totius maſſæ ſpiritualis caput mortuum ſeu fœces, quarum ſpiſſitatem & immunditiam ſequitur aqua, quæ eſt tanquam aëris pars abjectior, quemadmodum aërem ignis,& ignem Quinta eſſentia. Hæc igitur eſt chimica naturæ extractio, cujus pars excellentior eſt illa Quinta eſſentia cum ſua anima ad æthera exaltata;non aliter quàm in ſpiritus vini rectificatione experti ſumus;deinde ſublimatur craſſior ſpiritus pars, quam aquam ardentem vocant;in qua ſunt tres quaſi partes quintæ eſſentiæ & una phlegmatis,quæ craſſiori ſpiritus tenebrarum cœli medii parti elementum ignis conſtituenti aſſimilatur; Huic ſuccedit debilis ille liquor,quem aquam vitæ vulgarem dicunt,ubi duæ vini ſpiritus partes ſunt, cum totidem aquæ; qui elemento aëri comparatur, & ultimo loco deſtillatur phlegma in quo nihil ferè ſpiritus eſt, ſed totaliter pro aqua pituitoſa habetur, quæ cum elemento aquæ confertur. Horum autem omnium fœces ſeu caput mortuum in cucurbitæ fundo repertum elemento terræ non impropriè aſſimilandum eſt. Atque hoc modo admirabilis naturæ operatio in materiæ elementorum electione, purificatione & ipſorum ordinatione luculenter explicatur. Concludimus igitur, quod Terra ſit fœx ſpirituum cujusque cœli,& tenebrarum ſubſtantialium coacervatio; Aqua eſt groſſior ille ſpiritus tenebrarum infimi cœli,luce ferè vacuus;nam ſpiritus iſtius cœli lucem amplectentes in metalla varia convertuntur pro majori aut minori lucis proportione in iis contenta;unde eorum humidum radicale invenitur à Philoſophis eſſe aquam groſſam & viſcoſam. Aër eſt ſpiritus ille cœli ſecundi à terra ſubtiliatione elapſus,cujus pars denſior lucem ſecundariam amplectens,vegetabilia calidiora vel frigidiora producit ſecundùm lucis & ſpiritus illius pinguis proportionem idoneam;& ille denique Ignis eſt ſpiritus tenebrarum cœli Empyrei,cujus ſubſtantia craſſior luce primaria repleta ſolare conſtituebat corpus;ut infrà declarabitur.

Experimentum de vino,ex quo cujusq; elementorum natura colligi poteſt.

Ex ipſo vino præſtantiori experimentum fecimus,elementorum & ipſius quintæ eſſentiæ ſubſtantias,digito & quaſi fiduciæ regula nobis apertè indicans. Namque extracto ſpiritu ex vino,operatione haud nova oleum exinde extraxi ſuper ſpiritu natans. Deinde ex fœcibus vini oleum extraxi,& ad purificationem ſummam illud rectificatione diverſa perduxi. Poſtea phlegma etiam poſt ſpiritus extractionem deſtillatum ſæpiùs rectificavi. Denique fœces totius vini multis ablutionibus à lutoſa ſua ſorde mundificavi : Hæc igitur omnia in vitrum rotundum proportione æquali indidi;quod Hermeticè,ut vocant,ſigillavi,& vaſe hoc per integram noctem quieſcente,inveni manè 5. regiones;inferiorem nigram & obſcuritate obvelatam;ſuper hac phlegmatis portio reſidebat; Deinceps illam cooperiebat oleum ex fœcibus extractum, ſuper quod quarto loco ſpiritus vini aſcendebat; Oleum verò ex eo extractum ordine quinto ipſum obtegebat.

CA-

. 5 . Æther . 5

. 4 . Ignis . 4

. 3 . Aer . 3

. 2 . Aqua . 2

. 1 . Terra . 1

CAPUT. XVI.

De quibuſdam experimentis aquarum in cœlorum prædictorum conſtitutione varias diſpoſitiones luce operante demonſtrantibus.

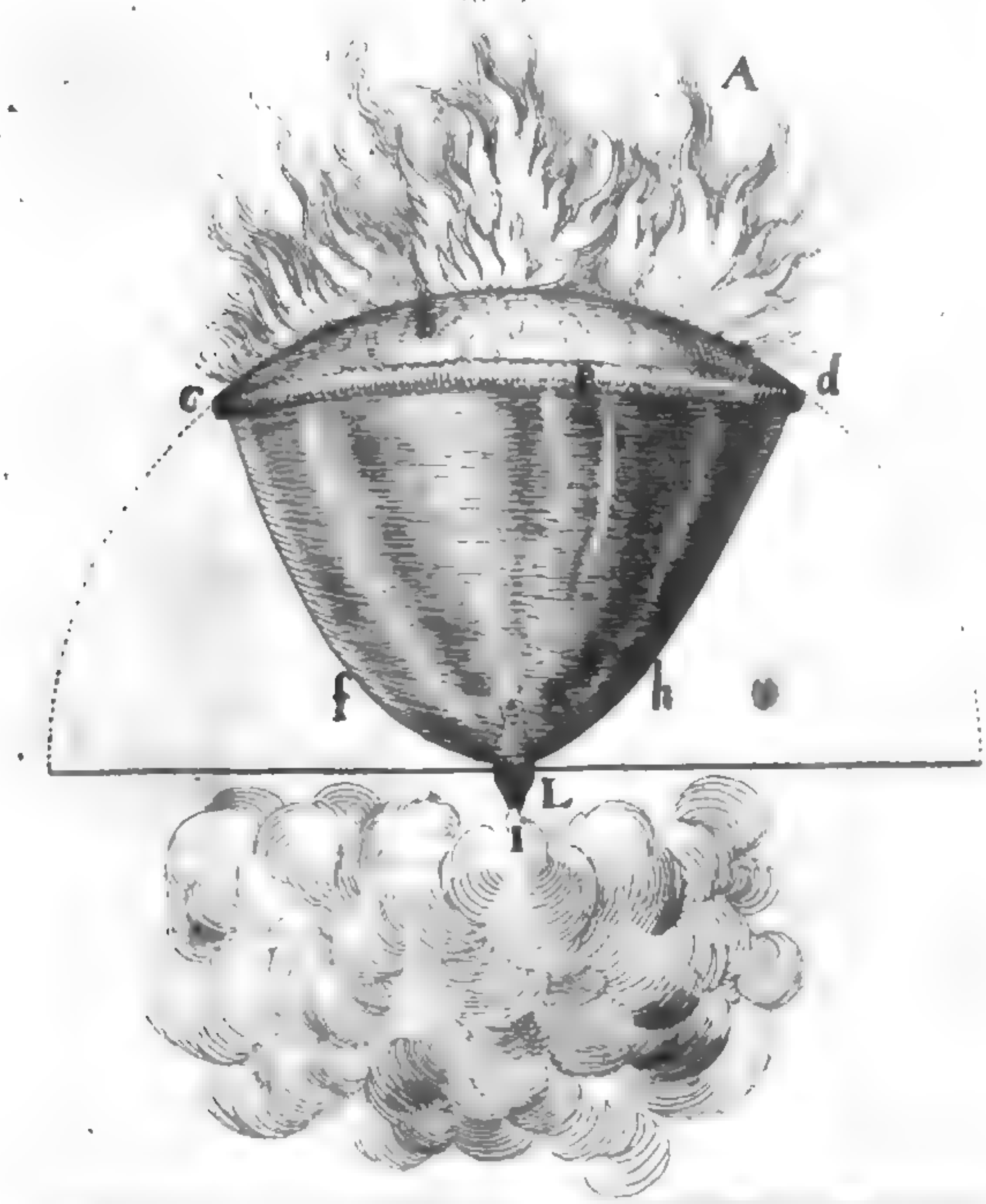
CErtum eſt ignem ſub lucis nomine comprehendi, & ab ipſa luce proveniſſe; cùm nullibi in univerſali creationis deſcriptione nobiliſſimæ illius creaturæ ignis mentionem fecerit divinus noſter Antiſtes *Moyſes*, præterquam de luce loquendo: Hoc etiam libro ſexto cap. 8. luculentiùs declaratur. Aërem quoque & aquam fuiſſe de maſſæ illius, aquarum videlicet univerſalium ſubſtantia, nemo ambiget, cùm ex illa omnia conflari teſtentur ſacræ Scripturæ. Jam verò, quia procul dubio prædictæ operationes nonnullis ſenſu magis quàm ratione nitentibus in ſuſpicione ſunt, reſtat etiam oculis eorum iſtas operationes per effectus à duabus illis cauſis primariis, aqua nempe & luce, derivatis repræſentare, quas quidem facilimè viſibiliter percipient, ſi ſequentia experimenta diligenter obſervaverint.

Experimentum primum de igne & aëre ſeu aqua ſubtili.

Igne accenſo in ſuperiori inſtrumenti concavi & optimè clauſi parte, in cujus fundo igni oppoſito foramen ſeu tuba aliqua minima conſtituitur, aër intrinſecus, quò magis ad ignis locum accedit, eò magis attenuatur, craſſiorque aëris attenuati pars, quæ frigidior eſt, ab igne operante ad imiorem vaſis locum, utpote ab inimico ſuo remotiorem, tendit, quod quidem viſibiliter patet, quia in forma vaporis humidi per tubam ſeu foramen illius regionis egredi ſenſim percipitur.

B.C.D.

Digitized by Google

B. C. D. E. F. G. H. eſt vas in formâ altaris factum; in cujus ſuperiori ſuperficie ſi ignis A. accendatur, aër incluſus inde ſubtiliatur, & pars ejus craſſior ignem fugiens, per tubam I. exitum quærit, atque per foramen exterius L. inſtar vaporis humidi egredi percipitur. Hæc pleniùs in *Heronis Alexandrini ſpiritualibus*, experimento nempe 11. demonſtratur: Hic verò aëris motum ſecundùm circuli diametrum delineavimus, quia magis ad hoc noſtrum propoſitum pertinet. Ut etiam poſſim hoc experimentum reddere evidentius, accepi ovum vitreum vacuum, & ſolo aëre repletum, Hermeticéque ſigillatum cineribus impoſui, ac lampadis igne ſubmiſſo calefeci ſuaviter vitrum; quo facto, aëris in vitro incluſi pars craſſior rarefactione à tenuiori ſeparata fugiebat ignem, & in vaporem ſeſe reſolvens tandem in forma guttarum ſummitati vaſis adhærebat.

Digitized by Google

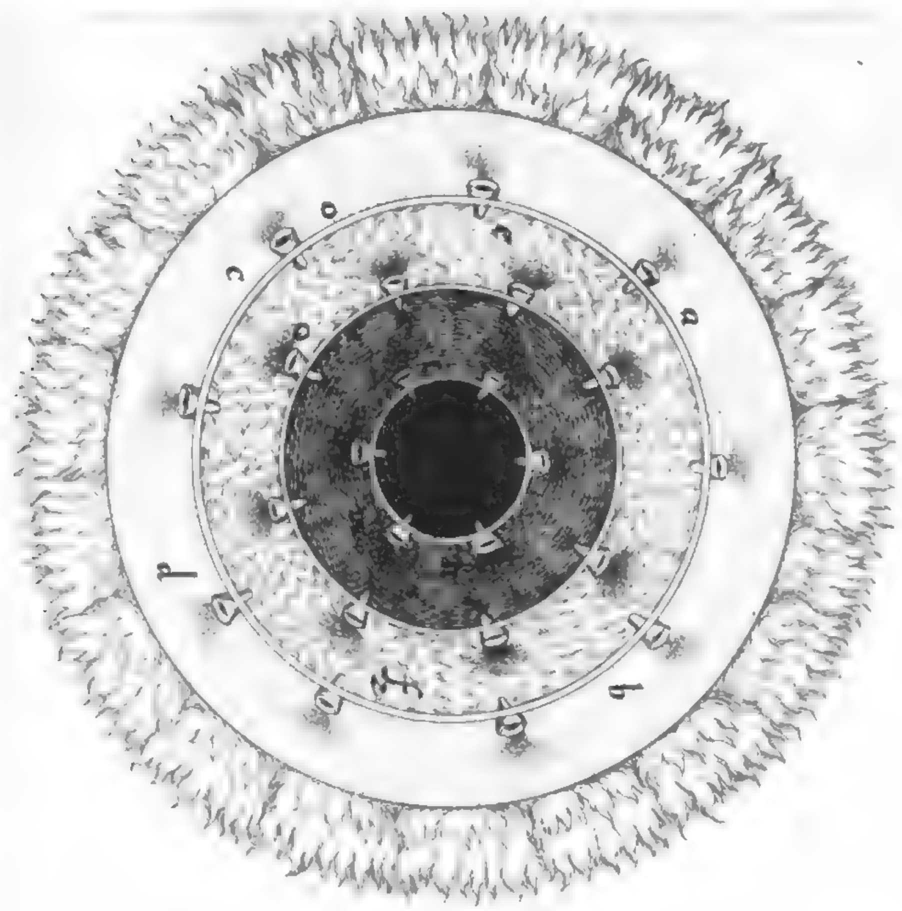
Hinc igitur concludimus; quod aër ſpiſſus propter contentam in eo frigiditatem ignem fugiens, ad remotiorem ab ejus præſentia regionem tendat; At centrum eſt locus remotior à circumferentia; Proinde, ubi globi alicujus concavi ſuperficiem virtus ignea occupat, ibi retentus & concluſus in ipſo aër ſeu aqua tenuis, groſſiores ſuas partes ad centrum emittet, imò omnes aëris partes in globo concavo comprehenſæ tantò ſunt gradatim ſpiſſiores, quantò ab ignis vigore remotiores exiſtunt, ut hoc explicatur experimento ſequenti.

Experimentum II.

Fiat igitur globus quidam vitreus vel cupreus diſtinctis tribus regionibus, ita ut altera integram alterius concavitatem complectatur; habeantque regiones iſtæ foramina ſeu tubas quaſdam modo inferiùs depicto protuberantes, ac cingatur undique igne vivaciſſimo extima globi ſuperficies; Quo facto ad oculum apparebit ignem illum exteriorem ſuperiori regioni vigorem ſuum vivaciorem accommodare, aëremque in eâ contentum propter vivi ignis contiguitatem mirè attenuari; atque alteram etiam regionem mediam percipere quidem à prima vigorem igneum; ſed tamen, quoniam ille in ea mitior eſt, quàm in ſuperiori, idcircò exiſtentem in ea aërem minùs ſubtilem eſſe & tenuem, non valente nimirum vi ignea eum ulteriùs rarefacere. Ignea denique virtus in media regione deliteſcens vim quoque aliquam, licèt exiguam, in infimam regionem infundet; Unde ſpiſſum aërem, tum ſuperioris regionis, cujus major eſt quantitas, tum illum regionis mediæ, cujus eſt proportio minor, tum denique infimæ etiam regionis, qui omnium pauciſſimus eſt, ad centrum tendere, & in guttas ibi conglomerari commonſtrat propoſitio præcedens, & illa etiam quæ poſt finem capitis ſeptimi eſt expreſſa. Demonſtratio ſequitur.

Sphæra

Digitized by Google

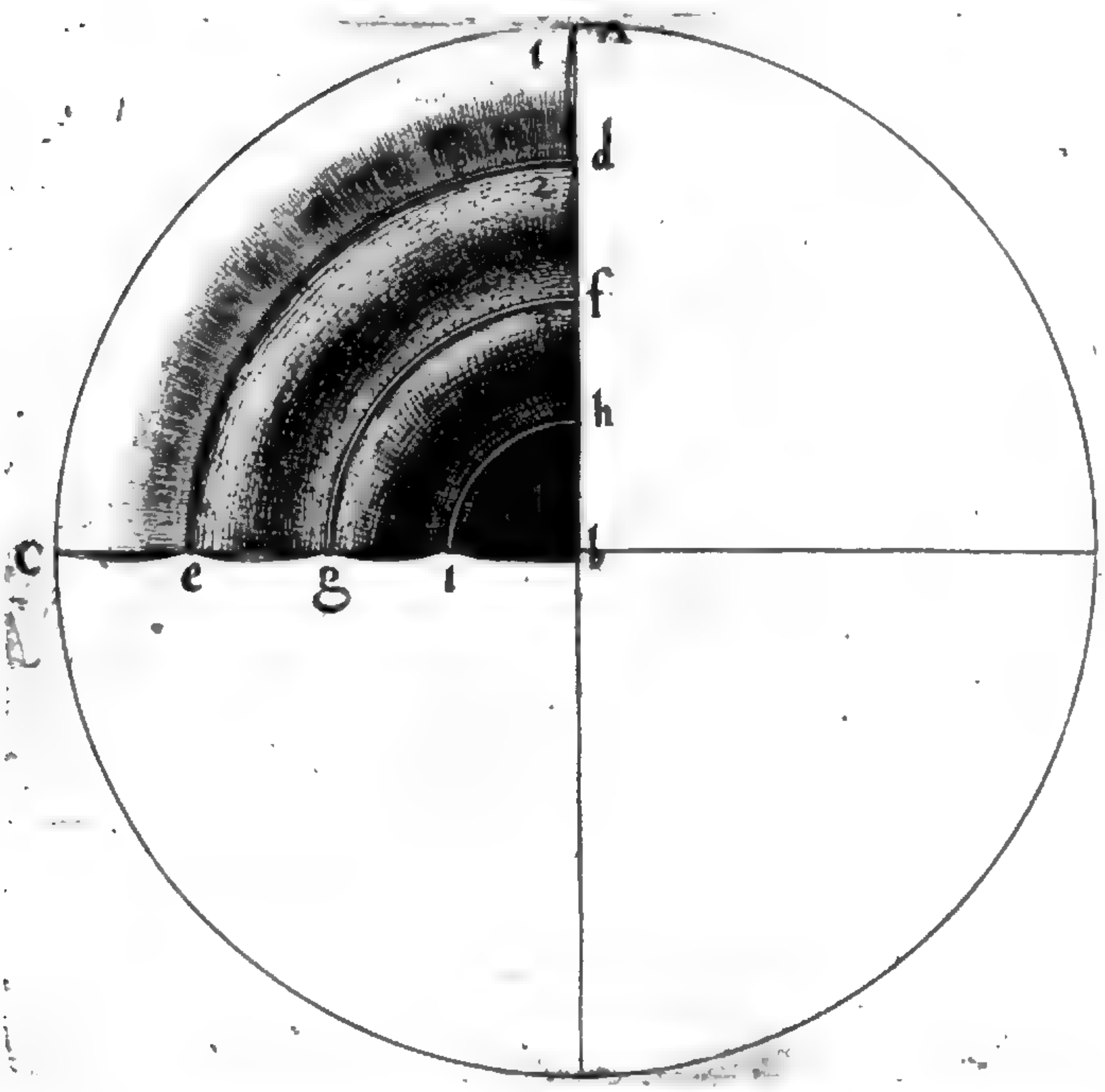
Sphæra ſuperior, ſuper cujus ſuperficiem primaria ignis virtus conſiſtit, eſt A.B.C.D. Secunda ſphæra eſt, E.F. Tertia eſt. I.H. Linea menſurans ultimum diſtantiæ locum, ad quem movere poteſt frigida natura, in craſſo aëre deliteſcens, ignea virtute impulſa eſt L.M. quæ eſt circuli majoris ſemidiameter. O. o.o. ſunt foramina inconvexitate regionum contenta, per quæ aëris pars ſpiſſior deorſum verſus centrum pellitur.

Experimentum. III.

Supereſt jam experimentum tertium, ex cujus demonſtratione patet, neceſſariò aërem craſſum à circumferentia ad centrum depulſum conflare corpus valdè ſpiſſum, denſum & propter denſitatem opacum.

Digitized by Google

EXPERIMENTUM EST TALE.

In principio ſubſtantia potentialis aquarum in mundo non erat alia, quàm ſi globi alicujus artificialis in concavitates diverſas certis interſtitiis ad centrum à circumferentia tranſeuntibus diviſi pars aliqua, utpote, in demonſtratione præmiſſa arcus a. c. b. aquâ limpidâ ſeu aëre repleatur, ubi omnes aquæ partes ſunt ejuſdem ſpiſſitudinis & diſpoſitionis: At ſi ignis tetigerit extremam illius arcus ſuperficiem, aër ſpiſſior ſuperioris regionis per I. denotatus, qui multò major reſpectu illius centri eſſe reperitur, ſimiliter & ille ſecundæ ac tertiæ regionis, cùm ad centrum reverberatur, erit valdè groſſus & compactus, neque enim aliter in loco tam anguſto, qualis eſt ille centri contineri poſſet: namque aër, qui antea in ſpatiis A. C. D. E. & D. E. F. G. & F. G. H. I. comprehenſus erat, in parvulum illum arcus angulum comprimitur, coanguſtatur & in groſſam & vaporoſam maſſam redigitur. Hinc igitur dependet magnum illud antiquorum Philoſophorum myſterium inveniendi pondera atque proportiones elementorum. Et ſanè totus mundus hanc ob cauſam in formam ſphæricam eſt redactus, corporaque craſſiora verſus machinæ centrum diſpoſuit Archetypus, ut ea rarefactione & attenuatione ſubtiliora facta ſemper aſcendendo ampliorem ſibi locum poſſent eligere; namque minorem res craſſæ locum ante reſolutionem, quàm poſt ſubtiliationem requirunt, ut ſupra dictum eſt. Hujus igitur cognitionis complemento non erit difficile cœlorum capacitatem metiri, cognitâ ſaltem priùs terræ magnitudine; neque etiam elementorum proportiones ad invicem

cem

Digitized by Google

cem,cùm de propria earum extenſione ac dilatatione judicare poſſumus,inveſtigare operoſum erit. Proinde quoque & vel cœco etiam ex illis,noſtras in hoc libro ad cœlorum diſtinctiones & poſitiones delineandas, productas demonſtrationes,non frivolas,ſed cum ipſa rerum natura convenientes eſſe,luce clariùs apparebit.

Finis Libri Secundi
DE MACROCOSMI FABRICA.

LIBER TERTIUS.

De Muſica mundana.

Contenta hujus libri.

In *mundi compoſitione* reperiuntur
- *Concordantia*; Unde ejus *Muſica*
  - *Species*, quæ eſt vel
    - *Generalis*, ad univerſi cœli conſonantias pertinens, de qua cap. 1. 2 3.
    - *Specialis*, nempe Muſica illa elementaris, de qua cap. 4.
  - *Rationalis progreſſus*; Nam proveniunt
    - Ex dimenſione mundi pyramidali *proportiones mundanæ*, de quibus cap. 1. & 2.
    - Ex proportionibus *conſonantiæ* ejuſdem, de quibus cap 3.
    - Ex conſonantiis denique ejus *Muſica*.
  - *Praxis*, de qua cap. 7. & 8.
- *Diſcordantia*, de quibus cap 9.

CA-

CAPUT I.

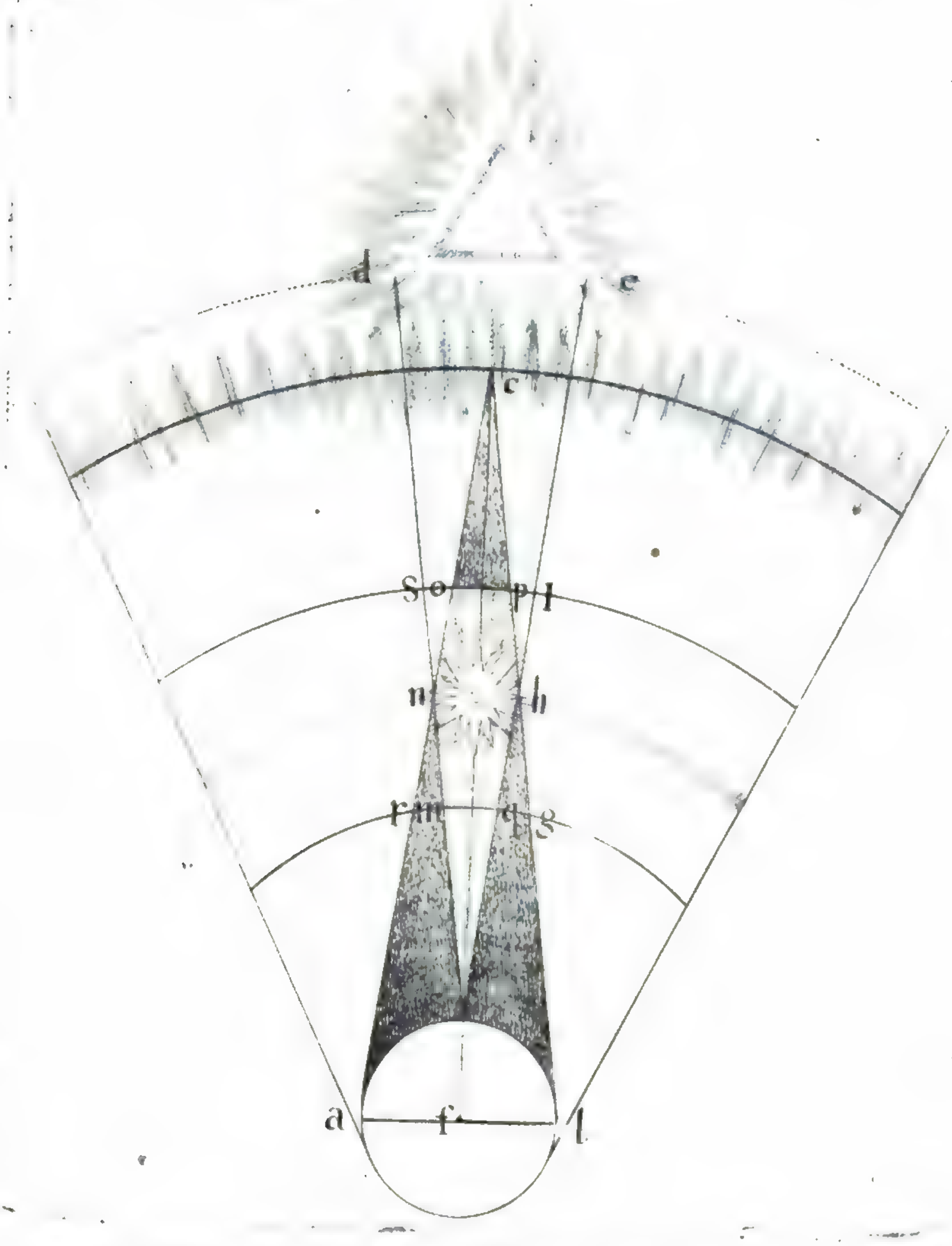
De proportionum mundanarum ratione.

EX præcedentibus patet, quod, ſicut cœlum Empyreum eſt ignis & lucis ſupernaturalis domicilium ac ſedes, à qua immediatè ignis naturalis, & mediatè alter ille magis accidentalis progreditur, ſic etiam locus ejus oppoſitus, terminans ac finiens motus radiorum ejus, ſit materiæ & tenebrarum receptaculum. Cùm autem idem ſit contrariorum reſpectus, neceſſe eſt, ut propter mundi continuationem, iiſdem gradibus eademque proportione ſe habeat naturæ humidæ tenebrarum diſpoſitio ad igneam illam lucis: Unde ut centrum phyſicum naturaliter in quarto gradu frigidum eſſe ſuperiùs declaravimus, denſiſſimum, opaciſſimum & ponderoſiſſimum, & per ſe quietem naturaliter appetens; ſic etiam regio machinæ ultima proculdubio in omnibus non loco duntaxat, ſed & conditione quoque illi opponitur, ita ut æquali unius actione & proportionali alterius paſſione omnia corpora intermedia conſtituantur, & pro ſubjecti natura, hoc eſt, pro copia vel inopia prædominantis in eo lucis, aut privationi diutiùs reluctentur, aut citiùs ei cedant & ſubjiciantur. Quis igitur ambiget ſupremam cœli Empyrei regionem ab omni frigiditatis invaſione, cujus proprium eſt incraſſare, liberam eſſe & immunem? quippe cùm ſit ſubtiliſſima, puriſſima, leviſſima, ſupremo perſpicuitatis gradu pellucida, & quaſi nihil aliud, quàm ignis ad ultimum caliditatis amatoriæ ſuaviſſimæque apicem ſublimatus. Haud dubiè igitur harmoniam mundanam perquàm nobilem illæ rerum proportiones inducunt, per quas operante in materiam intermediam lucis primariæ virtute, indiſſolubilis rerum concordia conciliatur, ac muſica quadam inexplicabili aures intellectus permulcentur. Hujus namque melodiæ inſtrumentum, machina ſcilicet mundi, eſt quaſi monochordum, cujus chorda, per quam conſenſus partium introducitur, eſt intermedia totius mundi materia. Autor autem in hac muſica exiſtit mundi anima ſeu lux eſſentifica; haud ſecùs, quàm in muſica illa hominis inſtrumentali, in qua Γ. id eſt, Gamma, ut principium ſumit ab inferiori ſyſtematis parte, aſcendendo cum gravibus, excellentibus, & ſuperexcellentibus vocibus; Talis nimirum fit etiam in monochordo mundano progreſſus, nempe à terra proportionaliter ad ſuum *ee la*, aſcendendo, quod terminus eſt ultimæ peripheriæ: Et ut in Γ. gravior & profundior eſt ſonus propter extremam ejus diſtantiam ab *ee la*, à quo aſcendendo intenſior fit vocis percuſſio; ſic etiam quò altiùs à terra verſus cœlum Empyreum aſcenditur, eò fortior locis & caloris effectus invenitur, tenuiórque ejus virtute redditur ſpiritus mundanus; quemadmodum etiam ad vocis humanæ elevationem major vis, ac proinde major animæ lucidæ virtus requiritur, in ejus verò depreſſione minor omninò deſideratur;

Digitized by Google

tur; ſic etiam major animæ mundanæ proportio in elatiori & ſubtiliori mundi ſpiritu invenitur, & per conſequens acutiorem reddit harmoniam & excellentiorem, in depreſſiore verò & ſpiſſiore minor; unde graviores & profundiores harmoniæ effectus producere dignoſcitur. Ex his igitur facilimè colliguntur harmoniæ iſtius conſonantiæ ex debitis numerorum proportionibus conſiſtentes, quas à ſimplicium principiorum amplexu derivari & provenire probatu haud eſt difficile, nempe à mutua materialis & formalis pyramidis commixtione: nam quælibet harum habet in hoc Macrocoſmo pyramidalem dimenſionem, quâ non aliter, (magis tamen in uno & minùs in alio loco) operari ſolet, quàm una pyramidis corporeæ portio gradatim ſibi ampliorem concavitatem requirit, in qua altera contineatur: Sed pyramidis formalis baſis eſt ipſi cœlo Trinitatis contigua, ejúſque conus ad terram uſque ſe extendit, quemadmodum è converſo baſis pyramidis materialis eſt in terra, ejúſque conus uſque ad cœli Empyrei verticem aſcendit, hoc eſt, in concavam cœli ſuperficiem. Has autem formales mundi dimenſiones in fine libri quinti delineavimus, quo pyramidalis iſta dimenſio eſt in rebus phyſicis intelligenda. Hic tamen proportionalem unius pyramidis ad alterius amplexum breviter delineavimus, ut ad perfectiorem hujus noſtræ muſicæ mundanæ explicationem ſtudioſos magis ſenſibili proportionum demonſtratione meliùs inducamus; in qua quidem luce manifeſtius eſt, tres materiales pyramidis partes infimam mundi regionem occupare, cum quibus ſe miſcet pars una pyramidis formalis, nempe quæ juxta conum eſt; ea quæ toti illi materiæ maſſæ formam dedit eſſentialem; & duæ ejuſdem partes regionem mediam implent, quæ ibi loci totidem pyramidis formalis portionibus informantur; ac unica ejus portio cœlo Empyreo dat ſubſtantiam, quam tres pyramidis formalis portiones ſupernaturaliter informant. Ex quibus luculenter apparet pyramidem materialem tribuere cuilibet mundi parti ſubſtantiam, & quod reciproca pyramidis lucidæ receptio illam de materia prima in ſecundam & formatam tranſmutet, ac per conſequens omnia inter terræ margines & ſummam cœli Empyrei peripheriam accepiſſe proportiones ſuas à duarum harum pyramidum actione & paſſione; ex quibus etiam omnes Macrocoſmi proportiones & conſonantiæ harmoniam mundanam conſtituentes derivantur. Demonſtratio autem hujus rei eſt talis.

Digitized by Google

A. B. C. eſt Diameter pyramidis materialis, cujus fons eſt tenebrarum Oceanus, nimirum terra; namque in terra baſin ſuam habet: Hujus pyramidis pars inferior A. B. R. G. dat inferiori mundi regioni ſubſtantiam & corpulentiam, cum qua pars minima pyramidis formalis deorſum tendentis ſeſe miſcet per minima.

Similiter pars pyramidis materialis. O. P. G. R. eſt materialis pars regionis mediæ, quæ informatur æquali ſibi portione I.S.M.Q. pyramidis lucidæ deſcen-

 dentis

dentis. Portio denique pyramidis materialis O.C.P. dat tantum corpulentiæ, quantum ei eſt regioni ſuperiori, quæ ejus ſubſtantia minima informatur majori pyramidis radioſæ portione, nempe D. E.S.I.

Unde patet quod major pyramidis formalis pars minorem illius materialis informans ſuperexcellenter & ultra ejus naturam appetitum illius explevit: Media ejus pars æquali portione pyramidis lucidæ perficitur, ac id quidem excellenter & ad appetitus ſubſtantiæ illius ſatietatem; Inferior ejus portio in proportione tripla ſe habet ad illam pyramidis formalis, nempe, ut 3. ad 1. Unde materiæ appetitus in infima pyramidis corporeæ portione non expletur, ſed corruptibilis eſt & mutationibus obnoxia: imò & in ejus baſi non agit, nec penetrat pyramis formalis ad ipſius terræ centrum, niſi per accidens; nam ejus conus ſuperficiem tantùm penetrat ipſius terræ, non aliter, quàm conus pyramidis materialis ei oppoſitus in baſi & gloriæ formoſiſſimæ puncto deſinit. Ex his igitur per quàm pulchrè invenimus ſphæram æqualitatis totius mundi, & ipſius animæ mediæ locum, in quo lux increata tabernaculum ſuum poſuit, animamque mundi collocavit: Imò hæc ſphæra æqualiter à parte tum ſuperiore tum inferiore perfectionem conſonantiæ magis perfectæ recipit; nam ab ipſa aſcendit Diapaſon ſpirituale & ad ipſam aſcendit Diapaſon materiale; In dupla enim proportione ſe habet ad terram, & ad locum & ſedem formæ ſimpliciſſimæ: In ejus ergò regione conſonantiæ perfectiſſimæ muſicam vitalem producunt; cujus monochordi ſpiritualior pars, ſi pulſetur, vitam æternam dabit, materialior autem pars tranſitorium. Cognitis igitur his principiis non erit difficile proportiones ex illis elicere, quarum conſonantiâ muſicam mundanam provenire dicimus.

CAPUT. II.

Quomodo proportiones mundanæ ex ſitu & loco partium cujuſque pyramidis eliciantur?

QUONIAM in omni hylæ parte, ſimiliterque etiam in omni lucis formoſiſſimæ portione, nulla prorſus differentia ſed ſumma æqualitas erat, priuſquam fieret illarum commixtio, ſequitur inde neceſſariò, alterationem tam in hylæ materia jam informata, quàm in ipſa forma jam creata conſiſtere in majori vel minori horum principiorum actione & paſſione. At quia lucis naturalis radii deorſum tendentes cum cono pyramidis ſuæ nondum penetrarunt ad viſcera ipſius terræ, ideò neceſſe eſt, ut interiores terræ partes, cùm quælibet res ex quatuor quartis componatur, quatuor frigiditatis teſtimonia ob integram lucis abſentiam retineant & poſſideant: At verò regio diaphana ei ſuperinnatans, cùm limpida, perſpicua & clara ſit, denotat hoc ipſo, unicam lucis portionem ſibi conceſſam eſſe, quâ hujuſmodi naturam ſuam diaphanam & mobilem obtineat: Unde apparet proportionem inter terram & infimam illam regionem eſſe perſpicuam, cùm terra habeat quatuor ſpiſſitudinis teſtimonia, regio autem elementaris diaphana non niſi tria; ita ſanè, ut in proportione ſeſquitertia ſeſe habeant, ſiquidem terra ſeſe habet ad tranſparentem illam elementarem regionem, ut 4. ad 3. Deinde tres hujus regionis infimæ perſpicuæ partes ad duas illas regionis æthereæ, in cujus medietate ſol exaltatur, in proportione ſeſquialtera inveniuntur, atque ſe habent ad invicem, ut 3. ad 2. quemadmodum etiam ulteriùs duæ partes regionis illius intermediæ corpulentiam conſti-
tuentes,

tuentes, ſi referantur ad unicam illam ſuæ pyramidis portionem, quæ in regione ſuprema ſeu Empyrea invenitur, in dupla proportione reperiuntur, atque ſe habent, ut 2. ad 1. Atque has materiæ pyramidalis proportiones ſecundùm multiplicationem aut diminutionem partium lucis provenire certum eſt; prout etiam ipſius formalis pyramidis proportiones oriuntur à majori aut minori portionis materialis præſentia vel abſentia; nam ejus fons merè formalis & increatus, à cujus baſi pyramis formalis deſcendit, quatenus eſt merè & abſolutè formalis, eatenus nullam materiæ portionem in ſe habet, ac proinde cognoſcitur ex quatuor caliditatis quartis, hoc eſt, ex perfectiſſima ſimplicitate & abſoluta homogeneitate conſtare. Ad quam pyramidis ſcaturiginem ſi tres illæ lucis creatæ portiones in ſuprema aëris regione, Empyrea nempe, referantur, in ſeſquitertia proportione ſe habebunt, videlicet, ut 4. ad 3. Similiter tres portiones lucis iſtius cœli cum duabus cœli intermedii collatæ ſeſquialteram conſtituent proportionem, atque ſe habebunt ad invicem, ut 3. ad 2. Duæ autem portiones cœli medii comparantur ad illam unicam cœli inferioris in dupla proportione, habentes ſeſe ad invicem, ut 2. ad 1. Ex quibus manifeſtum eſt, pyramidem formalem iiſdem proportionibus à ſua baſi deſcendere ad terram, quibus aſcendit ad cœlum pyramis materialis, & per conſequens in ipſarum concurſu proportionaliter ſeſe unam ad aliam habere. Ex quibus quidem proportionibus generalibus conſonantiæ tam generales quàm particulares ipſius monochordi mundani producuntur, ut in capite ſequenti declarabimus. Harum autem Macrocoſmicarum proportionum demonſtratio ſic fit.

L 2 CA.

Digitized by Google

CAPUT. III.

De monochordo mundano & de conſonantiarum illius tam ſimplicium quàm compoſitarum inventione, ex quibus harmonia mundana conflatur.

QUONIAM omnes iſtæ proportiones in qualibet prædicta pyramide per ſe nihil valent ad producendas conſonantias muſicas ſine utriuſque commixtione (neque enim barbiton ſine muſico, nec muſicus ſine barbito ad conſonantias muſicas faciendas ſufficit) idcircò neceſſariò concurrere debent ad harmoniam mundanam conſtituendam pyramides utræque, tum ſcilicet materialis, quæ loco inſtrumenti muſici, ſeu chordæ monochordi, aut inſtrumenti & ſpiritus canentis eſt, tum etiam formalis, quæ officium animæ pulſantis vel canentis vociſque producentis præſtat. Incrementum igitur formalis ſubſtantiæ acutiorem & ſubtiliorem producit aërem, & per conſequens rariores & excellentiores ſymphonias mundanas edit; haud ſecùs, quàm intenſior hominis ſpiritus aut inſtrumenti chorda voces acutiores aëremque ſubtiliorem violentioribus vibrationibus dabit. Ejus autem decrementum, groſſiorem aërem, & per conſequens graviorem harmoniam mundanam facit, non aliter, quàm vox hominis remiſſa ſeu chorda monochordi relaxata ſonos molliores reddit; idque accidit propter nimiam aëris ſpiſſitudinem. Agit igitur lux in materiam mundanam iiſdem mediis, quibus hominis ſpiritus in aërem. Ex quibus manifeſtum eſt, unam naturam, ſive materialem ſive formalem, ſine altera nihil valere, & proinde Muſicam mundanam ex utriſque pyramidibus per minima mixtis provenire. Nam ſine lucis præſentia non haberet materia humida formam pyramidalem; nec forma creata ſuam abſque materia humida. Unde certum eſt, quod ſecundùm plus vel minus ad invicem miſceantur pro natura portionum cujusque pyramidis oppoſitè in Macrocoſmo moventium & ad invicem concurrentium. His igitur cognitis à mundi materia exordium ſumamus, quam chordæ monochordi, cujus inſtrumentum magnum eſt ipſe Macrocoſmus, aſſimilavimus, ut quemlibet gradum, per quem aliqua locorum differentia inter inſtrumenti mundani centrum & ejus peripheriam diſcernitur, intervallis muſicis tam ſimplicibus quàm compoſitis aptè comparemus. Quare ſciendũ eſt, ut inſtrumenti chorda ratione aſcenſionis à Γ per intervalla proportionibus metricis dividi ſolet, ita etiam tam materiam, quàm ejus formam gradibus quantitativis diſtribui, proportionibusque ſimilibus, conſonantias muſicas conſtituentibus, diſtingui: Etenim ſi monochordum à ſummitate cœli Empyrei ad baſin ipſius terræ imaginativè extendatur, radium cujuſlibet pyramidis conſtituens, percipiemus ipſum in partes conſonantias conſtituentes dividi; cujus dimidia pars ſi premeretur, conſonantiam Diapaſon ederet, quemadmodum etiam in monochordo inſtrumentali idem illud evenire docet experientia.

Conſiderandum eſt autem, quod in hujuſmodi monochordo mundano conſonantiæ tam ſimplices quàm compoſitæ, & ſimiliter intervalla propria eaſdem menſurantia delineari poſſint non aliter, quàm cum monochordum inſtrumentale in partes proportionales dividimus. Etenim effectus frigiditatis in terra, & per conſequens ipſa terræ materia in craſſitie atque pondere ita naturaliter ſe habet ad frigiditatem & materiam regionis infimæ, in qua non niſi unica

Digitized by Google

quarta lucis & caliditatis naturalis ineſt, ut 4. ad 3. quæ eſt proportio ſeſquitertia, ut ſupra dictum eſt; in qua quidem proportione conſonantia Diateſſaron conſiſtit ex tribus intervallis conflatum, nempe ex aqua, aëre & igne: Nam terra in muſica mundana ſe habet, ut Γ in muſica, unitas in Arithmetica & punctum in Geometria: Eſt enim quaſi terminus, à quo ratio materiæ proportionalis habenda eſt, quippe cùm materialis pyramidis baſis & fundamentum ſit: Aqua igitur locum toni unius poſſidebit, & aër etiam unius intervalli ulterioris: Ignis autem ſphæra, quoniam eſt non niſi ſummitas regionis aëris accenſa, locum Semitonii minoris habet: At quatenus hujus materiæ duæ portiones ſurſum uſque ad medii cœli punctum ad calidi ſupernaturalis actionibus reſiſtendum pyramidaliter elevatæ, & totidem lucis partes etiam pyramidaliter deorſum in duas illas materiæ portiones agentes, faciunt ſphæræ ſolis compoſitionem, eique naturaliter æqualitatis nomen tribuunt, eatenus proportio ſeſquialtera in eo producitur, quatenus ſcilicet tres ſpiritus ſeu materiæ inferioris medii cœli partes ad duas illas ſphæræ ſolaris referuntur, & per conſequens conſonantiam Diapente producunt. Talis enim eſt differentia inter lunam & ſolem, cùm inter convexitatem hujus cœli & medietatem ſphæræ ſolis quatuor ſint intervalla, nempe integræ lunæ, Mercurii & Veneris ſphæræ, integris tonis comparatæ, & dimidia ſolaris ſphæræ pars, quam Semitonio compoſuimus. Cùm verò conſonantia Diapaſon ex Diateſſaron & Diapente conſtituatur, neceſſe eſt, ut conſonantia iſta Diapaſon illic producatur; Atque hæc eſt magis perfecta materiæ conſonantia, quæ perfectionem nullo modo acquirere poteſt, niſi forma ſolari appetitum ſuum expleverit. Præterea cœlum hoc medium, licèt in corde ipſius, ſole videlicet, conſonantia materiæ magis perfecta deſinat, & motum ad formale Diapaſon incipiat, in ſua tamen concavitate tam ſuper ſphæram æqualitatis, quàm ſub ea nihil præter Diapente conſonantiâ perſonat; quæ ideò inter alias conſonantias huic loco magis convenit, quoniam, ut hæc minùs eſt perfecta, & in medietate inter perfectam & imperfectam collocata; ſic etiam hoc cœlum, quamvis perfectum ſit, & à corruptione liberum, minùs tamen perfectum reſpectu cœli ſuperioris dicitur, & medium inter utrumque cœlum, perfectum nempe & imperfectum, ſitum obtinet: Præterea punctum exactæ æqualitatis, quod eſt exacta duarum pyramidum interſectio, nempe, N.H. eſt verus conſonantiæ magis perfectæ terminus, ubi talis eſt unio & amplexus materiæ cum forma, ut nunquàm fieri poſſit ſeparatio & diviſio: At verò, quoniam partes pyramidum in regione ætherea tam ſupra interſectionis ſphæram, nempe S. Q. O. P. & N. H. quàm infrà, videlicet R. M. Q. G. & N. H. ſunt æquales ſatis ad perfectionem, ita videlicet, ut materia ætherea extra ſphæram animæ ſatis habeat formæ ad implendum ſuum appetitum, quamvis non ad perfectionem ſphæræ ſolaris, idcirco proportio intervalla conjungens dicitur conſonantia perfecta, ſed minùs completa, quàm illa ſolis, quàm Diapente vocaverunt Muſici præſtantiores. Atque hæc unica fuit ratio, cur Philoſophorum nonnulli ſubſtantiam ejus nomine Quintæ eſſentiæ inſigniverunt, quandoquidem ejus compoſitio reſpectu utriuſque cœli extremi magis de conſonantia Diapente participavit. Deſcendendo enim à ſphæra ſolis in ſeſquialtera proportione ad cœlum infimum ſe habet, & aſcendendo ad cœli ſpiritualis margines ſub eadem proportione reperitur: Differt autem conſonantia ſuperior ab inferiore, quia hæc ad formam, illa ad materiã refertur: Quãtò igitur forma quàm materia eſt præſtantior, tantò ſunt ejus conſonantiarum naturæ ſuper illas materiæ eminentiores: Sicut igitur Diapaſon à cẽtro ad ſolis ſphæram eſt productũ, quod materiale fuit, ſic etiam aliud Diapaſon ſurſum à capite materialis ad ſupremum cœli Empyrei faſtigium elevatur, quod exiſtit ſpirituale. Pars namque cœli medii ſuperior à ſphæra interſectionis triangu-

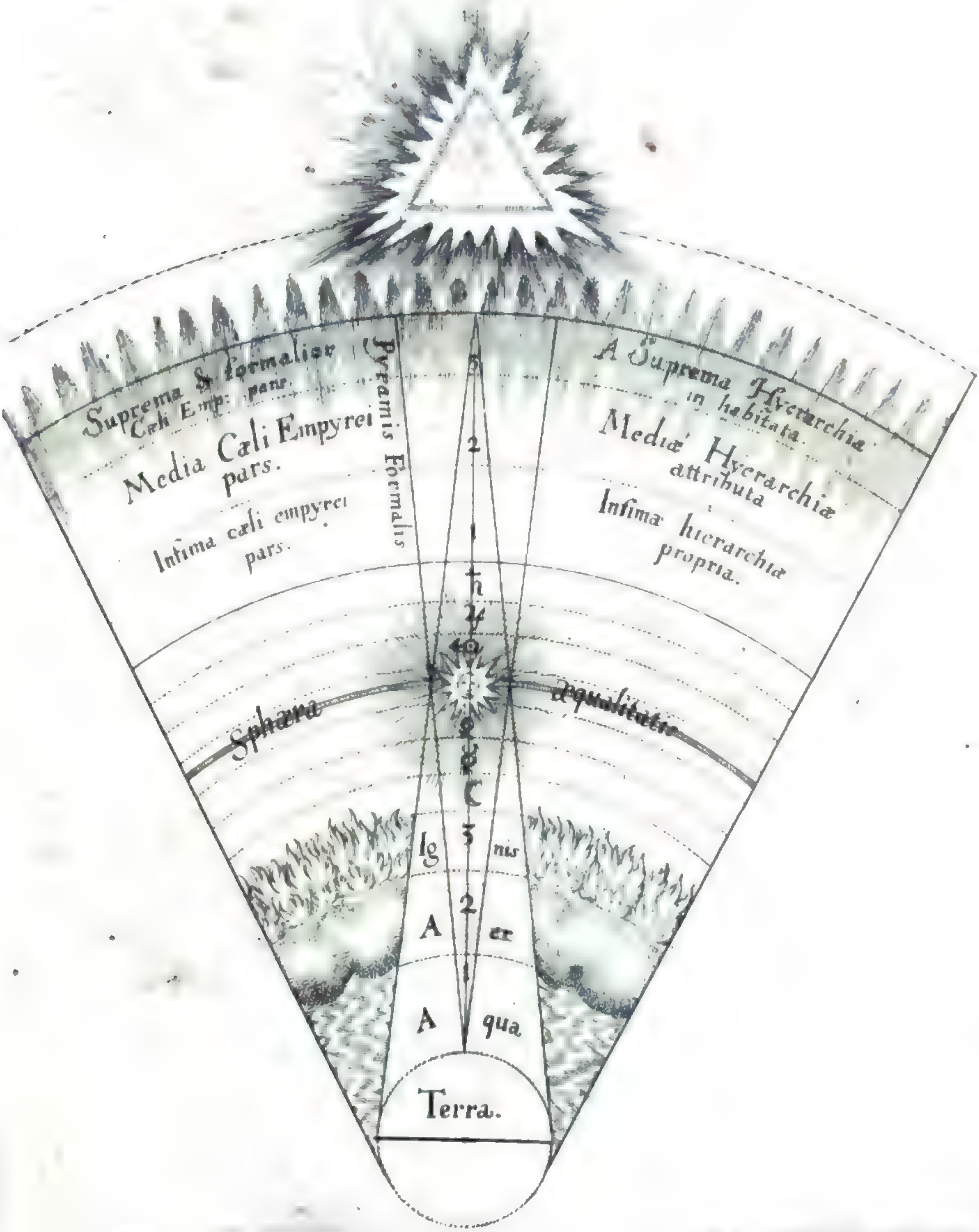
triangulorum, in qua ſolis centrum exiſtit, ad regionem criſtallinam recedens ſpiritualior eſt illa inferiori propter ſuam cum cœlo Empyreo propinquitatem; Unde & conſonantia inibi producta eſt quoque ſpiritualis: nam quatenus duæ portiones lucis hujus ſuperioris cœli partis referuntur ad illas tres materiam cœli Empyrei informantes, eatenus invenimus earum diſpoſitionem proportione ſeſquialtera regulari. Etenim ex materialis pyramidis parte inter ſolis habitaculum & cœli Empyrei margines contenta, propter referentiam & reſpectum utriuſque lucis portionis ad invicem, eliciuntur in ea. 4. intervalla, ex quibus conſonantia Diapente ſpiritualis conflatur & perficitur; Ex una namque orbis ſolaris portione, ſuperiori nempe, ab interſectionis pyramidalis ſphæra, ad verticem orbis ſolaris protenſa, invenitur illud intervallum, quod Semitonio minori comparatur, ita ut inferior ejuſdem orbis ſolaris pars retineat locum Semitonii minoris ad compoſitionem Diapente materialis, & portio ſuperior ſerviat pro Semitonio minore Diapente formalis. Duplex verò exceſſus, quo Semitonia duo majora excedunt totidem minora, videlicet duo commata ad exactam ſphæræ æqualitatis compoſitionem concurrunt, in qua centrum corporis ſolaris, animæ mundi vehiculum, libratis ponderibus ſuſpenditur: Deinde ſphæra Martis, & illa Jovis, atque tandem etiam ſuperior iſta Saturni pro tribus aliis Diapente ſpiritualis intervallis numerantur, quæ tonis integris comparavimus, quoniam quilibet horum orbium naturas & operationes diſtinctas habet tum in ipſo cœlo medio, tum etiam in hæc inferiora: Super hanc igitur conſonantiam ſpiritualem minùs perfectam fundatur conſonantia illa omnium perfectiſſima, quæ dicitur Diapaſon ſpirituale. Atque hoc loco diligenter rem intuentibus divinum ſeſe revelabit myſterium, quod, ut Diapaſon formale præſtantius eſt materiali, ſic etiam fundamentum ejus præſtantius eſt, & longè nobilius tum in proportione harmoniæ, tum etiam in cujuſlibet baſi; Ut igitur terra longè eſt ignobilior corpore ſolari, ſic etiam Diapaſon materiale & conſonantiæ in eo comprehenſæ ſunt iis ſpiritualibus longè poſtponendæ. Nam terra eſt baſis conſonantiarum Diateſſaron & Diapente materialium, conſtituentium Diapaſon materiale: At ipſe orbis ſolaris eſt fundamentum, ſuper quod Diapente, Diateſſaron & Diapaſon ſpiritualia elevantur. Præterea conſonantia fundamentalis Diapaſon materialis eſt Diateſſaron omnium concordantiarum imperfectior; ſed formalis Diapaſon concordantia fundamentalis eſt Diapente, concordantia nimirum perfecta: Hinc igitur gradus materialium omnium, tanquam in ſpeculo conſpiciuntur, atque inde etiam oculis intellectus ſcala & ordo ſpiritualis manifeſtatur. Generationes igitur omnes ſub ſole fiunt vimque ſuam ab inferiori ſolis ſphæræ ſemitonio minori, quod materiale ſuprà appellavimus, accipiunt; At verò regenerationes omnes à Semitonio orbis ſolaris ſuperiori ortum habent, à quo ad ſpiritualitatis ſummitatem fit ſublimatio. Proinde quæ ad orbis ſolaris faſtigium non pertigerunt, ea non poſſunt acquirere regenerationis perfectionem, nec fieri ſpiritualia ex corporalibus. Beata igitur corpora, quibus ad tantam celſitudinem & dignitatem pervenire licet. Sed, ut ad propoſitum noſtrum redeamus, tres illæ lucis partes unicam materiæ tenuiſſimæ informantes, ad quatuor illas merè formales, & integram formam conſtituentes, in quibus nihil omninò eſt materiæ (cujuſmodi naturæ eſt lux increata) relatæ in ſeſquitertia proportione conveniunt, quæ conſonantiam ſpiritualem Diateſſaron conſtituunt; cujus ſpiritus ſubtiliſſimus etiam, veluti transformatus & liberatus à corporea ſubſtantia, in tria ulteriùs intervalla dividitur, quæ tribus Hierarchiis attribuuntur; quorum duo orbes inferiores tonis integris, ſuperior verò Semitonio aſſimilatæ, quatenus Epiphaniæ ordines, & præcipuè Seraphin tanquam ipſi Deo adminiſtrantes dicuntur, extra materiæ limites ſeſe exten-

extendunt, & ob ſplendorem ineffabilem, quem à divina præſentia accipiunt, quaſi penitùs formales reputantur. Ex his igitur concordantiis junctis provenit Diapaſon ſpirituale, cujus perfectio captu humano comprehendi non poteſt, quoniam in triangulari puriſſimæ formæ natura deſinit. Eſt igitur ſummum totius perfectionis, altitudinis & puritatis mundanæ faſtigium, ultra quod nihil præter unicum & ſolum DEUM exiſtit. Atque hæc eadem conſonantia producitur etiam tam ex parte materiæ, quàm ex parte formæ: Nam ſi duæ partes materiæ ſubſtantiam cœlo æthereo dantes ad unicam illam referantur corpulentiam, cœlo Empyreo communicantem, dupla proportio proveniet, in qua conſiſtit conſonantia Diapaſon: Ex quibus certum eſt, quadruplam eſſe proportionem inter terram & convexam mundi ſpiritualis ſuperficiem, cùm ex duplici Diapaſon conſletur ejus Semidiameter, quem in demonſtratione ſequenti, monochordi noſtri Macrocoſmici chordam eſſe finximus. Hinc igitur manifeſtum eſt, quemadmodum inſtrumentum Muſicum, Monochordum dictum, ſi in medio inter utramque extremitatem comprimatur, Diapaſon ab illo medio ad utramque extremitatem reſonabit, quod ita etiam actio in media mundi altitudine ſeu medio Semidiametri à centro ad ejus circumferentiam, quæ in ſolari præcipuè corpore explicatur, ducti puncto duplex in ejus centro harmoniæ Diapaſon edere percipiatur. Unde clariſſimè elucet, cœli ſpiritualis perfectionem ad ſolis centrum ſeſe extendere, terramque ab illa meta ſolari omnem, quam habet, perfectionem, qualis & quantacunque eſt, petere acceptamque habere. Unde & motus lucis propterea deorſum tendit, ut inferioribus perfectionem impertiatur; terminus motus iſtius eſt in Sole: Sic corpus illud ſolare, quod collector eſt emiſſorum lucis radiorum, eadem proportione eos ad terræ ſuperficiem ejaculatur: Cœlum itaque formale formam dat, à quo materia, quod datur, avidè arripit.

Concludimus igitur Solem naturæ DEUM, ſed creatum, virtute harmoniæ ſpiritualis per Diapaſon formale cum intervallis ſuis proportionaliter ordinatum accipere omnem formalem & lucidam virtutem à DEO omnium maximo, ſupernaturali creatore increato; terram verò per Diapaſon materiale ejuſdem DEI influentias accipere, indeque habere eandem cum Sole correſpondentiam, quam habet Sol cum DEO excelſiſſimo; qui ideò dicitur à *Pſalmiſta regio condidiſſe tabernaculum ſuum in ſole*: Probavimuſque in hac noſtra Muſica, ambas Diapente conſonantias in parte mundi intermedia reperiri, ita quidem, ut etiam ſubſtantiam ejus vocaverint exinde Philoſophi Quintam eſſentiam; Ambas verò conſonantias Diateſſaron in partibus mundi exterioribus conſtitui & conſonantiam Diapaſon in Sole, Diſdiapaſon autem in ipſo DEO inveniri. Hæc itaque eſt machinæ univerſalis harmonia naturalis, quam nemo hactenus, quod ſciam, ita ſuccinctè atque dilucidè explicavit: Iſtiuſmodi autem monochordi mundani conſonantiæ hoc modo depinguntur.

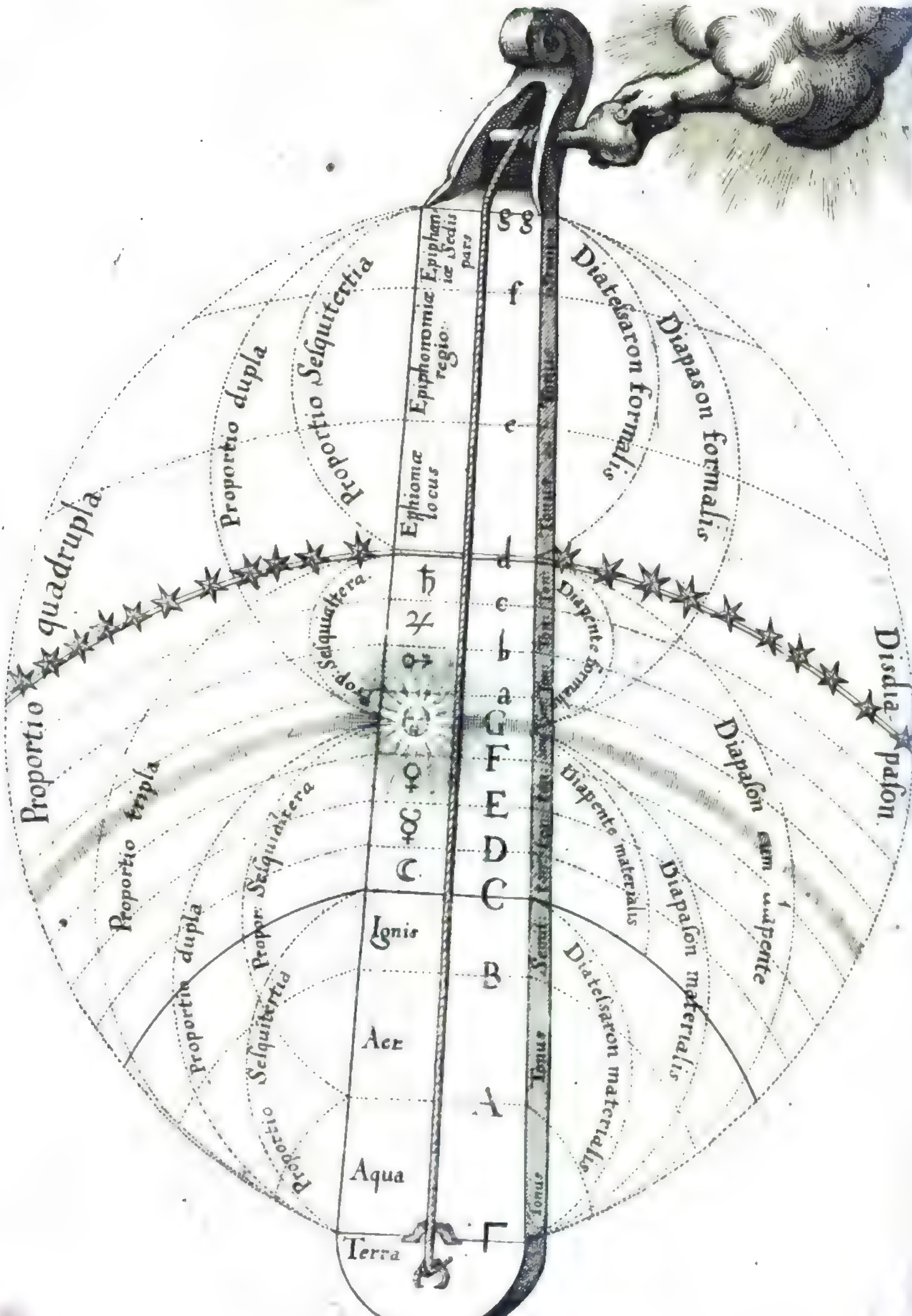
Mundi

Mundi diſpoſitionis ad Monochordi proportiones ſuſcipiendas apta deſcriptio:

Digitized by Google

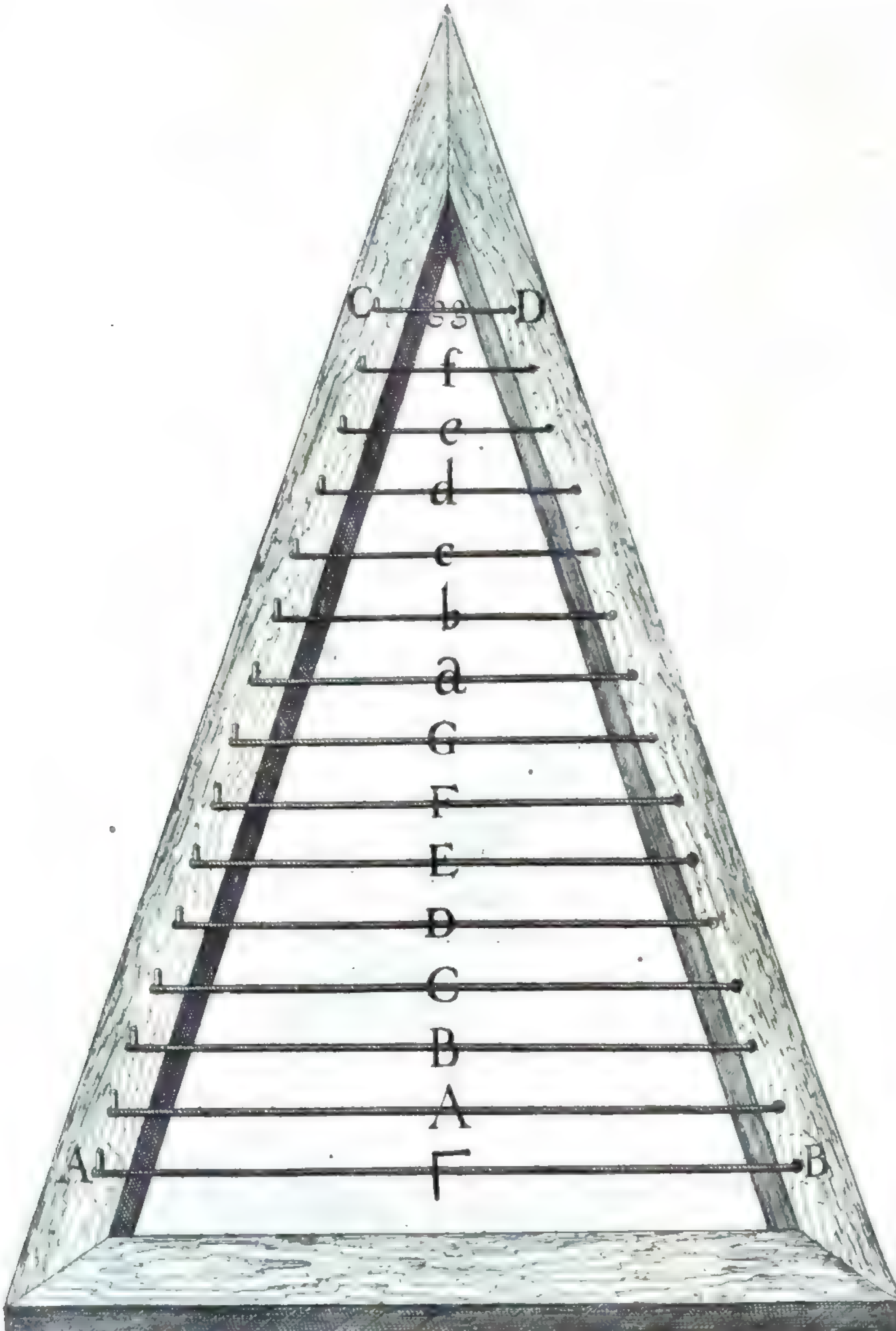
Hic autem monochordum mundanum cum ſuis proportionibus, conſonantiis & intervallis exactiùs compoſuimus, cujus motorem extra mundum eſ hoc modo depinximus.

Diateſſaron ſuperius in hoc convenit cum Diateſſaron materiali, quod ſicuti inferiùs Diateſſaron, etſi eſt perfectius reſpectu terræ ſub ipſo poſitæ, utpote quod plus in ſe habet formæ ipſum informantis quàm illa, ad ſuperiora tamen, hoc eſt, ad Diapente ſuæ naturæ relatum, reperitur imperfectum, & ad cœli ætherei materiam nullo modo comparandum, non magis, quàm conſonantia Diateſſaron cum illa Diapente conferri poteſt, ita etiam Diateſſaron formale ſe ſe per omnia habet; Nam ſi ad cœli ætherei naturam comparetur, perfectius eſt eà, imò & ſua conſonantia formali Diapente, quatenus nimirum hujus intervalla magis ſunt materialia, illa verò de Diateſſaron magis ſpiritualia; Sin autem ad meram ſupra ſe formam comparetur, ſunt hujus conſonantiæ intervalla adhuc imperfecta; Unde hæc conſonantia ibi invenitur, ut videat intellectus noſter, hanc ipſam regionem, ut vel maximè etiam ſit omnium mundi regionum, quoad nos, puriſſima & perfectiſſima, immenſo tamen ſpatio ipſam eſſe à perfectione cœli Trinitatis remotam.

Probatur autem hujus monochordi mundani ratio ab effectu, pyramidalem illam materiæ mundanæ proportionem & qualitatem aptè nobis explicante. Fiat igitur inſtrumentum muſicum pyramidaliter conſtructum, & ab uno unius lateris ejuſdem puncto ad punctum lateris alterius è diametro ſibi oppoſitum extendatur chorda ænea; Deinde etiam à puncto alio protendatur itidem ad ejus oppoſitum chorda ſecunda, ac deinceps tertia & quarta, ſic quoque procedendo in cæteris, donec totius inſtrumenti pyramidalis ſpiſſitudo ſit chordis proportionaliter inter ſe differentibus repleta. Dicimus igitur eaſdem chordas æquali vi extenſas retinere Tonorum ac Semitoniorum intervalla, ita ut à baſi pyramidis verſus ejus conum per ſcalas illas muſicas, quas intervalla rectiùs dicimus, de gravioribus ſonis ad acutiores ſemper aſcenſuri ſimus, quouſque ad conum perventum ſit; ultra quem altiùs aſcendere non minùs erit impoſſibile, quàm ultra Arithmeticam unitatem aut punctum Geometricum progrediendo penetrare: Inſtrumentum autem iſtud hoc modo delineatur.

Digitized by Google

Poſ-

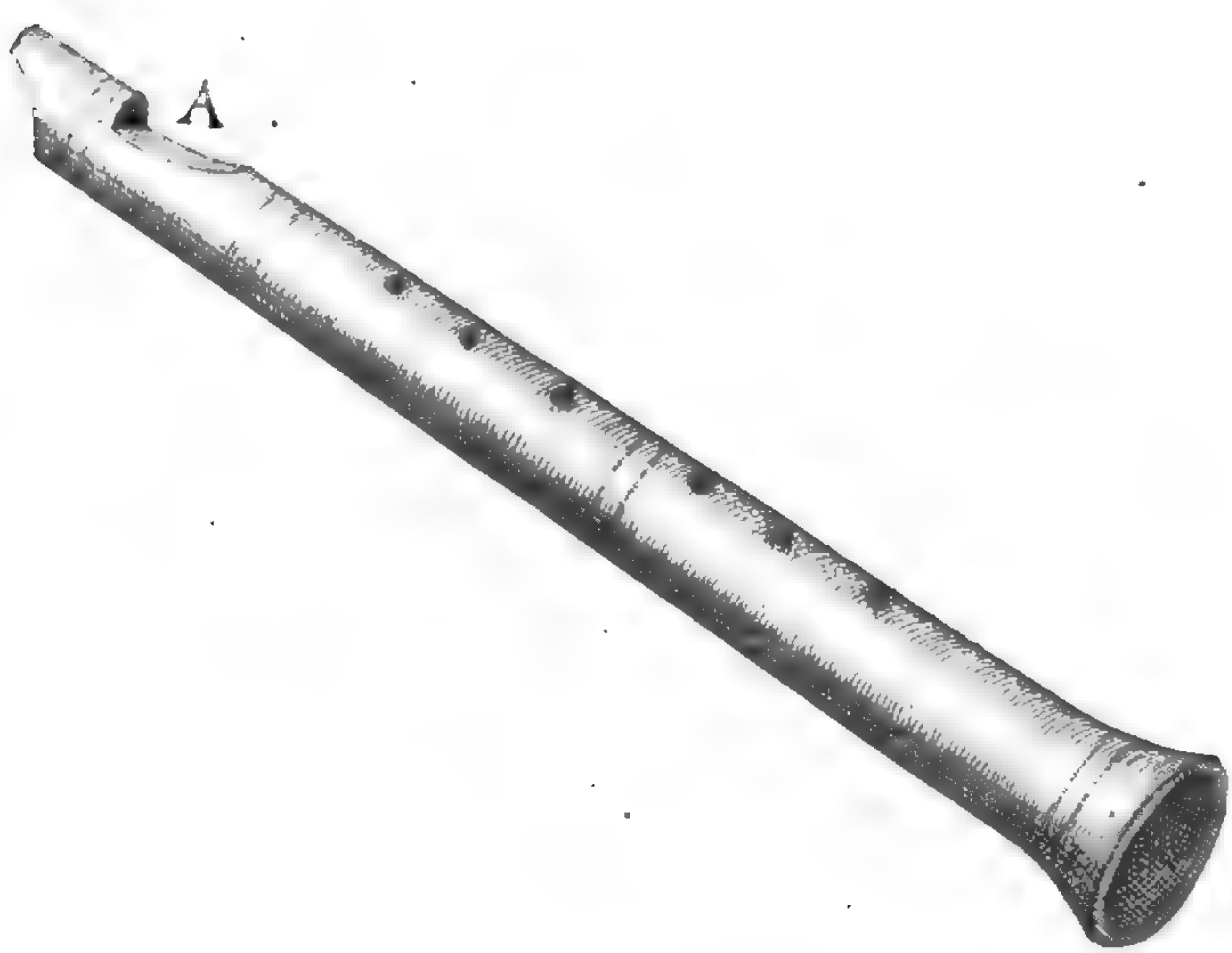
Poſſumus etiam ex inſtrumenti iſtius natura multa occulta elicere, diligenter conſiderando rationem ſonorum ipſius gravium & acutorum: Nam chorda A. B. in eadem dimenſione & longitudine ſonaret in tenuiſſimo cœli ſuperioris ſpiritu, ut chorda C.D. in inferioris regionis medio aëreo; hoc eſt, ſonum redderet tam acutum & excellentem chorda A.B. quàm illa. C.D. Ratio tamen, cur chorda A.B. ſonat tam graviter in hoc medio aëreo eſt, quod medium exiſtit nimis ſpiſſum & claritatem ſoni ſubmergit, ac anima movens invenitur nimis eſſe debilis ad materiam illam ſpiſſam ſubtiliandam. Nota igitur, quod anima ſonorum in chorda ab agentis actione proficiſcitur; Medium verò, per cujus dimenſiones ſonus editur, eſt ſubſtantia ipſius aëris, recipiens per vibrationem, animæ modulationes. Nam chorda eadem extenſa & laxata varias voces reddit, non aliter, quàm in voce humana cernitur, quæ elevata per eandem tracheam arteriam varias voces edit. Eſt igitur aër medium, & quaſi inſtrumentum, in quo Muſica fit, Unde, quemadmodum parvulum inſtrumentum voces acutiores, & magnum graviores reddere ſolet; ſic etiam aër attenuatus & ſubtilis ſubtiliores ſonos edit; & è converſo ſpiſſus graviores: Non igitur eſt chorda, ſed ejus anima, à vibratione chordæ in medium ſeu inſtrumentum immiſſa, quæ ſonos edit, nec in trachea arteria conſiſtit ſonorũ principalis virtus, ſed in anima vitali aërem circumſtantem impellente. Etenim ſicuti medium ſpiſſius tantò magis frangit ac impedit viſus radios, quantò eſt ſpiſſius, ut in nebuloſo & turbido aëre videre licet; in medio autem clariori & tenuiori acutiores ac certiores ſunt viſus effectus; ita etiam medium ſpiſſum graviores ſonos auditui offert, rarius verò acutiores, ita quidem, ut quò rariùs eſt medium, eò excellentiores ſoni reddantur. Præterea videmus, quod miſcente ſeſe anima pulſantis, ſtrenuè pulſando, cum chorda, edat ipſa chorda vibratione fortiori ſonos duriores & intenſiores, ſed ubi illa debilior chordam premit, ibi ſubmiſſiorem vocem cogit chordam remiſſiori vibratione emittere. Sic etiam in voce humana cernitur, quod fortiori animæ moventis impulſu intenſiores & clariores ſoni edantur, debiliori verò remiſſiores & obſcuriores: Ita videmus quoque ventum fortiter aliquam domus fiſſuram perflantem reddere vocem altiorem & acutiorem, atque protinus eundem debiliter flantem ſonum graviorem per eandem iſtam fiſſuram ſemper concitare; quod etiam in tuba ſonandi ratione evidenter demonſtratur: Ratio igitur hujus rei conſiſtit in viribus remiſſioribus aut intenſioribus animæ moventis, & per conſequens in medio, in quod anima vibratione chordæ aut vocis ingreditur; nam debilior anima movens non ſatis poteſtatis habet ad aërem ita ſubtiliandum, ut acutiores ſonos edat, & vice verſa anima motiva potenter agens, acutiores & ſublimiores voces reddit in aëre, propter magnam ſuam in aëris ſubtiliatione vim & virtutem, unde anima ſonans magis & faciliùs ſe dilatat in aëre & magis acutè in eo agit. Hujus autem rei demonſtratio in fortiori & debiliori chordæ pulſatione ejusque vibratione cernitur, & præcipuè in vocis humanæ exaltatione vel depreſſione. Similiter etiam chorda in intenſione & remiſſione ſoni idem præſtat aliâ viâ; nempe, cum anima motiva majori vi contrahit ipſam chordam, altiùs ea ſonat, quia ſecundùm majorem animæ contrahentis vim atque proportionem, majori violentia vibrat, & & vibrationibus ſuis medium ſubtiliat, quo voces altiores & acutiores reddantur. Pari quoque modo chorda minoris corpulentiæ minorem animæ motivæ virtutem requirit ad ſonos acutos & elevatos proferendos, quàm chorda major, quoniam faciliori motu viam facit in aërem vibratione leviori, propter corporis ſui exilitatem; Unde minorem locum in aëre implet, & tamen vis ejus late ac acutè ſe extendit: Id quod chorda majoris corpulentiæ facere non poteſt; unde & fortiorem animæ contractionem requirit. Nónne etiam ita ſe habet

inſtrumentum mundanum, cujus conſonantiæ regionis ſuperioris excellenter acutæ & elevatæ ſunt propter fortitudinem animæ divinæ ibi reſidentis, ſeu propter lucis amatoriæ abundantiam ibi loci prædominantis, & exactè attenuantis medium ſuum in naturam ſpiritualitatis: Unde, ut locus ille eſt aliis in mundo altior; ſic Muſica ejus ex acutiſſimis & excellentioribus conſtat conſonantiis; imò & propter medii ſui tenuitatem, & chordæ radioſæ virtutem intenſiſſimam, longitudinis chorda A. B. excellentiorem redderet eo loci ſonum, quàm chorda C. D. in aëreo noſtro medio. Ex quibus, quàm apta ſit hæc Muſicæ mundanæ cum inſtrumento noſtro comparatio, neminem in Philoſophia verſatum latebit; quod etiam per fiſtulæ naturam aptiùs in cap. ſequenti deſcribetur.

CAPUT VI.

Quomodo per fiſtulam, arte ad Muſicam inventam, omne prædictum luculentiùs demonſtratur?

Ecce ante oculos demõſtrationem notabilem ab ipſo inventore haud perceptam; per quam luculenter apparet, magna etiam & ingentia arcana in rebus ſæpè vulgaribus latere; quorum tamen rationem & radicem nullatenus percipiunt oculi vulgares, ſuperficietenus magis, quàm radicaliter res inſpicientes.

Ex

Digitized by Google

Ex hoc enim inſtrumento muſico, *fiſtula* dicto, vera totius mundi proportio colligitur. In tres autem regiones illud dividitur; quarum duæ inferiores tria habent foramina denotantia cujuſlibet regionis principium, medium, & finem; ſuprema verò regio unico tantùm magno foramine conſtans deſignat naturam cœli ſupercœleſtis, cujus quælibet pars ejuſdem eſt conditionis tanquam repletiſſimæ unitate divina: At verò ſicut hoc inſtrumentum in ſua natura & per ſe ſine anima movente non ſonat, movetur, aut quicquam virtutis habet; ſic etiam etiam nec mundus aut mundi partes movere vel agere per ſe poſſunt ſine mentis immenſæ exagitatione: Ut igitur mens ſumma DEUS in totius machinæ apice, & quaſi extra ſuperficiem mundi extremam, facit mundi compagines exhibere muſicam ſuam, graviorem in parte inferiori, & acutiorem ac clariorem, quò magis & propinquiùs ad ipſam ſummitatem accedunt; ita etiam muſico extra fiſtulæ continentiam & in ejus ſummitate vitam ac motum ſufflante, quò magis foramina diſtant ab ejus virtute ſubinflante, eò graviores voces edunt; quò autem altiùs verſus ejus ſpiritus folles aſcenditur, eò excellentiores redduntur ſoni; & quemadmodum foramen illud ſummum, A. dat cæteris inferioribus quaſi vitam & animam; quippe quæ ſine eo voces non reddunt; ſic etiam cœlum Empyreum ſphæris omnibus inferioribus: O quanta & quàm cœleſtis eſſet hæc in re tam frivola contemplatio, ſi diligenter & penitiùs aliquantò mente intelligente conſideraretur!

CAPUT. V.

De muſica elementari.

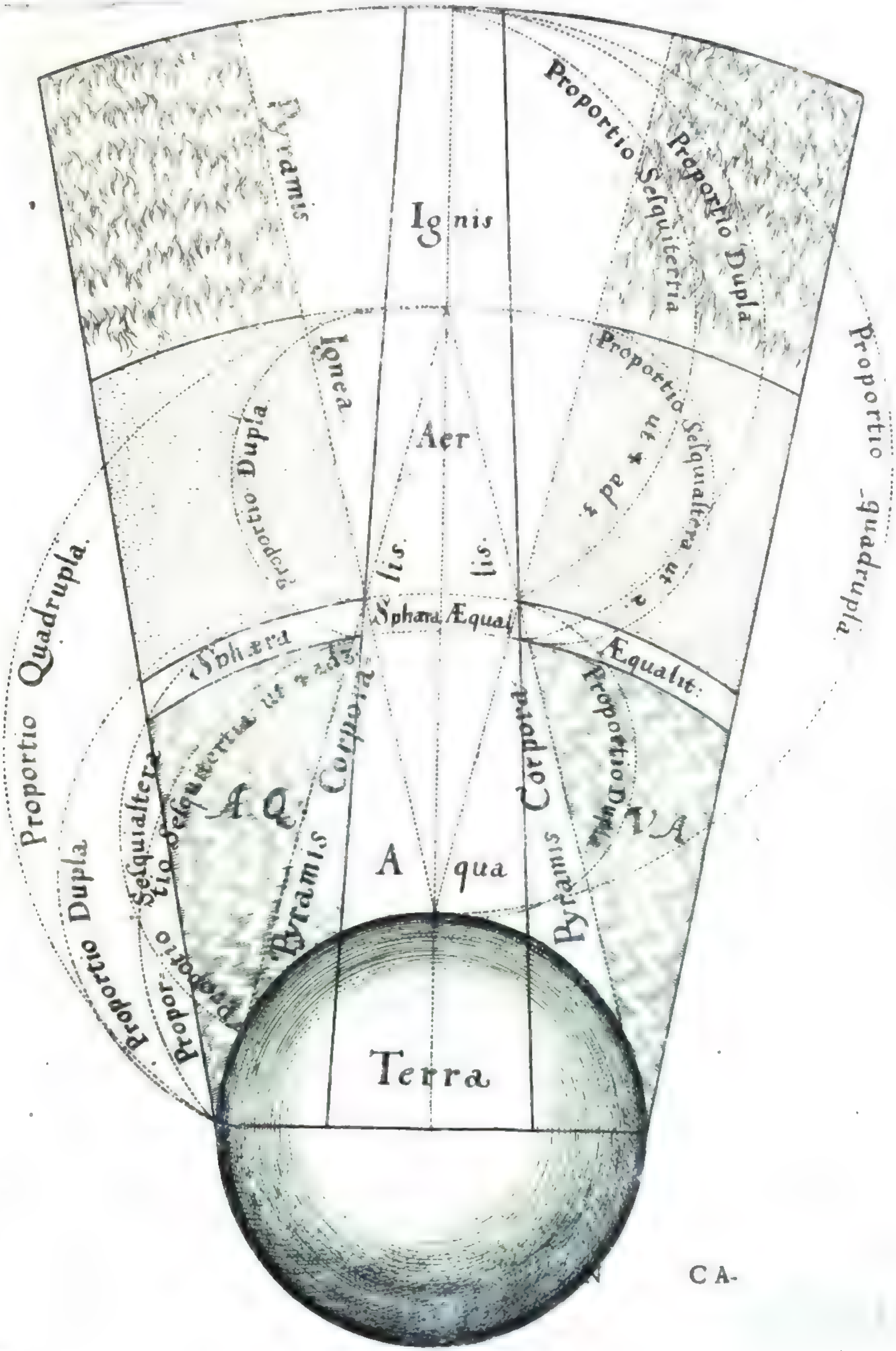
IN elementari etiam mundi parte quandam eſſe harmoniam conſtat; cujus conſonantiæ, quoniam ex proportionibus magis ab ignis cœleſtis calore, qui non eſt de vera lucis eſſentia, ſed coactus potiùs & adventitius, quàm ab illa eſſentiali procedunt, idcircò etiam compoſitiones ſymphoniacas efficiunt, quarum harmonia propter veræ lucidæ formæ in iis exiguitatem non quidem eſt permanens, ſed tranſitoria & ſubita quadam celeritate evaneſcit. Quod autem quodlibet elementum proportionibus muſicis tam in ſuo cœlo, quàm in cœli quolibet compoſito, conſenſu naturali diſponatur, vel ipſa luce clariùs, ſi exactiùs & penitiùs eorum naturas & ſitus intueamur, percipiemus: Etenim certum eſt, eorum materiam ſeu corpulentiam craſſiorem eſſe, & per conſequens graviorem & duriorem; aut tenuiorem, ac proinde leviorem & molliorem; quod fit ſecundùm majorem frigiditatis terreæ aut caliditatis igneæ in ea prædominationem: Cùm ergò frigiditas in terra ſolummodò dominium habeat, (unde propter abſolutam calidi ignei abſentiam quatuor illi quartæ frigiditatis inſunt, quæ quaſi integra eſt terræ natura; at verò elementum aquæ non ultra tres frigiditatis quartas, cum unica ignis conjunctas poſſideat, (quod ei propter ejus participationem cum media humiditatis ſphæra accidit; ſimiliter ſphæra media humiditatis duas tantùm frigiditatis portiones, & totidem quoque caliditatis contineat, elementum denique aëris unicam tantùm humiditatis portionem ſit adeptum, cùm tres quartas qualitatis ignis vicini elementi amplectatur; neceſſe eſt, ut terra denſior, gravior, durior ſit aquâ, & aqua ſphærâ æqualitatis ſpuriâ, ac illa denique aëre, qui eſt ſphæræ illius humidæ pars ſuperior;

&

& per conſequens frigiditas, denſitas, gravitasque terræ, ad illas aquæ in ſeſquialtera proportione ſe habent; & eædem aquæ diſpoſitiones ad ſphæram mediam humiditatis in ſeſquialtera; cujus denique materiæ conditio ad illam aëris proportione dupla refertur. Conſonantia igitur à baſis ſuperficie convexa ad illam Diateſſaron reperitur, & ab iſta aquæ ad alteram ſphæræ humiditatis Diapente commenſuratur; à qua uſque ad concavam ignis ſuperficiem Diapaſon ſeſe extendit, ita ut inter ignem & terram Diſdiapaſon, quod in quadrupla proportione conſiſtit, producatur. Nam in ſphæra æqualitatis ſpuriæ & corruptibilis aſcendendo Diapente poſt Diateſſaron deſinit, quæ ſimul juncta Diapaſon conſtituunt: Præterea deſcendendo à ſphæra ignis, in qua etiam quatuor caliditatis advẽtitiæ gradus inſunt, illi cum tribus iſtis aëris Diateſſaron formale producunt, & prædicti tres aëris binis illis ſphæræ humiditatis annexi Diapente faciunt: quæ etiam duo ſimul coalita Diapaſon formale generant; atque iterùm illæ duæ quartæ caloris ſphæræ æqualitatis, unicæ aëris copulatæ, Diapaſon alterum pariunt; Unde in elemento aëris Diapaſon materiæ cum Diateſſaron formæ ſymphoniacè convenit, & in ſphæra media humiditatis, Diapente materiæ cum Diapente formæ, quæ ibi etiam Diapaſon reſonant; Unde in eo perfectior elementorum ſedes & temperamentum ad juſtitiam; ac in elemento aquæ Diapaſon formæ cum Diateſſaron rationis auribus dignoſcitur reſonare. Hæc igitur elementa ſecundùm iſtas muſices proportiones in corporibus Phyſicis diſpoſita, optima illis temperamenta producunt; Ubi verò malè, hoc eſt, conſenſu minùs harmoniaco ordinantur, ibi diſcraſiam & intemperiem efficiunt, litem & diſcordiam excitant, morbos & ægritudines in corporibus progignunt, & ad corruptionem denique, niſi expeditiùs corrigantur, certiſſimam deducunt. Hujus autem muſicæ proportiones ſequenti modo deſcribuntur.

Ad muſicam elementarem præparatio.

Digitized by Google

Ignis
Pyramis
Proportio Sesquiterria
Proportio Dupla
Ignea
Aer
Proportio Dupla
Proportio Sesquialtera ut
Proportio quadrupla
Proportio Quadrupla
lis
lis
Sphæra Æqual
Sphæra
Æqualit.
Corpora
Corpora
Pyramis
Pyramis
A Q
VA
A qua
Proportio Dupla
Proportio Dupla
Sesquialtera
Terra

CA-

CAPUT VI.

De intervallis cujuſlibet elementi, & de conſonantiis, quæ ab illis oriuntur, quibus elementa pacificè ad compoſitionem concurrunt.

IN tractatu generali de Muſica probavimus, Diateſſaron, quod eſt conſonantia imperfecta, inveniri ſolûmodò propter impuritatem ſuam in qualibet infimæ mundi regionis ſphæra. Hoc verò in loco clariſſimam hujus rei demonſtrationem faciemus, quâ oſtendemus evidenter, quamlibet hujus regionis elementaris ſphæram ex tota conſonantia Diateſſaron conflari; Ac niſi in extremorum medietate ſphæra amicitiæ, nempe illa æqualitatis ſpuriæ interponeretur, impoſſibile eſſet, unam ex his alteri melodiâ ſymphoniacâ correſpondere; namque ratione hujus ſphæræ mediæ omnes prædictæ conſonantiæ redduntur tum minùs perfectæ, tum etiam magis perfectæ, prout lucidiſſimè in demonſtratione ſequenti apparet; ubi delineavimus tres globi terrei regiones; unam videlicet centralem, & ſimpliciter frigidam ac ſiccam, ponderéque præcellentem, cujus intervallum tono aſſimilavimus: Alteram intermediam, nimirum inter centralem & ſuperficialem, quam regionem mineralem nuncupamus, magis ad ſimplicitatem centri, quàm ad naturam aquæ vergentem; cujus etiam intervallum tono comparavimus, unde jam Ditonum terreſtrem invenimus: Et ultimam regionem ſuperficialem, quæ magis cum aqua, quàm cum puriſſima centri natura communicat; Unde ab ejus circuitu fontes erumpunt, & plantæ exſurgunt, quarum nutrimentum eſt aqua & aër; Et hujus terræ regionis ſpatium ſemitonio applicuimus; Ex quibus intervallis terreſtribus conſonantia Diateſſaron exſurgit.

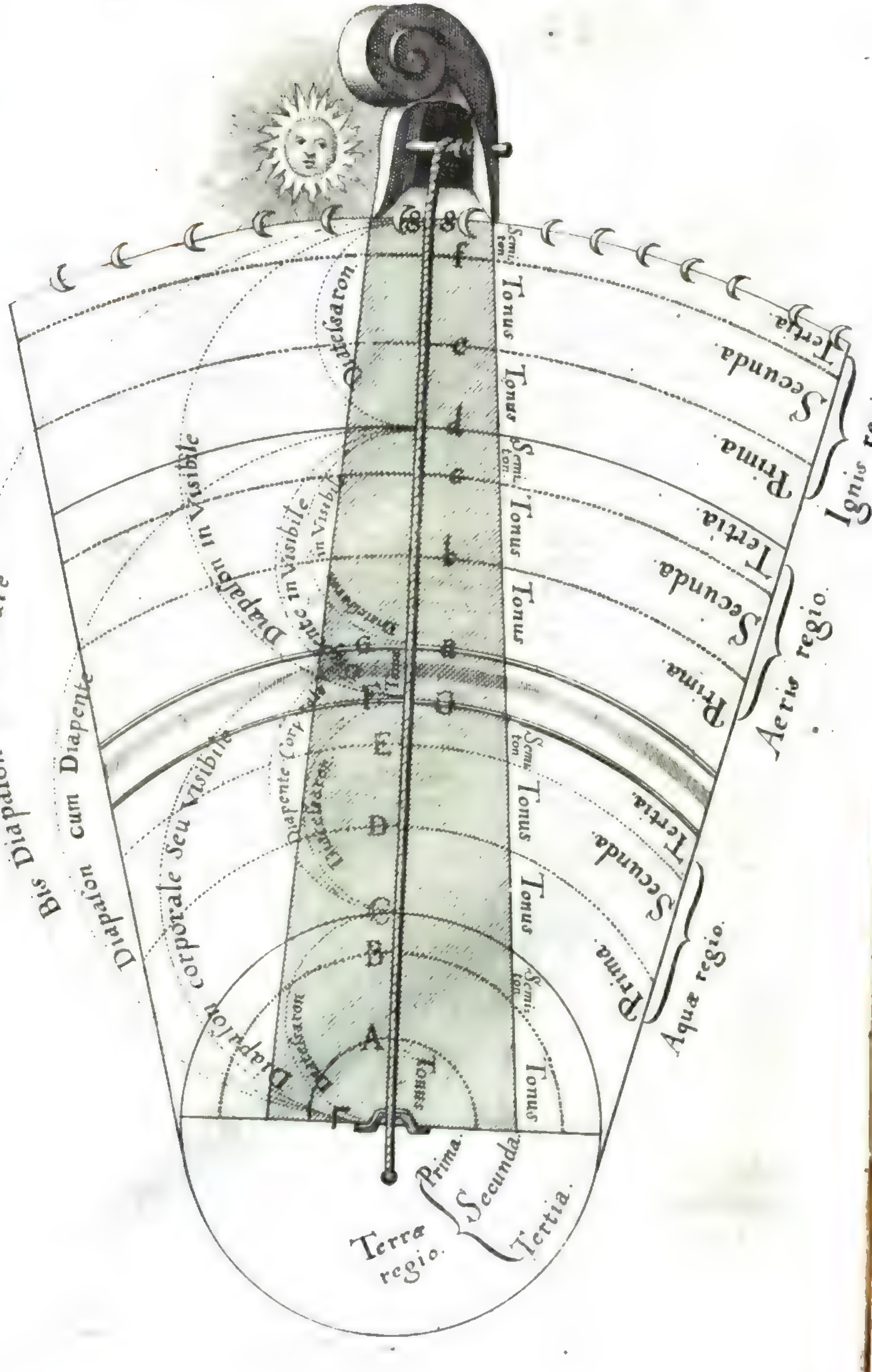
Similiter demonſtravimus etiam, quamlibet ſphæram pellucidorum elementorum in tres regiones diſtingui; ita videlicet, ut aquæ regio inferior ſit lutoſior & fœculentior, cum natura terræ communicans, cujus intervallo tonum attribuimus: Deinde ejus regio media, ſalſedine terræ imbuta, eſt quaſi aqua aduſta, cujus partes ſubtiliores extrahuntur ac evaporant, & cum aqua dulci conjunguntur; Unde hæc aquæ portio participat de utroque extremo, nempe de natura fœcum terreſtrium, & de natura aquæ dulcis; quare ejus intervallum tono quoque comparatur. Regio autem ſuperior eſt aqua dulcis, participans de puriori orbis ſalſi regione ac nebuloſa aëris ſpiſſi natura, & conjungens ſeſe cum ſphæra æqualitatis ſpuriæ, quam ita vocamus reſpectu ſphæræ æqualitatis puriſſimæ & incorruptibilis, quam ſphæram animæ mundi appellavimus: Atque ita ex his ſphæræ aqueæ ultimis intervallis Semiditonus oritur, qui cum tono infimæ ejus regionis aliud Diateſſaron conflat. Porrò etiam altiùs ad ſphæram aëris aſcendendo invenimus ibi quoque tres regiones, quarum infimam ad naturam aquæ aliquantulum proclivem tono, mediam etiam tono, & ſupremam ab igne magis occupatam Semitonio comparavimus; quæ intervalla ſimul juncta Diateſſaron tertium conſtituunt. Denique ſphæra ignis etiam in tres regiones dividitur, quarum infimæ cum aëre familiari tonum attribuimus, atque pariter etiam mediæ, ubi ſimplicior elementi ignis portio exiſtit, alium tonum dedimus: At ſummæ illius regionis ſpatium cum Quinta eſſentia participans Semitonio

minori

minori retulimus. Ex quibus manifeſtum eſt, quod in meris elementorum naturis nulla conſonantia præter illam imperfectam reperiatur: Quorum quidem intervallorum inveniendorum ratio hæc eſt, quod in omni gradu, quò magis verſus igneam naturam à terreſtri aſcenditur, eò, propter majorem ignis operationem gradatim accreſcentem, materia aſcendendo magis alteratur; quas quidem operationes, quoniam ſenſibiliter in tribus dictorum elementorum locis inveniri certum eſt, idcircò ab iſtis alterationum gradibus intervalla conſonantiarum Muſicæ noſtræ deſumpſimus. Ut ergò hæ omnes conſonantiæ Diateſſaron naturaliter & pacificè ad invicem agant, neceſſe eſt, duas illarum corporales, quæ nimirum ſunt viſibilium elemẽtorum, ad duas illas elementorum inviſibilium concatenari: Atque hunc nexum ex ſphæra æqualitatis ſpuriæ oriundum eſſe clarè demonſtrabimus, cui ſphæræ intervallum toni integri aſſignavimus, intervallum nimirum perfectiſſimum; quod quidem ſi cum aqueæ ſphæræ Diateſſaron conjungatur, producitur hujuſmodi nexu & copulatione conſonantia minùs perfecta, quæ unita cum Diateſſaron terreſtri gignit perfectiſſimam illam conſonantiam corporalem, dictam Diapáſon. Similiter ſurſum ad regiones elementares inviſibiles aſcendendo, ſi Diateſſaron ſphæræ aëreæ cum perfecto ſphæræ æqualitatis ſpuriæ intervallo jungatur, protinus conſonantia minùs perfecta aërea proferetur, quæ juncta cum Diateſſaron igneo incorporeum, hoc eſt, inviſibile Diapaſon conſtituet. Hujuſmodi igitur medio communicabit ignis cum aëre in Diapaſon, conflatum ex Diateſſaron, & Diateſſaron aëreo, ac ſphæræ mediæ intervallo, & ignis in aëre cum aqua in Diapaſon, conflatum ex Diateſſaron aëris cum igne per præcedens Diapaſon animato, ac tono ſphæræ mediæ, & Diateſſaron aquæ, quippe quæ conſtituunt aliud Diapaſon, & ignis in aëre & aër in aqua tanquam in vehiculis inviſibilium elementorum cum terra per Diapaſon tertium & infimum conflatum ex tono ſeu intervallo ſphæræ mediæ, & Diateſſaron ſphæræ aquæ, ac Diateſſaron terreſtri, utpote quæ omnia juncta pariunt Diapaſon. Atque hac via clariſſimè demonſtratur, quibus vinculis elementa ad invicẽ concatenentur, & cur ignis magis ſit in aëre, & minùs in aqua, omnium autem minimè, ſeu portione maximè exiguâ, in terra. Hinc etiam declaratur, quomodo unum elementum eſt alteri quaſi matrix, vehiculum & receptaculum, videlicet cuilibet ſuo ſuperiori proximo, ut aër igni, aqua aëri, & terra aquæ, quæ hac ratione omnium elementorum eſt receptrix; Unde etiam à Philoſophis terra omnium elementorum mater non immeritò nuncupatur. Hæc ergò eſt harmonia illa elementaris, cujus conſonantiarum virtute partes in compoſitionis mixtione exactiſſimè & ad pondus connectuntur, & in ea pacificè conſervantur.

Concludimus igitur, quod verus modus connectens ad invicem in compoſitione proportiones elementorum contrariorum eſt ſphæra æqualitatis, tonumque ejus intervallum implentem eſſe naturale illud ſuperiorum & inviſibilium elementorum cum inferioribus & viſibilibus ligamentum, ſine quo nullo modo poſſunt 4. elementa ad compoſitionem aliquam naturalem concurrere.

Digitized by Google

Bis Diapaſon Elementare
Diapaſon cum Diapente
Diapaſon corporale ſeu Viſibile
Diapaſon in Viſibile
Diateſſaron
Diapente
Tonus
Semi ton.
Tertia.
Secunda.
Prima.
Ignis regio
Aeris regio.
Aquæ regio.
Terræ regio.
G
F
E
D
C
B
A
f
e
d
c
b
a

CAPUT VII.

De muſica mundana, & conſonantiarum ejus praxi ac actione, à cæli ætherei ſphæris in has elementares infuſa.

QUEMADMODUM in Muſica vocali ſeu inſtrumentali non ſufficit ſpeculatio, niſi ad praxin ea transferatur, ac dignoſcatur uſus ejus experientiâ practicâ; ita etiam in harmonia hac mundana fictus fortaſſe exiſtimabitur præſens noſter diſcurſus, niſi ad praxin non intellectui ſolùm, ſed & ipſi ſenſui familiarem, illum pro viribus noſtris extendamus. Ediſſeremus igitur primùm, quibus proportionibus & conſonantiis quælibet mundi ſphæra ſuam harmoniam in aliam infundat, ac deinceps, ſecundo loco, diſcordantiarum mundanarum rationem declarabimus.

Cùm igitur infimæ regionis ſpatium perſpicuum referatur ad terram in proportione ſeſquitertia, evenit inde, ut ignis accidentalis ei correſpondeat, ſed imperfectâ conſonantiâ; namque reſpectu ſolius ſiccitatis, quæ eſt qualitas accidentalis tam igni quàm terræ propria, in tali concordia cum terra exiſtit: Sed ratio, cur hæc regio in genere terræ convenit, eſt in multitudine corpulentiæ, quam originaliter à terra accepit; Unde regionis perſpicuæ intervalla conducunt ad connectendam hanc regionem magis materialem ad ſuum fundamentum conſonantiâ imperfectâ (pro natura ſcilicet loci) quò ſymphonia ex apta ſphærarum ejus concatenatione oriatur.

At verò ſi in primum gradum regionis æthereæ aſcendamus, inveniemus, Lunæ ſphæram habere referentiam ad terram, in ſeſquialtera proportione, & reſpectu iſtius proportionis guſtat terra de Quinta eſſentia, ac infunditur eadem hac proportione in terram melodia mundana, conflata cum ipſa ex conſonantia minùs perfecta. Nam quatenus inter terram & *ſphæram Lunæ*, quatuor inveniuntur, nempe aqua, aër & ſphæra Lunæ, quæ tonos important, & ſphæra ignis, quæ Semitonii loco habetur, eatenus Diapente cum terra conſonabit, & Diateſſaron cum aqua; conſiſtens, ut dictum eſt, duobus tonis aëre nimirum & ſphæra Lunæ, ac uno Semitonio, videlicet igne: Atq; hæc eſt ratio, quod Luna aſſiduè tam fortiter & ſtrenuè in hæc inferiora ac præcipuè in terram agit per influentias ſuas. Similiter *ſphæra Mercurii* Diapente in ſphæram aquæ reſonabit: Hinc igitur aquarum inundationes, mariumque perturbationes propter tenuem & flatuoſum ſpiritum Mercurialem in illis occultatum, pariterque etiam hujus ope cum adjumento Lunæ fit fluxus & refluxus maris. Porrò quoque ſimili conſonantia refertur *Venus* ad ſphæram aëris, quæ ſymphoniam blandam & ſuavem habet in aëre, propter exactam ſuarum proportionum concordiam: Hinc aër in ſe retinet eaſdem qualitates, quas Venus habet, videlicet caliditatem & humiditatem, quæ vitæ animali ſemper ſunt propitia; imò & ipſis plantis loco humidi radicalis inſerviunt cum ſpiritu ſuo proprio. Sphæræ denique *Solis* pars infima in ſphæram ignis influentias ſuas ſpargit, quæ ſimul in hæc inferiora deferuntur, & ad plantarum multiplicationem ac perfectionem virtute conſonantiæ Diapente conferunt. Sed, ut ad conſonantiæ perfectioris vires & facultates perveniamus, quæ inter terram & ſphæram æqualitatis repetitur, omnes vitæ cujuſque animalis terreſtris perfectiones ab hujus conſonantiæ intervallis provenire certum eſt, materiæ nempe corporeæ incrementum & vivacis illius for-

mæ vitales actiones ac motus; Unde ad exactam rerum materialium perfectionem eſt hæc omnium prædictarum conſonantiarum efficaciſſima. *Mars* etiam quamvis in ſua natura & per ſe ſit valdè utilis, attamen, quia ejus Diapaſon ſe extendit ad ſphæram aquæ, ideò infauſta eſt hæc ſtella viventibus inferioribus, quoniam ob contrariam ſuam cum aqua naturam producit contra vitam rebelles & malitioſas in hæc inferiora operationes, & ab Aſtrologis pro infortunio minori habetur. *Jupiter* verò Martis ſphæram immediatè orbe ſuo complectens benevolè à ſphæra aëris accipitur, qui melodiâ ejus ex proportione dupla conſiſtente mirificè delectatur, nam omnimodo in naturarum & qualitatum proportione conveniunt, præterquàm quod aër de natura inferiori, ſphæra autem Jovis de ſuperiori participat; ſunt enim ambo calidi & humidi: Hinc igitur eſt, quod inprimis ad vitam animalem conferunt; ac habet aëreus ille orbis benevolam ſuam diſpoſitionem à *Jove*, qui ideò *fortunium majus* ab Aſtrologis appellatur, & à *Venere*, quæ *fortunium minus* ab iiſdem nuncupatur. Ultimum denique hujus regionis intervallum à *Saturno* gubernatur, quod ad intervallum elementi ignis ſe habet in dupla proportione, in qua Diapaſon conſiſtit: At verò, quoniam natura Saturni & illa ſphæræ igneæ ſunt contrariæ, ideò melodia talis, quamvis uni fortaſſe atque alteri ſpeciei prodeſſe ſoleat, turbida tamen eſt & injucunda, imò & generi animali malitioſa; nam terminante ſeſe frigida Saturni natura in calida illa ignis, repugnat caliditatis qualitas frigiditati; atque ita, licèt in monochordo mundano conſonans ſit iſta proportio quantitativa, haud exiguam tamen in concordantia illa diſcraſiam producunt oppoſitâ ſuâ repugnantiâ contrariæ datoris & receptoris qualitates, quam facilimè animata propter formarum ſuarum debilitatem ſentiunt ac percipiunt. Hinc igitur eſt, quod *Saturnus* ab Aſtrologis *infortunium majus* vocatur, pari videlicet ratione, quâ illi *Martem* appellant *infortunium minus*.

Ex his igitur conſtat, Solem & Lunam per influentias ſuas tranſmittere in hæc inferiora generalem Muſicam mundanam, cæteras autem ſtellas particulariorem, atque iterùm harum quaſdam fauſtè in hæc inferiora immittere melodias ſuas, quaſdam verò infauſtè: Quæ fauſtè influunt, clarè, purè & ſimpliciter influunt; quæ verò infauſtè; illæ per Diapaſontis intervalla demittunt interruptè naturas ſuas in hæc inferiora, quæ plurimum interruptè agunt in corpora omnia, niſi bene admodum ſint diſpoſita.

Stellarum denique naturæ etiam harmonico quodam conſenſu cum ipſis Planetarum naturis concurrunt: Sic *Leo* propter vitæ ſuæ ſingularem vivacitatem pro Domino ſuo recipit Solem; Unde *Leo* eſt quaſi uniſonus cum natura Solis: Sic etiam *Cancer* cum Luna: *Aries* cum Marte, & ſic in cæteris: Nam quælibet Planetarum domus cum natura ſui Domini debet eſſe conformis, & quaſi uniſonus, hoc eſt, eodem ſono debet Domino ſuo reſonare; Unde eodem modo & iiſdem conſonantiis, cum Dominis ſuis influunt.

Quod denique ad Diateſſaron ſuperioris regionis attinet, intelligendum eſt, quod Hierarchia ſuperior infundat virtutes ſuas in mediam, & media in infimam; hæc verò cum cœlo æthereo communicat, quod non modò ſplendorem ſuum à cœlo illo igneo, ſed etiam à creaturis ejus nuntia & mandata DEI expectat, exceptaque exequitur; quæ quidem operationes virtute conſonantiarum ſpiritualium fiũt, in qua igneus ille amor, univerſum cœlum Empyreum implens, & uſque ad Solis centrum ſe extendens continetur, cujus quidem conſonantiis ſpiritualia omnia rationalia mediante vehiculo illo æthereo in corpora optimè diſpoſita deſcendunt. De quibus, quoniam in libris noſtris de Macrocoſmo latiùs diſcurremus, hoc loco ea omittemus, quò ad magis naturalia rectiùs tranſcendamus.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

De melodiæ elementaris praxi & de effectu ejuſdem tam in ſimplicibus quàm compoſitis corporibus, ac de ejus diſcordantia & lite.

VT ſubtiliores ſuperiorum diſpoſitiones & naturæ in corpora inferiora infunduntur; ſic etiam neceſſe eſt, corpora ad influentias iſtiuſmodi aptè ſuſcipiendas ex regione pyramidis materialis ſubſtantiæ, quæ in elementa dividitur, componi: Atque hęc quidem materialis compoſitio habet formam ſuam eſſentialem non ab elementis, ſed ab ipſo cœlo; prout egometipſe oculis meis talia videndo expertus ſum: nam ex re viva quatuor diſtincta elementa ſeparavi; deinde percepi ultimo loco, & oculis apertiſſimis vidi rei vitam, quam à cœlo, Quinta eſſentia & natura ſolari eſſe cognovi, ſiquidem elementa quatuor inferiora ad partem ſeparavi. Noſtra igitur hîc intentio eſt de proportionibus agere, & de illis conſonantiis, quibus in corporum mundanorum mixtione & compoſitione fit apta unius elementi cum alio connexio. Sic igitur ſe habet in Muſica elementari terra ad ſphæram aquæ ut 4. ad 3. cùm exiſtant in terra quatuor frigiditatis quartæ, ad tres illas aquæ relatæ; nam unica iſta pars elementi ignis ſimul cum pyramidis lucidæ cono ineſt in ſpæhra aquæ, quippe quæ, ſi plures in ea caloris partes exiſterent, tenuioris foret ſubſtantiæ, atque adeò etiam in aërem eſſet converſa, eaque ratione nec ſphæra ejus terrę proxima maneret, nec gravedine aut pondere tanto oneraretur: Quod autem aliquid caliditatis, hoc eſt, formæ igneæ in ſe habeat, teſtatur ejus perſpicuitas & fluiditas, ut antea dictum eſt ſuo loco: Propter hanc igitur proportionem ſeſquitertiam convenit terra cum aqua; ſed imperfecta & minùs abſoluta eſt hæc dictorum elementorum combinatio; quia partes unius humidæ ſunt contrariæ partibus ſiccis alterius; conſonant tamen ad invicem per conſonantiam Diateſſaron; quia conveniunt in prædominantibus in ipſis qualitatibus activis. Sic etiam ad ſphæram æqualitatis ſpuriæ, in qua duæ ſunt partes materiales, & totidem ignis, terra ſe habet in proportione dupla, nempe, ut 4. partes terræ ad duas ejuſdem ſphæræ; nam has partes humidas produxit natura terreſtris virtute lucis cum ea conjunctæ diſſoluta & ſubtiliata. Similiter aqua ſe habet ad iſtam ſphæram æqualitatis, ut 3. ad 2. unde proportio ſeſquialtera orta eſt; Atque ita adepti ſumus Diateſſaron, Diapente, & Diapaſon pyramidis terreſtris. Similiter ſphæra æqualitatis ſe habet ad illam aëris, comparatis duabus ſphæræ æqualitatis partibus igneis ad tres illas aëris portiones; unde Diapente igneum oritur; & aëris partes tres igneæ ad quatuor illas ſphæræ ignis producunt conſonantiam Diapaſon. Convenit ergò terra cum aqua in Diateſſaron, cum ſphæra æqualitatis in Diapaſon; Et aqua convenit cum ſphæra æqualitatis ſpuriæ in Diapente, & ſphæra æqualitatis ſpuriæ cum aëre in Diapaſon, nempe, quoniam in dupla proportione habentur. Sic etiam ignis cum aëre convenit in Diateſſaron, & cum ſphæra æqualitatis in Diapaſon, & aër convenit cum ſphæra æqualitatis in Diapente, & ſphæra æqualitatis cum aqua in dupla proportione ſeu Diapaſon. Duo ergò elementa viſibilia optimè concurrunt ad compoſitionem per vinculum conſonantiæ Diateſſaron, & duo inviſibilia elementa miſcent ſeſe illis virtute amplexus, quem habent cum proportionibus corporalibus. Nam ignis refertur ad aërem

Digitized by Google

aërem per conſonantiam Diateſſaron,& aër ad ſphæram æqualitatis per Diapente,ac conjunguntur ſphæræ æqualitatis tam ignis,quàm aër in proportione Diapaſon. Sphæra autem æqualitatis elementa iſta inviſibilia formalibus conſonantiis ſimul concatenata cum viſibilibus elementis per corporalia vincula ſeu conſonantias connectit. Similiter aër ad terram jungitur proportione quadrupla, & per conſequens ignis etiam aëri vinculo Diateſſaron conglutinatus cum terra & aqua uniri ſolet;ſed tamen ita conjunguntur ad invicem, ut debita conſonantiarum ſedes,ac ordo legitimus obſervetur,ne diſcordia & lis inter ipſa oriatur; Unde conſonantiæ corporales corporaliora elementa reſpicere debent,& igneæ igneas. Cujus rei ratio eſt,quoniam regio tam terreſtrior & viſibilior,quàm ignea & inviſibilis terminatur,ac perficitur conſonantiâ perfectiſſimâ;Unde limes pyramidis corporalis ſeu viſibilis eſt intra Diapaſon corporale; & itidem igneus ille intra ſuum Diapaſon minùs corporale: At verò quatenus utrumque Diapaſon conjungitur virtute ſphæræ ſpuriæ,eatenus elementa corporea inviſibilibus illis junguntur & concatenantur; Unde non debet unica proportio alteram reſpicere extra ſuam regionem;nam aliter loco concordiarum diſcordiæ provenirent;Verbi gratiâ,ignis ex 4. caloris partibus conſtat,& aqua ex tribus frigiditatis;quamvis igitur hic eſt proportio ſeſquitertia,conſiſtit tamen illa inter corpora malè,ratione qualitatum,diſpoſita,& fit progreſſio à regno igneo ad illud corporale,quorum naturæ omninò ſunt oppoſitæ. Similiter terra ſe habet ad aërem,ut 4. ad 3. ſed ratione eadem convenire nullo modo poſſunt; Unde ignis in aëre includitur,quo mediante per ſphæram æqualitatis (quæ non aliter pro medio habenda eſt conjungendarum formarum ignearum & aërearum cum corporibus aqueis & terreſtribus,quàm ſpiritus æthereus in conjunctione animæ cum corpore inferiori pro tali reputatur) tranſit aër, & cum ſua anima ignea ab aqua comprehenditur,quæ aqua virtute conſonantiæ Diateſſaron cum terra facilimè & naturaliter conjungitur: Et hæc eſt harmonia illa,quâ fit corporum mixtorum ſublunarium compoſitio. Solvuntur autem hujuſmodi ligamenta lite & diſcordia; Nam ignis Martialis proportio ultra debitam ſuæ conſonantiæ naturam aucta citiſſimè abſorbet vehiculi ſui aërei humiditatem, & ex carcere ſuo, violatâ conſonantiæ Diateſſaron igneæ proportione,in aqueam regionem erumpit ac bellum ex pace in compoſito cauſat; Unde morbi deſperati & incurabiles oriuntur,igneaque illa natura per aquam & terram violenter penetrans,& ab iis erumpens animam cœleſtem,cui propter cœli ætherei cum ignis ſphæræ familiaritatem & cognationem proxima eſt in compoſitione,ſecum rapit,atque hac via diſſolvitur compoſitum,& corruptionem patitur,ac reducitur gradatim in primam ſuam materiam. Hoc idem accidit,cùm terra Saturninâ ſuâ frigiditate & ſiccitate aëream caliditatem & humiditatem deſtruit,ut viam cum aqua inveniat,quâ ignem extinguat vitamque rei præfocet: Sed de lite hac mundana plura capite ſequenti dicemus.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IX.

De diſcordiis mundanis.

POSTEAQUAM de concordia mundana egimus, ſequens eſt, ut de ejuſdem diſcordiis & ratione illarum ſermonem inſtituamus: Ex ſuperioribus igitur luculenter demonſtratum eſt, chaos ante mundi completionem ex proportionibus litigioſis conflatum fuiſſe, nihilque in maſſa illa rudi fuiſſe concordiæ ſecundùm illud Poëtæ; *Frigida pugnabant calidis, humentia ſiccis.* Ex his igitur hoſtilium Macrocoſmi incurſionum, pacificæque ejuſdem amicitiæ cauſis effectus producuntur. Nam in principio natæ caliditatis, etiam oppoſitum ejus frigiditas eſt ſuborta, inter quas bellum ad invicem gerentes humiditas tanquam tertium aliquid intervenit, ut quoddam ex duobus illis primariis conflatum, nec tamen ullatenus cuilibet dictarum extremitatum totaliter conveniens quatenus videlicet de duobus illis extremis participat, unde & medium inter illa locum tenet. Hinc igitur ſiccitas ab utroque extremo nunquam diſcedens bellum habet perpetuum cum contrario ſuo, humiditate, ita ut una inimicitiâ non determinandâ aliam inſequatur. Interrumpens itaque hoſtiles hoſce in Macrocoſmi natura concurſus natura infinita ex rebus indiſtinctis diſtinctas libratasq; fecit: quo facto levia in excelſiores regiones ſubvolarunt, gravia autẽ ſub arena humida reſederunt, ita ut quælibet eorum in proprium & proportionalem locum, ut *Triſmegiſti* ore loquar, igneo vehantur ſpiritu. Quibus ita diſpoſitis in cœlo æthereo Planeta quilibet in propria ſua exaltatione eſt repertus, quippe qui taliter in Zodiaco cœleſti ſiti erant, ut qui conditionum erant contrariarum, longiùs ab invicem diſtarent: Hinc *Sol* exaltationem ſuã in prima creationis ſuæ inſtanti in *Ariete* invenit; cui proximam exaltationem *Luna* habebat, quoniam ille ei quaſi de ſubſtantia ſua tribuit, atque hæc eſt tanquam uxor ſeu fœmina, ac *Taurum* poſſidebat: Similiter *Jupiter* Soli & Lunæ amiciſſimus in *Cancro* exaltabatur, *Mercurius* in *Virgine*; *Saturnus* autem Soli malitioſiſſimus diſtabat ab ipſo per integrum totius cœli Semidiametrum in *Libra* axaltatus: *Mars* denique in *Capricorno* exaltatus, æqualiter tam à Sole, quàm à Saturno diſtabat. Atque ita fuerunt omnes hæ cœli creaturæ diſpoſitæ, ut inter qualitates earum lis nulla manifeſta eſſet. At verò poſtquam motu ſuo naturali in aſpectum malevolum incidebant, quod quotannis communiter ab origine ipſarum accidit, rebelles producunt in hæc inferiora effectus, quibus compoſitiones iſtæ inferiores aut penitùs deſtruuntur & exſtirpantur, aut mirificè affliguntur & debilitantur, hocque propter malevolas Planetarum malè ſe aſpicientium influentias, quæ eò ſunt praviores, quò pravior eſt inter Planetas ſeſe aſpicientes ille, qui tempore aſpectus illius eſt alio fortior & potentior: Pravos autem Planetas *Saturnum* & *Martem* appellant; quippe qui naturaliter duplas ſuas proportiones deorſum tendentes in ſphæras ſuis naturis incongruas & contrarias extendunt: Unde corruptam faciunt harmoniam, & potiùs accidentales quàm naturales his inferioribus, ac præſertim viventibus, producunt effectus, ut antea dictum eſt: namque Planetæ omnes in ſe boni ſunt, ſed influentiæ ipſorum, quamvis ipſæ quoque per ſe bonæ ſint, & præſertim horum duorum propter rationes jam allegatas, in corporibus, non aptè ad influentias & naturas eorum recipiendas, diſpoſitis, malos operantur effectus, ita ſanè, ut non ſit culpa in datore, ſed in recipiente: Id quod etiam confirmare videtur *Jamblicus* his verbis; *Cæleſtia non ſunt mala, quamvis hic ſuſcipiantur ut mala; nam vires cæleſtium omnes inde bona deſcendunt, in hac autem contrariorum permixtione mutantur; ideóq; qualitas, quæ nocet in terris, alia eſt præter illam,*

O qua

quæ cœlitùs hucuſque pervenerat; Cujus quidem ratio Philoſophiæ noſtræ effectu confirmatur. Nam primum univerſaliter loquendo, ſphæra aquæ accepit influentias *Martis* per conſonantiam Diapaſon, ſed recepit illas ſphæræ iſtius natura contraria; Unde inviſibiliter pugnat ignis cum aqua, & aqua reſiſtendo præternaturaliter perturbatur: Sic *Saturnus* in eadem proportione ſuas emittit influentias in ignem, qui in receptione earum ſimiliter tum agit, tum patitur in particularioribus. Videmus quod vis *Saturni* eſt contentiva & per accidens frequenter obeſt, quando videlicet à materia frigidiori ſuſcipitur: tunc enim nocet, quia recipitur, ut plurimum per modum congelationis. Similiter cognoſcimus, vim *Martis* eſſe motricem, videmusque ejus influentias obeſſe, nempe cùm à materia ferventiori recipitur; atque tum ille nocet, quia per æſtum recipitur: quæ quidem nocumenta non eveniunt propter pravam influentiarum operationem, ſed propter malam materiæ diſpoſitionem. Similiter etiam denſitas & raritas materiæ poteſt in culpa eſſe: Invenimus etiam aliquando ſubjecti debilitatem in cauſa eſſe, ut radii & influentiæ bonæ malos in eo producant effectus; Fit enim nonnunquam, ut lux *Solis* offendat languidi oculos; & ejus calor ac radii æſtivales etiam fortiores & bilioſiores lædunt. Sic etiam invenimus, *Mercurii* & *Veneris* influxus exagitare quandoque in aëre flatus & ventos; docetque experientia in bilioſa natura cum ſuperfluo humore pituitoſo mixta per influentias *Martis* & *Lunæ* malo aſpectu, utpute quadrangulo, conjunctione, aut oppoſito ſe invicem aſpicientium ſordida ulcera genita eſſe, quoniam ignea *Martis* natura cum aquea natura *Lunæ* aſſiduè ad corruptionem agit, quouſque purulenta materia producatur. Similiter ipſe *Mars* & *Saturnus* ſubjecta contraria in uno homine vel animali invenientes afficiunt illud, ut plurimum peſte, febre putrida, aut morbis conſimilibus, dum alia interim animalia ejuſdem ſpeciei propter defectum materiæ Martiali & Saturninæ naturæ contrariæ, recipiant liberè Planetarum iſtorum influxus abſque periculo & citra ullam manifeſtam alterationem. Ex quibus patet, quamvis omnes influxus cœleſtes per ſe veniant ſalutares, quod tamen interdum ſubjecti perverſitas aut debilitas, ſuperiorum naturas nequeat tolerare. Pari quoque ratione in regione Elementari, poſteaquam quælibet ejus natura indiſtincta quondam & perturbata jam in proportiones conſonantes eſſet concordantiarum regulis redacta, obtinuit terra locum ab igne tanquam contrario ſuo remotiorem; Similiter aqua interpoſita eſt inter aërem & terram, ne iterùm contenderent; imò & ſphæra æqualitatis ſpuriæ ſe interpoſuit inter frigiditatem aquæ, & aëris caliditatem; atque ita ratione hujus ſphæræ mediæ, æqualiter de utriſque participantis, pax retinetur inter has ſphæras elementares ſibi oppoſitas, uti ſuperiùs dictum eſt. Ubi igitur iſtiuſmodi pacis vincula in corporibus ſimplicioribus rumpuntur, ibi videmus in elementis, litis & diſcordiæ effectus; Verbigratiâ, ſi ignis aquæ miſceatur, tonitrua & fulgura cauſantur; ſi ignis aëri in proportione nimia, coruſcationes, Cometæ & cætera meteora ignita oriuntur; Si frigiditas terræ aëri, nives & grandines in aëre coguntur ac colliguntur; ſi aqua aëri, nebulæ & nubes: Atque ita conſonantiarum imò & ipſorum tonorum fit nonnunquam confuſio; quæ omnia accidentia in infimam mundi regionem morbos corporum ſimpliciorum ſeu elementorum producunt. Porrò etiam in corporibus compoſitis oritur nonnunquam lis magna, corpori exitialis, quæ fit aut propter violationem ligamentorum elementarium in compoſito contentorum, aut propter inæqualitatem proportionis unius elementi ad aliud, de quibus hoc loco latiùs diſceptare, noſtri non eſt propoſiti, ſiquidem illud ob ſpatioſum illius ſubjecti campum magis eſſet tædioſum, quàm huic noſtro diſcurſui Muſico conveniens: Concludimus itaq; noſtram hanc Muſicam mundanam hoc axiomate: *Tonat Sol Diapaſon ſuum ad generationem, & tonat terra ſuum ad corruptionem.*

LIBER

LIBER QUARTUS.

De creaturis cœli Empyrei.

Contenta hujus libri.

- In *creaturis primi diei* duo conſiderantur, ſcilicet eorum
  - *Differentia*, quá ſunt
    - *Dæmones*, qui ſunt *Angeli*
      - *Boni*, circa quos not: eorum
        - *Appellationes*,
        - *Diviſio* in tres Hierarchias, ſcilicet in
          - *Epiphaniā* ſeu ſuperiorem, cujus chori ſunt
            - *Seraphin*,
            - *Cherubin*,
            - *Throni*,
          - *Epiphonomiam* ſeu mediā, cujus chori ſunt
            - *Dominationes*,
            - *Virtutes*,
            - *Poteſtates*,
          - *Ephioniam* ſeu infimam cujus chori ſunt
            - *Principatus*,
            - *Archangeli*,
            - *Angeli*,
          - de quibus cap. 1. & 4.
        - *Locus*, de quo cap. 3.
      - *Mali*, circa quos not. eorum
        - *Appellationes*, de quibus cap. 1. & 5.
        - *Diviſio*
          - ſecundùm *Theologos* in novem gradus ſeu claſſes,
          - ſecundùm *Pſellum* in ſex genera,
          - de quibus cap. 6.
        - *Rebellio*, & *ejectio ex cœlo Empyreo*, de quo cap. 5.
        - *Corpora*, *paſſiones*, & *proprietates*, de quibus cap. 6.
        - *Sedes exilii*, de qua cap. 7.
    - *Anima* in qua obſerv.
      - *Eſſentia* atq; circa hanc
        - Variæ *Philoſophorum opiniones*, de quibus cap. 8.
        - Ejus *deſcriptio*, de qua cap. 9.
      - *Differentia*
        - *Generalis*, ut illa anima mundi, de qua cap. 10.
        - *Particularis*, de qua cap. 8.
      - *Immortalitas*, de qua cap. 11.
  - *Compoſitio* ex
    - *Lucæ eſſentialiſſima* & diviniſſima,
    - *Spiritu ſubtiliſſimo* & puriſſimo,
    - de qua cap. 2.

Digitized by Google

CAPUT I.

De ſpiritualium cœli Empyrei creaturarum differentia, tam ſecundùm Philoſophos veteres, quàm Theologiæ Patres.

DÆMONIS vocabulum non pro Diabolo ſolo, ſed pro ſpiritu, ſic vocato ex vocabuli proprietate, ſumitur, quaſi ſciente, intelligente, & ſapiente; qui ideò intelligentiæ nomine audit, quia eſt ſubſtantia intelligens ab omni craſſi & putrefactioni obnoxii corporis mole libera, immortalis, inſenſibilis, cunctis aſſiſtens, & cunctis influens; Dicitur autem aliquando *Angelus*, id eſt, nuntius, quod à DEO mandata ejus hominibus revelare jubetur; Atque ita Dæmonis nomen videtur eſſe vocabulum generale ad omnes creaturas ſpirituales pertinens, ſolâ animâ exceptâ; licèt mihi nonnullos extitiſſe innoteſcat, qui Dæmones ab aliis cœli ſupremi creaturis diſtinxerunt. *Jamblicus* de quatuor ſpirituum cœleſtium ordinibus mentionem faciens, priori videlicet, *Deorum*, ſecundo *Dæmonum*, tertio *Heroum*; & ultimò *animarum*, hos tres poſteriores DEORUM pediſſequos appellavit, eorumque ordinum alterum altero potentiorem eſſe, & ſecundùm ipſorum dignitatem præſtantiores hujus cœli locos ſeu regiones, quas elementa paulò ſuperiùs nominavimus, ſingulos poſſidere demonſtrat, ut in eorum deſcriptionibus & proprietatum differentiis ſatis prolixè declaravit; Atque *idem autor* alibi ſpirituum cœleſtium chorum in octo ſpecies ſeu differentias diſtribuit, nimirum in DEOS, *Archangelos, Angelos, Dæmones, Heroës, Principatus, Principes & animas*; quamvis *Magorum* traditio has omnes ſpecies præter exteriores, vel potiùs exceptâ noviſſimâ ſub Dæmonis nomine (Dæmonis vocabulum pro ſpiritu ſciente, intelligente & ſapiente accipiens) comprehendere videatur; Unde ſpiritus tam præcœleſtes & cœleſtes, quàm miniſtros identidem inferiores, Dæmones nuncuparunt. Has Dæmonum ſpecies *Theologi* (inter quos *Dionyſium* nomino) in *tres hierarchias* contrahere voluerunt; quarum quamlibet in tres ordines gradu & proprietate differentes, diſtinguebant, quos illi choros appellaverunt: *In ſuperiori* igitur hierarchia, quam *Dionyſius Epiphaniam* vocat, prior ordo eſt *Seraphin*, ſecundus *Cherubin*, & tertius *Throni*; *in media*, ab ipſo *Epiphonomia* nuncupata *Dominationes*, *Virtutes*, *Poteſtates*; *in infima* (ipſi *Ephionia*) *principatus, Archangeli, & Angeli*; Omnes denique, qui de rebus divinis ſcripſerunt, Dæmones in *bonos* & *malos* dividere conſueverunt: qui boni ſunt, cœleſtes à *Jamblico* vocitantur; qui idem tales beneficos eſſe, & nihil, quàm ipſum bonum conari & operari autumat: Malos Dæmones *Proclus* materiales & terrenos dicit; atque bonos Dæmones animo magis expoſitos eſſe; malos autem & terrenos diligentiſſimâ, quâ poſſumus, cautelâ propellendos. Ut igitur cum priſcis Philoſophis, & Theologis hujus ſeculi neotericis conveniamus, cœleſtes ſeu ſpirituales

tuales creaturas primo die in,& cum cœlo ſpirituali conditas in duas ſpecies diſtribuimus: Hæ autem ſunt *Dæmones* & *animæ*: Dæmones, quos angelos vocant Theologi, in *bonos* iterùm & *malos* ſubordinamus; quos alii *beneficos* & *maleficos*, & *Johannes* in Apocalypſi *Angelos faventes* & *nocentes* nominat: Bonos ipſi in tres hierarchias diſpoſuerunt; Malos autem, quos *Plato* Cacodæmones, angelos deſertores, ſcelerum & impietatis cultores vocat, Luciferum cum ſuis ſociis, quorum infinitæ ſunt legiones, nuncupaverunt: Boni iterùm *lucis*, mali verò *tenebrarum angeli* appellantur. Anima autem infima eſt intelligentiarum ſpecies; quod quidem exinde comprobatur, quia ſeſe naturaliter ſolet cum corporibus inferioribus commiſcere, ut forma eſſentiali queat ea adornare.

CAPUT II.

De Dæmonum & Angelorum compoſitione; Quomodo incorporei dicantur? Argumenta nonnulla Dæmoniorum ſubſtantiarum compoſitionem probantia.

AUGUSTINUS ſuper *Geneſin, Dæmones aërea & ignea dicit animalia:* Per aërea puram materiam ſpiritualem denotat; per ignea verò formam intelligit. *Damaſcenus lib. 2. cap. 3.* Angelos *luces intellectuales* vocat, quas *Pythagoras* ex ſolo igne factas arbitratus fuit, quæ Sole, Luna, cæteriſque Stellis lucidiores dicuntur, propterea, quia ex igne tenuiſſimo in ſpiritu ſubtiliſſimo incluſo hæ originem duxerunt; illæ verò ex igne ſpiſſo de aëre vel humiditate ætherea participante ortum acceperunt; quamobrem manifeſtum eſt, Angelos materiæ cœlorum inferiorum nequaquam eſſe participes, ut *libro tertio de anima* habetur, ſed certè ſpiritus formalis, cujus materia reſpectu ſubſtantiæ inferioris tota eſt forma, & quaſi ex unica eſſentia conflata; Unde *Dionyſius* Angelos *Agalmata* vocat, hoc eſt, clariſſima ſpecula, lumen DEI ſuſcipientia, ejuſque imaginem repræſentantia, & rerum occulta revelantia, quemadmodum *lib. de divinis nominibus* teſtatur: Quod autem hi ſpiritus gradu, dignitate, & ſplendore à ſe invicem differãt, *Jamblicus* per apparitiones eorum ſacerdotibus hac ratione probare conatur; DEORUM, inquit, *ſpectacula prælucida nobis occurrunt, fulgentia ad ſummum & & ſplendore mirificè dearticulata: Archangeli habent circa ſe & ante & retrò quàm plurimam ignis multitudinem, lumenq́; præcedit in ſe diviſum; Angelorum lux eſt fulgida, ſed minor quàm Archangelorum, eſtq́; diviſa; Dæmones apparent ac ſi turbidus ignis eſſent; Heroës miſtum lumen ex pluribus habent; Principatus autem lumẽ eſt purius; Principes lumen ex diſſimilibus contrariisq́; confuſum poſſident; Animæ ignem reddunt plenum ex multis generationibus & admiſtionibus atque diviſum; quas quidem differentias habent ſecundùm eorum ſitum: nam quò* DEO *propinquiores, eò fulgidiores, quò autem remotiores, eò ſunt obſcuriores.* Ex his igitur colligere licet, Dæmones ex ſubtiliſſimorum cœli ſpiritualis elementorum materia componi, quæ quidem materia reſpectu inferiorum eſt ſimpliciſſima & aërea, ac ex forma divina, à ſplendidiſſima DEI beatitudine promanante; quorum compoſitio, ſi cum creaturis cœlorum inferiorum comparetur, incorporea dicitur; ſed reſpectu ſimplicitatis ſubſtantiæ lucidæ cœli Empyrei, in quo, cum quo, & ex cujus elementis primo die creati ſunt, non aliter quàm plantæ, herbæ earumq́ue ſemina die tertio cum terra, cœlo Empyreo oppoſita, facta fuerunt, pro corpore ex elementis ſpiritualibus conflato

Digitized by Google

habenda erit. Atque hinc eſt, quod *Auguſtinus* eos corpora aërea ab initio creationis ſuæ habuiſſe aſſerit; hoc eſt, ex ſuperiore aëris parte ad agendum idonea, & non ad patiendum formata fuiſſe; atque hoc idem inſuper etiam *Baſilius* affirmat: Quid autem Dæmonum compoſitionem manifeſtiùs denotare poterit, quàm eorum actiones & paſſiones: Quod autem agant & patiantur, (*Reſolut. Theolog. tract. 2. cap. 2.*) quoniam & recipiunt & dant iterum illuminationes, atque actum intelligendi producunt, eumque etiam recipiunt, neminem certè tam craſsè cœcutire & hallucinari exiſtimo, qui iſtud abnuat. Certum eſt igitur, ineſſe ipſis aliud, quod agit, aliud autem, quod patitur; nec verò illud, ſecundùm quod agunt, aliud quàm actus eſſe poterit, qui forma dicitur; neque etiam illud ſecundùm quod patiuntur, eſt quicquam præter potentiam; hæc autem materia appellatur. Quin hîc præcipuè obſervandum eſt, compoſitionem ex materia & forma, pro trium cœlorum diverſitate, triplicem pariter reſpectum habere. Etenim in corporibus inferioribus materia formæ quantitati, & contrarietati ſubjacet; in corporibus autem cœleſtibus formæ quidem & quantitati, ſed non contrarietati; in creaturis verò ſpiritualibus formæ quidem, nullatenus autem quantitati corporali & contrarietati ſubeſt. Concludimus igitur Dæmones inter omnes creaturas ſubtiliſſimæ eſſe compoſitionis, & omnibus fulgentiores ac clariores, quia formali eſſentia ſunt repletiores, & per conſequens ſpiritualiores, nobiliores, & quaſi incorporei, ſemper mobiles, liberi, & immortalitatis, ut ait *Damaſcenus*, participes. Eorum enim eſſentia, unde exiſtunt, ſimpliciſſima eſt, & quaſi immaterialis, lucida, pura, diſtincta, & diſcreta; eorum virtus, ex qua poteſtatem habent, libera eſt, intelligens, amabilis & ſempiterna; eorum denique operatio, per quam exercentur, voluntaria eſt, ſubita, utilis, & honeſta; operantur enim ſine retardatione aut impedimento, nobiſque omnino abſque ceſſatione inſerviunt, ut in *Reſolut. Theolog. tract. 2. part. 2.* reperitur.

CAPUT. III.

Quomodo angeli in loco eſſe dicantur?

ALITER DEUM quàm Angelos, atque aliter etiam Angelos, quàm creaturas corporeas in loco eſſe *in ſecundo capite primi libri* declaravimus; cùm DEUS tantùm ſecundùm ſuam præſentiam hîc & ubique eſſe dicatur, nempe in cœlo Empyreo, tanquam beato ipſius tabernaculo, & in qualibet mundi, tanquam ſui imperii parte; Angeli verò ſine corporum aſſumptione in aliqua mundi parte non præſentialiter tantùm, ſed etiam definitivè, & aſſumptis corporeis ſubſtantiis, tum præſentialiter, tum definitivè & circumſcriptivè in concava aliqua ſuperficie eſſe judicantur: Unde *Angeli* ſecundùm Theologorum reſolutionem *formaliter in loco eſſe dicuntur*, hoc eſt, per præſentias ſuas; nec tamen eodem temporis momento ubique eſſe poterunt; quoniam definitivè in loco eſſe dicuntur; neque verò neceſſariò ſunt in loco, quia poſſunt ferri vel nullo exiſtente corpore continente: poſſunt enim eſſe extra omnem corpoream naturam. Atque hinc eſt, quod in loco potentialiter eſſe perhibentur; habent enim potentiam in corpore aliquo continente exiſtendi, at non in actu, quia nec latera continentis diſtare faciunt, nec ſuperficiem aliquam continentem in actu efficiunt. Ex his igitur conſtat Angelos propter ſuam compoſitionem quodammodo

modò eſſe in loco: Sed hic obſervandum eſt; Angelos, quatenus corpora craſſiora ſibi aſſumpſerunt, in loco eſſe circumſcriptivè; Certum enim eſt, Angelos tam bonos quàm malos corpora ſæpenumero accidentaria cujuſlibet ſpeciei induiſſe; quibus mox iterùm exuebantur; quemadmodum ex variis ſacræ Scripturæ locis compertum eſt, & veneficarum præſtigiatorumque apparitionibus comprobatum.

CAPUT IV.

De Dæmonum differentiis, eorumque officiis, tam ſecundùm Magorum veterum, quàm recentiorum traditionem.

MAGI tria Dæmonum & intelligentiarum genera ſtatuentes (nam alii ſecundùm ipſos ſunt *præcæleſtes*, alii *cæleſtes*, & cæteri *rerum inferiorum miniſtri*) *præcæleſtes*, mentes vocaverunt, à corpore penitùs ſejunctas, & quaſi ſphæras intellectuales, DEUM unicum, tanquam punctum eorum ſtabiliſſimum & centrum colentes; imò eos DEO plenos, & quaſi nectare divino inebriatos eſſe autumant, circaque DEUM ſolum verſari credunt, neque ullam prorſus corporum mundanorum curam ſuſcipere exiſtimant, nec inferiorum admiſtrationi quavis ratione inſervire arbitrantur; Concludunt autem, illud eorum officium eſſe, ut ſuſceptum à DEO lumen inferioribus mox ordinibus infundant, ſingulisque ſingula officia diſtribuant. Atque hæc Dæmonum ſpecies eſt procul dubio illa, quam *Jamblicus* vocat, DEOS DEUM *primum omnibus omnia dantem ſequentes*, qui omnibus aliqua largiantur. Eſt etiam & hæc prima & ſuperior Angelorum Hierarchia ordines *Cherubin*, *Seraphin*, & *Thronos* comprehendens, quorum officium eſt divinæ prudentiæ ordinem contemplari; Nam prioris ordinis Angeli in DEI bonitatem, ſecundi in DEI eſſentiam, tanquam formam, tertii in ejus ſapientiam inſpiciunt. Hi denique ſunt Angeli DEO proximi, quem hymnis continuis & laude ſempiterna magnificant, & *pro noſtra ſalute* DEUM *orant*, ut ait *Athanaſius*. *Intelligentias cæleſtes*, Dæmones mundanos appellant Sapientes; quia ultra divinum cultum mundi ſphæris accommodantur, & unicuique cœlorum ſtellarumque præſident; Unde fit, ut in totidẽ ordines diſtribuantur, quot in mundo orbes & in orbibus ſtellæ numerantur: Atque hinc eſt, quod nonnulli vocantur *Joviales*, alii *Saturniales*, &c. Hujuſmodi Dæmones *Mercurius Triſmegiſtus in ſacro ſuo ſermone* DEOS vocat, qui poſtquam emicuiſſet cœlum in ſeptem circulos, in aſtrorum ideis cum ſignis eorum conſpiciebantur, dicitque dinumeratas eſſe ſtellas ſecundùm eos, qui inhabitant illas, DEOS. Hi autem abſque dubio ſunt Dæmones illi *Jamblici*, quos ille miniſtros Deorum appellat, tanquam architectos in opificio mundano, qui ea, quæ in Diis ineffabilia ſunt & abſcondita, exprimunt. Hi etiam ſunt illi Angeli qui in media hierarchia collocantur, tanquam imperium in mediam mundi regionem habentes; Appellantur autem à *Trithemio Abbate*, intelligentiæ ſecundæ, quæ ordinatione primi intellectus, id eſt, DEI, æthera & orbes Planetarum dicuntur gubernare. *Dæmones inferioris ordinis* Magi miniſtros appellant, qui ad ea referuntur, quæ ſunt in inferioribus diſponenda: Hos *Origenes* inviſibiles quaſdam virtutes vocat, per quas terreſtria quælibet diſponuntur, eosque aſſerit nemini conſpicuos & negotia noſtra perficere, & itinera dirigere, & præliorum pericula præſentes avertere, & clandeſtinarum inſidiarum exitus prævertere,

opta-

Digitized by Google

optatoſque amicis ſucceſſus præbere, proſpera nempe conciliando, adverſa autem infringendo: In hac Dæmonum ſpecie *Jamblici* Heroës numerandos judicamus, quorum officia, ut ipſe opinatur, circa res terreſtres exercentur; Eas enim vivificant, rationem iis tribuunt, animas earum cuſtodiunt, quas etiam ab iiſdem ſolvunt & liberant: Ex quibus intimare præcipuè videtur; Heroës circa animas ut plurimum verſari. Infimum autem hoc intelligentiarum genus Theologi in ultima Hierarchia, *Ephionia* dicta, totum poſuerunt; Cujus Dæmones ſive Angeli tanquam miniſtri ad inferiora curanda deſcendunt; Illi autem prioris hujus hierarchiæ ordinis officium publicum eſſe aſſeruerunt, Principes ſcilicet magiſtratus, provincias & regna curare; Secundi verò ordinis eſt, ſacris intereſſe, preceſque hominum & eorum ſacrificia ad DEUM referre; Tertio denique Angelorum ordini id provinciæ mandatur, ut minora quæque appoſitè diſponant; Singuli enim ſingulis cuſtodes adſunt, & herbis, mineralibus, omnibusque inferioribus virtutes proprias ſubminiſtrant. Ex prædictis igitur concludimus, ſicut cœlorum inferiorum elementa formas eſſentiaſque ſuas è fonte lucido cœli ſuperioris acceperunt; ſic etiam eorum creaturas ex elementis eorum conflatas & compoſitas ab illius cœli ſpiritualis creaturis ordinari, dirigi, & conſervari: Atque hoc etiam *Auguſtinus* confirmat, qui rem viſibilem apud nos nullam quidem extare prædicat, cui non Angelica poteſtas præſit, corporaque omnia per rationalem vitæ ſpiritum regi conſtanter decernit; cui etiam *Origenes* videtur aſſentire, qui in commentariis ſuis non hominibus ſolummodò, ſed & brutis etiam animalibus, plantis, mineralibus, cæterarumque rerum incrementis proprium ſpiritum aſſignavit.

CAPUT V.

De malo Angelo Lucifero, de ejus rebellione & ſuperbia contra DEUM, *& de ejectione illius cum ſociis ex cœlo Empyreo.*

PRIMO creationis die Lucifer creatus eſt, ſic dictus, quia omnibus Angelis claritate & ſplendore prælucebat, ut inquit *Gregorius:* Quemadmodum enim primus erat Angelus, reliquos omnes creatione præcedens, ſic excellenti lucis qualitate inter omnes longè eminebat. Atque hinc evenit, *Auguſtino lib. de quæſt. vet. Teſtament.* aſtipulante, quod ille elevatione ſua occœcatus DEO ſimilis fieri geſtiverit, id eſt, ut omnibus præeſſet & prædominaretur: Unde *Eſai.* 14. in perſona Luciferi: *Aſcendam in cælum & ero ſimilis Altiſſimo:* Hæc autem *Luciferi malitia*, quæ ſecundùm *Scotum, incepit ab amore ſui, & conſummata eſt in odio* DEI, quod perquàm maximum erat peccatum, triplicem à Theologis ſtatum habere determinatur; *Initium, incrementum, complementum: Initium* à præſumptione habuit; quamprimum enim pulchritudinem ſuam contemplatus fuit, ſtatim præſumpſit: *Incrementum* autem in ambitione cepit; Etenim cùm priùs præſumpſiſſet, illud inſuper, quod ſupra ſe omninò fuit, & quod obtinere minimè potuit, ambitioſâ quadam evectus aurâ appetivit: *Complementum* ejus in perniotioſiſſimis odii invidiæque affectibus terminabatur; Etenim cùm illum teterrima ambitio flagrantiſſimo divini imperii deſiderio titillaſſet, & verò ipſe, impoſſibile eſſe perſpiceret, ut conatibus ullis illud aſſequeretur,

quæreretur, abominandâ ſubinde invidiâ in DEUM optimum fuit accenſus: Unde Angelus ille propter horrendam iſtam ſuperbiam cum cæteris inferioris ordinis, qui ejuſdem Theomachiæ impios ſeſe commilitones exhibuerunt, è cœlo Empyreo ejuſque beatiſſima lucis ſede per bonos Angelos meritiſſimo fuit præcipitatus: Deorſum verò & ipſe & conſortes ejus præcipitati ceciderunt, & in aëre tenebroſo ſeu umbra horrenda & opaca, quæ deorſum obliquo motu ſubterlabebatur, incluſi fuerunt & incarcerati, ne minimâ quidem ſpei ſcintilla recuperandi prioris ſtatus ſuperſtite, ita ut Lucifer, ab eximia luce & ſplendore ſuo ſic dictus, per nimiam ſuam ſuperbiam ex fulgore angelico, in Diabolicam obſcuritatem ceciderit, ab amoris ſęde in omnium odium & invidiam tranſmigraverit, ex ſummo proſperitatis cacumine in infimam infelicitatis & miſeriæ abyſſum devolverit, ut ait Gregorius; Poſtea igitur quàm iſto modo cecidiſſet, non Lucifer ulteriùs, ſed ἀπὸ τοῦ διαβάλλειν, id eſt, dejicere, Diabolus, quaſi ob ſuperbiæ ſuæ gravitatem deorſum dejectus, appellatur. Atque hoc etiam nomine reliqui tam præclari Dynaſtę milites eâdem proditionis maculâ inquinati inſigniuntur. Sed non abs re erit, ſi cum Theologis obſervemus, triplicem eſſe ordinem inter Luciferi peccatum, & reliquorum, qui cum ipſo ceciderunt, Angelorum. Primus eſt in *gradu gravitatis*; peccatum enim in eo gravius eſt; Unde fit, ut ipſe ad centrum ceciderit, multò nimirùm reliquis profundiùs, & è Lucifero Lucifugus factus ſit: Secundus eſt *ordo occaſionis*, quia aliis viam & occaſionem peccandi præbuit; Tertius eſt *ordo durationis*; Lucifer enim primò præſumpſit & aliis quibuſdam Angelis animi ſui ſententiam aperuit: quorum ſanè quidam horrendæ nequitiæ opem ſuppeditarunt, alii à tanto facinore abhorrentes DEO, ut decuit, adhæſerunt. Hinc potentiſſimus omnium creator innocentes Angelos in cœlo retinuit, lucidiſſimâ gloriâ coruſcantes, proditores verò è regno ſuo deturbavit, perpetuis tenebris obvallandos. Quin etiam his Angelis, ſecundùm peccati eorum naturam ſedes exilii ſive lenior, ſive gravior conſtituitur; Etenim nonnulli propinquiores ſunt cœlo Empyreo, nempe *Ignei* & *Aërei*; alii verò remotiores nimirùm *Aquei* & *Terreſtres*, quippe qui cœli lucem quàm maximè fugiunt, quod ipſius præſentiâ debilitantur; Unde *Lucifugi* à *Marco* dicuntur, ſicut infrà demonſtrabimus; Poſtquam igitur à cœli Empyrei facie in cœlum infimum Lucifer cum ſuis ſociis dejectus eſt, ab eo tempore certè dicitur aliquando criminator ſeu *accuſator*, quia bonos falſis calumniationibus vellicavit: Unde *Apocalypſ.* 12. *Projectus eſt accuſator*; aliquando *Draconis* & *Serpentis* nomine ob virulentam ſuam aſtutiam appellatur; *Leoni* etiam propter audacem violentiam comparatur: Unde Petrus? primo & ultimo, *Tanquam leo rugiens*, &c. Et, quia pertinax & radicatus in ſua eſt nequitia, *Aper etiam quandoque nominatur, ut Eſai.* 25. Vocatur quoque *Coluber*, utpote, qui ſub tenebris deliteſcit: *Auguſtinus ſuper Geneſin lib.* 8. ipſum cum *Platone Cacodæmonis* nomine veluti ſtigmate notat: Atqui *Plato* omnes Dæmones ſubterraneos & tenebroſos, Angelos deſertores, Dæmones malos, & denique Spiritus nequam appellitat; quia ultrò mirifico quodam nocendi ſtudio ducuntur, ut *in cap. ſequente* declarabimus.

Digitized by Google

CAPUT VI.

De malorum Dæmonum corporibus, paſſionibus, proprietatibus & generibus.

NEceſſe eſt, ut Dæmones hi ſecundùm loci naturam, quò proſcribuntur, corpora aut craſſiora aut tenuiora accidentaliter induant; nam Ignei ſubtiliores ſunt Aëreis, & hi Aqueis, atque illi denuò Terreſtribus; quamvis ejuſdem cum *Auguſtino* ſim ſententiæ, omnes Angelos in initio creationis ſuæ corpora aërea habuiſſe; Atque hoc idem quoque *Pſellus* videtur confirmare, qui bonorum Angelorum corpora quaſi immaterialia eſſe dicit, illa verò Dæmonum malorum quodammodò eſſe compacta è materia aſſerit, & ſicut umbrarum corpora; quæ etiam paſſionibus ſubjici, gladii ictu reſecari & dividi, in diviſione ejuſmodi dolere, igne denique exuri, & in conſpicuos verti cineres, variis in libello ſuo exemplis comprobavit: Procul dubio enim, ſi aërea ſolummodò corpora habuiſſent, neceſſe foret, ut paſſionibus omninò ſubjicerentur, non aliter, quàm ipſum aërem, ſicubi percutiatur, & ſubitò recedere, & ſtrepitum edere, & ictu dividi, aſſidua docet experientia; Hujuſmodi verò paſſionibus nequaquam cedere, vel locum dare potuerunt, reſpectu primæ ſuæ compoſitionis, quæ eadem erat cum Angelorum ſubſtantia, quam quidem è ſpiritualibus cœli Empyrei elementis paulò ſuperiùs conflari diximus; ſed propter elementorum corruptibilium & materialium participationem, cum quibus ſecundùm peccati ſui gravitatem commixti ſunt, & plus minúſve onerari; Quod etiam ex variis corporum Dæmoniorum deſcriptionibus *Orpheus* luculenter ſatis comprobat; quorum certè illa Dæmonum Terrenorum nobis conſpicua magis, ſenſibuſque noſtris magis obvia & occurrentia eſſe affirmat; de quibus etiam *Agricola in lib. de animalib ſubterran.* mentionem fecit. Horum Dæmonum naturæ & proprietates DEO optimo, illiúſque creaturis prorſus quàm fieri poteſt, adverſiſſimæ exiſtunt: Nam cùm divinam Majeſtatem incaſſum Diaboli tentaviſſent, huc ſtatim malitioſas cogitationes intenderunt, ut, quoniam ipſi nequirent, ſaltem præſtãtiſſimis ipſius, & divina imagine præditis creaturis inſidias nefandas ſtruerent. Homines enim quietos & inſontes divexant, iis damnum, miſeriam, detrimentum inferunt, &, niſi tanta eorum audacia & malitia à bonis Angelis refrænaretur, ad unum omnes implacabilem eorum tyrannidem quotidie perſentiſcerent; quoniam, ut ait *Porphyrius*, nullum eſt malum, quod non audeant perpetrare; mores enim maleſanos & omninò violentos habent; Quinetiam illud non rarò accidit, ut eorum malitia ex divina permiſſione in impiis hominibus plectendis exerceatur; Unde *Platonici* Dæmones tenebroſos, ſcelerum & impietatis ultores (ad divinæ juſtitiæ ordinationem reſpicientes) appellaverunt. Hîc autem miſericors & diviniſſima DEI bonitas ſe nobis offert conſideranda: Quid enim Dæmonum horum catervâ crudelius? quid acutius, & ad quælibet mala ingenioſius? Nam ſecundùm *Iſidorum* res alias ſpeciei ſubtilitate cognoſcunt, alias duratione temporis, & experientiâ intelligunt, alias revelatione à bonis Angelis percipiunt, hominumque damna & infelicitatem avidiſſimè concupiſcũt; Sed ecce tamẽ ſuis viribus nullum vincunt, neminem proſternunt, tantũ fucatis quibuſdam & doloſis perſuaſionibus animos hominũ ſeducẽtes, ut teſtatur *Gregorius lib.* 32. Quandoq; igitur mentes humanas deſidiâ conſopiunt, aliquando quietẽ eorum vehemẽter perturbant, vel elementa violẽter exagitãdo, aut tẽpeſtates

Auguſt. ſuper Geneſ.

ſtates

ſtates,tonitrua,pluvias,ventos,coruſcationes & reliqua ejus generis exuſcitando,aut turgidos maris fluctus promovendo,aut fructus humano uſui neceſſarios deſtruendo,& infinita hujuſmodi nocumenta honeſtis hominum deſideriis objiciendo. Horum itaque Dæmonum legiones complures numerantur, qui juxta ſtellarum & elementorum nomina,& mūdi plagas diſtinguuntur,quorum alii potentiores ſunt, alii eorum autoritati ſubduntur; Nam quidam ſecundùm *Magos*, à Regibus & Principibus gubernantur: Atqui ſecundùm Theologorum ſcholam,mali Dæmones in gradus ſeu *claſſes novem* diſtribuuntur; non aliter,quàm boni ſupra in tres hierarchias,quæ novem ordines comprehendunt, dividuntur: In primo gradu ſunt illi,qui Dei nomen uſurpantes,divino cultu adorari volunt,ſacrificia & conſimiles ceremonias efflagitantes; Dicuntur autem *Pſeudothei*,id eſt,falſi Dii;E quorum numero Dæmon iſte erat,qui Chriſtum ad ſui adorationem in ſublimi pinnaculi apice importuniùs pertentavit;& quidem etiam iſtiuſmodi Dæmones ab *Indis* hodie pro Diis habentur,quos variis ſuffiminibus & innumeris ſacrificiis adorant: Horum autem Princeps nominatur *Beelzebub*. Gradum ſecundum conſtituunt *Spiritus mendaciorum*, falſa Prophetis vaticinia ſuggerentes;Atque horum Princeps eſt *Python*;unde *Apollo Pythius*, & mulier *Pythia* apud *Samuelem* dicitur, quæ *Pythonem* in ventre habuit: Hoc Dæmonum genus ſeſe oraculis immiſcet,& divinationibus ſeu prædictionibus incertis dubiiſque fucum generi humano facit. Sub tertio gradu illi Dæmones continentur,qui ob impietatem ſuam *vaſa iniquitatis*, vaſa iræ,mortis,furoris,interfectionis & interitus dicuntur: Hi malorum ſunt inventores,qualis erat *Theutus* Dæmon iſte apud *Platonem*, qui ludos & aleam docuit; Princeps autem horum eſt *Belial*,id eſt, inobediens & Apoſtata, de quo Corinth. 2. & 6. In quarta claſſe ſunt *ultores ſcelerum*,quibus Princeps eſt *Aſmodeus*,videlicet judicium faciens. Sub quinta ſerie *Præſtigiatores* collocantur;qui miracula videntur operari: Hi,ut plurimum maleficis & Cacomagis inſerviunt, ut populum imaginariis apparitionibus ſeu præſtigiis decipiant; Princeps eorum *Satan* eſt,qui,ut in *Apocalypſi* ſcriptum eſt,univerſum orbem ſeducit,faciens ſigna magna. Sexti loci Dæmones illi ſunt,*qui tonitruis,fulminibus fulgoriq́, immiſcentur*, aërem peſtilentiâ inficientes,aliaque mala aërea inferentes; inter quos etiam quatuor illi Angeli recenſentur,qui ventos regunt à quatuor orbis angulis perflantes; Horum princeps eſt *Meririm*,id eſt,Spiritus æſtuans,Dæmon furens in Meridie,quē *Paulus ad Epheſios* principem poteſtatis aëris hujus vocat,& Spiritum,qui in filios diffidentiæ operatur. Septimo *Furiæ* computantur, malorum ſeminatrices,diſcordiæ,belli,ruinæque matres;& earum princeps eſt *Abadon*,hoc eſt,exterminās & vaſtans. Octavam manſionem *criminatores* & calumniatores poſſident;quorū princeps dicitur *Aſtaroth*,qui peccata noſtra lætabundus & pernix coram Deo exaggerat & inculcat. Ultimum locum *Tentatores* ſive inſidiatores complent,qui ſingulis hominibus ſinguli adſunt,& *Geniorum* nomen ſortiti ſunt; è quibus ille *Bruti Genius* fuit,qui illum ad prælium iſtud ſollicitavit,in quo ultimum ſpiritum expiravit; Princeps autem horum *Mammon* nuncupatur. *Marcus* verò *Pſellum* allocutus ſex tantùm Dæmonum genera conſtituit; quorum *primum Lelureon*, id eſt, igneum vocat,quod circa ſublimiorem aëris partem pervagatur: *Secundum* in aëre nobis propinquo oberrat,quod ideò ſpecialiter aëreū dixit; *Tertium* terrenum eſt,quod plurimum circa terram verſatur,terreniſque rationibus ac machinis omnibus adverſatur: *Quartum* Aquatile & marinum,quod libenter lacus, fluvios,& paludes frequentat,multoſque aquis obruit & peſſundat,ac terribiles in mari fluctus & tempeſtates excitans,navigia viris onuſta funditùs ſubmergit: *Quintum* genus,cùm ſub terra deliteſcat,ſubterraneum appellatur; Hoc in puteis caverniſque profundis mineralium foſſores lethaliter aggreditur, terræ

hiatus efficit, fundamenta ejus concutit, & ventos flammivomos exuſcitat: *Sextum* & ultimum genus eſt Lucifugum, imperſcrutabile, & penitùs tenebroſum, res omnes paſſionibus frigidis violenter perdens. Hæc verò omnia Dæmonum genera tam pravè affecta eſſe ajebat, ut DEUM & Angelos fatali penitùs odio perſequantur, & generi humano perpetua hoſtilitate adverſentur; licèt non æqualis odii rabies omnes exagitet: Aquatile enim, Lucifugum, atque etiam ſubterraneum ſummoperè præ cæteris malefica videntur & pernitioſa. Huc enim atque illuc ſpiritus iſti in morem ferarum ſylveſtrium palantes, quem devorent rapaciùs inveſtigant, in hominum pernitiẽ velociſſimè ruentes; Sic etiam Aquatiles in aquis errantes ſuffocant, & homines morbo comitiali ac dementia affligunt: Aërei mentes humanas decipiunt, & perturbationibus turpiſſimis pernitioſiſſimisque diſtrahunt; Quæ quidem *Marci* ſententia, partim ex nonnullis ſacræ Scripturæ locis, partim ſcriptorum tam veterum quàm recentiorum autoritate & exemplis, firmari videtur & ſtabiliri.

CAPUT VII.

Quam cœli inferioris plagam Lucifer cum Angelis ſuis ut plurimum frequentet?

DIABOLUS rebellionis Princeps, olim *Lucifer*, nunc verò *Lucifugus* dictus, cum legionibus ſuis ſibi peccati gravitate proximis in Septentrionalibus terræ partibus magis verſatur, ut cum ſacra Scriptura conveniamus, quâ Satanam in ea mundi parte ſedem ſuam tenere docemur; quod etiam tum ratione manifeſta, tum vivis exemplis confirmare minimè hercle difficile fuerit. Nam ſi extremæ illius partis naturam exactè conſideremus, cum Dæmonum Lucifugorum diſpoſitione optimè ſitum ejus videbimus convenire: *Olaus* enim *Magnus* Biarmiæ regionem ait, Septentrionalem polum Arcticum pro Zenith ſuo; pro horizonte Æquinoctialem habere: Dicit porrò exterioribus ejus partibus (illis nempe, quæ Tropicum Cancri ſpectant) diem unicum duntaxat naturalem in anno ſolari illucere: Illis namque annus in duas partes æquales dividitur; in diem nimirùm unicum artificialem, deinde etiam in unicam noctem: Dies, Sole in Arietem ingrediente, emergit; nox autem, eodem à Libra egrediente, incipit: In partibus verò hujus à Tropico remotioribus, magiſque ſub Polo, & ultra eum poſitis, pars quædam terræ immenſa reperitur, ubi nunquam Sol radios ſuos ejaculatur, ſed quæ perpetua tenebrarum caligine obfuſcatur: quod idem *Ereigius* etiam vult in *Geographia* ſua, qui partem Zonæ frigidæ polo viciniorem, neque illuſtrari unquam, neque calefieri, ſed frigore & caligine horrere & rigere aſſerit: Hinc igitur ratione manifeſta demonſtratur, Dæmones iſtos Lucifugos hanc terræ plagam majore voluptate delinire, quoniam ipſi naturaliter lucis præſentiam, tanquam DEI imaginem, odio habentes, ut evitent ipſam, in loca ejuſmodi tenebroſa recedunt. Atque hoc veterum ceremoniæ videntur confirmare, quibus in more fuit poſitum, ut lucernæ prægrandes cum oleo ad lucem ſufficiente juxta defunctorum cadavera apponerentur, quò Dæmones ejuſmodi Cacomagis inſerviẽtes, eximio lucis fulgore deterriti à ſolita eorũ laniena reprimerẽtur; At verò in hoc loco cùm lucis abſentiã ſemper inveniãt, mirum eſt, quàm catervatim ibi conglomerentur; quod, cùm à DEO altiſſimo ita ordinatũ ſit, nulla ratione poteſt evitari. Quin etiã hîc Dæmonũ horum miſeria, &

Apulejus lib. 2 metamorphoſeõn.

Digitized by Google

& ſumma infelicitas obſervari poterit; qui, etſi in creatione ſua, ex ſubſtantia aërea igneaque conflati eſſent, poſtea tamen, quàm flagitia horrenda perpetraſſent, anima eorum ignea vapore quaſi caliginoſo & frigidiſſimo ſuffocabatur; corpora aërea ſiccitate terreâ congelabantur, & humiditatis ſuæ ſpiritualis libertate privabantur: quare omnimodo actionibus contrariis affliguntur, puniuntur, & in Gehennæ quaſi perpetua voragine cruciantur. Exempla verò, quæ Dæmonum horum frequentiam in prædictis locis probant, quamplurima nobis autores ſuppeditant: Inter quos *Olaus Magnus* in *Biarmia* partibus exterioribus, præcipuè in *Suecia*; & ſimiliter quoque, licèt non adeò frequenter, in *Dania, Finnia, Iſlandia* lares ſeu larvas nocturno tempore tripudiare; lemures ſub forma beſtiarum apparere, manes gentium incolas terrefafacere prædicavit: Fauni quoque & Satyri, & Panes, & Striges, ac infinitæ hujuſmodi Dæmonum ſpecies noctis tempeſtate viſibiliter obambulantes, graviſſimum indigenis terrorem incutiunt. Præterea pars ferè quælibet harum nationum veneficis in mirificas ſeſe formas transformantibus abundat, & Cacomagis, qui intimam cum his Dæmonibus familiaritatem habent, ubique repletur; ut Scriptores de regionibus Septentrionalibus prodiderunt. Nec verò minùs pernitioſis ſpectris plaga oppoſiti poli ſcatet, cùm tenebris etiam ut plurimum circumducatur. Sed tamen hoc Dæmonum genus uno gradu ab illo polum borealem inhabitante diſcrepat. Hi enim luci & calori aliquantò familiarius ſeſe, quàm Boreales illi exponunt; Imò libenter aliquando ſolares radios intuẽtur, nõ quod eos ament, (lucem enim perniciosiſſimè oderunt) ſed ut gelidi eorum artus grato calore parumper reficiantur; quæ ipſis libertas ſuper Lucifugos permiſſa fuit, quia non adeò graviter atque illi deliquerunt. Hæc autem ſpecies igneum quendam fulgorem tenebroſitate quaſi præfocatum in ſe occultè continet; nec verò ita frigore & ſiccitate terreſtri compoſitionis eorum partes contrahuntur & conſtringuntur, quemadmodum iſtis Lucifugis accidit; quod ſcilicet æſtuoſi ſunt propter internum ignem frigiditatis operationes nonnihil retundẽtem: Atque hic ſulphureus eorum fulgor occultatus tenebroſos & liquidos ſubſtantiæ ipſorum vapores impedit, quò minùs congelentur. Divina igitur voluntas, ſecundùm peccati eorum gradum, leviorem iis pœnam infligere volens, hunc ſecundum peſſimorum Dæmonum ordinem in hanc mundi partem exulem protruſit, ubi cœlum nec adeò pertinaciter ſævit frigore, nec ſiccitate terreſtri res heterogeneæ ita facilè congregantur, propter Solis in perigæo ſuo exiſtentis propinquitatem, qui illic mundi centro magis appropinquat, quemadmodum in hujus oppoſito, in *Auge* ſua nempe, elevatur, & longiùs, ſecundùm Aſtronomos, à terra diſtat: Hinc in Septentrionali plaga nives indiſſolubiles & glacies perpetuæ, nomen illius partis mari tribuentes, ac violenti & terreſtres flatus ſpiritu ſuo congelativo, grandinem, pruinam, nivem glaciemque inducentes; quæ omnia ſæpenumero accidit Spirituum Lucifugorum halitu in magna hominum beluarumque detrimenta excitari: Atq; hæ quidem veriſſimæ ſunt Satanæ hujus plagæ Principis mirabiles operationes. Cætera, quæ Cacomagis ipſius mirabilia videntur, pro fictis & phantaſticis imaginationibus ſunt habenda, & pro Diabolicis illuſionibus fortiter explodenda. Altera verò pars nive non ita abundans, nec glacie tantopere obdurata (unde maria ejus quâlibet anni tempeſtate ſulcãtur,) etſi pari cum ſede oppoſita tenebrarum velo obducatur, ubique tamen flammas & ignea meteora eructat; Unde *Terra del fuogo* à Coſmographis appellatur. Hujus igitur plagæ Dæmones frequentiùs, quàm illi Boreales, tonitrua ſolent excitare: Unde Princeps eorum *Meririm* vocatur, id eſt, Dæmon Meridianus, Spiritus æſtuans, Dæmon furens in meridie: Hunc Paulus ad Epheſios Principem poteſtatis aëris vocat; Regit quoque ventum Auſtralem; Cujus legiones, ut teſtatur

ſtatur *Cornelius Agrippa*; tonitruis, fulminibus, & fulguribus ſeſe immiſcent, ut ſuprà dictum eſt; Unde fit, ut hujuſmodi tempeſtates in illis partibus crebriores ſęviant; quinetiam & aërem pravis vaporibus inficiunt, peſtilentia, ægritudinibúsque aliis Epidemicis populum corripientes: Sed de his alibi copioſiùs diſcurremus. Sunt quoque & intermediæ Dæmonum legiones, qui plus minúsve de natura duorum extremorum participant. Nam Dæmones inter Tropicum Cancri & circulum polarem in infinitis propè locis reperiuntur, in locis frigidioribus & montium cavernis deliteſcentes: Inter hos locos montes *Alpini*, *Apennini* & *Pyrenæi* multò repletiores judicantur: quod inde clariùs eluceſcit, quia tanta illic incantatorum & veneficarum multitudo invenitur. Memini enim, me ex quodam bonæ fidei in *Helvetia ſuperiori* audiviſſe, omnem totius parochiæ catervam, tam viros, quàm fœminas, unico tantùm miniſtro excepto, Cacomagiæ reos compertos, & jure Chriſtiano morte mulctatos fuiſſe. Hi autem Dæmones ſunt quaſi ex Lucifugorum genere, & naturæ frigidiſſimæ, ut ex confeſſione mulieris cujuſdam è prædicto vico judices iſtius loci recordantur; quippe quę faſſa eſt, ſe cum loci illius Dæmone coiviſſe, atque in actu ejus frigiditatem prorſus intolerabilem perſenſiſſe. Sic etiam Dæmones intermedii ultra æquatorem verſus polum Antarcticum habitantes plus minúsve de natura ſpirituum meridionaliũ participant, niſi quòd, quantò tropico Capricorni & Æquinoctiali ſunt viciniores, tantò calidiores & æſtuoſiores ſunt æſtimandi; Unde quotidie ferè coruſcationes, tonitrua & fulgura iis percipiuntur, qui illas partes æſtate ſolent præterire: Inter hos etiam nonnulli ſunt *Pſeudothei*; è quorum numero eſt Dæmon ille, quem *Madagaſcari* præ timore cultu divino honorant: Hujuſmodi quoque Diabolo ſacrificia & preces offerunt *Chinenſes*, ut referunt peregrinatores, qui cum illis nationibus commercium habuerunt.

CAPUT VIII.

De animæ variis appellationibus, & incertis Philoſophorum veterum opinionibus de ejus eſſentia.

INFIMA ſpiritualium creaturarum ſpecies *Anima* dicitur, quatenus vitam omnibus tribuit; Unde Gentilium nonnulli ventum eam & ſpiritum vocarunt; Dicitur etiam animus, quatenus voluntatem aliquam habet; Ratio, quatenus directè judicat; Spiritus itidem, ſpirationis reſpectu; Senſus denique, dum ſentit, ut teſtatur *Iſidorus lib.15. cap.14.* Sed ut pleniùs ab omnibus intelligatur, quid ſit hæc ultima intelligentiarum ſpecies, quoniam veteres tum *Græci*, tum *Arabes*, tum *Latini Philoſophi*, qui in ejus naturæ exploratione ſudaverunt, non tam certas quàm diverſas & nutantes de ipſa ſententias protulerunt, idcircò eorum opiniones hoc in loco primùm explicare operæpretium exiſtimamus. Alii enim huc, nonnulli illuc, & omnes in diverſas ſententias diſtracti varium de ea judicium protulerunt. *Plato* igitur definit animam eſſe eſſentiam in ſe viventem; *Ariſtoteles* actum corporis Phyſici organici, vitam habentis in potentia; *Zeno* numerum ſeipſum moventem; *Xenocrates* numerum in ſeipſo moventem; *Ariſtoxenus* numeri principium; *Pythagoras* harmoniam & melodiæ concordiam, cum quo *Dinarchus*, principium quatuor elementorũ, afferens corpori, cum quo jungitur, pulcherrimum eorum temperamentum & harmoniam; *Hipparchus* ignem ſeu vim igneam; *Heraclitus Ponticus* lucem; *Alius* ejuſdem nominis ſubſtantiæ ſtel-

læ

Digitized by Google

læ cujuſdam ſcintillam; *Poſſidonius* ideam vocat, quatenus eſt forma ſpeciei animatæ; *Aſclepiades* eam quaſi chordam quandam fingit, præſtantem quinque ſenſibus functionum ſuarum expediendarum facultatem; *Hippocrates* eam ſpiritum ſubtilem arbitratur, per univerſos corporis meatus diſperſum; *Democrates* incertum ſubtilem ſpiritum cenſet, ex minutiſſimis individuisque corpuſculis, quæ atomos vocat, in ſe concurrentibus & cohærentibus: *Tertullianus* & *Avicenna* animam ita ab anima naſci autumant, ut corpus à ſpermate procreatur, eamque ita multiplicari, ut lux multarum candelarum ab uno lumine accenditur; *Thales Mileſius* eam virtutem motivam cujuſque rei appellat; atque hinc illa ejus opinio derivatur, magnetem ideò animatum eſſe, quod ferri laminas ad ſe trahat; *Alcmeones* eam corporibus cœleſtibus comparavit, quoniam res eſt mobiliſſima, imò ſemper mobilis; ex qua ejus diſpoſitione æternitatem ejus facilimè, ait, poſſe diſcerni; *Parmenides* hanc ex terra & igne factam eſſe vult; *Epicurus* ex igne & aëre; *Empedocles*, & *Ericrates* rem in corpore maximè valentem dicunt; *Alii* denique eam cerebrum, *alii* ſanguinem, ut *Critia*, ſentiunt; *alii* vaporem & humorem credunt; *quidam* eam ſubſtantiam eſſe, omnino inficias eunt. Horum autem veterum Philoſophorum aſſertiones, licèt magna ex parte graviſſimè inter ſe diſcrepare videantur, alias tamen aliis veritati propiùs accedere, imò etiam nonnullas cum ipſa veritate conſentire ex infrà ſcriptis manifeſtè declarabimus.

CAPUT IX.

Anima quid? & de ejus proprietatibus.

SECUNDÙM *Auguſtini*, *Damaſceni*, *Iſidori*, *Bernardi*, *Remigii Calcidii*, *Philoſophorúmque* ferè omnium, tam Gentilium, quàm Chriſtianorum ſententias, animæ naturam & diſpoſitionem duplici modo explicari colligimus; aut ſcilicet per ſe, hoc eſt, à corpore ſeparata conſideratur, aut quatenus corpori conjungitur, illudque informat. Ut igitur in ſua propria & libera diſpoſitione accipitur, deſcribitur: I. Eſſe *lux* quædam *divina* ad primi exemplaris, hoc eſt, ad lucis increatæ imaginem condita, & pulchritudine quaſi angelicâ ornata. *Agrippa lib. 3 c. 37.* II. *Subſtantia ſpiritualis*, à divinis fontibus emanans, ſimplex, indiſſolubilis, immortalis, libera, incorporea, & inviſibilis, quantitate, figurâ, pondere, & colore carens. *Damaſcen. homil & Bernard.* III. *Intellectus rationalis.* IV. *Spiritus intellectualis*, rationis particeps, ſemper movens & ad beatitudinem per ſe tendens. *Damaſcen. ibid. Senec.* V. *Mens* denique *divina*, omnia intelligens, omnibusque ſe aſſimilans. *Auguſtin.* Et in hac quidem deſcriptione proprietates ejus ad amuſſim delineantur. Harum *una* eſt, cognitionem illuminare: Unde *in reſolut. Theolog. tract. 2. part. 2. por. 3. quæſt. 2.* intellectus lux & ratio cognoſcendi dicitur, quoniam cognitionis principium eſt activum: *Altera* eſt Microcoſmum ad DEUM ſuâ præſentiâ reducere, ut *primo Geneſeos* habetur; Unde animam lucem ad lucis increatæ imaginem creatam definivimus: *Tertia* ejus proprietas eſt, ut, cùm ſubſtantia ſit puriſſima, ſimpliciſſima, ſpiritualiſſima, inviſibilis, & incorporea, communicationem cum intelligentiis habeat, &, ut cum *Jamblico* loquar, per harmonias eſſentiæ & actionum ſuarum nonnunquam ſe divinis conciliet: *Quarta* eſt, quod, dum corpori includitur, mori illud nunquam permittit; quia eſt ipſa vita, nec unquam mortis violentiâ perimitur; (quemadmodum optimè loquitur *Porphyrius.*) Unde eam cum Sapientibus immortalem & indiſſolubilem nominamus: Sed & *aliâ* inſuper *proprietate* inſignitur,

tur, ut ſcilicet ſui ſemper reminiſcatur, & nunquam ſeſe nõ intelligat. Nihil enim tam novit, quàm id, quod ſibi prẹſtò eſt, nec quicquã mẽti magis prẹſtò eſt, quàm ipſa ſibi; ut teſtatur *Aurel. lib.* 10. *&* 14 *c.* 10. Atq; hinc eſt, quod eam intellectum rationalem & ſpiritũ intellectualẽ eſſe definivimus, quia omnia à mente intelliguntur, quæ ab *Auguſtino*, quia rebus cũctis ſe aſſimilat, omniũ dicitur ſimilitudo, *lib. de Anim. & ſpir.* vel quia rerum omnium ſimilitudines in ſe retinet, quas intelligere intendit; cùm omnis cognitio per viam aſſimilationis ſit: Unde per ſuam eſſentiam terræ; per imaginationem, aquæ; per rationem, aëri; per intellectum firmamento aſſimilatur: *Sexta* ejus proprietas ſequitur, quæ eſt, ſecundùm *Bernardum*, ut ſit rationis ſocia: *Septima* eſt, ut per ſe ad beatitudinem tendat, quam *Porphyrius* ipſam vitam divinam appellat; cujus rei contemplatio contemplatorem cum eo, quod contemplatur, in unum conflat, ut videre eſt apud prẹdictum autorem; hinc eſt, quod animam humanam beatitudinis participem, heredemque ſalvationis *Bernardus* vocavit: *Nona* & ultima ejus proprietas, quam ex prædicta definitione obſervavimus, eſt, ut ſemper & indeſinenter moveatur; Quare formam eſſe vivaciſſimam, actumque primarium certum eſt; Unde à *Platone* in *Phædra* numerus ſeipſum movens vocatur, & à *Xenocrate* numerus in ſeipſo agens; movetur enim anima in ſuo ſpiritu. Ex his igitur manifeſtè apparet, primam prædictarum proprietatem cum *Hipparchi, utriuſque Heracliti* & *Epicuri* opinionibus concurrere: Per tertiam *Platonis* ſapientia & *Alcmeonis* profunditas clariſſimè elucent: Cum nona denique *Thaletis Mileſii, Ariſtoxeni* & *Xenocratis* ſententiæ conveniunt.

Porrò, quatenus anima corpori conjungitur, eatenus etiam eam bifariam deſcripſimus; aut reſpectu ſolius Microcoſmi, vel quatenus ad beſtias & vegetabilia refertur: Ut autem cum ſolius Microcoſmi corpore conjungitur, anima cum ſuo vehiculo definitur, principium incorporeum, numerus proportionalis, & actus primus corporibus noſtris accommodatus, cujus prẹſentiâ vivimus, ſentimus, ſecundùm locum movemus, ratione prẹditi ſumus, intelligimus primum, & bonæ malæve voluntatis capaces ſumus. Ex qua ejus deſcriptione quaſdam ipſius proprietates circa corporis humani diſpoſitionem obſervavimus: Quarum *prima* eſt, ut ſit principium, quatuor elementa in compoſitione adeò aptè & congruè connectens, ut pulcherrimam iis temperiem, ſuavemque harmoniam impertiatur: *Secunda* eſt, quod quatenus eſt numerus proportionalis, poteſtatem habet harmonico quodam conſenſu corporis partes, ad vitæ, ſenſus, motus & actionis rationes rectè diſponere: Et hujuſmodi proportio in corpore humano humanam Muſicam producit, quæ nihil aliud eſt, quàm concordia; per quam anima diligit corpus, corporiſque partes; Unde non maleſana fuit *Pythagoræ* opinio, animam melodiæ eſſe concordantiam exiſtimantis: *Tertia*, quod neceſſe ſit, ut corpus, ubi hæc anima reperitur, vivat, ſentiat, moveatur, & ratiocinetur: *Quarta*, quod in ſuo motu ſemper bonæ malæve voluntatis capax eſt; Nam, quamvis à corpore libera & ſeparata nunquam ſui meminiſſe, & nunquam ſe intelligere deſinat, ut dictum eſt, quatenus tamen rebus terrenis involvitur, quas per ſenſus haurit, nonnunquam illud haud ita exactè præſtare ſolet. Atq; hîc quidem *Jamblici* ſententiam minimè cenſemus repudiandam, quâ docemur, paſſiones qualeſcunque animalium non certè animæ illorum ineſſe, ſed corpori, quod ſub anima certam qualitatem poſſidet, quâ agat & patiatur: *Ultima* ejus proprietas eſt, quod univerſaliter corpus regit & gubernat, ſecundùm *Remigii* opinionem, non aliter, quàm nauta navem, vel juxta *Calcidium*, quemadmodum aranea in telæ ſuæ centro manens ſuo motu totam telam movere percipitur, ſic etiam in corde, quod centrum eſt corporis, ipſa deliteſcens univerſam corporis molem movere ſolet. Cæterùm ut ad beſtias refertur creatura hæc ſpiritualis, definitio

Plato. Damaſcen. Ariſtoteles. Remigius. Auguſtin. Seneca.

ejus

ejus, iis omnibus pariter ac hominibus convenit; niſi quod illis intellectum & rationem non affert; quippe quæ ſpecifica eſt differentia, homines à brutis diſtinguens, quæ ob illorum defectum irrationalia dicuntur; Unde per animæ hujus præſentiam eodem modo cum homine vivunt, ſentiunt, & localiter movent; nihil verò intelligunt, ſed ſenſualiter tantùm res quaſdam diſtinguunt & cognoſcunt. Similiter anima in vegetabilibus eodem modo definitur, quo in brutis; præterquam quod iis ſenſum non ſuppeditat. Quare, ut anima beſtias non facit rationis participes, ſic vegetabilia ſenſus expertia relinquit. Hæc igitur animæ deſcriptio cuilibet animalium ſpeciei convenit; quod ſcilicet ſit vis quædam ſenſibilis, ſeu ſpiritus vivificans corpus animatum, eique ſenſum tribuens, quo cognoſcit & diſcernit materialia ſenſibilia, hoc eſt, formas corporeas rerum corporalium tam præſentium, quàm abſentium, foris & intùs. Ut autem tam animalibus in genere, quàm vegetabilibus competit, definitur à *Damaſceno homil.* 26. & ipſo *Ariſtotele*; eſſe vis quædam corpori cor vitæ, vegetationem & generationem impertiens, hoc eſt, virtus quædam ſeu actus primus in corpore phyſico organico vivente, convertens alimentum in ſubſtantiam aliti, ut ipſum in ſuo eſſe conſervet, ad quantitatem debitam provehat, & ſimile in ſpecie generare tribuat; in qua quidem deſcriptione tres vegetativæ facultatis potentiæ exprimuntur, nimirum *nutrire, augere*, & *gignere*. Ex hac itaque animæ deſcriptione multas alias proprietates colligere poſſumus; de quibus cùm promptè philoſophantibus ſine dilatatione innoteſcant, hoc in loco dicere ſuperſedebimus.

CAPUT X.

De anima mundi, ſeu virtute divina ubique in mundo diſperſa, & præcipuè in ejus medio; unde anima media naturæ dicitur.

MUNDUM non modò animam & ſpiritum habere affirmarunt *Platonici* omnes, *Pythagorici*, *Orpheus*, *Triſmegiſtus*, *Ariſtoteles*, *Theophraſtus*, *Avicenna*; ſed etiam eum divinæ mentis quodammodò participem judicarunt, cum quibus *Marcus Manilius*, & *Virgilius*, ſimiliter *Boëtius* & *Augurellus*, Poëtæ tam Gentiles, quàm Chriſtiani videntur conſentire; Quorum prior *in Aſtronomicis ad Auguſtum:*

Hoc opus immenſi conſtructum corpore mundi,
Vis animæ divina regit.

Secundus *ſextò AEneidos:*

Spiritus intùs alit, totamq́; infuſa per artus
Mens agitat molem.

Tertius:

Tu triplicis mediam naturæ cuncta moventem
Connectis animam, &c.

Quartus *lib.* 1. *Chryſop.*

Nonnulli, quicquid diffunditur undique cœli,
Aëraq́; & terras, & lati marmoris æquor
Intùs agi referunt animâ, quâ vivere mundi
Cuncta putant, ipſumq́; hac mundum ducere vitam.
Aſt animæ quoniam nil non eſt corporis expers,

Mundus at, & mundi partes quoque corpore conſtant,
Spiritus hos inter medius ſit, quem neque corpus
Aut animum dicunt, ſed eum qui ſolus utroque
Participans in idem ſimul hæc extrema reducat.

Habet igitur mundus, habent cœli, habent ſtellæ, habent elementa animam, cum qua generant animam in ipſis inferioribus & mixtis; quia, ut *Augurelli* argumento utar, corpora ſunt perfecta; quorum perfectionem ab anima quadam provenire neceſſe eſt. Quid igitur dubii eſt, mundum quaſi vivere & movere motu naturali, cùm ſit corpus nobiliſſimum, & per conſequens animam habere vivaciſſimam, vitam motumque ei ſuggerentem cum ſpiritu quodam puriſſimo, qui vehiculum eſt & medium, quo anima ad inferiora transfertur. Sed qualis ſit hæc mundi anima, quamvis in capitibus de forma univerſali & cœli Empyrei deſcriptione ſatis jampridem loquuti ſimus, de eo tamen quid alii nonnulli ſentiant, cum levi quodam noſtræ opinionis contactu, hoc in loco parumper examinabimus. Eſt igitur hæc mundi anima ſecundùm nonnullos, eſſentia quędam omnia replens, omnia ad centrum uſque penetrans, omnia colligans atque connectens, ut unam reddat totius mundi machinam, ſitq; tanquam unum monochordum tribus creaturarum generibus reſonans unico flatu tantummodò, & unicâ vitâ: In cujus quidem definitionis particulis, tum veterum Philoſophorum opiniones prædictæ, tum recentiorum optimè depingũtur; ut in prædictis animæ capitibus latiùs declaratur. Secundùm alios deſcribitur anima mundi eſſe virtus DEI, & quaſi ipſius naturæ DEUS, ſeu anima media naturæ, per quam DEUS in mundo ubique eſſe, eum implere, moderari, jugiterque conſervare dicitur. Atque hæc eſt illa virtus divina, quam DEUS rebus creatis aſſiduè de perenni fonte Spiritus ſui liberaliter impluit, quâ res omnes vivunt, ſuſtentantur, creſcunt & multiplicantur; quam quidem mundi animam in Sole præcipuè collocari crediderunt. Quamplurimi enim Philoſophi corpus ſolare eximium ſuum ſplendorem & pulchritudinem inde accepiſſe autumant; nec quicquam in cœlo eſſe referunt, quod magis lumine & claritate DEI ſimilitudinem præ ſe ferat; imò rem quamlibet, in quantum luminis capax fuerit, tantum DEI ſibi vendicare arbitrantur. Concludimus igitur hanc mundi animam eſſe quaſi lucis primo die creatæ actum & eſſentiam, ſubmittentem ſeſe ex cœlo Empyreo per cœli Criſtallini cribrum in inferiora, & ſeipſam quarto die in Sole, tanquam in cœli ætherei centro & corde congregantem, ac exinde circulariter ubique ſeſe ejaculantem & extendentem: quam quidem naturam lucis formalem *Auguſtinus in lib. de lib. arbit.* cujuſque rei formam eſſe, & animam hac ratione arguere videtur. Dicit enim, lucem in corporibus primum tenere locum, quæ quidem ipſius eſt animæ diſpoſitio. Præterea *in libro ſuper Geneſin*, ad literam; & *alibi* dicitur, quod tantæ ſit lux nobilitatis, ut etiam corporalia, quantò plus lucis participant, tantò nobiliora & perfectiora judicentur; ſicut in elementis perfectè cernitur. Nihil enim eſt in toto mundo eâ dignius, cùm ſit actus quidam ſimplex, cuncta ad ſe vivifico calore convertens, cuncta permeans entia, qualitates eorum virtuteſque ducens per omnia, ac omnes denique tenebras & caligines diſcutiens: Atque hinc eſt, quod Sol propter ſuæ claritatis excellentiam, tanquam Rex æthereus, & Imperator mundi corporalis ſceptrum ac gubernaculum tenens, in ejus medio collocetur, fulgore ſuper reliquas mundi creaturas eximio illuſtratus, vitam, ſenſum, motum & vegetationem inferioribus per radios ſuos inſpirans & infundens.

CAPUT XI.

Quod anima intellectualis, quamvis componatur, ſicut & Angeli multi, tamen rationibus ab iis differat, & de animæ immortalitate.

ANIMAM ex materia & forma componi omnes ferè teſtantur tàm veteres, quàm recentiores Philoſophi: Sed hujuſmodi compoſitio ex materia præjacente non fit, quemadmodum illa generabiliū & corruptibilium, ſed ex nihilo, hoc eſt, ex materia non præexiſtente, & per creationem producta, ex qua cœlum Empyreum ejusq; creaturæ inter quas animæ numerantur, derivantur, ut *reſol. Theolog. tract.* 2. *part.* 2. *port.* 3. *quaſt.* 3. latiùs declaratur. Et quamvis eadem ſit animarum & angelorum compoſitio, has tamen duas creaturas præcœleſtes ſpecie multis rationibus differre compertum eſt, tum à Philoſophis, tum ab ipſis quoque Theologis, ut *in prædicto tractatu* habetur; quarum *prima* eſt, quia forma creata quātò eſt nobilior, per tantò plures gradus multiplicatur ſpecificos; quod etiam confirmat *Jamblicus*, intelligentias in quatuor gradus diſtinguens: Sed creatura intellectualis eſt nobiliſſima: Ergo plures habet ſpecies; ac per conſequens, angelus & anima non ſunt ejuſdem ſpeciei: *Secunda* eſt, quia diverſus eſt modus intelligendi; major in angelis, minor in animabus: *Tertia*, quia anima aliquando eſt diſcurſiva, quatenus ſcilicet eſt in corpore humano; Angelus verò ſemper eſt intuitivus & ſine diſcurſu: *Ultima*, quia anima eſt corporis perfectrix; Angelus verò nihil ad corporis adfert perfectionem. Ex quibus manifeſtum eſt, animam eſſe inferiorem intelligētiarum ſpeciem & hominibus proximam, ac ad ipſorum corpora gubernanda aptiſſimam, immortalem tamen & poſt corporis ſui corruptionem perpetuò ſuperſtitem. Nam quamvis virtus materiæ compoſitæ naturaliter corruptibilis ſit, & tempore ſeneſcat; Animæ tamen rationalis & mentis operatio temporis progreſſu minimè conſumitur, aut vetuſtior redditur; imò juveneſcere magis videtur, & mirifica ratione refloreſcere. In ſenibus enim viget ſapientia, & temporis lapſu prudētia augetur. Præterea, cùm intelligere ſit animæ operatio rationalis, à corpore non dependēs, quia nullum eam determinat corporis organon, certum eſt, ipſam eſſe incorruptibilem. Eſt etiam incorruptibilis, quatenus beatitudinem naturaliter appetit, ut ante dictum fuit; qui appetitus naturalis nō eſt fruſtraneus, quandoquidem anima beatitudinem habere poteſt; Ubicunq; autem eſt beatitudo, ibi eſt ſecuritas; ubi ſecuritas, ibi immotalitas & incorruptibilitas, ut *reſol. Theol. tract.* 2. *port.* 3 *q.* 2. habetur. In quibus certè rationibus videntur autores nonnunquam mentem intelligere, aliquando ſpiritum rationalem, quatenus beatitudinem appetit; non rarò etiam mētem ſimul cum ſpiritu ex quibus ſit animæ rationalis compoſitio. Concludimus igitur præter rationes prædictas, animam propter ſuæ compoſitionis rationem incorruptibilem eſſe; quia nulla cōtraria ad compoſitionem ejus concurrūt, cùm ſpiritus, qui eſt quaſi animæ materia, aëreus ſit; mens verò ignea, quæ eſt forma compoſiti; eſt enim de ſpirituali lucis ſubſtātia: Cùm verò aër & ignis amiciſſimi exiſtant, & unum ſit quaſi pabulum alterius, alterum verò tanquam vita & anima ſuo nutrimento, matrimonio naturali quaſi vinculis perpetuis ſimul copulantur, & non aliter inter ſe agunt ac patiuntur ſine unius aut alterius deſtruſtructione, quàm vir & mulier ſimul coëuntes: Præterea multitudo formæ lucidæ adeò materiæ ſpiritualis appetitum explevit, ut novam formam minimè deſideret; ſed ita formalis eſt in ſua ſubſtantia, ut ipſum etiam craſſum microcoſmi corpuſculum ex terra & luto confectum divinitùs informaſſe Sapientes ſcripſerint.

LIBER QUINTUS.

De Creaturis cœli ætherei.

Contenta hujus libri.

- In *creaturis cœli ætherei* tria ſunt obſervanda, ſcilicet.
  - *Compoſitio*, de qua capite 4. Conflatæ autem ſunt ex
    - *Spiritu*, nec nimis ſpiſſo, nec nimis tenui, de quo cap. 1.
    - *Luce ſecundaria*, Sole excepto, de qua cap. 5.
  - *Differentia*, ſunt que aut
    - *Stellæ fixæ*, de quibus cap 3
    - *Planetæ*, de quibus cap 9. In his *tria* notantur, ſcilicet eorum
      - *Natura*, cap 10.
      - *Influentia*, cap 12.
      - *Motus*, cap 13. 14. & 15.
  - *Modus retentionis cujuslibet in ſuo loco*, de quo cap. 4.

C A-

CAPUT I.

De corporis ſtellaris ſubſtantia, natura & diſpoſitione.

OMNES ferè Philoſophi in hoc conveniunt, corpora ſtellaria eſſe ex propria medii cœli ſubſtantia: Et *Ariſtoteles* quoque in *libro de cœlo* vult, quod ſtellæ ſint de materia cœli, in quo ponuntur: Nos autem cum illis non penitùs conſentientes, corpus ſolare ex mole tenebroſa è cœlo ſuperiore depulſa derivatum eſſe dicimus, ut infrà ſuo loco declarabimus. Quod autem ad cæterarum ſtellarum conſtitutionem attinet, neceſſe eſt, ut aliquid denſitatis & opacitatis corpori ſtellari inſit, cujus præſentiâ viſibile reddatur; quæ tamen in tenui cæli ſubſtantia minimè quidem reperiri poterit. Atque hoc eſt, quod in Optica ſcientia peritiores voluerunt. *Nam*, inquit, *Algazel de natura ſpeculi, quod ſtella orbis pars nulla viſiva potentia objecta, luminiſve Solis receptiva & retentiva ſit, præter ejus partem denſiorem, quam ipſam ſtellam appellamus*, reddens rationem, *quia orbis ejus in aliis partibus, cùm ſit rarior lumine verſus ipſum projecto, non ſit lucidus, hoc eſt, non illuminatur, quoniam colori non ſubjicitur, & per conſequens non eſt viſibilis.* Dicit enim *Hatten. lib. 1. de aſpectibus, illud viſibile non eſſe, quod colorem non habet, quoniam*, inquit ille, *res viſibilis non eſt, niſi ſecundùm lucem in re viſa. Lux autem viſibilis coloratum tantùm occupat.* Præterea dictus *Hatten* aliam etiam rationem dat, cur tenuior ſphæræ pars non videatur; ſcilicet *quia neceſſe eſt, ut res viſa ſit reſiſtens viſui*, nempe, ut non ſit in ea perſpicuitas, aut ſi ſit, ut tamen ſit multò ſpiſſior perſpicuitate aëris medii inter viſum & rem viſam; ſed tale etiam ſubjectum non poteſt eſſe, niſi cum colore aut ejus ſimili. Ex his igitur certum eſt corpus quodammodò opacum & coloratum requiri ad lucis radios recipiendos & retinendos; cujuſmodi eſſe non potuit tenuior cœli medii materia, quatenus ſecundo die creata erat, propter nimiam ejus perſpicuitatem: quin potiùs, poſt Solis in cœli corde poſitionem quarta die factam, natura Solis concurrebat ad cæterarum ſtellarum omnium erraticarum conſtitutionem; Partes enim cœli infimi ſubtiliores ſurſum ad ſe attrahebat, easque cum cœli medii ſubſtantia conjungebat, corporaque cæterorum Planetarum ſitu differentium corrogabat, quemadmodum paulò inferiùs docebimus. Sed quia quædam materia aptior eſt aliâ ad lucem ſuſcipiendam, quærendum putamus, qualem ſubſtantiam natura potiſſimùm ſelegerit, quaſi magis idoneam ad corpora ſtellaria conſtituenda. Ut autem ad loci naturam & diſpoſitionem, ubi includuntur, inclinent, neceſſe eſt; Unde ab omni ſorde terreſtri & opacitate (exiguâ quâdam obſcuritate exceptâ, quæ nimiam ejus perſpicuitatem retundat) immunis eſſe debet. Quamvis igitur corpus ſolare ex materia umbræ terreſtris ſpirituali quodammodò conſletur; opus tamen eſt, ut illa formam ſuam putridam elementaremque exuat, quò novam cœleſtemque meliùs & faciliùs induat. Videmus enim *ligna putrida*, quorum majorem partem aërem ſeu ſpiritum eſſe per eorum in aquis ſupernatationem conſtat, lucem inviſibiliter per aërem diſperſam, ſibi nocturno tempore attrahere, acſi avidiſſimo deſiderio caperentur formam lucidam ſuſcipiendi; quod quidem

priuſquam putredine iſta fuerunt affecta nullo modo præſtare potuerunt. Similiter *ſquamæ* quorundam piſcium hoc idem faciunt;nam propter ſuam humiditatem facilè aëris calore putreſcentem vi quâdam magneticâ lucem inviſibilem reddunt manifeſtam. Sunt etiam & alia corpora, quæ propter completam ſubſtantiæ perfectionem ſolares radios naturaliter, & quidem gradatim ad ſe attrahunt, attractosque firmiter retinent. Nam *ſecundùm meritum materiæ*, ut inquit *Plato, datur forma*, cùm forma agat ſecundùm diſpoſitionem materiæ. Hujuſmodi igitur ſpeciei ſunt *aurum* & *Carbunculus*. Sunt etiam adhuc nonnulla alia corpora, quæ, licèt perfecta non ſint, ſpiritum tamen quendam in ſe habent, corpori Quintæ eſſentię, propter diſpoſitionis ſuæ puritatem, ita propinquam, ut noctè ſplendeſcere percipiantur; cujuſmodi eſt illa *Cicendulæ* pars totum ſuum corpus vermiculatum in tenebris viſibile reddens. Reperiuntur & alia corpora, quæ, quamvis perſpicua ſint, radios tamen ſolares evidenter attrahere ſolent, ita ut de forma Criſtallina ad Rubini ſimilitudinem tranſeant; qualem ego ipſe humorem ſpiritualem ex corpore quodam nobiliſſimo extraxi, ejusque in Sole miram tranſmutationem obſervavi; imò memini me vidiſſe, illum ſpiritum propter calorem ſuum naturalem à ſole acquiſitum per ſe cum ſua tinctura noviter aſſumpta in caput alembici more Rubini fulgentiſſimi abſque ulla ignis elementaris violentia aſcendiſſe. Sed, ut verè fatear, poſt ingreſſum lucis ſolaris in eum Spiritum, ſeu potiùs concubitum maris cum fœmina, aliquantulo ſpiſſior & opacior redditus erat: Unde eorum patet ignorantia, qui ſolis lumen merè accidens eſſe opinati ſunt, & non omninò materiale.

Sed ut adhuc propinquiùs ad rem accedamus, & ut tribus quaſi gradibus ad medii cœli ſummitatem aſcendamus, primum de *meteoro*, quod ſtellam cadentem vocant; ſecundo de *Cometa* materia, ultimo de *via Lactea* ſeu *Galaxia* ſubſtantia & conſtitutione paucis agemus.

Ipſe autem aliquando nocturno tempore & cœlo ſereno per campos obambulans, ſtellam *meteoron* juxta me cadentem conſpexi, ejus ſubſtantiam vigilanti indagatione tandem inveni, manibus contrectavi, in craſtinum reſervavi; ipſam verò ſequenti aurora diligenter reſpiciens, è viſcoſa admodùm & lubrica ſubſtantia compactam eſſe, & more ſpermatis ranarum conſiſtentiam ſuam habuiſſe obſervavi. Ejus enim materia ſubalbida & obſcuro modo perſpicua erat, multis minutiſſimis maculis obſcuris infecta. Procul dubio igitur hujus ſubſtantia ex vapore terreſtrem ſpiritum includente facta erat; quæ nō accenſa, ut nonnulli volunt; ſed more ſpeculi radiorum ſtellarium claritatem recipiens, ſicut ſtellæ radiorum lucis cœli ſpiritualis & claritatis ſolaris, veram ſtellæ naturalis effigiem ejusque claritatem repræſentabat: & ſine dubio maculæ illæ, quæ in ejus perſpicuitate nebuloſa includebantur, materiam illam tranſparentem aptiorem reddebant ad lucis radios in ſuam materiam ſuſcipiendos; imò, ni fallor, loco liciniorum ſunt humori diaphano, non aliter ei lumen præbentes, quàm licinia illa lampadis oleo flammam. Nam & hoc idem in lunæ ſubſtantia videri poteſt; in cujus corpore partes denſiores & obſcuriores etiam oculis noſtris apparent, arboris alicujus ramulis non multùm diſſimiles.

An multùm ab hoc differt illud, quod Philoſophi de *Cometa* ſubſtantia & conſtitutione narrant? dicentes, *Cometam eſſe exhalationem ſubtilem non inflammatam, ſed lucentem ex lumine ſolis & aſtrorum in ipſo incorporato*; quam quidem exhalationem dicunt in viſceribus terræ generari, maximè cùm pori per frigus conſtringuntur, egredi verò, cùm pori prædicti à calore reſolvuntur & aperiuntur.

Quid denique dicunt Phyſici de *via* illa *lactea* in cœli medii convexitate per pedes *Geminorum* & *Sagittarii* principium protenſa, quam *Galaxiam* nominant? Quæ cœli pars, ſi ita tenuis foret & perſpicua, ut cæteræ ejus partes, per rationes

prædictas

prædictas omninò cum illis eſſet inviſibilis. Similiter, ſi via hæc alba adeò ſpiſſa eſſet, ac corpora ſtellarum fixarum juxta eam poſitarum, procul dubio per totam ſuam ſubſtantiam non minùs quàm aliqua ſtellarum prædictarum eluceret. Manifeſtum igitur eſt *Galaxiam* hanc dimenſionem & opacitatem mediam habere inter corpus ipſius cœli criſtallini & ſtellarum in concava ejuſdem ſuperficie fixatarum; Unde ſatis viſibilis, colorata & mediocriter lucida eſt. Atque hinc obſervandum eſt, quod, quò magis ſtellare corpus ad perſpicuitatem vergit, eò obſcurius eſt, & minùs lucidum, id quod manifeſtum eſt in ſtellis fixis quintæ magnitudinis, quæ ideò ob earum obſcuritatem à nimia perſpicuitate provenientem nebulæ dicuntur; non enim multò ſunt denſiores quàm *Galaxia*; quare illæ claritate non multùm excellunt. Ex his igitur ratio in promptu eſt, cur aliæ ſtellæ fixæ aliis lucidiores exiſtant. Concludimus itaque eandem eſſe materiam *ſtellæ cadentis* ſpecie, quæ *Cometæ*, & eandem *Cometæ*, quę *Galaxiæ*, & eandem *Galaxiæ*, quæ *ſtellarum* tam *fixarum* quàm *erraticarum*, omnemque ipſarum differentiam à denſitate, perſpicuitate, & puritate majori minoríve deſumptam eſſe; quas quidem materiarum varietates, à majori aut minori formæ portione effluxiſſe ſupra, & ſæpiùs inculcavimus.

CAPUT II.

Quod corpora ſtellaria non ſint corruptibilia.

QUAMVIS quælibet hujus mundi ſubſtantia tam viſibilis quàm inviſibilis ex materia prima in actum jam deducta oriatur, quæ in ſua natura apta eſt, ut formam appetat, atque hanc ob cauſam ſemper mutabilis & corruptibilis ſit, ubi forma illa debilior reperitur; Si quando tamen in locum aliquem pervenerit, ubi formam ad ſuum appetitum explendum ſufficientem invenerit, tum certe quieſcit, hoc eſt, ulteriùs non appetit. Res enim quælibet naturalis inclinationem habet ad perfectionem, in qua appetitus ejus finis eſt, & complementum. At verò, cùm omnis perfectionis menſura in lucis formalis eſſentia conſiſtat, materia in ejus amplexu gaudet, & in cœlum quaſi rapitur; nam niſi ſit in cœlo materia, appetitus haudquaquam completur. Hinc, inquam, eſt, quod licèt ſtellarum corpora, imò & univerſi cœli ſubſtantia, per ſe corruptibilia ſint æſtimanda, quoniam de univerſali hylæ ſubſtantia tenebroſa efformabantur, & lucis præſentia in actum erant reducta; nihilominus propter formæ proportionalis præſentiam, cùm duæ ſint lucis partes, & totidem materiæ, neceſſe eſt, ut ſubſtantiæ illius ſpiſſitudo in ſuo appetitu compleatur & perfecta reddatur. Quemadmodum etiam, ubi formæ proportio materiam ſuperat, pluſquamperfectio & ſpiritualitas eſſe dicitur; cujuſmodi ſubſtantia ultra convexam cœli ætherei ſuperficiem reperitur. Hinc igitur manifeſtum eſt, quod tam forma medii cœli, lux ſecundaria dicta, quàm illa cœli ſpiritualis, qualeſcunque ſubſtantias in regionibus ſuis repertas à putredine & corruptionis injuriis vendicet, eas ſemper in eodem ſtatu conſervans, perpetuaſque ſecundùm naturæ leges efficiens; quamvis neceſſe ſit, cujuſque rei continuationem à ſempiterna DEI voluntate dependere, utpote cujus ſolius imperio & diſpoſitioni res quælibet ſubjiciuntur.

CA-

Digitized by Google

CAPUT. III.

Quod veriſimile ſit, ſtellas fixas ſecundo creationis die factas eſſe; De earum origine, loco, & diverſitate, tam in magnitudine quàm in ſplendore.

IN ſuperioribus demonſtratum eſt, lucem prima die creatam eſſe, quæ concavam cœli ſupremi ſuperficiem univerſam replebat; Atque hoc modo ſeparata erat lux ſupremam regionem inhabitans, quam primariam appellavimus, à tenebris, quas illa lux in partibus inferioribus inſpiſſavit, illas nempe tenebras regionis ſuperioris ſuâ præſentiâ & actione verſus inferiora, & centrum totius depellendo; Unde dies jam primus, id eſt, prima lux cœlum Empyreum occupavit, & nox, hoc eſt, tenebræ omne illud ſpatium, inter hujus cœli baſim & centrum totius interpoſitum. Deinde cùm lux in ſuo cœlo ſpirituali jam firmata actuoſiſſima eſſet, & nunquam quieſcens, vi ſua in contrarium, nempe materiam tenebroſam infra cœli ſupremi baſim detruſam, ſecundo die acutiſſimè agebat, eam à ſuis terminis tanquam maximum adverſarium deorſum hoſtiliter depellendo; Partes igitur innumerabiles lucis hujus primariæ cœli criſtallini diaphragma penetraverunt, tenebrarum mediæ regionis quietem perturbando; quæ quidem tenebræ, quamvis radiorum lucidorum invaſionibus validè ſatis reſiſtebant, deorſum tamen paulatim obliqua revolutione uſque ad inferioris cœli concavitatem, cum cujus tenebris etiam jungebantur, deſcendere compellebantur; Unde maſſa tenebrarum regionis infimæ valdè ſpiſſa, groſſa & opaca reddebatur, quoniam cæterorum cœlorum tenebræ cum iis commiſcebantur. Atque ita ſecundo die, dies erat in utraque regione ſuperiori, quæ jam cœli dicuntur; nox verò infimam poſſidebat luce illa, quam ſecundariam vocavimus, utpote à primaria immediatè derivatam, totam cœli medii concavitatem replente; unde & regionis ejus ſubſtantia æther dicitur. Hujus denique regionis luce ſecundaria jam illuminatæ radii nonnulli, nempe tertia ejus pars, in infimam regionem adhuc informatam tertio die penetrantes, omnes ejus vapores fuliginoſos, imò & nigerrimos, circa machinæ univerſæ centrum, aſſiſtente etiam elemento ignis, à cœlorum motu, radiorumque inflexione accidentaliter proveniente, reverberaverunt, qui ibi virtute frigoris, quod materia in ſe continet, in maſſam duram fuerunt conſtricti. Jam igitur magnum oriri poteſt dubium; quibus mediis cœlum illud æthereum ſecundo die, cœlum verò infimum tertio illuminatum ſit, cùm ſupra, lucem per ſe inviſibilem eſſe, & tam nobis in hoc cœlo, quàm in cœlo medio, utpote in cujus qualibet parte copioſè eam adeſſe alibi declaravimus, etiam nocturno tempore abundare dixerimus, & tamen nullo modo oculis apparere. Ut igitur diſtinctio fiat tenebrarum à luce, neceſſe eſt, ut objectum viſus tam privativum, quàm poſitivuum requiratur; quod quidem in rebus inviſibilibus haberi non poteſt; quare neceſſe eſt, ut lux illa inviſibilis viſibiliter producatur; quod ut fiat, corpora quædam, tanquam organa & ſpecula polita, formam inviſibiliter in medio ſeu ſpiritu communi deliteſcentem manifeſtantia, requirenda ſunt; quorum ſubſtantia apta & naturaliter diſpoſita eſſe debet ad radiorum lucidorum occultè deliteſcentium multitudinem ſimul congregandam & multiplicandam, cujuſmodi ſunt illa ſyderum & aſtrorum, ut capite hujus libri primo explicavimus. Cùm autem in cœlo me-

dio poſt ejus regionis à ſua ſorde tenebroſa mundificationem, nulla talia, præter illa ſtellarum, propter cæterarum partium tenuitatem, inveniantur corpora, neceſſe eſt, ut corpora aliqua ſtellaria ſint organa & inſtrumenta illa, per quæ lux illa ſecundaria ſibi ipſi tantùm lucida, viſibiliter ſeſe cæteris quoque mundi ſubſtantiis illuminandis oſtendat. Quare non alienum à veritate videtur, ſtellas fixas ſecundo die ante completam cœli ætherei creationem factas eſſe, cùm ſine his diem viſibilem in hoc cœlo apparere rationi conſentaneum non videatur. Sunt enim tanquam ubera, per quæ Nectar divinum, Ambroſia ſupercœleſtis, ſeu lac luminoſum, quaſi à mammillâ luce repletiſſimâ in inferiora impluuntur, & mundi filius, quem Solem ſeu Phœbum appellant poſt ſuam nativitatem nutritur & lactatur; Præparatur enim hujuſmodi lac cœleſte in cœli ſuperioris mammillis, tumentq; ejus ubera ante Solis partum, non aliter quàm fœminarum mammillæ antequam pariunt.

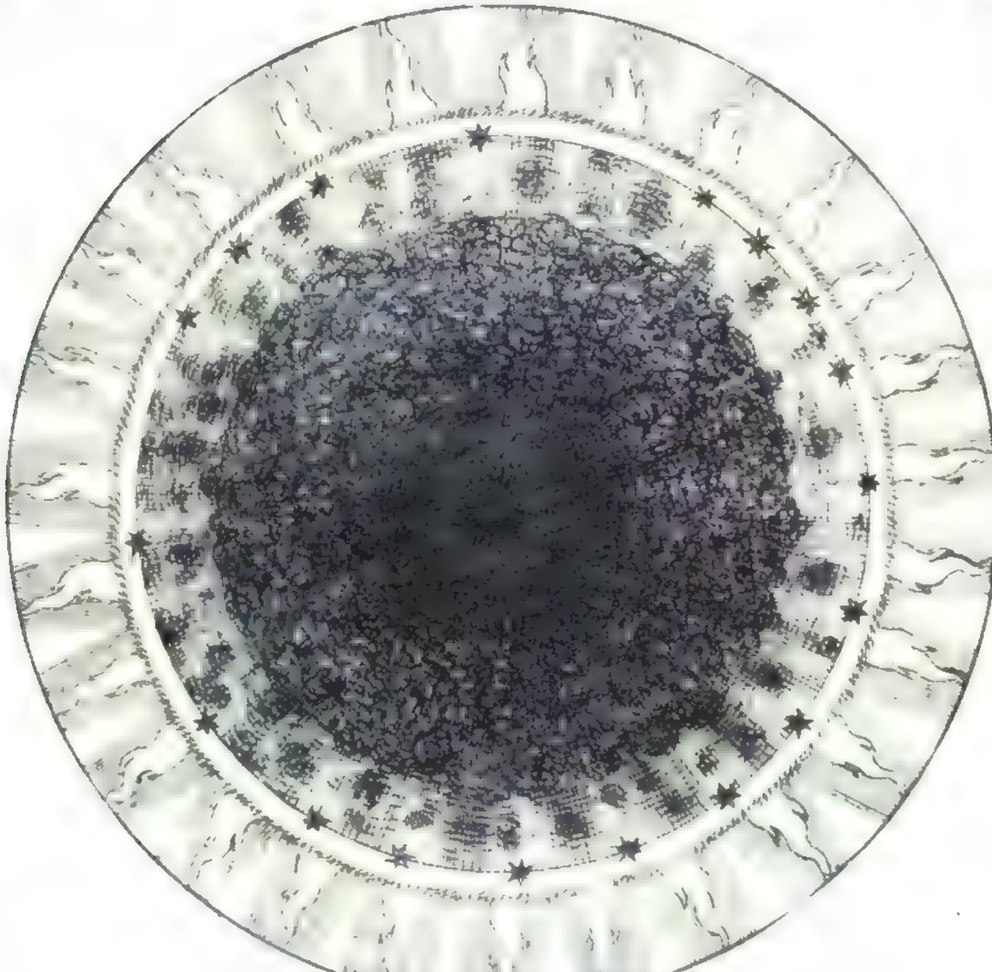
Sed hîc objiciet aliquis, *haud ita neceſſarium fuiſſe, ut lux ſecundo & tertio die viſibiliter appareat, ſiquidem ſenſibilia nondum eſſent creata?* Huic, triplici modo reſpondere poſſumus; *Primùm*, quod dies à nocte diſtingui non poſſet, nec lux à tenebris, ſine lucis viſibili manifeſtatione; *Secundò*, quia lumē cœleſte viſibiliter & ſenſibiliter ad tenebrarū expulſionē verſus centrū deſcendebat, & ad plantarum è terra exurgentium vegetationem, cùm ad earum eſſentiam tria requirantur, lumen, calor, & influentia; *Tertiò* & ultimò, quod Sol, vel ante animalium productionem viſibiliter apparuerit in cœlo, ac per conſequens non ſit neceſſarium ſenſum aliquem ad rei viſibilitatem requirere. Ex quibus manifeſtum eſt, lucem manifeſtam & viſibilem fuiſſe ante animalium videntium creationem. Nec verò ſuffecerit hujuſmodi incredulis, aſſerere, ſacras *Moyſis* Scripturas huic opinioni contrarias eſſe, in quibus reperitur, DEUM *duo luminaria magna quarto die feciſſe, cæteraſq; etiam ſtellas eodem die factas fuiſſe?* Hîc enim veriſimile eſt, Antiſtitem illum Sacrum cæteros Planetas ſeu ſtellas erraticas intellexiſſe, cùm immediatè antea de duobus principalioribus mentionem fecerit. Hoc etiam *Triſmegiſtus* verificare videtur in ſuo *ſermone ſacro*, ubi dicit, *quod, cùm conturbata eſſent omnia, levia ſpiritu igneo ad ſuperiores regiones veherentur, & continuò cœlum emicaret ſeptem in circulis*; Ex quibus manifeſtum erat, ſeptem Planetas poſt ignis aſcenſum in ſupremam regionem immediatè factos eſſe; de cæteris autem ſtellis mentionem nullam facit. Præterea irregularis eſſet ordo, ut ipſo die conditi cœli Empyrei ejus etiam creaturæ crearentur, atque ſimiliter in terræ creatione, ejus quoque creaturæ nonnullæ provenirent, ſi in cœli medii creatione nullis creaturis illud inhabitandum eadem die tribueretur.

At fortaſſe aliquis de modo conflandi hujuſmodi ſtellarum molem addubitaverit; *quâ ſcilicet viâ aut ex quo ſubjecto corpora eorum produci potuerint, & in eum locum, qui firmamentum dicitur ſecundo die elevari, ibiq; fixè quaſi inhærere*; Similiter, *qua ratione ita luminis diverſitate corporiſq; magnitudine diſtinguantur?* Cui ut in omnibus probabiliter & philoſophicè reſpondeam, ſciendum, quod immediatè poſt lucis penetrationem per ſphæræ criſtallinæ diaphragma, tanquam per cribrum, maximus conflictus oriebatur inter lucis radios atque umbræ tenebroſæ materiam ibi inventam, tum propter actiones ſubſtantiæ unius, & ſtupiditatem & coactum alterius motum, tum etiam ob ipſarum qualitates contrarias; agebant enim ſtrenuè lucis radii in paſſivam tenebrarum ſubſtantiam, ipſam deorſum pellentes tamque avidè & vivaciter perſequentes, ut nonnunquam aliqua ipſorum pars in umbræ viſceribus ſubmergeretur, & quaſi in laqueis viſcoſi cujuſdam Spiritus, qui eſt vera umbræ materia, captivaretur, quam radii contigui redimere, & quaſi fratrem ſuum è carcere liberare conantes, avidā hujus auxilii in altum elevabant, tum per radiorum invadentium reſultationem, & reverbe-

rationem à materia reſiſtente,tum attractiva caliditatis ſuæ facultate;quæ lucis incarceratæ pars, licèt ab univerſa tenebrarum mole,magnetica lucis virtute liberaretur,Spiritu tamen illo craſſo & viſcoſo ita imbuta fuit,ut ab ipſo nunquam poſſit liberari; cùm materia naturaliter formam ſuam appetat, attractamque retineat;ſed hic cum ipſa lucis parte quam continet, inſtar corporis ad motum ſuæ animę moventis,in altum,tanquam Cometæ ſubſtantia,ad concavam ſphæræ criſtallinæ ſuperficiem fertur;ubi villius ſphæræ congelativa in formam criſtalli obſcuri,aut maculis fortaſſe obſcurioribus tenebrarum ad opacitatem vergentibus(ut in ſtellæ cadentis materia invenimus)coagulatur & dureſcit,& glaciei more illius ſphæræ ſubſtantiæ adhæret; propter cujus ſpiſſitudinem obſcuram radii lucis,per illius ſphæræ cribrum tranſeuntes,contra hujuſmodi globulos glaciales & criſtallinos in ſuo tranſitu percutientes,tanquam in ſpeculo potentiæ viſivæ objiciuntur. Similiter lux formalis à qualibet cœli medii parte ad ejus appetitus expletionem attrahitur; Unde qualis eſt cœli medii natura,talis etiam eſt forma ejus lucida,quoniam conflatur hujus cœli compoſitio ex æquali cœli materialis & cœli ſpiritualis proportione;quare ſi materia cœli inviſibilis exiſtit,neceſſe eſt,ut ejus etiam lux ſit inviſibilis;cùm eſſe viſibile à lucis viſibilitate & apparitione procedat,& viſibilitas lucis à materiæ objecto colorato proveniat: at, quia quælibet cœli medii pars ex æquali materiæ & lucis ſubſtantia cõflatur,neceſſe eſt,ut,ubi materia propter ejus tenuitatẽ inviſibilis fuerit,ibi & lux quoque inviſibiliter occulteque luceat;cùm materia talis nimis diaphana ſit & lucida,ac per conſequens non colorata;quò autem materia craſſior eſt,eò viſibilior lux ejus fuerit. Nam quælibet hujus cœli dimenſio nunquam appetere deſinit,quouſque appetitus ejus æquali lucis parte expleatur. Quare omnis ejus pars etiam ſpiſſior ſimilem ſibi lucis portionem habet, quâ ad perfectionis metam ducatur,& à corruptionis janua liberetur. Si igitur materia propter ejus dimenſionem viſibilis ſit,neceſſe,inquam,eſt,ut lux ejus formalis etiam oculis appareat. Atque hinc eſt,quod corpora illa ſtellaria propter majorem aut minorem ſuam craſſitiem magis minùſve ſint luminoſa,& ob claritatem ſuam potentiæ viſivæ ſubjectiora quàm cæteræ cœli ætherei partes. Hujus rei probabilitas demonſtratione vulgari oſtenditur; Nam aër tenuis per ſe propter ſuam ſubtilitatem inviſibilis eſt;at ſi in nubem aut nebulam vi frigoris condenſetur,formam viſibilem induet,nonnunquam lucidam & fulgore coruſcantem,aliquando candidiorem,& quandoque igneam;aut ad nigredinem aut lividitatem vergentem,ſecundùm majorem aut minorem lucis in eo prædominationem.Quod verò unius ſtellæ corpus alio ſit majus & denſius,hoc fit ſecundùm materiæ viſcoſæ lucem includentis quantitatem; quemadmodum videmus in hoc cœlo inferiori majores minoréſve vapores aut exhalationes elevari,ſecundùm efficaciorem lucis ſeu animæ in iis incluſæ virtutem,ad majorem vel minorem ponderis dimenſionem ſurſum ſublimandam aptam. Cur autem unius ſtellæ ſubſtantia minùs lucida ſit quàm alterius,rationem ſuperiùs explicavimus,nam propter ejus opacitatem majorem aut minorem ſecundùm materiæ cœleſtis naturam & diſpoſitionem eam lucidiorem aut tenebroſiorem eſſe diximus. Deſcribitur autem ſtellarum fixarum in concava cœli criſtallini ſuperficie poſitio hoc modo.

CA-

Digitized by Google

CAPUT IV.

De Planetarum corporibus, de eorum poſitionibus, & quomodo in eodem loco ſemper ſuſtineantur, hoc eſt, cur non magis deorſum aliquo ævo tendant, cùm propter materiæ ſuæ denſitatem & quodammodò gravia ſint?

VT veſtigiis præcedentibus inſiſtamus, certum eſt, non modò ſtellas fixas, ſed & ipſas etiam erraticas, quas Planetas vocant, ex ſpiritu quodam condenſato, ac ſcintillam aliquam lucis continente conflari, licèt diverſa ratione actioneque diſſimili. Nam ſtellas fixas ſuprà ex conflictu lucis umbram tenebroſam perſequentis, cum ejuſdem umbræ materia craſſiori, frigidiori & quodammodò obſcura fieri meminimus, earumque poſitionem & ſitum eſſe in inferiori cœli criſtallini parte, ubi eas fixas, & quaſi congelatas eſſe declaravimus, propter terreſtrem ſphæræ illius diſpoſitionem, frigidam nempe & ſiccam, earum corpora humida more glaciei verſus concavam ſuæ ſphæræ ſuperficiẽ firmiter conglutinantẽ; unde ad ſphæræ aqueæ motum ſtellæ iſtæ movere percipiuntur, & in ſuo motu eandẽ ſemper diſtantiã obſervare; quam ob cau-

ſam fixa nuncupantur. At verò corpora trium Planetarum ſuperiorum, atque itidem trium inferiorum compoſitio, immediatè ab ipſorum Regis diademate fulgido coruſcantis creatione orta ſunt. Nam poſtquam purior Spiritus tenebrarum pars, circa centrum propulſarum, hoc eſt, Spiritus tenebrarum ſuperioris mundi regionis primo die deorſum labentium ſubſtantia ſplendidiſſima lucis ejuſdem regionis portione imprægnata & gravida erat facta, fœtumque quaſi animatum radiorum ſupercœleſtium & cœleſtium adjutorio peperit & produxit, terreſtris illa opacitas, natuſque radiis tam lucis inviſibiliter in mundi ſpiritu diſperſis, quàm illis viſibilibus ſtellarum fixarum, nondum niſi obſcurè tantùm propter ſpiſſitudinem Spiritus medii cœli, lucentibus, ſurſum attrahitur, & partim etiam ſuæ animæ, ſeu lucis eſſentialis ſcintillari virtute, cujus eſt, ſolum ſuum nativum naturaliter petere, uſque ad thronū regalem in cœli medii medietatem ſublimatur, ibique dignitate, ſplendore, & claritate ob congregatorum ad ipſum radiorum inviſibilium multitudinem, per ejus ſpiritus craſſi & corporalis præſentiam mundo manifeſtatam exaltatur, ac pro pulcherrima totius mundi creatura habetur; utpote ſine cujus operationibus benevolis nulla creaturis vita, nullus ſenſus aut motus, nullum incrementum aut multiplicatio ineſt Hujus, inquam, regii Planetæ præſentiâ, ejuſque luce ac lucis operatione cæterorum Planetarum corpora globoſa ex craſſiori cœli medii ſpiritu conflantur; & gradatim unum ſuper aliud ſitu & poſitione nullo modo alteranda, in hoc medio cœlo ſuſtinentur, ac pro varietate poſitionis & ſitus, hoc eſt, ſecundùm ipſorum à corpore ſolari vicinitatem aut longinquitatem, naturæ ipſorum variantur. Hinc igitur ſphærarum cœleſtium limpitudo & perſpicuitas; hinc corporum aſtralium craſſities, & materiæ denſioris cujuſlibet ſphærarum prædictarum in unam maſſam rotundam collectio, quemadmodum ſuo loco ampliùs declarabimus.

Sed hîc maxima oriri poteſt controverſia, *cur* ſcilicet *corpora hæc orbicularia, cùm craſſa ſint, & per conſequens gravia, deorſum non tendant, ſed ſemper in eodem ſtatu & poſitione conſiſtant?* Cui reſpondendum eſt, *primum* quod cujuſlibet ſtellæ corpus in ſuo proprio loco pendeat, & divina DEI virtute ſuſtineatur, Sic enim voluit divina voluntas, cujuſlibet ſphæræ materiam & ſpiritum iſtiuſmodi proportionibus uniri, ut cuilibet locum ſuum naturalem occupare deſtinatum eſſet; Unde, ſi corpora prædicta leviora & ſubtiliora eſſent, magis ſurſum tenderent; ſi verò nimis ponderoſa forent, deorſum magis caderent. Quare quodlibet horum corporum animam in ſe lucidam habet, cujus virtute immortali, & nunquam decreſcente corpus in eodem ſtatu & eadem altitudine exaltatur, elevatur, & propter permanentiam animæ lucidæ, quæ ipſi ineſt, nunquā, niſi in ipſa mundi periodo, deprimetur aut corrumpetur. Sic etiam videmus in igne illo artificiali, quē *fuſum* appellant, vi ignei cujuſdam ſpiritus, quo ſurſum movetur, eum in eodē aëris loco fixè ſuſtineri, quouſque artificialis ejus anima, & citò peritura defecerit; tum enim deorſum ejus corpus revertitur. Hoc idem etiam in *globo bombardæ* cernitur, cujus motus ſurſum pro majori aut minori ignis artificialis ipſum ejicientis vigore longior aut brevior percipitur; imò ſi virtus ejus motiva tranſitoria non eſſet, ſed fixa, à meta, verſus quam ſurſum movetur & emittitur, nunquam reverteretur, ſed vi ſuæ animæ moventis, in ſublimi firmiter & conſtanter permaneret; illa verò deficiente, materia metallica, contra ſuam naturam ſurſum elevata, naturaliter ad centrum totius tendit. Ex his igitur directè poteſt colligi, duas eſſe naturales cauſas elevationis aut depreſſionis corporis Planetæ, in cœlo æthereo quarto creationis die factæ, ſcilicet materiæ ſpiritualis proportio ſeu pondus, & formæ lucidæ copia vel defectus. Nam pauxillum lucis non elevabit & fixè elevatum retinebit, niſi pauxillum materiæ; at formæ multitudo magnam materiæ quantitatem quaſi alis igneis ſublimabit; Si verò mateteria

ria in aliquo gradu proportionem ſui agentis excedat, tum agens illud vehiculum ſuum tam altè nō valet evehere, ſed remiſſiore ſede illud collocabit: Ubi verò corpus eſt minus, forma verò lucis in eo contenta major, ibi corpus illud magis ſurſum vehitur, & ſecundùm virtutis ſuæ proportionem illic retinetur, hoc eſt, in eadem diſtantia à totius machinæ centro.

CAPUT V.

Quod quilibet tenebrarum Spiritus eſſentiæ lucidæ ſuæ regionis pauxillum ſecum rapiat; De mineralium & vegetabilium generatione; Quod opus tertii diei ſit quaſi præludium ad illud diei ſequentis.

PRIMO creationis die, immediatè poſt lucis eſſentialis productionem in cœlo ſuperiori, neceſſe erat, ut ejuſdem regionis tenebræ lucis illius ſubſtantiæ ipſis contrariæ locum cederent, & vivifica ejus activitate deorſum in ſecundæ & tertiæ regionis viſcera detruderentur; ita tamen, ut pars aliqua prædictæ lucis propter penetrationem ſuam nimis profundam in ſpiritualem illarum tenebrarum materiam, in ejus ventre captiva retineretur. Sic etiam ſecundo creationis die tenebræ mediæ regionis virtute activa radiorum lucidorum in eas penetrantium, quos lucem ſecundariam ſuprà appellavimus, deorſum in infimam regionem pelluntur, & propter rationes prædictas portionem etiam ipſorum in ſuæ materiæ ſpiritualis gremio incarceratorum tenent. Tertio denique die tres tenebrarum ſpecies in loco inferiori conjunctæ & congregatæ, chaos Philoſophorum rude & indigeſtum conſtituentes, virtute lucis tertiæ, cum adjumento ſphæræ ignis, ad machinæ centrum mathematicum reverberabantur, & in maſſam ponderoſam, denſam & opacam, centrum mundi phyſicum dictam, conſtringebantur. Harum autem non modò tenebrarum, ſed etiam materierum in iis incluſarum è prædictis cœlis evacuatio perquàm neceſſaria fuit, cùm ſine illa lucis operationes, quarum eſt purificare, illuminare & ſubtiliare, in iſtis mundi regionibus nullo modo abſolvi potuiſſent. Ex lucis igitur in ſpirituali tenebrarum infimarum materia, retentione, quæ quidem materia omnibus eſt groſſior, metalla & mineralia cujuſque ſpeciei procreantur; quemadmodum ex ſcintillis majoribus vel minoribus lucis ejuſdem in materia ſpirituali tenebrarum regionis mediæ vegetabilia ſpecie differentia oriuntur, & plantæ creſcentes è terra exſurgunt. Nam quia lux medii cœli non ita efficax erat, ut illa primaria, quæ in ſpiritu tenebrarum primæ regionis incluſa eſt, & per conſequens idem calefaciendi, ſubtiliandi & diſcutiendi beneficium non habet; ideò magis ei reſiſtit groſſities terræ, humiditasque aquæ; ſed, cùm cujuſlibet rei lucidæ ſit, ſurſum quaſi ad patriam ſuam naturalem tendere, & quia radii cujuſlibet cœli tam viſibiliter, quàm inviſibiliter penetratione cum radiis incarceratis ſe jungunt, (quorum unione vis utriuſque fortior eſt) ſequitur, quod hujuſmodi anima lucida in ſpiritu mediarum tenebrarum incluſa paulatim ſurſum tendat, & à terræ gremio ſeſe elevet. Cùm verò lux iſta elemento ignis familiariſſima exiſtat, & tanquam fratri ſuo ſpurio contiguitate quadam alligata, neceſſe eſt, in ejus adſcenſione, ut portio elementi ignis eàm concomitetur, tum etiam, quia ignis ſphæra ſpiritui medio contigua eſt, qui prædictæ lucis eſt vehiculum, ideò vinculis naturę ei elementum ignis adhæret, ac cum ipſo ſupra terram elevatur; & quia elementum aëris contiguum eſt & annexum ſphæræ ignis; igitur nulla fieri pot-

Digitized by Google

eſt ejus ſeparatio ab igne ſine ſpeciei deſtructione; Unde neceſſe eſt, ut aër immediatè poſt ignem à terra exaltetur; Eâdem etiam ratione aqua, cùm aëri ſit contigua, poſt aërem elevatur. Cùm denique terra, cui naturaliter aqua concatenatur, valdè gravis ſit & motui adverſa, neceſſe eſt, ut illa ſit præcipuum impedimentum, quod plantæ animam detineat, ne altiùs verſus naturalem ſuam ſedem aſcendat: quamvis etiam cæterorum elementorum ſpiſſitudo hoc idem quodammodò præſtare videatur. Cum his denique omnibus elementis ad plantæ compoſitionem concurrentibus, quædam terræ impuritas conjungitur, univerſum plantæ corpus magis minúſve inficiens, per quam denſum & opacum redditur; quod fit, quoniam ſecundariæ lucis quantitas in eo incluſa non erat ſufficiens ad illas elementorum conſtituentium immunditias removendas; quod ſi perfeciſſet, altiùs more ſpiritus ſolaris aſcendiſſet. Hic igitur erat operis tertii diei finis, & quaſi præparatio ad opus diei ſequentis.

CAPUT VI.

De Solis ortu & origine, ac corporis ejus ſpiritualis mundificatione in terra indigeſta, & aſcenſu ſeu elevatione in cœli medii cor & medietatem.

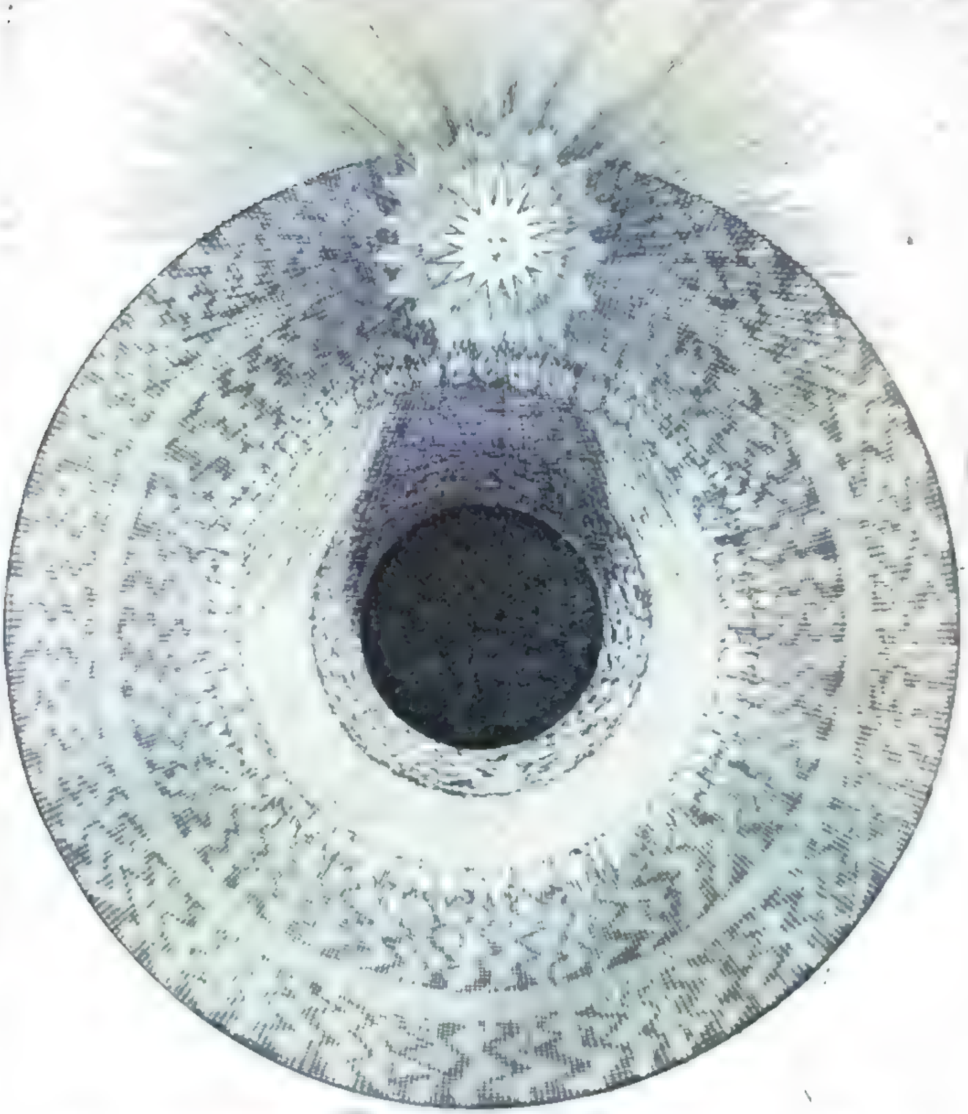
LUx illa immortalis, quam ſuprà diximus, cum ſuperfluo & craſſiori cœli Empyrei ſpiritu tenebris obvelatam ad univerſæ machinæ centrum raptam fuiſſe, (quando nimirum chaos rude & indigeſtum ex triplici tenebrarum mole, cum triplici lucis ſpecie conflatum ad machinæ centrum collectum erat) in ſuo proprio receptaculo & vehiculo formam omnem corruptibilitatis deponente in medii cœli cor exaltatur, ſecundùm *Hippocratis* ſententiam, qui *in lib. de principiis* in hæc ferè verba loquitur: *Plurima illius immortalis pars, quod calidum vocamus, cùm omnia eſſent conturbata, ad ſupremam illam regionem receſſit quam veteres æthera videntur nominare.* Et certè neceſſe erat, ut hujuſmodi ſpiritus deformes ad centrum deſcenderent, quandoquidem nullo alio in loco obſcuritates ſuas & immunditias deponere poterant, niſi in illa ſola corruptibilitatis & tenebrarum ſede, mole nempe indigeſta, quam terram nominavimus. Similiter quoque opus erat, ut anima lucida in tali ſpiritu contineretur, cùm ſine actione ejus ſpiritus ille ſeu corpus à ſua ſorde horrenda purificari & regenerari non potuiſſet, aut in ſedem ſuam ætheream exaltari; cùm nihil prorſus mundum reddatur, aut ad perfectionis faſtigium ſublimetur, cui lucis portiones aut omnimodò deſunt, aut in nimis exigua quantitate adſunt; atque hinc eſt, quod *Triſmegiſtus in ſuo ſermone ſacro* ita ſcribit; *Cùm omnia eſſent indigeſta, res omnes diſtingui & librari cœperunt. leviáque igneo ſpiritu vehebantur, & in excelſam regionem provolarunt, & immediatè emicuit cœlum ſeptem in circulis.* Propter has rationes & hujuſmodi alias probabile eſt, naturæ infinitæ voluntate denſiorem cujuſque cœli partem tenebris obrutam cum nonnullis lucis propriæ particulis in tenebrarum ſuarum latebras incluſis, deorſum ad univerſæ ſtructuræ centrum præcipitem, operantibus lucis primariæ radiis, decidiſſe, & in maſſam terream conſtrictiva frigoris facultate fuiſſe condenſatam; in qua tenebrarum cœli ultimi ſpiritus levior, tum propter loci excellentiam, à quo deorſum ſcaturiebat, tum etiam ob ignis ſeu lucis nobilitatem, quam includit, inter omnes reliquos purior & ſimplicior habetur. At verò lux iſta, quamvis per ſe nobiliſſima, ob perpetuam tamen noctis in ventre telluris præſen-

Digitized by Google

præſentiam & gubernationem ante quartum diem valdè debilitabatur. Nam adhuc terræ frigiditas actum & calorem radiorum lucidorum cujuſque cœli repellẽs, & ipſorum facultati penetrativæ reſiſtens, corporis ſui poros vehementer reſtrinxit; quæ tamen frigiditatis reſiſtentia circa quartum diem, tum propter radiorum deſcendentium multitudinem, qui quolibet creationis die magis magiſque operationes ſuas exerunt, tum etiam propter ſphæræ ignis calefactionem, quæ medii cœli rotatione quotidie gradatim inflammata fuit, & per conſequens efficaciùs frigiditatem terreſtrem verſus corporis centrum propulſavit, tum denique propter fortiorem terræ condenſatæ reſiſtentiam, quâ radii deſcendentes, vehementiùs reflectuntur, & quorum ſtrenua reflexione major caloris effectus excitatur, reprimitur maſſa terreſtris, perforatur, & pori ejus aperiuntur, ac dilatantur, radii radiis junguntur, visque viribus unitur, quâ lux illa ſupercœleſti, olim captivata & debilis facta jam liberè è terræ gremio egreditur, & à ſuo carcere tenebroſo liberatur, priſtinis ſuis viribus prædita eſt, & verſus patriam ſuam liberè tendit. Cùm verò animæ lucidæ hujuſmodi receptaculum ſit quaſi medium, per quod illa tam ſurſum ferebatur, (poſtquam ſcilicet purificatum erat,) quàm deorſum (dum nimirum tenebrarum immunditie onerfaretur,) neceſſe fuit, ut illud vehiculum etiam ſurſum cum ſuo radio elevaretur; cùm eſſet luci tanquam materia ſuæ formæ; quæ quidem exaltatio ejus perfici non potuit, priuſquam ſpurcam tenebrarum impuritatem depoſuiſſet, cùm nulla res immunda cum puriſſima cœli medii ſubſtantia poſſit communicari. Nec ab elementorum inferiorum ſubſtantiis impediri hæc maſſa potuit in aſcenſu ſuo, quemadmodum illa quinta eſſentia, à qua vegetabilia oriuntur, cujus ſubſtantia naturaliter contigua eſt ſphæræ ignis, & per conſequens reſpectum habet ad alia omnia elementa, quæ invicem concatenantur, ut ſuprà diximus; ſed ſine cœli inferioris naturæ impedimento ad æthera exaltatur, quia ejus ſubſtantia ſpiritualis, pars erat denſior cœli Empyrei; inter quod & hæc inferiora ſpiritus æthereus ſeu quinta eſſentia interponitur; ex cujus parte denſiori cum ipſius tenebris ad centrum attracta, vegetabilia, ſi lucis ſcintillas aliquas includat, & aër, ſi nihil de lucis ſubſtantia poſſideat, conflantur. Atque hinc eſt, quod, ut in vegetabilibus ſpiritus craſſus æthereus in ſuo aſcenſu alligatur igni; ſic etiam maſſam illam ſupercœleſtem craſſiorem craſſiori maſſæ æthereæ parti in ſua elevatione vinculis naturæ connecti neceſſe ſit; cum qua etiam maſſa elementa magis minúsve ſe commiſcent & præcipuè Aër. Cauſæ autem cur hæ cujuſlibet cœli ſubſtantiæ ita gradatim ad invicem cohæreant, extremitas eſt appetitus, quo unius cœli materia ſurſum aſcendendo alterius formam arripere cupit & retinere; cùm omnis ſpiritus cujuſcunque denſitatis ad perfectionis metam naturaliter tendat. Tota igitur hæc maſſa ſupercœleſtis ſua anima mediante ſurſum quarto die ferebatur, omnes maſſæ ſuæ jam mundatæ fœces impuriores, ſi quæ ſint, ad ſphæram ignis aſcendendo diſtribuens, & uſque ad cœliætherei medietatem ſub forma corporis politiſſimi elevatur, æthereum corpus ex omni latere vi magnetica attrahens, quo ſplendidior apparet, uti in experimento infrà ſcripto manifeſtè explicatur, ubi totius mundi viſibilis ſceptrum & gubernaculum tenet, ejus actionem in ſe comprehendit, & in eo Imperatoris univerſalis vices agit, *Phœbique, Apollinis, Titanis* & *Solis* nomina ſibi vendicat.

Hæc

Digitized by Google

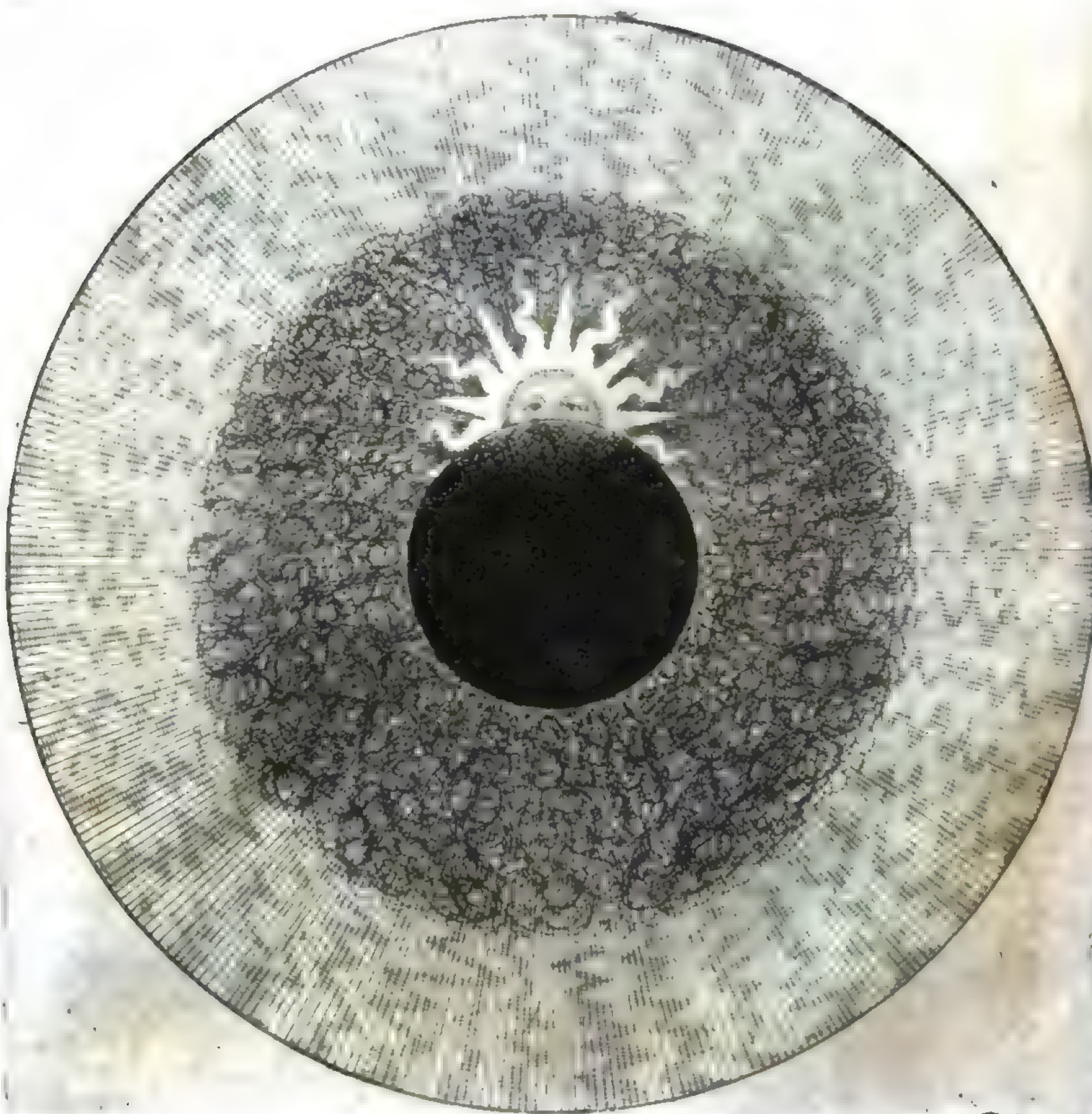
Hæc enim maſſa in cœli medii corde triumphans propter ſuæ ſubſtantiæ puritatem & naturæ ſimplicitatem, cùm ſit ejuſdem conditionis cum illa ſpiritus fontis lucidi, radios è fonte lucido per ejus diaphragmatis ubera deſtillantes, & per univerſum cœlum medium diſperſos magnetica illa virtute, quâ materia formam ad ſuam perfectionem appetit, ſibi avidè attrahit; Imò & hi lucis primariæ radii ad maſſæ ſpiritualis centrum, in quo frater eorum ſuum tenet habitaculum, alliciuntur; cùm ſimile naturaliter ſimili ſuo gaudeat, ubi fraternam libertatem ejusq́ue reditum à regnis Tartareis igneo quaſi amore congratulantur. Congregatâ igitur hujuſmodi lucis copiâ à fonte ſupremi cœli in centrum materiæ illius cœli ſubſtantiæ ſimilis, ita ut trutinis paribus illa lucis portio ad alteram ſpiritus ponderetur, neceſſe eſt, ut maſſa illa completè jam illuminata, & viſibiliter mundum vultu diurno ac placido aſpiciens, propter activam ſuæ formæ & paſſibilem ſuæ materiæ qualitatem perpetuò moveatur. Cùm verò reſiſtentia materiæ à centro ſurſum agitatæ, actioni formæ deorſum penetrantis ſit æqualis, ideò non deorſum movetur; Similiter etiam nec ſurſum movetur propter operationes radiorum deſcendentium, aſcenſum ad medium punctum materiæ vaporoſæ prohibentium: Unde ſequitur, quod motus ejus ſit circularis, ut infrà declarabimus.

At

At multæ quidem objectiones contra hanc opinionem noſtram proferri poterunt; inter quas inceperit aliquis, quod ſi hujus maſſæ ſpiritualis ſubſtantia eſſet *originaliter de cœlo ſupremo, cur non iterùm ad illud cœlum revertatur, cùm ſit ejuſdem naturæ & conditionis?* Sed huic facilimè aptabitur reſponſio, nimirùm, tum quia cœli ſuperioris ſubſtantia craſſior fieri non poteſt propter immenſam lucis in eo prædominationem, tum etiam, quia materiæ prædictæ ſpiritualis congeries ad altiùs aſcendendum nimis eſt denſa, ad deſcendendum autem imiùs, nimis tenuis & ſpiritualis. Hæc enim maſſa ſolaris in cœli medietate ſuſtinetur, tum reſpectu materiæ ſuæ, quam à terra accepit, tum verò principaliter ſuæ formæ ratione; Materia enim ſpiritualis cujusque cœli, de qua antea mentionem fecimus, pyramidaliter quaſi è terra in cœlum aſcendit; (*non loquimur de pyramide mathematica conum & baſin habente, ſed corpus quoddam phyſicum intelligimus circulariter à baſi cẽtrali groſſa ſemper acutius & tenuius verſus circũferentiam aſcendens*) pyramidaliter, *inquam*, phyſico modo aſcendit, more arboris, à cujus radice ſurſum aſcẽdendo molis ejus dimenſio ſemper decreſcit, cùm inferior trunci pars ſuperiori ſit groſſior, & rami adhuc, quò eminentiores, eò minutiores; folia denique & flores omnium ejus partium tenuiſſimi exiſtunt. Atque ita etiam arbor cœlorum ſe habet ſpiritualis; Nam terra eſt omnium craſſiſſima, cui aqua ſuccedit, atque huic aër, & illi ignis ramulis & frondibus comparati; Planetæ verò Soli circumjacentes floribus correſpondent, & in corpore ſolari vera hujus arboris ſemina colliguntur, per quæ naturalia omnia vigent & multiplicantur. Et certè ſi rectiùs arboris anatomiam intueamur, terream quandam diſpoſitionem ſolum impedimentum eſſe invenimus, quod cæteris ejus partibus obſtat, quò minùs ad proprias ſuas ſedes revertantur; ſiquidem omnia elementa in arbore diſtincta reperiuntur; Quinimò etiam Quintæ eſſentiæ partem cum ejus anima ibi reperiemus, utpote cujus motu planta ſurſum elevatur. Nam ſi magna alicujus arboris moles in ignem conjecta vertatur in cineres, terræ quantitatem in ea valdè exiguam reperiemus; Unde certè probabile admodùm videtur, arborem quandam ſpiritualem à terra exurgẽtẽ vi radiorũ lucis naturalis à terreis vinculis ita liberari, ſicut arborem combuſtam, in qua partes ſpirituales cujuſcunq; craſſitudinis, vi ignis elementaris ſeu ſpiritualis liberantur: hujúſque arboris ſpiritualis ſuſtentaculo ſemen ſolare in medii cœli corde, partim more ſeminum plantarum retineri, & partim lucis permanentis ſui corporis retinaculo; (cujus eſt ſemper eâdem, & proinde eâdem virtute durabili corpus ſuum retinere in eodem loco) quia altiùs propter ſuam craſſitiem aſcendere non poteſt. Quod autem ſit talis lucis eſſentialis poteſtas, tam ab effectu naturali, quàm artificiali docemur: Animalia enim ad animarum ſuarum operationem moventur; ſimiliter ignis artificialis activitate res graves ſurſum ferri, & ibi pro continuatione vigoris illius ignis retineri ejusque defectu iterùm deorſum ad gravium locum naturalem deſcendere dignoſcuntur. Concludimus igitur, Solem à terra ſeu chaos condenſato & coagulato materiam ſuam accepiſſe, formam verò à cœlo, ſecundùm *Hermetis* doctrinam de maſſa Solis diſcurrentem, derivâſſe. Dicimus porrò neceſſe fuiſſe, ut ſubſtantia ejus, cùm denſior eſſet, quàm illa aëris, ad terram deſcenderet, ubi deformem ſuam obſcuritatem deponeret, ut formam cœleſtem frigidamque ſine obſtaculo ſuſciperet. Cùm enim tenebræ in principio univerſaliter per vaſtam hyles voraginem diſperſæ fuerint; & cùm hujuſmodi mundi machina, abſque deformitatis prædictæ in locum indigniorem congregatione fabricari & informari nõ potuerit, neceſſe fuit, ut omnes mũdi tenebræ ad machinæ centrum, tanquam locum indigniorem, pellerentur; quia remotior eſt à ſede lucis, à qua perfectio oritur. At cùm tenebræ per ſe aut nihil ſint, aut inſtar meri accidentis alicujus ſubjecti, & per conſequens ſine vehiculo deorſum movere non poſſint,

Digitized by Google

ſpiritui ſeu aquæ ſpiritualis cujuſlibet cœli materiæ adhærebant, cujus impulſu deorſum ferebantur, & circa peripheriæ punctum congregabantur medium; in quo loco ſpiritus ex primo cœlo derivatus à ſuo velo obſcuro liberatur modo antea demonſtrato, & ſurſum verſus patriam ſuam virtute radiorum utriuſque lucis elevatur; ubi formam ſupercœleſtem occupat, ſplendidosque lucis amictus induit, quibus cœlorum infimorum ſpiritus univerſalis molem, fratresque ſuos captivos, & in mineralium vegetabiliumque corporibus retentos vivificat, reficit, nutrit, gaudere & multiplicare facit, eosque infinitis quotannis dotibus ditare ſolet. Univerſa autem maſſa terrea jam quaſi exanimata & à ſua anima movente ſeparata mortua videtur, & more cadaveris quieſcit, gelidosque habet artus; nec habet illa animam aliquam in toto & qualibet parte, pro more corporum viventium; ſed pauxillum caloris, quem habet à cœlo & aſtris recipit more cadaveris; quo per putrefactionem vermes generantur, moſca in oſſibus creſcit, & multa alia producuntur; nónne etiam ſimili ratione naſcuntur in terræ ſuperficie animalia, ut in *Pythonis* generatione apud *Ovidium* legitur, vegetabilia & hujuſmodi alia quibus absque corruptione impoſſibile eſt multiplicari? Deſcribitur autem Solis ortus à terra hoc modo.

CA:

CAPUT VII.

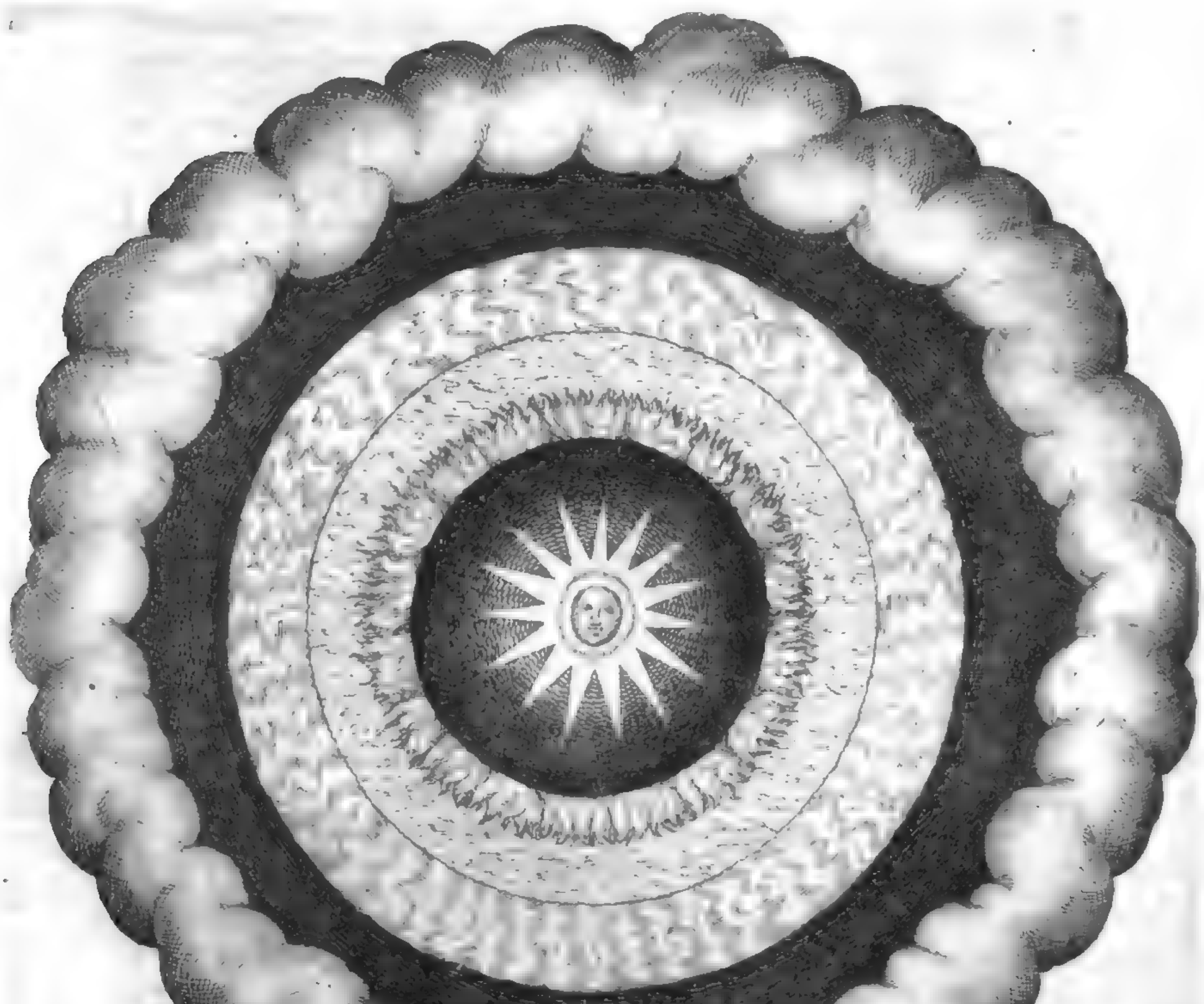
Rationes tam Phyſicæ & Chimicæ, quàm Theologicæ præcedentis opinionis probabilitatem defendentes.

QUAMVIS hæc noſtra de ſolaris corporis ortu opinio hujus ſeculi Philoſophis nova forſan & inaudita videbitur; probabilibus tamen eam niti argumentis, *rationibus* nonnullis tum *Philoſophicis* & *Chimicis*, tum verò & *Theologicis* quoque conabimur demonſtrare. Quid enim de corporis Planetarum denſitate exiſtimandum erit, cùm propter multorum ſpirituum appoſitionem obſcuram & quodammodò opacam figuram habeat, quò lucis viſibilis capacior fit, non aliter, quàm aër inviſibilis condenſatus viſibilem nubem fulgidam producit. Cùm igitur ſecundùm dictos *Philoſophos* materia nubis grandinoſæ ex terræ gremio evaporet, & in ſua denſitate terreo ſubtili omninò aſſimiletur, cur igitur à ſubtiliſſima ejus ventris materia non conflaretur corpus illud ſolare, cùm terra *rerum omnium parens* dicatur, quæ poſt ipſam creantur? nónne ex terræ exhalationibus meteora ſeu Soles corruptibiles ab illa Solis incorruptibilis figura non multùm differentes in ſuperiori aëris regione apparent, quorum corpora altiùs propter ſpuriam ipſorum immunditiem in æthereàm regionem aſcendere non potuerunt? Nónne etiam autoritate omnium ferè prædictorum Philoſophorum ignis in aërem, aër in aquam, aqua in terram inſpiſſatione quadam convertuntur? per quod facilimè quoque cernitur, quod terra vice verſa in aquam, aqua in aërem, aër verò in ignem per ſubtiliationem tranſmutentur; & quod ignis commune quid cum æthere habeat; Præterea, cùm omnia ex aqua ſint, quænam eſt differentia inter aquam groſſam & illam ſubtilem, niſi quod hæc ſit ex parte ſpiritus ſubtiliſſimi, illa ex parte terræ? Unde certum eſt ſpiſſitudinem Solis eſſe ex parte terræ. Imò ipſiſſimis quorundam Philoſophorum verbis aſſertio hæc noſtra nititur & fulcitur; cùm apud *Hippocratem* reperiatur. *Partem illius immortalis, quod calidum vocavit, cùm omnia eſſent conturbata, in ſupremam peripheriam diſceſſiſſe, quam veteres æthera dixerunt.* Hoc eſt, cùm triplex triplicis cœli tenebrarum portio lucidos radios includens, chaosque rude & indigeſtum conſtituens in infimum cœlum congregata eſſet, lux, quam *Calidum immortale* vocant, aſcendebat, &c. Quod certè *Mercurius Triſmegiſtus in ſuo ſacro ſermone* comprobare videtur, ubi ſic loquitur; *Erat umbra infinita in abyſſo, aqua inſuper & ſpiritus tenuis intellectualis per divinam potentiam in chaos inerant; cúmque indiſtincta fuiſſent omnia, levia poſtmodum in excelſam regionem provolarunt, gravia ſub arena humida reſederunt, diſtinctis libratiſque rebus, quæ igneo ſpiritu vehebantur, emicuit cœlum ſeptem in circulos.* Quid namque aliud per hæc dicta ſibi vellet ille Sapiens, quàm quod lux & ſpiritus eſſentiales per DEI verbum in infimi cœli chaos fuerint, & quod deinde levia, hoc eſt, ſpiritualia in chaos incluſa in cœleſtem regionem ſpiritu igneo, hoc eſt, radiis lucidis in chaos incluſis ſint evecta? Quo facto Sol & cæteri Planetæ emicuerunt. Ex illis etiam *Triſmegiſti* verbis evidenter apparet, chaos eſſe tenebrarum omnium cœlorum in infimum cum radiis captivis compactarum congeriem. Nam dicit; *res leves igneo ſpiritu in excelſam regionem*, hoc eſt, in cœlum *vehi.* Hoc etiam eodem ferè

ſenſu ipſe inculcat *in ſuo Pimandro*, ubi dicit, *umbram quandam horrendam obliqua revolutione ſubterlapſam fuiſſe, ac in humidam naturam migraviſſe, & ex humida natura viſceribus ſincerum ac levem ignem protinus evolantem alta petiiſſe*, &c.

Sed miſſa iſtæc faciendo, quid de aſſidua Solis cum terra communicatione putandum? Cùm Sol quotidie cum terra, tanquam cum fœmina ſua coëat, vel ſaltem cum ſpiritu aliquo humido in terra retento, quaſi patiente diſpoſito, quod vices fœminæ vel ejuſdem matricis agat; quorum quidem copulatione ſeu coitu annuo res infinitæ ſpecie differentes producuntur, quælibetq; ſpecies in ſe multiplicatur; id ſanè quod perfici non poſſet, niſi magna eſſet affinitas inter terreſtris & ſolaris corporis ſpiritum; ea, quæ procul dubio eſt ex parte materiæ, cujus fons terra eſt, & non à forma, cùm ejus ſcaturigo in parte oppoſita reperiatur, ſcilicet in cœlo Empyreo. Denique cùm ſolare corpus ſit viſibile, ac proinde ſecundùm dimidiam partem materiale, neceſſe eſt, ut ejus pars corporalior à fonte materiæ derivetur, quem terram eſſe ſuprà demonſtravimus. Quid etiam aliud voluerunt *Philoſophi Chimici*, qui omnes, illam Solis prolem nobiliſſimam, quam *Solis filium* & *Solem terreſtrem* vocaverunt, ſubſtantiam ſuam à terra & cæteris elementis, formam verò à cœlo, unanimi ferè conſenſu dixerunt accepiſſe? Nonne etiam vocavit *Melinmius* terram *in lamentatione Naturæ*, matrem & nutricem omnium, quæ concepit in utero ſuo ab igne, hoc eſt, à luce? Ut denique ad ſacræ Scripturæ rationes accedamus, ſi diligentiùs tempus creationis terræ & corporis ſolaris conſideremus, maximum percipiemus myſterium in creationis ordine. Nam tertio creationis die facta eſt terra, ejusque creaturæ merè vegetabiles, & poſt terræ creationem quarto die corpus Solis ſphæricum producitur; in cujus dimenſionem radii undique in cœlo diſperſi eodem die congregantur. Cùm igitur Sol ſit corpus infinitis gradibus terræ anteponendum, cur eum non feciſſet natura infinita ante terræ fabricationem, cùm creationem ſuam à creatura perfectiſſima, luce nempe, incepiſſet, & cùm cœlum æthereum ante terræ creationem perfeciſſet, qua Sol creatura eſt longè excellentior, niſi, quia corporis ejus molem de terra eligere maluiſſet ad formam tam nobiliſſimam ſuſcipiendam, & ad radios cœli mediì inviſibiles & occultos, manifeſtos & viſibiles reddendos aptiſſimam? Imò valdè myſtica eſt hæc Solis creatio & futuri boni increati, hominibus venturi, evidens indicium. Nam quemadmodum lux ſupercœleſtis creata à cœlo in terram, hoc eſt, in umbram mediante ſpiritu deſcendebat, & ibi à cœli Empyrei creatione triduum more corporis vegetabilis in tenebrarum & terræ voragine ſepulta erat, & deinde ſuperiorum radiorum aſſiſtentiâ corruptibilem terræ immunditiem exuens, ipſa cum ſuo corpore glorificata, & quaſi regenerata, die tertio poſt ejus in umbra incluſionem in cœlum æthereum aſcendebat, à quo quotannis ſceptro & diademate fulgido donata omnibus vegetabilium corporibus vitam, formam, & incrementi virtutem impluit: Sic lux illa increata, vera & ſola Patris increati ſoboles, divina voluntate in terram deſcendebat, corporis humani naturam ſuſcipiebat, & ſecundùm carnem corruptibilem mortua eſt, at per ſuam divinam & increatam eſſentiam tertio die poſt mortem reſurrexit, corpore ſuo ab omni corruptione mortali jam purificato, & ultra humanam intelligentiam glorificato; Unde in cœlum Empyreum cum inenarrabili ſplendore aſcendebat, ubi ad dextram Patris ſui omni claritate lucidior exaltatus animis humanis dona ſpiritualia quotidie & liberaliter impluit, eos ſuo divino lumine illuminans, & à Cacodæmonum rabie defendens; imò homines perituros aquâ fontis vitæ abluens, & ablutione ſpirituali regenerans, atque à peccati corruptione redimens & ſalvans. Nemo igitur pro re impoſſibili habere debet, ſolarem hanc eſſentiam creatam ad terram deſcendiſſe, ut ibi vehiculi ſeu corporis ſui, in quod deſcendit, opacitatem & immunditiem deponeret

neret atque relinqueret, atque rurſum cum corpore ſuo à corruptionis maculis purificato ad loca excelſiora aſcenderet, cùm naturam illam diviniſſimam & increatam hoc idem præſtitiſſe fide credamus, & oculis ſpiritualibus videamus; quemadmodum ſacræ Scripturæ hiſce verbis teſtantur: *Aperiatur terra, ut illa Salvatorem producat.* Oh quanta igitur eſt illa hominum quorundam inſcitia, & quàm beluina ignorantia, quâ omnia non ſenſibilia reſpuunt & condemnant, eorumque opiniones pro nugis habent, qui alia, quàm quæ ſenſui communi objiciuntur, docere conantur! Sed ut hujuſmodi etiam hominibus ſatisfaciam, cùm cogamur ad hujus profundiſſimæ doctrinæ notitiam per effectus ſolummodò pervenire, demonſtratione à poſteriore hujus noſtræ opinionis probabilitatem experimento à nobis viſo declarabimus.

Pro plena hujus effigiei demonſtratione quære librum hujus tractatus primum, caputque ejus decimum, ubi agitur de Chaos.

CAPUT VIII.

Quod univerſa cœli medii ſubſtantia ſpiſſior & obſcurior erat ante Solis productionem, quàm poſt ejus apparitionem.

LUx illa prima creatura, quamvis ante luminum productionem vicem Solis per triduum gereret, ut teſtatur *Dionyſius*, Sole tamen imperfectior erat, ut affirmatur *in reſolut. Theolog. tract.* 2. *part.* 2. *port.* 2. *quæſt.* 1. Nam in majori materiæ quantitate diſperſa & diſſipata fuit; unde propter materiæ multitudinem ſuos effectus, nempe lumen & calorem tam validè mundo manifeſtare non potuit, cùm materiæ diſpoſitio ſemper actionibus formæ contrariaretur. Hinc igitur erat, quod profluentem à calore vim ſuam ſubtiliandi, materiamque condenſatam diſſipandi ante Solis creationem non habuit adeò efficacem, cùm vis unita & ſimul congregata ſemper ſit fortior; Unde hæc cœli materia ante, quàm poſt diem quartum, ſpiſſior fuit. Quare manifeſtum eſt, diem, quem pro ſola qualitate, hoc eſt, pro mero lumine Philoſophi divini ante Solis ortum habuerunt, & non pro quantitate ſeu tempore, utpote, quod originem ſuam à quarto demum die accepit, ut teſtatur *Thelog. Reſolut.* loco antea citato, longè tenebroſiorem & obſcuriorem fuiſſe propter ætheris ſpiſſitudinem ante Solis creationem, quàm poſt ejus productionem; Nam poſt diem tertium tota illa lucis ſecundariæ congeries per vaſtam cœli medii capacitatem diffuſa in corpus ſolare ſe contraxit. Imò, ſecundùm *Dionyſium de divinus nominibus cap.* 4. hanc lucem Solis ſubſtantiam fuiſſe aſſeritur, ſed adhuc non planè formatam; quod quidem utut ſit, probabile eſt certè, hanc lucem ubique diſperſam ad maſſam illam ſolarem purificatam & exaltatam, ex rationibus in capite penultimo præcedente declaratis, congregatam eſſe, & vehementiores effectus in illa mundi parte per quam tranſiit, producere, quàm cùm lux ejus paſſim eſſet diſperſa: unde magis calefacit, attenuat, diſcutit & illuminat: Et hujuſmodi ejus actionibus craſſiores hujus cœli partes, ante Solis ortum æqualiter diffuſæ, jam poſt ejus manifeſtationem ſecundùm magis & minùs tum deorſum tum ſurſum in eadem regione reverberantur, quarum reſiſtentiâ, & hujus corporis ſolaris actu diverſa Planetarum corpora ſphærica producuntur, ut infrà declarabimus.

C A-

Digitized by Google

CAPUT IX.

De cæterorum Planetarum productione.

IN capite de Solis conſtitutione delineavimus, Spiritum tenebrarum ſupremæ mundi regionis lucis ejuſdem portionem retinentem, cum inferiorum cœlorum tenebris ad machinæ centrum reverberatum, ſpurcam & nigram ſuam immunditiem ſibi exuiſſe, & virtute lucis cœleſtis in cor ætheris exaltatum fuiſſe, & quod radii ſecundo die per vaſtam cœli ætherei capacitatem diſperſi, tum magneticâ materiæ ſolaris, formam appetentis, virtute, tum maximè propter animam lucidam ibi loci retentam, ac fratres quaſi ſuos circumambientes in auxilium ſuum ſollicitantem in ejus ſubſtantiam congregentur & colligantur, non aliter quàm auceps aliquis aſtutiſſimus, ut aves prætereuntes decipiat, aviculam caveæ includit, cujus præſentiâ & cantilenis cæteræ illius ſpeciei in eoſdem laqueos alliciantur. Collectâ igitur radiorum lucidorum multitudine, & ejuſdem Spiritus maſſam æqualiter occupante, craſſiores hujus cœli partes virtute radiorum iſtorum unitorum, quorum eſt ſubtiliare, diſcutiuntur, & gradatim, hoc eſt, ſecundùm magis & minùs ad exteriores hujus cœli partes detruduntur; Unde partes iſtius cœli remotiores ab ejus medio, in quo ſolare corpus ſuſpenditur, frigidiores ſunt, & per conſequens groſſiores & denſiores, ac præcipuè illa extremitas, quæ magis deorſum, hoc eſt, verſus centrum tendit; Atque hinc eſt, quod Planetæ in illis extremitatibus diſpoſiti frigidos, propter denſam loci diſpoſitionem, effectus producunt. In infimam ergò cœli medii concavitatem craſſior ætheris pars virtute radiorum eſſentialium Solis reverberata, propter ejus vicinitatem cum ſphæra humiditatis, valdè eſt humida, & propter ejus contiguitatem cum ſphæra ignis, ultra quam ob ſubſtantiæ ſuæ puritatem deſcendere non poteſt, ejus frigiditas per antiperiſtaſin fortificatur. Hæc igitur cœli medii ſphæra inferior ita ſe habet ad illam mediam ejuſdem, in qua corpus ſolare movetur, ut elementum aquæ cœli inferioris ad illud ignis ejuſdem; Unde frigiditas ætheris craſſi hujus ſphæræ, actionibus radiorum ſolarium reſiſtendo motum ſurſum excitat uſque ad mediam viam inter hanc ſphæram & illam Solis; nam illi motui motus alius occurrit, ſcilicet radiorum ſolarium deſcendentium, & quia hi radii ſolares deſcendentes æquales ſunt vaporoſæ materiæ aſcendenti, & per conſequens proportionalis eſt pugna utriuſque naturæ; ideò non ſufficiens eſt lucis virtus ad Spiritus vaporoſi uſque in mediam viam aſcenſum impediendum; nec valent exhalationis illius aſcendentis vires ad actus radiorum lucidorum, deſcendentium ad medium illud, ſurſum magis repellendos; unde mutuò & viribus proportionalibus in eodem puncto pugnant, & pugnando duplici motu circulari moventur, ſcilicet ab occidente in orientem ſecundùm materiæ appetitum, & ab oriente in occidentem ad lucis primariæ progreſſum. Atque hinc eſt, quod rapto unius naturæ motu contra tardum, quamvis valdè reſiſtentem, alterius congregatur, apponitur & aſſimilatur craſſior illius ſphæræ ſubſtantia in unum globum, non aliter, quàm duo venti oppoſiti ſimul flantes aërem inſpiſſando nubem procreant. Et hoc idem fit in qualibet hujus cœli ſphæra immediatè ante Planetæ ſui ortum. Actione igitur radiorum deſcendentium & reſiſtentiâ Spiritus vaporoſi aſcendentis motus circularis duplex fit in media via inter infimam hujus cœli ſphæram & illam Solis; atque inde naſcitur

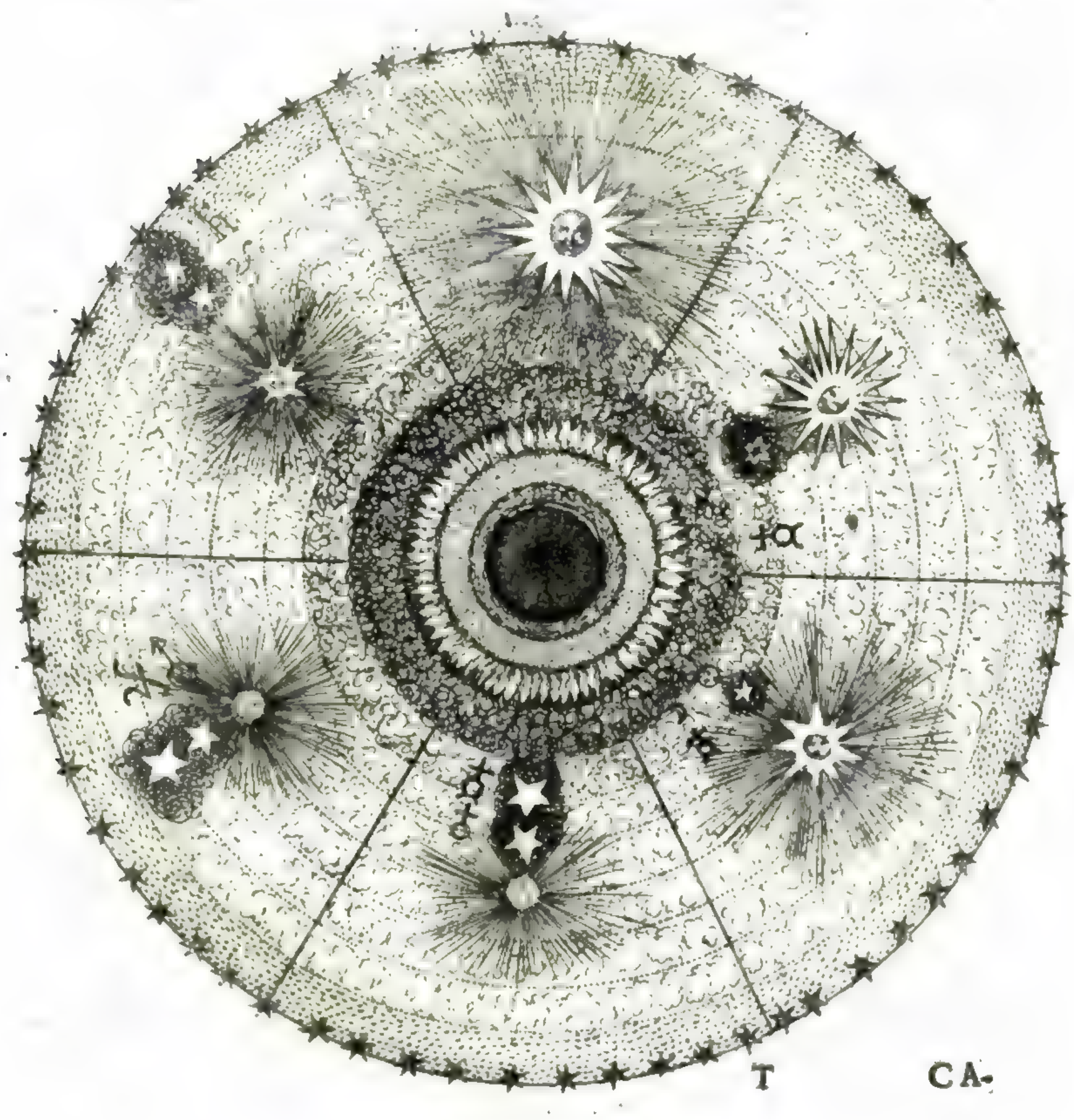
globus

globus ille lucidus, quem Planetam *Mercurium* appellamus; in quem lux ſolaris vi quadam magnetica viſibiliter colligitur, cujus præſentiâ oculis noſtris corpus ejus apparet. Similiter aſſidua radiorum reſultatione ab hoc corpore Mercuriali ſphærico vapores quidam tenuiores ab ejus corpore agitati ſurſum excitantur uſque ad mediam viam inter corpus ſolare, & illud Mercuriale; quorum motui etiam in eodem puncto & alius quoque motus occurrit ad altiorem prædicti vaporoſi Spiritus aſcenſum prohibendum, nempe radiorum à ſolari corpore deſcendentium. Æqualitas igitur naturæ *Solis* cum æqualitate naturæ *Mercurii* orbem medium inter ipſos generat; cujus duplici motu circulari ſpiſſior ejus materia in unam maſſam ſphæricam congregatur, quam Aſtrologi *Venerem* appellaverunt. Et hæc cauſa eſt (ſcilicet propinquitas naturæ materiæ horum duorum Planetarum cum eſſentia Solis) cur ipſorum motus naturalis minùs à motu ſolari differat, quàm illi cæterorum Planetarum, ut infrà latiùs declarabimus. Fit etiam & alius motus à ſphæra illa infima ſurſum, verſus globum *Mercurii*, & alius à corpore *Mercurii* deorſum verſus illam ſphæram, ita, ut in media via motus unius motui alterius opponatur: Et horum æquali pugna duplex motus in illo orbe medio excitatur, cujus appoſitione conglomeratur illa ſphærica congeries ex æquali corporis Mercurialis natura, & humida ſphæræ imioris diſpoſitione, quæ corpus lunare appellatur, *Luna, Phœbe, Diana, Cynthia, Lucina*, &c. Cujus corpus propter vicinitatem illius regionis corruptionis, tum etiam, quod non niſi pauxillum formæ lucidæ à *Mercurio* ſuo proximo recipiat, formam ſolarem magis magiſque appetit; quâ, quamvis æqualiter, hoc eſt, eadem proportione, quoad ſe ornetur, attamen, ſecundùm ſuam à corpore ſolari remotionem & propinquitatem, magis minúſve viſibiliter nobis ejus corporis illuminatio apparet; per quod manifeſtum eſt, majorem ipſius partem quodammodò opacam eſſe, & per conſequens opacitatem quandam requiri ad corporum ſtellarum viſibilitatem. Similiter certum eſt, hoc corpus ex denſiori hujus cœli ſubſtantia conflari, quoniam totaliter radiis ſolaribus penetrari non poteſt. Atque hoc modo tres habemus Planetas in ſuis orbibus propriis moventes, inter convexam cœli infimi ſuperficiem diſtantiâ & ordine proportionali ab invicem diſpoſitos, quorum corpora eò ſpiſſiora & denſiora habenda ſunt, quò à corpore ſolari remotiora exiſtunt.

Cùm etiam totidem Planetæ ſuper corpus ſolare reperiantur, ſcilicet inter locum ſtellarum fixarum & orbem Solis, quomodo, quâve ratione in ſuis orbibus diſtinctis, ibi loci produci poſſint, diligenter erit inveſtigandum: Diximus igitur, unam partem hujus cœli craſſiorem & humidiorem ab ejus corde deorſum *Solis* præſentiâ depelli, & alteram, ſicciorem nempe, ſurſum, verſus concavam ſphæræ aqueæ, ſive criſtallinæ ſuperficiem, in qua ſtellas fixas congelari ſuprà declaravimus; in quibus limitibus frigiditas etiam, ut in ejus loco oppoſito, abundat per antiperiſtaſin, hoc eſt, propter ſuavem caliditatem cœli ſpiritualiſſimi ſupereminentis, ſphæræque criſtallinæ contigui, & vivacem corporis ſolaris calefactionem, cujus operatione ab orbe ſolari ad illos margines diſcutitur, ejúſque ſiccitas à congelativa ſphæræ criſtallinæ diſpoſitione, quam omnes hanc ob cauſam cœlum glaciale appellaverunt, criſtallinum ab aquarum ſiccarum multitudine provenit. Actio igitur radiorum ſolarium in hoc ſubjectum ſupereminens eſt ſola ratio & origo Planetarum ſuper Solem gradatim ſuſpenſorum. Nam, quemadmodum ad productionem ſphæræ humiditatis cœli infimi, in elementorum ortu demonſtravimus, terræ naturam conſtrictivam cum illa ignis æquali proportione in media via quaſi coire & concurrere; ſic etiam motu radiorum ſolarium ſurſum, & frigiditatis ſiccæ ad dictorum radiorum inſultus repellendos deorſum agitatæ, in media via, inter corpus ſolare, & convexam hujus cœli

Digitized by Google

cœli partem, conflictus ex æqualibus naturarum diverſarum partibus oritur: quorum motu vario, ab oriente ſcilicet in occidentem, & ab occidente in orientem maſſa ſphærica conglomeratur, quam *corpus Joviale* ſeu *Jovem* appellant, ex duabus portionibus naturæ ſolaris, & totidem, partibus cœli hujus frigidioris & ſiccioris conflatum: Ex reverberatione autem ſeu reflexione radiorum Solis à corpore Joviali deorſum reſilientium vapor ſubtilior excitatur, eoſque radios reflectentes concomitatur; & hæc in media via inter corpus Joviale & ſolare novis obviam fiunt radiis Solis ſurſum petentibus: quorum duplici motu oppoſito, novus motus circularis duplex oritur; ex quo totius ejus loci denſitas in unũ globum circumvolvitur & redigitur, quem *corpus Martiale* ſeu *Martem* nominant, ex æquali *Jovis* & *Solis* diſpoſitione conflatum. Similiter verſus motum ſuperiorem fit motus à natura lucida *Jovis*, qui apponitur motui ſibi contrario in media via inter ipſum *Jovem* & convexam hujus cœli ſuperficiem; quorum conflictu motus etiam duplex circularis oritur; ex quo craſſior illius interſtitii portio in unum corpus rotundum congregatur, quod *Saturnum* dicimus. Atque hoc modo ſeptem Planetarum corpora ad proprias ſuas ſedes exaltata habemus, qualitates & diſpoſitiones varias ſecundùm ſuam poſitionem & compoſitionem habentia, ut in capite ſequenti manifeſtè explicabimus. Planetarum autem productio ſic deſcribitur.

T CA-

CAPUT. X.

De Planetarum naturis, & eorum diſpoſitionibus, quibus in hæc inferiora operantur.

QUAMVIS ex præcedentibus ſatis manifeſtũ ſit, corpora trium Planetarum inferiorum, & totidem ſuperiorum ex Solis virtute proceſſiſſe; aliam tamen hîc rationem producemus, quâ, tum corporis ſolaris creationem ordine cæterarum ſtellarum erraticarum corporibus priorem fuiſſe, tum etiam formalem lucis diſpoſitionem priùs recepiſſe declarabimus. Nam omnes fere Philoſophi in hoc convenerunt, lucem in *Sole* eſſe, tanquam in ſe lucido, in aliis verò Planetis participativè; cùm autem ſyderis lux ſit forma ejus eſſentifica, ſine qua ſtellæ eſſe aut nomen haberi non poteſt, eamque ab ipſo Sole tanquam à ſuo informante reliqui Planetæ acceperint, neceſſe eſt, ut *Sol* ordine creationis cæteros Planetas præcedat, non aliter quàm principium ſuum principiatum. Lux igitur ab altiſſimo cœlo deorſum per commune ejus diaphragma emiſſa in Solare corpus quarto die recipitur, & ibi cuſtoditur, u· teſtatur *Baſilius*. Cujus portionem aliquam cuilibet Planetæ, tam ſurſum quàm deorſum impertitus eſt *Sol*, eamque vel majorem aut minorem, tum ſecundùm propinquitatem aut remotionem ſui corporis à ſede ejus, tum etiam ſecundùm corporis illius Planetarii diſpoſitionem, cui dat. Atque hinc eſt, quod ſecundùm *Jamblicum* omnes virtutes cœleſtes Soli inſunt, &, teſte *Proclo*, ad Solis aſpectum omnium cœleſtium vires in unum congregantur, quas tandem in hunc mundum inferiorem per ignea ejus ſpiracula credimus diſſeminari. Unde *Platonici* animam mundi in Sole incluſam eſſe crediderunt. Quare in medio *Phœbus* conſidet, aureâ comâ fulgens, ſceptrum & gubernaculum, tanquam Rex & Imperator, tenens, omnium ſtellarum luce repletiſſimus, quam à mundo intelligibili ideò recepit ſuper omnes alias ſtellas, quoniam anima ejus intelligibilis ſplendoris capacior exiſtit, ut nonnulli è *Platonicis* volunt. Regia autem diſpoſitio primaria, tum ratione ſuæ compoſitionis, tum etiam ſuo effectu luculenter ſeipſam prodet: Componitur enim ex æquali parte materiæ ſpiritualis à terra aſcendentis, formæque eſſentialis lucidæ à cœlo Empyreo deſcendentis: Unde ab *Arteſio* ejus orbis, *ſphæra animæ* & *æqualitatis* appellatur. Ex quibus patet, quod temperies ejus ſit calida in gradu ſuaviſſimo, quam à lucis ſecundariæ diſpoſitione accepit, & imperceptibiliter humida, hoc à natura ejus corporis ſpiritualis proveniente. At quia formæ ejus multitudo, appetitui materiæ ſuæ omnimodò ſatisfecit, ideò caliditas utique in ejus corpore prædominatur; cujus beneficio non modò Planetæ ſuas diſpoſitiones naturales acceperunt, ſed & quælibet etiam inferiora. Hinc igitur eſt, quod *Mercurius* unam naturæ ſuæ partem à *Sole* accipiens, aliam verò à maſſa humida & frigida deorſum ſphæricè diſcuſſa, tres habeat partes frigiditatis & humiditatis, ac totidem de temperie Solis; Unde multò magis humidus & frigidus eſt *Mercurius*, quàm calidus, quoniam in diſpoſitione corporis Solaris, unam corporis partem ad unam animæ lucidæ diximus concurrere. Atque hinc eſt, quod *Mercurius* tam variabilis ſit in ſua natura, tamque inconſtans, ut aliquando bonis, nonnunquam malis ſe Planetis jungere, eorumque na-

Digitized by Google

turas tam bonas quàm pravas induere dicatur. Nam cùm multum habeat materiæ frigidæ in ſua compoſitione, & non niſi pauxillum formæ reſpectu ſuæ ſubſtantiæ, appetit aliorum Planetarum naturas induere, & quibus occurrit, quorumque aſpectum aliquem habuerit, eorum impreſſiones libenter recipit. Unde in ſua natura valdè fluxilis eſt, magisque humidus quàm calidus. *Luna* verò, cùm ex una parte naturæ *Mercurii*, & altera maſſæ frigidæ & humidæ ejuſdem cœli componatur extremè reſpectu cœleſtium eſt frigida & humida, cùm non niſi unam partem caliditatis à *Mercurio* habuerit, cum una frigiditatis & humiditatis, ac duas ab ipſa ſphæra frigida & humida; Unde à ſolari corpore auxilium & lumen per participationem aſſiduè petit & accipit. *Veneris* autem natura, quia ex æquali parte illius *Solaris* & *Mercurii* conſtat, tres habet partes diſpoſitionis Solaris, unicam verò ſphæræ frigidæ & humidæ inferioris, quam à *Mercurio* accepit: unde benefica & vivifica eſt in ſua natura & viventibus fortunata; magis enim humectat quàm *Sol*, magisque calefacit quàm *Mercurius*; Unde calida eſt in ſecundo gradu ſuavitatis & humida in primo. *Jupiter* autem in hoc à *Venere* differt, quod in ſua natura calidior & virilior eſt propter *Martis* vicinitatem, cui eſt contiguus; de ejus enim natura quodammodò participat, quoniam ad ejus compoſitionem cum *Sole* jungebatur; ſimiliter *Venere* ſiccior eſt ob vicinitatem ſphæræ *Saturni* in parte ſuperiori, & *Martis* in parte inferiori; Unde ejus natura planè calida eſt & humida ex æquali diſpoſitione *Solis* conflata, & craſſioris ætheris parte ad concavam cœli ſupremi ſeu ſphæræ criſtallinæ ſuperficiem pulſa; quia ejus ſphæræ ſubſtantia virtute cœli glacialis congelata, & virtute radiorum ſolarium agitata, ejusque virtus reſiſtendi gratia radiis illis deſcendendo in mediam viam occurrens, eundem producit in hoc cœlo effectum, quem natura terræ cum calore elementi ignis in mediam viam deſcendente producit in cœlo inferiori, nempe humiditatem. Sed quia calor in aſcendendo majores vires exerit, hoc eſt, fortiùs calefacit, ideò *Jupiter* aliquantulo magis calefacit, quàm humectat; *Mars* autem ex ſimplici *Jovis* & *Solis* actione & paſſione producitur: Unde ejus natura conſtat ex tribus *Solis* naturæ partibus, nempe ex una *Jovis*, & duabus *Solis*, etiam ſphæræ frigidæ & ſiccæ portionem habet, quam immediatè à *Jovis* diſpoſitione accepit; unde propter caliditatem *Jovis* & *Solis*, tria habet caliditatis teſtimonia. Imò valdè eſt calida & ſicca, hoc eſt, omninò igneam habet naturam, quia natura *Solis* magis aſcendendo calefacit, quàm deſcendendo; quod etiam per ignis artificialis naturam in craticula alicujus fornacis venti poſitam comprobatur; nam deorſum, hoc eſt, infrà craticulam non niſi parùm calefacit; ſupra verò vehementer; Nam ignea natura ſemper magna cum violentia ſurſum fertur, originis ſuæ diſpoſitionem imitando, unde primum derivata eſt. Sed quia malignitas ſphæræ *Saturni* ex altera parte *Martis* naturam refert, tum ſua ſiccitate eum ſicciorem reddit, tum etiam per antiperiſtaſin ex ea parte, *Martis* naturam inflammat, ejusque vires deorſum pellit & reverberat, eique malignitatem humanæ naturæ exitialem tribuit, non aliter, quàm nubes fulgura includens, illius fulguris rabiem contraria ſua diſpoſitione multiplicat, renovatque exhalationem in ejus ventre incluſam naturarum contrarietate illuminando, & ipſius deſtructivas qualitates in actum producendo. *Saturnus* naturam habet participantem de maſſa illa ætherea frigida & ſicca in illos margines vi radiorum Solis pulſa, & de conſtitutione *Jovis*: Unde tres habet quartas frigiditatis ſtipticæ, & unam duntaxat caloris ſolaris, quam à natura *Jovis* accepit; atque hinc valdè fixa, frigida & & ſicca eſt ejus conſtitutio, terream diſpoſitionē ſummopere reſpiciens, & à cœlo criſtallino frigiditatē ſuam congelativā depromens: Quare hic Planeta tum *Jovi*, tū *Marti*, *Soliq;* & *Veneri* valdè opponitur, generationisq; inferiorum vehemēs eſt adverſarius, humidum ra-

dicale ſua ſiccitate abſorbens, & calidum innatum ſua frigiditate immenſa retundens. Hic autem obiter obſervandum eſt, ipſas etiam ſtellas fixas horum Planetarum naturas inducere, aut potiùs ſimiles ab ipſorum creatione diſpoſitiones habuiſſe, quę ab invicem diſtant, ſecundùm molem materiæ vaporoſæ, & formę lucidæ proportionem, ex quibus componuntur. Similiter propter propinquitatem unius ſtellæ cum alia ejuſdem vel contrariæ conditionis: Unde Planeta aliquis, ſub ſtella fixa vel fixis, quas ſigna vocant, ſuæ conditionis tranſiens, fortiorem in hæc inferiora effectum habere, per experientiam deprehenditur; & tunc dicitur *in domo exaltationis* aut *gaudio* eſſe; & ſi ſub ſignis contrariæ conditionis movetur, debilitantur ipſius vires & poteſtas in inferioribus; atque tunc in *caſu* ſeu *detrimento* eum eſſe dixerunt *Aſtrologi*. Agunt igitur ſtellæ fixæ in corpora Planetarum, aut ad ipſorum virtutes & naturales influentias impediendas, aut ut eos corroborent & efficaciores reddant.

CAPUT XI.

Quod neceſſe ſit, ut duo extrema producantur, quouſque aliquod medium aſſignari poſſit.

QUONIAM in prædictis capitibus de multis egimus mediis, quæ ſine extremis haberi non poſſunt, neceſſe eſt, ut priùs extrema in ordine creationis producantur, quàm ad medium perveniri poſſit; Nihil enim poteſt dici medium, quod non idem inter duo extrema collocetur; nec enim dictum eſt cœlum medium, antequam cœlum infimum crearetur; quemadmodum etiam DEUS cœlum Empyreum & terram creavit priuſquam ignem ſuum rutilantem & glorioſum in medio interſtitio inter utramque extremitatem ſuſpenderet; nec ſphæram humiditatis in infimi cœli medio produxit, niſi igne & terra priùs patefactis, inter quæ ipſa moveretur. Sic etiam *Mercurius* in infimæ partis medio virtute duorum extremorum pendet, nempe ſphæræ frigiditatis & humiditatis æthereæ, & corporis ſolaris. Similiter neceſſe erat, ut *Sol*, & ſphæra frigiditatis ac ſiccitatis antecederent *Jovis* ortum, cui medius inter eos locus aſſignatur. Denique cùm prædictorum mediorum origo à mutua extremorum actione & paſſione proveniat, neceſſe eſt, ut extrema priùs ordine naturæ producantur, quàm media, quæ ex ipſis componuntur.

CAPUT XII.

De Planetarum influentiis, & quomodo per illas in hæc inferiora agant?

PHILOSOPHORUM opinio eſt, ſtellas motu, lumine, & influentia in hæc inferiora agere; inter quas operationes influentiam ſubtiliorem & efficaciorem arbitrantur, quam abſque omni impedimẽto uſq; ad ipſius terrę viſcera penetrare autumãt. Nec certè quicquam à veritate aberrant, cùm aſſiduâ experiẽtiâ admirabiles influentiarũ operationes agnoſcere cogamur. Qualis igitur & quotuplex ſit hujuſmodi ſyderum influxus, hoc in loco breviter diſcutiemus. *Influentiam* itaq; alicujus Planetæ vocamus, cùm ſcintilla animæ ipſius lucidæ

lucidæ in ſubtiliſſimo & imperceptibili vehiculo ſuo ſpirituali ducta, penetratione minimè reprimenda, rem quamlibet ingredi, & effectus novos, ſive manifeſtos, ſive occultos in ea, vel ad generationem & conſervationem, vel ad corruptionem & ruinam, producere ſolet. Hinc igitur influxuum differentia oritur, qui tamen non in ſe differunt, ſed reſpectu ſubjecti, in quod deſcendunt: Si enim Planeta influxum in materiam ſibi naturaliter diſpoſitam habeat, ſcilicet ubi materia ejuſdem eſt compoſitionis in inferioribus, cujus ille in ſuperioribus, tum certè hujuſmodi influxus corporibus fomitem & nutrimentum affert; ſed ſi materiam contrariæ conditionis inveniat, in hanc deſtructivè procul dubio operatur. Nam aut pervicacia ſubjecti recipientis perverse recipit, aut debilitas ejus haud facilè poteſt influxum tolerare. Exempli gratiâ; *Saturni* quidem vis contentiva eſt; *Martis* verò motrix; atque illa per accidens frequenter obeſt, quando à materia frigidiori ſuſcipitur; hæc autem quando à ferventiori; Item illa nocet, quando recipitur; nam per modum congelationis accipitur; hæc quando per æſtum: Hæc etiam multarum febrium cauſa eſt, cùm ſcilicet magna humorum crudorum maſſa circa præcordia coacervatur. Planetæ Martialis influentia tale corpus ingrediens pugnam contrariorum exagitat, è quibus putredo oritur, febrisq; cauſa excitatur. Similiter influxus *Solis*, ejusque lux & calor, etſi languidum offendere videantur, ſunt tamen ad vitam generationemque apprimè neceſſarii. Sed ut de congruorum influxuum diſpoſitione, & cum ſubjecti natura convenientium diſcurramus, ad luminarium duorum influentiarum diſpoſitiones priùs accedemus. Certum enim eſt, *Solem* in corpora bene diſpoſita, qualia ſunt vegetabilia cujuſque ſpeciei, influentias ſuas tanquam per ignea ſpiracula diffundere, & diſſeminare, atque ea inde herbeſcere, pubeſcere, vigeſcere, efflorescere, vitamque quaſi & calorem inferioribus ejuſmodi ſuo lumine Solem inſpirare. Similiter in plenilunio propter radiorum ſolarium multitudinem corporis Lunæ inferiorem partem occupantium craſſior ipſius ſphæræ portio in inferiora virtute lucis in ipſam agentis quolibet menſe influit, (quod experimento *altaris* demonſtratur) & non modò ingentem maris ſubſtantiam penetrare tumidámque reddere, ſed etiam in ipſas plantas clanculum ingredi ſolet, ſuccum earum augmentans, & animalium interiora inviſibiliter perſcrutari conſuevit, ipſorum humorem pituitoſum multiplicans. Quod quidem dictorum humorum incrementum ab aëre nullo modo provenire potuit, cùm ipſum ad tale opus perficiendum non ſubtilem ſatis eſſe conſtet. Ipſa enim nos docuit experientia, aërem ſeu ventum in veſica, pixide ſeu vaſculo aliquo non perforato, aut in ventriculo, aut capite animalis incluſum nullo modo egredi ſolere, ni vaſa aut loca prædicta aperiantur. Ex quibus manifeſtum eſt, hanc humiditatis augmentationem à ſphæra *Lunæ* profluere, cujus ſubſtantia multò ſubtilior eſt illâ aëris, ita ut inſenſibiliter & abſque reſiſtentia tempore plenilunii in corpora prædicta, quæ ſunt ſimilis conditionis cum ſua ſphæra, influere ſoleat, deficiente verò Lunæ ſplendore ſemper humiditas illa influxa paulatim decreſcat, inſenſibiliter è corporibus exſpiret, & paulatim pro receſſu claritatis à Lunæ partibus inferioribus in ſphæræ ſuæ concavitatem revertatur. Hoc verò ab effectu experimenti *globi plumbei contra Solem poſiti* perſpicuè magis demonſtratur, quem dum Solis radii tangunt, vapores craſſiores circa ejus circumferentiam deorſum pelluntur; radiis verò ablatis craſſus ille aër ad locum priſtinum revertitur.

CAPUT XIII.

Quod licèt cœli & Stellæ ab intelligentiis gubernentur, uti veterum eſt opinio, non tamen ſit veriſimile, eos ab ipſis moveri, ſed quod facultas iis à principio divina voluntate naturaliter ſit infuſa.

PERIPATETICORUM omnium eſt opinio, *Stellas* non ſuo motu moveri, ſed *Sphæra* ſuæ ambitu; *Sphæram* verò ab *intelligentia*, ſeu *dæmonio* ſuo; *Dæmonia* autem à primo motore DEO motum ſuum accepiſſe docent. Sed, ut mihi videtur, in rebus naturaliter moventibus, cauſa motus earum naturalis ſemper dicenda eſt, & non ſupernaturalis. Nam DEUS à primordio cœli & terræ omnibus creaturis actum primum, tanquam donum pulcherrimum, largitus eſt, unde in eſſe ſuum reducantur, & actualiter aut de uno ſtatu in alium, aut de loco uno in alterum ſecundùm creaturæ naturam per ſe ducantur. Cùm enim lux, quam primam & principalem DEI creaturam ſuprà appellavimus, ſit actus primus in motu ſuo velociſſimus, formam, vitam, & motum majorem minorémve præſentia ſua cuilibet creaturæ tribuens, quis dubitabit corpus aliquod leve & æthereum, cujus appetitui lucis formalis præſentia ſatisfactum eſt, per ſe, & à ſua forma movendi poteſtatem habere; cùm corpora naturalia inferiora, quibus minor illius formæ lucidæ portio ineſt, hoc idem præſtare oculis noſtris ſimus experti? Videmus enim animalia ſuæ lucis internæ actione & exagitatione huc atque illuc movere: Imò cùm in animalibus duplex motus percipiatur (nam aliquando ad libidinem & appetitum ſui corporis ducuntur, & nonnunquam ad animæ moventis voluntatem) cur impoſſibile eſſet, ut aſtra, in quibus millies major eſt lucis quantitas, quàm in animalibus, & à quibus illa animalium lux deſcendit, tum ſecundùm materiæ ſuæ appetitum ab occidente in orientem ducantur, tum etiam ſecundùm ſuæ formæ lucidæ diſpoſitionem viâ contrariâ ab oriente ad occidentem perferantur? Abſit tamen, ut cum *Platonicis* & *Aſtrologis* tum *Arabum* & *AEgyptiorum*, tum *Chaldæorum*, cœlum & ſtellas animalia eſſe, ideò probare conemur, cùm infinitis perfectionis gradibus iis ſint præferenda. Quid etiam de ſubjecta re, animali longè viliori putandum eſt, planta ſcilicet aut arbore, in cujus vegetatione motus ab uno termino ad alium reperitur, & ſecundùm ſui corporis trinam dimenſionem abſque ullo intelligentiarum adjumento? Sed, ut ad viliora adhuc deſcendamus, quid de rebus artificialibus dicendum erit, cùm luminis cujuſdam ſeu candelæ accenſæ actione imagines per ſe immobiles ſtatim moveantur, & lucis illius effectu circumducantur, ut in experimento infrà demonſtratum eſt? Cùm igitur ignis noſter artificialis & elementaris, qui à lucis effectu derivatur talia præſtare poſſit, quis tam ſtupido erit ingenio, qui virtutem in cauſa ignis efficiente fortiorem deliteſcere negaverit? Nam ſecundùm vetus illud philoſophorum axioma, *Quod facit tale, eſt magis tale.* Quæ omnia, cùm poſſint, tum à natura, tum ab arte, citra alicujus intelligentiæ incitationem in his inferioribus præſtari; procul dubio in cœlo æthereo meliùs & exactiùs propter multitudinem lucis nunquam quieſcentis, quæ ibi prędominatur, perfici & compleri poſſunt; hoc eſt, motum diuturnum, infatigabilem & ſecundùm naturæ probabilitatem, perpetuum abſque intelligentiarum aſſiſtentia produci poſſibile eſt. Nec tamen ita *intelligentias* ſeu *Dæmones* ſecundi ordinis, quos, ut *in lib. 2. cap. 4.*

cap. 4. cœleſtes & mundanos *Magorum* traditio vocavit, ita à ſtellarum corporibus excludimus, quaſi nullum officium aut dominium in ipſis habeant. Fatemur enim, ſecundum veterum opinionem, eos ultra divinum cultum mundi ſphæris accommodari, & unicuique cœlorum ſtellarumque præeſſe, eosque in totidem ordines diſtribui, quot in mundo ſunt cœli, & in cœlis ſtellæ. Quare Magi ſapientiores alios fecêre *Saturninos*, alios *Joviales*, &c. Nec ſanè à ratione multùm abfuit illa *Platonicorum* ſententia, affirmans, *Dæmones infinitos ſphæricas ſtellarum ſubſtantias inhabitare, non aliter, quàm animalia terram* incolunt, quos in legiones dividunt, quibus reges, ſeu principes, aut gubernatores præponi dicunt. Atque hoc idem eſt, quod *Trithemius Abbas* comprobare videtur, dicens, *ſeptem Planetis ſpiritus ſeptem à principio cœli & terræ eſſe præfectos:* E quibus ſpiritus *Saturni* regni gubernator *Oriſiel* vocatur, *Jovis Zachariel, Martis Samaël, Solis Michaël, Veneris Anaël, Mercurii Raphaël, Lunæ Gabriel.* Concludimus igitur, quòd corporum Planetarum motio non magis in Dæmonum ipſa incolentium & occupantium poteſtate conſiſtat, quàm illa ſphærica corporis terreſtris in homine, qui inter omnes ipſius incolas nobiliſſimus exiſtit, & ſuper omnia terrena Dominus; ſed illam à ſua anima formaq; eſſentiali totam ſui motus virtutem derivâſſe eò confidentiùs affirmamus, quia apud *Auguſtinũ* & *reſolut. Theolog. tract.* 2. *part.* 3. *port.* 3. *quæſt.* 1. invenimus, DEUM *res, quas condidit, ſic adminiſtrâſſe, ut eos proprio motu agi ſinat.* Sed DEUS dedit ſtellis & aliis ſuis creaturis, ea, quæ ſufficiunt ad earum operationem. Ergo poſſunt habere ſuas operationes abſque ſpeciali illuminatione aut aſſiſtentia intelligentiarum. Anima enim cujuſque corporis mobilis eſt primum mobile, hoc eſt, ſpontè & per ſe mobile, cùm ejus materia ad motum per ſe inefficax ſit, & ab ipſa anima longè degenerans.

CAPUT XIV.

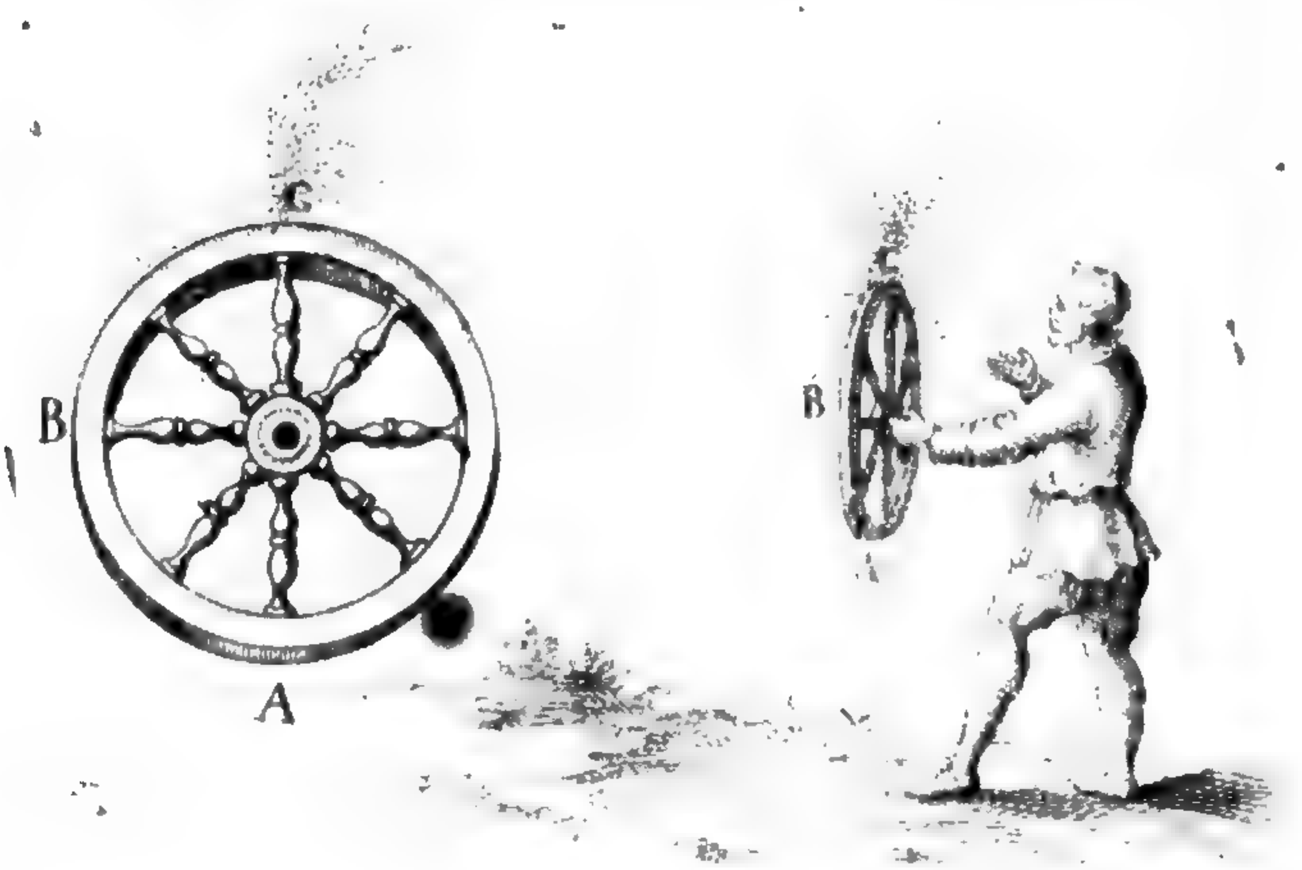
Cœli cur circulariter moveantur, & de ratione motus diurni, hoc eſt, revolutionis cœli in viginti quatuor horarum ſpatio.

IN maximum, ni fallor, incurrunt illi errorem, qui dicunt, *Cœli Empyrei ſubſtantiam immobilem eſſe:* Siquidem Spiritum Domini in illo omnium primò movere *cap.* 2 *lib.* 2. diximus; cujus motu porrò Spiritum illius loci ſimpliciſſimum movere certum eſt, non aliter, quàm ad ignis inferioris motum, aërem movere percipimus. Præſentiâ autem & virtute ineffabili Spiritus illius increati moventis, primam illam creaturam omnium velociſſimam, vivaciſſimam & quieti contrariam, ejuſdem quaſi Spiritus fulgore productam eſſe, ſacræ etiam Scripturæ referunt: Nam, inquit *Regius* ille *Pſalmiſta: Verbo Domini cœli firmati ſunt, & Spiritu oris omnis virtus eorum.* Cùm igitur lux ſit prima & præcipua cœlorum, & mundi univerſalis virtus, neceſſe eſt, ut immediatè ab illo Spiritu divino & inexplicabili procedat. *Ferebatur Spiritus Domini* in cœlo ſpirituali *ſuper aquis* ſeu cœlo corporali, eas terminans, figuramque ſuo motu ſphæricam illis attribuens, quemadmodum ab effectu oculis rationalibus evidenter demonſtratur. Ex quibus manifeſtum eſt, motum ejuſdem Spiritus divini non fuiſſe rectum, ſed circularem, ut ſuo motu illam hyles maſſam, quam circumſepiebat, & à cæteris hyles partibus extra mundum excluſis ſeparabat, rotundam & ſphæricam efficeret; tum, quia hujuſmodi figura ſphærica, quatenus neque principium neque finem habet, creatori quodammodò aſſimulatur, cùm omnis effectus neceſſariò quandam

dam

dam ſuæ cauſæ ſimilitudinem habere ſoleat; tum etiam, quia talis figura, aliarum omnium nobiliſſima, utiliſſima, perfectiſſima & commodiſſima eſt, quoniam cæteris longè capacior. Immediatè igitur poſt hujus Spiritus actionem prima illa creatura effulgebat, à motu quaſi & fulgore lucis increatæ proveniens; quam quidem, primæ ſuæ cauſæ actus imitando, eâdem viâ, eâdemque motus ratione moviſſe veriſimile eſt. Præterea viam motus hujus circularis, hoc eſt, terminum à quo ad quem, videtur nobis effectus declarare, videlicet ab ortu fuiſſe in occaſum, ſeu potius à manu dextra ad ſiniſtram, polum borealem reſpiciendo; (nam *Oriens* & *Occidens* denominationes ſuas à Solis creatione habuerunt) hocque propter duas præcipuas rationes; quarum *prima* eſt, quia natura humana, in qua lux illa divina præcipuè inter omnia alia animalia prædominatur, dextram quaſi, divino ſuæ lucis appetitu movere, eamque in omni operatione manuali exercere ſolet, tanquam præſtantiorem & nobiliorem; per quod, lucis primariæ appetitus naturales à parte cœli dextra moveri, manifeſtum eſt: *Secunda* ratio, quæ quidem infallibilis eſſe videtur, eſt, quoniam raptus & velociſſimus cœlorum motus, ab illa parte verſus occidentem tendere percipitur. At cùm lux eſſentialis creata ab illa increata procedens, ſecundùm pleroſque Philoſophos, imò & ab ipſis in Theologia peritioribus, inter quos *Auguſtinum ſuper Geneſin ad literam* nomino, *mobiliſſima* dicatur, quia nihil mobilius aut ſubtilius; atque adeò etiam ab ipſo in eodem loco *fundamentum & principium ſupremi motus naturalis* appelletur, neceſſe eſt, ut rapacior & velocior totius cœli motus ab ejus fonte derivetur; & per conſequens motum diurnum, quo univerſus mundus materialis ab *Oriente* (contra *Copernici* ſententiam) in *Occidentem*, viginti quatuor horarum ſpatio, virtute illius fontis lucidi ſpiritualis circumvolvitur, ab ipſa profluere; quod videtur etiam *Triſmegiſtus* in *primo ſuo ſermone* hiſce verbis confirmare. Mens quidem opifex, unà cum Verbo circulos continens, & celeri rapacitate convertẽs ſuam ad ſe machinam flexit, eamque volvi à principio ad finem abſque fine præcepit: per principium ortum, & per finem occaſum intelligere videtur. Nónne quoque videmus, ſacram Scripturam in omni ferè loco nomen *Oriẽtis* ſemper præponere *Occidenti, Geneſ.* 13. 14. *Pſal.* 50. & infinitis aliis locis. Præterea in omni adoratione convertunt ſeſe adoratores verſus *Oriẽtem*, ut *Ezechiel.* 8. 16. *Matth.* 11. *Luc.* 13. 29. & multis aliis locis. Similiter *ſtella* illa Chriſti adventum declarans in *Oriente* apparebat. Atque ita quoque Domini adventus erit ab oriente verſus occidentem *Matth.* 24. 27. Per quæ ſatis demonſtratur, Lucẽ illam increatã ab Oriente verſus Occidentẽ moviſſe. Quid enim hoc clarius? maximè, cùm etiã illius rei effectus ſub ſenſum cadat. Nónne certi ſumus, animã in homine ſeu aliquo alio animali eſſe, quamvis inviſibilem, dum ipſius corpus per ſe huc atque illuc movere percipimus? Nónne actum inviſibilem in planta cognoſcimus includi, dum ipſam vigeſcere cernimus & germinare? Nónne etiam animam intellectualem ſupra mundi corporalis ſuperficiem exiſtere certi ſumus, dum ipſum per ſe glomerare, & die naturali circum volvi experientia teſtatur? Quem quidem motum materia hujus mundi, cùm ad motum per ſe inefficax ſit, nullo modo perficere potuit, niſi per motum fontis lucidi, qui eſt cujuſlibet motus naturalis fundamentum, fons, & origo. Et per conſequens certum eſt, primæ illius creaturæ lucidæ motum circularem fuiſſe, & ab oriente in occidentem, qui omnium erat primarius, reliquiſque velocior, nobilior, & potentior, cùm ab univerſalis actionis fonte oriretur. Quomodo autem ſphærica illa materia ad motum per ſe inepta, ab ignea illa anima, ſupra ejus peripheriæ ſuperficiem poſita, moveatur, experimento ſequenti declaratur; ubi B. C. A. eſt rota, in cujus circumferentia ignis ille artificialis, A. *Fuſum* dictus, alligatur. Virtute igitur hujus fuſi accenſi tota rota violenter rapitur, motum ſuum circularem quàm celerrimè perficiens.

Conclu-

Concludimus igitur cum *Triſmegiſti* ſententia *ſermone* ejus 3. prolata, ambitum ampliorem aëreo in circulo, conſpirante divino Spiritu vectum eſſe, & quidem à principio verſus finem, ejusque fulgoris actione, ac materiæ humidæ reſiſtentia triplicem fieri in cœlo motum circularem; quorum *primus* eſt, hic motus ab Oriente in Occidentem, ſeu à dextra ad ſiniſtram, quem ſecùndùm fontis lucidi primi cœli diſpoſitionem jam diximus exagitari. *Secundus* ex parte materiæ corporis ſtellaris & cœlorum cauſam habet, ut infrà declarabimus; ille nempe, qui ab Occidente in Orientem ſeu à ſiniſtra cœli parte in dextram fit. *Tertius* ex mutua formæ & materiæ actione & paſſione originem ſuam habet, quem motum trepidationis appellamus. Sunt etiam motus circulares cœli creaturis proprii, qui ab actione & paſſione inter materiam ſubſtantiæ ſtellæ furſum tendentis & formæ illius deorſum petentis concitantur; cujuſmodi ſunt ipſorum motus in ſuis Epicyclis; de quibus infrà quoque latiùs agemus.

CAPUT. XV.

De Copernici & Gilberti errore diurnam terræ revolutionem aſſeverantium.

DE revolutione diurna, varia oritur inter Philoſophos diſputatio, & non citò determinanda controverſia; dum alii à rapto primi mobilis motu univerſam machinam viginti quatuor horarum ſpatio circumvolui volunt, motumque iſtum ab Oriente in Occidentem fieri autumant; Cujuſmodi opinionis ſunt *Peripatetici*, & omnes ferè noſtræ ætatis, paucis ſolummodò contrariæ opinionis exceptis; quorum in ordine ex veteribus *Heraclidem Ponticum & Ecphantum* ambos *Pythagoricos*, *Nicetam Syracuſanum*, & *Ariſtarchum Samium*, ac nonnullos alios ejuſdem farinæ; ex recentioribus verò *Copernicum*, Aſtronomum illum periti ſſimum, & *Gulielmum Gilbertum* collegam noſtrum, in magneticæ virtutis perſcrutatione à multis annis ſtudioſum, numerari & nominari invenimus; quorum eſt ſententia, revolutionem diurnam nullo modo à primo mobili aut ab Oriente in Occidentem fieri; ſed ipſum terræ globum ab occaſu in ortum ſecun-

Y. dùm

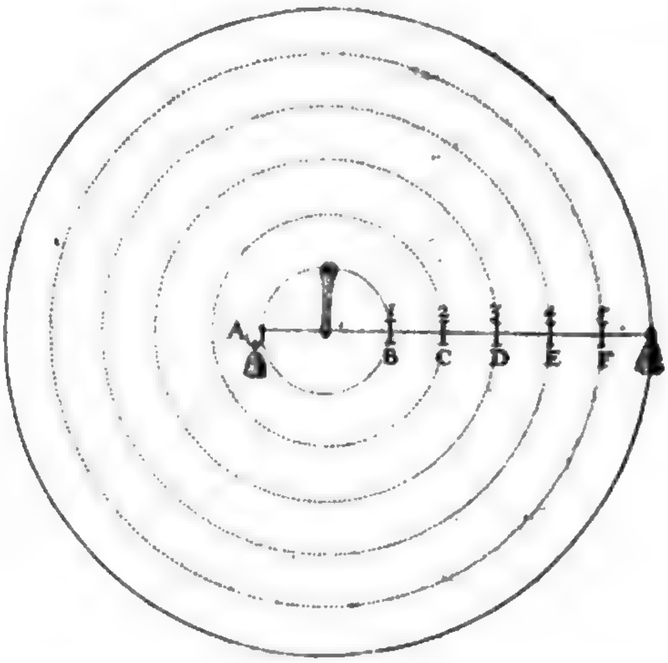
Digitized by Google

dùm naturalem Planetarum progreſſum, 24. horarum ſpatio naturaliter circumvolui conſtanter affirmant. Atque horum certè rationes, quamvis prima fronte probabiles & veriſimiles videantur, attamen ſi exactiùs inſpiciantur, diligenterque conſiderentur, eas planè nugoſas & frivolas eſſe facilimè deprehendemus; quod quidem rationibus, tum philoſophica ſpeculatione & praxi vulgari nitentibus, tum etiam ex Scriptura ſacra deſumptis probare conabimur. *Primùm* igitur miraculoſum eſſet, omnes cœli Planetas ſecundùm mundi latitudinem moveri, ſphæram autem terreſtrem iis longè viliorem & ignobiliorem conſtanter ſub iiſdem poli elevationibus curſum ſuum naturalem quolibet die naturali perficere, atque per conſequens ab omnibus cæteris globis motu ſuo irregularem eſſe; nam certum eſt, quod quilibet terræ locus nec altiùs elevetur, nec imiùs deprimatur, ſed eandem ſemper latitudinis ſedem poſſideat. *Secundò*, ſi motus terræ circularis ſpatio 24. horarum abſolveretur, ocyùs moveretur terra infinitis gradibus, equo vehementiſſimo curſu depropẽrante, baculo violenter impulſo, globo tormentario ab igneo bombardæ orificio prodeunte; Atqui violentus equi curſus videtur quodammodò per aëris compreſſionem ejuſque reſiſtentiam impedire equitis reſpirationem, baculus forti brachio per aërem ductus, ſonitum edere ſtrepitumque non exiguum ciere percipitur, globuſque è bombarda virtute ignea ejectus, majorem adhuc ſtrepitum per aëris medium volans inducere, experientia teſte probatur: Quorum tamen omnium motus cum illo, quem terra ſua revolutione diurna concitaret, (ſi tali unquam motu moveretur) nullo modo comparandus eſſet; Unde conſequenter etiam ex velociori iſto terræ motu, quo revolutionem ſuam diurnam conficeret, homines ſuper terræ ſuperficie orthogonaliter ſtantes, ſcopuli magni, & altiſſimè ab ejus ſuperficie protuberantes, arbores in ſublime protenſæ, & palatia ſuperba ac turres eorundem ad nubes uſque pertingentes ſtrepitum atque clangorem longè vehementiorem per aëris repercuſſionem ac reſiſtentiam ederent: Quæ omnia cùm nullo ſenſu percipi queant, terram tali motu veloci nullo modo moveri cenſemus. Neque enim ſufficiet, ſi reſpondeatur, ipſum quoque aërem ad motum terræ moveri, eique in ſuo motu locum dare, cùm ventos violenter ab ortu in occaſum quandoque flare percipiamus; quorum ſanè flatus contra terræ motum emiſſus turbines ac tempeſtates horrendas probabiliter propter oppoſitũ terræ motum induceret; quæ omnia, quia non accidunt, evidenter terram revolutione diurna per ſe non moveri demonſtrant. *Tertiò*, terræ ipſius motum naturalem motui cœlorum velocitate nullatenus comparandum eſſe, probabimus hiſce à natura ipſa deptomptis experimentis.

Quantò

Experimentum I.

Quantò remotior eſt rota circumferentia à ſuo centro, tantò faciliùs & velociùs movetur. Vide Regul. 1. cap. 2. lib. 1. de motu.

Demonſtratur hoc experimentum lib. 1. de motu cap. 1. & 2. Reg. 1.

Experimentum II.

Multò major vis requiritur ad motum alicujus rotæ à centro (quem motum à principio ſeu ab interiori appellant) *quàm ad motum à ſuperficie vel circumferentia ſeu ab exteriore,* qui motus in fine dicitur.

Demonſtratur hæc propoſitio libro 1. de motu cap. 2. Reg. 4. & per regulas etiam eam antecedentes.

Digitized by Google

Quod enim terra ſit cœlorum centrum, patet; quia Sol & cæteræ ſtellæ eandem à terra diſtantiam in motu ſuo naturali habere dignoſcuntur, quam hic in noſtro hemiſphærio; id ſanè quod fieri non poſſet, ſi, ut falsò nonnulli autumant, centrum totius eſſet in Sole. Atque illud etiam ulteriùs hac ratione confirmamus; quia, quod magis groſſum & ponderoſum eſt, illud eſt centrum mundi; Atqui terra eſt magis groſſa; quod inde probatur, quia, quò altiùs à terra aſcenditur, eò tenuiora & ſubtiliora media ſemper inveniuntur; unde aqua tenuior eſt terrâ, aër aquâ; ignis aëre & Quinta eſſentia ſeu materia ætherea igne, &c. Ergò. Dicimus igitur, experimenta præcedentia evidenter demonſtrare, partes globi exteriores, hoc eſt, magis verſus circumferentiam tendentes aptiores eſſe à natura ad movendum, quàm partes centraliores; quia animâ faciliori circumducuntur, quàm illæ à centro. Et per conſequens ipſam terram tardiùs naturaliter movere demonſtratum eſt, cùm ſit totius macrocoſmi centrum phyſicum. Quare veriſimilius eſt, diurnum machinæ mundanæ motum provenire potiùs à circumferentia, quàm à centro; idque duabus rationibus maniſeſtè comprobatur; ſcilicet tum, quia centeſima pars vigoris proportionaliter centrum moventis movebit circumferentiam; quemadmodum in machinis illis artificialibus ſuprà deſcriptis, & viciſſim in fine luculenter apparet; quarum motus, quamvis arte confectarum, naturalem tamen habere rationem certum eſt; tum etiam, quoniam in mundi primordio actuum originem à ſumma formarum ſcaturigine proveniſſe ſuprà declaravimus; à cujus fonte pars minima in terram deſcendere potuit, tum propter ejus longinquitatem à cœlo Empyreo, (centrum enim ab ejus circumferentia longiùs diſtat) tum propter immenſam terræ frigiditatem; quippe in qua ſunt 4. frigiditatis quartæ, & nihil caliditatis, niſi ſit ei accidentaliter adveniens, videlicet aut à luce in creatione tenebris incluſa, aut ex aſtrorum influentiis in terræ viſcera dimanantibus, ut ſuprà diximus. Imò certum eſt, quod cœlum infinitis gradibus velociùs moveatur quàm terra, quia totus ejus ſubſtantiæ appetitus animæ moventis vigore & virtute expletur; nec quicquam aliud eſt, quàm veluti ipſa lucis actuoſiſſimæ ſubſtantia limpidiſſima; quâ nihil, ſecundùm *Auguſtinum*, eſt mobilius, nihilque ejus motu velocius unquam aut violentius, & nihil ſubtilius, ac ob ſubtilitatem ſuam penetrantius. Unde indubitatum eſt, ut in artificialibus major virium unio grave quoddam leviùs ac citiùs movere & circumvolvere ſolet, ita etiam horum Spirituum multitudinem, (qui in cœlo omnes majori numero & naturali quodam ductu frequentiùs, in terra autem rariùs & per accidens tantùm reperiuntur) in cauſa eſſe, cur cœli velociter, & infinitis gradibus citiùs, quàm terra, moveantur, quoniam nimirùm illic motor in infinitum multiplicatur, & per conſequens longè efficaciùs etiam ſubjectum ſuum movet. Unde certè ridiculæ ſunt *Gilberti* rationes, impoſſibile eſſe credentis, ut queant cœli propter infinitam ipſorum magnitudinem ſpatio 24. horarum circumduci; namque ſi exactiori judicio conſideraſſet, tum infinitam agentis naturam, tum etiam patientis diſpoſitionem, facilimè inveniſſet, rem longè aliter ſeſe habere, quàm ipſe exiſtimavit. Etenim, cùm ſit in regionibus illis agens tam immenſum ac potens, & materia quoque movenda tam bene diſpoſita ad agentis impreſſiones leviter ſuſcipiendas, ita ut facilimè huc atque illuc motoris impulſu vertatur, quis perſuaderi ſibi patietur, motum illic tardiùs fieri, quàm in loco eo, ubi & agens eſt debilis ac fortuitus, & materia quoque movenda malè ad tolerandum motum diſpoſita? Motoris autem ſedem & imperium in cœlis eſſe nemo dubitavit; materia verò movenda quoque præter imaginationem ſubtilis eſt, ſpiritualis & levis; unde faciliùs huc atque illuc pro motoris diſpoſitione agitatur. Nónne videmus terram gravem eſſe, & motui propter ſuum pondus malè convenientem, lapidemque

demque magnum multis manibus elevari, qui propter gravedinem ſuam unius animæ viventis virtute ſuſtineri non poteſt? At, ſi terræ pars aliqua reſolvatur in aquam, decem illius aquæ partes illam unicam terræ portionem pondere ſuo exæquabunt. Similiter aquæ pars una reſpondet pondere ſuo decem partibus aëris per ſubtiliationem ex aqua factis; eademque erit proportio inter aëris & ignis ſubſtantias, & inter illam ignis & Quintæ eſſentiæ. Ex quibus manifeſtum eſt, terram in aquam diſſolutam decuplo majorem locum continentem requirere, quàm ante factam diſſolutionem & ſubtiliationem occupabat; quemadmodum apparet in ſubtiliatione alicujus mineralis friabilis igne ſubitaneo facta; nam calore violento in tot Spiritus aëreos & aqueos repentè ſolvitur vitriolum aut antimonium, ut Retortæ corpus, quod placidè antea maſſam retinebat, non poſſit ultrà materiam iſtam rarefactam continere; ſed maximo cum fragore, ampliorem locum quærentibus ſpiritibus illis, diſrumpitur. Dicimus igitur, cœli proportionem in pondere eſſe æqualem proportioni terræ, corpuſque ejus bene diſpoſitum ad motum, quia ſubtile, tenue, & facilè movendum, illud verò terræ malè diſpoſitum ad movendum, quia craſſum, grave, & requieti proximum, tenebrarum receptaculum; quæ ſunt motui oppoſita. Videmus enim, Solem luminis ſui actu ſubtiliores terræ partes ſurſum quotidie elevare; contra verò denſiores, ſaxa videlicet & id genus alia, in vanum & abſque ullo motu ſenſibili aut partium ſubtiliatione ferire. Quid denique de terræ natura exiſtimandum eſt, quam omnes Philoſophi frigidam eſſe voluerunt? Nónne confeſſus eſt ipſe *Gilbertus*, quatenus in Medicina bene verſatus, frigiditatem torporis, quietis, & ſtupiditatis eſſe cauſam; caliditatem verò, quæ nullum in terra habet dominium, motum, ſenſum, & actionem rebus omnibus tribuere? & tamen magnetica ſua virtute adeò extra ſe ductus eſt, ut totum terræ corpus *magnetem* aut magneticum appellare auſus ſit; quia aliquod ejus minerale, magnetem videlicet, ferrum ad ſe trahere, & ad mundi polos vergere, polorumque variationes deſignare obſervavit; & ita totum pro minima ejus parte accipere videtur. Tali etiam modo Solem *Carbunculum* appellare poſſumus, quia nocte eum ſplendere videmus. Concludimus igitur cœlum, reſpectu materiæ ſuæ, & gravitatis ejus, tam facilè poſſe viginti quatuor horarum ſpatio circumduci, quàm terram; cùm ſit pondere ſuo terræ proportionale; at reſpectu præparationis ſuæ meliùs & faciliùs moveri quàm terram, ſuprà demonſtratum eſt. Quod ſi neque hæc omnia etiam legenti ſufficiunt, ſacram denique Scripturam in hac re veritatis teſtem appellamus, quam falſam dicere valdè impium & ſceleratum eſſe agnoſcunt Chriſtiani: Invenitur igitur in libro *Joſua cap*. 10. *Solem & Lunam conſtitiſſe in medio cœli; nec deproperaſſe ad occaſum ſpatio unius diei*; neque enim illic reſpondere licet, accipiendum eſſe illum *Joſuæ* locum de motu Solis naturali: loquitur enim de die & motu diurno; cujus autorem eſſe Solem fatetur, utpote ſine cujus ſtatione ſeu conſiſtentia dies continuari non potuit. Sed ſi manifeſtius adhuc teſtimonium deſideramus, commemoratur 2. *Reg*. 20. DEUM *feciſſe, Solem retrogredi*; nam umbra horologii per 10. gradus eſt retroacta. Similiter motus hic diurnus à Pſalmiſta optimè declaratur Pſalm. 19. 5. ubi *Solem è tabernaculo ſuo egredientem moveri ab ortu in occaſum* luculenter expreſſit. Nónne etiam cum intentione noſtra convenit Divus *Matthæus cap* 24. 27. dicens, *fulgur venire ab Oriente in Occidentem*, & quod ſimili quoque modo ab illa parte ad occaſum venturus ſit die ultimo ipſe Dominus? quippe in quibus disertè ſatis docetur, motus increatæ eſſentiæ, cujuſmodi eſt filius ultimo die venturus ab Oriente ad Occidentem, & Spiritus Domini ſanctus primo die ſuper aquas eâdem viâ movens. Atque hinc etiam nomen Orientis, tanquàm terminus à quo, ſemper in ſacris literis, uti antea diximus, præponitur Occidenti; quemadmodum & adoratio fit verſus illam partem, & tem-

Digitized by Google

pla quoque noſtra eam reſpiciunt. Terram denique nullo modo movere declarat nobis *Pſalmiſta* ſuo *Pſalm.*104. *verſ.*5. cujus hæc ſunt verba: *Poſuit Dominus terram ſuper fundamentâ ſua, ita ut nunquam movere poſſit.* Ex quibus omnibus manifeſtum eſt, cœlum univerſum ab Oriente in Occidentem moveri, & per hunc ipſum Solis, nec ullatenus, ſecundùm prædictorum autorum ſententiam, per terreſtris maſſæ motum, diei horas conſtitui.

CAPUT XVI.

De ratione motus naturalis Planetarum, hoc eſt, ab occaſu in ortum, & contra ipſos, qui dicunt, ſtellas movere ad motum ſuorum orbium, unde Aſtrologorum de Epicycli motu obſervatio

MOTUS cœlorum mediæ regionis ab Oriente in Occidentem, non ipſorum motus naturalis dicitur, ſed violentus & raptus; (quamvis in ſua natura, hoc eſt, reſpectu cœli Empyrei à cujus fonte lucido derivatur, naturaliter etiam fiat). Motus namque corporum naturalis eſt, non fontis ſui, ſed molis illius, in qua fit motio, motum ſequi. Atq; hîc quidem myſterium obſervandum magnum; in hoc ſcilicet, quod, ut motus cœleſtis ab inferioribus diſtinguitur propter excellentiam & perfectionem ſuæ eſſentiæ, & motum habet iis omni modo contrarium, nempe circularem, qui omnibus mundi partibus perfectioribus convenit; Sic etiam inter cœlos partis mundi perfectioris magna oritur motus contrarietas: Quamvis enim utriuſque cœli ſuperioris tam ſpiritualis quàm corporalis, in ſui motus ordine & figura, nulla ſit differentia; attamen in ipſorum terminis à quo ſumma eſt contrarietas; cùm prior ab ortu, ſpiritualis nempe, & ultimus à puncto ejuſdem hemiſphærii oppoſito feratur, videlicet materialis; quæ quidem motus circularis oppoſitio à differentia illa derivatur, quæ eſt inter materiam & formam; quarum cujuſlibet eſt naturaliter propter ſeparationem unius ab alio motus contrarios efficere; Unde gravia, ex parte materiæ, deorſum, ut in tenebrarum congerie dictum eſt, levia ſurſum ſecundùm naturalem lucis ſedem movere ſolent, ut in ignea diſpoſitione & Solis productione ſatis declaravimus; At verò ubi optima eſt proportio in materiæ agitatæ & aſcendentis, formæque deſcendentis amplexu, ibi forma lucida & radioſa non eſt ſufficiens ad propulſandos inferiùs materiæ vaporoſæ aſcenſus; neque verò materia aſcendens altiùs valet aſcendere, cùm à radiis proportionaliter deſcendentibus impediatur; Hinc fit, ut duplex etiam motus inducatur circularis in eodem corpore, propter diverſas diſpoſitiones rerum ad ejus compoſitionem concurrentium, nempe, materiæ & formæ; Neceſſe enim eſt, ut corpora æætherea circulariter moveantur, propter æqualem partium ſuarum proportionem, motum univerſalem ſurſum vel deorſum impedientem. Quo autem modo motus prior, quem *raptum* appellavimus, inducatur, ſuprà deſcripſimus. Hîc verò de motu ei oppoſito, ab occaſu ſcilicet in ortum, quem *proprium corporum ſtellarium motum* appellavimus, paucis dicemus. Quamvis formæ illud ſit officium, corpori cui ineſt, nomen & eſſe tribuere, totum tamen illud, quod movetur, corpus, & mobile appellamus; Si autem per ſe movetur, à principio illo activo intrinſeco movetur, quem motum naturalem diximus, hoc eſt, quo corpus quodlibet ſecundùm ſuæ naturæ appetitū movetur; Sin à principio externo motum habet, cujuſmodi eſt raptus ille, eo caſu non naturalis, ſed motus per accidens

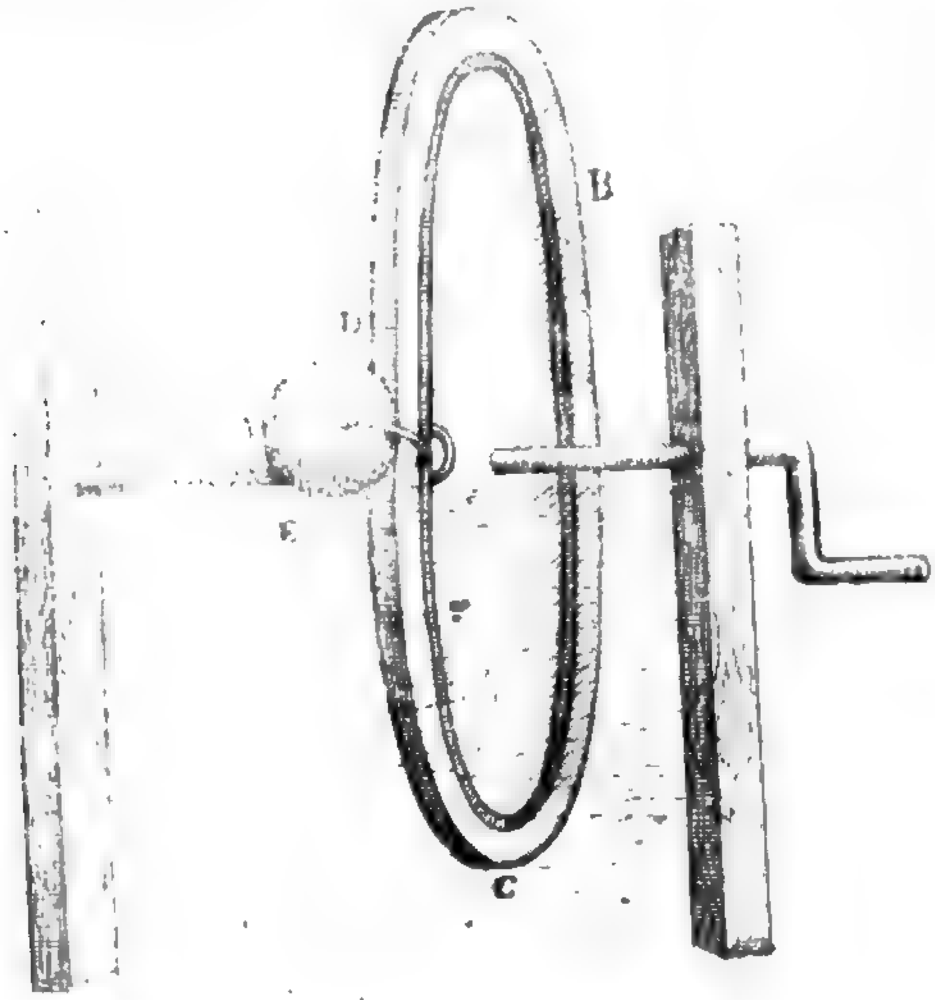
dens nominatur. Ex his igitur certum eſt, motum illum Planetæ, qui partim ab agitatione materiæ & partim à principio interno & centrali fit, motũ ejus naturalem eſſe; per quem ab Occidente in Orientẽ fertur; quippe cùm ejus diſpoſitio magis corpori conveniat: Tardior enim eſt, illo formali eique in progreſſu ſuo contrarius. Atque hîc etiam obſervandum eſt, quod, quò magis materia craſſior in corpore Planetario abundat, eò violentior ſit motus ejus naturalis, ut in Planetis à Sole verſus terram conſtitutis, & præcipuè in luna liquidò apparet. Similiter hic motus eſt ille, per quem ſtellæ vitales, vegetabiles & multiplicativos effectus in inferioribus producunt, qui à rapto cœlorum motu nullo modo corporibus obveniunt; Hujus autem ſtellarum motus rationem naturalem reddere Philoſophi certè minimè potuerunt; quare cauſæ metaphyſicæ, ſcilicet intelligentiis eum aſcripſerunt; Quorum opiniones quoniam ſuperiùs refutare conati ſumus, rationem ejuſdem naturalem hoc in loco pro poſſe noſtro explicabimus. Certum & comprobatum eſt, in omni corpore mobili eſſe actionem & reſiſtentiam; actionem à principio movente intrinſeco; at paſſionem & reſiſtentiam à ſubjecto mobili: Sic corpus illud Planetarum rapto cœlorum motu agitatum reſiſtendo videtur retrogredi; non aliter quàm in bombardæ pulvere tormentario oneratæ executione, magnum materiæ pondus contra Spiritus igniti motum movere cernitur, & propter reſiſtentiam ejus contra igneam pulveris naturam retrogredi percipitur; atque ſimiliter etiam pilæ contra parietem jactæ reſilire & in contrarium movere dignoſcuntur; per quod magna inter motum materiæ & formæ diſcrepantia haud obſcurè cernitur. Ad hujuſmodi autem materiæ reſiſtentiam tria ſunt obſervanda; nempe *craſſa materia reſiſtentis ſubſtantia*; cujus ſolius eſt, contra raptum motum ferri; quia naturalis ejus diſpoſitio eſt quieſcere; Sic videmus, quod ſi ſuper rotę alicujus ſuperficiem periphericam pauxillum aquæ vel olei, ſeu etiam lapis ponatur, rotaque ab Oriente in Occidentem violenter volvatur, ut hoc in loco demonſtratum eſt,

partes aquæ vel olei ſeu lapidis verſus Orientem contrà rotæ circumvolutionem ferantur. Sic ſi aquæ parum ſupra quadram ponatur, illâ manibus ab Oriente verſus occaſum violenter verſâ, corpus illud aqueum ab occaſu verſus ortum ſuper quadrám movebitur. Secundum eſt *medium reſiſtens & repellens rem motam*: nam corpus Planetarium originali & univerſali mundi motu verſus occa-

ſum

ſum ab ortu pulſum reprimitur à ſubſtantia ætheris;cujus non minùs eſt reſiſtere & lentè retromovere denſiorem Planetæ materiam,quàm aqua in ſequenti experimento retroagit globulum ligneum; quippe quæ aqua eſt medium, in quo rota movetur;nam,ut craſſities Planetæ ſe habet ad tenuitatem ætheris,in quo corpora Planetaria quaſi natant;ſic ſe habet ligni ſubſtantia ad aquam, utpote cujus partem majorem,aquam & aërem eſſe invenimus;unde & in aqua ſupernatat.

In rota B C D. ſit globulus ligneus,hucatque illuc ſuper rotæ circumferentiam decurrens,virtute parvularum rotarum in duobus lateribus moventium: Similiter ſit A. in rota B.C.D. parvulus globulus ligneus,ita peripheria rotæ incluſus,ut huc atque illuc moveri facilè queat: Dicimus igitur,quod,ſi in medio quodam aqueo rota illa moveatur ab ortu in occaſum,reſiſtentia aquæ violento motoris motui renitentis globulos A. & A. paulatim verſus orientem impellat: Quod fit propter materiæ diſpoſitionem, quæ quieti amiciſſima eſt, unde reſiſtendo cauſæ extrinſecus agenti via contraria ſenſim & tardè movetur. Tertium eſt *lucis interna natura*,cujus eſt naturaliter movere ad corporis ſui appetitum,ſine quo corpus neque exiſtere neque movere poſſet: Sic videmus animal ad corporis ſui appetitum huc atque illuc movere virtute ſuæ eſſentiæ centralis; Atque hunc motum Planetæ naturalem vocat *Triſmegiſtus ſermone* ſuo *ſecundo*; alterum verò illum,quo ſtellæ rotantur ab ortu,propriè non motum ſed reſiſtentiam vocat;nam oppoſitionem, reverberationem motionis continere dicit, repercuſſionemque ſtationis agitationem eſſe voluit. Ex his igitur elici poteſt, non eſſe difficile corpora Planetaria contra primi cœli motum movere; Quatenus enim ſunt corporea,eatenus actionibus contrariis reſiſtunt;& per hanc ſuam reſiſtentiam motum contrarium,etſi tardiorem,efficere poſſunt. Præterea lux in Planetis incluſa,cujus eſt naturaliter proprium ſuum locum petere,cùm à materia retineatur,quæ propter ſuum appetitum illam altiùs aſcendere non permittit,

Digitized by Google

tit, circulari motu primam rapti illius motus originem fortaſſe quærere videtur, à cujus centro ipſa primum derivata eſt, & ad quod tanquam locum perfectiorem tendere appetit: unde etiam ſuo motu corpus, in quo exiſtit, moveri neceſſe eſt; Aut, quia motor ille primus ſuos effectus ab Oriente verſus Occidentem emittere ſolebat, inde fortaſſis fit, ut verſus illam partem, ſemper citiùs aut tardiùs abſque intermiſſione tendat, ſecundùm materiæ magnitudinem aut formæ lucidæ portionem majorem vel minorem. Nónne ſolet divinus ille inter homines contemplator magis magiſque DEUM DEIque habitaculum tali ſuæ formæ motu perſcrutari, & per viam probabiliorem tendere, illam nempe, per quam majores poteſtatis ejus effectus deſcendere percipiuntur? Manifeſtum igitur eſt, corpora cœleſtia, tum reſpectu ſuarum formarum eſſentialium incarceratarum, tum etiam propter materiæ denſæ ſuorum corporum diſpoſitionem, quorum eſt, lucis actionibus reſiſtere, contra primi cœli actionem lentè movere; non aliter, quàm flumen aliquod à ſua origine deſcendens, & verſus mare decurrens, contrario ei maris refluxu violenter reverberatur & repellitur, atque ipſum tamẽ lentè in tumido illo fluxu, etiam contra maris motum, naturali ſuo motu movere percipitur. In quo certè motu contrario mare tum magnitudine, tum motus ſui impetu, cœlo Empyreo comparandum, & naturalis fluminis motus, illi corporis Planetarii contra maris motum enitentis. Concludimus igitur ignes, illos rutilos cœleſtes ſphæricè circumduci & aſſiduè circumvolvi, propter cœli materiam ſurſum moventem, & eorum radios deorſum tendentes: Lux enim primaria globum lucidum Planetæ cum univerſa cœli materia ab Oriente in Occidentem vertit, illum quodammodò elevando, ut luci incluſæ & captivatæ libertatem reſtituat; Sed gravior & tenacior materiæ ejus diſpoſitio deorſum tendendo Planetam cogit viâ contrariâ eniti; Sic etiam aquæ motu pilam aliquam ligneam vel pomum in aëre ſaltare, magiſque ſurſum ac deorſum vehi videmus, ut experimento ſequenti declaratur.

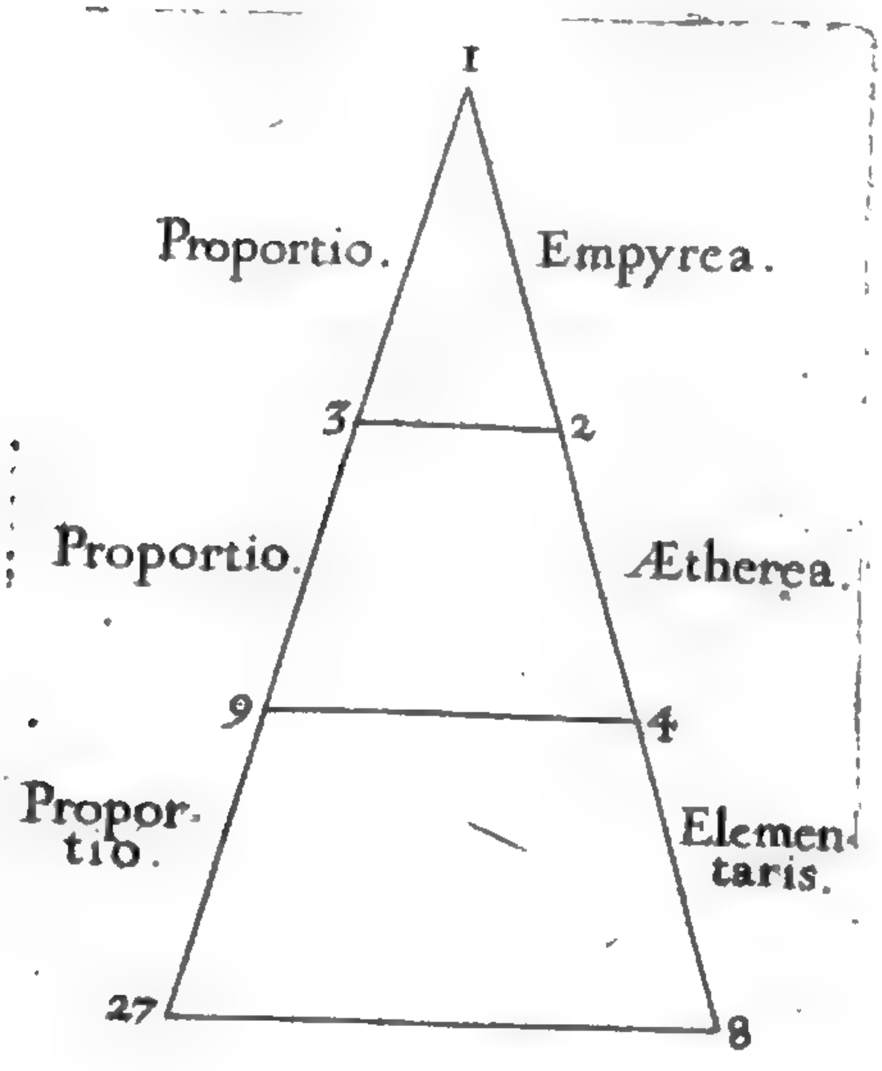
Digitized by Google

CAPUT XVII.

De oppoſiti formæ & materiæ univerſalium motus, & de ipſarum in quolibet cœlo proportionis, verique Solis in cœlo medio ſitus demonſtratione efficaciſſima.

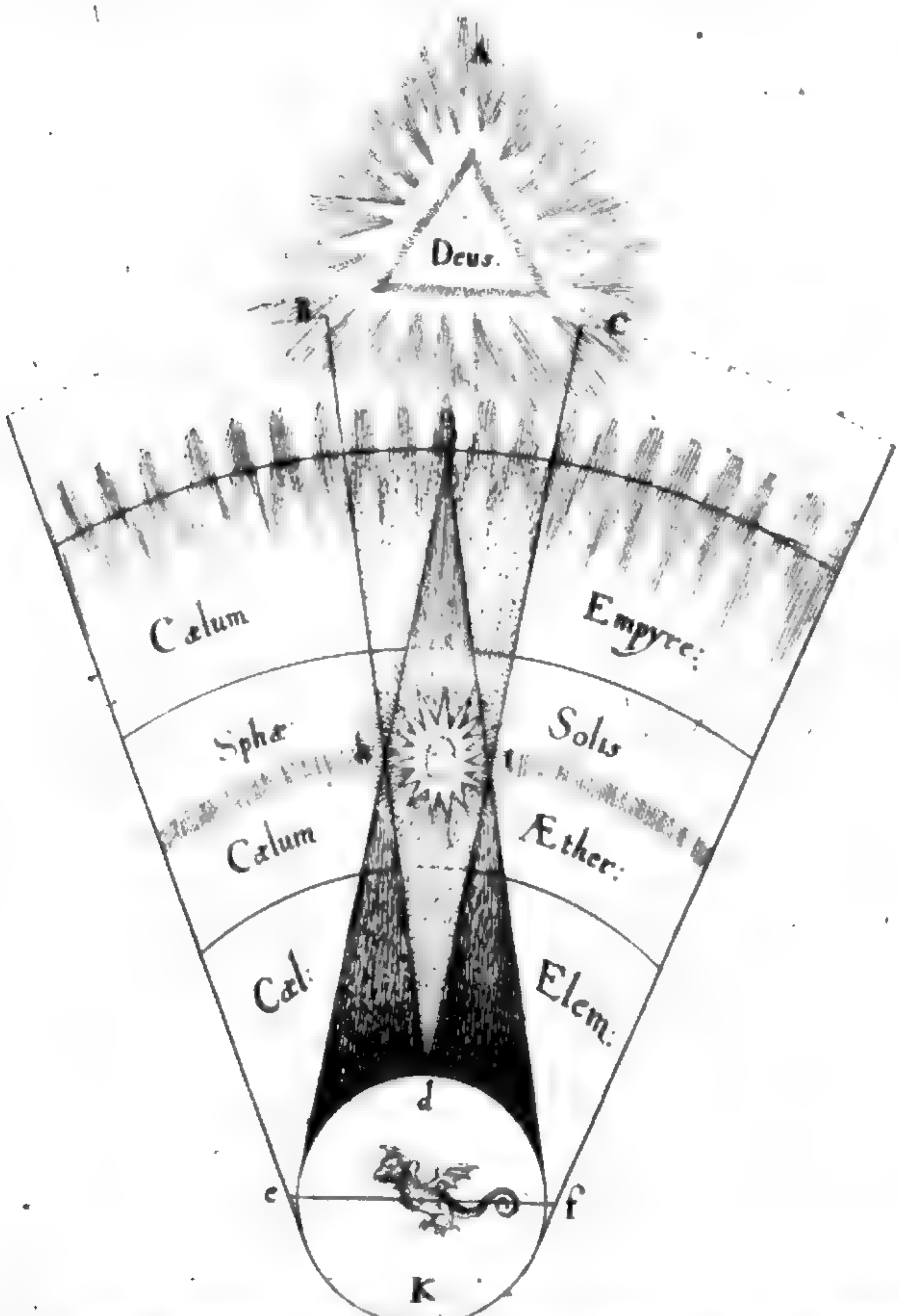
CUM in diſcurſu ſuperiori lucem formalem, quò magis deorſum tendit, eò exiguiorem & debiliorem eſſe commonſtraverimus, materiam verò eò tenuiorem, ſpiritualiorem, & in proportione ſua minorem, quò magis ſurſum aſcendit, certum eſt inde, formalem illum ſplendorem à fonte ſuo, hoc eſt, à cœli Empyrei faſtigio, in modum pyramidis coni à ſua baſi, deſcendere ad terram; ita ut ejus baſis ſit concavæ cœli Empyrei ſuperficiei contigua; conus verò terræ. Eſt enim DEUS radix, fons, origo, & pater ejus; econtra verò, quia materia è tenebrarum abyſſo exurgebat, tenebræque omnes in terreſtrem molem congregantur, quarum princeps eſt Diabolus, fit inde, ut motus ejus motui lucis ſit contrarius, namque pyramidis ejus baſis in terræ centrum deprimitur, conus verò ad concavam uſque cœli Empyrei ſuperficiem elevatur. Hinc igitur cujusque cœli ex materia & forma compoſitio; hinc cœli tantò ſunt formaliores, quãtò ſublimiores, tantoque ſubjectiores materiæ, quantò depreſſiores ac centro propinquiores: Hinc igitur animæ, mediæ naturæ, luculentiſſima deſcriptio, ejusque rationis & compoſitionis demonſtratio perquam optima, hinc Solis in medietate illius mediæ naturæ ſitus & diſpoſitio; hinc ejus natura exactè temperata & vivifica, calidum naturale & humidum radicale inferioribus infundens; Hinc harmonica mundi & cœlorum proportio, imò & ipſorum elementorum variæ diſpoſitiones, hinc creaturarum vitæ, & vitarum receptacula, omnia denique in actum reducta ab hujuſmodi mixtione procedunt, atque ipſæ etiam ſpecierum differentiæ infinitę ab infinitate oriuntur punctorũ à pyramidũ harum radio ſeu diametro dimanantium. Hinc enim angelorũ ordines, quo alii aliis ſunt adminiſtratione & loco eminentiores, DEOque propinquiores: hinc varia corporum æthereorum temperamenta, hinc elementorum ſublunarium diſtinctio, ex quorum naturis diverſis diverſæ naſcuntur creaturæ, aliæ aliis calidiores aut frigidiores, humidiores aut ſicciores. Sed & hoc loco, tanquam in ſpeculo aliquo, admirabile eluceſcit myſterium, quo patet, omnia hæc à ſolo & unico DEO profluere; nam extra cœli ultimi convexitatem nullus reperitur angulus præter ſolum & unicum illum, qui eſt omninò incomprehenſibilis: Et quia interius Trianguli incomprehenſibilis latus intra cœli Empyrei convexitatem, ſitum ſuum habet, declaratur hoc ipſo, DEUM ſeſe mundo communicare, utpote cujus eſſentia verbali ac ſpirituali firmati ſunt cœli, & omnis virtus eorum, atque hinc duo unius trigoni anguli convexæ cœli Empyrei ſuperficiei contigui ſunt & quaſi continui, quippe à quorum radiis lux mundi derivatur, & quorum, utpote increatorum, præſentiâ, materia ejus ſpiritualiſſima jam informata eſt, & ex nihilo creata; Sic itaque DEUM præſentialiter ubiq; adeſſe dicimus, hoc eſt, radios ejus tanquam in ſpeculo aliquo conſpici in Spiritu univerſali. Unde clarum & manifeſtum eſt, ipſum DEUM, tam extra mundum, quàm quatenus in mundo præſens exiſtit, unicum & trinum eſſe, cujus Monas ſeu trigoni caput ad terram uſq; deſcendit, ut ſua præſentia tenebras omnes in terræ gremium refrenaret, atque ita cùm forma ejus trigonea ſit per univerſæ machinæ capacitatem diſperſa, dicitur DEUS ubiq; præſens, non quidẽ, quod loco ullo contineatur, ſiquidẽ ipſe continet

in ſe omnia;ſed ut in unitate,lucis alicujus trinæ radii videntur in ſpeculo ipſum ſpeculum illuminare,ſic trinæ illius increatæ formæ imago in materiali mundi ſpiritu præſentia ſua illuminato triangularem lucis formam reddit; Unde mundum Dei imaginem appellaverunt ſapientes, nam ſecundùm *Triſmegiſtum:* Deus *ante mundi creationem in ſeipſo tantummodò reluxit, & in ſeipſum reflexit ardorem ſuum.* Hinc igitur eſt,quod Trinitas realis ſit extra omnia,ejuſque reflexio intra omnia: Ita tamen ineſt pyramis illa formalis & lucida in mundo,ut non ſeparetur ab illa extra mundum;nam baſis unius eſt etiam baſis alterius;& adeò continuus eſt Trinitatis ſplendor ſuæ eſſentiæ reali & incomprehenſibili,ut radii Solis corpori ejuſdem. Atque hîc immenſa illa Dei luci præſidentis fortitudo cernitur,ſuper illam Diaboli Principis tenebrarum;ſiquidem deliteſcens in terræ centro Lucifugus extra Dei radium & poteſtatem non eſt;ſed quatenus exiſtit creatura, eatenus ab eo, ſola unius pyramidis materialis baſis oritur; quia continetur & non continet; nam materialis pyramidis baſis à terræ centro ad quamlibet circumferentiæ ſpiritualis partem ducitur,ita ſanè ut nihil quicquam infinitatis Diabolus in ſe habere dignoſcatur. *Plato* autem in ſuo *Timæo* videtur animam accipere pro portione pyramidis ſpiritualis cum loci ſui ſplendore formali compoſita;quippe quam ideò *numerum harmonicum* appellat,quod ex *monade, binario, ternario, & quaternario* numero conſtituatur; Ex *monade*,nempe ex unicæ mentis radio; Ex *binario*,nam ſpiritualis lucis primariæ ſubſtantia,quæ eſt intellectualis,& rationalis,eſt ex luce ſimpliciter formali & ſpiritu materiali conflata: Ex *ternario*,quia vivifica cœli medii ſubſtantia,ſit ex dupla cœli Empyrei portione,& Spiritu ſimplici æthereo: Ex *quaternario*,quia ad cœli Elementaris conſtitutionem concurrunt tres illæ partes cœlum medium conſtituentes,& Spiritus ſimplex tenebrarum infimarum; Sic *Pythagoras* non multùm à *Platonis* ſententia diſcrepans, *animam ex proportione ſimpla, dupla, tripla, ac quadrupla; & quaſi ex puncto linea, ſuperficie, & cubo componi aſſerit*, per *ſimplam*, meram formam increatam, per *duplam*, compoſitionem primam ex duobus, per *triplam*, ſecundam ex tribus, per *quadruplam* tertiam ex quatuor factam, ſeu corpus elementare intelligens, quemadmodum in pyramide ſequenti apparet.

Talis

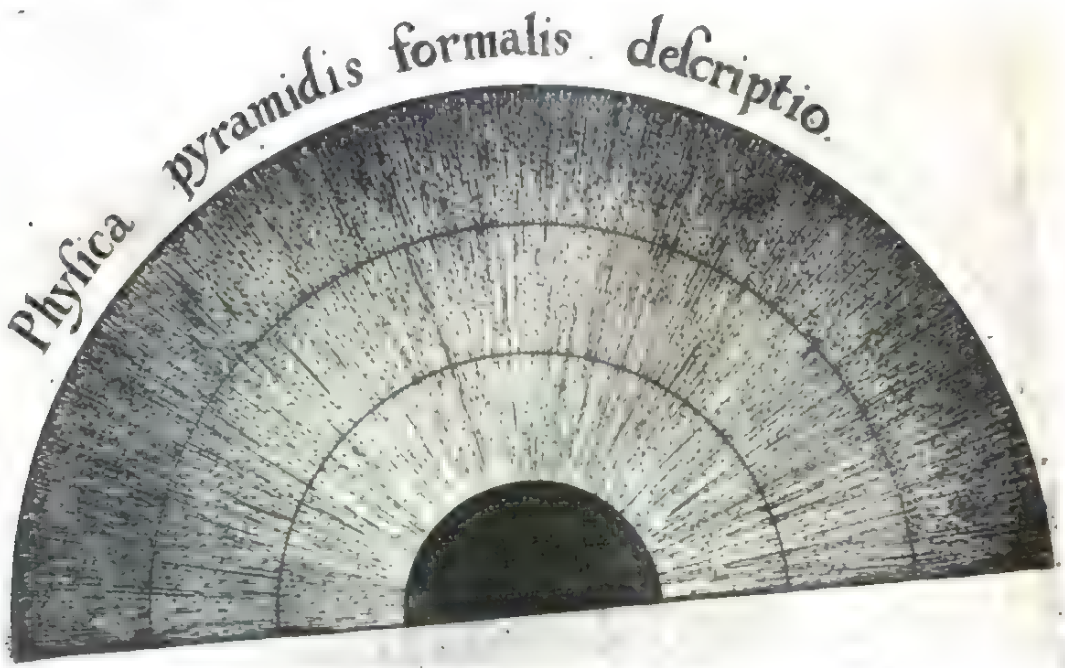
Talis igitur ſecundùm veteres Philoſophos eſt animæ mundi proportio à noſtra intentione nullo modo diſſentiens, cùm proportionaliter materia informata deſcendendo creſcat & augeatur. Sequitur igitur demonſtratio.

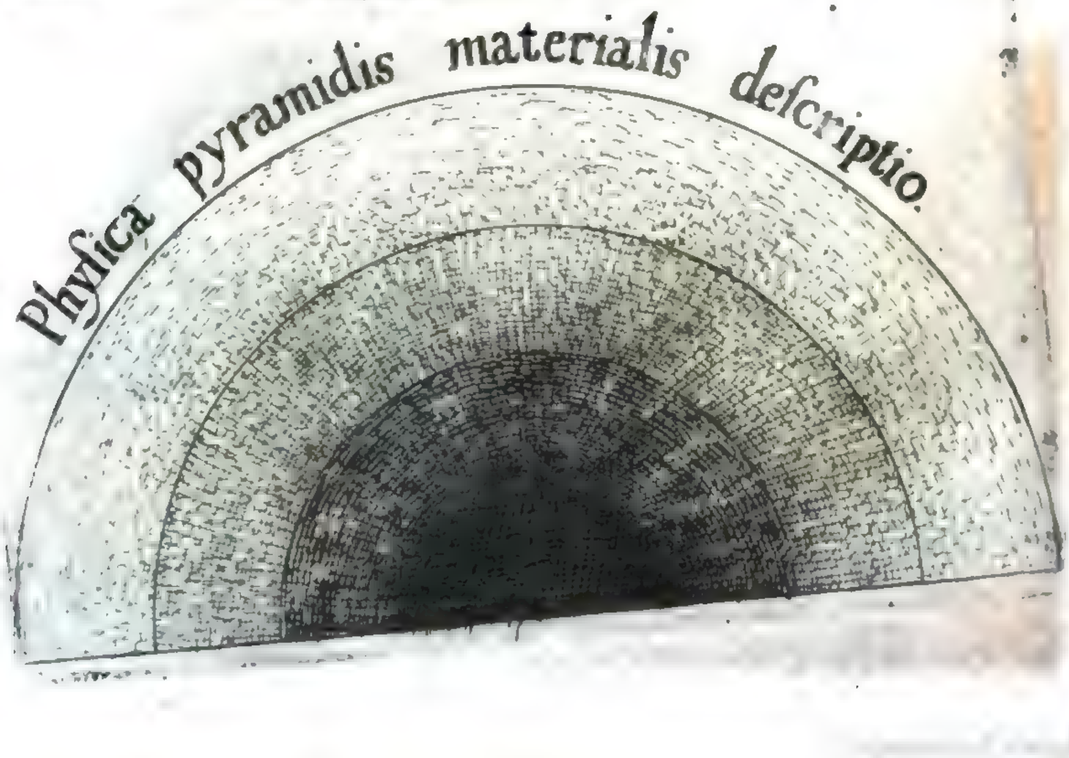

A. B. C. mentis increatæ & incomprehenſibilis eſt ſedes, quæ ante mundi fabricam ſibi ipſi & nulli creaturæ reluxit. At cùm ſecum de mundi creatione cogitaſſet, dixit, FIAT; & protinus vultus ipſius ſplendor in tenebris reluxit; *quo*, ut *Triſmegiſti* verbis utar, *omnia in lumen nimium, jucundum, & ſuave ſunt converſa*, ejúſque radii, aut potiùs ipſius DEI ſpecies & forma penetravit uſque ad machinæ ipſius centrum. Materia autem tenebrarum motu contrario per viam reſiſtentiæ tendebat, & in motu ſuo ſurſum ſemper diminuta eſt in ſubſtantia ſua ac tenuior facta, ita ut aſſumeret tandem ſpeciem illam pyramidis E. F. G. Illa vera pyramis formalis, quam Dei imaginem ſuprà appellavimus, deſcribitur literis B. C. D. cujus baſis B. C. eadem eſt cum illa reali Trinitatis: Medietas cujuſque py-

ramidis eſt verus Solis locus veraque naturæ æqualitatis poſitio; quamvis omnes trianguli formalis partes in illo cœlo exactè æquales ſint in qualibet proportione cum illis trianguli materialis in eodem cœlo comprehenſis; Unde rectiſſimè cœlũ æqualitatis dici poteſt, ut in demonſtratione ipſa declaratur. Hîc autẽ Lectorẽ ſcire velim, hanc noſtrã pyramidem tam formalem quàm materialẽ, non eo modo, quo ipſam pro intellectu faciliori depinximus, hoc in loco, mathematicè accipiendam eſſe, ſed merè phyſicè, hoc eſt; quatenus ſubſtantiæ prædictæ, tum formalis tum materialis à ſpiſſiori aut fortiori naturæ in tenuiorem & debiliorem proportionaliter deſcendunt vel aſcendunt. Sic intelligimus materialẽ pyramidem elementarem inter terram & verticem elementi ignis, cujus baſis eſt in terra, conus in ſphæræ ignis faſtigio, quoniam gradatim aſcendit fumoſa ſubſtantia ſemper diminuendo, hoc eſt, à craſſiori ad tenuiorem ſpiritum. Similiter formæ lucidæ pyramidis baſis eſt in loco prædicto, contigua 4. quartis lucis, deinde proportionaliter deſcendendo ad tres lucis quartas venit; deinde ad duas, ac tandem ad unicam ſeu monadem in puncto angulari, quem punctum appellavimus deſinentem.

Demonſtrationem Phyſicæ noſtræ pyramidis tam materialis, quàm formalis hoc modo deſcribimus.

In puncto igitur interſectionis duorum triangulorum, videlicet materialis & formalis, nempe inter h. & i. eſt vera ſphæra æqualitatis, amplexus inter maſculum & fœminam univerſalis, veri chymicorum ſulphuris & Mercurii portio debita & proportionata: ex quorum coitu infans ſolaris, mundi decus, veraque ejuſdem anima, ortus eſt; Unde veriſſimè *animæ ſphæra* dicitur. Hęc igitur eſt ratio ſolaris in medietate cœli poſitionis & ſitus ac ſuſtentationis; Imò hæc Triangulorum interſectio eſt veriſſima cordis Macrocoſmi ſedes, in quo omnia ad pondus ſunt temperata; non enim prædominatur materia, non etiam nimis inſultat forma, niſi in eo, quod ſplendidè & completè ac perfectè appetitum materiæ exſatiat: Hæc eſt vera mundana unitas ex dualitate conflata; in cujus compoſitione ipſa Deitas quaſi in ſpeculo conſpicitur; Imò hoc eſt verum illud matrimonium inter cœlum & terram, quo terreſtria de cœleſtibus guſtant, eaque gaudent, & iiſdem beatificantur ac informantur; Sic Solem & Lunam Philoſophicam in unico corpore contenta habemus, quorum aſpectu affabili univerſus mundus gaudet, vireſcit, vigeſcit, & quælibet ſpecies in ſuo ſimili multiplicatur.

Finis Libri Quinti,
De creaturis cœli ætherei.

LIBER

Digitized by Google

LIBER SEXTUS.

De Creaturis cœli elementaris.

Contenta hujus libri.

- In *creaturis cœli infimi* duo ſunt notanda.
  - *Differentia*, nam aliæ ſunt
    - *Inanimata*, corpora ſcilicet mixta *compoſitionis*
      - *Prima*, ut metalla & mineralia, de quibus capite 4.
      - *Secunda*, ut meteora, de quibus lib. ſeq.
    - *Animata*, nempe miſta *compoſitionis*
      - *Tertia*, cujuſmodi ſunt plantæ & vegetabilia, cap. 2. & 5.
      - *Quarta*, ſunt animalia, cap. 6.
  - Ipſæ *differentiarum cauſa*, de quibus cap. 7.

CA-

Digitized by Google

CAPUT I.

Subjecti librorum præcedentium brevis recapitulatio: De ratione generationis in his inferioribus.

IN præmiſſis luculenter explicatum eſt, quod, ſicuti DEUS, bonitatis fons & origo ſumma fuit, ſic etiam idem liberè & divina ſua voluntate voluerit primùm mundo, atque deinceps mundi creaturis de bonitate ſua imperturi. Hinc igitur mundum ex nihilo creare inſtituens, maſſam ſphæricam ex hyles gremio confuſam & informem ſegregavit; quam ſua bonitate decorare volens, formam lucidam primo die creavit; cujus præſentiâ ſeparatæ ſunt informes illæ tenebræ à vultu abyſſi, & in ſphæræ centrum detruſæ; ex quarum ſpiritu craſſiori quatuor elementorum ſubſtantiæ, quorum unum in aliud tranſit & mutatur, oriuntur; à quibus cœli ætherei ſubſtantiam, tum formæ lucidæ affluentiâ, tum etiam vivâ ſua activitate differre dicimus. Quare manifeſtum eſt *cælum æthereum* hujus mundi materialis partem eſſe maſculinam, & naturam agentem, generantem, ac multiplicantem; quia magis calidum eſt, virile & de cœli Empyrei calore amabili magis participans; *Partem* verò *infimam elementarem*, quæ groſſior & frigidior eſt, quaſi fœminam eſſe, mundique portionem magis paſſivam; cujus matrix eſt ipſa terra, in qua, & ex qua omnes creaturæ tranſitoriæ formantur. Cœlum igitur hoc ſuper partes elementares paſſim vehitur & movetur, ut more animalium cum inferioribus, tanquam cum fœmina ſua ſeu paſſivo conjungi poſſit & coïre. Et quemadmodum res in inferioribus producendæ in terræ matricem contrahuntur, quaſi in totius fœminæ matricem; ſic etiam omnis generandi facultas in unicum cœli ætherei corpus ſphæricum congregatur, quod *Solem* appellamus, ut lumen & calor ejus eſſentialis per univerſum Macrocoſmum diſtribuatur. Et, quia Opifex ille immenſus rerum varietates & mutationes in his inferioribus inducere voluit, ideò rutilum illum ignem, in quem cœli medii naturam contraxit, & à quo vita inferiorum omnium dependet, huc atque illuc movere juſſit, ut ejus præſentia & abſentia variabili res aptiùs ſuas mutationes aſſiduas in generatione & corruptione acciperent. His igitur cognitis mente ſagaci perſcrutandum eſt, quomodo coitus ſuperiorum cum inferioribus fiat, hoc eſt, qua ratione anima à cœlo emittatur, & quâ viâ à corpore terreſtri bene diſpoſito recipiatur. Quod, ut faciliùs percipiatur, ſciendum eſt duplicem eſſe animæ in ſuo ſpiritu ad hæc inferiora deſcenſum, unum videlicet in diebus creationis, alterum poſt mundi & creaturarum perfectionis complementum. Deſcenſus autem animæ lucidæ ante creationis complementum erat in ſpiritu tenebris obvelato, ut ſuprà dictum eſt. Nam ſcintillæ lucis primariæ in prima tenebrarum maſſa ſeu ſpiritu ejuſdem occulto captæ ſunt & retinentur, à

quibus Solare corpus, ut antea diximus; & ſcintillæ lucis ſecundariæ in ſecunda tenebrarum maſſa incluſæ ſunt & incarceratæ, ex quibus *vegetabilia* oriuntur; atque demùm ſcintillæ lucis tertianæ in tertia tenebrarum maſſa, hoc eſt, in obſcuro cœli infimi ſpiritu retinentur; ex quibus *mineralia* in primordio creata ſunt, ut infrà latiùs explicabimus.

CAPUT II.

Quomodo animæ vegetativæ post creationis complementum à cœlo in inferiora quotidie infundantur; ac de magnetica & attractiva materiæ proprietate.

CUM inferiorum creaturarum vita ſit ab ipſa anima lucida, animaque illa ex cœleſti fonte oriatur, diligenter inveſtigandum erit, quà viâ, quóve vehiculo anima hæc, contra naturæ ſuæ appetitum ad hæc inferiora per æthera transferatur; & in corpora terreſtria infundatur, cùm ejuſmodi corpora naturæ animæ omnino contrarientur; tum quatenus è maſſa tenebroſa luci oppoſita derivantur, tum etiam, quia ad motum omninò ſunt inefficacia, ac proinde mobili animæ facultati oppoſitiſſima. Manifeſtum igitur eſt, quod, ut ſubſtantia ſpiritualis medii cœli inter infimum cœlum & fontem lucidum interponitur; ſic etiam nulla illius fontis ſcintilla deorſum in infimam mundi regionem deſcendere valeat, niſi per mediæ regionis Spiritum priùs tranſeat. Ut autem quælibet materia ſemper avida eſt, ut ſuæ perfectionis metam attingat, cumque motor ad illam metam ſit lucis eſſentia, neceſſe eſt, ut quælibet Spiritus cœli medii portio materialis, quamlibet radiorum prætereuntium ſcintillam, tanquam ſuam formam recipiat, eamque in ſua glutinoſa & tenaci ſubſtantia circumvolutam deorſum ad inferiora vehat, tum propter communicationem magnam, quæ eſt inter cœli medii ſubſtantiam, & illam cœli inferioris, tum etiam, quia magnetica quadam virtute materia animam & formam ad ſe trahit: Et quoniam ætheris ſubſtantia corporeo aëreo ſubtilior eſt, ideò facilimè corpus ſpermaticum optimè ad eam ſuſcipiendam diſpoſitum abſque impedimento quocunque penetrat; ita ut anima illa in duplici vaſe includatur, videlicet in ſpiritu aëreo primùm & in corpore aliquo terreſtri ultimò; Sic etiam ſpiritus ille æthereus pro animæ vehiculo inſerviens in corpore prædicto tali modo clauditur, quali anima in ſpiritu; & ut anima in toto & in qualibet parte ſui ſpiritus movetur; ſic etiam ſpiritus in toto corpore & in qualibet parte cum anima ſua diſpergitur, motum verſus, perfectionis aut maturationis metam generans. Atque hoc modo ſpiritus quotannis ſpiritibus, & animæ illorum animabus aliorum quotidie & liberaliter in corpora ad eos recipiendos bene diſpoſita adduntur & junguntur; Unde rerum multiplicationes & generationes in qualibet orbis terrarum parte aſſiduè fiunt. Hinc igitur unius grani in multitudinem auctio, hinc infinitum unius animalis incrementum, hinc denique mineralium ad auri perfectionem properatio, hoc eſt, ad fixationem inclinatio. Et certè mirabile eſt cogitatu, quomodo aut qua ratione natura hæc lucida poſt creationis complementum ex loco ſuo cum vehiculo æthereo & ſpirituali ad inferiora deſcendere poſſit, cùm lux & omnis res ignea naturaliter & avidè ſuperiora petere

re

Digitized by Google

re percipiatur. Unde à materiæ appetitu hoc accidere veriſimile eſt, & non à forma, cùm res quælibet naturaliter ad proprium ſuum locum tendat. Et procul dubio magna & ſtrenua ineſt in rebus hiſce inferioribus compoſitis virtus magnetica à DEO ab origine illis ad formæ quantitatem talem ſibi attrahendam & retinendam, qualem ſpecies requirit, attributa; quá ſecundùm materiæ appetentis proportionem & ſpeciem forma ad ipſam attrahitur: Cujuſmodi quidem virtutem in ventriculo animalium reperimus, quâ alimentum præparatum ad ejus concavitatem per œſophagum attrahitur, nec non in membris inferioribus virtus attrahendi ſpiritus animales ad inferiora cernitur, per quos tactus cum judicio fieri ſolet. Eſt, inquam, ſimilis virtus magnetica & proprietas in materia, quâ virtutes ſuperiores ad inferiora attrahuntur in proportione, quæ ſpeciei attrahenti dicta eſt attrahere à creatione ſua; non enim aliter appetit materia terræ formam cœli, quàm fœmina virum, neque aliter formam cum ſuo ſpiritu, quam appetit, ſuis adulationibus & attractionibus allicit, quàm meretrix viros prætereuntes laſciva oculorum ſuorum blandientium proprietate & diſpoſitione; imò ſemper appetit formam lucidam, eamque pro poſſe ſuo nunquam non ſibi attrahit. Et licèt genus tum animale tum vegetabile ſit in multiplicatione ditius, quàm minerale; attamen ad perfectionis metam non magis accedere poteſt, quàm homo quidam avaritiâ corruptiſſimus, & multis pecuniis locuples ad immortalitatis faſtigium. Nam in omni novæ formæ appoſitione & unione cum ſpermate ejuſdem ſpeciei, novæ etiam adduntur & apponuntur elementorum partes corruptibiles, propter ſpeciei ſuæ poroſitatem; quod quidem in genere minerali accidere non poteſt, propter ſubſtantiæ illius duritiem & fixationem ſeu partium conſtrictionem; Unde ejus theſaurus à Sole & Planetarum radiis magnetica ſuæ materiæ proprietate acquiſitus, aſſiduè ad ſui corporis perfectionem reconditur & reſervatur; quare quotannis lucidius & magis magiſque ipſis radiis ſolaribus ſimilius apparet, ac in perfectione & fixatione, licèt inſenſibiliter, creſcit & multiplicatur, hoc eſt, formali pulchritudine pleniùs decoratur, quemadmodum in capitulis ſequentibus luculentiùs explicabitur.

CAPUT III.

Quod terra ſit omnium corporum, tum ſimplicium tum compoſitorum mater, & quod influentiæ ſtellarum ſint quaſi ſpermata cœli in terræ matricem projecta; De corporum compoſitorum differentia.

MORIENUS ROMANUS terram appellat *omnium elementorum matrem.* Illa enim à terra procedere & in terram reverti ſtrenuè contendit; *Mehunnius* in lamentatione naturæ, *terram matrem & nutricem eſſe rerum omnium, quas concipit in utero ſuo ab igne,* hoc eſt, *à cœlo,* ſatis perſpicuè demonſtravit; omneſque ferè *Philoſophorum* autoritates concludunt, *cœlum eſſe compoſitorum patrem; terram verò eorum matrem in viſceribus ſuis ipſa geſtantem.* Cujus rei rationem reddunt *Ptolomæus* & *Calcidius* aſſerentes, *in fundum terræ omnes influentias cœleſtes confluere; quæ tanquam rerum ſpermata ibi veluti in*

matrice communi includuntur; Unde propter varietates proportionum ipſarum deſcendentium, diverſæ diverſarum rerum in terra fiunt generationes, diverſæque oriuntur impreſſiones. His igitur cognitis evidens relinquitur, tellurem eſſe corporum tam ſimplicium, quàm compoſitorum matrem gerentem ea in principio ante ipſorum productionem in viſceribus ſuis, non aliter, quàm fœmina ſuum fœtum. De corporibus autem elementorum ſimplicibus ſatis abundè in præcedentibus egimus. Hic itaque de compoſitorum differentiis, in qua bene diſpoſita ſcintillæ quædam lucis eſſentialis aſſiduè infunduntur, paucis diſcurremus. Corpora igitur compoſita & miſta *in quinque compoſitionis ſpecies* generaliter digeſſère veteres; quarum *duæ priores* amplectuntur *corpora inanimata*; nam miſta *primæ compoſitionis* ſunt *Meteora*, ex fumis, vaporibus, & exhalationibus conflata. *Secundæ* autem compoſitionis ſunt *metalla* & cætera mineralia: *Species* porrò *poſteriores* ſunt *animatæ*; nam miſta *tertiæ* compoſitionis ſunt *plantæ* & vegetabilia; *quartæ* ſunt *animalia irrationalia*; & *quintæ* ſeu ultimæ, animal rationale, *homo* omnium creaturarum nobiliſſimus: Unde & à ſua cum Coſmo majori ſimilitudine dictus eſt *Microcoſmus*. Harum autem compoſitorum ſpecierum aliæ ſunt *perfectè mixtæ*, cujuſmodi ſunt ipſa mineralia & omnia animata; unica verò duntaxat eſt *imperfectè mixta*; ſcilicet illa primæ compoſitionis meteororum genera omnia comprehendens. Diligenter autem obſervandum eſt, lucem cœleſtem magis in corporibus perfectè miſtis abundare, firmiuſque in illis retineri, quàm in imperfectè miſtis; ſimiliter ipſam in animatis uberiorem eſſe, quàm in inanimatis perfectè mixtis; & animata merè ſenſitiva in illo dono cœleſti ditiora eſſe, quàm merè vegetabilia ſeu irrationalia. Atque hoc eſt illud, quod Philoſophi innuere videntur, aſſerentes, *in intellectivis ignem prædominari, in ſenſitivis ignē aëri æqualem eſſe, in vegetativis aquam cum aëre ſimilibus trutinis ponderari*; in quibus tamen aëris dignitas propter frigidam aquæ diſpoſitionem diminuitur; *mineralia* deniq; *ex terra & aqua maximè componi* volunt; quippe ex quibus manifeſtum eſt, in hominibus ignem illum cœleſtem magis prævalere, quatenus ſunt intellectivi; deinde in ſenſitivis cæteris, quatenus aër & ignis in iis prædominatur, poſtea, hoc eſt gradu adhuc remiſſiori in vegetabilibus, quatenus ejus partes aëreæ ab aquæ frigiditate contemperantur, & minimam denique formæ lucidæ partem in mineralibus reperiri; quoniam terra & aqua in ipſis dominium habent, & per conſequens minorem ignis portionem in eorum compoſitione admittunt.

CAPUT. IV.

De corporis inanimati perfectè miſti ortu & origine.

Mehunnius in lament. natur.

DE mineralium vita, generatione & vegetatione variæ inter Philoſophiæ peritiores oriuntur opiniones: Nam *alii* abſolutè negant, ea habere vitam, vegetationem, nutritionem, generationem, aut ſemen aliquod generativum; ſed ipſa in primo inſtanti ex quatuor elementorū ſubſtātia creari volunt, & ab illo termino eſſentiam tantūmodò habuiſſe: *Alii* verò volūt, ea occultè & ſecretè vivere, poteſtatemq; habere multiplicādi incrementumq; aſſumendi, ac dicunt, Spiritū illum vitam dantē à nimia materię luriditate & groſſitie impediri; unde ipſa poteſtatē illam virtutemq; naturalē, qua naturaliter ditātur, nō exercere contendūt. Omnes autē unanimi ferè conſenſu de mineraliū materia tractātes

Augurel. Chryſop. lib. 1.

caufam

Digitized by

cauſam eorum materialem ponunt in genere, materiam fumoſam, miſtam ex vapore aqueo & exhalatione terreſtri. Materiam verò eorum in ſpecie, quam propinquam & propriã vocaverunt, *ſulphur & argentum vivum* fecerunt, concludentes generaliter, cauſam eorum efficientem eſſe triplicem: Calorem ſcilicet cœleſtem, terreum & aqueum ad invicem commiſcentem, ac gradatim ea in terræ venis concoquentem; nam fundus terræ pretioſiſſimus eſt, cùm in ejus viſcera omnes influentiæ cœleſtes confluant, & ſatis efficax circa terræ centrum generatur calor ad metalla gemmaſque precioſas producendas. Deinde virtutem formativam metallicam & mineralem in materia exiſtentem à ſtellarum & cœleſti lumine, cujus calor homogenea congregat, ac ſeparat ab invicem heterogenea, derivari aſſerunt. Ultima cauſa eſt mutua virtutum cœleſtium atque terreſtrium proportio, efficax ad ſubigendam atque informandam materiam metallicam, quia ſecundùm omnes, cœlum eſt pater, terra verò mater omnium mineralium, tanquam fœtum ea intra ſua viſcera geſtans. Nos autem hoc in loco ſecundùm intentionem noſtram, de mineralium origine primùm, & deinde de illorum vita, incremento, & multiplicatione paucis, ex nonnullorum prædictorum Philoſophorum traditis agemus. Suprà *in libri præcedentis capitulo quarto* declaravimus, *corpus ſolare* natum eſſe ex Spiritu tenebrarum, è cœli Empyrei viſceribus deorſum primo die extruſarum, & retenta in ipſo lucis ejuſdem cœli eſſentialis portione; Similiter *corpus vegetabile*, ex Spiritu tenebrarum è medio cœlo deorſum lucis præſentia & virtute propulſatarum, & ex luce ejuſdem ſecundaria; atque ſic etiam *corpus minerale* ex Spiritu tenebrarum infimi cœli conflari diximus, cum ſcintilla quadam lucis debiliſſimæ, quam tertianam appellavimus. Nã in tertii creationis diei primordio, lux ſecundi cœli, ſecundaria dicta, deorſum penetravit, & in triplicem maſſam tenebroſam, in infimã regionem depulſam ac reverberatam egit. Sed quia duæ partes illius maſſæ, quarum una è regione ſuperiori, & altera è media ſubterlapſa eſt, ſufficientem lucis quantitatem à ſuis regionibus rapuerunt; ideò reſidua iſtius maſſæ pars, huic regioni infimæ propria in ſuis etiam viſceribus aliquam quantitatem hujuſmodi lucis perſequentis, & à lucis ſecundariæ fonte promanantis amplexa eſt. At quia lucis diſpoſitio eſt naturaliter, attenuare, (unde, quò major erit ejus proportio & vis, eò tenuiora & ſubtiliora reddet corpora) & quoniam lux in cæteris cœlis fortior & potentior eſt, quàm in cœlo infimo, ideò lucis tertianæ portiones non ſufficiunt ad denſos & rebelles tenebrarum infimarum Spiritus ſubtiliandos & depurandos: Unde fit, ut vincat omnimodò in hujuſmodi miſtione materia, formaque lucis miſerè & perpetuò incarceretur in hujuſmodi materiæ ventre, propter nimiam pororum in ejus corpore conſtrictionem ſeu exiguitatem, ac magnam Spiritus viſcoſi tenacitatem: Hinc corporis ejus groſſities, gravitas & ſoliditas; hinc etiam ejuſdem animæ viventis reſpectu corporis ſubſtantiæ paucitas, & Spiritus ipſius inagilitas, generandi & multiplicandi difficultas ſeu inſenſibilitas, & putativa ipſius ſterilitas. Nam partibus heterogeneis tenebroſa ſpurcitie circumvolutis contaminata anima ejus impeditur in motu ſuo propter ſui Spiritus denſitatem, & fortem partium ſuarum corporalium compoſitionem, ac indomitam corporis duritiem ſolidamque congelationem. Nimis igitur exigua eſt lucis incluſæ virtus calefactiva, ad frigoris corporis mineralis injurias propulſandas, quare more vegetabilium evidenter vivere aut creſcere non percipitur, nec valet ejus anima in ſuo Spiritu groſſiori incluſa caput ſuum ſuper terræ ſuperficiem exaltare, & verſus locum ſuum naturalem exemplo plantarum tendere; tum quia debilior eſt ejus quàm vegetabilium virtus, tum etiam, quia firmioribus vinculis in corporis mineralis centro clauditur & retinetur. At quia cujuſlibet rei corporalis appetitus eſt, ad perfectionis metam tendere, & cùm nulla acquiri poſſit perfectio, niſi

Plinius, Ptolomæus, Calcidius.

 per

Digitized by Google

per illum motum, quem lucis aliqua portio producit, ideò lux illa in corporis mineralis Spiritu incluſa, licèt exigua, & quaſi ſcintilla tantùm, corpus ſuum perpetuare cupit, & more ignis terream & aqueam ejuſdem diſpoſitionem ſuperare Spiritu ſuo mediante contendit, ac totum illud ſubjectum rebelle ſuæ voluntati & naturæ ſubjicere. Sic integram domum præſentia unicæ ignis ſcintillæ conflagrare & in flammam reduci videmus. Nam lucis ſcintilla in corpore minerali laborare non deſinit, quouſque paulatim victrix evadens totam ſui corporis maſſam in ſuam naturam, activam qualitatem & ſplendorem reducat; quemadmodum in auri generatione perſpicuiùs demonſtratur. Nam licèt in primordio ejus ſubjectum, ſit ſuæ animæ quaſi groſſus quidam & obſcurus carcer, in quo fortiſſimis quaſi catenis detinetur, ita ut in ſuo centro vix movere percipiatur, attamen ſucceſſu temporis paulatim influentiarum lucidarum, uſque ad terræ centrum penetrantium virtutes ad ſuum auxilium allicit; imò etiam ipſum corpus minerale hoc idem magnetica ſua virtute præſtare videtur; unde quolibet anno, & quâlibet horâ, licèt inſenſibiliter, creſcit animæ mineralis vigor, & ſecundùm incrementi ejuſdem gradus redditur quoque illud corpus perfectius, fulgidius & fixius. Ex quibus manifeſtum eſt, mineralia occultè vivere, eſſentialiter vigeſcere, & ad perfectionis faſtigium, quamvis lentè, properare & ſublimari, contra prædictorum Philoſophorum aſſertionem, qui ab iis vitam & incrementum tollere voluerunt. Non igitur imprudenter fecerunt *Philoſophi Chimici* duplicem materiam mineralem, quarum *unam* maſculam, ſimplicem & puram, ſulphur, tincturam, ignem, Solem, & agentem vocaverunt, & *alteram* fœminam, argentum vivum, aquam, ſputum lunæ, lunam & patientem: per *priorem* intellexerunt, animam ejus cum elemento ignis, per *poſteriorem*, ſpiritum vaporoſum, quem ſecundùm augmẽtationem animę ſuæ igneæ dixerunt in operatione Hermetica & naturali *Lunam creſcentem*. Ex mutua igitur horum conjunctione fit corpus metallicum cujuſlibet ſpeciei; differentiaque ſpecierum mineralium fit ex majori vel minori ſulphuris & argenti vivi parte. Nam ſi minor ſulphuris portio & major aquæ ad mineralis compoſitionem concurrit, generatur ex illa compoſitione corpus aliquod metallicum ex illis, quorum *ſeptem* enumerantur ſpecies, *Aurum* ſcilicet, aut *argentum*, aut *plumbum*, aut *ſtannum*, aut *cuprum*, aut *ferrum*, aut *argentum vivum*, quod *Mercurium* vocant *vulgarem*. Si verò quantitas ſulphuris in compoſitione ſuperat quantitatem aquæ, oriuntur ejuſmodi mixtione corpora illa mineralia, quæ non ſunt de numero ſeptem prædictorum metallorum, puta *ſalia*, & cætera friabilia. Obſervandum autem hîc eſt, & quidem diligentiſſimè, quod, quantò liberiores à pollutione tenebrarum & heterogeneitatis irregularitate ſunt mineralium cujuſque ſpeciei ſulphur & Mercurius, tantò purius, perfectius, & precioſius minerale utriuſque ſpeciei producatur. Concludimus igitur, quod, ſi materia paſſiva ſit groſſa, fuliginoſa, & craſſa, ac forma ejus activa è diverſo exigua & debilis, qualis compoſitio in terræ viſceribus reperitur, tunc ea compoſitorum ſpecies oriatur, quæ mineralis & metallica *Arabibus* nuncupatur: Ea quidem, quæ ex terra & aqua conflatur; ſed quoniam ipſa terra in ejus compoſitione prædominatur, ideò vita ſeu anima ejus in carcere opaciſſimo & denſiſſimo concatenata eſt; unde nec ſenſibiliter movere, vel in propatulo agere percipitur. De particulari cujuſlibet mineralis natura & proprietate medicinali tam occulta quàm manifeſta in voluminis ſequentis tractatu quarto pleniùs agemus.

Digitized by Google

CAPUT V.

De corporis animati inſenſibilis ſeu vegetabilis ortu, & quod tertio die immediatè poſt mineralium exiſtentiam creverit.

QUAMVIS *vegetabilium* materia magis ſit mollis & tractabilis quàm illa mineralium, calorque ejus efficacior & liberior ad operationes ſuas expediendas; attamen, quoniam neceſſe erat, ut terra eſſet firmata & optimè fundata, priuſquam res ex illa vigeſcere poſſent; cumque ſolidior terræ pars, cujuſmodi eſt umbra infimi cœli, ob gravedinem ſuam citiùs ad centrum caderet, quàm quæ ſunt leviores & tenuiores, neceſſariò inde poſt ejus quietem naturalem, ſcintillæ lucis ejuſdem, licèt exiguæ & debiles primùm agebant, ſecundùm naturæ ordinationem & appetitum, ac deinde ſcintillæ partium terræ, quæ gravitate huic ſunt proximæ; nam illæ immediatè poſt priores firmabantur & conquieſcebant in loco ſuo deſtinato; cujuſmodi eſt materia tenebrarum ſecundi cœli. Certum enim eſt, res creatas tantò citiùs ortum ſuum habuiſſe, quantò minùs caloris habuerunt in ſua origine. Nam quantitas lucis major incluſa leviorem reddit umbræ ſpiritum eam includentem; Unde mineralia erant ante vegetabilia, & utraque eodem die facta; quoniam Solis præſentia ad ipſorum creationem non requirebatur; deinde animalia poſt Solis in cœli ætherei corde ſublimationem; quoniam ad ſenſitiva major lucis & caloris virtus erat neceſſaria. Vegetativum ergò corpus, licèt ex quatuor conſtet elementis, attamen aqua & aër in ipſo prædominatur; ſed diminuitur aëris dignitas propter aquæ præſentiam: Animam autem & Spiritum hoc modo acquiſivit in ſua origine: ſcilicet cùm lux ſecundaria ſecundi cœli umbras reverberaſſet, & ſcintillæ ejuſdem vinculis tenacioris ipſarum ſpiritus captæ eſſent, umbra ſeu tenebræ hæ ſecundæ regionis cum illis ultimæ conjunctæ in terræ ſubſtantiam gradatim, ſecundùm utriuſque gravitatem & pondus, concreſcebant. Poſito igitur & confirmato hoc vegetabilium ſubjecto ſpirituali juxta terræ partem exteriorem, animæ ſeu lucis incluſæ ſcintillæ in illud agere incipiunt, & actione ſua ſurſum cum ſuo vehiculo verſus ſui fontis initium tendere conantur: ſed, quia magna eſt vicinitas inter ætheris ſubſtantiam, & illam ſuperiorem cœli inferioris, ideò elementum ignis prædictum Spiritum æthereum cum ſua anima concomitatur, & cum ipſo è terra ſurgit ac ſublimatur; & quoniam una elementi natura naturam elemẽti ſibi proximi ſemper amplectitur & cõcatenat, igitur caliditas aëris, caliditati ignis annectitur, & humiditas aquæ humiditati aëris, & frigiditas terræ frigiditati aquæ, (quod per experimentum inferius luculenter demonſtratur) & per conſequens ſubtile terræ, & magis volatile cum aquæ partibus ſeſe miſcet, & aſcendit in iis. Anima igitur in plantarum ſpiritu incluſa appetit naturaliter ſurſum aſcendere: & auxilium ad ſuam exaltationem habuit ante Solis creationem à ſtellis erraticis, & à radiis lucis è cœlis ſuperioribus emiſſæ, ac poſt Solis creationem ab ipſo Sole, qui quarto die ſibi contraxit radios tam viſibiles quàm inviſibiles per cœli medii concavitatem diſperſos. Nam radii ab illo exeuntes denſam terræ ſuperficiem penetraverunt, poroſque ejus frigiditate conſtrictos calore ſuo aperuerunt; ac dant viam exitus vegetabilibus. Unde, quò fortiores ſunt & perpendiculariores radii ſolares, eò meliùs & citiùs res è terra proveniunt, ac faciliùs altiuſque ſuper terram extenduntur. Hinc igitur eſt, quod verno tempore

re

CAPUT VI.

De corporis animati ſenſibilis origine.

ANIMAL etiã ex ſimplici natura ætherea nempe,& cõpoſitione elementari conflatur,non aliter quàm corpus illud vegetabile, ſed major caliditatis cœleſtis portio ad ſenſibilium,quàm ad vegetabilium creationem requirebatur,cùm ſenſuum actus à validiore caliditatis poteſtate derivetur,eorumque defectus à nimio frigoris torpore & ſtupore procedat. Atq; hinc erat,quod in diebus creationis animalia ante Solis ortũ non crearentur;nam calor undiq; per mundi regiones,& præcipuè per firmamentũ diſperſus ante quartum diem erat debilis,ita ut poteſtatẽ nõ haberet ſenſum creaturis communicandi,cujus actus à caloris copia proveniunt, unde vitam vegetativam motumque imperceptibilẽ iis donavit,per quẽ vegetabilia omnia tertio die,hoc eſt,ante Solis productionẽ creata fuerunt,& ſub eâdẽ tamen ſpecie à Sole perpetuò vim multiplicativam & generativã accipiunt,non plus habentia caloris,quàm DEUS illis in prima creatione attribuit; Unde ſecundùm *Arteſium*, hujuſmodi creaturæ tres partes habẽt frigiditatis,& non niſi unam quartam caliditatis;prædominatur enim in iis aqua. At verò ſecundo & tertio die poſt Solis poſitionem animalia creantur omnia,& ex his quidẽ imperfectiora ſtatim die ſequenti: nam primo die poſt Solis apparitionẽ valdè reſiſtebat frigiditas terreſtris calidis Solis actionibus;unde animalia irrationalia frigidiora,aquatica nẽpe,in priori illius diei parte,& calidiora in parte ejuſdem poſteriori,terreſtria nempe & volatilia ratione carentia ſunt condita; quæ ideò ſenſum habent ſuper & præter omnes vegetabilium ſimplicium dotes, quoniam propter radiorum Solis applicationem,in ſua creatione vegetabilibus longè ſunt calidiora. Hinc enim eſt,quod animalia ſecundũ omnes Philoſophos magis aërea dicuntur,quàm vegetabilia,ac proinde longè calidiora. At,ſi hujuſmodi creaturæ irrationales illis intellectivis rectè comparentur ignem illis valdè remitti & deprimi inveniemus;his autẽ hominem gradu longè ſublimiori exaltari percipiemus; quare Microcoſmus ſeu animal illud intellectivum ultimo die creatum fuit,non modò caloris ſolaris jam fortiùs ſuper terram prædominantis beneficium acquirens;ſed etiam lucis ſpiritualis intellectuſq; illuſtrati portionẽ ad ſuam eſſentiã,divina voluntate ſic jubente ſibi vendicans. Atq; hinc eſt,quod, cùm alia animalia propter lucis hujuſmodi ſupercœleſtis defectũ terram naturaliter aſpiciant,& ad eam prona ſint,homo ſurſum verſus cœlum & ſydera tendit, ejuſq; caput,tanquam floſculus,in quo ſemina rationis nobiliſſima includuntur, ſuperiorem totius corporis ſedem ſibi eligit;nam lux illa divina ſemper erigit hominem,eumque allicit ad altiora contemplanda; Unde *Poëta*,

Os homini ſublime dedit,cœlumq́ tueri,
Juſſit,& erectos ad ſydera tollere vultus.

Hinc creaturarũ ſenſibiliũ omniũ nobiliſſimus & ſuper alias Dominus eſt factus. Creato igitur animali manifeſtũ eſt,quod ad ejus continuationẽ ac ſpeciei cõſervationẽ duplex naturę æqualitas cõcurrat;quarũ una eſt æqualitas manifeſta & extrinſeca,alia æqualitas occulta & intrinſeca; Illa *extrinſeca* conſiſtit in æquali cõpoſitione ipſius corporis ex quatuor humiditatibus ſeu humoribus,*ſanguine* nẽpe,*cholera*,*phlegmate*,& *melancholia*;atq; hæc æqualitas eſt cauſa cõjũctionis animæ cum corpore: Hæc autẽ *intrinſeca* eſt natura ipſius animæ vitalis,ex æquali portione calidi cœleſtis,& humidi innati ſeu ſpiritualis ejuſdẽ. Ubi igitur ab æqualitate illa manifeſta fit receſſus fortis & in quãtitate magnus,ibi corrũpitur ligamẽtũ animæ cũ corpore,& tũc accidit animã à corpore ſeparari;quæ qdẽ ſeparatio *mors* appellatur;at ſi illa receſſio ab æqualitate ſit debilis tãtũ,& in quãti-

Z tate

te exigua, accidit fortaſſis ex hac *ægritudo* & corporis perturbatio. Ut igitur quælibet prædictarum qualitatum proportio in pondere vel ſaltē juſtitia contineatur, *duplex* requiritur ad totius compoſiti conſervationem *nutrimentum*, videlicet *ſpirituale* ſeu æthereum & *corporale* ſeu elementare: *Spirituale* illud pabulum corpus ingreditur, aut mediante corpore tenui & inviſibili, aëre nempe, aut mediante corpore craſſo & viſibili; cujuſmodi eſt nutrimentũ illud vulgare, animale nēpe & vegetabile: Alimētũ illud inviſibile in ſe retinet lucis ſolaris & ſpiritus ætherei portionē aliquam, quâ Spiritus vitales in animali, venis arterialibus deſcendentes mirificè & omni momento reficiũtur; Hujuſmodi igitur pabulũ, *aër* nempe in reſpiratione ad intimũ cordis thalamũ attrahitur, parteſq; ejus eſſentialiores recipiuntur ad ſpirituũ vitaliũ refectionē: reliquæ verò quaſi excrementitiæ & ſuperfluæ, nempe ſubſtantia aquatica magis ipſius aëris expiratur. In alimento etiã ejus viſibili & corporali, quod aut animale aut vegetabile ſolet eſſe, duplex reperitur ſubjectũ, aptũ ad utramq; æqualitatem paſcendã; quorũ unũ eſt de natura cœli, quod rei nutrientis pars eſſentialis ſeu ætherea, humidũ nēpe radicale cum calido ejus innato, dicitur; aliud eſt de natura elementorũ, nempe corporalior ejus pars, ex quo elicitur & ſecernitur elementi ignis portio ad humoris cholerici in re nutrienda nutritionem propriam; ſimiliter elementi aëris ſubſtantiã, quâ ſanguis animalis nutritur, & illa elementi aquę, cujus appoſitione pituitæ naturalis ſubſtantia conſervatur; groſſiores deniq; alimēti melancholiã fortificãt: cúmq; ex his elemētis univerſi corporis animalis cõpoſitio fiat, neceſſe eſt ut ejus partes ſolidiores à ſubtilioribus corporis nutrimēti partibus extrahantur ad ejus cõſervationem in ſtatu & vigore corporis naturalis & optimè diſpoſiti, & ut groſſior & fœculentior ejuſdē portio, tanquã inutilis, aut per viſcera aut per urinas expellatur. Hinc eſt, quod ex defectu hujuſmodi alimenti elemētaris marceſcit corpus animale, imò debile redditur, & viribus prorſus dejectis in tabē concidit, quemadmodũ iis accidit, qui fame urgentur acutiſſima. Ex his igitur manifeſtũ evadit veriſſimũ eſſe illud vetus *Philoſophorũ* axioma: *Similia nempe ſimilibus gaudere & naturã non emendari, niſi in natura ſua propria.* Concludimus denique, quod, ſi creaturę materia ſit purior & ſubtilior, quàm illa vegetabiliũ, luxq; eſſentialis potentior, opus longè pulchrius & nobilius producatur, quàm eſt illud vegetabile, quod animal appellatur, in quo aër & ignis mirificè operantur. De peculiarium animalium virtutibus tam occultis quàm manifeſtis in volum. 2. Tract. 4. tractabimus.

CAPUT VII.

Unde ſpecierum creaturarum differentia, & cur aliæ aliis ſint calidiores, frigidiores, humidiores & ſicciores?

VNIVERSALEM rerũ omniũ differentiam procul dubio ab animabus ſeu formis earum eſſentialibus, quas ſubſtantiales lucis ſcintillas, ſpiritui incluſas ſuprà appellavimus, profluere certum eſt, cùm materia per ſe ſolummodò in potentia ſit, neque in actũ producatur, niſi luce informetur; Has autē formas nonnulli Philoſophi *influentias* appellant, quę per elementũ terræ deſcendentes uſque ad ejus centrũ penetrant, more tam vario, & ratione tam diverſa, ut generationes diverſas in terræ viſceribus per diverſas impreſſiones producant. Hujuſmodi, inquam, anima lucida facit totum, ſine qua nulla reperitur in corpore actio. Trahit igitur ex creaturæ terra ignem, & ex aqua ſpiritum illum levem & flatuoſum, quem dicimus aërem, ita ut, ſi in creatura ſit magna terræ quantitas, & exigua aquæ cum valida calidi eſſentialis portione mixtiones efficiente, tunc elementum ignis ſe in compoſitione illa demonſtrabit, & dominium habebit: Sed ſi exiguus fuerit calor in prædicta terræ menſura, & aquæ parti, terra habebit domi-

dominium: Econtra etiam, ſi ſuper exiguam terræ & majorem aquæ quantitatẽ ſatis validus invenietur calor operans, compoſitio erit cruda & aquatica; at ſi in eadem compoſitione fortior & validior adhuc reperietur calor, compoſitum ſiccius erit, & orietur ex hujuſmodi mixtione corpus pingue. Quare cùm anima deſcendit ſuper talẽ materiã, veſte ſpirituali ætheri familiariſſima induta (ſine cujus ſiccitate anima illa & corpus compoſitũ nunquam convenirẽt, familiares eſſent, aut ad invicem conjungerentur) ſuo calore temperatiſſimo, materiam illam movet, eamq; variè & diversè alterat, varios habitus ſpeciesq; rerum producens, ſecundùm majorem aut minorem ejuſdem lucis proportionem, & ſubjecti materialis, in quod ingreditur obedientiam differentes. Nam multitudo formæ perfectionem, activitatem, ſubtilitatem & puritatem majorem corpori affert, ſi materia ſit bene præparata ad eam recipiendam; atque hoc modo vegetabilia & animalia naſcuntur: At ſi corpus ſit rebelle, groſſum, & ſuæ formæ quantitati inobediens, eo caſu impeditur in actionibus ſuis animæ vigor, ſpeciemque mineralem producit; Ubi autem in triplici rerum prædictarum diviſione aliqua ſpecies individua ſuam differentiam habet, ut in regione animali *homo* à *leone*, & *leo* ab *urſa*, atque iterùm illa à *ſorice*; in ſpecie vegetabili *quercus* à *corylo*, & *corylus* à *myrtilo*, ac *verbena* à *betonica*, & *ſalvia* à *thymo* & cæteris; atque in minerali, *aurum* à *plumbo*, *plumbum* ab *antimonio*, & ſic ſimilibus, ibi fit illud propter infinitas proportiones & gradus, quibus materia à ſua forma differt. Nam in aliis forma in tali gradu exaltatur in hac creatura ſuper illum illius, propter illius naturæ materialis obedientiam & hujus inobedientiam. Speciei autem inobedientia poteſt dupliciter accidere, videlicet, ubi lux illa eſſentialis incluſa valdè eſt exigua, ita ut, quamvis materia ſit ſatis rara, tenuis & tractabilis, non tamen ſatis potens ſit ejus forma ipſam gubernare, & verſus perfectionis metam promovere: Sic phlegmaticæ creaturæ & melancholicæ tardiùs moventur illis ſanguineis aut cholericis; Sic *ſempervivum* & *cicuta* tardiùs ad maturitatem veniunt, quàm vegetabilia calidiora, vel ubi materia eſt valdè inobediens, craſſa, dura, minimè poroſa, & ſuam animam, quamvis quantitate haud exiguam, catenis quaſi ligans, ejusque poteſtatẽ & vigoris actiones omninò impediens & prohibens. Concludimus igitur, quod, quò mollior & obedientior eſt corporis ſubſtantia, eò lux inviſibilis in ea incluſa proportionaliter, nobiliorem reddit ejus compoſitionem. Ut autem cujuſlibet rei materialis proportio fuit ad ejus formam in prima creatione; ſic etiam generatio illius ab origine mundi ad ejus interitum in eadem mixtionis proportione, & ſub eadem ſpecie ex divina opificis voluntate continuatur: nam ſcintillæ lucis aſſiduè deorſum impluuntur.

CAPUT VIII.

Ignis artificialis ſeu communis quid? quomodo de igne cæleſti participat?

QUOD ignis hic noſter inferior, quem communem & artificialem vocamus, à luce illa cœleſti originem ſuam duxerit, tum veterum Philoſophorum rationibus, tum etiam ipſorum exemplis ſatis comprobatur, quorum quidem opiniones nos etiam, intentionem noſtram ſtrenuè perſequentes, facilimè confirmare non dubitamus. Nam lux illa immenſa, increata, & mundi caput lucem primariam creavit, à cujus fonte ſupercœleſti radii in corpus illud ſolare & cæterarum ſtellarum deorſum immittũtur: cum his enim corporibus procul dubio aſſiduè communicat cœli Empyrei ſplendor, à quibus infunduntur radii lucidi in ignem hunc noſtrum artificialem. Unde manifeſtum eſt, ignem iſtum participationem non modò cum luce ſupercœleſti habere, ſed etiam quandam ipſius lucis increatæ ſimilitudinem & præſentiam,

cùm ipſi Cacodæmones ignis acceſſione debilitentur & fugentur, quemadmodum Dæmones boni ejus intuitu reficiuntur & fortiores redduntur. Hinc enim veteres candelas & lampades accenſas juxta cadavera mortuorum poſuerunt, nec ipſas tolli permiſerunt, quouſque purgationes ſacræ finitæ & cadavera in ſepulchris poſita fuerunt, ut ſcilicet Lucifugos & malos Spiritus Cacomagis inſervientes pellerent, aut eorum acceſſus impedirent, ut in *Apuleji aſino aureo* reperitur. Similiter *Sacerdotes Veſtales*, ſecundùm Romanorum ritus, ignes ſemper ardentes juxta altaria ſua habuerunt. Hinc denique veri DEI cultores, ut in ſacris literis reperitur, ſecundùm veterem DEI legem jubentur ſacrificia cum igne offerre, & ut ignis ſuper altare aſſiduè ardeat; imò & ad hunc uſque diem inter Romanæ religionis Chriſtianæ cultores illud *Pythagoræ* anagramma diligenter obſervantes indeſinenter in templis ardere percipitur. Sed quid ſit hoc lumen ardens, quod ignem communem & artificialem appellant, aut quomodo actu ſuo deſtructivè agat in ſubjectum quod occupat, hic breviter declarabimus. *Pythagoras* poſuit unicum tantùm ignem omnia penetrantem, quem *Plinius* magnam rerum naturalium portionem vocavit; hunc illam lucem eſſentialem appellavimus. Sed hic ignis in ſua actione fortior aut debilior in quolibet ſubjecto, ſecundùm majorem aut minorem actionum ſuarum reſiſtentiam reperitur, unde in cœlo Empyreo propter loci ſubſtantiæ tenuitatem exiguamque ejus reſiſtentiam immensè dilatatur, & blandiſſimè ſuaviſſimeque calefacit, ac in ſupremo ſpiritualitatis & perfectionis gradu exaltatur, quoniam ibi liberior eſt. In cœlo medio propter ſpiſſiorem partium æthereārum conſiſtentiam intenſior & magis calidus eſt, quoniam ejus corporis compoſitio ignis ſupercœleſtis actionibus deorſum emiſſi magis reſiſtit; non tamen ita calefacit, ut ad creaturæ ruinam & deſtructionem tendat; ſed propter ſuæ temperiei moderationem circa ipſarum creaturarum inferiorum conſervationem & multiplicationē aſſiduè occupatur. Quò autem ignis hic magis deorſum vergit, & verſus centrum deproperat, eò magis reſiſtitur ejus operativæ virtuti & coarctātur ac comprimuntur ejus radii, propter ſubſtantiæ cœli infimi corpulentiam, gradatim verſus centrū craſſeſcentē, compreſſiq; violentiùs agunt, cùm vis unita ſit fortior. Sic etiam videmus, quod in anguſtiori fluminis ſeu torrentis alveo, aquę velociùs & rapaciùs moveātur. Atque hinc eſt, quod apud *Theologos* ignis ille infernus & maledictus, propter nimiam radiorū deſcendentium coarctationem, ſubſtantiæq; lucis deſcendentis compreſſionē & condenſationem, præter omnem imaginationem deſtructivus; comburens dolore & horrore immenſo, ac nunquam ceſſaturo crucians, & propter anguſtationē materiæ maledictę eū continentis mirè tenebroſus, horrendus ac triſtis dicitur: Ignis verò intermedius participat tum de igne illo cœleſti, tum etiam de illo inferni, ſecundùm partium cœli infimi craſſiorū diſpoſitionem, quas occupat; Unde fit, ut ignis hic inferioris cœli, tum conſervet, & pullulare faciat, ſed diverſa ratione. Ex quibus certum eſt, ignem illum unicū per univerſa ſe porrigentem, cùm per ſe ſe abditus & incognitus ſit, ut *Dionyſius* vult, operatione differre, & ſe magis aut minùs patefacere ſecundùm materiæ intervenientis diſpoſitionē, quam occupat, utpote cujus reſiſtentiā manifeſtatur ignis natura tam conſervativa quàm deſtructiva; res enim heterogeneas, & à ſui humidi radicalis natura differentes diſgregat, ut verū ſuum pabulū, & quaſi alimentū inveniat; non aliter quàm animalia nucis ſubſtantiā centralē quærētia ejus cortices & cutes ſegregant, quò medullam ad ſuam eſcam eligant, quâ nutriantur. Ut igitur lux illa cœleſtis corpore flatuoſo, aëre & ſpiritu dicto veſtita, non modò ſuo calore movetur, & operationes ſuas perficit, ſed etiam pro ſuo pabulo puram & tenuem ætheris pinguedinem requirit, (nam ſine alimento nihil ſubſiſtere poteſt) ita innumerabiles lucis ſeu ignis cœleſtis radii quaſi venandi gratiâ in infimam mundi regionem

Barthol. lib. 11.

Barthol. lib. 11.

gionem deſcendunt, & coarctati craſſiores cibos exoptant; quare illa ſubjecta inviſibiliter petunt, quæ molliora ſunt & faciliora ad penetrationem, & in quibus major pinguedinis illius ætherea pars, quam quærunt, deliteſcere ſolet; ac præcipuè illa, quorum formæ avolarunt, ſuaque habitacula reliquerunt. Hinc igitur eſt, quòd animalia & vegetabilia mortua inviſibili horum radiorum præſentiâ ſubitò putreſcunt; hinc cadaveris in ſua elementa primaria diſſolutio; hinc aëris cadavera circumambientis fœtor & putridus ac malè gratus odor, qui evidens eſt ſignum diſſolutionis in ignem & aërem. Sed tamen ad hujuſmodi actionem intelligendum eſt, pauciores lucis radios congregari, quàm ad illam ignis artificialis, in quo ſunt infiniti; imò in ejus ratione & operatione, non aliter continui ſunt radii radiis & ſcintillæ ſcintillis, quàm in corporis alicujus ſubmerſione guttæ aquæ guttis; Unde effectum promptiorem & velociorem in ſua executione producit. Nam ubi ignis ille denſus in craſſioribus corporibus incarceratus colliſione duorum corporum durorum elicitur, ibi propter ſuam groſſitiem viſibilis eſt, & facilè corpori groſſo adhæret, quod propter ſuam mollitiem, & ſubtilem pinguedinem aptum eſt inflammari, ignemque famelicum ſuſcipere, & ipſi pro pabulo inſervire; ut primum autem ignis hic famelicus pabulum ſuum guſtare inceperit, ſubitò radios inviſibiliter circumambientes ſibi convocat; quæ advolant more avium ferarum, aut muſcarum, quarum multitudo circa cadavera mortua gradatim augmentatur; præſentia enim unius alterã convocat, ac deinde tertiam, & ſic in infinitum, quouſque univerſa cadavera muſcis cooperiuntur; aut quia magnetica ineſt in ignis craſſioris ſubſtãtiâ virtus, quâ radii radiis & ignis igni junguntur; Utcunque, certum eſt, hujuſmodi ſcintillarum ſubſtantiam non eſſe ex nihilo, ſed ex materia ignis cœleſtis propter tenuitatem ſuam in aëre deliteſcentis, qui jam propter pabuli multitudinẽ, in quod agit denſus ille ignis, ex omni parte circumjacente ad ſubjectum patiens congregatur, & propter multorum radiorum appoſitionem condenſatur, more ignis priùs agentis, ac redditur nobis viſibilis, & multiplicatur in infinitum propter aſſiduam radiorum accedentium unionem, dummodò pabuli & fomenti quantitas ſufficiat ad ipſorum appetitus expletionem. At ſi materia paſſiva defecerit, ignis iſtius partes paulatim per vaſti aëris ſpiritum diſſipantur & evaneſcunt; deſtructoque ſubjecto, ac conſumptâ ejus humiditate radicali, aut ab illis inviſibiliter raptâ verſus locum ſuum naturalem tendunt. Et certè hîc magnum videtur latere myſterium, ingenſque oriri dubium; An ſcilicet radii hi congregati ignem conſtituentes vulgarem, corpora hæc inferiora tam rapaciter devorent propter magnã inimicitiam, quæ eſt inter materiæ opacitatem ejuſque frigus, aut ut ipſi famelici alimento illo æthereo, in patiente contento, reficiantur, aut ſaltem, ut fratres ſuos incarceratos cum ſuis vehiculis æthereis redimant & liberẽt, ita ut, quia ſine corporis elementaris deſtructione id fieri non poteſt, partium ipſarum diſſipatione illud opus inprimis præſtare videantur? Et certè, ut mihi videtur, ignis ille inviſibilis & attenuatus ſuo pabulo naturali contentus eſſe poteſt, cùm per mare æthereum tam latè patens diſpergatur, cujus ſubſtantia eſt valdè ſimplex, & quaſi totius mundi humidum radicale; cui proximè accedit aëris ſubſtantia, quâ etiam ignea natura paſcitur, licèt gracilior ſit, & non ita pinguis, ac illa ætheris & crudis terræ ac aquę exhalationibus & vaporibus inquinata. At verò, ubi contrahitur ſimul infinitus ſcintillarum diſperſarum numerus in unam flammam, ibi craſſius pabulum requiritur; quod in animalis vita facilimè demonſtratur; nam propter mediocrem ſui ignis cœleſtis diſpoſitionem non ſufficit aër attractus ad ejus pabulum, ſed etiam alimenta ſolidiora requiruntur ad ejus præſervationem, ſine qua diu ſubſiſtere non poteſt.

FINIS *Libri ſexti de creaturis cœli elementaris.*

LIBER SEPTIMUS.

De Corporibus imperfectè mixtis.

Contenta hujus libri.

In hoc libro ſeptimo agitur *De cauſis meteororum*
- *Naturalibus* quorundam meteororum, videlicet capite 6.
  - *Superioris regionis*, nempe, de *Cometa* de quo cap. 1.
  - *Mediæ regionis*, ut ſcilicet
    - *Nubis*, de qua capite 2.
    - *Fulguris & tonitrui* de quibus capite 5.
  - *Infimæ regionis*, videlicet
    - *Venti*, de quo capite 4.
    - *Fontium*, de quibus capite 8.
- *Supernaturalibus* meteororum in genere, de quibus capite 7.

CA-

CAPUT I.

Quod miſtiones imperfectæ ſeu Meteora non ſint ſecundùm Macrocoſmi naturam ſed præternaturales, & tanquam paſſiones ac morbi, partes ejus inferiores affligentes.

VT perfectè miſta naturaliter in Macrocoſmo eſſe *ſuprà* demonſtravimus; ita ejus Meteora, quę imperfectè miſta appellantur, non ſecundùm, ſed præter mundi naturam ei accidere declarabimus; quippe quæ ſunt quaſi accidentia molis illius elementaris impedimenta & affectiones, quas alioquin morbos in animalibus appellamus. Quid namque mundo aut mundi naturæ cum *Cometis, coruſcationibus, fulgure, tonitruis, capreis ſaltantibus, lanceis ardētibus, halone, parahelio, igne fatuo?* Quid ei cum *nubibus ſiccis, aut humidis, grandine, nive, nebulis, rore, pruina, aut cum fontium eruptione & inundatione?* Quid itidem illi cum *ventis & flatibus, humidis aut ſiccis, calidis aut frigidis?* Quid cum *terramotu aut ejuſdem hiatu?* Anne hæc omnia neceſſariò evenire Macrocoſmo ſolent, vel an non potiùs accidentis more poſſunt abſque mundi inferioris ac partium ejus interitu adeſſe & abeſſe? Certum profectò eſt atque indubitatum, vehementer regionem mundi elementarem atque creaturas ejus, horum præſentiâ pati & affligi. Nam quantas aëri ac terræ calamitates intulerint *Cometæ*, infinita probant experimenta, cùm etiam ſatis ſuperque teſtentur hiſtoriæ, illorum aſpectu aëris temperiem in peſtiferam conſtitutionem migraſſe, magnaſque in terra mutationes accidiſſe, atque adeò etiam fame veluti deletas fuiſſe integras civitates ac regiones; itidemque *fulgure* templa & palatia conflagrâſſe, & ſegetes, herbas, ac arbores aduſtas eſſe, atque exaruiſſe; *Tonitruo* civitates, turres, proceraſque arbores ſolo fuiſſe æquatas, atque ſerenam quoque aëris faciem *nubium* præſentiâ veluti tenebris obvelari, ac triſti quaſi vultu hæc inferiora aſpicere, *pluviarumq́; ac nivium* copiam nimiam, diluvia & inundationes induxiſſe, quas non domuum tantùm ac civitatum ruina, ſed & animalium quorumque ſtrages, atque ipſius etiam terræ corruptio eſt ſequuta; *Grandine* porrò arbores ac fructus corrumpuntur, aliaque mala plurima inferuntur; *Ventos*, oppidorum, templorum ac domuum ſubverſio, & maris fluctuumque turgidorum concitatio ad deſtructionem & perniciem tum navium, tùm etiam hominum in iiſdem verſantium comitatur; *Turbine* arbores proceræ humi proſternuntur; *Terramotu* moles terreſtris concutitur, & *hiatu* veluti vulneratur, civitates aut pro parte aut in totum abſorbentur, ac radicitùs arbores evelluntur, innumeraque alia mala inducuntur. Haud fruſtrà igitur aut inconvenienter mundi majoris meteora præter naturam eſſe dicimus, & maxima creaturis ejus nocumenta afferre, ac pro morbis ea de cauſa apud ipſum non immeritò haberi; haud ſecùs quàm etiam omnia *Microcoſmi* meteora morbidas illius affectiones eſſe *volumine ſecundo* dilucidè demonſtrabimus.

CAPUT II.

De corporibus imperfectè miſtis in genere.

CORPORA imperfectè miſta ſunt illa primæ compoſitionis, quæ *Meteora* appellantur; ea quæ veteres Philoſophi ex vapore aut exhalatione conflata eſſe dixerunt; quamvis nonnulla ex illis comprobabimus aliunde provenire, prout in *nubis* deſcriptione infrà dicemus. Hanc autem compoſitionis ſpeciem Philoſophi in igneam, aquoſam, & mediam diſtinxerunt; quarum cujuſlibet variæ ſunt ſubdiviſiones, tum *ſpecie apparitionis*, tum *loco generationis* ab invicem diſtinctæ. Nam *in ſuprema aëris regione* ponunt ignem perpendicularem, lanceam ardentem ſeu trabem, candelam accenſam, ſcintillas volantes, capras ſaltantes, Cometam, &c. *In media* fulmen, coruſcationem, tonitru; *In infima* ignem illum fatuum, &c. *Meteora*, quæ *media* vocant, continent ventum, terræmotum, turbinem; *Aquoſa* verò continent nubem, nubeculam, nebulam, pluviam, rorem, pruinam, nivem, & grandinem; quibus etiam fontes, thermæ, flumina & mare cum ſua ſalſedine & æſtu propter ſuam affinitatem annectuntur. Quę omnia hoc loco pertractare non intendimus, quia omnes ferè Philoſophi de illis egerunt, ſed illa ſolummodò in lucem producemus, quorum generationes & naturas *Philoſophi* antiquiores, non ita rectè, ut mihi videtur, ac ipſa veritas requireret, explicuerunt; cujuſmodi ſunt, Cometa, nubes, ventus, tonitru, &c. De fluminibus etiam & fontibus obiter paucis diſcurremus.

CAPUT. III.

De Cometarum, & aliorum Meteororum in ſuperiore aëris regione poſitorum compoſitione.

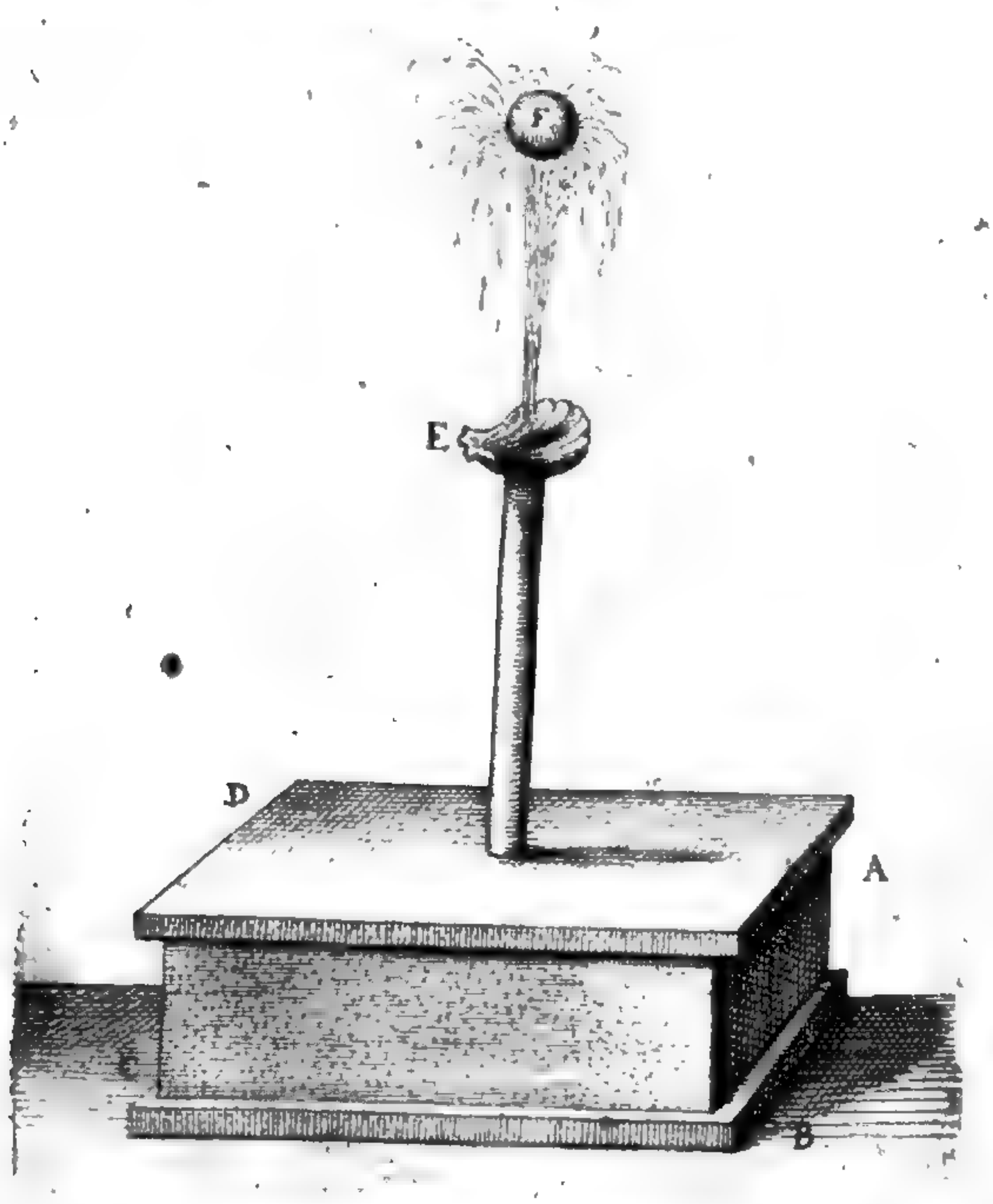
MULTIPLEX eſt *Philoſophorum* de *Cometa* generatione & apparitione opinio; dū *alii* ipſum ex vapore aut exhalatione terreſtri, craſſa, pingui, & viſcoſa, & ex partibus denſe compactis virtute aſtrorum ex terræ viſceribus paulatim elevatum in ſupremā aëris regionem, ibique dilatatum, incenſum, & inflammatū eſſe dicunt; voluntq; eum durare, quouſq; tota ejus materia ardendo conſumatur: *Alii* deſcribūt eum eſſe exhalationem, non craſſam, ſed ſubtilem, non illuminatam, ſed lucentem à lumine Solis & aſtrorum in ipſo incorporato; dicuntque hujuſmodi meteora originem ſuam ab actione ſyderum, in viſceribus terræ, maximè dum pori per frigus conſtringuntur, habere: Sed hiſce Philoſophorum opinionibus, ut mihi videtur, multa occurrunt impoſſibilia; nam cum exhalationis natura ſit calida & ſicca (definitur enim *fumus calidus & ſiccus*) impoſſibile eſt, ut per mediæ aëris regionis cribrum & diaphragma frigidum & humidum tranſeat; cùm immenſa ſit inter naturam unius & alterius contrarietas; Unde neceſſe eſt, ut immenſa ſubſtantiæ frigidæ mediæ aëris regionis quantitas, exiguæ exhalationis portioni ſurſum tendentis neget tranſitum, eamq; violenter & vehementer deorſum reprimat. Ex hujuſmodi igitur exhalationibus, venti potiùs ſeu fulgura aut tonitrua & coruſcationes oriuntur,

tur,

Digitized by Google

tur, ut infrà declarabimus, quàm Cometæ, & reliqua meteora, in ſuprema aëris regione nata. Alia igitur inquirenda & danda eſt ratio philoſophica originis *Cometæ*, & aliorum meteororum, ejuſdem ſpeciei ac loci. Dicimus igitur ſcintillam quandam ſtellæ Martialis ſpiſſiorem deorſum tendentem, in craſſiori tertiæ aëris regionis materiæ incluſam, tanquam in ſuo vehiculo, propter corporis ſui levitatem, igneamq; ſtellæ caliditatem, tum attractivâ ignis facultate, tum etiam propter reſiſtentiam mediæ aëris regionis ejus deſcenſum & tranſitum per ſuas regiones omnino prohibentis, in medietate ſupremæ aëris regionis pendere cogi, ubi tum animæ ſeu ſtellaris ſcintillæ virtute, tum attractivâ elementi ignis ipſam proportionaliter ſuſtinente facultate, tum repercuſſione per Antiperiſtaſin factâ ex mediæ aëris regionis frigiditate in eodem ſemper ſtatu eademque diſtantiâ à terra elevatur. Qualem autem habeat aër frigiditate inſpiſſatus virtutem res ſolidas ſurſum elevandi, ignisq; attractione eas attollendi ac retinendi, demonſtrant duo experimenta ſequentia.

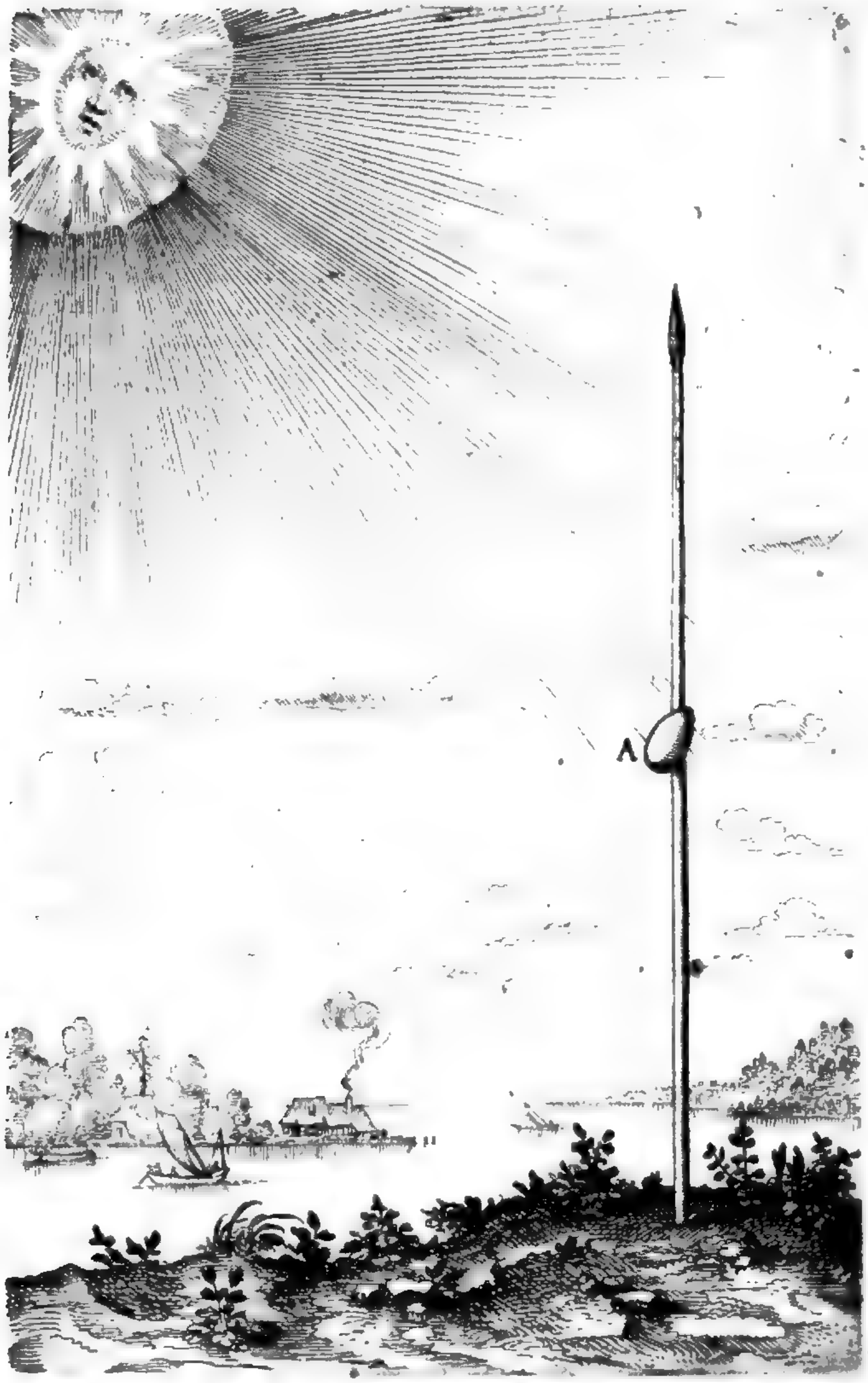
Experimentum I.

Aquam violenter è vaſculo A. B. C. D. *per tubam* E. *ſurſum emiſſa levem illam ſpheram ligneam* F. *in aërem elevabit, ita ut tripudiare videatur; & hoc modo, quàm diu aqua per tubam exibit; tam diu ſpherula illa tripudiando ſaltabit.*

Aa *Expe-*

Experimentum II.

Ovi concha A. rore Majali repleta, & cerâ poſtmodum optimè firmata, ſi juxta haſtam perpendiculariter elevatam ante Solem ſplendentem ſtatuatur, Sol ipſum radiis ſuis paulatim ſurſum ſuper haſtæ ſummitatem elevabit; prout communis experientia illud comprobavit. Fit autem hoc ipſum attractivâ radiorum ſolarium virtute, puram illam ac ſubtilem materiam in ovi teſta incluſam elevante.

Ignea

Ignea igitur Planetæ, & frequentiùs Martialis, vis in illo vehiculo tenui, & quodammodo viſcoſo incluſa, magneticâ quâdam virtute circumambiẽtis denſioris aëris ejuſdem regionis partes ſibi attrahit propinquiores, easque inſpiſſat, & in ſtellæ forme corpus reducit; contra quod radii ſolares & cæterorum ſyderum, tanquam contra ſpeculum quoddam reflexi illud illuminant, viſibile faciunt, & aut ſtellæ inſtar efficiunt, aut ſuas ideas in ipſum infundunt, quibus nobis veræ ſtellæ effigiem repræſentat. Non ſatis igitur damnare poſſumus illos, qui corpus hoc *Cometæ*, uti & aliorum ejuſdem naturæ, inflammari, & more ignis conſumi volunt; quod quidem ſi eſſet verum, ſequeretur, tenuem illam maſſam in infima aëris regione accenſam, quam *ignem fatuum* appellant, cùm ex materia craſſiori ſit, quàm *Cometa*, magis ſenſibiliter res, quibus adhæret, comburere; quod tamen negavit ipſa experientia. Dicimus igitur, fumum hujuſmodi naturam occultam habere, radios inviſibiliter diſperſos ſibi congregandi, ut in ligno putrido, ſquamis piſcium, cicendula, & hujuſmodi aliis nocte lucentibus, ſuprà expreſſis dictum eſt; aſſerimus etiam corpus hoc, ſuo quidem, ſed quoad nos inſenſibili modo accendi & cõflagrare. Cauſæ autem diſſolutionis & evaneſcentis corporis Cometæ eſt aſſidua radiorum reflexio calorem generans, eumq; gradatim continua radiorum reſultatione quotidie augmentans; quâ caloris virtute jam poſt multos dies auctâ, & fortificatâ corpus aperitur, ſcintilla circumvoluta liberatur, & tota Meteori compoſitio paulatim virtute lucis inſenſibili deſtruitur, & in aërem ſubtilem diſſolvitur ac evaneſcit; quod etiam tum præcipuè accidere ſolet, cùm planeta ille Martialis Cometam generans, ejusque ſcintillam nutriens & vivificans, debilis redditur, aut alicujus Planetæ, contrariæ qualitatis, ejus vigorem diminuentis applicatione ſeu aſpectu, aut cum in detrimento ſeu caſu ſuo labitur, aut quando materia occulta Martis virtute ignea & deſtructiva paulatim diminuitur.

CAPUT IV.

De nubis generatione.

PERIPATETICI definiunt, *nubem eſſe vaporem à terra in mediam aëris regionem elevatum; ibiq; vi frigoris conſtrictum & quaſi congelatum, qui huc atque illuc vario ventorum motu pulſus agitetur.* Sed quòd longè aliter ſeſe res habeat in hujus Meteori generatione, experimento primùm, & deinde rationibus Philoſophicis ſatis manifeſtis explicabo. Ego Venetiis verſus Auguſtam Germaniæ inter montes Alpinos iter faciens, in ſummitate ſcopuli cujuſdam immenſæ altitudinis, quem radii ſolares ſtrenuè feriebant, nebulam ſubtiliſſimam apparere percepi, quæ magis magisque ſeſe inſpiſſando in nubem tandem denſiſſimam redacta eſt, anteriori ſolummodò montis vertici adhærentem; cæteras verò ſcopuli partes à nube immunes & ſolaribus radiis ſplendentes vidi. Cauſam igitur hujuſmodi Meteori à vento fortiter contra illud ſcopuli ſeu montis faſtigii latus flante proveniſſe animadverti, qui flatu ſuo aërem tenuiorem ante ſe depellens, illum taliter contra ſcopulum comprimebat, propter ſcopuli duritiem aërem fugientem retinentis, ut ſemper partes aëris ſequentes illis præcedentibus apponeret, & propter montis reſiſtentiam gradatim in nubis conſiſtentiam condenſaret; quam ſtatim radii ſolares ſcopuli verticem ferientes tandem in guttas pluviam inducentes diſſolvebant. Sed objiciet fortaſſe aliquis, nubes provenire, ubi mon-

tes aut ſcopuli minimè reperiuntur: Cui reſpondendum eſt, aëris condenſationem ſimili compreſſione, licèt diſſimilibus mediis ſeu inſtrumentis produci; nam duo venti oppoſiti ſimul flantes, licèt unus propter ſuam in aëre prædominationem alio ſit fortior, aërem tenuiorem ſæpiſſimè comprimere & condenſare ſolent, & in pluvias convertere, ſecundùm venti ſeu exhalationis naturam; qui ambo venti ſi fortiùs agant & reſiſtant, ſimilem producunt in aëre ſtrepitum, quem duo flumina violenter in eundem ſinum ſeu abyſſum motu contrario incidentia. Memini etiam me in nave mare ſulcante velis extenſis, & fortiori flante vento viam & iter feciſſe verſus Angliam; quo iterum per vices debiliùs flante, ventum ei oppoſitum, & itineri noſtro adverſum vela retrò agere obſervavi, quouſq; ventus ille nobis propitius alterius oppoſiti vigorem ſuperando nos tandem feliciter in Angliam devexit: Interea igitur variæ nubes collectæ fuerunt, & in pluvias reſolutæ. Si deniq; rationes Philoſophicas producamus evidentiores, percipiemus illas Peripateticorum nubis generationẽ demonſtrantes pro nihilo habendas eſſe; namque ſi nubis origo eſſet à vaporum in ſupremam aëris regionem attractione, ſequeretur, nubes æſtivo tempore frequẽtiores eſſe quàm hyemali: tum, quia æſtate Sol ſuis radiis directioribus vapores faciliùs ſurſum attrahit, tum etiam, quoniam tempore calidiori, pori terreſtres hujuſmodi vapores evomentes, ſine impedimento aliquo frigoris viam obſtruentis, fumos egredi ſinunt; videmus enim aërem æſtivo tempore eſſe ſpiſſiſſimum propter aſſiduos vapores è terra & aqua exurgentes; imò ſtagna, fontes, & flumina aut penitùs, aut ſecundùm magnam ipſorum partem ſubtiliatione in aëris ſubſtantiam convertuntur; quemadmodum in hyeme iterùm inſpiſſatione, cùm groſſior aëris pars frigoris virtute condenſatur, aër in nubes primùm, & deinde in pluviã convertitur. Unde ſtagna, fontes & flumina aëris in aquã mutatione replẽtur tempore hyemali, torrenteſq; exſurgunt: atq; hinc univerſa terræ ſuperficies, æſtate ſiccata, hyeme, humida & lubrica redditur. Ex quibus evidens eſt, nõ vaporem immediatè elevatum in mediam aëris regionem, ſed ipſum aërem condenſatum nubis ſubſtantiæ cauſam & originẽ eſſe, & quòd in hyeme nubes magis producantur, quàm æſtate, tum propter ventorum oppoſitorũ flatum contrarium, tum quia frequentiores ſunt ventorum borealium flatus, quorum eſt congelare; quamvis denominationem ſemper non habeat, propter evidentiores fortaſſe venti oppoſiti flatus; tum denique, quoniam aër pręparatus eſt & aptus ad hujuſmodi impreſſiones, naturáq; mediæ aeris regionis, propter Solis abſentiam aut remotiorem diſtantiam bene diſpoſita ad aëris craſſi partes congelandas & more glaciei ſuſtinendas, quouſq; radiorũ ſtellarium virtute in guttas diſſolvatur. Si igitur vapores diurno tempore eleventur, nebulas poſt Solis occaſum producere & non nubes, aſſiduè nos docet experientia. Ex ventorum deniq; flatu varii producuntur effectus in nubium generatione; nam ubi *Auſter* prædominatur, flante tamẽ, ſed occultè *Boreâ*, propter congelativam unius diſpoſitionem, frigiditate & ſiccitate operante in ſubſtantiã nubis, & diſſolutivam qualitatem alterius, qui ſuâ naturâ calidâ deſtruit opera congelativa ſui oppoſiti, nubes in pluviam reſolvuntur: At ubi *Boreas* dominium habuerit, nubes ab *Auſtro* inſenſibiliter flante diſſolvi penitus nõ poteſt, ſed in nives ſeu grãdinẽ vertitur; At ſi *Auſter* adhuc fortior erit, partim nives & partim pluvias generat. Ventus verò occidẽtalis, ut plurimũ nubes calidiores & ſicciores producit, quæ ſine diſſolutione ſuarum partiũ radios ſolares & cæterarum ſtellarum ſuſtinere ſolent; unde lucidè & ſerenè apparent: Ubi verò ventus unicus & ſimplex flat, aut ſaltem ventũ tranſverſum valdè debiliter ſibi contrariũ invenit, ibi ut plurimũ aër ſine nubibus invenitur. Si hoc ſapienti non ſufficit, quid de nube fulgura in viſceribus ſuis portante exiſtimandum, quæ in ultimo Horizontis margine apparens contra venti motum movere percipitur? Procul dubio hujuſmodi meteoron

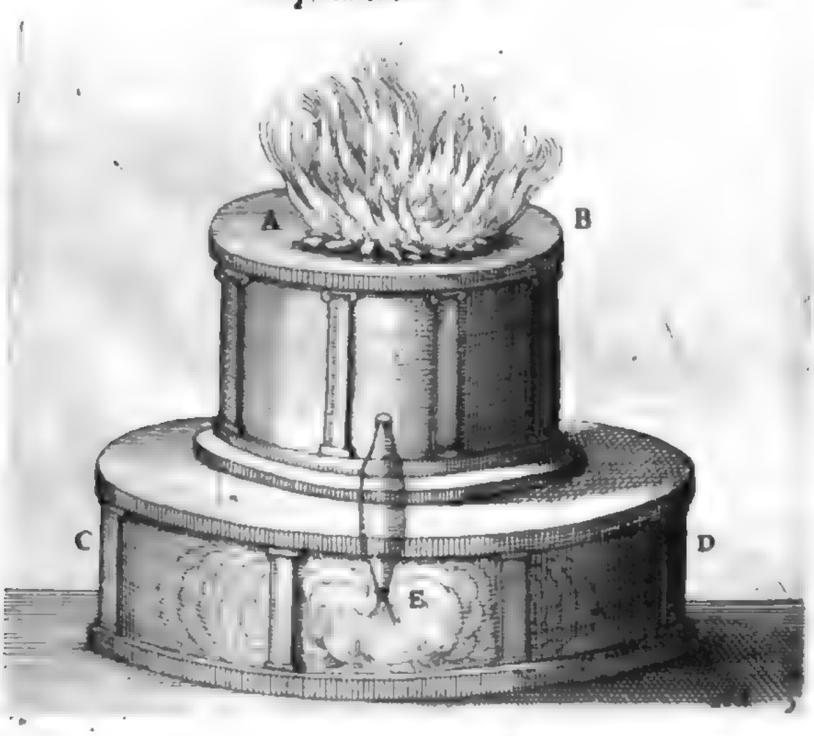
ron in puncto utriuſq; Horizontis naſcitur ex flatu, duorum ventorum oppoſitè flantium, quorum unus in uno Horizonte fortior fuit, & alter in altero prædominationem habuit; ille verò in horizonte occulto magis ſurſum & fortiùs oppoſito flans nubem tonitru excitantem, contra debilioris venti flatum, in horizonte viſibili movere percipitur. Concludimus igitur, nubem fieri ex compreſſione tenuiorum aëris partium factâ, ventorum flatu in oppoſitas mundi plagas progrediente; dicimusque contra Peripateticorum opiniones, ventum tam in media aëris regione, quàm in infima inveniri, cùm nubium corpora ab ipſorum flatu moveantur, quemadmodum & ipſi Peripatetici ſcripſerunt.

CAPUT V.

De ventis.

DE ventorum etiam origine variè ſcripſerunt veteres, ex quo incerta ipſorum de hujus meteori cauſa cognitio facilimè dignoſcitur. Nam *Peripatetici* venti materiam, calidam & ſiccam exhalationem dixerunt lateraliter circa terram moventem; *Beda*, aërem vaporoſum, à fumoſa materia è terra egrediente agitatum: *Conſtantius* ventum definit eſſe vaporem frigidum & ſiccum reſolutum, & è terra aut aqua ſeparatum, virtute caloris aërem ſtrenuè moventem: *Alii* poſuerunt, ventorum originem eſſe, ex motu violento nubium, aërem ante ſe pellentium; *Alii* voluerunt, ventum habuiſſe, ortum ſuum ex reverberatione partium ſeu brachiorum maris à qualibet terræ plaga proveniente, dicuntq; brachium auſtrale in boream vergens ventum Orientalem ſeu Subſolanum inducere, & ſic de cæteris: *Nonnulli alii* ſcribunt, ventos ex antris & ſpecubus provenire. Nos autem praxi quadam docemur, ventorum originem à duobus primariè derivari, videlicet, aut ab aëre incluſo, ſimpliciter & violenter à terræ ventre prorumpente, aut ab ipsâ aquâ, in vaporem calidum vi ignis centralis diſſipatâ. Aër autem in terra incluſus expellitur, aut ſubtiliatione ejus, à calore centrali facta, quemadmodum experimento ſequenti declaratur, & tunc propter paucitatem materiæ non niſi levem excitat ventum, cujuſmodi in æſtate ſpirare videmus.

Experimentum. I.

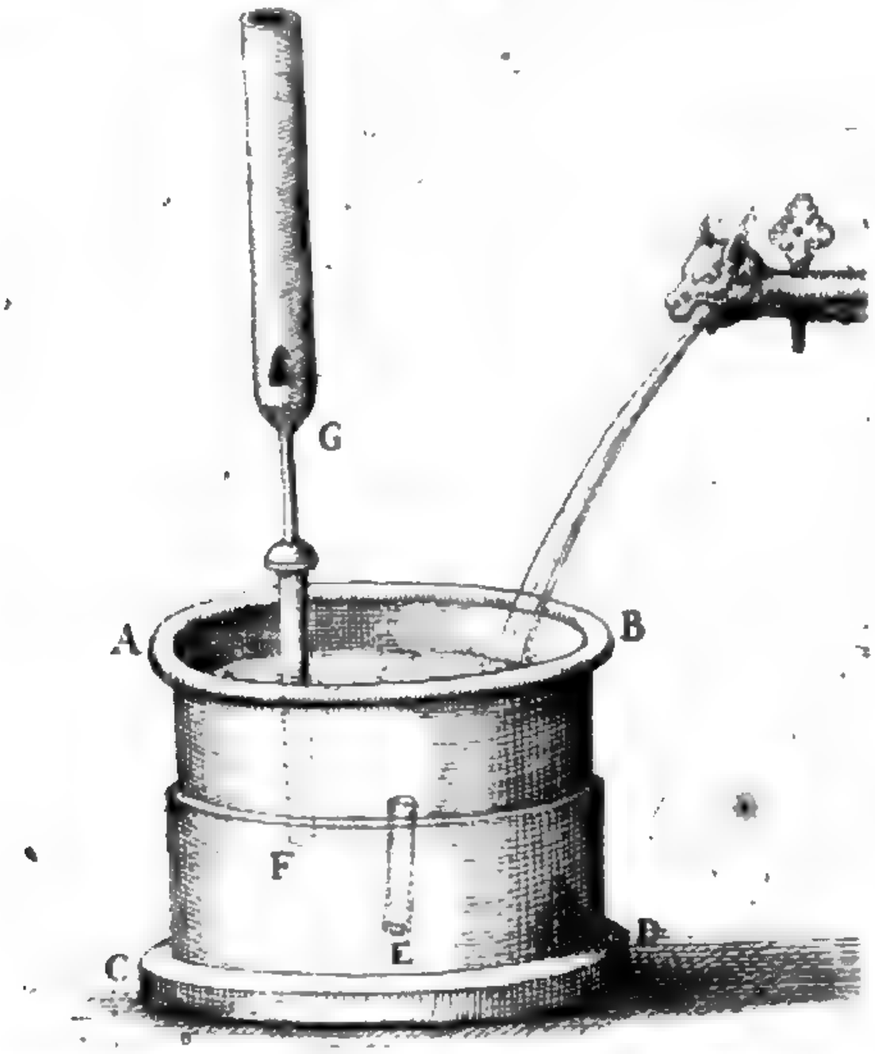
Ignis

Digitized by Google

Ignis A. *accenſus ſuper arulam* B. C. D. *ſubtiliatione expellit aërem groſſiorem per tubam* E. *quæ egrediendo flat, & ventos benigniores excitat.*

Aut propter multitudinem aquarum in terræ viſcera irrumpentem, integram aëris ſubſtantiam ex terræ ventre extrudentium, ut experimento ſequenti declaratur; unde non modò venti, ſed etiam terræmotus ut plurimum fiunt.

Experimentum. II.

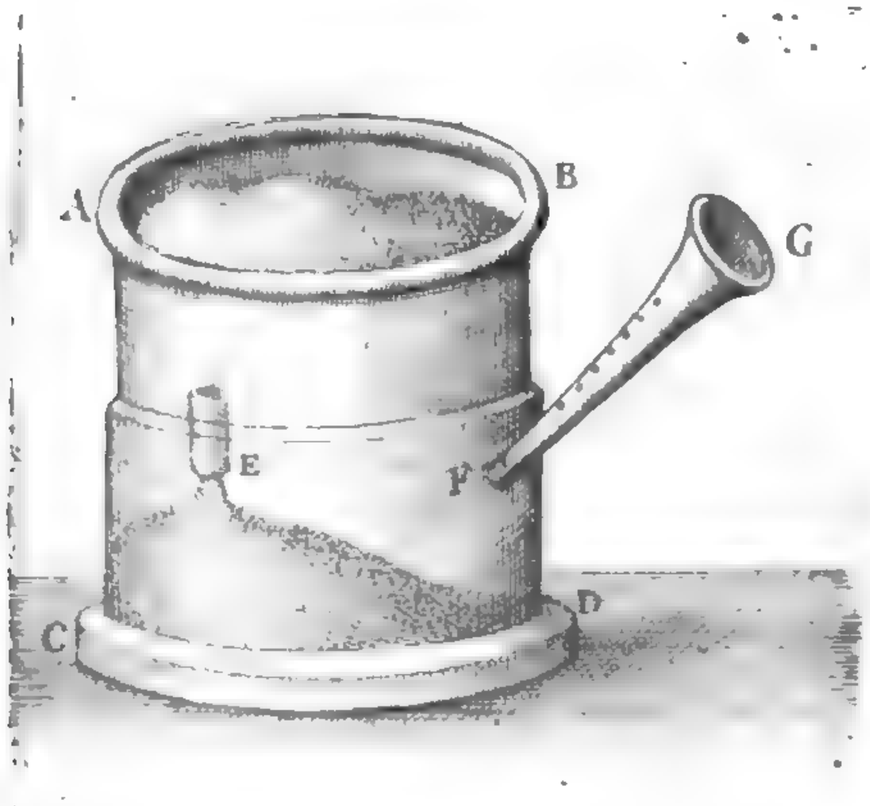
Aqua cadens in ſuperiorem regionem vaſis A. B. C. D. *deſcendit in regionem ejus inferiorem per tubam* E. *& expellit aërem in ea contentum per foramen tubæ,* F. *qui tranſiens per orificium fiſtulæ.* G. *eam flatu ſuo reſonare facit.*

Aut quando magna terræ quantitas cadit in immenſam terræ cavitatem ſeu ſpecum, aërem in ipſa retentum ſubitò & violenter ejiciens, ut in experimento ſequenti declaratur, atque tunc ſemper ferè circa illam mundi plagam tremor terræ perſentitur metuendus.

Experi-

Digitized by Google

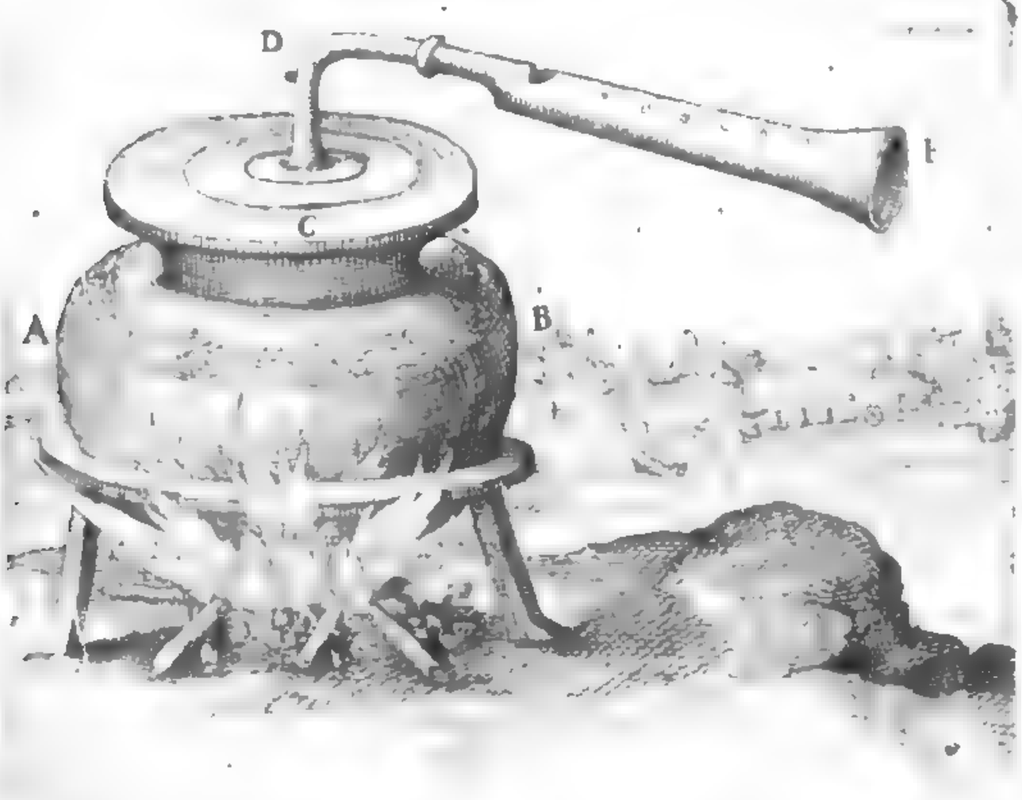
Experimentum. III.

Arenæ quantitas ex ſuperiori regione vaſis A. B. C. D. *deſcendit in ejus inferiorem per tubam* E. *& cogit aërem in ea contentum per foramen fiſtulæ* F. G. *egredi; ejusq́; flatu fiſtula illa ſonos edit.*

Aut venti etiam ab aquâ in centro retentâ provenienteque vi caloris interni ſeu ſulphuris in terræ viſceribus accenſi ſubtiliatâ, & in tenuem vaporem redactâ ſæpiſſimè derivantur, quemadmodum experimento ſequenti declaratur.

Experimentum. IV.

Aqua in olla A. B. C. *bulliens ſuper igne vertitur in vaporem, qui egrediens per tubam* D. *violenter flat in fiſtula* E. F.

Nam

Digitized by Google

Nam aqua in centro vi caloris ſubtiliata ampliorem ſui corporis comprehendendi locum expetit, cùm in priori ſua ſede propter corporis ſui extenſionem manere non poſſit: Unde, tum ob expulſivam ignis naturam, tum etiam propter ſubtilem ſuam ſubſtantiam facilimè in aeris regionem erumpit, eumque huc atque illuc ſuâ præſentiâ & motu agitat, ac ratione ſpirituum ſulphureorum in ipſorum vapore retentorum, tonitrua, fulgura, coruſcationes, & hujuſmodi alia meteora generat. Ex hujuſmodi igitur vapore calido ventus ille, quem *Typhonem* propter ejus incenſionem vocant, derivatur. Atque has ventorum cauſas non modò exemplis artificialibus ſupra deſcriptis, ſed etiam naturali experientia certas & infallibiles eſſe comprobare poſſumus. In *Dalmatia* enim, narrant, *Plinius* & *Pomponius Mela*, eſſe lacum in ſpecu quodam profundiſſimo, vaſtoque hiatu præcipite, in quem projecto lapide leviſſimo, quamvis tranquillo die, ventos ſubitò exagitari, & procellas turbini ſimiles oriri ſcribunt; hîc procul dubio in concavitatis baſi includitur aëris immenſa copia, cujus egreſſum negavit aquarum multitudo orificium ſpecûs obturantium, penetratione igitur facta à lapide deorſum projecto magna aeris pars egreditur extruſa foras per ingreſſionem partium nonnullarum aquarum. Quin & in *Cyrenaica provincia* rupes quædam *Auſtro* ſacra dicitur; & ab *Æolea* etiam regione propter infinitorum antrorum ac ſpecuum in ea contentorum multitudinem venti aſſiduè flare obſervantur: Unde ejus regem primum, *Æolum* dictum, ventorum DEUM finxerunt Poetæ: per hujuſmodi enim ſpecus faciliùs emittit terra fumoſam ventorum materiam. Nonnulli enim *Promontorii Puteolorum* incolæ, etiam adhuc viventes ſe in ætate hac ultima meminiſſe dixerunt, horrendum accidiſſe in ſuo promontorio terræmotum, & ventos ac ſulphura cum tonitru ſtupendo per ſpacium 48. horarum exagitata fuiſſe, motamque terram de loco uno in alium ac montem in aliquo loco elevatum, quem *Cineritium* vocaverunt, & in parte ejus proxima haud exiguam terræ portionem, imò & majorem civitatis *Cumenſis* partem aquis marinis (ſpectaculum hujus temporis admirandum) ſubmerſam eſſe teſtati ſunt; quæ omnia ipſemet vidi, ejuſque rei rationem, immenſam ſulphuris ſub terra ardentis quantitatem pono, utpote cujus facultate deſtructiva, major terræ ſulphureæ illius partis portio in cineres converſa gravitati terræ ſuperimminentis locum cedebat, quæ in terræ viſcera ad cineres uſque combuſta præcipitata incluſum aërem calidum erumpere cogebat, cujus violentiâ prædictus terræ motus, venti flammigeri, fulgura, tonitrua & alia lugubria accidentia procul dubio fuerunt inducta. Hujuſmodi igitur vapores ſulphurei ſunt utplurimum ventorum ignivomorum autores: Unde in illis regionibus, ubi frequentiùs terræ viſcera aut viſibiliter inflammantur, aut per inſenſibiles expirationes aër hujuſmodi vaporibus inquinari ſolet, coruſcationes & tonitrua ſæpiſſimè accidunt. Concludimus igitur ventos excitari ſolere, & ab aëris in terræ viſceribus incluſi extruſione facta, aut ejuſdē ſubtiliatione, (& tunc debilis ciet ventum Zephyrū dictum) aut dum integra ejus ſubſtantia erumpit à terræ gremio, tam propter aquarum ejus ſedem occupantium violentum ingreſſum, quàm immenſam terræ portionem deorſum verſus centrum præcipitatam, (cujus caſu & præſentia aër ibi retentus ſubitò detruditur, & vehementem tum terræ tum etiam aëris inducit agitationem) vel aquarum in terræ gremio ſubtiliatione, à calore ſulphureo orta, cujuſmodi ab Auſtrali parte propter aſſiduam Solis cum illa familiaritatem ſæpiùs flare percipitur, cujus igneæ facultates hyemali tempore tolluntur propter vehementem flatus borealis reſiſtentiam, unde tonitrua & fulgura non ita frequenter hyeme producuntur, quàm æſtate. Venti etiam ab aëre ſubtiliato, & è terræ ventre excuſſo provenientes frequentiores ſunt in æſtate: Illi verò ab aëre in integra ſua natura ex terra exturbato provenientes vernali tempore magis

gis

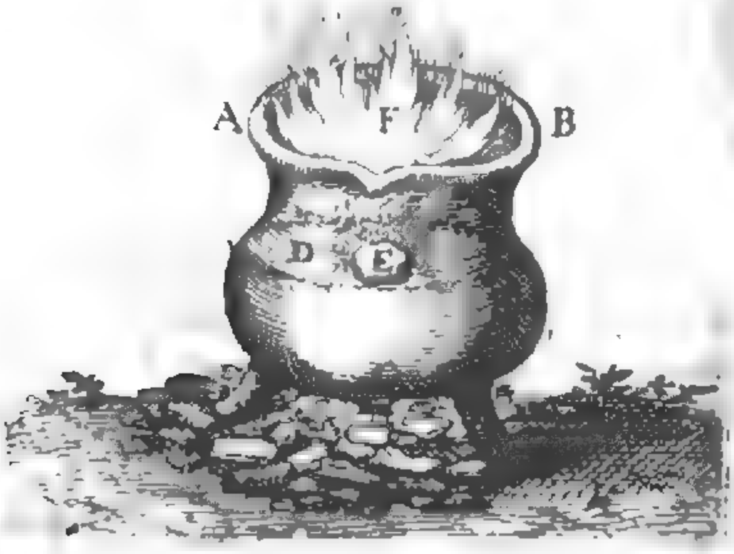
gis operantur,& præcipuè circa menſem Martii. Nam aquæ radiis ſolaribus accedentibus penetrantur,& aër incluſus egredi paulatim permittitur;qui tandem infinita aquarum compreſſione locum illis cedere ſolet;ſed perpendiculariter illis fulgente Sole,& ſubtiliante ipſas æſtate convertuntur in ſubſtantiam aëris. Atque hoc modo quotannis rerum rotationem fieri manifeſtum eſt. Ventorum autem de una mundi plaga in aliam,hoc eſt,lateralis ipſorum flatus cauſa ſunt Planetarum tum exhalationes,tum vapores exagitantium motus,& aſpectus mutui, ſpiritum iſtum ſublunarem huc atque illuc,ſecundùm naturarum ſuarum diſpoſitionem pellentes. Nam alii Planetæ ſunt Orientales,alii Occidentales,alii in latitudine Boreali,alii in Auſtrali,alii in ſignis calidis,alii in frigidis,alii in humidis & nonnulli in ſiccis,ventos ejuſdem generis excitantes: Alii juncti cum aliis ventos mixtos inducunt;alii promptiores ſunt ſecundùm ſuam poſitionem,exagitare naturam ſulphuream,alii aquaticam,alii denique terreſtrem. Atque hoc modo ſecundùm Planetarum diſpoſitionem venti varii variis anni temporibus inducuntur,ut infrà docebimus.

CAPUT VI.

De fulmine & tonitru.

PERIPATETICI ſcribunt,tonitru & fulmen fieri,quando exhalatio calida & ſicca,una cum vapore humido & aqueo elevatur æſtu Solis in mediæ regionis aëreæ partem ſuperiorem;ubi exhalationem illam circumquaque à vapore ambiri & concludi volunt,ac in nubem condenſari frigidam & ſpiſſam,cujus frigiditatis intenſæ injurias ægrè ferens exhalatio illa incluſa,huc atque illuc veluti indignabunda agatur,quærens exitum, tandemque iſtuc agitatione & antiperiſtaſi inſtar ſtupæ accenſa rumpat,vi ſua ignea,latera nubis,ita ut illa effracta & diſrupta fragorem ingentem edat,quem *tonitru* vocant,appellantes ſimul lumen exhalationis accenſæ *fulmen,fulgur* & *coruſcationem*. Quorum quidem opiniones in omnibus improbare non poſſumus,dicimus enim materiam patientem,crepitumq; edentem eſſe aërem in nubis ſubſtantiam redactam;formam verò agentem & fragorem inducentem eſſe materiam illam ſulphuream & ventoſam tam frigiditatis quàm humiditatis vi accenſam;quæ illuminata ſecundùm ignis incluſi naturam,aërem quærit apertum,&,ut appetitum ſuum expleat,carceres ſuos diſrumpit,ac in locum ſpatioſiorem & tenuiorem evolat & evaneſcit,in quo liberiùs vivere poteſt: Sic etiam videmus *Salis Petræ* ſubſtantiam nihil aliud eſſe,quàm aërem frigore congelatum,cui,ſi accedat ſulphuris aliqua portio,licèt exigua admodùm,ſtrepitum ingentem edit,fulguraque artificialia emittit,ut demonſtratur experimento hoc ſequenti.

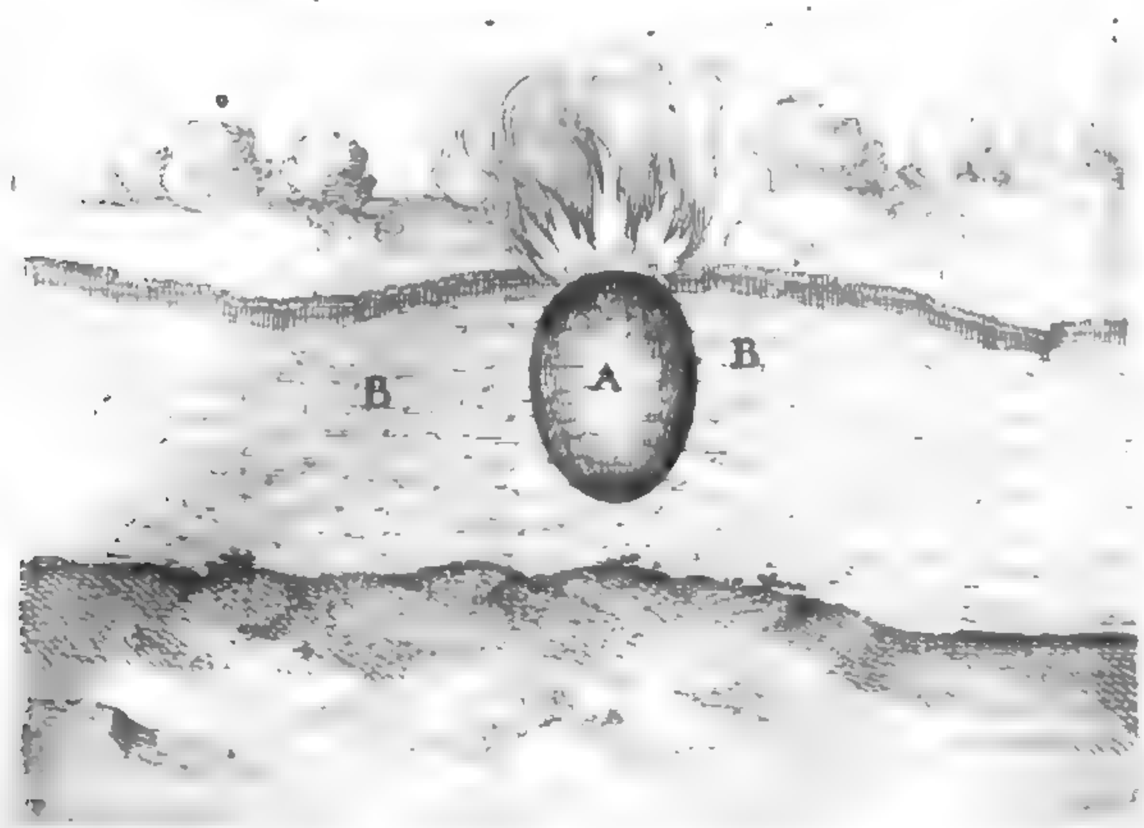
Experimentum I. hujus cap.

Super ſalem nitri D. in olla A. B. C. igne carbonum fuſum & ſulphure aſperſum injeci carbonem vivum E. & deſubitò audivi ſtrepitum magnum, ingentemq́, percepi conflictum inter naturam ſalis nitri, & illam carbonis ignei cum ſulphure; Unde tonitrua artificialia orta ſunt, cum fulguris apparitione: Quibus obſervatis exactiùs de tonitruorum diſpoſitione judicavi.

Quinimò etiam hoc ipſum in pulveris bombardici executione ſufficienter declaratur; Ex quibus manifeſtum eſt, aërem ſpiſſum, nitroſam in ſe diſpoſitionem continentem eſſe cauſam fulguris & tonitrui materialem, atque exhalationem ſulphuream eſſe eorundem cauſam formalem. Quomodo autem hæc aëris condenſatio fiat, in nubis generatione evidenter ſatis declaravimus, ubi contra Peripateticorum mentem nobis negotium fuit. Flante enim vento meridionali, cujus materiam vaporoſam ut plurimum, propter Solis illi parti propinquitatem, ſicciorem & magis ſulphuream eſſe diximus, & præcipuè tempore æſtivo, vapores ſulphurei, attractiva Solis perpendicularis virtute, ſæpiùs & magis, licèt inviſibiliter ſurſum elevantur, qui verſus partem Septentrionalem moti, Aquilone etiam tunc temporis flante in nubem prædictorum ventorum oppoſitione conflatam circumvolvuntur & conglomerantur, omneſque ejus partes olim diſſipatæ, in unam maſſam denſam reducuntur, unde vis viribus, & atomi ſulphurei atomis uniti tandem reſiſtentia nitroſæ naturæ frigidiſſimæ, tum repercuſſione maſſam ſulphuream agitante, tum ipſius maſſæ igneæ activa facultate per antiperiſtaſin fortificati illuminantur, & ſulphuris partes olim in potentia ſolummodò operantes, jam in actum reducuntur, ac illuminatione ſubtiliantur, ita ut inde locum ampliorem & capaciorem ſtrenuè propter ſuarum partium ſubtilitatem uſque ad nubis exteriora deorſum penetrent, ejus latera violenter diſrumpant, fragoremq́ue ingentem edere percipiantur, quem *tonitru* etiam vocamus. Quod autem miſtio aliqua ſulphurea per antiperiſtaſin, hoc eſt, propter frigiditatem reſiſtentem, accendi & illuminari poſſit, confirmat experimentum ſequens.

Experimentum II. hujus capit.

Accipe ovum, ejusq́, medullam extrahe per parvulum quoddam foramen in eo factum: Exſiccetur ejus interior ſuperficies & imponatur Salis nitri, ſulphuris & calcis vivæ, ana q. ſ. *ac iterùm cerâ obturetur foramen: Hoc ovum* A. *artificialiter compoſitum in torrentem* B. *injiciatur, & ſubitò ex ipſa aqua flamma quædam egredietur.*

Si-

Similiter quod miſtio etiam aliqua ſulphurea humido ſive frigido manifeſto accendi poſſit, declarat experimenti hujus proprietas.

Experimentum. II. hujus cap.

A. *eſt lapis, cujus compoſitionem circa finem capitis ſequentis poſuimus, ſuper quem ſi expuat aliquis ſubito ignem elicit & accendit.*

Quod verò aqua vi ignea ſubtiliata ampliorem locum petens, in eruptione ſua à ſuo carcere magnum fragorem & ſtrepitum edat, ſequens demonſtrabit experimentum.

Experimentum IV. hujus cap.

Sit vaſis hujus cuprei orificium optimè ligno obſtructum, ut nihil expiret, ſitq́ ejus obturamen A. *E latere autem vaſis aſcendat canalis ejuſdem materiæ cupreæ ſatis anguſtus, ſitq́* B. C. *Impleatur igitur vaſis pars tertia, ante ejus obſtructionem, aquam, & bulliat ea ad ignem fortem: Ita ſimul cum aëre ſubtiliata aſſiduos flatus per canalem egredi faciet, & ſi claudatur canalis cooperculum ejus extrudet cum fragore non abſimili tonitruo aut bõbarda.*

Non denique dicimus, venti Auſtralis flatum & naturam hujuſmodi vapores ſulphureos & ſicciores ſolummodò producere, ſed etiam cæteros ventos à qualibet mundi plaga flantes, modò ut de ſulphureis ſpiritibus participent. Atq; hæc manifeſtiùs percipientur, ſi nubis tonantis fulminaque evomentis motum diligenter obſervaverimus, nam nubes emittens fulgura contra nubium ſulphuris expertium motum agitari animadvertitur, & tum utplurimum crepitus editur, cùm ſimul in unam maſſam ambę nubes convenerunt, vaporemq; ſulphureũ ventum oppoſitum concomitantem firmiter & valdè incluſerunt. Hîc etiam obſervandum eſt, in concurſu nubium oppoſito illam nubem ſulphureo ſpiritu oneratam movere etiam nubem contrariam contra ſuum motum propter multitudinem ignis vivi, more animæ fortiſſimæ corpus ſuum moventis, cujus vigore, alterius nubis contrariæ virtus repellitur, non aliter, quàm cùm homo aliquis fortior debiliorem, non obſtantibus ejus luctationibus, præter ſuam voluntatem ac invitum aliquò deportat. Hinc igitur contentionis origo, in qua, quoniam nubis ſulphureæ diſpoſitio ignea eſt & ſulphurea, nubis verò contra ipſam moventis conſtitutio frigidiſſima, inflammatur natura ſulphurea propter rationem ſuperiori demonſtratione de igne artificiali in aqua oſtenſam. Concludimus itaque experientiam vulgarem ſatis evidenter demonſtraſſe, formalem tonitrui & fulminis originem eſſe vapores quoſdam ſulphureos in aëre inviſibiliter diſperſos, qui ſimul congregati in actum perducuntur, hoc eſt, accenduntur; nam dum fulmina & fulgura per aëra ſparguntur, odores valdè ſulphurei percipiuntur, imò & vera ſulphuris natura, tum in colore ſuæ flammæ, tum etiam in executionis ſuæ conditione vulgaribus quoqùe oculis dignoſcitur. Vidimus inſuper in regionibus exoticis tonitrua frequentiora juxta illa loca, in quibus fodinæ ſulphureæ aut montes ſulphurei aliquo accidente accenſi reperiuntur, ut in Sicilia & circa Neapolim; ſimiliter in regionibus ſcopuloſis, ubi contra montium apices ſtrenuè ſolares radii ſtringuntur. Quid denique manifeſtiùs tonitruorum originem commonſtrare potuit, quàm horrenda illa montis *Cineritii Puteolorum* productio, de qua in capite præcedenti locuti ſumus.

CAPUT VII.

Quomodo ſuperiora agant ad hujuſmodi meteororum productionem?

IN præcedentibus de meteororum cauſis propinquioribus ſolummodò mentionem fecimus: Hîc autem, qua ratione ſtellæ & Planetæ hæc mixta imperfecta producant, breviter explicabimus. Cùm igitur apud omnes Philoſophos determinatum ſit, ſuperiora in hæc inferiora ad res novas producendas aſſiduè agere, certum eſt, hujuſmodi cœleſtia cauſas primarias eſſe productionis meteori cujuſlibet, & ejus ſubſtantiæ in loco ſuo proprio poſitionis: Sed quid in hac re ſentiant & ſtrenuè affirment Aſtrologi hîc obiter recenſebimus; deinde cum opinione noſtra concludemus. Docent Aſtrologi nonnulli, *Cometas* utplurimum imitari naturam *Martis* & *Veneris*, unde ipſos bella, æſtus, & tumultus portendere volunt; alii dicunt, ipſos ortum ſuum habere ab aliqua infauſta ſtellarum poſitione, utputa ſuperiorum Planetarum conjunctione & Eclipſi, ac præſertim, quando *Saturnus*, *Mars* & *Mercurius*, Solem aut Lunam infauſtis aſpectibus in Eclipſi intuentur, maximè ſi præceſſerit etiam aliqua infauſta

Digitized by Google

infauſta ſuperiorum conjunctio: Talem Cometam *anno* 1532. venturum prædixit *Appianus*. Docent etiam, nebulas tetras produci & in pulverem reſolvi, quando Luna poſt ſuam cum Sole conjunctionem vel aſpectum, *Saturnum* cœli diſpoſitorem exiſtentem petit, eumque aliquo aſpectu intuetur; & nubes ſerenas ac albas cum rubedine mixtas generari volunt, applicatione Lunæ, *Jovi* dominium cœli poſſidenti, poſt conjunctionem ejus vel aſpectum cum Sole; pluviamq; provenire ajunt ut plurimum reſolutiva Lunæ facultate in manſione humida commorantis; ac volunt *Martem* Horoſcopi diſpoſitorem exiſtentem nubes croceas generare, & tempore æſtivo tonitrua ac fulgura proferre, præcipuè, quando Luna, poſt ſuam conjunctionem vel aſpectum cum Sole, *Martem* aſpexerit; imò ingentia tonitrua & fulmina oriri volunt, ſi Luna poſt ſeparationem *Martis Mercurium* aſpexerit; *Venerem* etiam ſolam cœli dominam, appropinquante ei, poſt ſuam à Sole ſeparationem Luna, pluvias tenues, & diu duraturas producere aſſerunt; *Mercurium* denique in ſchemate cœleſti fortiorem, cum Luna conjunctum ingentes & rapidos generare ventos volunt: ventos etiam nonnullos à Lunæ virtute per ſiccam manſionem tranſeuntis oriri aſſeverant: Nives etiam in hyeme, aſpectu aliquo *Saturni* prædominante cum Luna; Grandines cum tonitru accidere affirmant, dum *Saturnus* fortis *Martem* aſpexerit in æſtate, & ſic de cæteris. Ex quibus etiam Aſtrologorum aſſertionibus, prædictas noſtras, de Meteororum ortu opiniones non fictas, ſed ipſi veritati proximas eſſe concludimus. Nam in *Cometa* compoſitione dicunt, naturam *Martis* & *Mercurii* concurrere; & verum dixerunt: nam ſcintilla ſubſtantiæ Martialis ab alto ſubterfluens eſt quaſi anima & vita ipſius Cometæ: Ejus autem corpus & ſubſtantia eſt penitùs Mercurialis, hoc eſt, ex inconſtanti aëris ſubtiliſſimi ſubſtantia conglomerata, aptitudinem habens, more Mercurii, quamlibet formam ſeu impreſſionem ſuſcipere. Quid etiam melius *nubium* generationem arguere poteſt, videlicet dum ex oppoſitorum ventorum flatu aër inſpiſſatur, quem condenſatum, *nubem* appellavimus, quàm, quòd ipſæ ex diverſorum Planetarum aſpectu & oppoſitione, diſtinctos ſuis diverſis opinionibus in hæc inferiora ventos excitantium primariè generantur: nam in aſpectu *Lunæ* cum *Saturno* prædominante humiditas unius repugnat ſiccitati alterius: Unde ex hujuſmodi conflictu motus contrarius in aëre oritur, ipſum comprimens, ita ut nubes inde generetur. Similiter duo *venti* contrariæ conditionis, ex oppoſitione, conjunctione, ſeu alio malevolo aſpectu inter *Saturnum* prædominantem & *Martem* æſtivo tempore producuntur. *Mars* enim propter ſuam cum igne familiaritatem vapores ſulphureos congregat, eoſque taliter ſua virtute in forma venti movet contra halitum à Saturno productum, ut ejus corpus proprium contra illud *Saturni* moveatur in cœlo æthereo. *Saturnus* autem, cùm ſit frigidus non modò motu, ſed etiam qualitate *Marti* opponitur; Unde frigiditas *Saturni* non aliter materiam ſulphuream à Marte congregatam accendit; quàm illa aquæ fontis alteram maſſæ artificialis *in experimento* 2. *cap. præced.* deſcriptam; hinc *tonitrua* exiſtunt; ſed quia fortior eſt *Saturnus*, *grando* etiam cadit: Similiter, ſi *Jupiter* in cœlo dominium habeat, ac intueatur tempore æſtivo *Martem* malevolo quodam aſpectu, diverſos in aëre & oppoſitos motus inducit; quoniam humiditas *Jovis* contrariatur ſiccitati *Martis*: quare illa *Jovis* humiditas, licèt calida, non aliter materiam inflammabilem à *Marte* congregatam accendit, quàm ſputi humiditas illam *in experimento* 3. deſcriptam *in cap. præced.* in quo ſputi humiditas in corpus illud igniferum penetrans & ſeſe ſubmergens reducit illam vim igneam, occultam & in potentia ſolummodò exiſtentem in actum inflammabilem; cujus compoſitio hæc eſt:

Accipiatur calamitha ℔.j. *Aſpalthæ* ℥ iiij. *ſalis nitri* ℥ iiij. *ſulphuris vivi* ℥ iij. *vernicis liquidæ* ℥ vj. *reducantur omnia in formam paſtæ ſeu panis, qui volvi debet in calce*

 viva,

viva, & in pixidem rubeam imponi, tali modo, ut calx viva ei undicunq; adhæreat. Deinde optimè lutetur vas, inq; furno exponatur adſiccandum; atque id quidem per novem dies totidemq; noctes.

Hæc igitur eſt compoſitio illius lapidis, ſuper quem, ſi aliquis exſpuat, ardebit ſtatim, quemadmodum *in cap præced.* dictum eſt.

Quòd etiam ad *ventorum* originem attinet, certum eſt, Planetas hoſce magnam illis activitatem præbere, ipſumque aërem agitationi aptiorem eſſe, dum perturbationes in æthere ſentit; imò tanta eſt affinitas inter aërem & ætherem, ut motu unius facilimè moveatur & alter; non enim diſſimilis eſt conſenſus inter ſubſtantiam unius & alterius (ſunt namque quaſi contigui) quàm inter ſummitatem chordæ à vertice alicujus turris uſq; ad ejus baſim extenſæ, & ejuſdem chordæ partem infimam; nam, ſi ſuperior ejus pars exagitatur, pars ejus inferior id ſentire videbitur. Hæc itaque eſt cauſa, cur exhalationes & vapores ſicciores è terra exſurgentes faciliùs aërem huc atque illuc movent ſecundùm appetitum Planetæ hujuſmodi motiones excitantis.

CAPUT VIII.

Quod pluviæ, nives, tonitrua, fulgura, venti, & denique ipſius terræmotus ac fontes aliquando ex cauſis ſupernaturalibus proveniunt.

CERTUM eſt & ipſâ experientiâ comprobatum, meteora cujuſque ſpeciei divina voluntate aut permiſſione ſupra naturæ leges nonnunquam accidere; Nam aliquando DEUM omnipotentem in nube apparuiſſe, & tonitru horrendo, fulgureque ineffabili deſcendiſſe, & aliquando in forma columnæ ardentis coram Iſraëlitis præceſſiſſe, ac ſub forma ignis in ſepe ſe demonſtrâſſe, fontemque e ſcopulo ſicco, divino ejus numine ſic jubente, ſcaturiviſſe & infinita iſtiuſmodi accidiſſe ſacræ teſtantur Scripturæ. Quandoque etiam mali angeli, conſenſu altiſſimi, tempeſtates & fulgura excitare poſſunt; nam aëreæ poteſtates, quas diximus *in lib.* 4. eſſe illos Dæmones ſexti ordinis, ſe miſcent tonitruis, fulguribus, fulminibus, aërem corrumpunt, & tempeſtates excitant; ex quo ordine ſunt quatuor illi angeli *in Apocalypſi* expreſſi, quibus datum eſt, nocere terræ & mari, tenentibus quatuor ventos à quatuor angulis terræ flantes; imò in hujuſmodi Dæmonum ordine continetur Princeps ille ſpiritus, quem ſuprà *Meririm* diximus, id eſt, Dæmonem meridianum, ſpiritum æſtuantem & defurientem in meridie, quem *Paulus ad Epheſios* vocat *Principem poteſtatis aëris hujus*; ut ante meminimus. Secundùm Pſellium etiam Dæmones aërei aërem ad humanam ruinam & damnum perturbant, ac in mari & lacubus fluctus excitant & tempeſtates, quibus navigia hominibus onuſta funditùs ſubmergunt, omniaque præſentia aquis obruunt. Sunt etiam adhuc alii, qui efficiunt hiatus, & tremorem terræ ventoſque exſuſcitant flammivomos. Legitur enim *in cap.* 1. *Job.* Diabolum permiſſu divino ventum à deſertis flantem excitaſſe violentum, cujus flatu domus, in qua liberi Job epulabantur, ad terram uſque proſtrata eſt. Quid etiam de Cacomagorum nefanda & Diabolica poteſtate dicendum, cùm tot hiſtoriæ veræ & non fictæ de frequenti ipſorum tempeſtatum exſuſcitandarum uſu, aliiſque nequitiis à Dæmone perpetratis integra ſcripſerint volumina; inter quos Remigius *lib.* 1. *cap.* 25. ſe audiviſſe ex libera & ſpontanea ducentorum Cacomagorum

Digitized by Google

rum aſſertione, quod ſtatis, certisque diebus ſoliti fuerint gregatim ad ripam vel ſtagni vel rivuli alicujus accedere, ubi ſæpiſſimè acceptâ à Dæmone virgâ aquas tantiſper diverberare conſueverint, donec vapores fumosq; abundè excitarent, quibus cum ſublimes efferrentur, perciperentque ſe in nubes denſas, caligantésque includi. In eodem etiam capite multa alia allegat exempla de nubibus arte Diabolica productis, quæ lectori ſedulo perlegenda relinquo. In multis præterea ejuſdem autoris locis reperitur mirifica veneficarum poteſtas ad tonitrua, fulgura, grandines, & nubes, Dæmonis auxilio, excitanda. Ex quibus manifeſtum eſt, quòd, licèt hujuſmodi meteora, ſint in ſuo eſſe merè naturalia, nihilominus tamen etiam ipſi Dæmones mali (qui, quamvis propter peccata ſua infelices & à patria ſua exules ſint facti, originis tamen ſuæ reſpectu procul dubio nobiliſſimi, & angelis bonis æquales erant) tantam habeant ad meteora hujuſmodi producenda poteſtatem, quantam ipſa corpora Planetaria; imò & hanc promptiùs exercere poſſunt propter aſſiduam ſuam circa aërem converſationem, modò ut Deus illud permittat; namque ſine creatoris aſſenſu nihil præſtare poſſunt. Quo autem modo, aut qua ratione angeli iſti malevoli tempeſtates haſce movere ſoleant, hoc certum eſt eos hominibus revelare noluiſſe; ſed cum ipſis & ſervis ſuis magis ſophiſticè agere; neque enim veriſimile eſt, virgam, aut pulverem, aut incantationem aliquam poſſe vim talem habere; ſed inviſibili potiùs horum Dæmoniorum corporum motu aërem quietum & tranquillum exagitari, ac ventos cujuſque conditionis de ſubitò concitari, nubes & tonitru, ac grandinem, & hujuſmodi alia veluti in momento temporis induci. Quid igitur mirum, ſi debilis hominum captus Diabolica ſubtilitate quotidie decipiatur, cùm omnia, quæ facit Diabolus, clanculum & inviſibiliter perficiat, & vel verborum blandorum lenociniis, vel minis etiam humanam naturam à cultu divino retrahere & creatori ſuo rebellem facere conetur? *Sanè, cùm hujus conatibus* Deus *Optimus Maximus ſolummodò reſiſtere, ac rabiem ejus reprimere operaque ipſius occulta videre & penitùs inſpicere poſſit, ex intimis cordis viſceribus aſſiduè ſollicitandus eſt Rex Regum ac Dominus mundi, ut ab adverſarii iſtius tyrannide, ſerpentiniſque ejuſdem aſtutiis, nos omni miſeriarum generi expoſitos clementer conſervet, indomitamque ejus nequitiam, juſtitiæ ac bonitatis ſuæ frænis cohibeat, cùm ſine ejus tutela nihil prorſus tutum, nihilque à deſtructione ſit immune: Eſt enim Dominus ſolus & ſummus adjutor noſter, ſine cujus auxilio liberari à malo non poſſumus.*

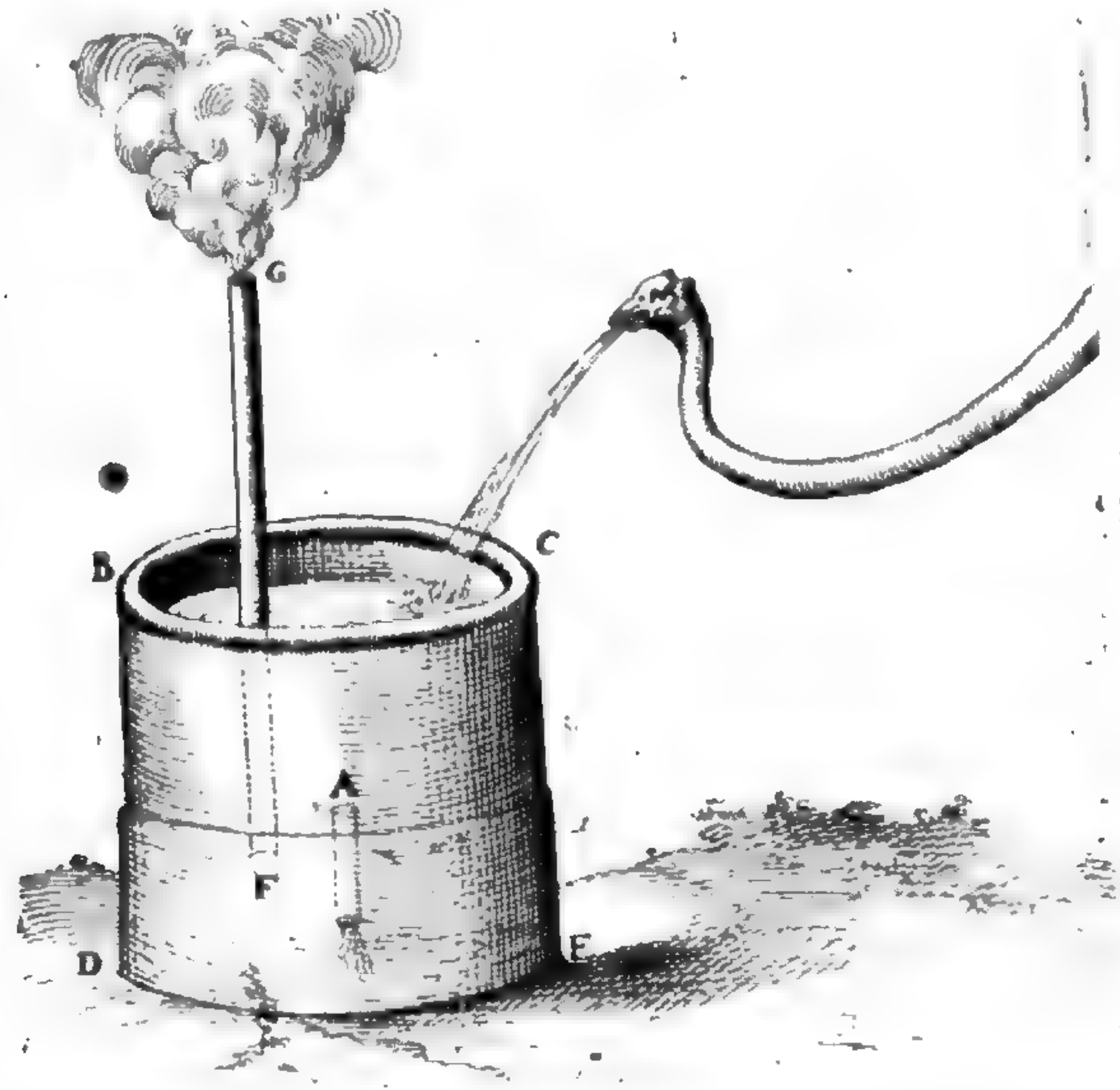
CAPUT IX.

De fontium origine.

Fontes, ex quorum congreſſu *amnes* & *flumina* oriuntur, variis in terræ viſceribus naſcuntur modis: Aut ſcilicet aëris integri in immenſa telluris concavitate retenti expulſione, aut partis alicujus ejuſdem aëris atque ſimul aquæ in venis terræ delitеſcentis rarefactione & ſubtiliatione, aut denique etiam aëris in ipſius terræ aquis repletæ viſcera penetratione coguntur aquæ ſurſum tendere, & per poros terræ ſcaturire. Expellitur autem aër in ventre terræ concluſus per immenſam aquarum ex nubibus provenientium copiam, per poros ac

fiſſuras

ac fiſſuras terræ in viſcera ejus deſcendentem, atque expellentem gravitate ſua aërem incluſum, qui ſurſum verſus terræ ſuperficiem ſublimatus propter difficilem cutis terreſtris penetrationem condenſatur, & in guttas innumerabiles tranſmutatur; unde fontes paſſim largiùs tempore hyemali ſcaturire percipiuntur: Hujuſmodi autem aëris per aquam ſublimatio optimè per machinæ illius *in experimento ſequenti* expreſſæ uſum demonſtratur.

Aqua ingrediens ad ſuperiorem vaſis B. C. D. E. *regionem per foramen* A. *in infimam regionem cadit; ex qua, gradatim in ea auctâ aqua, aër in ea prius contentus expellitur per foramen* F. *& egreditur per tuba orificium* G.

Condenſationis verò ejus rationẽ jam tum *ſuprà in capite de nubibus* explicavimus. Similiter aëris & aquæ in terræ cavitatibus retentæ ſubtiliatione hoc idem accidere ſolet; cùm ſcilicet calor aliquis ſulphureus, ſeu Sol ille centralis circa terræ centrum, aut juxta dicti aëris aut aquæ incluſæ ſedem exæſtuat, aquam convertens in vaporem; ibi enim tum vapor ille ad terræ ſuperficiem taliter vi frigoris externi in guttas concreſcit; non ſecùs atque fieri ſolet in vapore aquæ per vim ignis in caput alembici exaltato, ut declaratur *experimento ſequenti vulgari.*

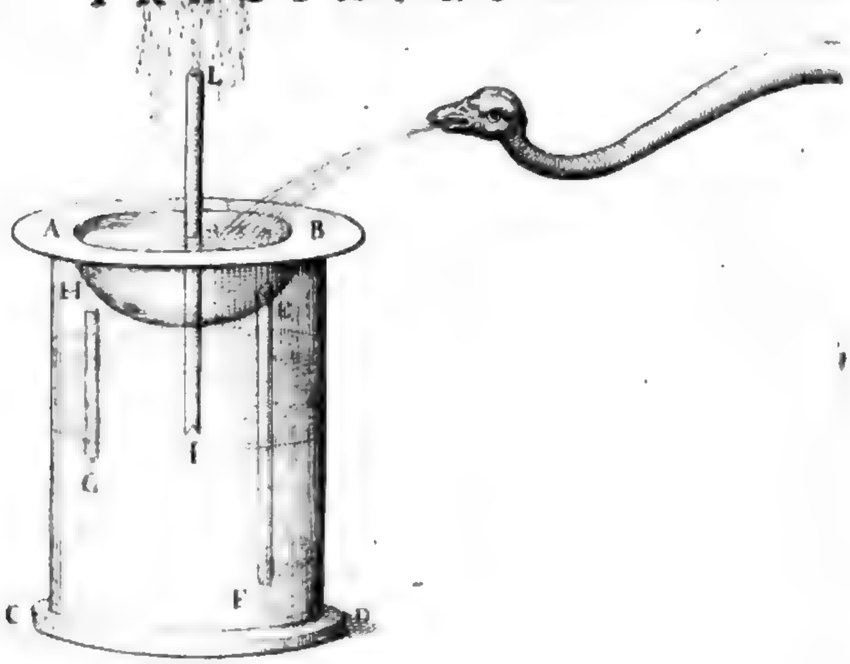
Aqua

Aqua ollæ A. *virtute ignis bulliens vapores emittit, qui contra concavitatem patinæ ſuſpenſæ* B. *ferientes, frigida patinæ diſpoſitione in guttas reſolvuntur.*

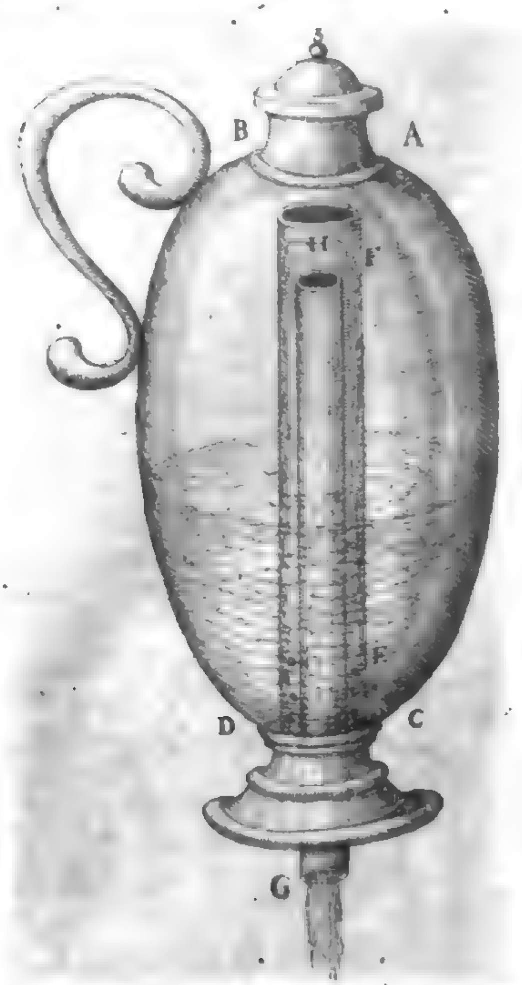
Quomodo autem aër ſubtiliatione in aquam inſpiſſetur, demonſtravimus experimento *lib. 2. fin.* expreſſo. Hac etiam ratione fontes copioſiùs hyemali tempore dimanare percipiuntur; quoniam calor ille centralis per antiperiſtaſin conſervatur & fortificatur; Unde & validiùs agere, fonteſque utplurimùm calidiores ea tempeſtate eſſe cognoſcuntur. Eſt etiam alia adhuc demonſtratio evidens, eáque vulgaris, hanc aeris actionẽ denotans: Nam ſi bombarda ſale nitri (qui nihil aliud eſt, quàm aëris virtute caloris humidi cõgelatio) & ſulphure oneretur, facilimè poteſt in ſpiſſa ſua ſubſtantia hæc compoſitio in dictæ bombardæ vẽtre cõtineri; at ſi aër iſte condenſatus vi caloris externi, ſulphuris facultatem in actum reducentis, ſubtilietur, protinus ille jam in vaporoſam materiam redactus, locum illum pro conditione ſua mutata nimis anguſtum & coarctatum tolerare nequit, ſed ampliorem deſiderans locum, ubi magis poſſit quieſcere, ſubitò in aërem ſpatioſum erumpit, & veluti in obſcuram nubem convertitur: Nonnunquam etiam aër inter duas aquas incluſus leviorem aquarum maſſam ſurſum elevat, & uſque ad terræ ſuperficiem è ſede ſua propellit, atque ipſe pro ſuo locum illum occupat, ut experimento ſequenti demonſtratur:

Cc *Aqua*

Aqua cadens in lebetis regionem ſupremam per tubam E. F. *deſcendit in infimam vaſis* A. B. C. D. *regionem, aëremq́ in ea contentam expellit in mediam ejuſdem regionem per tubam* G. F. *in quam ingrediens aër aquam ibi contentum gradatim propellit per tubam* I. L. *nec effluere ceſſabit aqua per tubam illam* I. L. *quouſque regio inferior aqua ſit repleta.*

Quæ quidem aqua detruſa ut plurimum tunc fontem conſtituit perennem, propter rationes in experimento hoc deſcriptas:

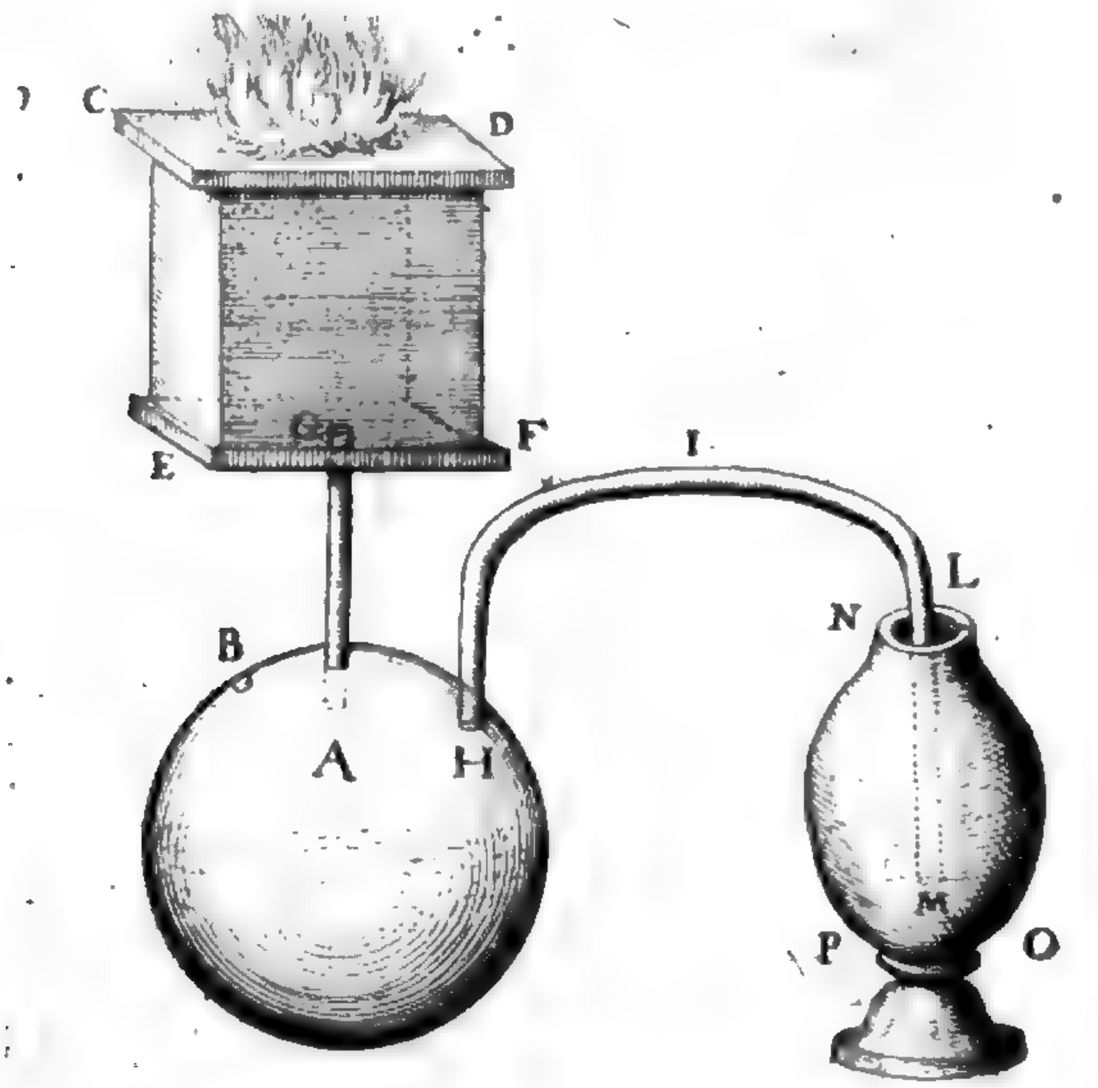
Vaſe

Digitized by Google

Vaſe A. B. C. D. *aquâ impletâ, ipſa aqua ſupra foramen* H. *tuba* G. H. *ſcandens egredietur ex vaſe per eandem tubam: nec ceſſabit illa per majorem tubam* E. F. *aſcendere, donec integra vaſis aqua per tubam* H. G. *ſit evacuata.*

Hujus experimenti mentionem facit Hero in lib. ſpiritalium, experimento 2.

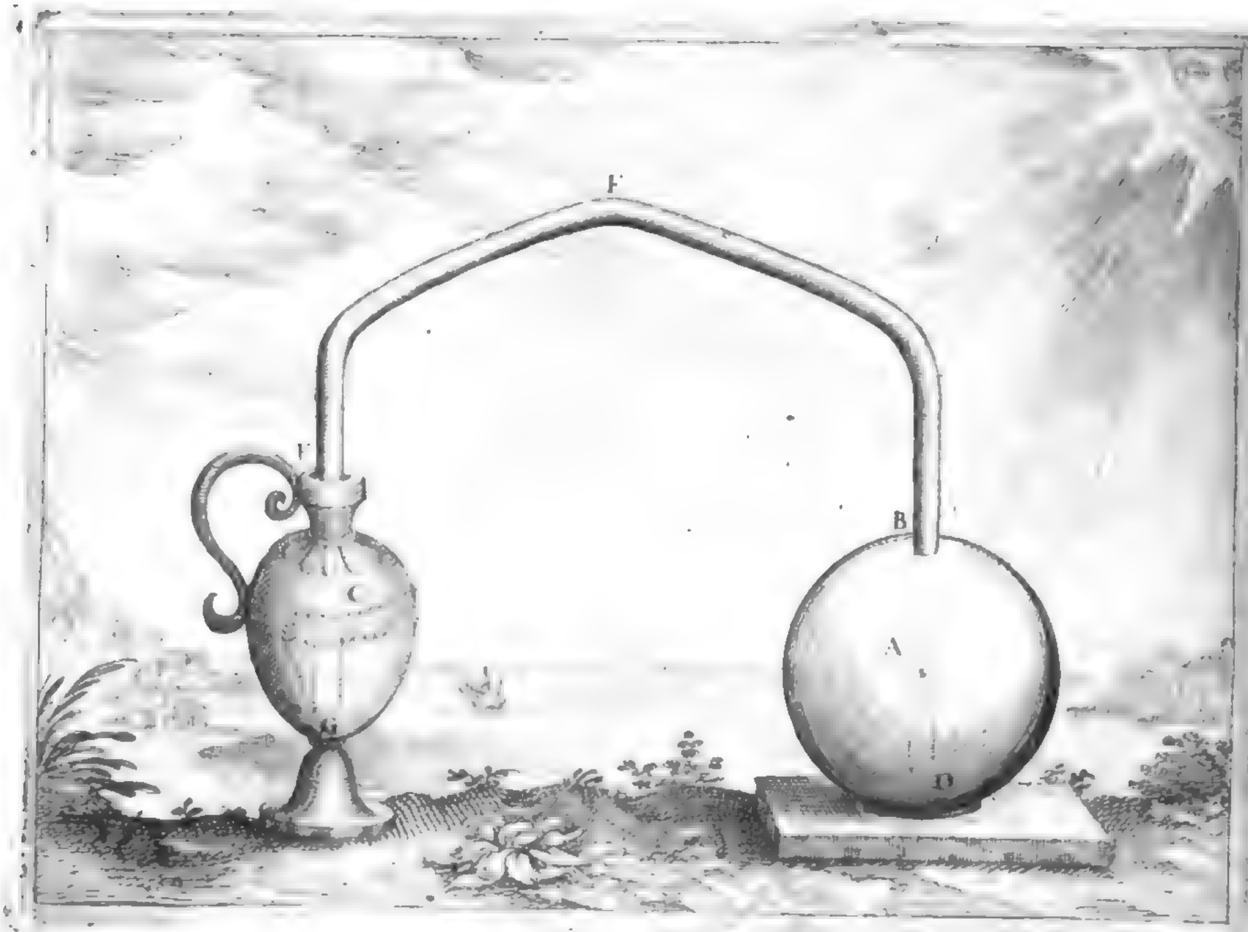
Quod autem aër calore ſubtiliatus poſſit aquam è terræ viſceribus ad ejus ſuperficiem expellere declarat experimentum hoc ſequens:

Infundatur aqua in ſphæram A. *ita ut dimidia ejus pars impleatur; ac obturetur foramen* B. *Præſentia igitur ignis ſuper arulam* C. D. E. F. *accenſi, aër ſpiſſior in ea exiſtens ſubtiliatione per tubam* G. A. *expellitur in ſphæram* A. *qui tum ulterius detrudit liquorem in ea contentum in vas* N. L. P. O. *per tubam* H. I. L. M.

Pro ratione hujus experimenti vide Heronis 37. *experiment.*

Eſt denique unicum experimentum, quod in hujus tractatus principio expreſſimus, in cujus obſervatione mirabile circa fontium dimanationem è terra percipietur ſecretum, nam aër in terra incluſus rarefactione, ſimiliter & aqua fugiens vim ſolarem per ſubtiliationem in vacuum terræ centrum tendit, & manente ſuper terram Sole perpendiculari, æſtatis tempus inducente, aër ille denſior & aqua circa centrum illud in viſceribus terræ deliteſcit; at verò recedente Sole à plaga illa æſtivali & approperante hyeme, iterùm aër ſpiſſus & aqua à centro ad locum priorem, hoc eſt, ad terræ ſuperficiem revertuntur fluuntque ut antea.

Pro hujus experimenti demonſtratione vide lib. 1. in fin. cap. 6.

Et profectò evidentiſſima hæc eſt demonſtratio, quâ nemo ſanæ mentis negare poteſt, fontes ratione præſentiæ aut eſſentiæ ſolaris, magis minúsve è terræ venis ſcaturire; quorum tamen augmentationem ex rationibus ſuperioribus provenire certum eſt; namque hyeme calor centralis per antiperiſtaſin augmentatur; ita ut eadem illa ſubtiliatio, quam æſtivo tempore Sol fecit in terræ ſuperficie, per hunc è converſo fiat, in ejus centro ac viſceribus tempore hyemali: Per conſequens igitur etiam ille eoſdem producit effectus, pellendo nimirum aquas & aëra per ſubtiliationem ad terræ ſuperficiem, à qua æſtate proxima receſſerunt: Similiter pluvia frequentiùs hyeme cadens, propter aëris ſpiſſi in nubes vi frigoris congelationem, per terræ poros ingrediens aërem incluſum è cavernis terræ propellit; & in multis quoque locis accidit, ut idem iſte aër expulſus in viam, ubi aquam offendit, detrudat illam, atque locum ejus occupet; prout *ſuprà experimentis præcedentibus* demonſtravimus.

C A-

Digitized by Google

CAPUT X.

Brevis totius tractatus in unum redactio.

QUanta admiratione & ſpeculatione divina, poſt piam totius Archetypi contemplationem, digna cenſenda ſint duo illa rerum creatarum principia: Tenebroſa videlicet materierum maſſa, & lux illa ſubſtantialis, primo die ab inexplicabili & divina ipſius opificis voluntate, mundo ejusque partibus, ac creandis rebus viventibus data, luce meridiana clariùs vobis omnibus, mente ſagaciori præditis, & penitiùs aliquantò lynceis veſtris oculis abditiores rerum cauſas introſpicientibus apparere dubium non eſt; cùm nihil omninò reperire in hac rerum univerſitate poſſimus, quod non de altero prædictorum participet. Namque, ut commemoratæ illæ duæ ſubſtantiæ primariæ, ſibi invicem natura & diſpoſitione contrariantur; ita etiam quicquid in hoc mundo deprehenditur alterutri ex illis magis adhærere, hoc omne quoque tum principio oppoſito, tum ejus principiato prorſus adverſatur: Eſt igitur lux cui opponuntur tenebræ: Habemus DEUM lucis patrem, habemus & Diabolum principem tenebrarum; Illuceſcit nobis & mundo dies, cui contrariam invenimus noctem tenebrarum obvelamen; Lux nobis produxit cœlum, puriorem maſſæ tenebroſæ partem in ſuam convertens ſubſtantiam, & reliquerunt nobis ac Macrocoſmo tenebræ terram nigredinis atque obſcuritatis profunditate oneratam; Lucis eſſentia nobis vitæ ſcintillas infudit, corpus autem tenebrarum malitioſè earundem ſubſtantiam includit, retinet & incarcerat, mentisque ſplendorem, tum pati ac perferre cogit miſerrimos carnis cruciatus, tum variis etiam ejus impoſturis ac inſidiis ſeductum, à veritate & recto tramite per ignorantiam veluti occœcatum deviare & errare: A luce denique habemus ignem, formam, eſſentiam, perfectionem, vitam, generationem, motum ſeu actionem, & pulchritudinem, à tenebris verò accipimus aquam, materiam, privationem, imperfectionem, mortem, corruptionem, quietem, turpitudinem. Similiter albedinem, exaltationem, amorem, virtutem, bonum, veritatem, ſcientiam, divitias, & id genus alia, à luce, ſummi opificis nuntio provenire quis dubitat, cùm nigredinem, depreſſionem, odium, vitium, malum, falſitatem, ignorantiam, paupertatem, & conſimilia oppoſita à tenebris Diaboli nuntio procedere manifeſtum ſit, & abſque ulla controverſia certum? Oh quanta igitur & quàm profunda eſt horum principiorum dimenſio, & quàm inſcrutabilia eorum abdita! quæ, licèt nullo modo poſſint per demonſtrationem à priori inveſtigari; à poſteriori tamen DEUS nobis veniam conceſſit ea contemplari: Imò felix qui poterit rectè ipſorum cognoſcere myſteria, circa quæ profundiſſimi Ethnicorum Philoſophi, non annum ſolum & annos, ſed integrum vitæ ſuæ ſpatium conſumere ſolebant; quippe qui tantò majori adminiſtratione & vehementiori ſtudio exagitati fuerunt profundiùs in hæc myſteria inquirendi, quò magis in illis aliquid probabiliter invenerunt.

Concludimus ergò, quod, ſi quis rectè & non temerè de ſubjecto noſtro præcedente judicare voluerit, ille ſit hanc noſtram opinionem non modò probabilem; ſed & (ni fallor) ab ipſa veritate non longè diſtantem percepturus: Interea tamen omnium in hac Philoſophia divina meliùs verſatorum judiciis lubentiſſimè me accommodabo & ſubmittam, orans eos etiam atque etiam, ut

vultu placido hæc ſcripta noſtra ſuſcipiant,& contenta in iis errata (quæ quidem ſcio in opere tam profundo irrepſiſſe haud pauca aut exigua) non lingua viperina (ut ſolent quamplurimi) ſed, uti filios lucis amore igneo flagrantes decet, ſaniori & dexteriori judicio amicè ac benevolè corrigant. Vos autem reliquos,qui in hac Philoſophiæ area aut nunquam, aut non bene ſementem feciſtis, obnixè precor,ne,quæ juſtè non intelligitis,injuſtè & tenebris obfuſcata mente condemnetis. Interea lux illa immenſa & increata me à pravorum injuriis,voſque omnes ab ignorantiæ voragine ſartos tectos atque incolumes,vivaci ſua & ſplendore ſempiterno decorata virtute ac gratia conſervet.

FINIS TRACTATUS PRIMI.

INDEX

INDEX RERUM PRÆCIPUARUM, QUÆ IN HOC TRACTATU CONTINENTUR.

A.

ABaddon, pag. 115.
Abyſſus Moyſi quid, 35.
Adoratores Orientem verſus ſe convertere ſoliti, 152.
Ægidius de Vadis, 42.
Æoliæ regio. 192.
Æolus ventorum rex apud Poëtas. 192.
Æquinoctialis circuli officium, 61.
Aër quid 71. aquarum univerſalium nomine comprehenditur in ſacra Scriptura 72. aër craſſior vi ignis ex vaſe expellitur, ſubtili in eo remanente, 73. aër tantò ſpiſſior, quantò ab ignis vigore remotior, 74. aër globo vitreo triplici incluſus, virtute ignis admoti triplex quoque dignoſcitur, ibid. aër craſſus ad centrum depulſus neceſſario corpus dēſum & opacũ conſtat. 75. aer incluſus non egreditur niſi locus aperiatur, 149. aer cadavera circumambiens cur fœteat, 181. quomodo ſubtiliatione in aquam inſpiſſetur, 200. quomodo aquam ex terra viſceribus ad ejus ſuperficiem expellat. ibid. aer inſpiſſatus quam virtutem habeat res ſolidas ſurſum elevandi, 185.
Aerei dæmones, 115.
Aeris elementum, 68.
Æther unde dictus, 56. in æthere dies perpetuus, ibid. unicum elementum Ariſtoteli, ibid. ætheris materia & forma ibid.
Alpini montes Dæmonibus ſcatent, 118.
Altaris experimento demonſtratur Lunæ in hæc inferiora operatio, 149.
Anael Veneri putatur præeſſe, 151.
Anaxagoras ſedulus materiæ primæ perſcrutator, 24
Anaximandri & Anaximenis de materia prima opinio, 24.
ANGELI, unde dicti, 108. angeli ſunt faventes aut nocentes, lucis aut tenebrarum, 109. ſunt lucis et ſpirituales ex igne facta Damaſceno, ibid. cur Agalmata dicantur Dionyſio, ibid. Angeli gradu, dignitate & ſplendore inter ſe differunt, ibid. Angeli quomodo incorporei eſſe dicantur, ib. quomodo in loco eſſe dicantur, 110.
Angelica poteſtas unicuiq; creaturæ præeſt, 112.
Angelis elementa cœli ſpiritualis inſunt. 38.
Angelorum compoſitio, 109, probatur, 110.
Angelorum malorum ſecundùm peccati ipſorum naturam ſedes exilii lenior aut gravior, 113.
ANIMA quid 109. 119. ejus appellationes variæ, 118. incerta veterum de animæ eſſentia opinio, ibid. ejus proprietates, 119.
Anima conſideratur vel per ſe, vel quatenus corporibus conjungitur, 120.
Anima beſtiarum, 121. vegetabilium, ibid.
Anima mundi, unde media natura anima, dicatur, 121. ejus ſedes in Sole, 122. ejus proportio ſecundùm veteres Philoſophos, 165.
Animæ vegetativæ quomodo poſt creationis complementum in hæc inferiora infundantur, 170.
Anima intellectualis quomodo ab angelis differat, 123. ejus immortalitas, 123.
Animalia irrationalia inter ſpecies quartæ compoſitionis referuntur, 172.
Animalia aquatica prius creata, quàm terreſtria, aut volatilia, 177.
Animalis ſenſibilis creatio & origo, 177.
Animalia cur putreſcant, 181.
Animalium duplex motus, 150.
Apennini montes Dæmonum habitacula, 118.
Apollo Pythius, 115.
AQUA rerum omnium materia, 14. tantò ſubtilior, quantò altius aſcendit, ibid. minus frigida quàm terra, 67. cur congeletur, 67. quid ſit, 71. cur alia groſſior alia ſubtilior, 139. aqua detruſa fontem perennem conſtituit.
Aquæ elementum, ejus temperies frigida & humida. 67.
Aquarum in cœli conſtitutione, per operationem lucis, diſpoſitiones variæ demonſtrantur experimentis quibuſdam, 72.
Aquarum inundationes unde, 101.
Aquatiles dæmones, 115.
Archangelis elementa cœli ſpiritualis inſunt, 38.
Archetypus mundi, 45.
Archetypo elementa ineſſe teſtantur Scriptura ſacra. 38.
Arcticus & Antarcticus polus, 61.
Ariſtarchus Samius terram affirmavit eſſe mobilem, 153.
Ariſtotelis de materia prima judicium, 25.
Ars naturæ ſimia, 7.
Artefius aſſeverat materiam primam eſſe creatam,

23. ſphæram Solis appellat ſphæram animæ & æqualitatis, 146.
Aſmodæus. 115.
Aſtarot, 115.
Aſtrologi Arabes & Ægyptii ſtellas putarunt eſſe animalia, 150.
Aſtrorum cognitio utrum captui humano nimis profunda, 11.
Auguſtinus tenebris & ſilentio materiam primam comparat. 25.
Aurum cur fulgeat, 126.

B.

Beelzebub. 115.
Belial, 115.
Biarmia regio Dæmonibus frequens, 116.
Bona dicuntur creata participativè, 22.
Bonum abſolutè ſolus Deus, 22.

C.

Cacomagos arte diabolica tempeſtates excitare poſſe, 198.
Cadaveris in ſua elementa primaria reſolutio unde, 181.
Caliditas ſimplex & primaria qualitas,ejusq́; effecta, 33. formas ampleſtitur. ib.
Calidum vitale, 177.
Calor à luce ſecundariò provenens qualis, 59.
Calidum immortale Hippocratis quid, 139.
Carbunculus cur luceat, 126.
Cauſa quomodo per ſuos effectus indagentur, 13.
Chaos quid, 24. 25. 26. ejus deſcriptio 39. 40. 41. melior delineatio, 42. 43.
Cherubim officium, 111.
Chimica naturæ extractio, 71.
Chinenſes diabolo ſacrificia offerunt. 118.
Cholera unde generetur, 178.
Christi in terras adventus & in cœlum adſceſſio in creatione Solis adumbratur myſticè, 140.
Chriſti ultimus adventus erit ab Oriente in Occidentem, 152.
Cicendula cur noctu lucida, 126.
Cineritius mons prope Puteolos, 192.
Circuli in cœlo medio merè artificiales & imaginarii, 60.
Circularis motus triplex in cœlo, 153.
Cœleſtia ſcrutari homini à Deo conceſſum, 12.
Cœlum Empyreum Dei habiculum, 22. cur dicatur intellectuale, 23. 52. ſupernaturale, 52.
Cœlum Trinitatis quid, 23. per Ezechielis viſionem explicatum, 23.
Cœlorum ſubſtantia aut eſt elementum aut elementatum, 37.
Cœlum corporeum mundus major, 45.
Cœlum triplex Empyreum, æthereum, aëreum, 45. 46.
Cœli Empyrei conſtitutio, 51. cur igneum dicatur, ib. cur Olympus, 52. non eſt immobile, 51. ut turpiter quidam errarunt, 151.
Cœli ſpiritualis baſis, mare vitreum appellatur à S. Iohanne, 52.
Cœlum medium qua ratione Spiritus medius, æther, quinta eſſentia dicatur, 56. cur dicatur ſphæra æqualitatis Arteſio, 57. reſpectu ſuperioris appellatur corporeum, ibid.
Cœli tertii varia nomina, 61. probatur eſſe cœlum 62. in eo quatuor differentiæ gradus, ibid.
Cœlum infimum in tres partes dividitur, 68.
Cœli capacitas quomodo dimetienda, 76.
Cœli ſubſtantiæ cur ita gradatim ad invicem cohæreant, 135.
Cœli materia ſpiritualis cum arbore cõparatur, 137.
Cœli medii univerſa ſubſtantia fuit obſcurior ante Solis productionem, quàm poſt ejus apparitionem, 142.
Cœli cur circulariter moveantur, 151.
Cœli revolutio viginti quatuor horarum ſpacio, ibid.
Cœli motus ab oriente in occidentẽ velociſſimus, 152.
Cœlum æthereum mundi pars maſculina 169.
Coluri duo, & eorum officium, 61.
Cometa quid, & ejus materia, 126. ejus incommoda, 183. generatio. 184. diſſolutio, 185.
Compoſita perfectè aut imperfectè mixta, 172.
Concluſio totius operis. 205.
Conſonantiarum in Monochordo mundano inventio, 85.
Contenta lib. primi. 16. ſecundi, 44 tertii, 78. quarti, 107. quinti, 124. ſexti, 168 ſeptimi, 181.
Copernici error de diurna terræ revolutione refutatur, 153. & ſeq.
Corporea creaturæ ſunt in loco circumſcriptivè, 22.
Corporum compoſitorum differentia, 172. quinque ſpecies, ibid.
Creata à Deo dicuntur bona participativè, 22.
Creationis dies tres priores, quomodo ſecundùm patres Græcos & Latinos diſſonantur, 49. 50.
Creaturarum ſpecies unde adeò differentes, 178. cur alia aliis calidiores, frigidiores, humidiores ſicciores, 178.
Cumenſis civitas aquis marinis penè abſumpta, 192.
Cyrenaica provinciæ rupes Auſtro ſacro, 129.

D.

Dalmatia lacum in ſpecu quodam habet, in quem ſi lapis projiciatur, tempeſtates excitantur, 192.
Dania dæmonibus frequens, 117.
Dæmonis vocabulum pro quo accipiatur, 109. boni vel mali, ibid. inter omnes creaturas ſunt ſubtiliſſimæ compoſitionis, 110. eorum differentia atque officia, 111. tria genera apud Magos, ibid. præcœleſtes qui & eorum officium, ib. cœleſtes, ib. inferioris ordinis, ibid.
Dæmonum malorum corpora ſecundùm loci naturã craſſiora aut tenuiora, 114. eorum paſſiones, proprietates, genera, ibid. malitia & audacia à bonis angelis refrenatur, ibid. claſſes novem, ibid. ſex genera

Digitized by Google

genera ſecundùm Marcum 115. miſeria & ſumma infelicitas, 117.
Dæmones non æquè mali, 116. tenebris admodum delectantur, ibid. viſibiliter obambulant in Suecia, 117. ſecundùm Platonem in ſtellis habitant, ut animalia in terra, 151. meteora poſſunt producere, 199. quomodo id faciant nemini revelant, ibid.
Democritus cur Diis plena eſſe omnia dixerit, 48.
Deus mens humanæ rationis, vita, lux appellatur à Triſmegiſto, 12. cùm à priori non poſſit, à poſteriori cognoſcendus. 13. totius Macrocoſmi conditor, 17. cur pater appelletur à Platone, ibid. ejus varia ex antiquis Philoſophis elogia, 17. cur ei monadem, diadem, triadem aſſignarint Pythagorici, 17. 18. Cur eum humana forma nonnulli depinxerint. 18. cur Soli compararint ſapientes, 19. cur & quomodo triangulari forma deſcribatur, 20. ante creationem ſibi ipſi tantummodo reluxit, in creatione ſplendidam ſuam faciem manifeſtavit, 21. 47. quot modis in loco eſſe dicatur, 22. quomodo ubique ſit, omniaq; impleat, ibid. ejus ſedes præcipua in hoc mundo, ibid. cur in cœlo habitare dicatur, ibid. quas res condidit ſic adminiſtrat, ut proprio motu agi ſinat, 151. (ci, 48.
Deos omnes cur ad unum Jovem reduxerint Ethni-
Dextra in omnibus animalibus naturâ agilior ſiniſtra, 152. (ctio, 133
Die primo creationis facta eſt lucis eſſentialis produ-
Die ſecundo creationis tenebræ vi radiorum lucidorum in infimam regionem ſunt depulſæ, ibid.
Die tertio creationis tres ſpecies tenebrarum in centrum mundi phyſicum ſunt contractæ, 133.
Diei tertii opus fuit quaſi præludium ad illud diei ſequentis, 134.
Dierum & noctium cauſa, 65.
Dies tres priores ante ſolis ortum quomodo facti, 50.
Dies ante ſolis productionem mera fuit qualitas, 142.
Diogenis de materia prima ſententia, 24.
Diſcordia mundana, 105. earum effectus in regione ætherea, elementari, & corporibus compoſitis, 106.
Divinitatis ſpeculum, 21. (conſtanti dedit, 47.
Donum amatorium, quod Deus Hylæ parti mundum

E.

Ecphantus terram putavit eſſe mobilem, 153.
Elementum quid, 37. ejus materia, 39. unde oriatur, 62. forma admodum debilis motu tamen ſuo efficax, 69. 70. quomodo appelletur à philoſophis, 70. à ſole oritur, ib. ejus ſubſtantia, 70.
Elementa, in omnibus mundi regionibus etiam ipſo Trinitatis cœlo reperiuntur, 38.
Elementa cœli ſpiritualis non ſolùm angelis, ſed etiam Deo ipſi quodammodò inſunt, ibid.
Elementa tantùm ſunt quatuor, 39. Cœli infimi elementa unde oriantur, 62. eorum pondus atque proportio quomodo inveniatur, 76. cujuſlibet intervalla, 98. quomodo pacificè ad compoſitionem concurrant, 99. quibus vinculis ad invicem concatenentur, 99. 134. quomodo inter ſe conveniant, 103.
Elementaris Muſica, 95. ejus proportiones 97. praxis tam in ſimplicibus, quàm in compoſitis corporibus, 103. melodia ſolvitur lite & diſcordia 104.
Elementaris regio mundi pars fœminina, 169
Empedoclis & Epicuræorum de materia prima opinio. 24. (108.
Ephionia, Epiphania, Epiphonomia quid Dionyſio,
Epiſtola ad Lectorem, 11.
Eſſentia univerſalis, quâ opifex opificii univerſalis materiam informavit, 27.
Experimenta aliquot varias aquarum in cœlorum conſtitutione, luce operante, diſpoſitiones demonſtrantia, 72.
Extrema duo producantur neceſſe eſt, priuſquam aliquod medium aſſignari poſſit, 148.
Ezechielis viſio de cœlo Empyreo, 23.

F.

Finnia dæmonibus frequens, 117. (95.
Fiſtulæ invento Muſica mundana probatur, 94.
Fontium origo, 199. Cur tempore hyemali largius ſcaturiant. 200.
Forma rerum omnium lux, 14. quid Ariſtoteli. 70.
Frigiditas primaria & paſſiva qualitas, 34. ejus effecta ib. corpora materialia poſſidet, ibid. per ſe nihil poteſt operari, 68.
Fuſum virtute ignis in altum depellitur, 14. in eodem aeris loco fixè ſuſtinetur, 132. ejus accenſi virtute rota circulariter circumvolvitur, 152.
Furia, 115.

G.

Gabriel Lunæ putatur præeſſe, 151.
Galaxia quid, 126.
Globus bombardæ vi ignis artificialis tanquam anima moventis in ſublime pellitur, 131.
Globi plumbei experimento Lunæ in hæc inferiora operatio demonſtratur, 149.
Grandinis incommoda. 183. (34 64.
Gravia cur ultra centri punctum tranſire non poſſint,
Gravia violenter ſurſum emiſſa cur naturaliter tendant deorſum, 64.
Gregorius tripliciter Deum in omnibus eſſe dicit, 22.
Guilielmi Gilberti error de diurna terræ revolutione refutatur, 153. & ſeq.

H.

Harmonia elementaris, ex Elementorum intervallis, eorumq; conſonantiis oritur, 99.
Harmonia mundana, ex mundanis proportionibus orta, 79. ex conſonantiis tam ſimplicibus quàm compoſitis conflatur, 85.
Helvetiæ ſuperioris vicus ob veneficium exuſtus, 118.
Heraclides Ponticus terrā affirmavit eſſe mobilē, 153.
Heracliti ignis inviſibilis, 70.
Hermetici ænigmatis vera expoſitio, 62. (112.
Heroes Jamblici in qua Dæmonum ſpecie numerandi,
Hierarchia tres Dionyſii, 108.
Homo microcoſmus, 45. animal rationale quintæ compoſitionis, 172. poſtremo omnium capite erecto conditus, 177.

Horizon

Digitized by Google

Horizon quid, ejus officium, 61.
Humaná formâ cur nonnulli Deum pinxerint, 18.
Humiditas unde oriatur, & quid ſit, 34. ejus augmentatio nõ ab aere ſed à ſphæra lunæ oritur, 149.
Humiditatis ſphæra deſcribitur. 67. 68.
Humidum innatum ſeu ſpirituale, 177.
Humores animalis continuationem conſervantes quatuor, 177.
Hyles deſcriptio, 24. eſt à cõpoſitione remotiſſima, 39

I.

JAmblicus Soli omnes virtutes cœleſtes ineſſe ait, 148.
IGNIS elementum, 62. ejus origo, ſedes, natura, 63. quid, 71 lucis nomine à Moyſe comprehenditur, 72. eſt quaſi igneus Cherubini gladius, 65. ignis Philoſophorum inviſibilis, 63.
Ignis artificialis ſeu communis quid, 179. quomodo de igne cœleſti participat, 179. tum conſervat, tum deſtruit, 180. imagines in charta depictas movere facit, 14. fuſum in altum propellit, ib. quæ ejus præſentiâ extenuantur, ejuſdem abſentiâ in priſtinum corpulentiæ ſuæ ſtatum reducuntur. 32. cur objecta corpora tam voraciter devoret, 181.
Ignis fatuus, 187.
Ignis infernalis deſcriptio, 180.
Ignei dæmones, 115.
Indi Dæmones pro Diis adorant, 115.
Influentiæ planetarum quid ſint, 148. earum differentia, 149. ſunt quaſi ſpermata cœli in terram matricem projecta, 171.
Intelligentiarum tria genera, 111. iis aliquod in ſideribus officium & dominium conceditur, 151.
Intervalla cujuſlibet elementi, 98.
Joviale corpus quomodo productum ſit, 145 ejus natura calida & humida ex æquali diſpoſitione, 147. maximè ad vitam animalium confert, ideóque appellatur fortunium majus, 102.
Iſlandia dæmonibus frequens, 117.

L.

LAmpades cur juxta mortuorum cadavera olim accenſæ, 116. 180.
Lapis in ſpecum projectus tempeſtates ciet, 192.
Lapidis ex ſputo injecto ardentis præparatio. 199.
Lector hujus libri idoneus quis, 11.
Lebireon, Dæmonum genus, 115.
Ligna putrida cur luceant, 125.
Lucernæ cur in Romanenſium templis ardeant, 180.
LUCIFER quando creatus, unde dictus, 112. ejus rebellio & ſuperbia, ib. malitia initium, incrementum, pœna, 113. cur Diabolus dictus, cur Lucifugus, accuſator, Cacodæmon, ibid. cur Draconis, ſerpentis, Leonis, Apri, Colubri nomine appelletur, 113. cum ſuis legionibus magis in ſeptentrionalibus mundi plagis verſatur, 116.
Luciferi peccatum & reliquorum Angelorum differt ratione gravitatis, occaſionis, durationis, 113.
Lucifugi Dæmones, 116.
LUNA, cur tam ſtrenuè agat in hæc inferiora, 101. extremè frigida & humida, 147. per participationem lumen à Sole mutuatur, 147. cauſatur per influxus ſuos maris tumorem ſuccíq; in plantis incrementa. 149 ejus ſphæra quomodo ad terram & aquam conferatur, 101.
Lunaris corporis productio, 144.
LUX primo die creata, forma rerum omnium, 14. 28. duplex creata vel increata, 28. inviſibiliter per ſe & in ſe lucet, 60. cauſa omnis differentiæ tam in ſuperioribus quam in inferioribus, 68 agit in materiam mundanam, ut ſpiritus hominis in aerem, 85. quomodo ſecundo & tertio die apparuerit, antequam eſſent ſenſibilia, 129. ignis elemento tanquam fratri ſuo ſpurio eſt familiariſſima, 133. ejus effecta, 27. creatio, natura, operatio, 51.
Luce ſublatâ à mundo omnia in priſtinum chaos redibunt, 30. 62.
Lucis ſecundariæ actiones in cœlo medio repræſentantur, 58 59.
Lux eſt in Sole tanquam in ſe lucido, in planetis participativè, 146.

M.

MAcrocoſmi opifex Deus, 17. ejus in tres partes diſtributio, 45.
Madagaſcari præ timore Deum adorant, 118.
Mammon, 115.
Mare glaciale, 117.
Maris fluxus & refluxus unde, 101.
Martis productio, 145 natura valdè calida & ſicca, 147. vis motrix, 147. infauſta ſtella viventibus, eoq; infortunium minus dicitur, 102. cometas ſuſpendit & attrahit in aere, 185.
Maſſa deformis quomodo luce increatâ illuminata, & motu ſplendoris ſancti circulari circumſcripta fuerit, 54.
Materia rerum omnium aqua, 14.
Materiæ confuſæ deſcriptio, 43.
Materiæ proprietas magnetica & attractiva, 171.
Materia prima an ſit creata vel increata 23. ejus deſcriptio. 24. de ea opiniones veterum variæ, ib. ejus cum rebus variis comparatio, ib. ad ejus exiſtentiam duo concurrere, Ens quoddam in potentia & tenebras, 35. in actum reducta ſub qua forma appareat, ib. eſt aqua groſſa & ſubtilis, ib. multiplex. 39.
Mehunnius terram omnium rerum matrem & nutricem vocat, 171.
Melancholia unde conſervetur in corpore animali, 178.
Mercurii Triſmegiſti encomium, 18.
Mercurii productio, 144. magis frigidus & humidus, quàm calidus, 146. cur tam inconſtans & variabilis, 148. ejus ſphæra Diapente reſonat in ſphæram aquæ, 101.
Meridiani Dæmones, 117.
Meridianus Circulus, ejus officium, 61.
Meririm, 115.
Metalla ſunt corpora inanimata ſecundæ compoſitionis, 172. eorum ſeptem ſpecies, 174.
Meteora ſunt corpora inanimata primæ compoſitionis, 172. ſunt præter naturam Macrocoſmi, 183. tri-

plicia

Digitized by Google

pliçia, 184. generantur ex terra exhalationibus, 139. eorum cauſæ ſupernaturales, 198.
Michael Soli putatur præeſſe, 151.
Mineralia an vitam, generationem & vegetationem habeant, variæ Philoſophorum opiniones, 172. ea occultè vivere, vigere, & multiplicari probatur 174. unde oriantur & generentur, 133. 173. eorũ materia duplex apud Chimicos, 174. mineralia friabilia, ibid.
Momis hujus librilectione interdicitur, 11.
Monochordi mundani deſcriptio, 85. 90.
Mons Cineritius circa Puteolos, 192.
Morienus Romanus terram omnium elementorum matrem appellat, 171.
Mors quid, 172.
Motus cœli ab oriente in occidentẽ, 153. proprius ſtellarum ab Occidente in Orientem, ib. trepidationis. ib, in Epicyclis, ib.
Mundum ceſſante lucidæ formæ actione in priſtinam hylen reverſurum probatur, 30. habere animam 121. movere motu naturali, 122.
Mundi vocabulum trifariam accipitur à Martiano, 45. in Macrocoſmum & Microcoſmum diviſio, ib. ejus figura ſphærica unde 47. 76. ejus machina monochordo comparatur, 79. mũdi diſpoſitionis, ad monochordi proportiones ſuſcipiendas apta deſcriptio, 89.
Muſica mundana, 79. ejus praxis à ſphæris cœli æthérei in has elementares infuſa, 101.
Muſici inſtrumenti, quo ratio monochordi mundani probatur delineatio, 92.
Mutationum in mundo inferiori cauſa, 65.

N.

Natura integra ſpeculum artisq́; imago, 4. 5. Natura quid, 7. non eſt Dea, ſed Dei proxima miniſtra, ibid. non emendatur niſi in natura ſua propria, 178.
Nicetas Syracuſanus terram affirmavit eſſe mobi- (lem, 153.
Nivium incommoda, 183.
Nubis generatio, 187. grandinoſa, 139. flamivoma, 188. earum incommoda, 183. poſſunt arte diabolica produci, 199.
Numerus Harmonicus Platonis, 164.
Nutrimentum animalium duplex æthereum vel elementare, 178.

O.

Oriẽs in ſcripturis ſẽper præponitur occidẽti, 152. Oriſiel Saturno putatur præeſſe, 151.
Origo primæ materiæ, 23.
Olai Magni de locis ſeptentrionalibus judicium, 116.
Ovum concha rore majali repletum, haſtaq́; alligatum ſurſum vi ſolis attrahitur, 188.
Ovum in torrente flammas projiciens, 194.

P.

Paracelſus negat materiam primam eſſe creatam, 23. ejus ſectatores, quomodo principium Geneſeos interpretentur, ibid.
Paradyſi incolarum felicitas, 65.
Paulus ſpiritu in cœlum Empyræum raptus, 45.
Peripateticorum de motu ſtellarum opinio, 150.
Philoſophos Ethnicos veteres non procul à vera Dei cognitione aberraſſe, 18. quorundam contra Hyles creationem fundamentum, 24.
Phlegma ſeu pituita quomodo in animali conſerve- (tur, 178.
Planetæ quomodo in cœlo æthereo exaltati ſint, 105. quatenus pravi dicãtur, 105. quare eorum influẽtia interdum noxia, 106. unde conſlentur, 131. cur cum quodammodo gravia ſint, ſemper in eadem poſitione conſiſtant, 132. quarto die cum ſole ſunt condita, ibid. corporis eorum depreſſio & elevatio unde ib. eorum productio, 143. 145. quando dicãtur eſſe in domo exaltationis ſeu in gaudio, 148. quando in caſu ſeu detrimento, 148. quomodo agant ad meteororum productionem. 196.
Planetarũ motus raptus ab ortu verſus occaſum 158. motus naturalis ab occaſu verſus ortũ aliquot rationibus & experimentis probatur, 159. quæ ad iſtum motũ requirantur, 159. 160. eorum motus in Epicyclo, 162.
Plantæ unde creſcãt, 133. earum motus ab uno termino ad alium, 150. ſunt corpora animata tertiæ compoſitionis, 172. cur verno tempore & æſtate exſurgant ſuper terram, 176. Cur ejus multiplicatio fiat in infinitũ, ib.
Platonis encomium 18. de materia prima ſententia, (24.
Platonici putarunt mundi animam in ſole eſſe incluſam. 146. Cœlum & ſtellas eſſe animalia, 150.
Pluviarum incommoda, 183.
Poli in cœlo merè imaginarii & artificiales, 60. duo ſunt, ib. eorum officium, 61.
Precatio autoris ad Deum, 13.
Præſtigiatores Dæmones, 115.
Privatio quid, 26.
Prœmium totius operis, 13.
Proclus ad ſolis aſpectum omnium cœleſtium vires in unum congregari affirmat, 146.
Proportionum mundanarum ratio, 79. unde oriantur, 80. quomodo ex ſitu & loco partium cujuſq́; pyramidis tam formalis, quam materialis eliciantur, 82. earum demonſtratio, 84.
Pſeudothei dæmones, 115.
Putrefactionis cauſa, 63.
Pyramis materialis & formalis Macrocoſmi, 180.
Pyramis phyſica tã materialis quam formalis, 166.
Pyrenæi montes dæmonibus abundant, 118.
Pythagorici cur monadem, diadem, triadem Deo attribuerint, 18.
Python, 115.

Q.

Quæ ſupra nos nihil ad nos, an rectè dicatur, 11.
Qualitates duæ ſimplices & primariæ, à duobus primis ſubſtantiis derivatæ, 33. complures motus intermedio generant, 68.
Qualitates duæ à ſimplicibus ortæ, 34.

R.

Radiorum increatorum reflexiones comparantur imaginibus in ſpeculis apparentibus, 54.
Raphael Mercurio putatur præeſſe, 151.
Rota virtute fuſi accenſi circumvoluta experimento, motus cœli circularis demonſtratur, 153.
Rupes in Cyrenaica provincia Auſtro ſacra, 192.

S.

Sal, eſt minerale friabile, 174.
Samael Marti putatur præeſſe, 151.
Sanguis animalis unde nutriatur, 178.
Satan, 115.
Saturni ſtella vocatur infortunium majus, 102. vis contentiva, 149. productio, 145. natura frigida valdè & ſicca, 147.
Scholaſtici Theologi docent Deum in loco eſſe præſentialiter, 22.
Semē materia prima & proxima in vegetabilibus, 40.
Senſibilium origo, 177.
Septentrionales Dæmones, 117.
Seraphim officium, 111.
Siccitas unde & quid, 34.
Simile ſimili gaudet, 178.
Sol radiorum lucis primo die condita receptaculum, 30. denſiora extenuat, 14. elementis cœli infimi ſuam largitur formā, 70 natura Deus creatus 88. quomodo in ſphæram ignis ſuas ſpargat influentias, 101. mūdi imperator, 122. pulcherrima totius mūdi creatura, 132. radios primariæ lucis vi quadā magnetica ad ſe attrahit, 136. cur cùm originaliter de cœlo ſupremo ſubſtantiam habeat ad illud non revertatur, 137. materiā ſuā à terra, formam à cœlo habet, 137. quotidie cum terra tanquā cum fœmina ſua coit, 140. primò ante reliquos planetas creatus eſt, 146. formalem lucis diſpoſitionem ante reliquos accepit, & lucis ſuæ portionem reliquis planetis impertitur, 146. magis aſcendēdo, quàm deſcendēdo calefacit, 147. omnem generādi facultatem tanquam matrix in ſe continet, 196. Soli cur Deitatem compararint ſapientes, 19. Sol centralis Philoſophorum quid ſit? 42. Solis ortus & origo, 134. ejus corpus ſpirituale quomodo in terra indigeſta mūdificatum, ibid. quomodo in cœli medii cor & medietatem elevatū, 135. ſedes ejus imperatoria in cœli medio depingitur, 136. motus ejus cur circularis, ib. ortus à terra deſcribitur & probatur rationibus phyſicis, Chimicis & Theologicis, 133. 139. Creatio magnum continet futuri boni increati hominibus venturi myſterium, 140. comparatio elegans cum avicula illice cavea incluſa, 142 natura calida & imperceptibiliter humida 146. influxus vitæ generationiq; neceſſarius, 149 ejuſdem ſedis ſitus vera demonſtratio, 169.
Solis filius & Sol terreſtris Philoſophorum Chimicorum, 140.
Sonorum principalis virtus non in chorda aut trachea arteria, ſed in animo vitali conſiſtit, 93.
Speculum divinitatis, 21.
Sperma materia prima & proxima in animalib. 40.
Sphæræ Criſtallinæ poſitionis utilitas, 53 humiditatis ſeu æqualitatis conſtitutio, 66. 67. Sphæræ æqualitatis quomodo inveniatur, 82.
Spirituales creaturæ ſunt in loco definitivè, 22. Spiritus quomodo in creatione ferebatur ſuper aquis, 47. 152. eum olim Ethnici agnoverunt, 47. 48. Spirituū cœleſtium quatuor ordines ſecundùm Jamblicū, 108. octo ſpecies ſecundùm eundem, ib. tres hierarchiæ ſecundùm Dionyſium, 108. Spiritus tenebrarum ex ſuprema regione deturbati elementorū conſtituunt ſubſtantiam, 70. ſemper aliquam eſſentiæ lucidæ ſuæ regionis portionem ſecum rapiunt, 133.
Squamæ piſcium quorundam cur luceant, 126.
Stellaris corporis ſubſtantia, 125. Stellæ cadentis materia, 126. Stellarum corpora non ſunt corruptibilia, 127. Stellæ fixæ ſecundo die ſunt creatæ, 128. earū origo, locus, diverſitas tam in magnitudine, quàm ſplendore, 129. 130. earum poſitio deſcribitur, 131. conſenſus harmonicus cum planetis, 102. duplex motus, 150. planetarum quoque naturas induunt, 148. quomodo agant in hæc inferiora ſecundùm Philoſophos, 148. non ab intelligentiis moventur, ſed ipſis facultas movendi à principio divina voluntate eſt infuſa, 150. licet proprio motu præditæ ſint, non tamen ſunt animalia, ib. Stella Chriſti adventum declarans in Oriente apparuit, 152.
Subterranei dæmones, 115.
Suecia Dæmonum ſtrax, 117.
Sulphur & argentum vivum materia prima & proxima in mineralibus, 40.

T.

Tempus originē ſuam à quarto demum die accepit, 142.
Tenebræ quid, 26. duplicem apud Philoſophos ſignificationem habent, 27. caput corvi vocantur, ib. luci ſemper repugnant, ib. earundem effecta, ib. Tenebrarum cœli medii in infimam mundi regionem repercuſſio, 59. quam fuerit iſta evacuatio neceſſaria, 133.
Terra del fuego, 117. Terra elementum 64. ejus origo ex tenebrarum condenſatione, ib. magis frigidum quàm ſiccum, 65. Terra perditionis locus, 65. reliquorum elementorum ſterquilinium, 71. mater, 99. cur ante ſolem creata, 140. non movetur contra Copernicum & Gilbertum, 153. 154. terra omnium corporum tam ſimplicium, quàm compoſitorum mater, 171.
Terræmotus circa promontorium Puteolanum, 192. terræmotus incommoda, 183. cauſa.
Terreſtres dæmones, 115.
Thales aquam primā rerum eſſe materiam affirmavit, 24.
Thronorum officium, 111.
Tonitrua unde oriantur, 182. eorum incommoda, 183. tonitrua artificialia, 194.
Triangulari forma quomodo Deus deſcribatur, 20.
Triſmegiſtus docet homini à Deo conceſſum cœleſtia ſcrutari, 11. 12.
Tritbemius exiſtimat ſeptem ſpiritus ſeptē planetis ab initio præfectos, 151.
Tropici duo, eorum officium, 61.
Turbinum incommoda, 183.
Typho unde oriatur, 114

V.

Vegetabilia ſpecie differentia unde oriantur, 131. tertio die immediatè poſt mineralium exiſtentiam cœperunt creſcere, 175. Vegetativæ facultatis potentiæ tres, 121.
Veneficæ cōplures in locis ſeptentrionalibus, 117. ut & in Helvetia ſuperiore, 118. quadā cū Dæmone ſe fatetur coiviſſe, 118. earū miracula phantaſtica, 117. ad tempeſtates ciēdas poteſtas, 200. Veneris productio, 144. natura in ſecūdo gradu calida & humida in primo, 147. quā cōſonāt iā referatur ad ſphæram aeris, 101. appellatur fortuniū minus, 102.
Ventorū origo, 189. incōmoda, 183. lateralis flatus cauſa, 199. ad nubes producēdas operatio, 188. Veſtales ignē ardentē cur ſemper habuerint, 170. Via lactea materia, 127.
Vini experimento cujusq; elementorum natura demonſtratur, 71. Viſibile coloratū tantum occupat, 125. Vox acutior aut gravior unde, 93.

Z.

Zachariel Jovi putatur præeſſe, 151.
Zenonis Stoici de materia prima ſententia, 24.
Zodiacus quid, ejus officium, 61.

F I N I S.

A01 146 24 40

Digitized by Google